HET BLOEDIG TONEEL, DE MARTELAARSSPIEGEL DER DOOPSGEZINDEN

Of,

Weerloze christenen die om het getuigenis van Jezus hun Zaligmaker geleden hebben en gedood zijn van Christus' tijd af tot dezen tijd toe.

Verzameld uit verscheiden geloofwaardige kronieken, memoriën en getuigenissen

Door

Tieleman J. Van Braght

TE AMSTERDAM BIJ J. VAN DER DEYSTER, H. VAN DEN BERG, JAN BLOM, WED. S. SWART, S. WIJBRANDS EN A OSSAAN; EN COMPAGNIE
1685

Eerste deel. heruitgave: De Bataafse Leeuw, 1984

Dr. S.L. Verheus

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2019

TOELICHTING

Deze Martelaarsspiegel is het levenswerk van T. J. Van Bracht. Ze bestaat in 2 delen. Het 1e deel wordt u hier aangeboden. Deze begint met Christus, Die niet alleen als Borg maar ook als Martelaar heeft geleden; het wordt daarna vervolgd met martelaren uit de eerste 15 eeuwen tot de Reformatietijd. De Martelaren die achter de Lutherse en Gereformeerde geloofstraditie stonden laat Van Bracht rusten. Deze waren al beschreven door Adr. Van Haamstede.
Van Bracht beschrijft elke eeuw apart en verdeeld deze in *een uitleg over de Doop* en een *beschrijving over de martelaren*. Van Bracht beschrijft alleen de martelaren die in de Doopsgezinde - of de Baptistische - overtuiging staan; dus die de kinderdoop verwierpen. Hij toont aan ***vanuit de historie van de Christelijke kerk*** dat de kinderdoop pas opgekomen is in de 3e eeuw en dat ze toen nog slechts in beperkte mate aanhang kreeg in een aantal gemeenten.
Hij staat uitvoerig stil bij de Waldenzen en andere groepen buiten de Rooms-katholieke kerk, die nooit de kinderdoop hebben aanvaard, zomin als de eerste Christelijke gemeenten dit deden. Toen de kerk van Christus in de 4e eeuw Staatskerk werd, kreeg de gewoonte om kleine kinderen te dopen langzamerhand de overhand. De achtergrond hiervan was, dat men de Doop beschouwde als een afwassing van zonde, en bij pasgeboren kinderen dus *de afwassing van de erfzonde.* Omdat deze mening op veel tegenstand stuitte deden kerkelijke voorgangers die de kinderdoop wilden doorzetten een beroep op de burgerlijke overheid, die immers ook bij de Roomse kerk behoorde. Omdat het pauselijk gezag de voornaamste aandrijving was van de kinderdoop, kon het Vaticaan hun wil opleggen via de burgerlijke overheid.
Van Bracht geeft geen *theologisch* overzicht van de leer van de geloofsdoop, om de eenvoudige reden dat dit niet nodig is. De doop na een oprechte geloofsbelijdenis rust op de opdracht van Jezus Christus aan Zijn discipelen en allen die hen navolgen in de Evangelische leer. De kinderdoop berust niet op de Schrift maar op conclusies uit enkele teksten uit de Schrift en op de kerkelijke traditie.

De oude uitgave van de Martelaarsspiegel is door een bekwame hand vertaald vanuit het Nederlands in het Engels. Voor het grootste gedeelte is in dit huidig document gebruik gemaakt van de Engelse editie met de hulp van een automatische vertaling. Vanzelf is deze wel gecorrigeerd, maar het is helaas gebrekkig. Daar moet de lezer wel rekening mee houden. ***Voor een correcte weergave van Van Bracht's mening moet men bij de uitgave in oude druk wezen.***
In dit huidig document zijn de uitvoerige voorrede's en de geloofsbelijdenis weg gelaten. We kunnen volstaan met *de korte aanspraak van Van Bracht, gericht tot de aanbiddelijke God,* waarmee het boek wordt geopend.
Onze uitgave is niet bedoeld om de mensen op een onredelijke manier van hun kerkelijke standpunt af te trekken, maar ze dient tot een *eerlijke historiebeschrijving*. En daarmee wordt ze overgegeven aan de consciëntie van de lezers. Eerlijk duurt het langst. Als dit voor wereldlijke zaken geldt, hoeveel te meer voor de dingen die het koninkrijk Gods aangaan?

Red. St. Gihonbron

INHOUD

Toelichting bij de herdruk van de Martelaarsspiegel van T.J. Van Braght

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE TWEEDE EEUW 100-200. BLZ. 11

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE DERDE EEUW 200-300. BLZ. 21

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE VIERDE EEUW 300-400. BLZ. 34

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE VIJFDE EEUW 400-500. BLZ. 67

EEN BESCHRIJVING VAN MARTELAREN VAN DE VIJFDE EEUW 400-500. Blz. 86

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE ZESDE EEUW 500-600. BLZ. 96

EEN BESCHRIJVING VAN MARTELAREN VAN DE ZESDE EEUW 500-600. Blz. 111

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE ZEVENDE EEUW 600-700. BLZ. 119

BESCHRIJVING VAN MARTELAREN VAN DE ZEVENDE EEUW 600-700. Blz. 127

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE ACHTSTE EEUW 700-800. BLZ. 133

BESCHRIJVING MARTELAREN VAN DE ACHTSTE VIJFDE EEUW 700-800. Blz. 147

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE NEGENDE EEUW 800-900. BLZ. 156

BESCHRIJVING VAN MARTELAREN VAN DE NEGENDE EEUW 800-900. Blz. 171

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE TIENDE EEUW 900-1000. BLZ. 184

EEN BESCHRIJVING VAN MARTELAREN VAN DE TIENDE EEUW 900-1000. Blz. 197

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE ELFDE EEUW 1000-1100. BLZ. 205

EEN BESCHRIJVING VAN MARTELAREN VAN DE ELFDE EEUW 1000-1100. Blz. 215

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE TWAALFDE EEUW 1100-1200. BLZ. 226

EEN BESCHRIJVING VAN MARTELAREN VAN DE 12^{E} EEUW 1100-1200. Blz. 261

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE DERTIENDE EEUW 1200-1300. BLZ. 277

BESCHRIJVING VAN MARTELAREN IN DE DERTIENDE EEUW 1200-1300. Blz. 284

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE VEERTIENDE EEUW 1300-1400. BLZ. 317

BESCHRIJVING VAN MARTELAREN DE VEERTIENDE EEUW 1300-1400. Blz. 328

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE VIJFTIENDE EEUW 1400-1500. BLZ. 342

BESCHRIJVING VAN MARTELAREN VAN DE VIJFTIENDE EEUW 1400-1500. Bl. 354

EEN BESCHRIJVING VAN **DE DOOP** IN DE ZESTIENDE EEUW 1500-1600. BLZ. 374

EEN BESCHRIJVING VAN **MARTELAREN** VAN DE ZESTIENDE EEUW 1500-1600 WORDT OPGENOMEN IN **DEEL TWEE VAN DE MARTELAARSSPIEGEL**

BESCHRIJVING VAN DE LEER VAN DE DOOP BIJ DE WALDENZEN Blz. 243 etc.

Het is daarom duidelijk dat zij hun kinderen niet ongedoopt hebben achtergelaten uit noodzaak of door gebrek aan leraren, maar vanwege hun geloof; omdat het vasthouden aan die doop zonder geloof niet tot redding kon leiden, zoals blijkt uit de belijdenissen die zij in die tijd al beleden. ***Zo hebben zowel B. Lydius als A. Mellinus geen kleine blunder begaan door te trachten de kinderdoop bij de Waldenzen te verdraaien,*** waarvan zij blijkbaar nooit in een dergelijk licht hebben gedacht; en hen de doop in het geloof te ontzeggen, hetgeen zij zo vele keren hadden beleden.

Rooms-katholieke schrijvers proberen de apostolische oorsprong van de Waldenzen te omzeilen. Ze laten het schijnen, alsof de Rooms-katholieke Kerk de enige apostolische kerk is, en dat alle andere kerken nieuwkomers zijn. Om die reden beweren zij, dat de Waldenzen hun oorsprong vinden in Peter Waldo uit de twaalfde eeuw. Dr. Peter Allix zegt: "Sommige protestanten zijn in de val getrapt, die voor hen was uitgezet. … Het is absoluut onjuist, dat deze kerken door Peter Waldo zijn gesticht. … ***het is pure geschiedvervalsing."*** "Ancient Church of Piedmont", blz. 192, Oxford, 1821

"Het is niet waar, dat Waldo deze naam aan de bewoners van de valleien gaf. ***Ze werden al vóór die tijd Waldenzen, of Vaudois genoemd, naar de naam van de valleien waarin ze woonden."*** Idem, 182

Zie voor meer informatie het boek van ds. **J. F. Martinet**, 1729-1795 **Hervormd predikant**, *Kerkelijke Geschiedenis der Waldenzen,* Amsterdam, 1775. Martinet verwijst in zijn historie over de Waldenzen, naar **T. J. van Braght.**

GELOOFSBELIJDENIS VAN DE WALDENZEN. Blz. 251

DOOPSSTANDPUNT VAN TH. VAN IMBROECK Blz. 383

NAAMLIJST BLZ. 383

LITERATUUR. Blz. 423

VERANTWOORDING VAN DE AUTEUR
TH. J. VAN BRAGHT

Aan God, mijn Heere, de Schepper, Bewaarder en Verlosser van mijn ziel, zij lof, eer en majesteit, voor altijd en eeuwig.

Vergeef het mij, o mijn Heere en mijn God! dat ik, die slechts stof en as ben, tot U genake. Gen. 18:27. Ik vrees om tot U te komen, omdat Gij een verterend vuur zijt, terwijl Ik hout, hooi en stoppelen ben, vatbaar om te worden verbrand; nochtans durf ik niet van U wegblijven, omdat ik datgene heb wat U toebehoort, ja, dat Uw aller-dierbaarste schat is, te weten het bloed en de offerande der heiligen. Ik moet noodwendig komen en het U te geven.
Laat het U dan welgevallen, mijn lieve Zaligmaker, dat ik datgene offer wat al lang geleden aan U is aangeboden. Maar ik heb er volle vertrouwen in dat Gij mij niet zult afwijzen. Ik word -zo mij dunkt- geloof verzekert dat dit U hiermee zal behagen. Want Uw dienaar David, een man naar Uw hart, heeft gezongen: "Kostbaar in de ogen des Heeren de dood van Zijn heiligen." Ps. 116: 15.
Bovendien, Gij weet het, o mijn Heiland en Verlosser, het standvastige geloof, de onuitblusbare liefde en trouw tot de dood, van degenen van wie ik heb geschreven, en die hun lieve levens en lichamen als een offer aan U hebben gegeven.
Ook hebt Gij mij tot hiertoe nog in het leven gespaard, dat ik onwaardige en onbekwame hetzelve mocht uitvoeren; want de strikken des doods hadden mij omvangen en min vóór, in en na de voorgaande winter, bijna een halfjaar gebonden hielden, zodat ik vaak dacht dat ik niet kon leven; niettemin Uw kracht versterkte mij, Uw hand redde mij en Uw genade geleidde mij en bracht mij terecht; zodat te midden van mijn moeilijkheden en tegengesteld aan de raad en de mening van der Medicijnen (want de ijver en liefde van Uw zalige belijders had mij verslonden), heb ik het meeste geschreven en eindigde en teneinde gebracht.
De offers die voor U behagen zijn een gebroken geest, enz. Ps. 51:17. Maar dit offer, o God, ging gepaard met veel tranen, deels veroorzaakt door mijn droefheid, omdat ik, vanwege de zwakheid van mijn aard, U om hulp aanriep. Ten andere door blijdschap, toen ik Uw troost en hulp gevonden en genoten heb.
Maar vooral deed mij wenen de gedachte van het lijden en de dood van Uw martelaren zelf, die totaal onschuldig, als weerloze lammeren, werden geleid naar het vuur en het water, het zwaard of de wilde dieren in de martelperken en *de arena, om daar te lijden en te sterven voor Uw Naam. Hoewel mij echter geen geringe vreugde is toegekomen toen ik zag hun levendig vertrouwen dat zij hadden op Uw genade, en hoe moedig zij doorgetreden en doorgebroken waren door de enge poort.*
Och, hoe vaak heb ik gewenst een deel met hen te hebben! Mijn ziel ging met hen als het ware mee in de gevangenissen. Ik troostte hen in het tribunaal, opdat ze hun laatste doodvonnis zonder tegenspreken of bezwijken geduldig mochten aanhoren. Het leek mij alsof ik met hen naar de rechtsplaatsen van executie, op de schavotten of brandstapel begeleidde, en tot hen tot in hun uiterste zei: strijd vromelijk lieve broeders en zusters; de kroon des levens is voor u bereid. Ik beeldde mij bijna in dat ik met hen was gestorven; zo onafscheidelijk was mijn liefde en toegenegenheid met hen verbonden; om uw heilige Naams wil.
Laat U dan dit offer o mijn God, bid ik eenmaal, welbehagen; welgevallig zijn en neem dit van mij aan, Uw aller-geringste dienaar, als een teken van liefde jegens U evenals jegens Uw gezegende martelaren.

Maar voordat ik hiervan afscheid, versterk me met Uw goede Geest en wapent mij met de troost van Uw genade, opdat ik U niet alleen hier met mijn mond zal belijden, maar U ook eer met een deugdzaam en Godvruchtige wandel (Psalm 119: 5), in het allerheiligste geloof, en als het nodig is, en Uw eer daardoor wordt bevorderd, om mijn leven en lichaam in lijden en dood niet te sparen, opdat ik Uw aller-liefste vrienden, mijn gedode medebroeders en zusters, zou mogen gelijk worden, om met hen dezelfde beloning te mogen ontvangen op de grote dag van Uw vergelding. Hooglied 1: 3.

Och, waar 't dat Gij mijn leven gansch ende gaar,
Schiktet naar Uwe Wet door Uw genade,
Dat ik niet af en viele hier noch daar.
Dat ik niet af en viele hier noch daar. (Psalm 119:3, Datheen)

Dit wenst en bidt hij, wiens naam bij U bekend is, en die van U genade verzoekt nu en in het uur van zijn dood en in der eeuwen eeuwigheden. O Heer, laat het zo wezen!
"Want U, o God, is het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid tot in der eeuwigheid. Amen."

"διοτι σου ειναι η βασιλεια και η δυναμισ και η δοξα εισ τουσ αιωνασ αμην."

Th. J. VAN BRAGHT.

Te Dordrecht, 23 juli Anno 1659.

Hierna volgt een uitvoerig voorbericht aan:

Mijn beminde vrienden en medegenoten in Christus Jezus onze Zaligmaker.
Mijn aller-liefsten, enz enz.

Andere voorwoorden en uitvoerige inleidingen over diverse onderwerpen zijn weggelaten

HET BLOEDIG TONEEL OF MARTELAARSSPIEGEL

Heruitgave: De Bataafse Leeuw, 1984

Dr. S.L. Verheus

Bij de herdruk van de Martelaarsspiegel van T.J. Van Braght

Aanleiding.
Toen het voornemen van de kerkenraad van de *Verenigde Doopsgezinde Gemeente te Haarlem* om aan haar tweehonderdjarig jubileum in 1984 de nodige aandacht te besteden, bekend werd, en van de zijde van de Doopsgezinde Historische Kring de aandacht gevestigd werd op de wenselijkheid van een herdruk van de Martelaarsspiegel van 1685, konden in samenwerking met de uitgever de voorbereidingen getroffen worden voor de uitgave, die nu voor u ligt. Wij mogen wel zeggen dat deze herdruk geen 'luxe' was.
Het boek, dat naast de bijbel in veel Doopsgezinde gemeenten ligt opengeslagen, kan terecht aanspraak maken op het begrip 'klassiek' waar het de Doperse geschiedenis betreft.
… In deel I wordt de martelaarsgeschiedenis tot 1500 behandeld waaraan bij elke eeuw een hoofdstuk over de doop is toegevoegd. Vooraf gaat enig voorwerk, dat die in de editie van 1660 werd aangetroffen, o.a. de belijdenissen waarop men zich in 1649 te Haarlem kon verenigen.
Deel I wordt afgesloten met de belijdenis in 33 artikelen van Pieter Jansz. Twisck. Deel II behandelt de geschiedenis van de Doperse martelaars.

Wat aan de Martelaarsspiegel voorafging.
Al meer dan anderhalve eeuw voor 1685 vinden wij vermelding van martelaarsgeschiedenissen. Een van de vroegste is het zich in de beroemde bibliotheek te Wolfenbüttel bevindende exemplaar van Michael Sattler: Ayn newes wunderbarliches geschicht von Michael Sattler Rottenburg am Neckar sampt andern 9 mannen seiner lere und glauben halb verbrannt und 10 wyaber ertrenkt 1527.
De Zuidduitser Ludwig Rabus gaf al in 1552 een Latijns boek over de martelaren uit de Bijbel en van de oude kerk.
In 1554 verscheen een omvangrijk Frans martelaarsboek van Jean Crespin, en in 1559 de eerste uitgave van ***Adriaan Cornelis van Haemstede***, *De Gheschiedenissen ende den doodt der vromer Martelaren*, dat tot 1747 niet minder dan vier en twintig drukken beleefde. Van Haemstede was eerst predikant te Antwerpen en vervolgens te Londen, ***waar hij echter van wederdoperij beschuldigd werd, hetgeen tot zijn excommunicatie in 1560 leidde.***
Een echte voorloper van Van Braght vinden wij in het (niet Doopsgezinde) werk van Abraham Philippus Meling [Mellennius] die te Dordrecht in 1619 het Groot-Christen Martelaersboeck uitgaf. Dit boek werd talloze keren door Van Braght geraadpleegd.

… Een heruitgave van dit werk stond **Tielemman Jansz. van Braght** aanvankelijk voor ogen. De uitgave van 1660 werd echter veel omvangrijker.

De martelaarsboeken van Van Braght.
Tieleman Jansz. van Braght (1625-1664), zoon van een Dordtse lakenkoopman werd in 1644 gedoopt en enige jaren later leraar bij de Vlaamse Doopsgezinden te

Dordrecht. Hij legde een opmerkelijk talent voor talen aan de dag. Hij was een man van de behoudende richting binnen de Doopsgezinden, die door zijn bestuurlijke kwaliteiten trachtte de invloed van de rekkelijker collegianten terug te dringen. Hij schreef voor de jeugd een boekje *De Schole der zedelijke Deught, geopent voor kinderen der Christenen*, Dordrecht 1658, dat niet minder dan achttien drukken beleefde.
Hij werd echter vooral bekend door zijn uitgave van ***Het Bloedigh Toneel,*** gedrukt door Jacob Braat in 1660. In het voorwoord schrijft hij dat hij aanvankelijk alleen van plan was het boek uit 1631 opnieuw uit te geven, maar het werd hem duidelijk dat er zoveel nieuw materiaal was, dat hij tot een geheel nieuwe opzet moest komen. In de opdracht 'Aen God, mynen Heere', waarin een nadrukkelijk piëtistische toon overduidelijk doorklinkt (hij spreekt over zichzelf als over 'arme aerde en assche'), is een uitvoerige passage opgenomen over de ernstige ziekte, die hem had doen twijfelen aan het kunnen beëindigen van de voorgenomen taak:

… In 1660 had de Hervormde kerkeraad hem al ter verantwoording geroepen. Hoewel zijn naam vermeld staat op de uitgave van de *Martelaarsspiegel* van 1685 moet de uitgave door anderen zijn verzorgd, aangezien hij in 1664 overleed. Het lijkt niet onaannemelijk dat zijn broer Cornelis die in 1689 Oudste van de gemeente werd, nauw betrokken was bij de uitgave van 1685. Hierin treffen wij een gedicht van Cornelis aan (voorafgaand aan het register van het eerste boek) 'Martelkroon voor Jesus Christus de Saligmaker', gedateerd Dordrecht 25 augustus 1684, beginnend met: 'Dus siet men 't Bloedige Toneel Ten tweede mael in 't licht gekomen', waarvan de inhoud overeenkomst vertoont met de titelplaat, die bij sommige exemplaren van de uitgave van 1660 voorkomt, een titelplaat die trouwens niet werd verkozen, evenmin als het ontwerp van Jan Luyken voor de uitgave van 1685.

De betrouwbaarheid van de Martelaarsspiegel.
Wij raken hier een gevoelige kwestie, omdat de betrouwbaarheid van de Martelaarsspiegel in verschillende opzichten een omstreden zaak genoemd kan worden. Zoals wij tevoren al gezien hebben was het verschijnen van dit martelaarsboek in de verschillende, enigszins variante edities reeds nauw verbonden met bepaalde, in die tijd actuele dogmatische kwesties. Op grond van bepaalde lezingen of het al of niet vermelden van bepaalde détails werden tegen de uitgevers beschuldigingen van onrechtzinnigheid of dogmatische vooringenomenheid geuit. Deze tijdgebonden dogmatische onenigheden, die stof gaven tot woord en wederwoord in pamflet of geschrift laten wij hier rusten.
De gehele materie van de 'betrouwbaarheid' is door de Doopsgezinde **professor S. Cramer** uitvoerig behandeld. Hij gaat ervan uit dat wij in het werk geen moderne kritische nauwkeurigheid kunnen verwachten, maar hij meent evenzeer dat er geen reden is om aan de oprechte bedoeling van de samensteller(s) te twijfelen. Hij keert zich tegen de wijze waarop vanuit rooms-katholiek apologetisch standpunt felle aanvallen op het werk werden gedaan: hier wordt de dogmatische strijd van weleer opnieuw opgerakeld. Liever laat Cramer zien wie de zegslieden van Van Braght waren en hij komt dan tot de volgende: overgeleverde brieven, martelaarsliederen, sententieboeken, gedrukte werken en familieberichten uit mondelinge overlevering. Cramer gaat niet voorbij aan de reeds in zijn tijd geconstateerde afwijkingen van beschikbare bronnen. Hij wil echter 'ongemotiveerd vertrouwen' en 'ongemotiveerde achterdocht' weerleggen. Het is zonder meer duidelijk dat bij overname van gedrukte kronieken de juistheid van het bericht afhankelijk is van die kronieken. Cramer geeft als zijn doel te

kennen dat men voor dit deel van de geschiedenis meer vaste grond onder de voeten moet krijgen. Het is zijn overtuiging dat dit alleen verkregen kan worden door nauwgezet onderzoek van de bronnen en zegslieden en naar hun wijze van werken en oordelen.

De doodsstraf

De gevangenen werden in hoofdzaak veroordeeld om de volgende misdrijven:
1. Het niet bijwonen van de kerkdiensten van de Heilige Roomse Kerk.
2. Het verwerpen van de kinderdoop; soms het herdoopt zijn.
3. Het niet erkennen van het miswonder.
4. Het minachten van de andere heilige sacramenten en tradities van de Kerk, vooral de biecht.
5. Het weigeren een eed af te leggen.

Op dit alles stond de doodstraf. De regel 'volgens 's Keysers plakkaat' nam de verantwoordelijkheid voor het vonnis van de schouders van de ondervragers en rechters af. Toch waren heel veel plaatselijke autoriteiten niet erg ijverig om de van hogerhand gegeven bevelen stipt uit te voeren.

De Schepen, die het niet eens was met de veroordeling van Willem Kistemaker, hield zich ziek, maar het hielp hem niet (II, 562). In het geval van Digna Pieters, die op 23 november 1555 zou zijn terechtgesteld in Dordrecht (II, 163), doet zich de vraag voor, of de plaatselijke overheid haar misschien heeft begenadigd. Uit andere bronnen heeft men vernomen dat zij pas in 1594 is overleden.

Nadat aan de excessen van de Wederdoper-beweging van Jan van Leiden c.s. een eind was gemaakt door de val van Munster (25 Juni 1535) kwam er snel een einde aan deze soepele houding. De wereldlijke autoriteiten namen de 'schuldigen' over van de Inquisiteurs. Het burgerrecht werd hen ontnomen bij 'klokslag' vóór 't stadhuis (II, 163). Daarna volgde de terechtstelling. Dat trok vaak veel volk. Soms riep men (II, 567) uit de menigte 'Strijd vromelijk, lieve Zuster of Broeder, gij zult hierna niet meer lijden'. Het zien van het waardig gedrag van de martelaren bracht velen tot ontroering, maar ook tot inkeer. Een veroordeling in Dordrecht leert ons, zegt Van Braght, dat men de verslagen op losse papieren of op een andere manier heeft gemaakt, waardoor alles snel te vernietigen was. Men was bang last te krijgen als de stad door Prins Willem I zou worden veroverd (II, 568).

… **De Doops-Gesinde.**

Van Braght geeft in zijn 'Kort begrip' van het 'navolgende werk' enige verduidelijking, waarom hij het hele werk Martelaarspiegel der Doopsgezinden heeft genoemd. Hij wist best dat er in de eerste 1500 jaren van de Christenheid nog geen 'Doopsgezinden', zoals we die uit later tijd kennen, waren. Deze vroege martelaren hadden misschien even goed Christi-gezinden, Apostels- of Evangeliums-gezinden genoemd kunnen worden. Maar toch koos hij de benaming 'Doops'-gezind, omdat zij 'ter oorsaek van het Doopsel' geleden hebben. Hij geeft nog meer redenen voor deze keuze:
1. De Doop in het enige teken en bewijs van inlijving in de zichtbare Christelijke gemeente.
2. Geloof en Doop gaan niet zonder een boetvaardig leven, volgens Gods Woord. Men wordt als volwassenen gedoopt, de eventueel eerder toegediende doop heeft geen betekenis.

3. De plakkaten van de Romeinse keizers Theodorius en Honorius waren, evenals die van Karel V, gericht tegen 'wederdopers'. Velen zijn er tussen 413 en 1535 vanwege deze dooppractijk ter dood gebracht.
4. Het is niet mogelijk alle artikelen des geloofs verder uitgebreid te behandelen, daarom hield van Braght zich aan één punt: de Heilige Doop.
Tenslotte wordt er door hem nog opgemerkt, dat de doop-opvatting van de vroege martelaren (voor 1500) heel goed aansluit bij de genoemde martelaren uit het tweede deel, en dat er uit hun levensbeschrijving niets naar voren komt dat strijdig is met een goed-Doopsgezinde belijdenis.

Misschien, zeggen de samenstellers van de lange martelaarslijsten, zijn er nog meer geweest, die wij niet kennen.
Ook wordt er nog opgemerkt in deze uitgave van 1685 *dat men, als er* ***iets niet goed geweest is in iemands leven****, de hele levensbeschrijving buiten de Martelaarsspiegel heeft laten vallen. Enz. Enz.*

Opmerking. Rooms-katholieke schrijvers proberen de apostolische oorsprong van de Waldenzen te omzeilen. Ze laten het schijnen, alsof de Rooms-katholieke Kerk de enige apostolische kerk is, en dat alle andere kerken nieuwkomers zijn. Om die reden beweren zij, dat de Waldenzen hun oorsprong vinden in Peter Waldo uit de twaalfde eeuw. Dr. Peter Allix zegt: “Sommige protestanten zijn in de val getrapt, die voor hen was uitgezet. … Het is absoluut onjuist, dat deze kerken door Peter Waldo zijn gesticht. … ***het is pure geschiedvervalsing.”*** “Ancient Church of Piedmont”, blz. 192, Oxford, 1821

“Het is niet waar, dat Waldo deze naam aan de bewoners van de valleien gaf. ***Ze werden al voor die tijd Waldenzen, of Vaudois genoemd, naar de naam van de valleien waarin ze woonden.”*** Idem, 182

EEN BESCHRIJVING VAN DE DOOP IN DE EERSTE EEUW 30 – 100

EEN BESCHRIJVING VAN DE INSTELLING EN HET GEBRUIK VAN DE DOOP IN DE EERSTE EEUW WORDT HIER NIET WEERGEGEVEN. DEZE IS GEBOEKSTAAFD IN DE HEILIGE SCHRIFT. KINDERDOOP BESTOND NOG NIET. DE TOELICHTING HIEROVER BIJ VEEL LATERE SCHRIJVERS BERUSTEN OP VERONDERSTELLINGEN

EEN BESCHRIJVING VAN HET DOOPSEL IN DE TWEEDE EEUW 100-200

INHOUD VAN DE DOOP IN DE TWEEDE EEUW

De getuigen met betrekking ***tot de verordening van de Doop van Jezus Christus***, die in deze eeuw hebben geschreven, zijn weinigen en hun verslagen zijn kort maar vooral helder en overtuigend.

Eerst verschijnt een Dionysius, bijgenaamd Alexandrinus, die schrijft aan zijn vriend Sixtus over een zekere broer, die de doop van de ketters helemaal niet als een doop beschouwt, en daarom verzocht werd om opnieuw te worden gedoopt.

Hij wordt gevolgd door Justinus, die in zijn brieven ter verdediging van de Christenen, evenals in zijn betwisting met Tryfon, de Jood, sprekend over de doop, deze behandelt gedurende de doop van Christus, die werd toegediend aan volwassenen.

Dan komt er een Gratianus, die zichzelf tegen vergelding verklaart; en ook een andere (opgemerkt in de marge), die werd gecensureerd omdat hij vond dat het lichaam van Christus niet van de substantie van Maria was.

Dan volgt Clemens Alexandrinus, die niet -. waar spreekt van kinderdoop, hoewel hij veel behandelt van de doop, en van zijn omstandigheden en omstandigheden.

Dan volgt een zeker getuigenis, van Walafridus Strabo, waaruit blijkt dat het in die vroege tijden niet gebruikelijk was om te dopen anders dan in stromend water, en dat alleen zulke personen werden gedoopt, die in staat waren om de voordelen te kennen en te begrijpen die bij de doop verkregen moesten worden.

De conclusie is ontleend aan het zevende hoofdstuk van *De Ratione Gubernationes Ecclesiae,* waarin we lezen, dat er nu degenen waren gedoopt die eerder in de belangrijkste geloofsartikelen waren onderricht. Hiermee hebben we deze eeuw afgesloten.

OPMERKING - Omdat we in de eerste jaren van deze eeuw nog geen enkele auteur zijn tegengekomen met betrekking tot de kwestie van de doop, zijn we genoodzaakt om met het jaar 126 te beginnen en vandaar verder te gaan; welke methode we ook in sommige van de andere eeuwen zullen nastreven.

***Rond het jaar* 126.** - De eerste plaats in onze uiteenzetting over de doop in de tweede eeuw, zullen we toekennen aan Dionysius Alexandrinus,* waarvan wordt vermeld (uit zijn 5e boek over de doop) die hij schreef aan Sixtus, de bisschop in Rome, als volgt:

Er was bij ons een broeder die al heel lang gelovig was, nog voordat ik of mijn voorganger Heraclas tot bisschop werd gewijd. Omdat hij aanwezig was bij degenen die waren gedoopt en de hun gestelde vragen en hun antwoorden had gehoord, kwam hij wenend naar me toe, viel neer aan mijn voeten en begon te bekennen dat hij op een geheel andere manier de doop van de ketters had ontvangen, welke doop, aangezien hij zag dat we doopselverschillen behandelden. Ten slotte schrijft hij deze woorden: hij (namelijk de hierboven genoemde man die hergedoopt wilde worden) hield op niet te zuchten en te wenen, en durfde niet naar de tafel van de Heere te komen, en, door ons gemaand en beperkt, zou zich nauwelijks wagen aanwezig zijn bij gemeenschappelijk gebed.

** Wat de tijd van deze Dionysius betreft, volgen we de datum gegeven door P.I. Twisk, AD 126; om onderscheid te maken tussen hem en de martelaar Dionysius Alexandrinus, die leed onder Valerianus en Galhenus, rond 260 na Chr. integendeel, hij dacht helemaal niet aan de doop. Hij smeekte daarom om te worden gereinigd en gezuiverd met de doop van de Christelijke kerk, opdat hij de genade van de Heilige Geest zou ontvangen.*

Wat dit betreft, schrijft Eusebius Pamphilius van Caesarea, die dit heeft geannoteerd, aldus: Deze en vele andere dergelijke vragen met betrekking tot het opnieuw dopen worden in zijn boeken door Dionysius opgemerkt. *Euseb., Lib. 7,* cap. 8, *uit. Dionysius.*

OPMERKING - P.I. Twisck onderscheid deze Dionysius Alexandrius van een andere Dionysius, die omstreeks AD 231, na Origenes, een leraar was van de geleerden van het geloof, in Alexandrië. Zie *Chron.* 3d *Boek voor het jaar* 231, *pagina 61, kol. 1.* Ook *voor het jaar* 253, *pagina 71, col. 1.*

Van de martelaarschap van de laatste zullen we op de juiste plaats spreken, onder de vervolging van Valerianus en Gallienus. Anderen houden echter vast dat het één en dezelfde Dionysius was, die dit schreef en martelaar werd. Maar dit doet er weinig toe, omdat de zaken zelf, zoals deze schrijvers zeggen, het in het algemeen eens zijn. We laten dit over aan het oordeel van de verstandige lezer.

Uit het bovenstaande blijkt duidelijk ten eerste dat de doop na een eerder onderzoek werd toegediend, omdat er wordt gezegd: 'aanwezig te zijn bij hen die zijn gedoopt en de vragen die hen zijn gesteld te horen, en hun antwoorden'; wat overeenkomt met de manier waarop Filippus met de Ethiopiër voortging, voordat hij hem doopte: de ene vroeg, de andere antwoordde en volgde de doop. Handelingen 8: 36- 38.

Bovendien, aangezien Eusebius beweert dat Dionysius in zijn boeken veel van dergelijke vragen over het herdopen opmerkt, volgt onomstotelijk dat het opnieuw dopen, of tenminste op de juiste wijze dopen, degenen die niet terecht zijn gedoopt, moeten worden beoefend, of op zijn minst worden gepleit door sommigen op dat

moment; anders zou het niet nodig zijn geweest om vragen te stellen met betrekking tot het; terwijl er op die dag veel over werd geschreven, betreffende wat Eusebius van Dionysius heeft getoond.

***Omstreeks het jaar* 140.-** Justinus, die de bijnaam Philosophus had, omdat hij vóór zijn bekering onderricht kreeg in de wijsbegeerte, komt daarna in orde na Dionysius Alexandrinus. In zijn tweede verdediging van de Christenen, de keizers Titus, Aelius, Adrianus, Antonius, Pius, enz. (Volgens de aantekening van H. Montanus *Nietigh..,* Blz. 5), schrijft hij aldus: "Wij zullen ook betrekking hebben op jou, hoe we vernieuwd worden door Christus, hebben onszelf aan God opgediend, opdat, hoewel dit wordt weggelaten, het kan lijken, dat we in sommige delen van deze verklaring niet getrouw zijn geweest. Zovelen als dan zijn overtuigd en geloof dat wat we leren en zeggen is waar en beloven 'overeenkomstig hun vermogen te leven, worden vermaand om te bidden, en God te vragen, met vasten, voor de vergeving van zonden uit het verleden, wijzelf biddend en vastend met hen. Daarna leiden we ze naar het water en worden ze opnieuw geboren op dezelfde manier van wedergeboorte waarin we zelf opnieuw zijn geboren, want dan worden ze gewassen met water, in de Naam van God, die de Vader en Heere is van ons allen, en van Jezus Christus, die de Verlosser van ons allen is, en van de Heilige Geest; want Christus zegt: 'Als u niet wederom geboren wordt, kunt u het Koninkrijk der hemelen niet binnengaan.' "

Dit zijn zeker duidelijke argumenten, die de instelling van Christus bevestigen met betrekking tot de doop in geloof; want, wanneer Justinus schrijft: "Zovelen dan, zoals overtuigd, en geloven", en voegt toe, "worden vermaand om te bidden" en uiteindelijk zegt, "Daarna leiden we ze naar het water en worden ze vervolgens wedergeboren op dezelfde manier van wedergeboorte, "dat wil zeggen (spreken door middel van metonymie), gedoopt; hij geeft er stellig toe om hiermee te begrijpen, dat de catechumenen voor het doopwezen in zijn tijd overtuigd moesten zijn; namelijk door het gepredikte woord, en moest geloven, en, ook, dat ze moesten worden vermaand om te bidden, voordat ze naar het water werden geleid, om te worden gedoopt, of, zoals hij het noemt, geregenereerd.

Iets verderop in dezelfde verontschuldiging of verdediging schrijft hij aldus: "Dit hebben wij over deze kwestie van de apostelen geleerd, omdat wij onwetend zijn door onze eerste geboorte en zijn grootgebracht in slechte gewoonten en slecht gewoonten, daarom, opdat we geen kinderen van onwetendheid mogen blijven, maar kinderen worden van vrije wil en van kennis, en de verlossing van zonden begaan kunnen krijgen, wordt er een beroep gedaan op degenen die vrijwillig willen worden wedergeboren, en die zich bekeren van hun zonden uit het verleden, de Naam van God, de Vader en Heer van alle mensen, en als we Hem alleen aanroepen, leiden we degene die gedoopt moet worden tot het wassen van water, en deze wassing van water wordt *een verlichting* genoemd, omdat het begrip van degenen die deze dingen leren, wordt verlicht, maar zij die verlicht worden, worden ook gewassen, dat wil zeggen, gedoopt, in de Naam van Jezus Christus, die gekruisigd werd onder Pontius Pilatus en in de Naam van de Heilige Geest, die, door de profeten, alles heeft voorspeld aangaande Christus." *H. Mont. Nietigh., Pagina 6, ex Justino.*

Hieruit is het wederom heel duidelijk, dat Justinus in het zicht heeft, niets anders dan een uiteenzetting te geven van de ware doop, die Christus en zijn apostelen onderwezen dat het alleen mag worden toegediend door geloof en berouw voor de

zonden; want, wanneer hij zegt: "Degenen die vrijwillig willen worden gedoopt en die zich bekeren van hun zonden uit het verleden", en eraan toevoegt: "De Naam van God aanroepen, wij leiden de persoon die gedoopt moet worden in het wassen van water," hij zegt beslist niets anders dan wat er werd gezegd tegen degenen die door Johannes waren gedoopt. Mat. 3: 6: "En werden door hem in de Jordaan gedoopt, belijdende hun zonden," en wat Petrus tegen de berouwvolle boetelingen zei, die informeerden wat ze moesten doen om gered te worden. Handelingen 2:38: "Bekeert u en laat u dopen een ieder van u in de Naam van Jezus Christus, tot vergeving van zonden." Hetzelfde idee wordt hier uitgedrukt.

Verderop in dezelfde verontschuldiging of verdediging schrijft Justinus deze woorden: "Maar wij, naar hij die, overtuigd zijnde, van één geest met ons is geworden, aldus wordt gewassen, leiden wij hem naar degenen die broeders worden genoemd, waar zij zijn samengekomen, vurig de gemeenschappelijke gebeden offeren, voor onszelf, voor hem die verlicht is, en voor alle andere mensen, waar dan ook, opdat we waardig kunnen zijn discipelen van de waarheid te zijn, die inderdaad een goed gesprek leiden, en waarnemers te vinden zijn van hetgeen ons geboden is, opdat wij de eeuwige zaligheid kunnen verkrijgen." *H. Mont. Nietighz., Pagina 7, ex Justino.*

Dit is het derde citaat van Justinus, waaruit het zeker niet meer blijkt dan uit de eerste twee, dat hij elke andere doop noemt dan die over geloof en bekering. Want, wanneer hij zegt: "Nadat hij die overtuigd is van één geest met ons is geworden, aldus wordt gewassen, leiden wij hem naar degenen die broeders worden genoemd," geeft hij hiermee te begrijpen, dat degenen die gewassen waren, die gedoopt is, eerst moet worden overtuigd en instemt met de leer, wat overeenkomt met het bevel van Christus, Matt. 28:19: "Gaat dan henen, en leert, of maakt discipelen van alle natiën, door hen te dopen", en merkt op: "Predik het Evangelie op alle schepsels, wie gelooft en zich laat dopen, zal behouden worden."

Jacob Mehrning citeert in zijn verslag van de doop in de tweede eeuw uit de *Centuriën van Maegdenborg* de volgende woorden: "De leraren van de kerk van die tijd hielden vol, dat de wedergeboorte werd bewerkstelligd door de doop en het Woord, aan beide waarvan zij samen een kracht toegeschreven, namelijk de vergeving van zonden, die bekering van volwassenen vereiste." Veel duidelijke getuigenissen hierover zijn te vinden in Justinus.

In het dispuut met Tryphon, de Jood, schrijft hij: "Door het wassen van water van bekering (Wasserbad der Busse), en de kennis van God, die ingesteld is voor de vergeving van de zonden van het volk, zoals Jesaja zegt, we geloven en voelen ons verzekerd, dat dit de gezegende doop is, die in vroegere tijden werd verkondigd, en dat alleen dit de boetvaardige kan reinigen, ja, dat dit een levenswater is."

Iets verderop noemt hij de doop een geestelijke besnijdenis die aanvaardbaar is voor de barmhartige God. En tot slot zegt hij: "Door water en geloof, wordt de wedergeboorte van het hele menselijke ras geëffectueerd." *Jac. Mehrning, Doopsel. Histor., 2e deel, over de tweede eeuw, pagina 202.*

** In het jaar 141 leerde Justinus dat het controversiële zaken zijn die we moeten doen vanuit de apostolische geschriften. "In de 119e vraag Ook moet de ware kerk van Christus niet bekend zijn (wordt niet onderscheiden) door het grote aantal leden,*

maar door de Leer. "In het antwoord op de eerste vraag." Ook in het Geslachtregister der Roomscher Successie, tweede editie, 1649, blz. 114.

Justinus schrijft verder, in de discussie met Tryphon, de Jood, over de waarheid van de Christelijke religie: "Aangezien wij, door Christus, bekeerd zijn tot de ware God, worden we geheiligd door de doop en roepen we Hem als onze Helper op, en noem Hem onze Verlosser. Vóór de macht van deze naam moet Satan zelf vrezen en beven." *Jac. Mehrning, Pagina* 203. *Doopsel. Hist.*, 2d *Prt.*

Wie niet duidelijk ziet uit deze woorden van Justinus, in het dispuut met Tryphon, zowel in het eerste als in het tweede citaat, dat hij zulke woorden en zinsneden gebruikt die in geen geval anders kunnen worden toegepast dan in de ware volgorde van de doop van Christus en zijn apostelen, namelijk, doop die gepaard gaat met geloof en bekering? Want in het eerste citaat zegt hij zeker uitdrukkelijk dat de doop een *was is van water van bekering en de kennis van God;* ook dat alleen de boeteling kan worden gereinigd; en ook, dat door water en geloof de wedergeboorte van het gehele menselijke ras tot stand wordt gebracht. In de tweede aanhaling zegt hij ook duidelijk: "Aangezien wij, door Christus, bekeerd zijn tot de ware God, zijn we geheiligd in de doop." Hoe kan iemand nog duidelijker de ware praktijk van de doop aangeven, die moet plaatsvinden met bekering tot God? En zo'n doopsel, zegt Justinus hier, werd in zijn tijd beoefend in de kerk van God. O glorieuze, heilige en meest Christelijke zaak!

BETREFFENDE HET BOEK "QUIESTIONUM ET RESPONSIONUM", DAT IS, "VRAGEN EN ANTWOORDEN," DIE TEN ONRECHTE AAN JUSTINUS IS TOEGELATEN

In de zesenvijftigste vraag en antwoord van dit boek worden enkele woorden gebruikt waarvan kinderdopers soms gewoon zijn te concluderen dat de kinderdoop werd beoefend in de tijd van Justinus. Maar hiervoor hebben verschillende uitstekende en geleerde mannen lang geleden geantwoord, namelijk dat dit boek nooit door Justinus is geschreven; om te bewijzen welke, verschillende redenen worden aangevoerd, als in het uiterste geval: dat in het antwoord op de 115e vraag sprake is van Irenius, die vijfentwintig jaar na Justinus leefde, maar toch door laatstgenoemde in zijn geschriften wordt genoemd als zijn voorganger. Bovendien wordt in het antwoord op de twaalfde, en ook in die op de tachtigste van de vraag, Origenus genoemd, die een eeuw na Justinus leefde. Hieraan moet worden toegevoegd dat noch Eusebius, noch Jerome, [Hieonymus]*;* terwijl ze de Tweede Verdediging van de Christenen, en de Disputatie met Tryphon noemen, waarvan we in zijn geheel verschillende citaten over de doop hebben aangevoerd. Vandaar dat het bovengenoemde boek terecht wordt verworpen, omdat het niet het werk van Justinus is. Zie hierover, *De Centuriator. Magdeub., Cent.* 2, cap. 10, *in het verhaal van het leven van Justinus.* Ook *Bellarm. in Tract van de Scribenten der Kerke.* Ook *Jacob Mehrning, Doop. Histor., 2e deel, pagina 170, 171.* Ook A. *Montan. Nietighz. van den Kinder-doo ¢, tweede druk, A.* 1648, *pagina* 8, 9.

OPMERKING - In **152** werd Valentinus Romanus gecensureerd als een *ketter*, omdat hij geloofde dat de Zoon van God, *Christus Jezus, noch een menselijke natuur, noch vlees* en bloed *aannam* van de substantie van de maagd Maria. P. *1. Twisck, Chron. voor het jaar* 152, 2e *boek, pagina* 42, kol. *1, fronst Herm. Med., Fol*. 330, *Chron. Seb. Fr.,* 106., *Jan. Cres ¢., Fol.* 34.

***Over het jaar* 160.-** Gratianus citeert de woorden van de Heere: "Wanneer zij u vervolgen in deze stad, vlucht gij naar een andere;" en zeg dan: "Hier leert Jezus Christus dat Christenen geen wapen met wapen zullen afweren, maar moeten vluchten voor wapens." P. *J. Twisck, Chron.,* 2d *Boek, voor het jaar*160, ¢ol. 43, kol. 1, 2, *van Seb. Fran. in den Krieg des Fredes, fol.* 63.

Uit deze uitleg van Gratianus blijkt, hoe heilzaam en terecht hij geloofde en leerde met betrekking tot de woorden van Jezus Christus met betrekking tot het verzaken van wraak; waaruit we zijn correcte opvattingen over andere zaken van de Heilige Schrift en het Christelijk geloof kunnen afleiden; maar omdat, hetzij door het in gebreke blijven van de oude schrijvers, of om een andere reden, niets anders van hem tot ons is gekomen, zullen we tevreden zijn met wat we hebben genoemd en afscheid van hem nemen.

Omstreeks het ***jaar* 200.** In deze tijd leefde Clemens Alexandrinus, die, hoewel hij grotendeels over de doop schrijft, nergens melding maakt van de kinderdoop, maar in zo'n taal als voldoende beweert dat hij niets wist van de kinderdoop, maar zich alleen tot de verordening beperkte van Christus en de praktijk van Zijn apostelen, die een Baptist is dat gepaard gaat met geloof en berouw.

In *Paedagog., Lib. 1, hoofdstuk.*6, schrijft hij aldus: "Dit is ook met ons gedaan, wiens voorbeeld de Heere Christus is geworden." Door ons te laten dopen, worden we verlicht, verlicht wordend, we worden kinderen gemaakt, we zijn kinderen gemaakt, we zijn tot de perfectie gekomen; tot in de perfectie gebracht, we zijn onsterfelijk gemaakt." Even daarna zegt hij: "Zo ook, wanneer we ons laten dopen, verkrijgen we een vrij, onbelemmerd en helder oog van de Heilige Geest, als een wraak van blindheid, getreden te hebben onder de zonden die tot nu toe de Goddelijke Geest verdoezelden." Ook: "Dat wat grofweg gebonden was door onwetendheid, is ongebonden door kennis, en deze banden worden losgemaakt door het geloof van de mens en de genade van God, de veelvuldige zonden worden vergeven door een *redelijke doop** als een perfecte remedie, dus we zijn gewassen van alle zonden, en zijn voortaan geen kwaad meer; gedoopt." Verder:" Lering of instructie gaat geloof vooraf, maar geloof gezamenlijk met de doop wordt geleid en geleid door de Heilige Geest."En:" Zelfs wij, die zich van onze vroegere zonden bekeren, scheiden ons van hen af en worden gereinigd door de doop, laten we naar het eeuwige licht rennen, als kinderen naar hun vader."Zie verder betreffende deze citaten, *Jac. Mehrning, Bapt. Hist., 2e deel, pagina 213, 214.* Ook *H. Montanus Nietighz van den Kinder loop, pagina 26, 27.*

** AD 175, Ireneus leerde dat het brood van het Avondmaal van de vrucht van de aarde was, en hij noemt het Avondmaal ook geen offer maar een dankzegging."Lib 4, contra Valent." Zie in het Geslachtregister der Roomscher Successie, tweede druk, 1649, pagina 114.*

** De woorden "redelijke doop" geven aan dat hij spreekt over een dergelijke doop die behoort bij redelijke of verstandige personen.*

Wat is er in dit getuigenis van Clemens Alexandrinus, dat van toepassing kan zijn op de kinderdoop? ja, integendeel, wat is er daar dat niet tegen pleit? Hij zegt beslist uitdrukkelijk: "Deze banden (namelijk van de zonde) zijn losgemaakt door het geloof van de mens en de genade van God, de veelvuldige zonden worden vergeven door een redelijke doop." Dit is zeker een duidelijke en voor de hand liggende samenvoeging van geloof en doop, als dingen die, door de voorzienigheid van God, bij elkaar horen, voor de vergeving van zonden. Wanneer hij verder zegt: "Onderwijzen of instructie gaat het geloof vooraf, maar het geloof samen met de doop wordt geleid en geleid door de Heilige Geest", er wordt zonder controverse hetzelfde gezegd als wat we net hebben gezegd; want hier is niet alleen het geloof samengevoegd met de doop, maar ook de instructie,

Het is waar, zegt hij kort daarna, dat degenen die gedoopt zijn, kinderen zijn, of dat tenminste zouden moeten zijn. Maar wat voor soort kinderen? Niet verstandig, geen kinderen in de wieg, maar, zoals hij verder zegt, kinderen in goddeloosheid, maar volmaakt in het begrijpen. Kinderen, die als kinderen van God de oude mens en het kleed van de goddeloosheid hebben afgeschud en de onvergankelijkheid van Christus hebben aangedaan, opdat zij, als zij wedergeboren zijn, een nieuw en heilig volk kunnen worden en onbesmet blijven de nieuwe mens. Zie de hierboven geciteerde verhandeling.

Als het op die tijd in Alexandrië helemaal gebruikelijk was om kleine kinderen te dopen, zou het voor hem hier niet gepast zijn geweest om over irrationele kleine kinderen te spreken, of op zijn minst om een paar woorden te noemen, dat ook zij recht hadden op doop, hoewel ze het vanwege hun jeugd niet konden begrijpen wat het doel ervan was? Echt, volgens onze mening had hij niet kunnen nalaten het te vermelden; maar aangezien hij er niet met een enkel woord naar verwijst, is het een goed bewijs, dat op die tijd dit misbruik daar niet bekend was, of althans niet werd beschouwd.

Jacob Mehrning zegt *(Doop, Hist, over de tweede eeuw, blz. 213), "Van* Clemens Alexandrinus lezen we dat hij in Alexandrië de school voorzat waarin de catechumenen, diegenen die instructies hebben ontvangen ter voorbereiding van de doop, de beginselen leerden van het Christelijk geloof." *Vicecomes, lib. 2, cap. 7.*

Van deze *Padag., Clementis Alexandrini, lib.* 1, cap. 6, Vicecomes zou bewijzen dat er werd gegeven aan degenen die werden gedoopt, melk en honing o eten, en melk vermengd met wijn, om te drinken; evenzo, dat na de doop, de prediking plaatsvond en vrede werd verleend aan degenen die werden gedoopt.

Wat de verklaring betreft, dat er aan de gedoopten, als een teken van Gods zegen, melk en honing om te eten, en melk vermengd met wijn, te drinken is gegeven, laten we het aan zijn eigen verdiensten, het is een kwestie van klein belang, die, indien gedaan zonder bijgeloof, kon worden waargenomen of achterwege gelaten. Maar de voorafgaande verklaring, dat Clemens Alexandrinus de school voorzat waarin de catechumenen de beginselen van het Christelijk geloof onderwezen werden, houdt zeker in dat de catechumenen voor de doop voor het eerst onderwezen werden in de

school, in de beginselen van het Christelijk geloof, voordat ze werden gedoopt; en ook, de laatste opmerking, dat na de prediking van de doop plaatsvond, en vrede werd verleend aan de gedoopten, geeft zeker ook aan dat degenen die werden gedoopt geen kleine kinderen waren, want dan konden ze de prediking niet begrepen hebben,

OPMERKING - Baudartius schrijft over Clemens Alexandrinus, dat hij met zijn mond zowel als met zijn pen de ware religie verkondigde en onder andere zei: "Een vrome en eerzame man is zeer tevreden met weinig." *Apophth., Bewerken. 1640, lib. 2, pagina* 49.

Folio 70

VERDERE OPMERKINGEN OVER HET DOOPSEL IN DEZE EEUW

Uit de geschriften van Walafridus Strabonus kunnen we duidelijk afleiden welke vorm van de doop in deze tijd werd beoefend, zowel in de eerste als in de tweede eeuw, en ook daarna, namelijk dat geen zuigelingen, maar volwassenen, redelijke en gelovige personen werden gedoopt, en dit volgens het voorbeeld van Christus a.id zijn heilige apostelen. Jac. *1, cap. 4. Walafridus Strabo (in lib. De Rebus Mehrning, Baptister Hist., Blz. 524, DI Vicecomes, lib. Eccles., Petitie 26,)* schrijft: "We moeten weten dat oorspronkelijke gelovigen eenvoudigweg in stromen werden gedoopt en bronnen, want onze Heere Jezus Christus Zelf, om een dergelijke was voor ons te heiligen, werd door Johannes in Jordanië gedoopt, zelfs lezen we elders: 'Johannes doopte in Enon bij Salim, omdat daar veel water was.' '

Pagina 525, van *D. Vicecomes, lib. 1, cap. 30;* ook, *cap. 26,* Strabo spreekt aldus over de doop: we moeten weten dat in die eerste tijden de doop alleen werd toegediend aan degenen die zowel in lichaam als in ziel rein en wit gewassen waren, zodat ze zowel konden weten als begrijpen, wat hun voordeel daar was moest worden verkregen in de doop, wat moest worden beleden en geloofd, en ten slotte, wat nodig was om te worden nageleefd door de wedergeborenen in Christus."

Hij vertelt dan over Augustinus, dat hij in het geloof onderricht was voordat hij werd gedoopt (van wie we op de juiste plaats zullen spreken); maar dat vervolgens, ter wille van de verbetering, zoals het wordt genoemd, de kerk, dat is de Romeinse kerk, de kinderdoop beoefende, met het oog op het bevrijden van zuigelingen op deze manier van de straf van God voor de erfzonde. Dan de volgelingen van het ware geloof (dus hij noemt ten onrechte de Romanisten), opdat de kinderen niet verloren zouden gaan, als ze zouden sterven zonder middelen van wedergeboorte, dat wil zeggen, de doop, besloten dat ze zouden worden gedoopt voor de kwijtschelding van zonden. Vandaar dat hij, zoals hij schrijft, de gewoonte heeft om peetvaders en peettantes te hebben, die voor het kind staan om (letterlijk het kind uit de doop te halen) en voor hen allen te antwoorden dat zij, vanwege de zwakte van hun kleutertijd, niets kunnen belijden en bekennen. Dusver Strabo.

NB - Met betrekking tot deze woorden schrijft D. Vicecomes aldus***: "Aangezien Walafridus Strabo het gebruik van de kinderdoop uit de primitieve kerk verwijdert, erkent hij ook geen oudere oorsprong van de peetvader dan die uit een periode na de tijd van Augustinus."*** *Bapt. Hist.,* Blz. 525, 526.

Dus, in de eerste twee eeuwen, en lang daarna, was de kinderdoop niet bekend bij de Romanisten, zelfs niet volgens de hierboven genoemde getuigenis van W. Strabo.

Om dit te verkorten, sluiten we af met een verklaring in de *H. Doophistorie,* aan het einde van de tweede eeuw, *pagina* 211, *cap. 7, de Ratione Gubernationis Eccle.* "Omdat ook de bediening van het sacrament behoort tot de regering van de kerk, zien we uit de geschiedenis van de tijd dat de bisschoppen en leraren het niet zo zwaar vonden om te dopen, niet de klokken en altaren, maar mensen die zij hadden geïnstrueerd in de belangrijkste artikelen van de Christelijke religie en aan hen hebben zij ook het Heilig Avondmaal toegediend.'

We zullen nu overgaan tot de martelaren, die gedurende deze tijd voor hetzelfde geloof hebben geleden.

Fol 108

EEN BESCHRIJVING VAN DE HEILIGE DOOP VAN DE MARTELAREN IN DE DERDE EEUW 200-300

SAMENVATTING VAN HET DOOPSEL IN DEZE EEUW

Van de getuigen van de waarachtige doop hebben we Tertullianus de eerste plaats gegeven, omdat het in het allereerste deel van deze eeuw was dat hij bloeide en de roem van zijn leer in het buitenland verspreidde. Hij berispte degenen die iets brachten dat te jong was om zich te laten dopen, wat zijn berisping rechtvaardigde met overtuigende redenen.

Leonilla, een Christelijke grootmoeder, had haar drie kleinzonen, Sosyphus, Cleosyphus en Melosyphus, gedoopt na eerdere instructies.

Dan komt Origenes, bijgenaamd Adamantius, die zeer uitstekende en heilzame uiteenzettingen geeft, niet alleen met betrekking tot de doop, maar ook met betrekking tot verschillende andere religieuze zaken.

Drie zeer geleerde mannen, Virian, Marcellinus en Justin, overleggen met elkaar en worden gedoopt op hun.faith; evenzo ook Pancratius, de zoon van de gelovige Chonius; ook, Bazilla, een eervolle jonkvrouw, die werd gedoopt na te zijn geïnstrueerd door Protus en Hiacyntus; en zo werd ook gedoopt, nadat Pontianus, Pontus, de zoon van een Christen, Marcus genaamd, in het geloof had geïnstrueerd.

Nemesius instrueerde en doopte diegenen die het geloof bereikten.

Cyrillus Hierosolymitanus spoorde degenen die bij zijn doop kwamen aan, dat zij eerst veertig dagen moesten vasten vanwege hun zonden.

We besluiten met sommigen die met betrekking tot de doop en het Avondmaal andere opvattingen hadden dan die van de katholieke (dat wil zeggen, Romeinse) kerk, waarvan zij zich hadden afgescheiden, en daarmee het verslag van de doop in dit land completeren.

We vinden het niet door één enkele authentieke auteur vermeld, zoals is aangetoond, dat gedurende de **eerste twee eeuwen** iemand is afgegaan van het fundament van Christus' ware volgorde van doop, dat wil zeggen, van Baptist op geloof, door dit te veranderen, het ware doop, tot een ijdele of kinderdoop; maar het lijkt erop dat er in de derde eeuw mannen waren die niet alleen voortkwamen, maar die ook in de praktijk brachten en hetzelfde toegediend kregen; toch werd het slechts op enkele plaatsen aangenomen. *J. Mehrin. in de doop. Hist., Pag.* 164, *num. 10. H. Montanus, in Nietighz. van den Kinder- doop, tweede editie, p.* 17.

Het zou niet verkeerd zijn om een tweevoudig verslag van deze kwestie te geven: in de eerste plaats door wie, hoe, en op welke manier de doop toen in de ware kerk van God werd toegepast; in de tweede plaats, door wie, hoe, en op welke manier, de kinderdoop ontstond en door sommigen werd waargenomen in die tijd. Maar omdat het hier niet onze bedoeling is om deze fout te weerleggen, maar eenvoudig om te laten zien hoe ware doop, zoals ingesteld door Christus, en beoefend door de heilige apostelen, is waargenomen, onderwezen en gepredikt van eeuw tot eeuw; en hoe de kerk van God bloeide in dat geloof, als een roos te midden van doornen; daarom zullen we deze vraag overslaan, omdat het hier niet goed thuis hoort; we zullen er echter op een aparte plaats over spreken, maar gaan nu verder in onze beschrijving.

***Rond het jaar* 204.**

Dit is de tijd waarin, zoals gezegd, de gevierde **Tertullianus** floreerde, die, toen hij zag dat de doop al te snel werd toegediend aan de catechumenen (studenten), omdat sommigen hen begonnen te dopen terwijl ze nog kinderen waren, schreef, om dit te voorkomen, als volgt: "Het is nuttiger om de doop uit te stellen volgens aan de toestand, de omstandigheden en de ouderdom van elk individueel persoon, dan om het te doen neerslaan." Nogmaals: "Het is waar, de Heere zegt: 'Verbied hen niet tot Mij te komen.' Laat ze dan komen, wanneer ze in jaren toenemen; laat ze komen, wanneer zij leren en worden geleerd waartoe ze komen; dat zij Christen kunnen worden; wanneer zij Christus kunnen kennen. Waarom haast u de onschuldige jongeren naar de vergeving van zonden? We moeten voorzichtigheid betrachten in stoffelijke zaken, dan om met Goddelijke dingen degenen toe te vertrouwen aan wie we het aardse niet toevertrouwen; dat ze het mogen weten om verlossing te verlangen, *Lib. de Baptismo, cap. 18. Ook H. Montanus. Nietigheyd der Kinderdoop, pagina 17.*

Deze woorden bevatten verschillende ontheffingen om te vroeg te dopen. De eerste reden is gebaseerd op de onnutbaarheid van het zich ermee haasten, en is vervat in deze woorden: "Het is meer winstgevend om de doop uit te stellen, afhankelijk van de toestand, omstandigheden en leeftijd van elk individueel individu, dan het te bespoedigen." De tweede reden is gebaseerd op de invoer van de woorden van Christus: "verbied hen niet tot mij te komen;" onder verwijzing naar wat hij zegt: "Laat ze dan komen, wanneer ze in jaren toenemen." De derde reden dat hij zich baseert op de onschuld of eenvoud van die kinderen, zeggende: "Waarom haast u de onschuldige jongeren?" De vierde reden die hij vindt is de onvoorzichtigheid die zich daarbij heeft gemanifesteerd door te zeggen:

Het lijkt daarom in al deze woorden van Tertullianus hoezeer hij ertegen was dat de doop te snel aan onwetende en onervaren jongeren werd toegediend; en, aan de andere kant, hoe verheugend zou het voor hem zijn geweest als ze, als ze de jaren van volwassenheid hadden bereikt en onderwezen en onderwezen hadden, zouden zijn gedoopt op hun eigen verlangen om gered te worden.

Deze manier van dopen vermeldt hij op een andere plaats, waarbij tegelijkertijd wordt vermeld hoe deze doop door hem en zijn eigen mensen werd bediend. Hij zegt: "Wanneer we naar het water gaan en eerst met de doop beginnen, bekennen we daar, net als eerder in de kerk, onder de hand van de opziener, * dat we de duivel afzweren met al zijn aanhangers en engelen; waarna we driemaal worden ondergedompeld, wat meer beantwoordt dan de Heere heeft vastgelegd.

** De leider, of minister of bisschop. - Uitgevers. in het Evangelie."* In lib. de Corona Militis, cap.3 en 4. Ook H. Montanus. Nietigheyd, pagina 16.*

Hij verklaart het nog duidelijker in *Lib. de Spectaculis, cap. 4:* "Wanneer wij in het water zijn gegaan, het Christelijk geloof op de woorden van zijn wet belijden, getuigen wij met onze mond, dat wij de duivel, zijn pracht en zijn engelen hebben verloochend."

En dat dit in waarheid kan worden toegepast en gehandhaafd, geeft hij aan de catechumenen voor de doop deze instructie (Lib. De Baptismo, cap. *20): "Degenen* die gedoopt moeten worden, moeten smeken met veel bidden, vasten, buigen van knie en waakzaam, belijdend al hun vroegere zonden, zodat ze de doop van Johannes kunnen laten zien." "Ze werden gedoopt ", zegt hij, "belijdende hun zonden." Mat. *3: 6.*

Dan laat hij zien wat de doop is en wat het betekent; waaruit we duidelijk kunnen zien dat, althans in zijn schatting, de kinderdoop niet was toegestaan. Hij zegt: "Het wassen van water is een zegel van het geloof, waarmee het geloof begint en bekend is door de boetvaardigheid van de gelovige." We worden niet gewassen, zodat we kunnen ophouden met zondigen, maar omdat we opgehouden zijn, en worden in het hart gewassen, want dit is de eerste onderdompeling van hem die hoort."** *Lib. de Poenitentia, cap. 6.* Ook J. *du Bois, Seckerheyd van ..., enz.,* Gedrukt *AD 1648, pagina 47.*

Als u nog meer van de opvattingen van Tertullianus wilt leren over de doop zoals deze door Christus is ingesteld, lees dan *lib. de Prescript, adversus Haereticos, cap. 36,* geciteerd door H. Montanus, *in Nietigh., Pagina 23,* en door J. du *Bois* (hoewel hij deze passage verkeerd interpreteert), *Contra Montanum, pagina 44,*waar Tertullianus aldus schrijft: "Welnu, gij, die vollediger wilt informeren naar uw heil, beschouw de apostolische kerken, waarin de stoelen van de apostelen nog steeds bezet zijn door hun opvolgers, en waar hun eigen authentieke brieven worden nog steeds gelezen, hun stemmen klinken en hun eigen vormen worden opgeroepen. Als Achaje bij u in de buurt is, is er Korinthe, bent u niet ver van Macedonië, daar is Filippi en daar is Thessalonica; kunt u Azië binnenkomen, er is Eféze maar bent u in de buurt van Italië, daar is Rome. Laat ons zien wat zij (namelijk de kerk daar) heeft gezegd, wat zij heeft onderwezen, en in wat zij heeft afgesproken met de Afrikaanse kerken: zij erkent één God, de Schepper van alle dingen, en Christus Jezus van de

maagd Maria, de Zoon van God de Schepper, en de opstanding van het vlees, zij verenigt de wet en de profeten met de evangelische en apostolische geschriften, en daar van drinkt dit geloof, dat zij met water verzegelt, kleding met de Heilige Geest, voedt met de eucharistie (H.A.), of Avondmaal des Heeren, en bevestigt door martelaarschap; en ontvangt niemand in strijd met deze instelling." Tot zover *Tertullianus.*

** De bovenstaande citaten uit Tertullianus worden door Van Braght gegeven om te laten zien dat hij in geen geval de kinderdoop en de opmerking aan het eind van de paragraaf "die meer zegt dan zegt de Heere in het Evangelie" heeft bevestigd," het lijkt erop dat zelfs Tertullianus zelf, zoals het lijkt. Hij oefende het, claimt er geen evangelische autoriteit voor. - De uitgevers.*

** Tertullianus spreekt hier over bekering en wedergeboorte, en laat zien hoe het hart moet worden veranderd en gereinigd met het "wassen van water door het woord", en zegt dan: "want dit is de eerste onderdompeling (indoopinge) van hem die hoort" waarmee hij klaarblijkelijk bedoelt te laten zien dat deze geestelijke verandering van het hart allereerst belangrijk is. Karl Tauchnitz in zijn Nederlands- Duits woordenboek geeft de definitie van "Indopen: Einweihen;" om te wijden of te initiëren, waarvan de doop ook een betekenis is. In deze zin zouden we kunnen zeggen: dit is de eerste doop, of de eerste wijding, of het belangrijkste werk van hem die hoort, of van hem die gered zou worden. - De uitgevers.*

Hierop zeggen we: "Het is inderdaad waar, dat hij hier spreekt tegen de dwalingen van Valentinus, Marcion en dergelijke, maar sinds deze gelegenheden hem te zeggen, dat alle kerken die hij noemt, vooral die in Rome, in waarvan de apostolische leer nog steeds klonk in die tijd, verzegelde het geloof, dat hij tegen de genoemde dwalingen, met water, en dat zij niemand hebben ontvangen die tegengesteld is aan deze instelling, *iedereen kan duidelijk zien dat alle bovengenoemde kerken de doop bedienden in die tijd voor volwassenen, die dat geloof konden drinken van de evangelische en apostolische geschriften*, en niet alleen dit, maar er ook van konden genieten door het gebruik van de eucharistie (H.A.), en het bevestigen door het martelaarschap, dingen die kinderen niet kunnen doen." *ETC.*

TERTULLIAN'S OVERZICHT OVER ANDERE ZAKEN, VOLGENS DE BESCHRIJVING VAN P.I. TWISCK

Het is geduld dat wacht op bekering, hoopt erop en vermaant diegenen die op een bepaald moment tot behoud zullen komen. Hoe groot is het voordeel dat het zowel aan degene die het behoedt tegen overspel, aan de andere het hervormt. * Nogmaals zegt hij: ' Denkt u dat het moeilijk is voor een Christen om te lijden? Hij sterft liever zichzelf, dan anderen te doden; en als u een Christen slaat, glorieert hij erin.' Nogmaals," Aangezien de religie van anderen ons niet aangaat, en ons niet profiteert of schaadt, daarom wordt het niet één religie om te dwingen. Denkt u dat het moeilijk is voor een Christen om te lijden? Hij sterft liever zichzelf, dan anderen te doden; en als u een Christen slaat, glorieert hij erin.' Nogmaals," Aangezien de religie van anderen ons niet aangaat, en ons niet profiteert of schaadt, daarom wordt het niet één

religie om te dwingen Denk u dat het moeilijk is voor een Christen om te lijden? Hij sterft liever zichzelf, dan anderen te doden; en als u een Christen slaat, glorieert hij erin.' Nogmaals," Aangezien de religie van anderen ons niet aangaat, en ons niet profiteert of schaadt, daarom wordt het niet één religie om te dwingen zelf op een andere, omdat het vrijwillig moet worden aanvaard, en niet door dwang, want wat nodig is, is het aanbieden van een bereidwillige geest.

** Het voorgaande citaat van Tertullianus is dubbelzinnig in de Hollandse taal en lijkt dus ook in het origineel te zijn. Dr. Karl Ad. Heinrich Kellner, prof. Van Theol. in Heidelsheim, in zijn Duitse vertaling van de "Complete werken van Tertullianus", geeft deze passage als volgt aan, die hij zegt dat hij als de juiste weergave houdt: "Welk wonder dat het (geduld) zich ook verenigt met berouw en is, afgezien van scheiding in de huwelijksrelatie, de gebruikelijke manier van opluchting voor de afvallige - dit echter alleen om de reden dat wij, of het nu voor de man is, of dat het voor de vrouw is, op weduwschap mogen hopen op standvastigheid. geduld dat wacht op verlossing met hen die in hun eigen tijd berouw zoeken, ernaar verlangen en erom bidden.*

"'(Dit komt overeen met *Ex.25, 35* en *36. Chr. Leonh., lib. 1 Seb. Fr. In de Arke fol. 174. Stand der Religie, lib. 4. Grond. Bew. Letter B. Menn.* Sym. *Doop. C., fol. 8. Th. Imbroek, fol. 28.).*

Nogmaals, Tertullianus (in zijn vierde boek tegen Marcion) die de woorden van Christus citeert: *Dit is Mijn lichaam,* dat is, een figuur van Mijn lichaam, zegt: 'Het zou geen figuur zijn geweest, als zijn lichaam niet echt was geweest; want een fantasma of een illusie kan geen figuur of schaduw hebben? ' Hiermee bedoelt hij te bewijzen dat Christus een echt lichaam had; en wat hij hier een figuur noemt, noemt hij in het vijfde boek een sacrament, met de uitdrukkelijke woorden: 'Het brood en de beker.' Nog duidelijker zegt hij in het eerste boek: 'Noch verachtte of verwees hij het brood, waarmee hij Zijn lichaam vertegenwoordigde of typeerde.', 'Hij zegt:' Deze woorden van Christus: Dit is Mijn lichaam, we moeten begrijpen alsof Christus had gezegd: dit is het teken en de figuur van Mijn lichaam.' Ik citeer Dionysius Alexandrinus en Paulinus, die beiden op dezelfde manier omgaan met het bovenstaande sacrament."*Tertul. Apolog., Cap. 39. Euseb. lib. 6 en 9. Daniel Saut., Lib. 1, cap. 6.,* Nogmaals, Tertullianus zegt: 'We moeten niet het geloof van de personen zoeken, maar de personen door het geloof bewijzen.' *De Praescript, lib. 4. P.I. Twisck, Chron. 2e boek, pagina 53, col. 1, 2.*

OPMERKING - Tertullianus onderwees in deze tijd: "Wij hebben de apostelen voor auteurs, die niets instelden volgens hun eigen neiging, maar de naties getrouw onderwezen wat zij van God hadden ontvangen." *Lib. 1, Praescript.*

Hij schrijft verder dat "alle kerken apostolische kerken zijn, hoewel ze mogelijk zijn opgericht lang na de tijd van de apostelen, als ze maar verwantschap hebben met de leer." *Lib. 1.* Praesc. Zie *Samuel* verstandigen *Veltius, in het Geslacht- register der Roomscher Successie, tweede editie, 1649 pagina's 115, 116.*

Tertullianus zegt onder andere: "De keizers zouden in Christus hebben geloofd, als de wereld hen niet had verhinderd, want zij konden geen Christenen worden, omdat zij

de wereld moesten dienen en oorlog voeren." Zie, *Grondelijke Verklaringe Danielis ende Johannis,* gedrukt te *Haarlem, 1635, op Tertullianus.*

Vicecomes, in zijn eerste boek over de doop, hfst. 1, neemt nota van de volgende getuigenis van Tertullianus *(lib.1, hoofdstuk 4): "Er* is geen verschil tussen hen die Johannes in de Jordaan doopte en die Petrus die in de Tiber werd gedoopt." Hiermee wil hij bewijzen dat er in de eerste dagen van het Christendom geen doopvont of kerken waren. I.M., *doopsel. Hist., Pagina 276.*

Nogmaals zegt Tertullianus: "Dus als we het water van de doop ingaan, belijden we terecht onze zonden en het Christelijk geloof." *Vicecom., Lib. 4, cap. 7,*en I.M., *doopsel. Hist., Pagina 277.*

Deze laatste twee passages uit Tertullianus hebben we aangehaald boven wat nodig was, maar ze zijn niet nutteloos, omdat ze bevestigen wat we hierboven hebben gezegd over de doop; want bij het eerste werd het bijgeloof, dat gewoon met het water verbonden zou zijn, het doopvont en de kerk waarin de doop werd toegediend, verwijderd, of althans (per consequentiam) controverse; en de tweede stelt dat het gepast is om onze zonden en het Christelijk geloof bij de doop te belijden. En daarmee bewijst hij dat het niet gepast is om gedoopt te worden zonder zijn zonden en het Christelijke geloof te belijden. Wat gezegd is, is voldoende voor de verstandigen. Hiermee nemen we afscheid van Tertullianus.

***AD* 224.**

Leonilla, een Christelijke grootmoeder, had drie kleinzonen, Sosyphus, Cleosyphus en Melosyphus. Ze smeekte Romigius dat hij de drie jongens in het Christelijk geloof zou onderwijzen en ze dan zou dopen. Dit gebeurde op een godzalige manier. P. 1. *Twisck, Chron. voor* het jaar 224, 3d *boek, pagina* 60, col. 1, van *Grond. Bew., Letter B.* Ook *Kort verhaal van de loop der werelt,* gedrukt 1611, *pagina 47.*

Hieruit blijkt dat Christenen in die tijd en plaats niet de gewoonte hadden hun kinderen of kleinkinderen te laten dopen, tenzij deze jaren rijp waren en het geloof onderwezen, wat ze, toen ze het beleed, gedoopt. Dit moet in gedachten worden gehouden.

***AD* 231.**

Op die tijd leefde er als schrijver de gevierde Origenes, bijgenaamd Adamantius, die, terwijl ze de doop behandelen, zo schrijft (Homil.6, *super Ezechidem)*op Ezechiël, 16: 4, "'Gij was niet in water gespoeld om u te wassen', enz. Wij, die de genade van de doop in de Naam van Jezus Christus hebben ontvangen, worden tot redding gewassen. Simon werd gewassen en wanneer hij had de doop ontvangen, ging door met Filippus, maar werd niet gewassen tot zaligheid, hij werd veroordeeld door hem die door de Heilige Geest tot hem zei: 'Uw geld komt óm met u.' Het is een zaak van groot belang dat hij die gewassen is, tot de zaligheid wordt gewassen."Wees hier zeer alert op, gij catechumenen, of leerlingen, en bereid uzelf voor door wat u wordt verteld terwijl u nog onder instructie bent en ongedoopt, kom dan tot het wassen van water, en wees tot de zaligheid. Maar wordt niet gewassen als sommigen, die worden gewassen, maar

niet tot redding; zoals degenen die het water ontvangen, maar niet de Heilige Geest." *H. Montanus. Nietigh., Pag.* 36, 37.

Deze bovenstaande woorden van Origenes geeft de manier van de doop aan, die in zijn tijd heerste, namelijk dat de catechumenen voor de doop de eerste catechumenen waren, dat wil zeggen, leerlingen, die onderricht in het geloof waren, en om zich hiertoe voor te bereiden, voordat zij werden gedoopt. Want wanneer hij zegt: "Wees hier zeer oplettend, gij catechumenen, of leerlingen, en bereid uzelf voor op wat u wordt verteld terwijl u nog onder instructie bent en ongedoopt bent, en dan tot het wassen van water komt," enz., Wat anders wordt daarmee bedoeld, dan dat het bevestigt wat Johannes eiste van degenen die tot hem kwamen om gedoopt te worden, zeggende: "Brengt dan vruchten voort tot bekering," Matt. 3: 8; dat is, bereid u voor door een ware hervorming van het leven, zodat u de doop waardig kunt ontvangen.

Dan, op de woorden, Ezech. 16: 5, "Maar u bent in het open veld geworpen", enz., Hij (Origenes) zegt aldus: "Als wij opnieuw zondigen na het wassen van de wedergeboorte, worden wij weggeworpen, volgens het Woord van God, in de dag dat we geboren worden; zulke worden vaak gevonden, die, nadat ze zijn gewassen door het Bad van wedergeboorte, geen vruchten voortbrengen om zich te bekeren, noch doen ze het mysterie van de doop, met meer angst dan zij hadden terwijl ze nog catechumens waren, of leerlingen, of met meer liefde dan ze uitoefenden toen ze nog steeds hoorders van het Woord waren, of met heiliger daden dan ze eerder deden."Geliefden, observeer wat er in de tekst staat: 'Je bent uitgeworpen in het open veld, voor de goddeloosheid van uw ziel, op de dag dat u werd geboren.'"H. Montanus.,*idem.*
Met deze woorden bevestigt hij de betekenis van zijn vorige verklaring, namelijk: "Degenen die gedoopt moeten worden, moeten eerst catechumenen zijn, of lerenden, en, gedoopt zijnde, moeten zij echt worden wederverwekt;" en aldus noemt hij de doop "het Bad van wedergeboorte", evenals Paulus, Tit. 3: 5. Bovendien klaagt hij dat degenen die gewassen waren door het Bad van wedergeboorte, geen vruchten voortbrachten voor berouw. Hiermee bedoelt hij zeker te zeggen dat de gedoopte persoon waarlijk bekeerd moet zijn en goede vruchten moet voortbrengen. Maar hoe kan hij worden bekeerd, dat wil zeggen, zich van zijn dwaling afkeren, wie heeft er nooit een zonde gedaa? En hoe kan van hem geëist worden goede vruchten voort te brengen, die niet beschuldigd kunnen worden dat hij ooit slechte vruchten heeft voortgebracht? Vandaar dat het duidelijk is dat hij dit niet zegt met betrekking tot de Baptist van zuigelingen, aangezien deze, die nooit hebben gefaald of slechte vruchten hebben voortgebracht, niet door de doop kunnen worden gedwongen zich van dwaling af te keren en betere vruchten voortbrengen dan ze hebben eerder voortgebracht. Dat een dergelijke doop, vergezeld van het doden van het vlees, en de opstanding tot een nieuw leven, onderwezen en geprezen wordt door Origenes, wordt duidelijk uitgedrukt in zijn opmerkingen over Rom. 6: 3: "Weet gij niet, dat zovelen als wij in Christus zijn gedoopt, in Zijn dood gedoopt zijn?" waar hij zegt: "Maar het lijkt mij dat de apostel in dit hoofdstuk niet zelfs de woorden voorvoegt: *" Weet gij niet, '* zonder een doel. Hij bewijst daarmee dat op die tijd, dat wil zeggen, in de dagen van de apostelen, het niet was zoals het nu is, dat degenen die werden gedoopt, alleen de uiterlijke figuur van de mysteriën ontvingen, maar dat ook hun de kracht en bedoeling van hen werd meegedeeld, en dit aan hen die het begrepen, en erover waren geïnstrueerd: dat zij die gedoopt zijn, gedoopt worden in de dood van Christus en met Hem begraven worden door de doop; en dat degenen die gedoopt zijn, in nieuwheid

des levens moeten wandelen, zoals Christus is opgestaan uit de dood, tot de glorie van de Vader." Ook H. Montanus., pagina 37.

Dit drukt zeker duidelijk en ondubbelzinnig uit, van welke doop hij behandelt, namelijk van een dergelijke doop, waarvan de macht en intentie werd gegeven aan degenen die het begrepen; waardoor ze in de dood werden begraven; waardoor ze werden grootgebracht, om in nieuwheid des levens te wandelen, enz., alles wat niet begrepen kan worden, veel minder ondernomen en uitgevoerd door zuigelingen. Op deze manier spreekt hij ook op andere plaatsen, zoals bijvoorbeeld in Homilia 5, 4e en 5e hoofdstuk van het boek Jozua. Nogmaals, Homil. 9, 8 en 9 hoofdstukken; Momil. 15, 11e hoofdstuk. Ook, Homil. 7, 15e hoofdstuk. van het boek Richters. B. Hist. p. 291.

KENNISGEVING MET BETREKKING TOT DE GESCHRIFTEN VAN ORIGENES MET BETREKKING TOT DOPEN

Er zijn een paar passages, namelijk Homil. 8, op het 12e en 13e hoofdstuk van Leviticus; Homil. 14, op de 2e hoofdstuk van Lukas; Commentaar op de zesde hoofdstuk van de brief aan de Romeinen, waarvan sommigen die vandaag de kinderdoop vasthouden, veronderstellen dat ze iets kunnen tekenen om te laten zien dat Origenes geen vreemdeling was van hun opvattingen, maar dat hij ze sanctioneerde. Maar verschillende eminente schrijvers ontkennen, ja, weerleggen dit volledig, waarbij bewezen wordt dat deze passages niet van Origenes zijn, maar van Rufusus, de priester in Aquileia, die, naar men zegt, meer dan honderdvijftig jaar is na de tijd van Origenes; hij vertaalde de werken van de laatstgenoemden van het Grieks naar het Latijn en voegde uit zijn eigen, dat wil zeggen uit eigen gedachten de bovengenoemde passages toe, en aan de andere kant, weglaten van andere zaken. Op deze uitleg stemmen wij in. Zie Rufinus Voorafgaande en slotopmerkingen over Origenes 'Commentaar op de brief aan de Romeinen. Ook, Erasmus 'verslag van het leven van Origenes, voorafgegaan aan de werken van de laatste', volgens J. Mehrning, Bapt. Hist., Blz. 283 en 291. Ook H. Montanus. Nietigheyd van den Kinderdoop, pagina's 29- 34 en 42, 43.

** Op die tijd leerde Origenes dat we een beroep moeten doen op de Heilige Schrift; want zonder deze kan geen geloofwaardigheid worden gegeven aan wat we zeggen. Over "Jeremia, Homil 1." Zie, Samuel Veltius, in "Geslachtregister der", enz., Pagina 115.*

Daarnaast zijn verschillende grove dwalingen van oudsher aan Origenes toegeschreven, bijvoorbeeld omdat hij geloofde dat de boze geesten uiteindelijk gered zouden worden. Hij wenst dit echter zelf in een bepaalde brief geschreven aan die van Alexandrië, waarin hij klaagt over de schaamteloosheid van zijn tegenstanders, die in zijn leven durfde om hem te belasteren met laster die niet eens een waanzinnige man zou uiten. Wat moet dan de behandeling zijn geweest die zijn geschriften na zijn dood ontvingen! "We kunnen duidelijk zien," zegt Jacob Mehrning, "van wat we nog steeds hebben van de geschriften van Origenes, dat veel onwetende en grove dwalende geesten hebben gezocht naar breng een hand naar het eenvoudige, hun eigen grillen onder de Naam van deze eminente man, die door Hiëronymus (in Prefatione ante Ezechidem) *de tweede meester van de kerk* wordt genoemd naar de apostelen." Bapt. Hist. blz. 288 en 289. Ook H. Montanus. Nietigh., Pagina 35, 36.

HET SPREKEN OVER VERSCHILLENDE PUNTEN VAN DE OORSPRONG, VAN DE DOOP, VOLGENS DE BESCHRIJVING VAN P.I. TWISCK

AD 231.-

"Origenes, een man die overvloedig aanwezig is in geestelijke allegorieën, en die zichzelf oefende wat hij anderen onderwees, zoals de kerkgeschiedenis van hem getuigt, begon op die tijd zijn boeken te schrijven en zei tegen de catechumenen:" Bekeert u, dat u kunt de doop ontvangen voor de vergeving van zonden.' Ook: 'Hij die vastbesloten is om te komen en gedoopt te worden, maar niet bereid is om zijn slechte gewoonten en gewoonten na te laten, maar in zijn vroegere toestand blijft, komt niet op de juiste manier naar de doop.' Onder verwijzing naar dit, kunt u lezen, George Vicelius, in zijn Form en Aenteekening, en Welke Gestalte en vorm de Kerk duysent jaer stond, fol. 127., Nogmaals: Origenes werd aangesteld door Demetrius, in Alexandrië, catecheet, dat is, leraar van de leerlingen van het geloof, welk ambt voor hem werd gevuld (na de apostelen) door Plautinus en 'Clemens. En er zijnn uit zijn scholieern Plutarchus, Serenus, Hereclus, Heron, en een vrouw, eer ze gedoopt waren, om Christus'wil gegmarteld en kregen de doop des vuurs. Enz

Euseb., Lib. 6. *Chron. Seb Frank, fol. 101 Leonh., Lib. 1. Joh. Anast., Fol.*313., Nogmaals: in zijn 12de, 15de en 18de Homilie over het boek Jozua. Schrijft Origenes aldus: "Als de natuurlijke oorlog van Jozua en zijn volk geen figuur en antitype was van de geestelijke oorlog van Christus en de Christenen, de apostelen, als vredesopvragers, zouden het lezen van de boeken van Jozua in het hemelse Jeruzalem van de vreedzame kerk en de dalende kinderen van God nooit hebben aanvaard of gesanctioneerd.' En hij bewijst verder met vele argumenten, dat Christus, de Vredevorst, vrede onderwijst, en geen oorlog, en dat we niet moeten vechten met externe, maar alleen met geestelijke wapens, tegen de duivel, de wereld, vlees, zonde, en de dood.

Nogmaals: Sprekend over de vernietiging van Ai, en de uitroeiing van de koning en het volk, zegt hij: 'Hieraan moeten we niet begrijpen dat de heiligen, op deze dag in het nieuwe Testament, mag bloed vergieten en doden met het natuurlijke zwaard: deze en soortgelijke gebeurtenissen zitten vol met raadsels.' Hij legt verder uit dat we Ai, dat wil zeggen het koninkrijk van duisternis en zonde, door de geestelijke Jozua, Christus Jezus, volledig moeten vernietigen. Kol. 1; Ef. 6., Nogmaals: Origenes *(Homil in Mattheo 7)*zegt: 'De tekst in Lucas 22, over het kopen van een zwaard, is verderfelijk (namelijk voor de goddelozen) als het letterlijk wordt begrepen, en niet allegorisch: want hij die de brief zou moeten beschouwen, en niet de wil en bedoeling van God zou begrijpen, maar verkoopt zijn kledingstuk en koopt een zwaard, zou het woord van Christus in strijd met zijn wil begrijpen.' Nogmaals: in het boek tegen Celsus de Tweede zegt hij dat 'de oorlog is afgeschaft door de enige God.' Nogmaals: Van de Antichrist zegt hij, uit II Thess. 2, dat hij in de tempel van God zit, en een beetje verder zegt hij: 'De Antichrist neemt slechts de Naam van Christus aan, maar doet Zijn werken niet; noch onderwijst hij de woorden van de waarheid. Christus is de waarheid; Antichrist is de onechte waarheid. Hij laat zich hier zien, alsof hij Christus en het Woord van God is, maar toch de gruwel der verwoesting is. P.I. *Twisck,*

Chron. 3d *boek, p.* 61, van *Chron. Seb. Fr., fol.* 65, 78. *Hieron.* Zauch., Fol. 56. *Joh. Heyden Naemb.*, Fol. 226, 227.

***AD* 251. -** Het is op die tijd opgeschreven, Virian, Marcellinus en Justin, geleerde mannen onder het bewind van Keizer Decius, overleg met elkaar over zaken betreffende de Christenen, en waren zeer tevreden over deze heilige religie; en toen ze hoorden dat Christelijke gelovigen werden gedoopt, stuurden ze een leraar *, genaamd Justinus, en vroegen hem om hen te dopen.

Justin was blij dat zulke geleerde mannen het juk van Christus op zich wilden nemen. Hij begon hen te instrueren en liet toen water brengen en doopte hen bij de belijdenis van hun geloof. *P.I. Twisck, Chron.* 3e *boek, pagina* 68, col. 2, van Wicel. in Choro Sanctoruni, Grond. Bew., Letter B.

** De auteur gebruikt het woord "priester"; maar priester is afgeleid van het woord 'ouderling', dat is ouderling. We zeggen leraar.*

***AD* 253. -** Voor dit jaar lezen we in oude auteurs dat Pancratius, de zoon van de gelovige Clionius, werd gedoopt op de berg Celius, toen hij vijftien jaar oud was, nadat hij twintig dagen onder instructie was geweest. Vergelijk dit met *P.I. Twisck, Chron.* 3d *boek, pagina* 71, col. 1, van *Wicel. Grond. Bew. brief B. Leonh., lib., 1.*

BESCHRIJVING houdend met de omstandigheden van deze zaak, dat wil zeggen, van Dionysius, die met hem reisde, en de bisschop Cornelius die hem doopte, aan wie sommigen ten onrechte een ander ambt hebben toegeschreven, laten we het op zijn eigen verdienste liggen en vermelden het niet verder. Het is voldoende dat hieruit blijkt dat in die tijd de gelovigen hun kinderen niet hebben laten dopen, totdat zij, die jarenlang begrip en rijpheid hadden bereikt, zelf verlangden om in hun geloof te worden gedoopt.

***Hetzelfde jaar* als *hierboven*.** *Basilla, een* eervol en discreet meisje, leerde in Rome tijdens het bewind van keizer Galien het Christelijk geloof van de eunuch Protus en Hiacynthus en werd ook gedoopt door de bovengenoemde bisschop Cornelius. *Grond. Bew. van den Doop,* gedrukt 1581, *letter B., ij.*

***AD* 257. -** Pontus, de zoon van Marcus, een Christen, werd mondeling onderwezen in de Christelijke godsdienst, door de bisschop of leraar, Pontianus, en werd toen gedoopt. P.I. Tw*issck, Chron.* 3d *boek, p.* 73, col. 1, van *Grond. Bezv. letter B. Chron. Mich.,* Fol 163. Ook heeft *Loop der Werelt van FHH* 1611 afgedrukt, pagina 47.

Zie hier opnieuw op dat de hiervoor genoemde Pontus niet Joods of heidens was, maar van Christelijke afkomst; want hij wordt de zoon van Marcus, een Christen, genoemd; waaruit, zoals in het geval van Pancratius, blijkt dat de Christenen hun kinderen hebben laten opgroeien tot niet- gedoopt, totdat ze de jaren van begrip bereikten.

AD 264. - In Rome, onder de keizers Valerianus en Galien, catechiseerden Nemesius en enkele anderen; en volgens de gewoonte van de kerk, toen zij vasten hadden

vastgehouden, doopte hij allen die geloofden. P.I. Twisck, Chron. 3d boek, p. 57, cal. 1; woord voor woord.

OPMERKING - In het traktaat, Grondig Bezvijs, en onderrechting van den Doop, gedrukt AD 1581, letter B.; ex Codice Mariano, de naam Nernesius staat niet in de nominatief, maar in het accusatief (objectieve) geval; zodat het in deze plaats lijkt dat Nemesius niet degene was die doopte, maar een van degenen die werden gedoopt.

A.D. 290. De hierboven aangehaalde voorbeelden van degenen die werden gedoopt in hun geloof, na te zijn geïnstrueerd, worden bevestigd door verschillende leringen van Cyril van Jeruzalem, die vervolgens toonden hoe zij die zich hadden laten dopen zich zowel vóór als na de doop moesten gedragen. Jacob Mehrning stelt hem voor aan het einde van deze eeuw, of rond 290 na Christus, en haalt uit zijn geschrift verschillende passages die op geen enkele wijze van toepassing zijn op de kinderdoop, maar zeer geschikt om doop die wordt toegediend door geloof en bekering. In Baptism Hist., Pagina's 317 en 318, heeft hij deze annotatie (cap.8, ibid), "Cyril zelf spoort een aantal catechumenen aan die voorheen verscheidene jaren in sensualiteit en schalksheid hadden doorgebracht, dat ze het niet erg zouden vinden om boete te doen voor veertig dagen, zeggende: 'Geliefden, verlaat hetgeen aanwezig is en geloof in de toekomende dingen. Zoveel jaren hebt u doorgebracht en de wereld nutteloos gediend, wilt u dan niet beginnen, en omwille van uw zielen, onthoud u gedurende veertig dagen?"

In Baptist Hist., Blz. 318 lezen we (Cyril in Catech. 2, Mijstag.): "Bekeert u, o mens, en de genade van de doop zal u niet worden onthouden." Nogmaals: Cyril spoort met kracht dergelijke nieuw geplante mensen aan degenen tot godsvrucht, zodat wanneer zij de doop gaan ontvangen, zij niet zullen worden verworpen, zoals de gast waarvan gesproken wordt in het Evangelie, die niet op een bruiloftskleed had. Daarom zegt hij: 'Het zij verre dat al die die hun namen hebben opgegeven voor de doop en op de lijsten zijn vermeld, horen: Vriend, hoe bent u hier binnengekomen zonder bruiloftskleed te hebben?" Van Vicecom., Lib. 2, cap. 12, op Cyril.

Opnieuw zegt hij (Cyril in Catech.) 3, Mijstag) 'Begin u kleding te wassen door u te bekeren, opdat u waardig geroepen wordt tot het huwelijk van het Lam.' Nogmaals (Baptist Hist., Pagina 319, Cyril Catech. 1, Mijstag): 'Zeggen voor degenen die gedoopt moeten worden: Hoor de stem van de profeet die zegt: Wast u, maak u schoon; leg het kwaad van uw handelingen voor uw ogen weg van uw zielen; dat de vergadering der engelen tot u zal roepen: Gezegend zijn zij wiens zonden vergeven zijn, wiens zonden bedekt zijn.' Nogmaals cap. 6 (hicec.), Waarschuwt Cyril de pasgedoopte: 'Zoals u de oude klederen hebt afgelegd en aangetrokken door de Geest, zult u voortaan altijd in witte klederen wandelen.' Hiermee bedoelen we niet dat het nodig is dat u altijd witte kleren draagt, maar dat u uzelf moet kleden in kledingstukken die wit, helder en geestelijk zijn voor God. En in Cap. 10, zegt hij: 'Zou God willen, dat we allemaal een waarheid kunnen zeggen: mijn ziel is vreugdevol in de Heer; want hij heeft mij gekleed met de klederen van de zaligheid en met het gewaad van blijdschap.'"

Dan laat hij zien hoe heilig, Goddelijk en gezegend het is om zich bij de doop aan de adel van Christus, dat wil zeggen aan zijn kerk, te hebben gevoegd. Het is echt wonderbaarlijk, hoe liefdevol, lieflijk en troostend spreekt hij hen aan door te zeggen: "U hebt nu in uw naam de nobele Christus gegeven en de bruidslantaarns ontvangen, het verlangen naar het koninkrijk van de hemel, het goede doel, hoop, etc." En, cap. 38, hij spreekt aldus de gedoopten toe: "Nu is de geur van redding op u,

o gij verlichte Ik verzamel u hemelse bloemen, om hemelse kronen van hen te maken. Nu, nu, de geur van de Heilige Geest ruikt zoet op u; bij de poort van het paleis van de koning, zou God willen dat u al voor de koning zelf werd geleid. De bloesems zijn nu aan de bomen verschenen, maar o, oh dat de vrucht ook werd opgevat " Jac. Mehrning. Doop. Hist. in de derde eeuw, pagina 320.

Hoe kon het mogelijk zijn dat Cyril van Jeruzalem anders over de doop had moeten leren, dan de anabaptisten tegenwoordig leren, namelijk dat het gepaard moet gaan met geloof en bekering; ziend dat hij, zoals is aangetoond, door een dergelijke manier van spreken tewerk gaat zoals niet anders kan worden toegepast dan deze doop en zeker niet voor de kinderdoop.

In de eerste passage waarschuwt hij bijvoorbeeld de catechumenen die verscheidene jaren in weelde hebben doorgebracht, niet om het verdrietig te vinden, om boete te doen voor de doop gedurende veertig dagen; die goed overeenkomt met wat er werd gezegd tegen degenen die niet waren voorbereid op de doop. Mat. 3: 7, 8.

Dit bevestigt hij in de vijf daaropvolgende passages, gebruikmakende van deze argumenten: dat zij niet mogen nalaten zich te bekeren, zodat de genade van de doop hen niet onthouden mag worden. Nogmaals, dat zij niet moesten horen dat het tot hen zei, als de onvoorbereide gast in het Evangelie: "Vriend, hoe bent u hier binnengekomen?" Nogmaals, dat zij, geroepen tot het huwelijk van het Lam, waardig kunnen worden bevonden. Nogmaals, dat zij voor dit doel de stem van de profeet horen, die zegt: "Wast gij, maakt u rein, doet het kwaad van uw daden weg."

In de zesde passage waarschuwt hij de pas gedoopte: Zoals u de oude kleding hebt afgeschud (dat wil zeggen, het oude leven verlaten) en op degenen die volgens de Geest zijn (dat is, op een nieuw leven gezet), zul u wandel voortaan altijd in witte klederen, dat wil zeggen, voortaan zul u een heilig leven leiden en God u beloften betalen die u Hem hebt gedaan toen u je liet dopen. Dit is zeker een Schriftuurlijke uiteenzetting en wordt niet duister uitgedrukt in de woorden van Cyril.

We komen nu bij de zevende of laatste passage, waarvan we maar weinig zeggen, omdat deze geen enkel woord bevat dat niet duidelijk aangeeft dat hij spreekt over de doop van de gelovigen en boeteling; want hij zei daar tot de gedoopten, die verlicht waren, dat zij nu over hen de geur van de zaligheid hadden en vermaande hen om hemelse bloemen te verzamelen waarmee zij hemelse kronen konden maken, en voegde deze wens toe: "De bloesems zijn nu aan de bomen verschenen; maar oh! dat ook de vrucht is verwekt!"

Iedereen met slechts een beetje begrip kan gemakkelijk zien dat deze woorden van Cyril niet van toepassing zijn op kleine kinderen, en dat hij daarom niet tegen kleine kinderen of de kinderdoop spreekt, maar tegen redelijke personen spreekt en tegen de doop die wordt toegediend aan dergelijke. Bovendien blijkt uit zijn eerder genoemde catechumenen dat het gebruikelijk was in die tijd in de kerk waar hij leraar was, eerst om de jeugd in de gemeente te instrueren. En daarna hen aangenomen hebben op belijdenis van geloof, en toen, toen zij het hadden aanvaard, om hen te dopen bij de belijdenis ervan. Zonder tegenspraak was het een Schriftuurlijk en heilig gebruik, dat niet voortkwam uit de menselijke rede zoals de kinderdoop, maar uit de geest van Christus en het begrip van de heilige apostelen. Hiermee nemen we afscheid van Cyril.

AD 300. - Arnobius, een oude leraar zegt (in Psalm 146): "U wordt niet eerst gedoopt en dan het geloof begrepen en verheugt u erin, maar wanneer u op het punt staat gedoopt te worden, stelt u voor de leraar uw perfecte bereidheid en maak u bekentenis met u eigen mond." P.I. Twisck, Chron., 3d boek, pagina 82, kol. 1, 2, van Grond. Bew., Letter B.

Deze woorden van Arnobius zijn zeer voortreffelijk en laten zien dat hij op die tijd niet eerst doopte en dan geloof begreep; maar dat degene die gedoopt moest worden, vóór de doop zijn bereidheid moest uitspreken, en dan met eigen mond geloofsbelijdenis moest afleggen. We zullen echter vollediger spreken over Arnobius in de volgende eeuw.

Hetzelfde jaar als hierboven. - Er is vastgesteld dat er op die tijd verschillende personen waren die zich hadden afgescheiden van de katholieke (Christelijke) kerk, namelijk: Dadoes, Sabas, Adelphius, Hermas en Simeones, die door de Roomse kerk werden beschuldigd van ketterij en, onder andere, werden beschuldigd van het houden van verkeerde opvattingen over het Goddelijke vlees (dat is, het sacrament van het Heilig Avondmaal) en van de doop (dat is de kinderdoop). Wat het Goddelijke vlees betreft, zij werden beschuldigd van het houden van de mening, dat het er niet van profiteerde of gewond raakte; dat wil zeggen, dat het sacrament van het Avondmaal des Heren geen intrinsieke deugd of waarde had; en van de doop werd gezegd dat zij volhardden, dat degenen die gedoopt waren niet geprofiteerd hadden van de doop, maar dat vurig gebed alleen moet de inwonende Satan verdrijven.

Over deze en andere zaken waarmee ze werden beschuldigd, hetzij rechtvaardig of onterecht, zie Hist. Eccles. Tripart., Lib. 7, cap. 11. S. Fr., Chron. Rom. Kett., Gedrukt AD 1563, fol. 96, letter E, onder de naam Eraclit. Epulius.

Vandaar dat toen zij zeiden dat de gedoopten niet baat hadden bij de doop, zij daarmee de kinderdoop afdoende verwierpen, omdat de Roomse kerk in het algemeen niemand anders dan de kinderdoop erkende. Dat deze afwijzing van de doop, of het nutteloos achten ervan, respect heeft voor de kinderdoop, blijkt duidelijk uit wat wordt toegevoegd, namelijk dat zij vonden dat niet de doop, maar vurig gebed de inwonende Satan moet verdrijven; want die van de Roomse kerk hadden de tegenovergestelde opvatting, namelijk, dat Satan zeker door de doop uit de kinderen moet worden verdreven. We laten iedereen echter voor zichzelf oordelen over deze kwestie.

Jacob Mehrning in het besluit van de derde eeuw, zegt: "Dit zijn allemaal mooie herinneringen, die zowel aan de catechumenen voor als na de doop werden toegediend, en die zeker niet plaats kunnen hebben bij kleine kinderen.

En zo is in dit derde hoofdstuk aangetoond dat in deze drie eeuwen de kinderdoop niet bewezen kan worden door een enkel consistent en authentiek getuigenis van de vaders en kerkhistorici." Baptism. Hist., Blz. 320 en 321.

Maar dit wordt verder verduidelijkt door de opmerking van P.I. Twisck, die, vrij aan het einde van de derde eeuw, zegt: "Hoewel de kinderdoop was ontstaan door sommige individuen, of door de kerk (dat wil zeggen, de Christelijke), zoals zij zelf beweren, er waren toch velen die vroom de doop in het geloof en met een berouwvol leven ontvingen.' Chron., 3d boek, conclusie, pagina's 83 en 84.

Hiermee sluiten we onze beschrijving van de doop zoals deze in de derde eeuw werd toegepast, en gaan we verder met de martelaren die in dezelfde tijd leden voor de waarheid en hun oprechte geloof.

BESCHRIJVING VAN DE HEILIGE DOOP VAN DE MARTELAREN IN DE VIERDE EEUW. 300-400

BEKNOPTE INHOUD VAN DE DOOP IN DEZE EEUW

Aan het einde van de derde eeuw werd de eminente Arnobius geïntroduceerd, en aangezien zijn leven zich uitstrekte van de ene eeuw tot de andere, verwijzen we hier opnieuw naar hem in het begin van de vierde eeuw. Hij spreekt over de deugd en het voordeel van de doop, zoals op de juiste plaats te zien is.

Fusca en de dienstmaagd Maura werden gedoopt na eerdere instructie.

Op die tijd (in de tijd van Sylvester) bestonden er dergelijke sekten die later Waldenzen, Anabaptisten enz. Werden genoemd.

One Donates heette een anabaptist en zijn volgelingen, wederdopers.

Athanasius, toen nog een kind, gaf met andere kinderen aan dat ze in Alexandrië doopten op geloofsbelijdenis.

In Canon 12, 13, 15, van het Concilie van Nice worden verschillende goede dingen vastgesteld met betrekking tot de doop.

Athanasius, die mens geworden is, leert een gezonde Leer, niet alleen met betrekking tot de doop, maar ook met betrekking tot andere zaken van religie.

Kort daarna komt Marius Victorinus, die geloof, belijdenis en doop verenigt.

Dan verschijnt Hilarius, die heel toepasselijk schreef over de doop en ook tegen de Antichrist, beelden en tradities is.

Monica, de moeder van Augustinus, werd gedoopt in volwassen jaren, hoewel ze werd geboren uit Christelijke ouders.

In het Concilie van Neocesarea werden de catechumenen voor de doop, de doop van zwangere vrouwen, de doop van Christus enz. Besproken.

Opnieuw verschijnen sekten, die op de Baptisten leken.

St. Martin kreeg de instructie van zijn twaalfde tot zijn achttiende jaar en doopte toen. Hij was sterk tegen oorlog.

Ambrosius werd gedoopt in volwassen jaren, in Milaan. hoewel zijn ouders Christenen waren. Hij voerde goede visies op over de doop, tegen oorlog, tegen de sacramenten, enz.

Ephrem, Gregory van Nyssa, de Raden van Laodicea en Elibertum, en ook Optatus Milevitanus, geven juiste opvattingen over de doop.

Gregorius van Nazianzus, geboren uit Christelijke ouders, was al in zijn twintigste jaar toen hij werd gedoopt. Nectarius werd gedoopt in volwassen jaren. Basil, de zoon van een Christen, en Eubulus, overlegden samen en werden gedoopt op hun geloof in Jeruzalem. Posthumanius maakte een glorieuze bekentenis bij zijn doop. John Chrysostomos werd door zijn ouders getroffen, hoewel zij Christenen waren, om niet- gedoopt te blijven, geen doop te ontvangen tot hij eenentwintig jaar oud was. Ook zijn opvattingen met betrekking tot de doop; zijn leer tegen oorlog, belijdenis, enz.

Jerome, ook geboren uit Christelijke ouders, werd gedoopt in Syridon, toen hij dertig jaar oud was.

Augustinus, Adeolatus, Alipius, Euodius, Epiphanies, met zijn zuster, allen gedoopt in geloof. Conclusie van de doop. in de vierde eeuw.

Dat de heilige orde van de Doop van Jezus Christus ook in de vierde eeuw werd toegepast, blijkt uit verschillende leringen en voorbeelden van de vaders, waaruit we slechts weinigen zullen voorleggen, maar zulke zijn bepaalde en echte getuigenissen.

AD 301.- Aan het einde van de vorige eeuw, voor 300 na Christus, introduceerden wij de eminente Arnobius, en toonden aan dat, sprekend over de doop, hij zegt: "Dat de catechumenen voor de doop, wanneer zij gedoopt zijn, voor de minister hun perfecte bereidheid, en belijden met hun eigen lippen."

Deze Arnobius volgt ons ook in het begin van deze eeuw, namelijk door de jaren 301, 302, 303, 304; en omdat hij zijn eerdere opvattingen over deze kwestie niet heeft opgegeven, bevestigt hij hen met de volgende getuigenissen.

Sprekend tegen de grondbeginselen van de Romanisten, die gewijd, of, terecht gesproken, bezworen water voor de doop hebben voorgeschreven, schrijft hij aldus (in Psalm 74): "Er staat geschreven: Gij hebt de hoofden van de draken in de wateren gebroken, dat wil zeggen, "zegt hij," de hoofden van de draken in de doop; " maar door te zeggen, *in de 'wateren,* bedoelt hij te betekenen dat dezelfde doop kan worden toegediend in allerlei soorten water, zoals in rivieren, meren, putten, baden, zeeën, enz. In deze het hoofd van de draak, dat is Satan, is in alle wateren gebroken. *Jacob Mehrning Bapt. Hist., Pagina 323.*

Van de deugd en het profijt van de Doop leert men als volgt, Psalm *32,* waar de psalmist zegt: "In de vloed van grote wateren zullen zij niet tot hem naderen", waarop hij opmerkt, "die mannen, door het ware water van doop, nader tot God, die een toevlucht is voor de angst voor Satan die ons omringt." *Jacob Mehrning, Pagina 324.*

Nogmaals, Psalm *32,* hij zegt: "De mens is verlost, geen engel of enig ander schepsel, maar de mens alleen al prijst zijn genade, zegt de Heere, wiens zonden Hij vergeeft in de doop." *Jacob Mehrning, Pagina 325.*

Hoewel deze woorden van Arnobius enigszins obscuur zijn, bevatten ze toch licht genoeg om stralen van Goddelijke waarheid over de kwestie van de doop uit te stralen. Want wanneer hij in de eerste plaats zegt dat het hoofd van de draak in de doop is gebroken. (door de draak die Satan betekent), geeft hij hier zeker aan, dat hij

spreekt over personen die, na jaren rijp te zijn geworden, onderhevig worden aan de apsis van satan, en dat deze bij de doop het hoofd van de draak breken, dat is, Satan, door middel van het ware geloof, door Christus; vandaar dat hij niet spreekt van kinderen - die onwetend zijn over de aanvallen van Satan - en bijgevolg niet van de kinderdoop.

Ten tweede, wanneer hij zegt dat mensen, door de ware ober van de doop, nabij God komen, geeft hij zeker aan dat hij spreekt over mensen die door ongehoorzaamheid van God zijn afgeweken. bijgevolg; van personen die zijn aangekomen op de jaren. en niet van zuigelingen; voor hoe kan. iemand nadert God door de doop, wie is niet van Hem weggegaan? Zuigelingen zijn door ongehoorzaamheid niet van God afgeweken; daarom kunnen zij door de doop niet tot Hem naderen.

Ten derde, wanneer hij spreekt over de mens, die de genade van de Heere looft, en wiens zonden de Heere vergeeft in de doop, geeft hij zeker aan dat hij spreekt over mensen die in staat zijn de genade van de Heere te prijzen, namelijk de mensen die bezitten staan en die gezondigd hebben; want alleen hij die gezondigd heeft, kan zijn zonden vergeven; maar bij zuigelingen, die nooit gezondigd hebben, kan geen vergeving. plaats en dus geen doop voor de vergeving van zonden. Hierdoor werden de duistere woorden van Arnobius duidelijk.

OPMERKING - P.I. Twisck noteert voor het jaar 306 dat Constantijn de Grote, de zoon van de gelovige Helena, in Jordanië werd gedoopt in het vijfenvijftigste jaar van zijn tijd, nadat hij was onderwezen *(chronoh 4e boek, pagina* 89, kolom, 1); waaruit blijkt dat in die tijd Christenen hun kinderen ongedoopt hebben achtergelaten, opdat zij zelf zouden geloven en zich laten dopen.

***AD* 308.** - Fusca, de vrome maagd, vatte het verlangen naar het Christelijk geloof op toen ze nog heel jong was, en nadat ze dit verlangen aan de dienstmeid Mauro had geopenbaard, die ook een innerlijke tekening naar Christus voelde, werden ze grondig geïnstrueerd in de Christelijke vader in Ravenna,. door de leraar Hermola en gedoopt. P.I. Tw*isck, Chron. 4e boek, pagina* 90, eol. 1, van *Grond. Bew. letter B, Leonh., lib. 2.*

***A.* D. 315**.- Er wordt gezegd dat er reeds in de tijd van Sylvester dezelfde leer werd onderwezen en gehandhaafd die later werd onderhouden door ontelbare aantallen van de Baptistische Waldenzen, ja, dat die kerken die op de 11e, 12e; 13e, en in de daaropvolgende eeuwen werden Waldenzen Albigenzen gestileerd, en tenslotte hadden mennonieten of anabaptisten al in die tijd bestaan, en inderdaad, lang daarvoor. Hiervan klaagt een zekere beroemde schrijver onder de Romanisten bitter, in een heel oud boek, en zegt: "Deze ketters (de hierboven genoemde mensen) hebben altijd veel sekten onder zich gehad, maar van al wat ooit bestond, was geen van hen schadelijker voor de kerk van God (begrijp de Romeinse kerk) dan de *Armen van Lyon*(de Waldenzen. Of Anabaptisten), en dit om drie redenen: In de eerste plaats, vanwege hun oudheid; sommigen beweren dat ze al bestonden in de dagen van Sylvester, anderen verwezen hen zelfs naar de tijd van de apostelen." *Jac. Mehrning, pagina 615.*

Op een andere plaats schrijft Jakob Mehrning zo over het bovengenoemde volk: "Dit is geen nieuwe sekte die pas in die tijd ontstond (dat wil zeggen, in de tijd van

Waldus), want de papistische schrijvers zelf erkennen dat ze al in de tijd van tijd van paus Sylvester, ja, lang vóór hem, zelfs in de tijd van de apostelen.' *B. H., pagina* 670.,

Op een andere plaats schrijft hij dat Flaccius ook de zalf heeft geregistreerd, uit een oud pauselijk boek, namelijk dat ze bestonden uit de tijd van Sylvester, ja, uit de tijd van de apostelen; en dat Thuanus, hoewel hij ze vergelijkt met andere mensen, verklaart dat hun leer is voortgezet door middel van vele eeuwen." *Pagina* 682.

De tijd van de regering van Sylvester, die de eerste paus van deze naam was, en op het register van de Romeinse bisschoppen de 34e, ligt vast in het jaar 315. *Zie P.* J. *Tze4sck, Chron., 4th book, p.* 93, kol. I. *van Platina, fol. 63. Fasc. Temp., Fol.* 99, *Hist. Georg., Lib. 1, Fr. Ala., Fol. 22, Chron. Seb. Fr.,* fol. 13.

AD 317.- Donatus, een overbelaste bisschop in Carthago, * die veel aanhangers had in Afrika, onderwees onder andere: "Dat de prediking van het Goddelijke Woord en de bediening van de sacramenten door een goddeloze bedienaar niet baten. (zijn volgelingen) waren van mening dat de kerk van Christus alleen onder hen bestond, en vandaar dat zij allen die hun religie wilden adopteren, opnieuw dompelden, zeggende dat de ketters, of de paus, geen Christelijke kerk hadden, en bijgevolg geen doop, voor zover er was slechts één God, één geloof, één Evangelie, één kerk en één doop."Zij, zoals de anabaptisten, hielden ook vast," zegt Franck, "dat geen kinderen, zelfs niet in de uiterste dood, gedoopt mogen worden, maar alleen gelovige volwassenen die het wilden."

Toen hij gevangen zat, verweet hij Augustinus en zei hij dat niemand vanwege zijn geloof gevangen gezet moest worden, God de mens zijn vrije wil had gegeven, om te geloven zoals hij koos. Over dit alles, zie, P.I. Tw*isck, Chron., 4e boek, p. 93,* c'ol. 2 *en pagina 94, kol. 1, van Merula, fol. 255. Zeg.,*

** Seb. Franck noemt als de tijd van de verspreiding van de Leer van Donatus het jaar 334, onder keizer Constantijn, 'Hij leerde', zegt Franck, 'dat de Zoon minder is dan de Vader en de Heilige Geest minder dan de Zoon. Dit wordt door de Roomse kerk als ketterij beschouwd, maar als het goed wordt uiteengezet, kan het kloppen. Want Christus zelf zegt met betrekking tot Zijn menselijkheid: "Mijn Vader is groter dan ik" (Johannes 14:28). En van de Heilige Geest zegt hij: "Als ik vertrek, zal ik hem naar u toezenden" (Johannes 16: 7), alsof de Heilige Geest minder dan zichzelf was."Franck zegt verder dat Donatus een overbelaste bisschop van Carthago was, die was daar gekomen uit Numidia en beweerde dat de ware en enige doop uitsluitend in zijn kerk en geloof bestond. - Chron. Rom. Kett., brief D.* fol. 79. *Seb. Franck, Chron. van de Romeinsche 'Ketters, letter D., fol.* 76, gedrukt AD 1563.

Wat Donatus betreft, als het waar is dat hij een fout heeft gemaakt in sommige dingen, of gefaald heeft in een kwestie van geloof, zullen we hem daarin niet verdedigen; echter, dit is heel zeker, dat als gevolg van de afwezigheid van zijn geschriften, we geen andere informatie over hem hebben, dan dat wat tot ons komt door de mond en de hand van zijn tegenstanders.

Hierover uitte P.I. Twisck op een bepaalde plaats zijn spijt, zeggende dat hij in zijn *Chronijk,* voor het jaar 410, iets denigrerend schreef aan zijn volgelingen, voordat hij er behoorlijk over was geïnformeerd; wat hij nadien, voor het jaar 417, weerlegt en

duidelijker uitlegt door te citeren van **Bullinger:** "Dat de volgelingen van Donatus vergelijkbaar waren met de anabaptisten (die hij Baptisten noemt), dat zij onderwezen dat niemand gedwongen zou moeten worden om te doen goed of om het geloof te accepteren." Nogmaals, "dat elke ketter zou moeten worden overgelaten om zijn specifieke geloof te volgen zonder terughoudendheid of dwang."

In dit verband vertelt P.I. Twisck, op dezelfde plaats, van een andere auteur, dat het vrij waarschijnlijk is dat deze mensen werden belast met veel onrechtvaardige beschuldigingen."Het zou wenselijk zijn," schrijft hij, "om hun geschriften in ons bezit te hebben, leringen en daden, want als het zo zou zijn, dat ze in alle opzichten gelijk waren aan de anabaptisten, en niemand in geloofszaken dwongen, dan is het voldoende duidelijk dat ze ten onrechte beschuldigd worden door andere schrijvers, met tirannie Ik heb dit hier een plaats gegeven, omdat het jaar 410 al geregeld was toen dit mij bereikte." Tot zover, P.I. Twisc*k, Chron., 5e boek, pagina* 147, kol. *2, van H. Bulling. Contra Anbapt., Lib. 5, fol. 216, 222.*

OPMERKING - Wij accepteren van de geschriften van Donatus alleen dat wat goed en waar is; voor de rest nemen we geen verantwoordelijkheid.

*Over AD*318. - Het schijnt dat toen Athanasius nog een jongen was, ook in Alexandrië, de doop niet anders werd toegediend dan na de geloofsbelijdenis; althans, dat het niet gebruikelijk was om kleine kinderen te dopen, blijkt uit de volgende omstandigheden van een bepaald voorkomen in verband met Ruffinus en Zozomenus: "Toen de dag van de martelaar Peter werd gevierd in Alexandrië, door de bisschop Alexander, en hij, na de plechtige dienst was voorbij, in afwachting van zijn assistenten, of leerlingen om met hem te dineren, observeerde hij in de verte enkele kinderen die aan de kust speelden, die zeer waarschijnlijk niet voor de eerste keer de bisschop imiteerden en die dingen die in het algemeen zijn gedaan in de kerk. Maar toen hij de kinderen aandachtiger observeerde, merkte hij dat ze een aantal mysterieuze dingen uitvoerden. Hierover verbaasd riep hij zijn assistenten bij hem, en liet hen zien wat hij van een afstand had gezien. Toen beval hij hun de kinderen te grijpen en naar hem toe te brengen. Toen ze kwamen, vroeg hij hun wat ze hadden gespeeld en wat en hoe ze hadden gedaan? Zij, zoals natuurlijk was voor hun jaren, waren aanvankelijk bang en ontkenden de zaak, maar brachten het later in verband zoals het had plaatsgevonden, en bekenden dat zij, via Athanasius, die - in deze wedstrijd de bisschop hadden nagebootst, zich hadden laten dopen sommige catechumenen, dat wil zeggen, jongens die niet waren gedoopt. Alexander vroeg toen aan degenen waarvan zij zeiden dat ze waren gedoopt, welke vragen aan hen waren gesteld en wat ze hadden geantwoord; op dezelfde manier hem ondervragend die de vragen had gesteld; en ontdekte dat alles in overeenstemming was met de manier van onze religie. Jac.*Mehrning, 2e deel,* blz. 356, 357, *voorzijde Nicephor., Lib. 8, cap.* 44. Ook *H. Montanus Nietigh., Pp.* 64, 65, *van Rufin. Pred. Hist. 1, cap. 14. Zozom. Pred. Hist., Lib.* 3, *cap. 16.*

Uit deze omstandigheden is het duidelijk dat de kinderdoop daar niet gebruikelijk was. Ten eerste, wanneer we het gedrag van deze jongens in overweging nemen, zien we dat in de Christelijke kerk in Alexandrië de gebruikelijke wijze van dopen in die tijd was, namelijk dat de bisschop, of degene die de doop bediende, eerst de catechumenen voor de doop verhoorde en toen, nadat zij hem hadden geantwoord, werden zij gedoopt.

Ten tweede, als we de jongens zelf beschouwen, die blijkbaar tien of twaalf jaar oud waren, welke waarschijnlijkheid wordt vergroot door het feit dat Ruffinus (zoals H. Montanus laat zien), ze catechumenen noemt, dat wil zeggen, die onderwezen werden in het geloof, wat duidelijk wordt aangegeven door hun uitvoering, omdat ze in staat waren om te imiteren in elk afzonderlijk zo'n belangrijke dienst. Deze jongens worden desondanks niet- gedoopt genoemd, daarom heeft Athanasius ze bij wijze van spel gedoopt.

Bovendien, dat deze jongens geboren werden uit Christelijke ouders, verschijnt op verschillende manieren, zoals bijvoorbeeld hierin, dat ze ijverig de Christelijke vergaderingen bezochten, want zonder dit zouden ze nooit zo volledig vertegenwoordigd kunnen zijn in al haar bijzonderheden, dat de doop praktiseerde in de kerk. Eveneens, in het feit dat Alexander en zijn assistenten (zoals de beschrijving verder uiteenzet), de ouders van deze jongens, die eerder werden gedoopt, maar nu aldus waren gedoopt, bevolen om hen op te voeden in die roeping, namelijk in de Christelijke religie, die zeker niet zou zijn gedaan, had hun ouders heidenen en geen Christenen. Er wordt ook beweerd dat dit werd gedaan met aanroeping en belijdenis van Gods heilige naam, wat zeker niet het geval zou zijn geweest met heidenen, die ofwel geen god, of vele goden aanbaden.

Over wat Alexander van deze voorstelling hield, 'laten we het aan zijn eigen verdiensten; het is voldoende om te laten zien dat de Christenen in Alexandrië hun kinderen destijds hebben laten ongedoopt; voor zover ze voor het eerst werden geïnstrueerd en vervolgens werden gedoopt na de belijdenis van hun geloof, hetgeen, zoals is aangetoond, duidelijk wordt aangegeven door het verloop van de bovengenoemde jongens.

AD 333. - Het is beschreven dat in de eerste grote **Concilie in Nicea,** gehouden tegen Arius, en verschillende innovaties in de kerk, besloten werd onder andere:

"Canon 21. De Paulianisten en Photinians zullen opnieuw worden gedoopt."

Canon 12. Als iemand onder vervolging afvallig wordt, zonder gepijnigd te zijn en zich oprecht te bekeren, zullen zij gedurende vijf jaar onder de catechumenen geplaatst worden en na twee jaar zal hersteld worden onder de gelovigen, met gebed."

Canon 13. Doch zij die omwille van de geloofsbelijdenis het militaire beroep hebben opgegeven en er opnieuw op terug zullen keren, zullen dertien jaar boete doen en dan opnieuw worden ontvangen; maar als ze zich echt bekeren, is de bisschop bevoegd om de boetedoening te verlichten, op voorwaarde dat hij ziet dat hun bekering vruchtbaar en vroom is.'

*"Canon. 15 "*Met betrekking tot de catechumenen die zijn afvallig geworden, wordt besloten dat zij zullen worden uitgesloten van de gebeden van de catechumenen die niet zijn afvallig geworden, gedurende drie jaar, en in het einde van die tijd wordt opnieuw ontvangen." *Jac. Mehrning, pagina* 352, 353, *ex Conch., Nicer. Secund. Russin.*

Dit is de grote Concilie die door bijna alle zogenaamde Christenen wordt geprezen als orthodox en Christelijk. Hoe het ook zij, wij zien geen reden om het zo hoog te

prijzen, gezien het feit dat we de voorschriften van Gods heilige Woord alleen moeten eren, terwijl de regels van die raad door feilbare mensen werden gemaakt. Maar voor zover deze mannen voorschriften hebben opgesteld die overeenstemmen met de voorschriften van Gods heilig Woord, of althans niet tegen hen pleiten, aanvaarden wij tot nu toe, of althans, verzetten ons er niet tegen. *

Wanneer gezegd wordt, in Canon 21, dat de Paulianist en Photinians opnieuw gedoopt zullen worden, *stelt het vast dat volgens de Heilige Schrift niet elke doop een echte of ware doop* is en dat er bijgevolg maar één doop is die waarheid wordt echt genoemd, namelijk die doop die wordt toegediend door de ware kerk, en op het ware geloof. Dit wordt ook op deze dag vastgesteld door de Anabaptisten, en beschouwd als een voorschrift van het heilige Woord van God.

Er wordt ook in de 15e Canon gezegd over de catechumenen, dat als zij gevallen zijn, zij drie jaar uitgesloten zullen worden van de gebeden van die catechumenen die niet zijn gevallen. Dit is een aanwijzing voor de zorgvuldigheid die door die samenkomst werd uitgeoefend om de doop toe te laten, volgens de Leer van het heilige Evangelie, geen onvoorbereide catechumenen voordat zij zich echt hadden bekeerd na hun val.

De 12de Canon, sprekend over de boetedoening die moest worden uitgevoerd door hen die, onder vervolging, waren afvallig geworden zonder te zijn gekweld; en de 13e Canon, de behandeling van de zeer grote en lange boete.

** In Canon 2, "Concil Nicea.", Hebben we het volgende: "Niemand die recentelijk is ontvangen van het heidendom en is gedoopt, zal een geestelijke worden (dat wil zeggen een leraar of bisschop) tenzij hij heel voorzichtig is geweest eerder onderzocht." Bapt. Histor., P. 352, van "Ruffinus"; wat volledig overeenkomt met de woorden van Paulus, I Tim. 3: 6, dat geen enkele novice zal worden gewijd tot het ambt van bisschop. boetedoening om te worden verdragen door diegenen, die, nadat zij Christen geworden waren, het militaire beroep hervat hadden en aldus afvalligen werden; deze voorschriften die we zeggen, pleiten niet tegen de Heilige Schrift, noch tegen de opvattingen van de anabaptisten, maar bevestigen ze beide voldoende.*

OPMERKING - Er staat geschreven dat pseudo-apostelen in deze tijd onderwezen dat de kerk van Rome door God werd verworpen en dat het niet Zijn kerk was, maar Babylon, en de hoer die genoemd wordt in de Apocalyps, die het beest berijdt met de zeven hoofden; en dat we daarom de paus geen gehoorzaamheid verschuldigd zijn; dat we onder het Nieuwe Testament op geen enkele manier verplicht zijn de tienden aan de priesters te geven; dat allerlei vloeken onwettig is; dat een toegewijde kerk niet beter is om in te bidden dan een zwijnenstal. *Seb. Fr. Chron., Fol.* 120, kol. 3.

***AD* 335. -** In deze tijd handhaafde Athanasius krachtig de zaak van degenen die waren gedoopt in overeenstemming met de orde van Christus, tegen degenen die blijkbaar beweerden dat de doop zou kunnen plaatsvinden zonder voorafgaande instructie of geloofsbelijdenis. Hij zegt (Sean., *Contra Arian.), "Onze* Verlosser heeft niet eenvoudig bevolen om te dopen, maar eerst zei Hij:, *onderwijst,* en dan de *doop, zodat* het ware geloof van de Leer kan voortgaan, en dan de doop met geloof volmaakt wordt." P.I. T*wisck, Chron. 4e boek, pagina 99,* kol. 2; *van Grond. Bew., Brief A. Jac. Mehrning, BaQt. Hist.,*2e *deel, pagina* 370.

NOOT - Op die tijd leerde Athanasius dat het de plicht is van elke Christen om de Heilige Schrift te lezen, op de zesde hoofdstuk Ef. Nogmaals, hij verbood het beoefenen van het maken van een gelijkenis van God met als doel Hem daarbij te aanbidden, etc., als een onwettig iets. *Contr. Gent. Sam. Heltius, in het Geslacht-register, pagina 118.*

Kennisgeving over verschillende geschriften die aan Athanairius worden toegeschreven. –

De kinderdopers, geneigd om alles naar voren te brengen wat in ieder geval lijkt om hun opvattingen te begunstigen, waren gewoon om de 114e en de 124e kwestie van een bepaald boek genaamd "Diverse vragen *van de* Schrift, toegeschreven aan Athanasius."

Maar in antwoord hierop zeggen we: dat dit boek niet het werk is van Athanasius, maar van een andere auteur die later aan hem schreef; zoals in zijn 23e vraag citeert hij Athanasius als iemand die vóór hem heeft geleefd, zeggende: "Dit is het getuigenis van de grote Athanasius, een man die machtig was in de Goddelijke Geschriften, maar wij, die door hem verlicht zijn." Bovendien bevat dat boek veel buitenlandse meningen aan Athanasius, zoals blijkt uit de Centuriatores Magdenburgenses, Cent. 4, cap. 10, p. 1032. Zie ook H. Montanus Nietigh., P. 69, en JM, Bapt. Hist., Pagina 360, 361.

NOTITIE. AD 320.- *Lactantius Firmianus* onderwezen op die tijd:.. 1. "Dat de offers van de Christen zijn, een goed leven, zuiverheid, en goede werken 2. Dat er geen religie in een plaats waar er beelden. *Lib* 2, van de Goddelijke Instructie.Ook Sam, Velti.us, in het Geslacht- register., col. blz. 116; 117. 3. Hij onderwees tegen dwang van het geweten en wraak, zoals blijkt uit het volgende. Hij schrijft aan keizer Constantijn (5e *boek, fol*. 20), "Hoe meer de religie van God wordt onderdrukt, hoe meer deze uitbreekt en groeit, daarom moeten ze redenering en vermaning toepassen, het is niet nodig om door te gaan met geweld, want religie erkent geen dwang, overtuigende woorden kunnen doe meer om de zaak te promoten dan om te blazen." Nogmaals (5e boek, hoofdstuk 21) schrijft hij: "Wij Christenen wensen niet dat iemand God dient, de Schepper van alles, tegen zijn wil, en wij zijn ook niet boos als hij Hem niet dient, want wij vertrouwen Zijn Majesteit, die even gemakkelijk kan wreken tegen degenen die Hem verachten, als Hij de kwellingen en verwondingen toebrengt die Zijn dienstknechten zijn aangedaan. Daarom, wanneer wij dergelijke schandelijke dingen ondergaan, zeggen wij er geen woord tegen, maar begaan alle wraak voor God; niet doen als degenen die als beschermers van hun goden zouden worden beschouwd, *van* 1643, pagina 47,*voorzijde* Religies Vryheydt, 22 delen, Q. 10.

Omstreeks 340 n. Chr. Schrijft Marius Victorius in het vijfde boek tegen Arius: "Iedereen die gedoopt is en zegt dat hij gelooft, en het geloof aanvaardt, ontvangt de Geest van waarheid, dat is de heilige Geest, en wordt door hem heiliger gemaakt." J. *Mehrv.*, Bapt. Hist., Pagina 325. Ik vind in authentieke schrijvers geen ander verslag van de doop door deze Marius, zodat dit het enige lijkt te zijn dat hij over de doop heeft geschreven, en ook hier is het duidelijk dat hij moet zijn geweest een vreemdeling voor de kinderdoop, want hij sluit zich aan bij de belijdenis, het geloof en de doop, in degene die gedoopt moet worden.

AD 350. - Omstreeks deze tijd bereikte Hilarius, tot het geloof in Jezus Christus, en nadat hij was gedoopt op dit geloof, ging hij verder met het verdedigen van de waarheid die hij had ontvangen en aanvaard, en voor de versterking van het geloof dat hij had aangenomen en dat hij volgens hetzelfde zou leven, bad hij tot God (lib. 12 de Trinit.) als volgt: "Dierbare God, bewaar mijn geloof en de getuigenis van mijn geweten, opdat ik ooit mag houden wat ik beleden heb het sacrament van mijn wedergeboorte, toen ik werd gedoopt in de Naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, namelijk dat ik U aanbid, o God onze Vader, en Uw Zoon met U, en dat de Heilige Geest, dat gaat van U, kan worden gewekt."

Wederom citeert Vicecomes (lib.2, hoofdstuk 27) van Hilarius, in het 15e hoofdstuk van Matt: het volgende: "Zij die bij de doop komen belijden eerst dat zij in de Zoon van God geloven, en in Zijn lijden en opstanding en deze belijdenis wordt gedaan of uitgesproken tijdens het sacrament van de doop "

Nogmaals, Hilarius schrijft (deel 2, de Trinitate), "De Heer heeft geboden - om te dopen in de Naam van de Vader, en van de Zoon en van de Heilige Geest, dat wil zeggen, op de bekentenis van de Auteur (dat is, Hem die in het begin alle dingen schiep), en de Eerstgeborene en de Vrije Gift (dat is de Zoon en de Heilige Geest)." Jac. Mehrn. Bapt., Histor., 2d deel, pagina 371, 372.

HILARIUS OVER DE BAPTIST EN VERSCHEIDENE OVERIGE ARTIKELEN VAN ZIJN GELOOF, VOLGENS DE BESCHRIJVING VAN P.I. TWISCK

Hilarius, van oorsprong een heiden, die later een Christen werd en in Rome 350 werd gedoopt, was een zeer geleerd en welsprekend man. Hij schrijft (lib. 2): "De Heer heeft geboden" om te dopen op, of in, de Naam van de Vader, van de Zoon en van de Heilige Geest, dat is, "etc.

Hij verdedigde ook de waarheid tegen de Arianen, waardoor hij werd verbannen: en hij verzette zich ook krachtig tegen de arrogantie van de blik van Rome, en zijn heerschappij over andere kerken, en zei dat de Antichrist de aarde zou verwoesten door oorlogen en moord.

Aan hen die zich meer zorgen maken over de bouw van de tempel, dan in de beschouwing van de leer die hij zegt', bent u inderdaad, onverstandig, om vol verbazing naar deze dingen te kijken, want u moet weten dat de Antichrist eens zal zijn, stel zijn troon aldaar. "De aard van de naam Antichrist is verzet tegen Christus, die hij onder een schijnbare schijn van het Evangelie bewerkstelligt. Hij transformeert zichzelf in een engel van het licht, om de Christelijke geest te vervreemden. Hij is tot op zekere hoogte al begonnen met zijn vooruitgang, hij deed alsof hij Christus was, hoewel hij heel ver van Christus is vertrokken. "*Zij (dat wil zeggen, de Antichristenen) streven ambitieus naar de hulp van de seculiere macht, die zij trekken, naar om hun naam en eer te bevorderen en hun kerk te beschermen, en aldus te werken met een wereldlijke ambitie.*

"Laat mij u vragen, bisschoppen, welke hulp hebben de apostelen gebruikt bij het verkondigen van het Evangelie? met de hulp van wat magistratuur hebben zij Christus gepredikt en de heidenen van afgoderij tot God bekeerd? , "Nu telt de kerk de gunst van de wereld, en beroemt zich erop dat de wereld haar liefheeft, die in geen tijd de kerk van Christus, zonder gehaat te zijn door de wereld."

Nogmaals, op de 68e Psalm zegt hij: "God is nu gepredikt, geëerd en aanbeden in steen, hout en metaal, en de Meester-bouwer van de wereld, de Vader van ons allen, is gevormd in vergankelijke materie, om wat ze zijn gebracht door de verleidelijke woorden van de filosofie, met deze en dergelijke woorden keurt hij het misbruik gepraktiseerd door de kerk van Rome sterk af. P.I. Tw*isck, Chron., 4e boek, pagina 104, kol. 1, 2, van Socrat., Lib. 3. Casp. Swinc, epist. 1, fol. 877. Seb. Fr.*

Aangezien de bovenstaande passages van Hilarius niet alleen uitstekend, maar ook duidelijk zijn, zodat ze dat vereisen ze geen verklaring, we laten ze achter en gaan over op anderen die hetzelfde geloof hebben beleden.

OPMERKING - Hilarius onderwees op die tijd dat alle menselijke tradities, waardoor Gods geboden worden overtreden, moeten worden uitgeroeid. Op Matt. 15, Canon 14. Sam. Heltius, *Geslachtregister, pagina* 122. Hij schrijft ook: "De Vader openbaarde aan Petrus, die zei: 'Gij zijt de Zoon van God', dat de kerk op deze rots van belijdenis moet worden gebouwd." "Dit geloof", zegt hij. "is het fundament van de kerk, dit geloof heeft de sleutels van de hemel." Op dezelfde plaats, evenals in het zesde boek van de Drie-eenheid.

ANNO 350.- Ondertussen zien we dat de ouders van de moeder van Augustinus, hoewel ze Christenen waren, hun dochter Monica in haar vroege jeugd niet hadden laten dopen; in zoverre dat ze niet was gedoopt voordat ze de jaren van begrip had bereikt, en dit in de tijd dat de volgelingen van Cyprianus de kinderdoop in hoge mate praktiseerden. Met betrekking tot dit vind ik het volgende verslag, "Bovendien, zelfs in Afrika, waar Cyprianus de bovengenoemde raad had gehouden - om te bepalen op de precieze tijd voor het dopen van kleine kinderen - en besloot dat de doop zou moeten worden toegediend aan kleine kinderen zodra ze werden geboren, *het was over het jaar 350, niet waargenomen door alle Christelijke gelovigen.* Hiervan hebben we een voorbeeld in Monica, de moeder van Augustinus, een zeer vrome vrouw, geboren uit Christelijke ouders, *H. Montanus. Nietigh., Pagina 71,* van *Augustinus, lib. 2. Beken., Cap.* 3, *en lib. 9, cap. 8 en* 13.

AD* 351.** - Het staat vast dat de Christenen in Neocesarea zich openlijk hebben uitgesproken ***tegen de kinderdoop, in een conventie of vergadering van de ministers, het Concilie van Neo-cesarea genaamd; zodat de kinderdoop, die toen op verschillende plaatsen begon te zegevieren, daar geen steun kon krijgen, zoals blijkt uit de verschillende regels die door dit orgaan zijn aangenomen.

In Canon 5 lezen we: "Als een catechumeen die nog niet is gedoopt en zijn plaats heeft tussen de catechumenen in de kerk, in een zonde is gezien, zal hij de prediking op zijn gebogen knieën horen, dat hij mag afzien van de zonde die hij begaan heeft, maar als hij daarin blijft, zal hij worden verdreven."

In Canon 6 lezen we: "Zwangere vrouwen kunnen worden gedoopt, wanneer ze dat willen, want in dit sacrament is er geen communicatie tussen de moeder en het kind dat uit haar is geboren, maar iedereen moet in deze belijdenis zelf zijn vrije wil verklaren en goede intentie."

Canon 11, na enkele andere woorden, verklaart: "De Heere werd pas gedoopt toen hij dertig jaar oud was, en daarop predikte Hij." *Jacob Mehrning, Bapt. Hist.,*2d *deel, pagina's* 351, 352.

Ten eerste, wanneer in Canon 5 melding wordt gemaakt van de catechumenen, geeft dit zeker aan dat het de gewoonte was om de jongelui vóór de doop te onderrichten in de artikelen van het geloof, waarop de belijdenis van dezelfde en de doop volgden. Dit kan niet worden tegengesproken.

Ten tweede, wanneer in Canon 6 wordt vastgesteld dat zwangere vrouwen kunnen worden gedoopt wanneer zij dat willen, omdat er geen communicatie is tussen de moeder en het kind dat uit haar is geboren, bevestigt dit duidelijk dat de kinderdoop geen enkele plaats had onder hen, maar dat zij er inderdaad vijandig aan waren. Het lijkt erop dat er toen een probleem was met betrekking tot de vraag of zwangere vrouwen zouden worden gedoopt of niet; want het was gedacht of gevreesd dat de vrucht zo'n gemeenschap met de moeder had, dat ook het kind een deelgenoot zou worden van de Doop dat de moeder ontving; wat in tegenspraak zou zijn geweest met de opvattingen van de kerk, dat niemand anders dan zijn eigen geloofsbelijdenis zou moeten worden gedoopt, en bijgevolg, geen kleine kinderen, veel minder ongeboren kinderen. Maar deze vrees of moeilijkheid werd verwijderd, toen werd verklaard dat er bij de receptie van de doop geen communicatie is tussen de moeder en het kind, en dat om deze reden het kind niet deelneemt aan de Doop dat de moeder heeft ontvangen. Dit is te duidelijk om te weerleggen.

Ten derde, wanneer in Canon 11 wordt vermeld dat Christus werd gedoopt toen hij dertig jaar oud was, niettegenstaande die prediking hier wordt gesproken, en dat hetzelfde niet door één moet worden ondernomen voordat hij dertig jaar oud is, de doop die wordt toegediend op geloof of in volwassen jaren, wordt niettemin ook aanbevolen en noodzakelijk geacht. Want, zoals Christus in volwassen jaren werd gedoopt en onmiddellijk begon te prediken, zodat de tijd van Zijn Doop ook de tijd was van Zijn prediking; toch (de Canon schijnt blijkbaar te zeggen), dopen, zoals de prediking, kan alleen plaatsvinden in volwassen jaren; want zoals de een begrip vereist, doet de andere ook, volgens het voorbeeld van Christus.

AD 360. - P.I. Twisck schrijft: "Niettegenstaande dat op die tijd veel bloedige wreedheid werd gepleegd tegen de bisschop die de zijde van Arius koos, zodat dit feest bijna geheel werd verpletterd, nog steeds, volgens de geschiedenis, er sekten bleven zoals de Anabaptisten, enz. Als hun boeken bestonden, zouden we een uiteenzetting kunnen geven van wat ze over al deze zaken onderwezen hebben, maar als het is, laten we het volstaan met wat anderen hebben geschreven." P.I. Twisck, *Chron., 4de boek, pagina* 106, kol. 2, van Jac. P. Verm. *Onsch., Lib. 4,* fol. 131.

Het is buitengewoon te betreuren dat zo weinig van de geschriften van de wederdopers die in die tijd leefden, nog bestaan; want daardoor zijn we gedwongen om informatie over hen te ontvangen uit de mond van hun vijanden; welke informatie, zoals we gemakkelijk kunnen beoordelen, niet werd gedicteerd door liefde, maar door vijandigheid. We zijn God echter dank verschuldigd dat zelfs dit veel naar ons is afgedaald met respect voor hun geschiedenis; sinds Satan, door de instrumentaliteit

van zijn aanhangers, altijd heeft geprobeerd om uit te roeien, niet alleen hun boeken, maar ook hun leven, ja, hun lichamen en zielen, indien mogelijk.

AD 362. - Sint Martinus, geboren uit heidense ouders, ging toen hij tien jaar oud was, in tegenstelling tot de wil van zijn ouders, naar de samenkomsten van de Christenen, omarmde het Christendom en liet zich dopen toen hij achttien jaar oud was. Omdat hij nu een Christen was, wilde hij worden ontslagen uit het militaire beroep waarin hij door zijn ouders was gebracht; vandaar dat hij tegen de afvallige keizer Julian zei dat het niet wettig voor hem was om te vechten, omdat hij een Christen was.

Maar als de Minnebroeder, *Thomas van. Heerentaals,* in zijn *Spiegel van de Tien Geboden en Zeven Sacramenten,* geeft een wat vollediger verslag over St. Martinus, en vooral over de doop zoals die toen werd beoefend, we zullen er een kort uittreksel van maken.

Hij zegt: *"Vroeger was het gebruikelijk om de heilige doop uit te voeren, maar twee keer per jaar, namelijk op de vooravond van Pasen en op Pinksteren, behalve in geval van noodzaak, die verviervoudigde: 1. In een belegering. 3. In gevaar op zee 4. In gevaarlijke ziekten. In zulke gevallen doopten ze allen en te allen tijde dat niemand zonder de doop zou kunnen sterven. Maar toen deze vier redenen niet bestonden, werd de doop alleen toegediend op twee bovenvermelde dagen, en die met grote plechtigheid en waardigheid en allen die tot de doop waren toegelaten, de jaren van begrip hadden bereikt, zelfs St. Martinus, die heilige man, was zes jaar lang catechumeen - vanaf het moment waarop hij was twaalf, J. Twisck, Chron., 4e boek, pagina* 110, kol. 4, 2.

AD 363 en 364.- In de tijd van Julianus de afvallige woonden en straalde als felle lichten verschillende uitstekende mannen, van wie het leren en de vroomheid niet nodig is om te roemen, omdat het voldoende bekend is. Ze gaven uitdrukking aan hun orthodoxe overtuigingen door woord en daad, vooral met betrekking tot de kwestie van de doop, dat het zou moeten worden toegediend na eerdere instructie, op geloof en berouw.

Op dezelfde tijd, AD 363, leefde er Ambrosius, van wie wordt gezegd dat hij is geboren uit Christelijke ouders. de Naam van zijn vader was ook Ambrosius, terwijl die van zijn moeder Marcellina was. Ook hij werd niet gedoopt tot de dag waarop hij bisschop van Milaan werd, nadat hij in de catechismus, dat wil zeggen in de Leer van het geloof, was onderwezen. * Zie hierover, *Tract van den loop der wereld, door FHH, gedrukt 1611, pagina 47,* 48, van *Paul. de vita Ambrosii. Naucler. Kron. Generat.* 13.

Zo'n procedure, namelijk dus opzettelijk om een bisschop of leraar te kiezen, zoals hier over Ambrosius wordt gezegd, bevelen wij niet aan; maar we merken hier op dat Christenen in die tijd dat niet hadden gedaan

** **Bullinger** zegt dat Aurentius vóór de dagen van Ambrosius (363 na Christus) de kinderdoop afwees. Zie, P.I. Twisck, Chron., Pag. 114, kol. 2, in de annotatie.*

D. Vicecomes (lib.2, cap.6) vermeldt van Nolanus over Ambrosius dat in zijn tijd, Frigitil, Koningin van de Marcomanen, gehoord heeft van een Christen, welke goede

dingen gezegd werden over Ambrosius, geloofde in Christus, en herkende hem (Ambrosius) als zijn minister. Voor haar schreef Ambrosius een uitstekende brief. Zie, 'Bapt. Hist., Blz. 462. algemeen aangenomen kinderdoop, ja, dat sommigen, niettegenstaande de pauselijke macht, met opzet hun kinderen niet hebben laten dopen, waardoor zij, toen zij jaren rijp waren, eerst onderricht kregen en daarna werden gedoopt, hun eigen bekentenis.

Ambrosius *(Serm* 61) legt de verklaring af: "Het was gebruikelijk dat alle mensen met Pasen werden gedoopt." In *Lib. de Jejunio, cap. 10,* hij zegt: "Nu komt de dag van de opstanding, nu worden de uitverkorenen gedoopt." Toch op I Tim. *4,* hij zegt dat de zieken op een dag werden gedoopt. *Jac. Mehrn., Bapt. Hist.,* 2e deel, *pagina* 334.

Deze woorden van Ambrosius bevestigen onze voorgaande bewering; want wanneer hij zegt dat het met Pasen gebruikelijk was om alle mensen te dopen, verklaart hij voldoende dat kinderdoop op die tijd geen gewoonte was. Want niet alleen met Pasen, maar het hele jaar door worden kinderen geboren, waarvan de doop vanwege het gevaar dat ze zouden sterven, nooit tot Pasen kon worden uitgesteld, als de kinderdoop noodzakelijk werd geacht voor de redding. Maar Ambrosius verwijdert alle twijfel wanneer hij zegt welke personen toen werden gedoopt, namelijk *alle mensen;* want door het woord *mensen* worden in het algemeen begrepen volwassen of volwassen personen, en niet kinderen in de wieg.

Bovendien; wanneer hij schrijft dat de zieken op een dag werden gedoopt, bewijst hij daarmee dat de kinderdoop niet werd gepraktiseerd in de kerk waarvan hij spreekt. Want als het daar gebruikelijk was om kinderen te dopen, zou het op geen enkele dag nodig zijn geweest om de zieken te dopen, omdat ze al in de kinderjaren zouden zijn gedoopt; of onze tegenstanders moeten aantonen dat de zieken, die elke dag werden gedoopt, ook in de kinderjaren waren gedoopt; die zij niet durven volhouden, aangezien deze kerken dan als wederdopers moeten worden beschouwd. Toch moet een van de twee dingen volgen. Ofwel dat de zieken die in hun kinderjaren werden gedoopt, werden herdoopt of dat de volwassenen die zich hadden laten dopen in de kinderjaren niet waren gedoopt. Als de eerste waar is, floreerden de anabaptisten, zoals ze worden genoemd, al in die vroege tijden. Maar als het laatste waar is, dan waren er in die tijd hele kerken die de kinderdoop afwezen, of althans lieten hun kinderen ongedoopt blijven. Dit is zo duidelijk dat het niet kan worden weerlegd.

VAN ANDERE GELOOFWAARDIGHEDEN DOOR AMBROSIUS, VOLGENS DE BESCHRIJVING VAN P.I. TWISCK

"Ambrosius (in Rom.1) maakt hen belachelijk die zeggen:" Wij kunnen niet voor God komen dan door de bemiddeling van de heiligen, net zoals wij door bemiddeling van de graven voor een koning komen." 'Welnu,' zegt hij, 'is hij niet schuldig aan minachting van majesteit, wie schrijft de eer toe die aan de koning toekomt? Zeker, waarom dan, zullen zij zichzelf niet beschouwen als zondaars, die Gods Naam en eer aan schepselen geven, en, terzijde aan de kant van de Heere, zijn dienaren aanbidden? Omdat koningen niet bekend zijn met de individuele wensen van iedereen, tolken en advocaten verschijnen voor hen; maar God, voor wie niets verborgen is, heeft geen voorstanders of informanten nodig, maar eenvoudig een nederig hart.' Nogmaals: 'Ze

geven nu zulke namen en eer aan de beelden, zoals ze nooit hadden durven geven aan de levenden persoon, namelijk, Goddelijke eer, en dit, wanneer zij dood zijn.' Aldus bestraft Ambrosius de beeldaanbidding van de Roomse kerk, en stelt (in Kol. 1) positief dat 'noch elementen, noch heiligen, noch engelen moeten worden geëerd of aanbeden, maar Christus alleen.' *'Het lijkt erop', zegt hij 'dat ook Ambrosius de Antichrist in Rome zou zoeken; want hij zegt dat 'de Antichrist de vrijheid van de Romeinen onder zijn naam zal herstellen' en de stad van de Antichrist 'de stad van de duivel' noemt.* Hij zegt verder, dat 'de Antichrist onthuld zal worden na de ondergang van het Romeinse Rijk, of wanneer de keizers hun macht verloren hebben'; en de geschiedenis laat zien dat de teloorgang van de Romeinse keizers de vergroting was van de macht en heerschappij van de pausen of Antichristen.

Ambrosius zegt verder:" Het geweld van wereldse tegenstanders moet niet overwonnen worden met wereldlijke, maar met geestelijke wapens, en ketters moeten alleen gestraft worden door uitsluiting van de kerk, want de kampioenen van Christus zoeken geen wapens of ijzeren ballen. Nogmaals, met betrekking tot het huwelijk zegt hij: 'De zuiverheid van het lichaam is door ons iets te wensen, en ik beveel het aan het als een advies, maar beveel het niet als een bevel; want de maagdelijke staat kan geadviseerd worden, maar niet geboden. of wanneer de keizers hun macht verloren hebben; en de geschiedenis laat zien dat de teloorgang van de Romeinse keizers de vergroting was van de macht en heerschappij van de pausen of Antichristen." '*Hist. Tripart., Lib.* 7, *cap. 8. Adolphus Tectander Apol., Fol. 163. Casp. Swinch, Epist. 1, fol.* 877. *Hier. Zanc., Fol.* 65. *D. Anth. 1., fol. 116."*

Nogmaals. De woorden van Ambrosius duidelijk dat hij betekent dat het Avondmaal (Avondmaal) worden ontvangen onder beide vormen, dat wil zeggen met brood en wijn. *Lib 9, cap..* 30. *Seb fr.., fol.* 50. Nogmaals: 'Het lichaam van Christus is geen materieel of aards voedsel of brood, maar een geestelijk, eeuwig brood, dat gelovige zielen voedt. Geregenereerde mensen behoren tot deze tafel, waaraan de goddelozen niet kunnen deelnemen.' *Kron. Seb. Fr. op Ambrosius.* Nogmaals: Ambrosius zegt ook: 'Wij zijn verplicht om de kerken te onderzoeken, en als er een is die het geloof verwerpt en niet vasthoudt aan de fundering van de apostolische Leer, dan moeten we die verlaten.' *Lucam, lib.* 6, cap. *9. P.I. Twisck, Chron., 4e boek, blz. 114, kol. 2 en* 115, kol. *1, 2.*

AD 364.- It is opgenomen dat in of rond het tweede jaar van Julian, de Afvallige, leefde en schreef het zeer geleerde, maar toch bescheiden, Ephrem, bijgenaamd Syrus, die, in het schrijven van de doop, vertelt dat in zijn tijd was het gebruikelijk voor mensen, toen zij werden gedoopt, om met uitdrukkelijke woorden de duivel en al zijn werken af te zweren. *Jac. Mehrning in Bapt. Hist.*, 2d *deel, pagina* 328. Ephrem *(Lib. De Poenit., Cap.5)* somt ook de werken van Satan op die we verzaken in de doop, als ontucht, overspel, onreinheid, liegen, stelen, jaloezie, etc.

Pagina 336. Hij verklaart ook *(Orat.* 3, *de S. Lavacro)* dat het gebruikelijk is voor de catechumenen voor de doop om hun zonden te belijden. En uit zijn boek over *Berouw, hfst.* 5, het lijkt erop dat zij die zo werden gedoopt hun geloof bekenden voor vele getuigen, en zeiden: "Ik verzaak u, o Satan, en al uw werken."

Pagina 324. Hij *(Lib. 1, cap.* 20) citeert het volgende van Ephrem Syrus, "Deze verklaring van verzaking, zoals die wordt genoemd, die we maken in de doop, lijkt

een kleine zaak te zijn, maar het heeft een diepere betekenis en hij die het op de juiste manier opmerkt, is waarlijk gezegend, want met deze weinige woorden, namelijk die gesproken in de doop, laten we alles wat kwaad is, laten gaan en wordt gehaat door God, en we geven hetzelfde op, en deze dingen zijn niet één, twee of tien, maar alles wat kwaadaardig kan zijn, want u zegt: 'Ik verzaak Satan en al zijn werken.' Dit", schrijft Jac. Mehrning, 'Is zeker geen zinloze of lichtzinnige voorstelling die aan kinderen kan worden opgelegd."

AD 365 - Over het begin van dit jaar wordt Gregorius van Nyssa genoemd, die, kijkend naar het schijnt, hoe sommigen naar de doop kwamen, onvoorbereid en met een goddeloze geest, het volgende schreef voor hun instructie: "Wanneer we door de sacramenteel water van de doop, we moeten in het water alles wat kwaadaardig en gemeen is, zoals onkuisheid, roofzuchtigheid, luxe, frivoliteit, trots, ijdelheid van de geest, afgunst, en dergelijke, in het water doden. We moeten ook verdrinken en in het water verzaken, zoveel als mogelijk is, niet alleen de grove ondeugden, met hun operaties, maar ook de emoties en vervuilingen van de geest die, in zekere mate, kleven aan de menselijke natuur." *Grijs. Nyss., Lib. de vita Mosis.* Ook *Jac. Mehrning, Bapt. Hist., Pagina* 328.

Toen in deze tijd sommigen dachten dat het nodig was om in *gewijd water* gedoopt te worden, verklaarde hij in een bepaalde preek dat dit niet nodig was, maar dat het geloof en de zegening van de predikant alles waren wat een persoon nodig had voor de doop; want elke plaats is van de Heere, en alle soorten water kunnen voor de doop worden gebruikt, als God alleen geloof vindt, want dit aanvaardt Hij en de zegening van de prediker, die heiligt. *Bapt. Hist., 2d deel, pagina 376,* van *Vicecom., Lib. 1, cap. 14, van Greg. Nyss.*

Op een andere plaats waarschuwt hij zeer ernstig sommige personen die hun doop uitstelden, dat zij hun namen onder de catechumenen moesten laten registreren, opdat zij, na waarlijk te zijn onderzocht en onderricht in het geloof, zij de doop zouden kunnen ontvangen. Wat dit betreft, vind ik de volgende annotatie *(Baptist Hist., Blz. 476,* van *Vicecom., Lib. 2, cap. 12), "Gregory* van *Nyssa* zegt in een preek aan hen die hun doop al lang hadden uitgesteld:" Kom gij, die belast bent met uw heiligmaking, geef mij uw namen, opdat ik ze met inkt mag opschrijven in aardse boeken; maar moge God ze opnemen op tafelen die nooit vergaan.'"

Zo schreef ook Gregorius van Nyssa, zoals is aangetoond, deugdelijke en correcte Leer met betrekking tot de doop. Daarnaast hebben we geen ander getuigenis van hem kunnen vinden met betrekking tot dit onderwerp.

AD 366. - *Zodra de kinderdoop, naar het schijnt, op sommige plaatsen voet aan de grond krijgt,* verklaarden de leraren van Laodicea, in Phrygia Pacatiana, zich ertegen, in een openbare conventie of vergadering, waarin, onder andere, het werd besloten: "Degenen aan wie het de bedoeling was om te dopen, zouden eerder in het geloof moeten worden geïnstrueerd en erover moeten worden onderzocht, op donderdag van de laatste week van de vastentijd." Vergelijk *Seb. Franck, Cons. Laod., With* P. 1. Twisck, *Chron.,* P. 112, kol. 1, 2. *

Het is opgeschreven dat rond deze tijd, in een ander congres van leraren, de Elibertine Concilie werd genaamd, het onder meer werd besloten: "Personen die het Christelijk

geloof omarmen zullen, als zij een vroom leven leiden, tot de doop worden toegelaten, in achttien maanden of twee jaar." V*icecom., lib.* 2, cap. 8, van de 42d Canon van de Elibertine Concili, zoals opgemerkt door Jac. *Mehrning, Bapt. Hist., pag.* 372.

Hier kunnen we niet anders dan de oprechtheid en zorgvuldigheid zien van de eerder genoemde predikers, die, om niet in strijd met het bevel van Christus te handelen en te dopen. Iedereen zonder echt geloof en berouw, achtten het verkieslijk om achttien maanden of twee jaar uitstel te geven; zelfs ook de doop van die catechumenen, wiens leven goed werd gesproken; opdat, na ondertussen de kosten goed te hebben geteld, zij een goed gebouw zouden kunnen oprichten en door de doop als levende stenen in de Christelijke tempelkerk zouden worden opgebouwd.

In de tussentijd lijkt het erop dat er misbruik werd gemaakt bij het bedienen van de doop, namelijk dat er een bord werd aangeboden aan de catechumenen, dat ze er wat geld op konden leggen (voor de dienaars of voor de armen). Maar dit werd in die tijd ook met deze woorden afgeschaft: "Het leek ons ook gepast om te bepalen dat hierna de catechumenen voor de doop geen geld op de plaat mogen leggen, zoals gebruikelijk is." *Bapt. Hist.,* Pagina 372, *ex Concilio Elibertino Vicecom., Lib. 4,* cap. 2.

Uit deze gewoonte om een bord aan de catechumenen voor te stellen, dat ze er geld aan zouden kunnen besteden, en van de afschaffing ervan, is de duidelijke conclusie dat de catechumenen geen kleine kinderen waren, en dat het decreet dat over hen werd uitgevaardigd, geen betrekking had op kleine kinderen want deze hebben noch de kennis noch het vermogen om het te doen, of vrijwillig om het weg te laten.

** P.I. Twisck lost deze raad van Laodicea op in het jaar 364, terwijl Seb. Franck verklaart dat het plaatsvond in het jaar 368, maar we volgen een middenkoers en wijzen het jaar 366 toe als zijn datum. zijn kantoor instrueerde de jongeren in de artikelen van het geloof, opdat zij na eerdere instructies zouden kunnen worden gedoopt na hun eigen belijdenis. Over de dingen die in en over de doop moeten worden gezegd, zegt hij: "We weten dat er in de viering van de heilige doop drie essentiële dingen zijn: de eerste heeft betrekking op de heilige Drie-eenheid, de tweede op de gelovige en de derde op de doper, maar ze moeten niet allemaal in dezelfde balans worden gewogen.' Bapt. Hist., Pagina 327, van Opt. Mil., Lib. 3*

***A.D.* 370.-** We worden erop gewezen dat er rond deze tijd daar Opatatus Milevitanus werd onderwezen en geleerd, a. catechist, die, naar men zegt, krachtens zijn ambt de jonge mensen moest onderwijzen opdat ze jun belijdenis zouden doen.

Hoewel bovenstaande woorden enigszins duister lijken, bevatten ze toch voldoende licht om duidelijk waar te nemen, van wat de doop is en van welke materie hij spreekt. Wat de kwestie betreft die hij hier behandelt, is het blijkbaar de waardigheid van de doop, om te bewijzen wat hij beweert dat er bij de doop drie zeer waardevolle dingen zijn. Hij noemt de meest waardige eerst, hij zegt dat het God of de heilige Drie-eenheid is. Als de tweede vermeldt hij de gelovige, namelijk hij die gereed staat om gedoopt te worden; want hij is zeer waardig in de ogen van God, omdat Christus zegt: "Wie gelooft en zich laat dopen, zal behouden worden" (Marcus 16:16). Als derde noemt hij de doper, namelijk hij die zo'n waardig ambt van God heeft ontvangen. Uit deze drie waardige omstandigheden besluit hij terecht de waardigheid van de doop.

Hieruit is het duidelijk als zonlicht, van welke doop hij spreekt, want door de gelovige te noemen, in verband met de doop, en sprekend over hem als degene die gedoopt moet worden, geeft hij zeker aan dat hij niet spreekt over kinderen of over kleine kinderen doop, maar van de doop met gelovigen. Bovendien zegt hij kort na de voorgaande woorden over de kandidaat voor de doop, van wie hij spreekt: "Hij volgt het geloof van de gelovigen."

Vicecomes *(lib.* 2, *cap.* 4), citeert Optatus Milevitanus, en zegt dat hij in de 5e boek tegen Parmes uiteenzet de woorden van St. Paul, I Cor. 3: 6, op deze wijze: "Ik heb geplant, Apollos bewaterd, dat is:" O gij heidenen, ik heb u discipelen van Christus gemaakt, Apollos heeft deze discipelen gedoopt."

Eveneens in het tweede boek, hoofdstuk 7, schrijft Vicecomes: "Optatus was een catechist in Carthago." Ook, *Bapt. Hist., Pagina* 375.
Deze dingen bevestigen onze vorige verklaring; want, als hij ongelovige en ongedoopte personen, heidenen, noemt, en aan de andere kant, spreekt zij die in het geloof waren onderricht en die daarop gedoopt waren, discipelen van Christus, zonder op te merken of zij uit een Christen waren geboren, of van heidense ouders, hij verklaart daarbij dat het geen geboorte is, maar ongeloof en afwezigheid van doop, die iemand een heidense is, en die geen Christelijke afkomst, maar geloof en doop, maakt iemand een Christen; welke goed overeenkomt met de woorden van Paulus, Gal. 3: 26- 28, "Want gij zijt allen kinderen Gods door het geloof in Christus Jezus, want allen, die in Christus zijn gedoopt, hebben Christus aangedaan. Er is geen Jood noch Griek; noch dienstbare noch vrijheid, daar is 'noch mannelijk noch vrouwelijk; want gij zijt allen één in Christus Jezus'.

Nogmaals, het feit dat Opatatus, zoals Vicecomes schrijft, een catecheet was, geeft aan dat op de plaats waar hij leraar was het de gewoonte was om de catechumenen voor de doop de catechismus te leren, dat wil zeggen om hen in het geloof te instrueren, voordat ze werden gedoopt; daarom werden deze catechumenen c*atechumenen* genoemd.

OPMERKING - Damascenus schrijft dat "in deze tijd, 370 na Christus, het Evangelie in de hele wereld werd gepredikt, niet door de kracht van wapens, noch door zijn tegenstanders te onderwerpen door oorlog, maar door een handvol armen, naakte en gemartelde mensen dat wil zeggen, door geduld en geloof, want hoe kon de kerk martelaars hebben, als ze martelaren maakte? " *Damusc.,* 3e *Cent., Cap.* 33. P.I. T*wisck, Chron., 4e boek, pagina* 116, *col. 2.*

***AD* 380.** - Gregorius van Nazianzus, geboren in Cappadocië, geboren uit Christelijke ouders, werd pas gedoopt toen hij twintig jaar oud was; waarover, Jacob Mehrning geeft het volgende verslag: "Zijn vader, bisschop van Nazianzus, en ook genaamd Gregory, en zijn moeder Nonna, een vrome vrouw van Christelijke afkomst, wisten niets van de kinderdoop, want zij hadden hun zoon niet (Gregory) gedoopt in zijn kleutertijd. Zijn doopsel, volgens de geschiedenis, vond niet plaats totdat hij in zijn twintigste jaar was *Baptist Hist., pagina* 354. Ook, *H. Montanus. Nietigh., blz. 62.*

Om nog meer te laten zien, hoe ijdele en nutteloze kinderdopen destijds door verschillende vrome en geleerde mannen werden beschouwd, en hoe de doop zelfs tot laat in het leven werd uitgesteld, zullen we een paar korte voorbeelden geven. *

AD 381.- Er wordt gezegd dat er in dit jaar gedoopt werd om te Constantinopel, Nectarius, nadat hij zijn volledige begrip had bereikt, ja, zo'n gevorderde leeftijd en doordringende kennis, dat hij tegelijkertijd bisschop of leraar van die plaats was, zoals eerder, zoals vermeld met betrekking tot Ambrosius, in het jaar 363. Zie P.I. T*wisck,: Chron. 4e boek, pagina 122, van Histor. Tripart., Lib. 9, cap.* 13. *Adolph. Apol.,* Fol. 163. *Leonh., Lib.* 2. *Merula, fol.* 312.

Wat betreft de verklaring hoe haastig en onverwacht Nectarius tot bisschop of leraar van die plaats werd gekozen, evenals het geval was met Ambrosius, is het niet onze bedoeling het te verdedigen of te verdedigen; maar eenvoudig om te laten zien dat hij de doop in zijn jeugd uitstelde, en niet werd gedoopt voordat hij een behoorlijk gevorderde leeftijd had bereikt.

OPMERKING - In **382** jaar werd Theodosius, geboren en getogen door Christelijke ouders, gedoopt in Thessalonica, door bisschop Ascholius. *Hist. Eccl., Lib.* 5, *cap. 6, Socrates.* Ook *H. Montanus, Pagina* 70.

** Ongeveer rond deze tijd (380 na Christus) onderwees Ambrosius dat de heidenen hout aanbaden, omdat zij het als het beeld van God beschouwden, maar, zegt hij, 'Gods beeld is onzichtbaar.' - Tom.4 in Psalm 118, geslacht 10. Stamuel Veltius, in Geslacht- register, pagina 119.*

***AD* 383.-** Basilius en Eubulus, zeiden tegen elk *andere: "Laten we al onze goederen verkopen en verspreiden naar de arm, en dan reis u naar de heilige stad, zodat we voor onszelf de prachtige werken van God kunnen aanschouwen en daardoor in ons een vertrouwen naar God kunnen wekken."Nadat ze dit gedaan hadden, en de kleren meegenomen die nodig waren voor de doop, reisden ze naar Jeruzalem, Vicecom., Lib. 3, cap.4, uit Amphilochius., Jac. Mehrning, Bapt. Hist., 2d deel, blz. 389.*

Amphilochius schrijft over een gedoopte Joodse arts, die het geld dat hij had verdiend met zijn beroep, onder de ziekenhuizen verdeelde en de rest aan andere arme mensen gaf. *Vicecom., Lib.* 5, *cap. 46. Bapt. Hist.,* Zie hierboven.

We noemden Basilius en Eubulus, die naar Jeruzalem reisden en de kleren namen die nodig waren voor de doop, om zich te laten dopen. *Hieruit bleek dat het in die tijd in Jeruzalem de gewoonte was en iemand die lang daarna in vele warme landen in gebruik bleef - om de catechumenen in of bij rivieren te dopen, en dat ze gedeeltelijk of met het hele lichaam in het water gingen en toen kwam hij weer omhoog; waartoe zij zich ontdoen van hun eigen kleren, meestal op een wit of linnen kleed. Dit is het soort kleding dat Basilius en Eubulus lijken te hebben meegenomen, om erin te worden gedoopt.*

Vergelijk dit nu met de Doop van kleine kinderen in de wieg, en u zult meteen zien dat deze wijze van doop niet kan plaatsvinden met kleine kinderen, omdat ze noch het vermogen noch het begrip hebben dat nodig is voor het naleven van een dergelijke vorm van doop.

We zullen nu overgaan tot.de opvattingen van Basilius met betrekking tot de doop, en wat hij, volgens de getuigenis van oude schrijvers, heeft geleerd en erover geschreven heeft. Ten eerste wordt van hem gezegd dat hij, op schrift van de doop, in geen geval

de kinderdoop vermeldt, maar aan de andere kant de doop van catechumenen, dat wil zeggen personen die onderricht in het geloof ontvangen.

Hierover geven H. Montanus en Jacob Mehrning unaniem de volgende getuigenis: "De eerder genoemde Basilius, die bisschop was van Caesarea, in Cappadocië, 386 na Christus, spoort alleen de catechumenen tot de doop aan, zonder ooit kleine kinderen te noemen, ja, hij geeft voldoende aan die kinderdoop was toen niet de gewoonte en zei: 'Gij die door de apostelen bent geëvangeliseerd, bekeert u en laat u dopen een ieder van u in de Naam van onze Heere Jezus Christus.' '

Het is waar, hij spoort de jongeren tot de doop aan, maar niet degenen die totaal onbegripd zijn, maar degenen die de woorden kunnen horen waarmee hij hen tot de doop aanmaant, dat wil zeggen volwassenen, en geen kleine kinderen. Hij gebruikt dergelijke uitdrukkingen gedurende deze hele vermaning, en ook in sommige van zijn andere geschriften, zoals in het boek van de 'Heilige Geest', hfst. 12, 14 en 27; maar ***nergens vermeldt hij de kinderdoop***. H. Montanus *Nietigh, pagina* 73. Jac. *Mehrning, Bapt. Hist.,.Pagina 365.*

'Dat deze Basilius de zoon was van Christelijke ouders, komt uit Baptist Hist'. pagina 365. Dergelijke gevallen, zoals hier vermeld, vonden op die tijd ook op andere plaatsen plaats; we noemen Basilius, Jerome [Hieronymus], Ambrosius, enz., die allemaal geboren zijn uit Christelijke ouders, en gedoopt zijn door hun geloof te belijden.

Bovendien geven de woorden van Basilius, telkens wanneer hij de doop behandelt, duidelijk aan dat ze niet op kleine kinderen kunnen worden toegepast. Want, door de aard van de doop te laten zien en wat het is, zegt hij *(Lib.3, Contra Eunom.): "De doop* is een zegel van het geloof." Nogmaals *(vermaning ad Bapt.): "De doop* is het kenmerk van de Christenheld." Nogmaals *(de Instr. Ad Bapt. Hen.), "De doop* is een gelijkenis van dood, begrafenis en de opstanding van de doden." *Bapt. Hist., P.* 322.

Deze dingen zijn zo duidelijk dat ze geen uitleg behoeven en daarom zullen we verder gaan met wat hij verder zegt. Wat de vorm van de doop betreft, schrijft hij volgens het instituut van Christus *(Lib.* 3, *Contra Eunom.): "Onze* doop wordt beheerd volgens de instelling van de Heere, in de Naam van de Vader, de Zoon, en de Heilige Geest."

Nogmaals, wat betreft het geloof dat een dergelijke doop moet vergezellen, zegt hij *(Lib. De Sps S.*, cap 12): "Wanneer we geloven in de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, zijn we ook gedoopt in de Naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest." *Bapt. Hist., Pagina* 323.

Met inachtneming van de woorden van de catechumenen en welke gedragingen ze bij de doop hielden, zegt hij in het laatstgenoemde boek dat de catechumenen voor de doop satan en al zijn engelen hebben verzaakt. Opnieuw *(Exhort.ad Bapt.) Zegt* hij dat zij hun handen opheffen naar de hemel; dat ze neerknielden in gebed. *Bapt. Hist., Pagina* 336.

Hij maakt bovendien op vele plaatsen melding van verschillende andere omstandigheden en zaken met betrekking tot de doop; waarvan we het volgende aan de lezer zullen presenteren.

Basilius de Grote schrijft *(Contra Eunom., Lib.3*): "Geloof moet voorafgaan, als de gelovige door de doop moet worden verzegeld."

D. Vicecomes vervolgt van Basilius, *boek 1, hfst.* 23, van zijn *aanmaning tot de doop,* het volgende: "Wanneer zult u een Christen worden? Wanneer zullen wij u herkennen als een van onze aantallen? Vorig jaar heeft u dit uitgesteld tot het huidige Pasen, en nu zult u wachten tot de volgende, opdat u niet misleid wordt in uw verwachting van een lang leven."

Nogmaals, hfst. *31,* Basilius, in de 128e brief, prijst C. Posthumanius, en wenst dat hij zijn peetvader was geweest, aangezien dezelfde zulk een heerlijke bekentenis had gemaakt bij zijn doop; en dit met groot berouw, pijn en angst van geest; en had in zijn leven en gesprek de gematigdheid laten zien die de belijdenis van de Christelijke naam vereist.

Nogmaals, hfst. *33,* schrijft Vicecomes, "Basilius is zeer verbaasd (in de 23 e brief aan Bonifatius), bij de kinderdoop en het godsvaarterschap, [peetvader] en zegt:" *Omdat u niets zeker kunt beloven, hetzij met betrekking tot het toekomstige geloof van het kind, of zijn huidige gedachten, bid ik u, geliefden, wat betekent het dan dat wanneer de kinderen worden gebracht in de doop, de ouders, als borg, antwoorden in hun plaats, en zeggen dat de kinderen dat doen wat ze op die leeftijd zelfs niet kunnen bedenken, of, wat ze kunnen, voor ons verborgen is? Maar zij die het kind brengen, worden gevraagd: gelooft het in God? en voor deze tijd, die niet weet of er een God is,* antwoorden de ouders: *het gelooft.* Dus ook de andere vragen worden beantwoord. ***Ik ben verbaasd dat de ouders in dergelijke zaken zo aanmatigend antwoorden voor het kind:*** *"Baptist Hist., Blz.* 390, 391.

Dit kan zonder meer een openlijke afwijzing van de kinderdoop worden genoemd, en niet alleen van de kinderdoop, maar van alle absurde vragen en antwoorden die gewoonlijk optraden bij het dopen van kinderen, en waarop de kinderdoop werd gesticht. Hij beschuldigt de kinderen van onwetendheid en zegt dat ze niet weten of er een God is; de ouders beschuldigt hij van veronderstelling omdat ze zo stoutmoedig in hun plaats durven antwoorden en zeggen: "Het kind gelooft." De priesters die zulke kinderen dopen, beschuldigt hij van dwaasheid, omdat ze zulke ongepaste en ongefundeerde vragen hebben gesteld met betrekking tot de onwetende kleine kinderen, en eisten dat ze zouden worden beantwoord in de naam van het kind. De kinderdoop zelf belast hij met waardeloosheid en valsheid, aangezien Vicecomes zegt dat hij in zijn 23e brief aan Boniface zeer verbaasd is over de kinderdoop.

Basilius, om nog vollediger zijn opvattingen over deze kwestie te verkondigen, brengt verschillende passages voort, die de kinderdoop effectief omverwerpen en de doop in geloof vestigen.

D. Vicecomes *(Lib.* 2, *cap.* 3) schrijft dus, "Basilius noemt de catechumenen *gekoesterd degenen,* omdat ze werden gevoed en gevoed met instructie in het Christelijk geloof."

Nogmaals *(hoofdstuk* 4, *Basilius Serm.1, de Bapt.)* Zegt hij: "We moeten weten dat we eerst moeten onderwijzen en onderwijzen en uiteindelijk de heilige doop moeten toedienen aan hen die aldus terecht zijn geïnstrueerd." En even later: "De instructie

moet aan de doop voorafgaan, en allereerst alles wat in de weg staat van onderwijzen en onderwijzen, moet worden verwijderd."

Nogmaals, in *Boek 3, hoofdstuk 4,* van de *Vermaning bij Baptisme* schrijft hij: "Onderzoek uw geweten, ga naar de geheime kamer van uw hart, ontwaak een tijdlang in u de herinnering aan vroegere dingen."

Nogmaals, hoofdstuk 5: "Zodra iemand Johannes kwam, en zijn zonden beleed, hoe groot en gruwelijk ze ook waren, werd hij gedoopt in de overstromingen van Jordanië en onmiddellijk vergeving van zonden ontvangen." *Bapt. Hist., Pagina 392.*
Al deze passages van Basilius zoals aangehaald door D. Vicecomes, zelf een kinderdoper, en genoteerd door I. M. *in Bapt. Hist. s*taan zo duidelijk tegenover kinderdoop, dat nader commentaar overbodig is. We zullen dit daarom laten volstaan en doorgaan naar de getuigenis van verschillende andere personen in de vierde eeuw.

AD 390. - Johannes Chrysostomus, geboren uit Christelijke ouders, werd op die tijd door zijn geloof gedoopt door bisschop Melitius die 21 eenentwintig jaar oud was. *Episcopii. Antw. op de proeve des Remonstr. Catechismus., Pagina 359.*

CHRYSOSTOMUS VISIE VAN DE DOOP

Hoewel Chrysostomus in en onder de Roomse kerk woonde en in alle opzichten niet volledig verlicht was, schreef hij toch degelijk en correct over het onderwerp van de doop, zoals blijkt uit de volgende uittreksels uit zijn geschriften.

Jacob Mehrning, in Bapt. *Hist.,* Volgend op de *Centurice Magdeburgenses,* zegt, *pagina 403:* "Hoe de doop moet worden ontvangen, St. Chrysostomus herinnert *ons* eraan *(Hom 14 in Marc.):* 'Aldus gij die verlangt om de doop te ontvangen, omdat we allemaal onder de heerschappij van de zonde, leg eerst de voeten van uw Redder, was ze met uw tranen, droog ze met uw haar, en als dit is gebeurd, kunt u Zijn hoofd naderen. Wanneer u vervolgens afdaalt met uw Heiland in de fontein des levens, dat wil zeggen, het water van de doop, u mag leren hoe het Hoofd van uw Verlosser was gezalfd.'

Bovendien legt hij nog verder uit; hoe men zich moet voorbereiden op de doop, en dit met zulke aanhankelijke woorden als elke ziel zou moeten bewegen.

In *Bapt. Hist., Pag. 445, Homil. 13, Marcus.* Chrysostomus zegt: "Komt u naar de doop? Oh, hoe gelukkig bent u wanneer u wederverwekt zult worden in Christus, wanneer u Christus zult aandoen, en wanneer u begraven bent met Christus, dan kunt u ook met Hem opstaan. in de juiste volgorde bekend gemaakt worden met de dingen die geschikt zijn voor dit mysterie. Ondertussen vertel ik u dit, opdat u het weet, en u kunt voorbereiden op de dag van vandaag (namelijk voor de doop) Maar de Almachtige God versterke uw hart en maak u zijn doop waardig. Als Hij zelf bij u in de doop komt, mag Hijzelf het water heiligen waarmee u geheiligd bent. Laat niemand daar naartoe gaan met een twijfelend hart. denk inderdaad dat mijn zonden vergeven zullen worden? Wie daar heen gaat, zijn zonden zullen niet worden vergeven. Het is beter om daar helemaal niet heen te gaan dan op deze manier. Onthoud dit, vooral gij die aldus de doop ontvangt, opdat u God mag dienen."

Ik smeek u, geachte lezer, om aandachtig deze woorden van Chrysostomos te observeren. Zegt hij iets helemaal anders dan de leraren van de anabaptisten van deze tijd zeggen? Oh nee! hij volgt dezelfde weg. Want eerst zegt hij: "Wilt u naar de doop komen?" Hij zegt niet: wil u je kinderen naar de doop brengen? Hoe kon hij duidelijker spreken? Want, om zichzelf te komen, en om te verlangen om te komen, is zeker geen kinderwerk.

Dan zegt hij: "O, hoe gelukkig bent u, wanneer u wederverwekt zult worden in Christus, wanneer u Christus zult aantrekken?" (namelijk, in of door de doop). Maar wat wordt hier nog meer gezegd dan wat de apostel Paulus van gelovigen verklaart, namelijk dat zij gered zijn. door het Bad van wedergeboorte, dat is de doop, Tit. *3: 3; en* dat zij Christus door de doop aantrekken, Gal. *03:27.*

Dan zegt hij: "Op een andere dag zult u in goede orde kennis maken met de dingen die geschikt zijn voor dit mysterie" (dat is de doop). Op dezelfde manier leert Christus om de catechumenen te instrueren voor de doop voordat zij de dopeling bijschrijven. Mat. 28.:19; Markus *16:15, 16.* Johannes gaf ook de eerste instructies aan degenen die hij doopte. Mat. *3: 7, 8.* Petrus instrueerde eerst de Joden. Handelingen 2: *38.* Filippus gaf de eerste de opdracht aan de Ethiopiër. Handelingen *8:34, 35.* Ananias eerst. Saul het geloof toevertrouwd: Handelingen *9:17,* 18.

Verder voegt hij deze wens toe: "Moge de Almachtige God u harten sterken en u zijn doop waardig maken." Maar wie weet niet, dat pasgeboren kleine kinderen niet vóór hun doop in hun hart kunnen worden gesterkt? en dat, bijgevolg, zij de doop niet waardig kunnen ontvangen (dat wil zeggen, met een heilig doel en gelovige harten), omdat zij noch goed noch kwaad kennen. Deut. *1:39;* noch hun rechterhand van links, Jona *4:11;. en* doe zoals kinderen doen, I Cor..*13: 11.* Vandaar dat deze wens van Chrysostomus, met betrekking tot de doop, niet op hen van toepassing kan zijn.

Uiteindelijk, na te hebben verklaard, met welk hart en doel we naar de doop moeten gaan, namelijk niet met een twijfelend hart, zegt hij: "Gij die aldus de doop ontvangt opdat u God mag dienen." Dit zijn stellig duidelijke woorden, die duidelijk bewijzen, dat de doop waarvan hij spreekt, heel anders is dan de Doop van zuigelingen, omdat deze niet in staat zijn om niet alleen met een onwankelbaar of verzekerd hart naar de doop te gaan, maar ook om daar naar toe te gaan. allemaal; niet minder ongeschikt zijn zij om de doop te ontvangen met als doel God te dienen. Vergelijk dit met de woorden van Chrysostomus, en u zult merken dat ze net zo verschillend zijn van de kinderdoop als de hemel van de aarde.

Bapt. Hist., Pagina 461. Palladius, in het *leven van Chrysostomus*, spreekt van een oproer dat keizer Theophilus * oprichtte tegen bisschop Chrysostomus, hem vervolgde; die plaatsvond kort voor Pasen. Er was geen ander alternatief voor hen die de bisschop koos en met hem vastten dan naar de keizer en de keizerin te gaan in de week van de belijdenis en hen met tranen smeekte, dat zij de kerk van Christus zouden sparen, vooral vanwege het feest, en omwille van diegenen die gedoopt zouden moeten worden, voldoende onderricht voor dit doel ontvangen te hebben; daarom zouden ze hun bisschop moeten vrijlaten.

Het is hier duidelijk dat de auteur zich vergist in de naam of dat er een typografische fout is opgetreden. Theophilus was de Naam van de Patriarch van Alexandrië, door wiens instigatie, met die van keizerin Eudoria, de keizer in kwestie, wiens naam Arcadius was, werd geïnduceerd om Chrysostomus te vervolgen. Vertaler.

Hier zijn opnieuw verschillende stukken waaruit we kunnen opmaken dat in de gemeente waarvan Chrysostomus was bisschop of leraar, de doop werd toegediend na eerdere instructie en op geloof. Want in de eerste plaats wordt melding gemaakt van de tijd waarin dit plaatsvond, namelijk, kort voor Pasen, in de week van de belijdenis. Iedereen die slechts een beetje ervaring heeft, zal ontdekken dat dit de tijd en week was waarin het gebruikelijk was om de catechumenen vóór de doop te instrueren, de belijdenis van hun geloof te horen en ze degelijk te onderzoeken, om ze te dopen op de volgende Paasdag. In de tweede plaats wordt er melding gemaakt van degenen die gedoopt zouden worden en daarvoor voldoende instructies hadden gekregen; wat zo duidelijk illustreert wat we wilden laten zien, namelijk dat de doop in die tijd werd toegediend na eerdere instructie, dat we het onnodig achten om er iets verder aan toe te voegen, en daarom, laat het volstaan.

VAN HET VOORDEEL, DE WAARDE EN DE WERKING VAN HET DOOPSEL

Chrysostomus op Phil., Hfst. 3, blz. 405, zegt: "Christus heeft de doop als een zuivering gegeven of geordend, en aldus hebben wij alle slechtheid uitgespuwd en daardoor bevrijd van al onze zonden." De hitte is afgenomen, de koorts is gecontroleerd, alles is onzuiverheden zijn vertrokken, en door de Geest zijn alle andere slechte dingen uit de weg gerezen - die voortspruitend uit hoererij evenals die welke hun oorsprong hebben in de ijdelheid van de geest."

Nogmaals, op Hebr. 7: "Daarom geeft God de doop, opdat zij de zonde zou wegwassen, en niet zou vermeerderen.

Nogmaals, in Kol. *3:* "Voor de doop waren we echt onzuiver, maar daarna worden we gouden." *

Nogmaals, op Hebr. 11: "Wat is dan broederschap, zo niet het Bad van wedergeboorte (dat is de doop)?"

Wie door deze passages van Chrysostomus toch waarneemt, dat de doop waarvan hij spreekt, op geen enkele wijze op zuigelingen van toepassing is, maar alleen en uitsluitend op rationele personen; want, wanneer hij eerst zegt tot degenen die de doop wensen te ontvangen, dat zij (geestelijk) de voeten van Christus vasthouden, en hen wassen met hun tranen, en dan zeggen dat Christus de doop voor een zuiverend middel heeft gegeven of geordend, en dat zij aldus alle slechtheid hadden uitgespuwd (dat is zonde), geeft hij daarmee voldoende aan dat hij niet spreekt over de Doop van zuigelingen, omdat deze de dingen die hij beschrijft niet verbonden kunnen zijn met de doop.

Al deze dingen worden nog duidelijker vastgesteld door de volgende passages uit zijn geschriften, zoals we zullen aantonen.

In *Bapt. Hist., Blz.* 406, Chrysostomus, op I Cor. 10, zegt: "De doortocht van de Joden door de Rode Zee was een type van de toekomstige doop." Iets verderop legt hij dit uit, zeggende: "Want daar was water, hier is het ook water; ja, hier is het wassen, en daar was de zee, hier als en purgeerdrank. Ze gaan allemaal het water in, daar deden ze hetzelfde. Maar zou u de waarheid weten? Daar werden ze uit Egypte verlost, maar hier van afgoderij; daar was Farao verdronken, maar hier de duivel; daar zijn Egyptenaren omgekomen, maar hier is de oude mens van de zonde begraven."

Nogmaals, op John *3*, Hom. 27: "Wij hebben vele en zware zonden begaan en van onze jeugd tot onze ouderdom hebben we er niet van afgezien om onze zielen daarmee te bezoedelen, maar God vereist geen heiligheid van onszelf, maar ontslaat ons ervan, door het Bad van wedergeboorte (dat is, doop), en heeft ons vrijelijk rechtvaardigheid en heiligheid geschonken."

Hoe kan iemand duidelijker en duidelijker spreken over de ware doop van gelovigen? Want wanneer hij in de eerste passage zegt dat we door ons te dopen verlost zijn van afgoderij, en dat in of door de doop de oude mens van de zonde begraven is; en in de tweede passage verklaart dat zij, die vele en zware zonden hebben gepleegd, van de jeugd tot de ouderdom, daarvan worden bevrijd door het Bad van wedergeboorte, dat wil zeggen, de doop, het is opnieuw zeer duidelijk dat dit helemaal niet van toepassing is op kinderen, omdat zij, die nooit in afgoderij hebben geleefd, afgoderij niet kunnen verlaten; evenmin kunnen zij, die nog in hun kinderjaren staan, nooit volgens de oude mens hebben geleefd, laat staan zijn gestorven, de oude mens van zonde in of door de doop begraven; tot slot, zij die nog kleine kinderen zijn, zijn nog niet op hoge leeftijd geraakt.

Bapt. Hist., Blz. 410. Die doop moet niet worden uitgesteld, Chrysostomus (Hom 1, in Handelingen) verklaart met deze woorden: "Als iemand zegt: ik vrees, antwoord ik: als u bang bent, zou u ontvangen moeten hebben en gij zult zeggen: ook alzo ontvang ik het niet, omdat ik vrees, maar zijt gij niet bevreesd om in deze toestand te sterven? Gij zegt: "Ah God is genadig." Welnu, daarom ontvangt u de doop, ziet Hij is zo genadig en u helpt." Hij zegt ten slotte: "Het is onmogelijk, ik zeg onmogelijk, dat hij, die met zo'n hoop de doop verdrijft, en meent iets goed of aanbevelenswaardig kan doen."
Bapt. Hist., Pagina 420. De leraren van de kerk noemen de doop soms een wijding; betreffende deze Chrysostomus zegt (Hom. 1, over Handelingen), "Wie zal mij ten volle geloven, hoe het mij pijn doet tot het hart, wanneer iemand sterft, die niet is toegewijd", dat wil zeggen, gedoopt. En een beetje verder schrijft hij: "Wat een benauwdheid van de ziel ervaar ik, wanneer ik zie hoe anderen zich niet snel tot de doop haasten, totdat hun adem op het punt staat hen te verlaten", dat wil zeggen, wanneer zij moeten sterven.

Deze passages van Chrysostomus geven aan hoe buitengewoon spijtig hij was, dat sommigen hun doop uitstelden tot het einde van het leven, die het op tijd hadden moeten ontvangen; nog niet vóór de tijd van geloof of bekering, laat staan in de kindertijd, omdat hij alleen spreekt van de personen die vrijwillig hebben geweigerd en niet minder aanmatigend, verwaarloosd hun doop. Vandaar dat het soms voorkwam dat personen verlangden om gedoopt te worden in hun ziekte, ja, op hun sterfbed, dat deze goede man verzette met overtuigende argumenten. *Bapt. Hist, pagina* 412, Chrysostomus zegt: "De mysteries zijn glorieus en zeer te wensen, maar laat geen ziel die op het punt staat te sterven, de was ontvangen, want dat is niet de tijd voor de

mysteriën (doop), maar om een wil; de tijd voor de mysteriën (doop) is wanneer de geest gezond is en de ziel gezuiverd is.'

Tenslotte produceert Chrysostomus hier opnieuw twee dingen die niet van toepassing zijn op de kinderdoop. Ten eerste zegt hij dat 'de mysteriën' (namelijk van de doop) 'heerlijk zijn en zeer te wensen over'; want zo'n verlangen kan niet bestaan bij kleine kinderen. Ten tweede, zijn verklaring, dat "de tijd voor de mysteries (of, voor de doop), is wanneer de geest gezond is en de ziel gezuiverd;" want zuigelingen hebben noch weten ongezondheid van geest of onzuiverheid van ziel. Vandaar dat noch de deugdelijkheid van hun geest, noch de zuivering van hun zielen kan worden bevorderd of in het vooruitzicht gesteld, en de doop kan om deze reden geen plaats bij zich hebben.

CHRYSOSTOMUS STANDPUNT VAN VERSCHEIDENE OVERIGE GELOOFSARTIKELEN VOLGENS DE BESCHRIJVING VAN P.I. TWISCK, IN ZIJN CHRONIJK VAN DEN ONDERGANK DER TYRANNEN, 5de BOEK, PP. 136 EN 137

'Johannus Chrysostomus', schrijft hij, 'een gevierde, ijverige en welsprekende leraar of bisschop in Constantinopel, werd verbannen uit zijn bisschap en verbannen naar ellende, veel schande en lijden werd hem toegebracht en hij stierf in verbanning.' Zijn aanhangers en mensen werden enorm vervolgd door keizerlijke edicten en beval hen ook om naar de kerk te gaan en hun vijanden te horen (namelijk die van de Roomse kerk), wat ze niet zouden doen, maar hielden hun eigen samenkomsten in de verste buitenwijken van de stad. Toen dit door de bisschop aan de keizer werd gemeld, werd onmiddellijk een groep soldaten naar de plaats gestuurd, die met stokken en stenen de vergadering verspreidde, beroofde degenen die hun goederen hadden verzameld en werd opgepakt die niet konden ontsnappen. Omdat ze het onmogelijk vonden om elkaar in het openbaar te ontmoeten, kozen ze voor vrijwillige verbanning, en vertrok onverwijld, ieder op zijn eigen manier. Daarnaast werden de aanhangers van Chrysostomus onterecht beschuldigd van het veroorzaken van een vuurzee, die het gewone volk, uit wrok jegens Chrysostomus, had aangestoken in de tempel waarin hij had onderwezen; waardoor zij veel te lijden hadden; de wreedheid oefende zo groot te zijn als die van de eerste vervolgingen. Nogmaals, de voornoemde John Chrysostomus, ook wel Johannus Guldenmond genoemd, vanwege zijn gouden of uitstekende leringen, en zijn welsprekende tong leerden van Matt. 5, dat wij zou niet moeten zweren, geen vloek, noch terecht, noch valselijk, en besluit zeer krachtig, met veel woorden uit de passage, Matt. 5:34: 'Zweer helemaal niet, 'dat het voor een Christen niet geoorloofd is om te zweren / vloeken. Hij weerlegt overtuigend alle bezwaren en beweert dat we nu niet moeten zweren. Lees zelf zijn volledige uiteenzetting van die passages."

Voor hem schrijft ook Isodorus op Openbaring 10 dat alle vloeken / zweren nu verboden is voor mannen, het is alleen toegestaan voor God en de engelen, die noch bedriegen, noch kunnen worden misleid.

Seb. Franck neemt het volgende over deze Isodorus [Haimus] op, " Isodorus, de leraar schreef ook veel tegen de paus en de Roomse kerk, onder andere dat vloeken alleen voor God en de engelen toegestaan is, maar voor mannen is alle vloeken verboden. Openb. 10, *Chronologie, Roman. Kett., Letter H.*

OPMERKING - Deze visie (die we niet moeten vloeken) wordt ook toegeschreven aan Isiodorus. *Tract. Loop der Werelt, pagina 99.*

We keren terug naar het verslag van P.I. Twisck, over Chrysostomus, *pagina* 136, kol. 2. Hij schrijft: "Deze Guldenmond, Joh. Chrysostomus, heeft ook krachtig onderwezen tegen wreedheid, tirannie, oorlog en bloedvergieten, waarbij hij volhoudt dat het helemaal niet correct is voor Christenen om oorlog te voeren, en dat vrede en rust moeten worden onderwezen in het koninkrijk van Christus", zegt hij, "dwingt niet, drijft niet weg, onderdrukt niet, maar stemt in met een ieder van zijn vrije wil, zeggende: 'Als iemand wil.' '

Lees ook op Matt. 13, hoe hij uitlegt dat het onkruid (waarmee de ketters worden vergeleken) niet uitgeroeid moet worden, *wat*, zegt hij, *Christus sprak met als doel het voorkomen en verbieden van oorlog en bloedvergieten.* Geen geweld moet worden gebruikt in hemelse dingen; de slechte leerstellingen die zijn voortgekomen uit ketters, moeten worden veroordeeld en vervloekt; maar de mensen moeten we sparen.

Nogmaals, hij is ook zeer tegengesteld aan de aanbidding van de heiligen, zeggende dat God niet is als de tirannen, met wie voorbede noodzakelijk is; en dat we onze zonden niet aan iemand anders moeten belijden dan alleen aan God. "Ge moet u zonden belijden," zegt hij, "dat u ze uitroeit. Als u beschaamd bent om iemand te belijden, moet u ze dagelijks belijdenisen in uw ziel, ik zeg niet, dat gij ze aan uw mededienstknecht zult bekennen, dat hij hen vervloekt en u verwijt, maar vertel hen aan God, die alleen u van hen kan genezen, en volg hierin de profeet, die zegt: uw weg naar de Heere (...) en hij zal het volbrengen." (Psalm 37: 5).

En op Matt. 23, zegt hij met veel uitstekende woorden: dat we met menselijke Leer God vergeefs dienen, en dat er geen ander getuigenis van de waarheid is, geen andere zekere toets van ketterij dan de Heilige Schrift, en geen andere manier waarop we mag weten wat de Christelijke kerk is.
Nogmaals, Chrysostomus zegt: "Wanneer het Romeinse Rijk zal worden neergehaald, zal de Antichrist komen." Op Matt. 24, hij zegt: "Hij spreekt niet onredelijk, die door de gruwel der verwoesting de Antichrist begrijpt, die, zo wordt gedacht, kort daarna zal opstaan en de heilige plaats van de kerk zal bezetten, onder de Naam van Christus."Ook in II Thess. 2," Wanneer de Het rijk zal woest en leeg zijn, dan zal de Antichrist het bezetten en trachten hem het koninkrijk van God en de mensen te trekken.'

Verder op Matt. 24: "Geliefden, wees niet ontroerd, wanneer de Antichrist de werken van Christus doet, en voor de ogen van de Christenen, alle ambten van Christus vervult, want Satan zelf kan zichzelf transformeren in een engel des lichts. Wat een

wonder dan dat zijn dienaren neem het kleed aan van dienaren van gerechtigheid, en een schijn van Christendom." De Joodse gruwel moet worden begrepen als verwijzend naar niet alleen de Joodse oorlog, maar in geestelijke zin ook naar de Antichrist, die in de laatste tijd, zal zitten in de heilige plaats, de hoofdplaatsen van de kerk bezetten en de zielen van mensen van God misleiden. Dit is zeer waarschijnlijk degene van wie Paulus zegt dat hij zich zal verzetten tegen en zal verheffen boven alles dat God wordt genoemd, of dat wordt aanbeden; zodat hij als God in de tempel van God zit en zichzelf laat zien dat hij God is."

Dan zegt hij: "Omdat de Heere Jezus wist welke grote verwoesting er zou komen in de laatste dagen, beval Hij dat de Christenen die in het Christendom zijn, als ze altijd in het ware geloof zouden blijven, alleen de Heilige Schrift zouden gebruiken, want als ze naar andere dingen zouden kijken, zouden ze beledigd en verward zijn, en niet begrijpen wat de ware kerk is, en, op die manier, in deze gruwelijke gruwel vallen, die in de heilige plaats van de kerk zit." Aldus, schrijft. Twisck, "Chrysostomus, Augustinus, Gregorius, Ambrosius, Hiëronymus: en de meeste van de oude leraren, hoewel de Papisten hen zeer achten met hun monden, zouden niets beters zijn dan Romeinse ketters, en als ze nog leefden, en deze zouden onderwijzen leerstellingen, ze zouden niets dan vuur en zwaard moeten verwachten." Eindelijk, is hij uit zijn verdrietig leven in 408 in de Heere ontslapen. *P.I. Twisck, Kron., 5e boek,* pagina's 137 *en* 138, col. 1, van *Chron. Sebastian Franck, fol.* 56, 92. *Tob. Fari, fol.* 73. *Merula,* fol. 338. *Joan. Wales, fol.* 166. *Cornelius Hillenius, fol.* 41.

- AD 390. - Hiëronymus, geboren uit Christelijke ouders in Syridon, in Illyrië of Dalmatië en vanaf zijn jeugd onderricht in de Christelijke leer, werd in Rome gedoopt, maar niet eerder dan in het dertigste levensjaar van zijn tijd. Bapt. Hist., *Pagina's* 841, 365, 366, 373, 593. P.I. T*wisck, Chron.,* 4de *boek,* pagina 29, kol. 1. Tract, van *den* loop *der Werelt, pagina* 47, van Erasmus *en Wicelius, in het leven van Hieronymus.*

In Bapt. Hist., Blz. 374, lezen we het volgende: "Jerome [Hieronymus] schrijft in de 78ste brief dat hij zijn Baptist en wit kleed in Rome ontving, hoewel we weten dat hij uit Christelijke ouders is geboren, in Syridon, in Dalmatië. de schrijver, de Christenen van die tijd moeten zich niet zo veel hebben ingespannen met de kinderdoop, zoals het geval is in de huidige tijd.' Deze Hiëronymus, hoewel sommige kinderdopers, ja, de Papisten zelf, verklaren hem een goede en oprechte leraar, toch schreef verschillende dingen van een dergelijke aard, dat zij vandaag de dag door veel van deze kinderdopers ketterij zouden worden verklaard, vooral door de Romeinse kerk; vandaar dat hij wordt gerekend tot de Romeinse ketters, dat wil zeggen tot degenen wier opvattingen vandaag door de Roomse kerk worden verklaard als ketterij. *Chro. Seb. Franck, letter H; P.I. Twisck, Chron.,*5e *boek,* blz. 138, kol. 11.

In verband met de vraag hoe het stond met de doop in de tijd van Hiëronymus, vind ik, in wezen, deze aantekening, Bap. Hist., Blz. 335, "Het staat vast dat in de tijd van Jerome nog volwassenen werden gedoopt in de Westerse kerken, zoals kan worden gezien in zijn brief tegen de dwalingen van Johannes van Jeruzalem. Hij, in Epist. Ad Pammach en Ambrosius, in Brief 83, getuigen dat diegenen die de doop verlangden, *mede- verlangens* werden genoemd.

H. Montanus schrijft aldus: "Hiëronymus, die ook rond die tijd leefde, en, zoals sommigen zeggen, een ouderling was in Rome, of, veel eerder, zoals anderen veronderstellen, in Jeruzalem, getuigt ook dat het in zijn tijd een heersende overheersing was gewoonte, om volwassenen te dopen die waren opgevoed in het Christelijk geloof, toen zij de doop wilden, om welke reden zij *als bekwaamheden* [competenters] werden aangeduid, *zoals* Jerome in zijn brief aan Pammaehius verklaart.' H. Montanus *Nietigh., Pagina* 74,75.

Nu we hebben laten zien hoe het stond met de doop in de tijd van Hiëronymus, en dat hetzelfde werd toegediend in de Westerse kerken aan volwassenen, zullen we overgaan tot de individuele opvattingen van Hiëronymus en wat hij over dit onderwerp heeft geschreven, volgens oude schrijvers.

In *Bapt. Hist., P. 373,* schrijft Jerome aan Pammachius: "Het is gebruikelijk bij ons om in het openbaar veertig dagen te onderrichten, degenen die gedoopt moeten worden en hen op te dragen om tot de heilige Drie-eenheid te bidden."

D. Vicecomes laat eindelijk zien, *pagina 375, hfst. 41* en *44,* die Jerome schreef, dat zij in zijn tijd de gedoopten melk en honing te eten gaven, wat, aldus de notulist, geen voedsel is voor pasgeboren kleine kinderen. Bovendien toont hij wat nodig is voor de ware doop; namelijk, wedergeboorte, bestaande in het mortieren van het oude, en de opstanding van de nieuwe mens. Dit komt hij tot uitdrukking in de volgende twee passages

Jerome schrijft verder, *pagina 323, lib. 12, opmerking in Ezechiël:* "We hebben niet alleen de eerste geboorte nodig, maar ook de tweede, opdat wij, die in het vlees geboren zijn, na de Geest wedergeboren kunnen worden."

Nogmaals, *pagina 328, Apol. Contr. Russin.:* "We zeggen dat de oude mens volledig sterft in de doop en dat de nieuwe mens met Christus wordt opgewekt in de doop, dat het aardse vergaat en de hemelse wordt geboren."
Dan waarschuwt hij de catechumenen voor de doop, hoe ze zich moesten gedragen voor en bij de doop; en hoe degenen die al vóór vele getuigen waren gedoopt en een goede Belijdenis hadden gedaan, zich alzo moesten manifesteren.

Nogmaals, *pagina 374, Epist. 83, ad Ocean,* schrijft hij, "De catechumenen die het Christelijk geloof leren, moeten waarnemen dat ze geen vleselijke omgang met vrouwen hebben vóór de doop."

Nogmaals de woorden van Paulus, ik Tim. *6:12,* verklaart hij als volgt: "Gij hebt voor vele getuigen een goed vak beleden, hetgeen werd gedaan door uw doop, toen u de wereld en zijn pracht en praal verzaakte voor de oudsten * of leraars, voor de predikanten, en vóór de hemelse gastheren."

In het traktaat genaamd *Klare en Grondige Bewijsing van den* Doop, gedrukt in *1581,* staat er, *letter A,* Hiëronymus, over Mattheüs: "De Heere gebood Zijn apostelen, dat zij eerst alle naties zouden onderwijzen en onderwijzen, en dan de geïnstrueerden dopen, in het sacrament van het geloof, want het is niet mogelijk voor het lichaam om het sacrament van de doop te ontvangen, tenzij de ziel eerder het ware geloof heeft ontvangen."

Wie zou ooit kunnen geloven dat deze man ooit de kinderdoop heeft verdedigd of tenminste niet heeft tegengestaan, maar hij heeft zich daar op de genoemde plaatsen met zoveel overvloedige duidelijkheid en expliciteit tegen verzet. We noteren alleen de laatste passage, waar hij zeker zegt, *zonder de minste huivering of uitzondering, dat het niet mogelijk is voor het lichaam om het sacrament van de doop te ontvangen, tenzij de ziel eerder het ware geloof heeft ontvangen.* Hoe kan, kan of zal dit anders worden uitgelegd dan dat er geen andere doop kan zijn of bestaan dan die welke wordt ontvangen met het ware geloof? want dit is precies het idee dat door zijn woorden wordt uitgedrukt.

Niettemin zijn er mannen die aan Jerome een zekere dialoog toeschrijven tegen Pelagius, waarin één Critobulus ondervraagt, en één Atticus antwoordt op deze wijze: Critobulus vraagt: "Waarom worden kinderen gedoopt?" Atticus antwoordt: "Dat hun zonden hun vergeven zijn in de doop." "Waarom, welke zonden hebben zij gepleegd?" vraagt Critobulus. Atticus antwoordt: "Vraagt u mij dit? Laat de evangelische bazuin u antwoorden."

Maar om te bewijzen dat Hiëronymus de kinderdoop verdedigde, moest het eerst onomstotelijk worden aangetoond, dat deze dialoog de productie van Hiëronymus is, waar we grote reden toe hebben te twijfelen, omdat zowel de stijl als de kwestie daarvan niet overeenstemmen met zijn andere geschriften, vooral die waarin hij de doop behandelt; *bovendien zijn er vanouds vervalsers geweest die, om meer bekendheid te verwerven voor hun eigen producties, ze hebben toegeschreven aan gevierde mannen, of hun eigen meningen in hun geschriften hebben geïnterpoleerd;* aldus is bewezen dat de geschriften van Justin zijn geïnterpoleerd. *Bapt. Hist., Pagina 170. H. Montanus,* Pagina 7, 8, 9. Ook de geschriften van Origenes. Bapt. Hist., Pagina's 283 en 291. H. Montanus., Pagina's 29-34, 42, 43.

Ja, op deze manier is een heel boek, ook over de kinderdoop, ten onrechte toegeschreven aan Dionysius, de Areopagiet; die, naar men zegt, leefde in de tijd van de apostelen; dit tonen zelfs de kinderdopers van Maagdeburg aan. *Centur. 1, cap. 2.* Ook *Jac. Mehrning, Bapt. Hist., 177, 293, 341.*

Nogmaals, zelfs als zou kunnen worden aangetoond, wat zeker niet zeker is, dat deze dialoog de productie van Jerome is, kan niettemin niet worden bewezen, dat Jerome zelf de opvattingen van één partij in de dialoog, namelijk, dat kleine kinderen kan worden gedoopt. Want waarom zouden we niet, met gelijke gerechtigheid, de opvattingen van de andere partij aan hem toeschrijven, die redenen en bewijs eist waarom ze gedoopt kunnen worden? Want iemand zou zeker zijn werk evenveel zijn als de ander. Bovendien weet elke verstandige persoon dat boeken die in de vorm van dialogen zijn geschreven, niet altijd de individuele opvattingen van de auteur uitdrukken, maar dat vaak de meningen en debatten van anderen in hen worden behandeld, hetzij om hen te beschuldigen, hun dwalingen bloot te leggen, of corrigeer ze.

Hoe zou het ten slotte mogelijk kunnen zijn dat iemand die begaafd is met gezond verstand en gezond verstand, tegelijkertijd zulke tegenstrijdige dingen zou doen? We hebben aangetoond hoe duidelijk en correct hij spreekt over de doop van volwassenen, ja, beveelt het aan, en niet alleen dit, maar hoe hij, hoewel hij uit Christelijke ouders werd geboren, tot zijn dertigste jaar niet gedoopt was gebleven - hoe kon dat dan hij

toegeeft aan de kinderdoop, aangezien hij zich er resoluut tegen verzette door leer en voorbeeld? tenzij wordt aangetoond dat Jerome dit artikel over de kinderdoop vóór zijn bekering schreef, of dat hij vervolgens van zijn aangenomen visies afviel, tot de kinderdoop; maar aangezien ik geen van beide kan vinden, houden we vast aan onze vorige verklaring.

JEROME'S [HIERONYMUS] VISIE OVER ANDERE KWESTIES VAN GELOOF, VOLGENS P.I. TWISCK'S CHRONIJK, ENZ., PAGINA 129, COL. 1, 2

"Jerome, geboren uit Christelijke ouders, opgevoed en onderricht in de Christelijke leer, werd in Rome gedoopt, in het dertigste levensjaar van zijn tijd." *Erasmus, Grondig Bewijs, brief A., Mart. Ball.*, Fol. 102. Nogmaals, Jerome zegt duidelijk, met respect voor de woorden van het Avondmaal, dat Christus met dit brood de voorkeur wilde geven, vertegenwoordigen en de waarheid van Zijn lichaam zou tonen, en op veel plaatsen noemt Hij de beker een afbeelding van het bloed. Nogmaals, hij onderwijst, op Matt. 16, dat de priesters niet meer, of net zo weinig, macht hebben om te binden of te verliezen, dan de priesters van het Oude Testament hadden, om de melaatsen rein of onrein te verklaren. De woorden van de priester maakten hen niet rein of onrein, maar gaven eenvoudig aan wie volgens de wet van Mozes melaats of niet melaats was; dus nu de bisschop volgens de wet van Christus, verklaart, wiens zonden behouden worden, en van wie zijn vergeven.

Nogmaals, hij beweert ook dat alle dagen gelijk geacht moeten worden, en dat de mens voortdurend Pasen en de sabbat moet houden." Hij zou eveneens willen dat de mensen dagelijks vasten, 'want wat doet het', zegt hij, 'als u twee dagen of drie dagen rondloopt met een lege maag, en dan overbelast? Dagelijks moet u hongeren, en dagelijks moet u eten; u moet vasten om het lichaam niet te verwonden, maar om de begeerten te onderdrukken en te verbreken.' Nogmaals: 'De Roomse kerk moet niet hoger gewaardeerd worden dan de kerk van de hele wereld, of die nu van Frankrijk is of van Britannia, enz. Maar om één Christus te aanbidden, en om één heerser, of leraar, van de waarheid te hebben, vormt dit een kerk.' *Chron. Fra., Fol. 65, 86.*

Nogmaals, van de Antichrist zegt hij:" En weten we niet dat de komst van de Antichrist nabij is? Hij zal zitten in de tempel van God, dat wil zeggen, in Jeruzalem, of in de kerk, zoals ik aangehouden heb. met meer waarheid. De Antichrist zal oorlog voeren tegen de heidenen en hen overwinnen. Nogmaals: 'Terwijl de mens hier woont, kan hij gerechtvaardigd worden, maar na de dood heeft hij niet langer de gelegenheid om goede werken te doen, hoewel sommigen dit corrigeren, zeggend dat de mens kan toenemen of afnemen, zelfs nadat ze zijn gestorven. Terwijl we in dit huidige leven zijn, kunnen we elkaar helpen door gebed of daden; maar wanneer wij voor de rechterstoel van God komen, kunnen noch Job, noch Daniël noch Noach voor iemand bidden; dan moet iedereen zijn eigen last dragen.' *Valent. vanius, fol.*112.

Nogmaals, Jerome zegt: 'Hij die geestelijk is vervolgt nooit hem die vleselijk is. Ik heb geleerd van het bevel van de apostelen om een ketter te vermijden, maar niet om hem te verbranden. Christus kwam niet om te slaan, maar om Hij die geslagen is, volgt Christus, maar hij die slaat, volgt de Antichrist." Nogmaals, de Heere gebood Zijn apostelen dat zij eerst alle naties zouden leren en onderwijzen, en dan de onderwezenen het sacrament van de Doop toepassen; want het is niet mogelijk voor het lichaam om het sacrament van de doop te ontvangen, tenzij de ziel eerder het ware geloof heeft ontvangen.'"P.I. T*wisck, Chron., 4e boek, pagina* 129.

Dat ook in Thessalonica de kinderdoop niet veel werd toegepast op die tijd, AD 390, wordt aangetoond door Socrates, *Lib. 5. Hist., cap.* 363, *boek 5, hoofdstuk.* 21, met deze woorden: "Trouwens, ik ken ook een andere gewoonte in Thessalonica, namelijk

dat zij daar alleen op Paasdagen dopen, en daarom sterven weinigen, zonder de doop." Zie ook, H. Montanus *Nietigheyd, pagina 71*.

Maar iemand kan vragen: met welke woorden komt het tot uitdrukking in de aangehaalde passage, dat ook in Thessalonica de kinderdoop niet veel werd toegepast in AD 390, wat de schrijver zo zelfverzekerd beweert.

Ik antwoord: hij drukt twee redenen uit waardoor hij het bewijst; in de eerste plaats, omdat, zoals hij zegt dat het hier de gewoonte was, om alleen op Paasdagen te dopen, wat aangeeft dat de doop niet, zoals Cyprianus en zijn volgelingen bevolen hadden, aan pasgeborenen werd toegediend, want deze waren niet geboren op Paasdagen, en daarom niet kon worden gedoopt op Paasdagen, waaruit volgt dat de gewoonte om te dopen op Paasdagen, niet werd ingesteld voor pasgeboren kinderen, maar voor volwassen personen, die zichzelf konden bereiden voor die tijd. In de tweede plaats, wanneer hij zegt dat daarom bijna alle, behalve gelovigen, stierven zonder de doop, blijkt dat kindertjes niet gedoopt werden.

AD 391.- Er wordt gezegd dat ***Augustinus (niettegenstaande hij later besmet raakte met de Leer van de kinderdoop),*** hoewel geboren uit een Christelijke moeder, en de nazaat van Christelijke voorouders, niet was gedoopt voordat hij zijn dertigste jaar had *(Nauclerus, boek 14, Generat.*, zegt, in zijn drieëndertigste jaar, door bisschop Ambrosius, in Milaan, met Pasen).

Jacob Mehrning en H. Montanus vertellen hier dit over, namelijk dat Monica, de moeder van Augustinus, die, hoewel geboren uit Christelijke ouders, pas was gedoopt nadat ze de volwassen leeftijd had bereikt, evenmin haar zoon Augustinus had laten dopen in de kinderjaren; maar dat hij werd gedoopt toen hij al drieëndertig was, anderen zeggen, dertig jaar oud. Het is waar, we lezen, laten we zeggen, dat hij, die een jeugd geworden is en erg ziek is geworden, wenst gedoopt te worden; en ook dat zijn moeder toen bezig was hem op de doop voor te bereidden. Maar toen hij plotseling herstelde van zijn ziekte, werd zijn doop uitgesteld. Augustinus was in die tijd van een dergelijke tijd, dat als hij gedoopt was, het niet de kinderdoop zou zijn geweest, maar een Baptist dat met de doop van volwassenen geteld had kunnen worden als het voortgekomen was uit een vrijwillige beslissing. Augustinus vertelt ook waarom zijn moeder in die tijd zijn doop uitstelde, namelijk omdat zij, vooruitlopend op de vele en grote golven van verzoeking die in zijn jonge jaren over zijn hoofd zouden rollen, vreesde dat de schuld van zijn zonden, na het wassen van de doop, zou groter en gevaarlijker zijn, wat hijzelf en het hele gezin, met uitzondering van zijn vader, toen geloofden. Hij vertelt ons ook dat er in die tijd ook anderen waren, die de doop van hun kinderen uitstelden of weglaten, uit dergelijke overwegingen. *Bapt. Hut., Pagina 363, 364. H. Montanus Nietigh., Pagina 71, 72.*
Bovendien blijkt dat bij die gelegenheid niet alleen Augustinus werd gedoopt op de belijdenis van zijn geloof, maar ook zijn zoon Adeodatus en zijn vriend Alipius, waarover we deze kennisgeving vinden. *Bapt. Hist., Pagina 444,* Augustinus, bisschop van Hippo, in Afrika, toen hij drieëndertig jaar oud was, werd gedoopt in Milaan, door bisschop Ambrosius, samen met Alipius, en Adeodatus, zijn natuurlijke zoon, die op die tijd vijftien jaar oud was.

Hiervan, zegt *Augustinus,* in het *negende boek, zesde hoofdstuk,* van zijn *belijdenissen*: "Toen het zover was, dat ik mijn naam in het register van de catechumenen voor de doop zou laten opnemen, verliet ik het land en reisde opnieuw

naar Milaan. Mijn beste vriend Alipius wilde met mij gedoopt worden. Die was ervoor gekwalificeerd, vanwege zijn nederigheid, en de heerschappij die hij had over zijn lichaam, zodat hij in geval van nood met blote voeten in de winter door de sneeuw in Italië zou hebben gereisd, vergezeld van mij. Wij namen met ons Adeodatus, door mij in zonde verwekt. Gij, o Heere, vormde hem goed, zowel naar ziel als naar lichaam. Hij was nu ongeveer vijftien jaar oud, en overtrof vele goede en geleerde mannen."

Iets verderop zegt hij: "Wij hebben hem onze gelijke gemaakt, o Heere, bij de ontvangst van Uw genade, om verder te worden opgeleid in Uw wet en school; *we werden gedoopt* en de zorg voor ons oude leven is van ons weggenomen. Ik kon in die dagen niet tevreden zijn met de wonderlijke zoetheid die ik ervoer bij de beschouwing van de geheimheid van Uw raad, O Heere, met betrekking tot de redding van het menselijk geslacht. O hoe huilde ik, te midden van lofzangen. De tranen liepen over mijn wangen." Tot hiertoe, Augustinus.

Mijn beste vrienden, is het niet een trieste zaak, dat deze man, namelijk Augustinus, die aldus de doop in het geloof verdedigde, het ook bevestigde met zijn eigen voorbeeld, en het voorbeeld van zijn zoon Adeodatus. en zijn vriend Alipius, die hij had vermaand, zou uiteindelijk ***zo ver moet vallen om toe te geven, ja om een verdediger te worden van de kinderdoop.*** Zeker, het is een betreurenswaardige zaak. Want niemand kan ontkennen dat hij in het begin, vlak na zijn doop, buitengewoon ijverig was ter verdediging van de ware doop, die met een berouwvol hart werd ontvangen; maar dat, in de loop van de tijd die hij afvallig was tot de kinderdoop, evenzo niet kan worden ontkend door een liefhebber van de waarheid. Toch dienen het voorbeeld van Augustinus, zijn zoon Adeodatus en zijn vriend Alipius, om ons geloof te bevestigen, voor zover we dat in Augustinus zien de tijd dat de belangrijkste Christenen hun kinderen toestonden om ongedoopt te blijven, totdat ze volwassen waren en uit eigen beweging de gewenste doop; want aldus deed Monica met haar zoon Augustinus, en Augustinus met zijn zoon Adeodatus, en zijn vriend Alipius, wat een duidelijk bewijs is van de zaak in kwestie, namelijk dat niet de kinderdoop, maar de doop op het geloof, werd beoefend onder de leider Christenen.

AUGUSTINUS OVER DE DOOP VAN EUVODIUS

In het achtste *hoofdstuk van* het *negende boek* van zijn *Confessions,*Augustinus, na te hebben gesproken over zijn eigen doopsel, doet de volgende belijdenis aan de Heere, met betrekking tot de doop van Euvodius: "Gij, o Heere, die degenen maakt die dezelfde geest hebben, om in één huis te wonen, hebt u zich aangesloten bij ons een metgezel, een jonge edelman, genaamd Euvodius, een inwoner van onze stad. Hij, die, na de oorlog gevolgd te hebben, de legioenen van het rijk commandeerde, was vóór ons bekeerd tot U, en doopte, en had de wereldlijke oorlog verlaten, heeft zich bij Uw oorlog gevoegd, we waren samen, samen hadden we één wil om U te dienen, en overwogen waar we dit het beste zouden kunnen doen."

Dit zijn zijne eigen woorden, die we lezen op de hierboven aangegeven plaats, en daaruit kunnen we zien hoe de kerk in die tijd toenam - niet door de toevoeging van zuigelingen, maar door de bekering en doop van volwassen en volwassen personen.

NOTITIE over de menswording van Christus. *AD* 392. –

De Apollinariërs, die hun oorsprong ontleenden aan Apollinaris, ***ontkenden dat Christus Zijn menselijkheid van de maagd Maria aannam en zei dat het Woord vlees werd***. P.I. Twisck, *Chron., 4e boek, pagina* 130, van *Tripart., Lib. 9. Vincent. Hist., Pet. 44. Zeg., Fol. 189.*

***AD* 393.-** Valentinianus, of Valens, de zoon van Christelijke ouders (Valentinianus en Justina), werd ertoe gebracht om naar Milaan te reizen, om door Ambrosius te worden gedoopt, maar werd op verraderlijke wijze vermoord onderweg door een Arbogastes. *H. Montanus, Pagina* 70, van *Socrat., Lib. 4, cap.* 9,*26.* H. Montanus stelt echter ten onrechte de datum van dit voorval vast over AD 380.

Omstreeks 397 n Chr. - Over 397 *na Chr.* wordt vermeld dat Epiphanius *, die later bisschop van Cyprus werd, samen met zijn zuster werd gedoopt, in de aanwezigheid van zijn vriend en geestelijke vader Lucianus. Hierover geeft D. Vicecomes het volgende verslag, van Simon Metaphrastes, *Bapt. Hist., Blz.*578. *Vicecom., Lib. 1,* cap. 30: "Toen het Evangelie was gelezen, ging de bisschop na de doop heen en gebood Epiphanius en zijn zuster om binnen te gaan, en met hen ook Lucianus, die Epiphanius 'geestelijke vader in de heilige doop werd. In *Bapt. Hist., Pagina 580, lib. 5,* cap. 34, Metaphrastes schrijft over Epiphanius, dat de laatste, onmiddellijk na ontvangst van de Leer en de doop, samen met honderdvijftig andere personen het heilige Avondmaal ontving van bisschop Stephanus.

OPMERKING - In de tijd van Arcadius en Honorius, rond 397 na Chr., werd in Toledo onder andere opgelost: "Dat als iemand na de doop oorlog voert, hoewel hij niets bijzonders heeft gepleegd in de oorlog, hij zal nooit als diaken worden geordend." *Seb. Franck, Chron. Rom. Concil., Fol.* 73, kolom 1. {*P.I. Twisck plaatst deze Epiphanius in het jaar 377, maar dit kan een typografische fout zijn; de figuur 7 is vervangen door het cijfer 9.}*

Wat betreft de persoon die Epiphanius en zijn zuster, evenals het Avondmaal aan hen toegediend, komen wij voorbij; het is voldoende dat deze wijze van doop nog steeds werd verkregen in die tijd en in de kerk waar dit plaatsvond; en dat personen werden gevonden die het bestuurden, evenals degenen die bereid waren het aan hen te laten bedienen. Ondanks het feit dat ***de kinderdoop in die tijd op veel plaatsen al groot was,*** werd deze doop toch toegediend aan personen die geboren zijn uit Christelijke ouders, zoals eerder voldoende is aangetoond.

ANNO 400. - Omstreeks deze tijd bloeide als schrijver de hiervoor genoemde Epiphanius, die met zijn geschriften veel licht heeft geworpen op het onderwerp van de doop, waarbij het voldoende duidelijk is uit alle omstandigheden die op hem betrekking hebben, die hij bezat. geluidsbeelden met betrekking tot hetzelfde. Hierover hebben Jacob Mehrning en H. Montanus de volgende verklaring gegeven: "Epiphanius, bisschop van Salamina, op Cyprus, 400 na Christus, of daaromtrent, als hij spreekt over de doop, wat hij vaak in zijn geschriften doet, spreek er altijd over in zulke een manier waarop het geen zuigelingen omvat, en hoewel de gelegenheid zich vaak aan hem voordoet, om te spreken van de kinderdoop, toch doet hij dit nooit, waaruit we gemakkelijk kunnen concluderen dat hij het niet veel achtte, of dat in zijn tijd, het was nog niet gebruikelijk op dat eiland.' In Auchoratus zegt hij 'u moet niet iedereen die in het geloof is geïnstrueerd en wenst naar de heilige doop te komen, naar deze verordening, gewoon omdat hij u kinderen heeft verteld dat hij in de

Heere gelooft; maar hij moet ook, met uitdrukkelijke woorden, zoals de kerk, onze gewone moeder, de onze even goed als de uwe, het heeft ontvangen, leren en zeggen: 'Ik geloof in één God, de Vader, de Almachtige.' enz."

Nogmaals, op een andere plaats *(Contra Haereses, lib.1, Tom.1, Haeresi, 8): "Deze* grote besnijdenis, de doop, besnijdt ons van de zonde en verzegelt ons in de Naam van God." *Bapt. Hist., Pagina 366. Nietigh., Pagina 74.*

Wanneer daarom Epiphanius in de eerste passage zegt: "U moet niet iedereen die in het geloof is onderricht en wenst te komen tot de doop, tot deze verordening toelaten," voegt hij er vervolgens aan toe dat hij ook moet belijden, zeggende: "Ik geloof", klaagt hij duidelijk dat een dergelijke doop zeker niet kan worden toegediend aan kleine kinderen, omdat zij niet alleen niet in staat zijn om het geloof te belijden, maar zelfs niet het vermogen of de kwalificatie hebben om te geloven, waarop geloof en alleen de belijdenis, hij geeft de doop toe.

Wanneer hij in de tweede passage zegt: "Deze grote besnijdenis, de doop, besnijdt ons van de zonde," hij wil daarmee niet zeggen, zoals onze tegenstanders vandaag beweren, *dat de doop in de plaats van de besnijdenis is gekomen,* dus dat, net als in de tijd van het Oude Testament, de mannelijke kinderen werden besneden, dus nu, in de tijd van het Nieuwe Testament, moeten de kinderen worden gedoopt. Oh nee! want dit lijkt geenszins. Maar hij zegt dat de doop *een grote besnijdenis is, die ons van de zonde besnijdt,* wat zeker niet van toepassing is op zuigelingen, die nooit gezondigd hebben en daarom niet besneden kunnen worden van hun zonden door de doop.

Hiermee laten we de opvattingen van Epiphanius over het onderwerp van de doop en gaan over tot wat gerelateerd is aan zijn berisping van het beeld aanbidden, volgens het verslag van P.I. Twisck. "Epiphanius," zegt hij, " een oude leraar, bloeide in deze tijd, die in grote tegenstelling stond met het aanbidden van beelden, van Maria, of van enig ander schepsel. Hij zei: 'Geliefde kinderen, wees bewust geen afbeeldingen in de kerk te brengen of ze op te zetten over de graven van de heiligen; maar draag God voortdurend in uw hart."

Eens, toen hij in een Christelijke kerk ging, en een geschilderd gordijn aan de deur waarnam, met de afbeelding van Christus of een heilige, scheurde hij het af, omdat het in strijd was met de Schrift, en raadde de koster om het gordijn te begraven met een arm persoon erin; en toen hij nog een gordijn op zijn plaats had gestuurd, beval hij dat ze niet meer gordijnen moesten ophangen als de vorige, in de kerk: "Wat," zei hij, "in strijd is met onze religie en geloof." P.I. T*wisck, Citron., 4e boek, pagina 119, col. 2 en pagina 120, kol. 1,* van *Socrat., 'Lib. 6. Tripart., Lib. 10. Leonh., Lib. 2. Citron. Seb. Franck, '135. Tob. Fabr., Fol. 66, 67. Fransch. Ala., Fol. 22. Dani. Saut., Lib. 1.*

OPMERKING - Met betrekking tot zijn leer tegen *beeldaanbidding,* zie *Samuel Veltinum,* in *Geslacht-register, Roomse successie pagina 120.* Epiphanius onderwees in deze tijd dat de Vader, de Zoon en de Heilige Geest moeten worden aanbeden, maar dat niemand Maria moet aanbidden of een andere vrouw of een mens, omdat deze eer alleen aan God toebehoort en zelfs niet aan engelen moet worden toegekend. Nogmaals, dat de vrouwen niet zouden zeggen: We eren de koningin van de hemel. Tom. *2. Haeres., Lib. 3. Haeres. 79, in Geslacht- register, pagina 29.*

Als afsluiting van de vierde eeuw, zoals ook wij zullen doen, zegt P.I. Twisck: "De doop werd twee keer per jaar toegediend, met Pasen en met Pinksteren en dit wordt nog steeds grotendeels gedaan voor volwassen gelovigen en catechumenen." *Citron., Pagina 134.*

OPMERKING. - Afgezien daarvan, dat de ware volgorde van het Doop van Jezus Christus in deze eeuw door de orthodoxe gelovigen werd toegepast, stelden velen die tot de Roomse kerk behoorden de doop van hun kinderen uit (hoewel dwalend in andere zaken) totdat zij tot volwassen jaren, zoals duidelijk is, bijvoorbeeld in het geval van Constantijn de Grote, die Helena, zijn Christelijke moeder, hield voor de doop, maar er later naar vermaande; van Theodosius, die, geboren uit Christelijke ouders, in Milaan werd gedoopt, op zijn geloof; van Valens die hierboven werd genoemd. Met betrekking tot de doop van Constantijn, zie Rom, *Adelaar, editie 1642, pagina 211,* van *Eusebius en Socrat.* Over de doop van Theodosius, zie tractaat *van den loop der Wereldt,* gedrukt *1611,*in het artikel over de doop; ook *De Gantsch Klare en Grondige Bewijsinge, nopende het doopsel.*

Fol 170

EEN BESCHRIJVING VAN HET HEILIGE DOOPSEL IN DE VIJFDE EEUW
400-500

INHOUD VAN DE DOOP IN DE VIJFDE EEUW

We zijn deze eeuw begonnen met het vijfde hoofdstuk van de *Centuria Magdeburgenses, waarvan* de inhoud kan worden onderzocht.
Vincent Victor verzet zich tegen Augustinus in de kwestie van de kinderdoop.
Synesius Syrenus, gedoopt op zijn geloof, door Theophilus.
De vierde raad van Carthago stelt vast dat degenen die willen worden gedoopt eerst moeten worden onderzocht en ten opzichte van hun geloof moeten klinken.
Sedulius beweert dat de doop een wedergeboorte is en bovendien de jongeren tot de doop aanspoort.
Hilarius van Syracuse beweert de zaligheid van kinderen die niet- gedood sterven.
Het edict van Honorius en Theodosius tegen de anabaptisten.
De raad hield in Carthage, onder Aurelius, tegen degenen die de erfzonde, kinderdoop en predestinatie ontkenden, neemt resoluties aan die geheel anders zijn dan het decreet van de eerder genoemde vierde raad van Carthago.
De edicten van Honorius en Theodosius, ter ondersteuning van genoemde raad.
Maximus leert de doop van Christus; Cresconius en zijn aanhangers worden uitgesproken als wederdopers; Cyril van Alexandrië spreekt degelijk over de doop en verzet zich tegen de dwalingen van de Nastorians en Valentinians.
Een verslag, van Socrates, van vele personen in Alexandrië, die zich haastten naar de doop, en werden gedoopt na de belijdenis van hun zonden; evenals van een zieke Jood, die gedoopt was, en van iemand die de doop ontving na veel te vasten.
Faustus Regiensis leert dat voor de doop de wil (instemming) van hem die gedoopt is noodzakelijk is.
Evragius maakt melding van de doop van de catechumenen, dat wil zeggen van degenen die eerder waren geïnstrueerd.
Eucherius houdt vol dat die gelovige die sterft aan de zonde terecht is gedoopt.
Carthaagse vrouwen die op de doop wachtten. In het Concilie van Arausica worden regels gemaakt met betrekking tot de doop van de stommen, de zwakken en de catechenen.
Nazarius, de zoon van Perpetua, een Christelijke vrouw, laat zich na eerdere instructies dopen.
In de marge wordt melding gemaakt van één Montluck, die de resoluties van verschillende raden overbrengt, tegen het doden van ketters; evenals de opvattingen van Gelasius over het heilige Avondmaal.
Salvian van Marseille, over het afzien van Satan, en het geloof in God belijden, wat het gebruikelijk was om bij de doop te doen.
Authymius, Sisinnius en Sociorus, gedoopt na zeven dagen onderwezen te zijn. Nolanus noemt de hymnen die het gebruikelijk was om bij de doop te zingen.
Anabaptisme veroordeeld in de vierde raad van Rome.
Een verslag van velen die zich scheidden van de kerk van Rome en die, hoewel ze in hun kindsheid gedoopt waren, in geloof werden gedoopt; evenals wat de paus (of bisschop van Rome) hiertegen verordonneerde.
Primasius 'uitleg van I Tim. 06:12; de toepassing ervan op volwassen catechumenen voor de doop.
Fulgentius noemt de doop een sacrament van geloof en bekering.

In de kantlijn staat vermeld hoe heftig Leo tegen de bisschoppen van Campania, etc., veinsde, die volgens zijn oordeel de doop niet goed beheerden.
De conclusie is van P.I. Twisck, die zegt dat de oude kerkgeschiedenis, andere uitgezonderde schrijvers, geen melding maakt van kleine kinderen. doop vóór AD 500.]

We zullen de vijfde eeuw beginnen, betreffende de doop, met het vijfde hoofdstuk van *Jacob Mehrning Geschiedenis van de doop,* wie begint zijn verslag van de doop in die tijd aldus: "Voortaan zullen we niet bij zoveel getuigenissen van de oude vaders en kerkhistorici stilstaan, zoals noodzakelijkerwijs in de voorafgaande eeuwen het geval was geweest, om te bewijzen dat tijdens de eerste vier eeuwen na de geboorte van Christus, had de kinderdoop in de Heilige Schrift noch in de authentieke boeken van de leraren van de kerk een stevig fundament, dat wil zeggen, dat het door Christus was verordineerd, of dat het een apostolisch instituut of traditie, maar we zullen ons in de toekomst met zulke getuigenissen en historische verslagen tevreden stellen als het beste overeenstemmen met de waarheid van de verordening van de Doop van Jezus Christus, opdat we ons daardoor kunnen sterken in die waarheid en in het ware geloof." *Bapt. Hist., Pagina 394.*

401. Over het begin van deze eeuw werd oppositie gevoerd tegen de kinderdoop en haar voorstanders, waaronder pleitbezorgers voor de kinderdoop. Augustinus toonde zich niet de minste, hoewel hij zelf was gedoopt in geloof, zoals eerder genoemd. Hij werd tegengewerkt door een zekere bisschop, Vincent genaamd, die ondanks het gezag van Augustinus de kinderdoop aanviel, en zoals het lijkt, doorstond het met overtuigende argumenten uit de Heilige Schrift. Maar hoe het uiteindelijk eindigde tussen de twee partijen, hiervan vind ik geen beschrijving; er wordt echter melding gemaakt van de zaak zelf, door Vicecomes *(ib, 2,* cap.1), die zegt dat Augustinus *(lib.3, de anima, et ejus. orig., cap. 14),*noemt een bisschop genaamd Vincent Victor, die met hem vocht over de kinderdoop. *Bapt. Hist., Pagina 448.*

OPMERKING - Vincent onderwees dat in het Avondmaal de figuren van het lichaam en het bloed van Christus worden toegediend. Ook dat het brood en de wijn doorgaan met hun eigen bijdrage. *Boek* van *de twee* naturen. Ook Samuel Veltius, in het Geslacht- register, pagina 124.

402 na Chr. - Rond deze tijd werd de zeer oude en excellente redenaar Victorinus gedoopt na de belijdenis van zijn geloof; waarvan we het volgende vinden in het 2e hoofdstuk van het 8e *boek* van Augustinus 'Bekentenissen, "O Heere God, die hebt gebogen de hemelen onder uw voeten; Gij zijt nedergedaald, hebt de bergen aangeroerd; en er is rook van hen uitgegaan; hoe wonderbaar zijt U al lang geleden gekomen in het hart van deze Victorinus!" Hij las de Heilige Schriften, zoals de Simplicus me vertelde, en onderzocht en onderzocht zorgvuldig alles wat hij over de Christelijke religie vond. Hij zei toen tegen Simplician, niet openlijk, maar stiekem, zoals een vriend tegen een vriend zegt: 'Weet dat ik nu een Christian ben.' Simplician antwoordde: 'Ik zal het niet geloven, ik zal u niet tot de Christenen rekenen, tenzij ik u in de Christelijke kerk zie.' (Even verderop:) Maar plotseling en tamelijk onverwacht zei hij tegen Simplician, zoals de laatste zei: 'Kom, laten we naar de kerk gaan; Ik zal een Christen worden.' Simplician, niet wetend waar hij was, van vreugde vergezelde hem daar."

"Nadat Victorinus kortgeleden in de beginselen van het geloof was onderricht, liet hij zijn naam registeren door het sacrament van de doop." Eindelijk, toen het uur was aangebroken om zijn belijdenis (waarvoor de belijdenis, in Rome, een gebruikelijke formule werd geleerd, en vervolgens werd geplaatst op een verhoogde plaats, in aanwezigheid van alle Christenen, door degenen die zich voorbereidden op de doop), de opzieners, zoals de Simplicus me vertelde, werd aangeboden laat hem het privé zeggen, zoals de gewoonte was om degenen die gevreesd werden voor te stellen, door schroom niet in staat te zijn om verder te gaan. Maar hij zei dat hij liever zijn redding belijdt tijdens de hoorzitting van alle Christenen dan anders." Toen hij de verhoogde plaats was opgestaan om zijn belijdenis te houden, allen die hem kenden, spraken zijn naam uit met geheime vreugde. Maar wie was er daar die hem niet kende? Want uit de monden van allen die verzameld waren, in een wederzijdse vreugde met hem, klonk de blijde schreeuw op: Victorinus! Victorinus!" Een kort verslag hiervan wordt ook gegeven in Bapt. Hist., Pagina 461.

Uit de hierboven door Augustinus aangehaalde woorden blijkt zeker dat in de tijd dat Victorinus gedoopt werd, er zelfs in Rome bestond, waar deze doop plaatsvond, kerken die, niettegenstaande de Antichrist, daar in enige mate zijn hoofd begonnen op te heffen, trachtte met alle ijver het ware Doopsel van Jezus Christus waar te nemen, dat wordt toegediend in geloof. Want de verklaring, die in Rome, dat is in de kerk die dat is. hier werd gesproken, was de gewoonte, dat degenen die zich voorbereidden op de doop, voor hun belijdenis een gebruikelijke formule leerden, en het toen van een verheven plaats in de aanwezigheid van alle Christenen lieten zien, onbetwistbaar erop wijzen dat daar de zuivere leer van Jezus Christus werd in dit opzicht nog steeds gepractiseerd werd. Mat. 10:32: "Wie daarom," zegt Christus, Mij zal belijden voor de mensen, hem zal Ik ook belijden voor mijn Vader die in de hemel is." Nogmaals, Rom. 10:10: "Want met het hart gelooft de mens tot rechtvaardigheid, en met de mond belijdt men tot zaligheid." Dit geloof en deze belijdenis zijn noodzakelijk voor de doop. Handelingen 8:37; 22:16.

Bapt. Hist., Pagina 459; Vicecom., Lib. 3, cap. 24. Ten tijde van Augustinus, dat wil zeggen, ten tijde van de bovengenoemde Victorinus, toen deugd en Christelijke eenvoud nog steeds regeerden, werden de onderzoeken van de catechumenen met veel striktheid en grote frequentie uitgevoerd in de nachtwaken van de gelovigen, zoals blijkt uit zijn woorden. *Lib.* 2, de *Symbola* ad Catechum., Cap. 1.

AD 402. - Synesius Syrenus, een oprechte, vrome man, werd van een heiden een Christen; werd gedoopt door Theophilus en naderhand door hem benoemd tot bisschop van Ptolemais. P.I. T*wisck*, Chron., 5e *boek*, blz. 138, kol. 1, van Evagrius, *lib. 1*, cap. 15. Mer., Fol. 334.

Het is waar, dat van Synesius Syrenus wordt gezegd, dat zijn geloof niet volmaakt was met betrekking tot alle delen van de Christelijke religie, waarover historici speciaal één bepaald punt noemen; maar er wordt ook beweerd dat bisschop Theophilus, die hem doopte, in de hoop was, dat hij in de loop van de tijd op dit punt beter zou oordelen, wat, naar het schijnt, ook het geval was, aangezien, zoals gezegd, Theophilus daarna benoemde hij hem tot bisschop van Ptolemais.

We zouden dit deel van de zaak echter niet willen aanbevelen, namelijk om iemand te dopen zonder volkomen geloof of belijdenis, vooral als een essentieel punt

ontbreekt; maar dit bevelen wij aan, dat niet kinderen, maar volwassen personen, die worden geprezen als vroom worden gedoopt, en van heidenen verlangen om Christen te worden, zoals hier het geval is.

406.- Op die tijd werd het besloten in Carthago: "Dat de catechumenen zullen geven in hun namen, en nadat ze lang zullen zijn onderzocht, en ijverig geprobeerd, met de oplegging van handen, zullen ze worden gedoopt." Ook: "Dat een bisschop, voordat hij mag dienen, goed zal worden onderzocht in leer en leven." Ook: "Dat gemeenschap met de geëxcommuniceerden zal worden vermeden totdat de boeteling wordt weer terug ontvangen." *P.I. Twisck, Chron., 5e boek, pagina 139, kol. 2,* van *Grond. Bew., Letter BB halent. Beyer, fol.* 603. Ook, *Bapt. Hist., Pagina 447. ex Conc. Carth.* 4, cap. 88.

Hier geldt de annotatie van P.I. T*wisck,* in *Chron., 5e boek, pagina 153, kol. 1:* "In de vierde raad van Carthago", schrijft hij, "werd verordend dat aanvragers van de doop eerst voor een lange tijd zullen worden onderzocht, zich tijdelijk zullen onthouden van wijn en vlees, en, na ijverig te hebben geleefd met handoplegging, zal worden gedoopt. "Van *Chron., Seb. Franck,* van de Latijnse concilies gehouden in Afrika en Europa, *brief C.* De tijd van deze raad wordt bepaald door P.I. Twisck (van *Seb. Fr.)* AD 436; maar hij heeft eerder AD 406 gegeven als de datum, en daarom laten we het zo, anderen geven echter AD 416 als de datum.

Geliefde lezer, dit is een heel ander decreet dan een eerdere, ook gemaakt in Carthage, in de tijd van Cyprianus, ongeveer 250 na Christus, door 66 zesenzestig bisschoppen, waarin het gevestigd was, *Contra Fidum* dat kleine kinderen onmiddellijk gedoopt moeten worden. Dit is zeker, zeggen we, een heel ander decreet, aangezien de kinderdoop niet wordt bevestigd, maar er veel meer door wordt vernietigd; en aldus zien we dat in de loop van de tijd sommigen wijzer werden. Niet dat het onze bedoeling is om door Concilies te bewijzen dat onze kijk op de ware doop, die moet worden toegediend in geloof; helemaal niet, want we vinden niets minder plezier dan in de decreten van concilies, voor zover ze tekortschieten in het Woord van God. Bovendien hoeft dit punt niet te worden bewezen door concilies, zoals het wordt uitgedrukt in de Heilige Schrift; we willen hiermee eenvoudig aantonen dat er in die tijd ook personen waren die, zelfs op de plek waar de kinderdoop werd geratificeerd, de ware doop van Jezus Christus bevestigden, die bij een eerder onderzoek moet worden toegediend, en heeft zijn fundament in de Heilige Schrift. Wat dit betreft, dat de catechumenen werden geboden, eerst om zich enige tijd te onthouden van wijn en vlees, laten wij wat het is, het niet verheerlijken of veroordelen, als een ding dat, zonder zonde, kan worden waargenomen of weggelaten, mits geen bijgeloof daarmee is verbonden.

***AD* 410.** *Bapt. Hist., Blz.* 408. Sedulius schrijft op Rom. 5: "Niemand lijdt verdoemenis, behalve door Adam, van wie de mensen worden verlost door het Bad van wedergeboorte." Maar wat anders is het wassen van de wedergeboorte, dan de dood van de oude mens, en het aanleggen van een nieuw leven, wat wordt aangeduid door de doop? Zie Rom. 6: 3, 4; Ef. 5: 26, 27; Tit. 3: 5; I Pet. 3:21.

Nogmaals, Sedulius, op Rom. 6, zegt: "Paulus zou de doop zo zeker en perfect willen hebben dat het de ontvanger onmogelijk zou maken om nog meer te zondigen. Toen de genade van God over ons kwam door Christus en de geestelijke wassing door

geloof in ons regeerde, begonnen wij te leven voor God, dood te zijn voor de zonde, dat is de duivel. En aldus is de doop een ernstig en figuur van de opstanding en daarom wordt het toegediend met water, dat, als water onzuiverheden wegspoelt, en zelfs zo door de doop, geloven we, worden geestelijk gereinigd en gezuiverd van alle zonden."

Verder: "Weet dat door de doop u, die een lid van zijn lichaam bent geworden, gekruisigd bent met Christus. Hij hing aan het kruis met een onschuldig lichaam, opdat u de schuldige aan het kruis zou kunnen hangen."

Nogmaals, op I Cor. 5: "O, opdat u een nieuw zuurdesem moogt zijn, opdat u moogt worden vermengd met de genade van de heilige doop, zoals meel wordt gemengd met water." Dit lijkt hij te spreken met degenen die, hoewel ze de volwassen jaren hadden bereikt, nog geen voorbereidingen hadden getroffen, maar zowel hun doop als hun wedergeboorte uitstelden.

Nogmaals, op II Cor. 5: "Als iemand in Christus is, is hij een nieuw schepsel", dat wil zeggen, hij die vernieuwd wordt door het sacrament van de doop.

Wij zullen u niet vasthouden, beste lezer, met uitleg over de bovenstaande passages van Sedulius, omdat zij, zonder uitleg, zo duidelijk zijn, dat zelfs hij die slechts weinig begrip heeft in Goddelijke dingen, duidelijk kan zien, ja, voelen, dat de doop beschreven door Sedulius smaken niet in het minst van de kinderdoop, omdat de voorwaarden die hij noemt in verband daarmee, zoals geloof, wedergeboorte, het kruisigen van de oude mens, niet begrepen kunnen worden, en nog minder vervuld door zuigelingen.

AD 411. *Bapt. Hist., Blz.* 444, *ex Cen* turies 5. *Magdeburgensis, fol.* 664. Augustinus schrijft dat Hilarius, een leraar in Syracuse, schreef: "Wanneer een niet- gedoopt kind sterft, kan het niet met recht worden verdoemd, omdat het zonder zonde is geboren."

Iemand die onbekend is met de toestand van dingen in die tijd, kan misschien denken dat met deze woorden Hilarius van Syracuse, maar weinig bijdroeg aan de afschaffing van de kinderdoop; maar hij die ermee bekend is, zal onmiddellijk zien dat daardoor hij de kinderdoop volkomen verloochent en deugden ervan ontdoen.

Het verdient vermelding dat in die tijd de kinderdoop was gebaseerd op de erfzonde, zodat men dacht dat zuigelingen, voor het verwijderen van de erfzonde; moet noodzakelijkerwijs worden gedoopt; waaruit de conclusie is getrokken, dat zuigelingen die niet zijn gedoopt en bijgevolg (naar hun mening) niet zijn gereinigd van de erfzonde, noodzakelijkerwijs moeten worden verdoemd, zoals nog steeds wordt onderwezen door de Papisten.

Wanneer dan ook, iemand ontkende de erfzonde, het fundament van de kinderdoop, hij ontkende de kinderdoop zelf, ja, vernietigde het volkomen. Dit deed Hilarius van Syracuse, die de erfzonde verloochende bij pasgeborenen, en bijgevolg bij de kinderdoop; daarom zei hij, (volgens het Augustinus [??]): "Wanneer een niet-gedoopt kind sterft, kan het niet terecht verdoemd worden, omdat het zonder zonde werd geboren." Zie boven.

AD 412. *Bapt. Hist., Pagina 407.* Theodoretus, in, hoofdstuk. 10, zegt: "In de wet gebruikten ze sprenkelen, en wasten veelvuldig het lichaam, maar zij die hun leven inrichten volgens het Nieuwe Testament, zuiveren de ziel door heilige doop en bevrijden het geweten van eerdere vlekken."
Nogmaals, in *Epist. Divin. Decret:* "Maar in plaats van die beroeringen, is de gave van de heilige doop voldoende voor degenen die geloven, want het verleent niet alleen vergeving van oude of vorige zonden, maar het inplant (dat wil zeggen, in degenen die aldus zijn gedoopt), de hoop op beloofde goede dingen, het maakt ons deelgenoten van de dood en opstanding van de Heere, het schenkt de gemeenschap en gaven van de Heilige Geest, het maakt ons kinderen van God, en niet alleen kinderen, maar erfgenamen van God, en gezamenlijke erfgenamen met Christus."

Nogmaals, *quaest. 19 op Levit.:* "Hij die gelooft in Christus de Verlosser, wanneer hij geheiligd is door het water van de heilige doop, wordt ook gereinigd van de vlekken van de zonde."

Nogmaals, *quaest. 1 op Jos.:* "Gelijk de priesters, die de ark droegen, eerst naar de Jordaan gingen, waarop al het volk met Jozua, de vorsten en de profeten doorging, alzo Jezus, als Johannes begon te dopen; heeft Hij als het ware de aard van het water en het gelovige volk geheiligd, als ze door de heilige doop komen in het koninkrijk van God."

Wie ziet niet dat Theodoretus die A. D. 412 schreef, en daarna, met alle omstandigheden aangeeft, dat hij geen doop herkende, dan dat wat gepaard ging met geloof en bekering; want wanneer hij in de eerste plaats zegt: "Degenen die hun leven bestellen volgens het Nieuwe Testament, de ziel zuiveren door de heilige doop", en dan zeggen: "In plaats van die sprenkels is de gave van de heilige doop voldoende voor degenen die geloof ", en voegt er ten slotte aan toe:" De gelovige mensen kwamen door de doop binnen in het koninkrijk van God", hij geeft zeker aan dat hij in geen enkele wijze over het Doopsel van kleine kinderen spreekt, omdat zij nóch de kennis noch het vermogen hebben, om hun leven te ordenen in overeenstemming met het Nieuwe Testament, of om te geloven, wat hier wordt neergezet als absolute voorwaarden in de catechumenen voor de doop.

OPMERKING - Theodoretus leerde dat de figuren van het Avondmaal, namelijk het brood en de wijn, op geen enkele wijze hun aard veranderen, maar blijven zoals ze zijn, na toewijding. *Dialog. 2, Sam. Velt.,* In *Geslacht-register der Roomse succesie, pagina* 123, 124.

AD* 413.-** Als die Christenen sterk toegenomen, die alleen de doop, die wordt toegediend op het geloof gewaardeerd en bijgevolg herdoopt (als niet de juiste wijze gedoopt) degenen die waren gedoopt door ongelovigen of in de kindertijd, toen wederom doopten op het ware geloof, ***keizer Theodosius, 413 na Christus, gaf een bevelschrift tegen de Wederdopers, met het bevel dat ze ter dood moesten worden gebracht. *Inleiding, pagina* 47, kol. 2, *van Chron. Baron., Num.* 6.

Maar opdat niemand zou denken dat de mensen die, onder de naam Wederdopers, door de Keizer Theodosius met de dood werden bedreigd, op dit punt verschilden van de opvattingen van de Wederdopers van vandaag, die eveneens genaamd Anabaptisten, is het opportuun om te vermelden wat er werd gezegd over hun

opvattingen door de inquisiteur van Leeuwaerden, in tegenstelling tot een van onze laatste martelaren, namelijk Jagues d 'Auchi. Toen Jagues wilde dat de inquisiteur, die een beroep deed op het edict van de keizer, wilde bewijzen dat het edict juist was of gegrond op de Heilige Schrift, antwoordde de inquisiteur dit antwoord: "Ik geloof dat u denkt dat al onze vaders werden bedrogen en dat uw sekte wordt gerechtvaardigd, wat zeg jij? Het is nu 1200 of 1300 jaar geleden dat keizer Theodosius een edict uitvaardigde, dat de ketters ter dood gebracht moesten worden, namelijk degenen die opnieuw werden gedoopt zoals jouw sekte." Zie het jaar 1558, en in de index de naam Jagues d 'Auchi.

Wanneer de inquisiteur dus zegt dat zij "opnieuw zijn gedoopt als uw sekte", geeft hij daar zeker aan, dat zij mensen waren zoals Jagues d 'Auchi was, en bijgevolg, zoals de wederdopers die toen, namelijk 1558 na Chr., gaven hun leven voor de waarheid. PS. *Van Braght maakt terecht onderscheid tussen de revolutionaire Wederdopers en de vredelievende Doopsgezinden.*

***AD* 415.** *Bapt. Hist., Pagina 407, Prosperus, Resp. 2, ad Object Gallorum,* zegt: "Een ieder die, gelovend in de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, wordt wedergeboren in de doop, is bevrijd van zijn eigen, vrijwillige en feitelijke zonden, evenals van de erfzonde."

Pagina 413. Prosperus plaatst in zijn epigrammen de martelaren en de catechumenen voor de doop op gelijke voet, wanneer hij zegt
"Wat Heiligs brengt de doop zeer schoon;
Zulks al vervult des martelaars kroon '

In de eerste passage van Prosperus zien we dat geloof, wedergeboorte, doop, verzaking van vrijwillige zonden enz. Allemaal samengevoegd zijn, zelfs zoals dit wordt gedaan in de heilige geschriften van het Nieuwe Testament. Vergelijk Mark 16:16; Ef. 5:26, 27; Tit. 3: 5; I Pet. 3:21, met Matt. 3: 6; Markus 1: 5; Lucas 3: 3; Handelingen 2:37, 38; Rom. 6: 4. Daarom is het een Schriftuurlijke belijdenis; en daar zullen we het laten rusten.

In de tweede passage worden de martelaren en de catechumenen voor de doop met elkaar vergeleken; maar wie niet weet dat kleine kinderen geen martelaren kunnen zijn, omdat ze niet kunnen geloven of bekennen, laat staan dat ze het belijdende geloof vrijwillig met de dood bevestigen, wat desalniettemin het eigen werk is van alle orthodoxe en getrouwe martelaren. Welnu, als kleine kinderen niet gekwalificeerd zijn voor het martelaarschap, zijn ze ook niet geschikt voor de doop. Beoordeel daarom of dit niet is inbegrepen in de woorden van Prosperus die we zojuist hebben genoemd.

ANNO 418. - De Leer van de kinderdoop is al sinds het begin van deze eeuw openlijk bestreden, de basis ervan, namelijk de erfzonde, ontkend en weerlegd. Het kwam voor, 418 na Christus, dat degenen van de Roomse kerk in Afrika, door de dringend verzoek van Augustinus en zijn medebisschoppen, verkregen de bijeenroeping van een concilie of synode onder Aurelius, bisschop van Carthago, bestaande uit tweehonderd en veertien bisschoppen; welke Concilie, in de Naam van de Stoel van Rome, absoluut de meningen veroordeelde of veroordeelde van degenen die de kinderdoop niet erkenden of de erfzonde erkenden bij zuigelingen, en ook niet van degenen die, tegen predestinatie, oordeelden dat de wil van de mens was gratis. De

112e Canon bevat de volgende resolutie met betrekking tot de erfzonde en de doop: "Het is eveneens gepast, dat ieder die ontkent dat de kleine kindertjes van moeders lichaam aan gedoopt worden tot vergeving van zonden; en dat ze de zonde van de eerste Adam niet toetrekken, dat door het bad der wedergeboorte gereinigd moet worden … dat de zodanige is vervloekt.

Het is waar, deze anathema was in het bijzonder gericht op Pelagius en Celestius, als degenen die zichzelf de voornaamste verwerpers van de kinderdoop hadden getoond, omdat ze positief zeiden (volgens *Seb. Franck, Chron., Letter P.), "Daar* is geen erfzonde, vandaar dat de doop niet nodig is voor kinderen, ja, nutteloos is voor hen." Nogmaals, artikel 7: "Kinderen worden geboren zonder de erfzonde, de doop maakt hen niets uit." Nogmaals, artikel 13: "Hoewel kinderen niet worden gedoopt, hebben ze niettemin het eeuwige leven."

Maar niettemin heeft deze Concilie, Canon 112, ook iedereen die instemde met deze opvattingen (de afwijzing van de kinderdoop én de erfzonde) geanathematiseerd of vervloekt, want dit wordt speciaal uitgedrukt met de volgende woorden: "*Iedereen* die ontkent dat kinderen die zijn gedoopt uit hun geboorte, worden gedoopt voor de vergeving van zonden, die zij een Anathema." Want we weten dat het woord *iedereen* niet een bepaalde persoon betekent, maar veel personen.

Het lijkt er daarom op, ***dat in die tijd veel mensen zich van de Roomse kerk hebben afgescheiden vanwege deze opvatting met betrekking tot de erfzonde en de kinderdoop.*** We zouden echter niet de opvattingen van Pelagius en Celestius verdedigen met betrekking tot enkele andere punten; het is voldoende dat er mensen waren in die tijd, die ondanks de excommunicatie van de paus en de vervolging van de concilies nog steeds tegen de Roomse kerk waren, vooral door de afwijzing van de kinderdoop, en zelfs, sommigen van hen, opgeofferd hun levens.

419-421. Zoals de wederdopers nog niet waren afgeschrikt door de bovengenoemde Concilie, van het handhaven van hun leer dat de doop alleen op het ware geloof zou moeten worden toegediend, daarom werd het gezag van die Concilie bevestigd om AD 419, door de edicten van de keizers Honorius en Theodosius, en AD 421, door het aanvullende edict van keizer Constantius; waarbij het Concilie met geweld het hele Romeinse rijk domineerde. Zie hierover, *H. Montanus De. Nietigh., Pagina* 79.

Hieruit blijkt dat deze Leer van dopen alleen op het ware geloof door heel velen in die tijd werd aanvaard; want anders zou het voor de keizers niet nodig geweest zijn verdedigers te bedreigen met de grote kracht van hun edicten en, naar het schijnt, hen zelfs tot de dood te vervolgen.

***AD* 425.** *Bapt. Hist., Blz. 411,* Maximus *(Homilus* 71, *de doop Christi)* zegt: "Jezus werd gedoopt, niet voor Zichzelf, maar voor ons, niet dat Hij door het water zou worden gezuiverd, maar dat Hij (om zo te zeggen) zou het water heiligen. De nieuwe mens werd gedoopt, om het mysterie van de nieuwe doop te bevestigen.

Wanneer daarom Maximus hier *de doop van Christus* introduceert, die plaatsvond toen de laatste ongeveer dertig jaar oud was, en zegt dat het niet voor Zichzelf is gedaan, maar voor ons, dat wil zeggen, om een voorbeeld te volgen, en dat Hij bevestigde daarmee het mysterie van de nieuwe doop, hij geeft hier zeker aan, dat hij

niet spreekt over de doop van zuigelingen, sinds Christus, die door zijn Doop de doop bevestigde, geen kind was toen hij werd gedoopt, maar een volwassene persoon. Bovendien, aangezien geen andere tegenstrijdige getuigenis over hem wordt gevonden in de geschiedenis van de heilige doop, lijkt het waarschijnlijk, dat hij niet vertrouwd was met enig ander Baptist en bijgevolg niet met kinderdoop, of althans niet heeft waargenomen.

AD 428. - Er werden door **de geschriften van Augustinus** vele personen beschuldigd van het zijn van een wederdopers-daad, of althans, van het verdedigen van het wederdopers-gedrag, aangezien zij beweerden dat de doop die door ketters of ongelovigen werd beheerd niet als een ware Doop moest worden beschouwd, en dat daarom zouden degenen die door zulke personen gedoopt waren, opnieuw gedoopt moeten worden; kortom, dat er geen echte doop was, behalve die werd toegediend in de ware kerk en op het ware geloof. Van de aldus beschuldigde was Cresconius niet een van de minste; in de geschriften van Augustinus worden de volgende dingen aan hem ondergeschikt gemaakt

Bapt. Hist., Blz. 416, "Dat er maar één ware doop is, want er staat geschreven: Eén God, één geloof, één doopsel, één onbesmette, ware kerk: zij die er niet in zijn, dezelfde kan geen enkele doop hebben."

Nogmaals: "Bij de doop wordt de zekerheid in acht genomen dat degene die hem toedient een zodanige is die het op een heilige manier doet, maar dit zeker met betrekking tot degene die doopt, wordt niet geoordeeld door de oprechtheid van zijn hart, wat niet kan gezien worden, maar volgens zijn goede reputatie en het respect waarmee hij wordt gehouden.'

Nogmaals: "Het is geschreven:" De olie van de zondaar zal mijn hoofd niet zalven": vandaar volgt dat het niet de wil van God is, dat een Openbare zondaar zal dopen."

Nogmaals: "Kan met het oog op deze passage iets absurder worden gezegd dan dat de ene vervuilde persoon de ander zou moeten zuiveren? Dat de ene onzuivere persoon de andere zou moeten wassen? Die ene onreine persoon zou een andere moeten reinigen? Of dat een godslasteraar iemand onschuldig zou moeten maken?"

Nogmaals: "U, onze tegensprekers, maakt geen onderscheid tussen een gelovige en een ongelovige."

Nogmaals: "Als het verkeerd was [wat we belijden], en de doop niet kan worden geannuleerd [of opnieuw gedaan], ongeacht wie het heeft toegediend, dan zouden de apostelen degenen die door Johannes gedoopt waren niet hebben gedoopt; maar de het tegenovergestelde wordt gezien", Handelingen 19: 5.

Nogmaals: "In Handelingen 2:38 gebiedt Petrus elke Jood om gedoopt te worden op (of in) de Naam van Christus, hoewel hun voorouders gedoopt waren in de Rode Zee (I Corinthiërs 10: 2) vandaar de vorige doop (dat wil zeggen, degene die niet goed is gedaan), kan met recht nietig worden verklaard of worden gewijzigd.'

Dit zijn de woorden, of tenminste de betekenis van Cresconius en zijn metgezellen, zoals beschreven door Augustinus, en geciteerd in de geschiedenis van de heilige

doop; waaruit blijkt dat ook op die tijd maar één doop werd erkend, die in de ware kerk, door onberispelijke leraren en op echt geloof moet worden toegediend, zoals elders wordt vermeld.

Hierop volgend gaan we over tot anderen, die in die tijd, en daarna, hetzelfde geloof beleden, of, tenminste voor zover wij weten, er niet tegen zijn.

***AD* 429.** - Er staat geschreven dat er in die tijd Cyrillus, bisschop van Alexandrië, opbloeide die, onder meer over de doop, daar een goed getuigenis van heeft achtergelaten.

In *Bapt. Hist.*, *Pagina* 443, de *Centurintores Magdeburgenses* hebben enkele uittreksels gemaakt van Cyril of Alexandria, *pagina* 613, waar ze zeggen dat hij als volgt, *boek 6,* over Johannes 14 onderwees: "Door het water van de zondvloed, de zonden van de hele wereld werd verzoend (of tot een einde gebracht), en zij die in de ark verborgen waren, werden bewaard door het water (van de vloed).Dit was een soort doop, waardoor de onzuiverheid van alle zonde wordt gelegd weg en het oude leven is weggenomen.'

Nogmaals, "Een catechumen is gezalfd (dat is, onderwezen met het Woord van God), dat hij kan worden onderwezen, want het Griekse woord *catechumenos* betekent, in het Latijn, *iemand die onderwezen wordt,* en hij wordt gedoopt, opdat hij het weet het ware licht en de verlossing van alle zonden ontvangen, daarom moet de deugd of betekenis van de doop niet lichtvaardig worden geacht, omdat het de duisternis van de ziel verdrijft en het licht van de hemel meedraagt.'

Pagina 463, Vicecomes, *lib.* 2, *cap.* 24, Cyril van Alexandrië *(lib. 7, Contra Julianum)* schrijft: "Wanneer wij de duisternis van onze geest hebben afgeschud, de legioenen van Satan hebben afgestoten en al hun praal en dienst wijs hebben afgeworpen, belijden wij het geloof in God de Vader, Zoon en Heilige Geest, en worden daarop gedoopt."

Dit beëindigt de getuigenissen met betrekking tot de doop die ik heb kunnen vinden van Cyrillus van Alexandrië. Er zit beslist niets in, dat in het minst lijkt op de kinderdoop, ja, alles wat hij zegt over de doop, verzette zich ertegen. Want, wanneer hij in de eerste plaats zegt dat de onreinheid van alle zonden wordt afgeschaft en het oude leven wordt weggenomen, is het zeker duidelijk dat hij niet spreekt over het dopent van zuigelingen, omdat zij geen vorige onreinheid hebben gehad van de zonde, kan het niet uitstellen door de doop en nooit het oude leven in gelopen, zij kunnen het niet nalaten of het wegstoppen. Wanneer hij, ten tweede, van de catechumenen zegt dat zij gedoopt zijn, is het zeker ook duidelijk dat het geen kinderen betreft, aangezien deze niet de kwalificatie hebben om onderwezen te worden. De derde passage staat zo duidelijk tegenover kinderdoop, dat het geen uitleg behoeft, voor zover het uitdrukkelijk spreekt over het belijden van het geloof in God de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, en van het daarop worden gedoopt; want dit kan nooit worden gedaan door kleine kinderen in de wieg.

ENKELE PUNTEN VAN HET GELOOF VAN CYRILLUS, VOLGENS DE BESCHRIJVING VAN P.I. TWISCK, CHRON., 5DE BOEK, PAGINA 152, COL. 1

"Cyrillus, een gevierde leraar, verzette zich krachtig tegen de ketterij van Nestorius." Nogmaals," zegt Cyril: "De Antichrist zal komen wanneer de tijd van het Romeinse Rijk zal worden vervuld.". "De mysteries van het geloof moeten niet onachtzaam worden onderwezen, zonder de Heilige Schrift." Als ik u deze dingen slechts zal vertellen, zonder enig bewijs te brengen, geloof me niet, tenzij u van mij bewijs van de Heilige Schrift ontvangt, want de redding van ons geloof gaat niet voort uit een welsprekende overweging, maar uit de demonstratie van de Goddelijke Geschriften.' *Joh. Polii, fol.* 93., "Het is noodzakelijk dat we de Heilige Schrift volgen, op geen enkele manier afwijken van hun voorschriften." *Joh. Polij, fol.* 93. Valent Vanni., *Fol.* 41.

Cyril, in het 7e boek tegen Valentianus, zegt ook, met betrekking tot geestelijk eten: "Dat aan de heilige tafel, we moeten niet simpelweg kijken naar het brood en de wijn die daar geplaatst is, of daardoor misleid worden, maar dat we met opgeheven harten, moet door het geloof begrijpen, dat er op deze heilige tafel ook het Lam is dat de zonden van de wereld wegneemt. Dit moet geestelijk worden opgepakt en gegeten, door geloof en niet met de handen.' *Chron., Seb. Franck, fol.* 65, *idem, Chron. Rom. Kett., Fol.* 77, kol. 2.

Zo schreef Cyrillus gezond, niet alleen over de kwestie van de doop, maar ook met betrekking tot het gezag van de Goddelijke Geschriften, evenals dat de substantie van het Avondmaal niet het lichaam en bloed van Christus is, maar brood en wijn; en dat we daardoor niet misleid mogen worden, dat wil zeggen, acht het voor meer dan het is; maar dat we het Lam van God moeten eten, dat wil zeggen Christus, door geloof of geestelijk.

OPMERKING - Op die tijd leerde Cyrillus dat degenen die zijn gestorven niets kunnen toevoegen aan wat ze hebben gedaan; maar dat zij moeten blijven wat ze zijn, en wachten op de dag des oordeels. *Lib.* 3, over Jesaja. In het *Geslacht- register, pagina* 123.

***AD* 430.-** In *Bapt. Hist., Blz.* 392, geciteerd uit Socrates door Vicecomes, *lib. 1,* cap. 27, schrijft Socrates in het zevende *boek* van de *kerkgeschiedenis:* "Een Jood, die erg ziek was, bijna op het punt van sterven lag, verlangde gedoopt te worden. Daartoe werd hij naar de kerk gebracht, waar de leraar onderrichtte hem in de geloofsartikelen en legde hem de hoop op Christus uit. En aldus tot de doop op zijn bed gebracht, werd hij gedoopt.

Pag. 393, van Vicecomes, lib. 3, cap. 5, schrijft *hij* (Socrates) *(lib. 9,* cap 29. Tripart), "In de stad Alexandrië haastten velen zich naar de heilige doop en werden gedoopt na de belijdenis van hun zonden.

Nogmaals *(Vicecom..., cap.6,* van Socrates, *lib. 7,* p. 17): "Een Jood kwam naar Paulus, de bisschop, en wenste door hem gedoopt te worden.De laatste prees hem om zijn verlangen, maar weigerde om hem te dopen totdat hij in de leer van het geloof zou worden geïnstrueerd en vele dagen te hebben vastgezeten. Maar de Jood,

gedwongen om tegen het gevoel van zijn hart in te vasten, drong des te gretiger door en smeekte om te worden gedoopt, aan welk verzoek uiteindelijk werd voldaan."

Met betrekking tot dat wat, pagina 393, gerelateerd is aan het verslag van Vicecomes, *lib. 5, cap.* 5. van Socrates, *lib. 7,* cap. 30, hoe de Bourgondiërs, die gereisd hebben naar een bepaalde stad in Frankrijk, de bisschop van die stad baden, om hen door de doop Christen te maken; en hoe zij, na zeven dagen vasten en onderricht in het geloof, op de achtste dag werden gedoopt en in vrede werden afgewezen; hierover zullen we momenteel niet meer zeggen, omdat deze Bourgondiërs in een bepaald artikel waarin ze hadden moeten worden onderwezen, nog niet goed geïnstrueerd waren; we merken eenvoudig op dat ze werden gedoopt op hun geloof, en dat de doop in geloof op die plaats gebruikelijk was.

Als we het bovenstaande verslag vanuit Socrates aanraken, met respect voor de Jood, die op zijn ziekbed naar de kerk werd gebracht en op zijn geloof werd gedoopt, zouden we de doop van de zieken niet loven of aanbevelen, wanneer er meer gevaar voor de dood is dan levens hoop. Oh nee ik want de doop moet en moet worden ontvangen in een tijd dat iemand vrijwillig de oude mens kan verlaten, het nieuwe kan aantrekken en daarna kan wandelen in nieuwheid van leven (Romeinen 6: 4); die geen zieke persoon kan zijn, laat staan iemand die op het punt staat te sterven. Toch is het in dit geval lovenswaardig dat volgens de Leer van Christus geloof vereist was vóór de doop, zoals ook wordt gezegd van de andere Jood, die in gezondheid gedoopt was; want hij vroeg om de doop, die hem, na eerdere instructies en vele dagen vasten, werd toegediend. We zullen niets zeggen over die van Alexandrië, die zich haastten tot de doop en werden gedoopt na het belijden van hun zonden; want de zaak spreekt zo duidelijk voor de opvattingen van de Doopsgezinden, dat een verklaring ervan geheel overbodig is.

***AD* 434.-** Faustus Regiensus, een bisschop in Frankrijk, leerde dat de doop vereiste bereidheid was van degene die tot hem kwam. *Lib. 2, de lib. Arb., Cap. 8. Jacob Mehrning, Bapt. Hist., Pagina* 425.

Ongeveer tegelijkertijd wordt Evagrius genoemd, die, schriftelijk bij de doop *(lib.2*), zegt "dat nadat het water was gezegend, de catechumenen, dat wil zeggen degenen die eerder door het Woord van God waren onderwezen, in de catechismus, en werden verlicht bevonden, werden gedoopt." *Bapt. Hist., Pagina* 421.

Deze getuigenissen van Faustus en Evagrius bewijzen dat de doop waarvan zij spreken geheel anders is dan de kinderdoop; want, wanneer Faustus zegt dat de doop van zijn kant vraagt bereidwilligheid te betrachten; en Evagrius zegt dat degenen die eerder onderwezen waren door het Woord van God, in de catechismus, werden gedoopt, het is zeker heel duidelijk dat dit niet van toepassing is op kleine kinderen, omdat deze niet kunnen komen tot de doop met een eigen wil, of vrijwillig; evenmin kunnen zij, vóór de doop, onderwezen worden door het Woord van God, in de catechismus, laat staan verlicht worden.

OPMERKING - Er staat geschreven dat in de tijd van Honorius AD 436 zelfs die van Carthago deze resolutie hebben aangenomen: "Degenen die de doop willen ontvangen, zullen eerder lang worden onderricht en onderzocht."*Seb. Fr., Chron. Rom. Conc, fol. 71,* kol. 4.

***AD* 438.-** Eucherius (in *lib.* 3, *Reg.),* Zegt: "We zijn allemaal gedoopt na de belijdenis van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest." *Bapt. Hist., Pagina* 403.

Nogmaals (in *lib.3,* Coin. In *lib. Reg.),* Zegt Eucherius, wanneer hij spreekt over het opleggen van handen: "Het offer wordt gewassen, wanneer het water van de doop op een gelovige wordt gegoten."

In *lib.* 4, hij zegt: "Als hij neerdaalt tot de doop, sterft hij die in Christus gelooft, aan de erfzonde en alle ongerechtigheid." *Bapt. Hist., Pagina* 428.

Echt, dit zijn uitstekende getuigenissen, die zeer nauw de vorm van de Heilige Schrift benaderen; want hier wordt melding gemaakt van een zekere bekentenis van de catechumenen; zo ook, dat het water van de doop op de gelovige wordt gegoten; en dat hij die naar de doop afdaalt, sterft voor de erfzonde en alle ongerechtigheid; welke zaken zo vaak worden genoemd in de heilige geschriften van het Nieuwe Testament, dat het niet nodig is om enig bewijs betreffende hen te leveren, omdat ze voldoende bekend zijn. Vergelijk, onder andere, Matt. 3: 6; Markus 16:16; met Rom. 6: 3, 4.

AD 446.- Ondanks deze van Carthago beefden, als een schudden riet, in de zaak van de doop, zoals kan worden gezien door hun vele gemeenten, waren er toch, als het lijkt, veel vrome mensen daar, die naar bewaard de instelling van Christus, en de praktijk van Zijn apostelen, in zoverre dat ze doopten in geloof, waarvan, onder andere, Augustinus vermeldt in het achtste *boek,* achtste *hoofdstuk, van* de *Stad van God,* zeggende: "Dat toen Pasen was op de hand, en de vrouwen (dat wil zeggen degenen die de doop hadden aangevraagd), wachtten op de doop.'

Maar dat wat hij op dezelfde plaats vertelt, van de zeer vrome vrouw Innocentia, namelijk dat zij, geteisterd door een ongeneeslijke kanker, naar de eerste vrouw ging die was gedoopt, om door haar te worden gemarkeerd met het teken van Christus, om haar gezondheid te laten herstellen, gaan we weg zoals het is, het is voldoende voor ons dat zelfs in Carthago, waar de kinderdoop al was aangenomen, er mensen waren die de doop aan volwassenen gaven of, tenminste, gelovigen; en dat dit op een bepaalde tijd gebeurde, namelijk met Pasen. Dit wordt ook vermeld in *Bapt. Hist., Pagina 433.*

450 AD. - Het schijnt dat tegen het midden van de vijfde eeuw een vertrek zich zelfs in de Roomse kerk manifesteerde, onder degenen die de kinderdoop niet begunstigden; voor zover er velen werden gevonden, die in hun jeugd niet waren gedoopt. Maar of deze bekend waren of dat ze het geheim hielden, we hebben geen informatie; het is echter duidelijk dat ze in de loop van de tijd manifest werden, omdat, met referentie van het Concilie van Arausica voor deze kwestie bepaalde regels of regels vastgesteld met betrekking tot de manier waarop dergelijke personen moeten worden behandeld. *Bapt. Hist., P. 440,* van *Centuriw Magdeburgenses,* fol. 510, *ex Conch. Arausic.*

Canon 12: "Een persoon die plotseling stom is geworden, zal de doop of berouw toegediend krijgen, als het bewezen wordt door zijn eigen getuigenis, of door die van iemand anders, dat hij het eerder wenste, of als hij aangeeft het door tekenen."

Canon 14 "De ongedoopte zwakken (leden), die bezorgd zijn over hun zuivering, en zich verbinden aan geestelijke verzorgers, die hun vermaningen volgen, mogen commune, opdat zij, door de deugd van het ontvangen sacrament, kunnen worden versterkt tegen de aanvallen van de duivel."

Canon 15."Zwakke catechumenen zullen worden voorzien van de doop, overeenkomstig de noodzaak en de gelegenheid."

Er waren nog andere kanonnen of regels, vastgesteld door de Concilie, waaruit blijkt dat in die tijd veel mensen verzuimden om hun kinderen te laten dopen, zodat de laatstgenoemden, toen ze volwassen waren, nog steeds niet gedoopt waren; als Canons 18, 19, *20.* Maar het volstaat ons kort om dit te hebben aangetoond, omdat we door onze belofte niet verplicht zijn om verder te bewijzen dan dat in alle eeuwen, vanaf de tijd van Christus waren er personen, weinig of veel, die de kinderdoop verwierp en de ware doop in het geloof observeerde, volgens het instelling van Christus en het voorbeeld van zijn apostelen.

AD 454. - Het is opgetekend voor dit jaar, dat Nazarius, de zoon van Perpetua, een Christelijke vrouw, de religie van zijn moeder volgde, toen hij nog heel jong was, en dat hij gedoopt was na eerdere catechisatie of instructie. Tract, *Gantsch Grondig. Bewijs., 1581.* Ook *Kort verhael van den loop der Werelt,* in vergelijking met P. 1. *Twisck, Kron., 5* th *boek, pagina 160, col. 2.*

Wat betreft de leraar die Nazarius doopte, zijn naam is anders gegeven door verschillende schrijvers; daarom passeren we hem voorbij. We maken melding van het eenvoudig het geloof van Perpetua, en de doop van haar zoon; want het blijkt uit de omstandigheden, dat Perpetua een Christelijke vrouw was, die zelf de Christelijke religie beleden had, maar die niettemin haar zoon liet blijven zonder de doop in zijn kindertijd, kennelijk met betrekking tot kinderdoop als onwettig, of ten minste zonder voordeel; daarnaast lijkt het erop dat Nazarius, haar zoon, de doop op het geloof als goed en noodzakelijk beschouwde, ondanks het feit dat hij uit een Christelijke moeder was geboren, anders zou hij zich niet laten dopen als hij volwassen was geworden.

OPMERKING- AD 455.- Montluck, bisschop van Valence zei voor de koning van Frankrijk, bedenk dat er 380 bisschoppen in een Concilie van Nicea waren, enz. die spraken tegen de Arianen, etc.

Dit concilie, ook wel "Coacilium Arausione" genoemd, zou hebben plaatsgevonden, AD 441. Op dezelfde manier werd door de Antichrist bevolen dat het Evangelie niet voor de cato chumena gelezen moest worden, en dat zij moet niet worden toegelaten tot de plaats van de doop. Zie P.I. Twisck, Chron., Sth boek, pagina 155, Kol. 1. Concilie van Nice, 150 in de Concilie van Constantinopel, 200 in de Concilie van Eféze, en 300 in de Concilie van Chalcedon, die geen andere wapens zou gebruiken dan het Woord van God, tegen de Arianen, Macedoniërs, Nestorianen en anderen. PI Twisck, Chron., 5e boek, pagina 161, kol. 1, van Den Stant der Religie, 200.

AD 456.- Gelasius onderwezen op die tijd, dat in het Avondmaal zijn er de figuren van het lichaam en bloed van Christus, en dat, door de Heilige Geest worden we deelgenoot van de Goddelijke dingen, hoewel het brood en de wijn blijven; wat ze zij

vierden. In het *boek van de twee naturen.* Zie *Sam. Veltius, Geslacht- register, pagina 124.*

AD 458. - Salvian van Massilia (Marseille) lib. 6, *de Providentia (Baptist Hist., Pagina 448), zegt* tegen de catechumenen: "U zegt: 'Ik verzaak de duivel, zijn pracht, zijn aanhangers en zijn werken.' En wat nog meer? U zegt ook: 'Ik geloof in God de Vader en in Jezus Christus, Zijn Zoon.' Dus de eerste laat de duivel in de steek, zodat hij in God kan geloven, maar wie de duivel niet verlaat, gelooft niet in God, en wie zich tot de duivel wendt, verlaat God." Deze dingen, zegt de annotator, kunnen in geen geval van kleine kinderen worden gezegd.

Uit deze formule, die de catechumenen in die tijd verplicht waren publiekelijk te bekennen, zien wij stellig zonder controverse, dat het geheel anders stond met de kwestie van de doop, dan nu het geval is bij vele zogenaamde Christenen; want dan moesten de catechumenen zelf hun geloof belijden, voordat zij werden gedoopt; maar nu, op veel plaatsen, wanneer kleine kinderen worden gedoopt, confessie wordt geëist, of, indien geëist, niet door de kinderen zelf wordt gemaakt, omdat ze het niet kunnen doen, maar door hun ouders of peetvaders en dochters, die hen naar de doop brengen; als de belijdenis echter van de kinderen zelf wordt geëist, halen ze het niet vóór de doop (zoals vereist door de Heilige Schrift), maar na de doop, zodat er twintig, dertig, zestig of zelfs meer jaren verstrijken, ja, dat hun doop is vergeten tegen de tijd dat zij hun belijdenis afleggen; en sommigen die gedoopt zijn, zullen nooit hun belijdenis meer doen.

Wat er van zo'n doop moet worden gehouden, kan gemakkelijk worden beoordeeld; maar aangezien het niet onze bedoeling is om deze fout te weerleggen, laten we deze zaak rusten; ondertussen is het voldoende, dat er in de tweede helft van de vijfde eeuw mensen waren, ja, vooraanstaande personen, die ondanks het bijgeloof van het pausdom, vooral met betrekking tot de kinderdoop, zich hielden aan de verordening van Christus, alleen dopen geloof, of na eerdere instructie.

A. D. 460. - Omstreeks deze tijd, volgens het verslag van de ouden, de godvrezende en genoteerde personen, Anthymius, Sisinnius en Sociorus, namen zichzelf, door de doop, onder de vreedzame vaandel van Jezus Christus, om helden en dienaren van de Zijne te zijn, hebben het geloof beleden en Hem erkend als hun Heer; die plaatsvonden nadat ze gedurende zeven dagen waren geïnstrueerd. Hierop wordt o.a. gezien in *Bapt. Hist.,* Pagina 448, van *Vicecom., uit het leven van Ant. Sismij Lib.* 2, *cap.* 8, waar het is gerelateerd dat toen zij zeven dagen lang het de verborgenheid van Jezus Christus hadden geleerd, dat wil zeggen, het geloof, zij werden gedoopt.

AD 465. *D. Vicecomes, lib.* 5, *cap.* 48, geeft van Nolanus een verslag van de hymnen die de Christenen in die tijd over de nieuw gedoopte gelovigen zongen."Nolanus," zegt hij, "beschrijft ook in een speciale hymne de buitengewone geestelijke vreugde die de Christenen waren (dan) zal het hebben over de pasgedoopten.' *Bapt. Hist.,* P. 463.

Wat de inhoud van deze vreugdevolle hymnes was, wordt niet vermeld, alleen dat met hen buitengewone geestelijke vreugde tot uiting kwam. Het was ongetwijfeld het streven om God met hen te prijzen, de *kerk op te bouwen en* de nieuw gedoopten in

het aanvaarde geloof te sterken, opdat zij hun geloften aan God zouden kunnen betalen; onthoud altijd de dag van hun verlichting; wandel in de Heere Jezus Christus, die zij nu hadden aanvaard, en indien nodig, leg ook hun leven voor Hem af, en aldus, nadat zij met hun bloed tot het geloof hebben getuigd, verkrijgt u de niet-aflatende kroon van eer.

OPMERKING - Ondertussen trachtten die van de Roomse kerk de ware verordening van Christus van de doop af te schaffen; waarnaar de canon zich vestigde in de Concilie die in 469 na Chr. in Chalcedon werd gehouden en die luidde als volgt: "Degenen die niet zijn gedoopt, zullen niet door ketters worden gedoopt." *Seb. Fr., Chron. der Rom. Kett., Fol.* 71, kol. 1.

470. - Het schijnt dat zij in deze tijd, door de macht van de paus en de concilies, begonnen het Anabaptisme of herdoop te veroordelen en bijgevolg de zogenaamde Ana-baptisten te excommuniceren en te behandelen als ketters; waarvan wordt beweerd dat het in werking is gesteld AD 470, in het vierde Concilie van Rome. Hiernaar verwijst de annotatie gevonden in het 5e *boek* van de *Chronijk van P. 1. Tzvisck, pagina* 164, kol. 1, van *Valentinus Beyer, fol.* 635: "In de vierde Concilie van Rome werd het herdopersgedrag veroordeeld."

Maar hier hield het niet op; want 487 na Christus, zeventien jaar later, stelde paus Felix III, de derde, in het register van de pausen, met behulp van een destijds gehouden Concilie, verschillende andere artikelen vast tegen het herdoper en de anabaptisten, zeer duidelijk, met het oog op hun onderdrukking.

A. D. 487. - Velen nu, af en toe, gescheiden van de Roomse kerk, verwerpen haar bijgeloof en bedachten verordeningen van aanbidding, en verlangden geen gemeenschap te hebben met het mysterie van goddeloosheid, dat juist toen zeer begon te stijgen onder de Romanisten, dus dat niet alleen veel van het gewone volk, maar ook, blijkbaar, enkele vooraanstaande kerkelijke en geleerde personen, zich op zodanige wijze van de Romeinse religie hebben afgescheiden, dat zij, ter illustratie hiervan, werden gedoopt in geloof, door degenen die genoemd ketters of Ana-baptisten, niettegenstaande zij in hun jeugd door de Romanisten waren gedoopt. Om dit te verhinderen, deed de paus of bisschop van Rome, wiens naam Felix was, de zwaarste inspanningen, het bijeenroepen voor dit doel, AD 487, een synode of Concilie, in de stad Rome; waarover de volgende BESCHRIJVING wordt gegeven in *Bapt. Hist., Pagina* 442, van *Centuria Magdeburgenses, fol.*538:

"In een synode in Rome, 487 na Christus, door paus Felix, die had vernomen dat in Afrika enkele geestelijken, priesters en bisschoppen samen met aantallen gewone mensen waren herdoopt, werd besloten:" 1. Als degenen die zijn herdoopt zijn spijtig genoeg jammeren, en begeerte om boete te doen, zullen ze vriendelijk ontvangen worden en, zoals gewoonlijk, door de priesters." 2. De priesters en geestelijken die gevallen zijn en gedoopt zijn met de doop van ketters, zal boete doen tot het einde van hun leven." 3. Andere geestelijken, als monniken, nonnen en seculieren, die gevallen zijn en opnieuw zijn gedoopt, blijven drie jaar bij de catechumenen en zeven jaar bij de boetelingen; zal niet aanbieden voor de duur van twee jaar, maar bidden tussen de seculieren; echter, als ze tijdens deze periode door de dood worden overvallen, zullen ze door de bisschop, of priester geabsolveerd [vrijspraak] worden. 4. Die door ketters

gedopt of herdoopt zijn, mogen geen kerkelijke diensten ontvangen; als ze wederkeren mogen ze in het getal van de Catholieken terugkeren.

Al deze artikelen - de vierde die we als onbelangrijk hebben doorgegeven - geven voldoende aan dat degenen die toen de anabaptisten werden genoemd, sterk moeten zijn toegenomen en geen klein respect hebben opgelegd, omdat niet alleen het gewone volk, maar ook (zoals het tweede en derde artikel verklaren) priesters, geestelijken en andere geestelijke personen, zoals monniken, nonnen enz., hoewel ze in de jeugd gedoopt waren, werden herdoopt, dat wil zeggen, gedoopt in geloof; wat des te meer blijkt uit het feit dat de paus de zaak van voldoende belang beschouwde, om, om de zogenaamde Ana-baptisten te verzwakken en de Roomse kerk te behouden, een openbare synode of Concilie bijeen te roepen en wetten en regels tegen hen te publiceren. Ook P.I. Twisck maakt hier melding van, in zijn *Chron., 5e boek,*pagina 167, kol. 2, waarbij echter de datum van dit voorval wordt vastgelegd in het jaar 483, dat vier jaar eerder is dan in *Bapt. Geschiedenis.*

Hij zegt: "Felix III, de vijftigste paus van Rome, heeft bepaald dat de kerken door de bisschoppen moeten worden ingewijd en dat jaarlijkse kielzog of kerkelijke missen - echte bacchanalen - moeten worden gevierd; dat personen die door ketters zijn gedoopt of die zijn herdoopt, niet in een kerkelijke orde mogen worden opgenomen. Deze Concilie had ook de personen in overweging die in Afrika waren herdoopt en begeerden boete te doen, evenals wat er met de bisschoppen moest worden gedaan, priesters, monniken en nonnen, die waren geweest, herdoopt." Uit *Platina, fol.* 91. *Fasc. Temp., fol. 112. Hist. Georg., lib.*
De paus en de concilies waren begonnen met dergelijke inspanningen, zo blijkt al 470 na, zeventien jaar eerder; want in die tijd werd het anabaptisme in Rome veroordeeld, zoals is aangetoond.

AD 494. - Op die tijd bloeide Primasius; hij legt het uit 1 Tim. 6:12, waar de apostel zegt: "Gij hebt voor vele getuigen een goed belijdenis beleden", als verwijzend naar de doop. Zie *Bapt. Hist., Pagina* 483, van *Joseph Vicecomes, lib. 5, cap.* 37.

Maar, geliefde lezer, hoe kan deze passage van toepassing zijn op de doop, of geïnterpreteerd worden met verwijzing ernaar, tenzij we begrijpen dat de goede Belijdenis waarvan de apostel spreekt, wordt toegeschreven aan de catechumenen voor de doop; zodat, zoals Timotheüs (van wie hij dit zegt) voor vele getuigen een goed getuigenis heeft beleden, zo ook nog steeds op deze dag iedereen die gedoopt moet worden, voor vele getuigen een goed beroep moet belijden. Maar pasgeboren kleine kinderen kunnen dit niet; vandaar, de doop waarvan Primasius hier spreekt, heeft geen betrekking op kleine kinderen.

Naderhand zegt hij in zijn eerste boek over de Openbaring van Johannes: "Hij is gehuld in een wit gewaad, bekleed met Christus, en sterk in het geloof dat werkt door liefde, maar zoals velen van u die zijn gedoopt, hebben doe Christus aan." Gal. 03:27. *Bapt. Hist., Pagina* 408.

Nergens in de Heilige Schrift worden kinderen opgelegd om Christus aan te doen; maar dit is overal en zonder uitzondering gezegd tegen gelovigen. Zie Rom. 13:14; Gal. 3:27; Ef. 4:24; Col. 3:10. Deze brieven zijn geschreven en alleen naar gelovigen gestuurd. Maar om alle twijfel op te heffen, legt Primasius zelf uit wat

hij begrijpt door deze aanroeping van Christus, door toe te voegen: "en is sterk in het geloof." Dit is zeker niets dat kinderen kunnen doen; vandaar dat de doop die hij toepast op degenen waar hij over spreekt niet de doop van zuigelingen is.

OPMERKING - Op die tijd wordt in een bepaald Afrikaans concilie van bepaalde mensen melding gemaakt van agitators met betrekking tot de doop en hoe ze moeten worden onderdrukt. Vergelijk *Seb. Franck, Chron. Rom., Conc.*, Fol. 48, kol. 4, met onze opmerkingen in het verslag van de martelaren van de vijfde eeuw, in het jaar 497.

AD 498.- Er wordt gezegd dat er in die tijd iemand schreef, de uitstekende leraar, Fulgentius, die, onder andere over de doop schrijft, zegt *(lib. de fide, ad Petrum, cap.* 30), "Wees gerust van dit, en twijfel in geen enkel geval." Verdergaand zegt hij: "Dat niemand het eeuwige leven kan ontvangen, die niet eerder bekeerd is door zijn zonden door bekering en geloof, en door het sacrament van geloof en bekering is verlost, dat wil zeggen, door de doop; dit is absoluut noodzakelijk voor volwassenen namelijk dat zij zich van hun zonden bekeren, het gemeenschappelijke geloof begrijpen, overeenkomstig de waarheid, en het sacrament van de doop (erop) ontvangen."

Dit is het enige getuigenis van Fulgentius, met respect voor de doop, die we hebben kunnen vinden; waaruit we geen andere conclusie kunnen trekken dan dat hij de doop op het geloof hoog achtte, ja, dat dit en geen ander door hem als een ware doop werd beschouwd; want wanneer hij over de doop spreekt, verbindt hij die met geloof en bekering en daarom noemt hij het een sacrament van geloof en bekering, eraan toevoegend dat het voor volwassenen noodzakelijk is. Hoe zou iemand duidelijker en duidelijker kunnen spreken over de ware Christelijke en apostolische doop, die eigen is aan gelovigen en boetelingen. We zullen daarom de zaak laten rusten, omdat deze voldoende is uitgelegd door Fulgentius.

Op die tijd leerde Fulgentius dat de Heilige Schriften alles bevatten wat nodig was voor redding - voedsel voor kinderen, maar ook voor volwassenen. *S. Veltius, Geschlacht- register,* 1649, *pagina* 123.

OPMERKING - Het lijkt erop dat de Leer van de doop in geloof op die tijd, AD 498, zijn weg heeft gevonden, zelfs naar de pauselijke stoel, die we echter niet erkennen. *Bapt. Hist., Pagina* 463, paus Leo I, declameert met grote warmte tegen de bisschoppen van Sicilië, Campania, Samnia en Picena, omdat ze niet alleen op Pasen en Pinksteren gedoopt, maar ook op Driekoningen en andere feestdagen.

Merk op: dit is volkomen tegen kinderdoop, zoals we elders hebben aangetoond. Op pagina 464 spoort paus Leo *(Sean.1, de natia Dom, cap.4*) dus degenen die gedoopt zijn aan: "Blijf standvastig in het geloof dat u vóór vele getuigen hebt beleden en waarin u wordt wederverwekt." Nogmaals, Leo schrijft *(Epist.4,* ad *Episcob., In Sicilia, cap.* 6), "Ge ziet duidelijk dat twee redenen moeten worden gerespecteerd, waarin de uitverkorenen (dat wil zeggen gelovigen) gedoopt moeten worden."

Kijk, geliefde lezer, dat is de kracht van de waarheid, dat zelfs de mond van de leugenaar, ja, van de Antichrist, het moet bekennen. Maar hoewel paus Leo dit

bekende, verklaarden andere pausen degenen die hetzelfde beleed, ketters, ja, vervloekt, vervolgd en gedood, zoals op de juiste plaats zal worden getoond.

AD 500. *PJ* Twisck klaagt, in de conclusie van zijn verslag van de vijfde eeuw, over de verwoesting, zowel in burgerlijke als geestelijke aangelegenheden, voornamelijk veroorzaakt door de macht van de paus van Rome, zeggende: "In deze tijd, en nog langer, door de verwoesting veroorzaakt in het land door de invasie van vele verschillende legers, en door andere vernietigers, evenals door immoraliteit en ketterijen, de beste mensen en de belangrijkste auteurs omgekomen, vroomheid en leren verminderd, en wat goed is gebleven, werd grotendeels gecorrumpeerd. Want hoewel de doop van volwassenen nog steeds werd toegediend, en de kerkgeschiedenis vanaf de tijd van Christus tot ongeveer deze periode, vermeldt niet voor zover ik weet de kinderdoop, de laatste toch, volgens andere schrijvers, meer. En meer leefde het op, en dit met pauselijke vervulling; hetwelk wordt bevestigd door een decreet; als noodzakelijk beschouwd voor redding." *Kron. 5e boek, pagina 174.*
Hieruit kunnen we de reden afleiden waarom soms zo weinig orthodoxe en goede schrijvers worden gevonden, en dus hoe het komt dat er in die vroege dagen soms, voor een lange periode, slechts een of enkele openlijk waren behield de doop op geloof, en andere heilzame geloofsartikelen, waarover we nu niet verder zullen spreken.

De verklaring, die kerkgeschiedenis, vanaf de tijd van Christus tot ongeveer deze tijd (AD 500), maakt geenszins melding van de kinderdoop, geeft aanleiding tot de ernstige verdenking, dat de auteurs die lang vóór het jaar schreven te hebben geschreven 500, werden geïnterpoleerd door enkele van hun nakomelingen die de kinderdoop in stand hielden. Een paar voorbeelden van dit soort hebben we al gegeven, met respect voor de geschriften van Dionysius the Areopagite, Justin, Origenes en anderen.

Maar hoe dan ook, het nageslacht moet het beste van de voornoemde geschriften maken, zoals we nu ook moeten doen; en, ***volgens hun verslag, de kinderdoop die in deze tijd en lang daarvoor werd behaald in veel van de (Romeinse) kerken, hoewel velen zich ervan afzijdig hielden, zodat zelfs met hen het niet algemeen werd aangenomen tot ongeveer het jaar 900 ja, bijna tot het jaar 1000,*** zoals we hopen te laten zien op de juiste plaats, en zoals te zien is in verschillende prominente auteurs. Ondertussen hebben we laten zien (wat ons voldoende maakt) dat de vijfde eeuw niet zonder mannen was die, in tegenstelling tot de kinderdoop, de doop in geloof handhaafde, volgens de leer van Christus, en het bevestigde door Leer en voorbeeld.

OPMERKING - Er staat dat ongeveer 500 AD, Clodovius en zijn volk werden gedoopt op geloof, of de belijdenis daarvan, door Remigius, bisschop van Rheins. Bapt. *Hist., Pagina* 435. Maar hij toonde zich niet in alle opzichten een Christen, wat we niet zouden aanbevelen. Bovendien werden zijn twee zonen vóór zijn bekering gedoopt zoals Blondus schrijft (lib. 3, *tien jaar 1,* ook *Bapt. Hist., Pagina* 436), niettegenstaande hun moeder, was Clotildis een Goddelijke, Christelijke vrouw, zoals wordt vermeld in *Bapt. Hist., Pagina* 435. Hieruit blijkt dat in die tijd, zelfs onder de Romanisten, het geen algemene gewoonte was om kleine kinderen te dopen, maar dat sommigen hun kinderen toestonden om de jaren van begrip te bereiken, voordat zij werden gedoopt; maar op andere plaatsen, in de Romeinse heerschappij, werd de kinderdoop strikt in acht genomen. In de tussentijd hielden de ware Christenen zich stil en beoefenden de doop na geloof, zoals voldoende is aangetoond.

EEN BESCHRIJVING VAN MARTELAREN VAN DE VIJFDE EEUW 400-500

INHOUD VAN DE MARTELAREN VAN DE VIJFDE EEUW

Allereerst wordt er melding gemaakt van de tirannen die in het begin van deze eeuw tiranniseerden over de weerloze lammeren van Christus; onder hen worden Isdigerdis en zijn zoon Geroranes genoemd.

Het bloederige edict uitgegeven door de twee keizers, Honorius en Theodosius, tegen de zogenaamde anabaptisten, wordt volgens verschillende versies aangevoerd en uitgelegd.

Het couplet van Prosperus, dat verkondigt tot de catechumenen voor de doop, dat hun doop vervolmaakt moet worden door het martelaarschap, wordt uitgelegd.

Albanus, een vrome leraar in Mentz, * en anderen, martelaar.

De dreigementen van de Nestoriaanse keizer, Theodosius, tegen de oprechte leraar, Cyril van Alexandrië.

De tirannie van Theodosius, bisschop van Jeruzalem, tegen veel oprechte mensen, vooral tegenover een vrome leraar van de kerk van Christus, die hij eerst liet geselen en vervolgens onthoofdde.

Benjamin, een diaken, na het lijden van vele martelingen, ter dood gebracht met een knoestige stok, in Perzië.

De wreedheid van Honoricus, de Arische Koning, tegenover bepaalde bisschoppen en ouderlingen die een eed, in het algemeen beschreven, niet als een vloek voor zijn vernietiging zouden zweren.

Daarop wordt in de marge aangetoond dat er rond deze tijd in verschillende raden in Afrika vijfhonderdvijf wetten werden gemaakt, waarvan sommige betrekking hadden op de kinderdoop; de opwinding over de doop, onderdrukking van hetzelfde, enz.

De bloedige onderdrukking van de gelovigen, die blijkbaar plaatsvond in de tijd van Fulgentius.

Twee personen die de kinderdoop hebben geweigerd, veroordeeld in een bepaald concilie in Carthago (zoals in de marge is te zien); maar we verbinden ze aan God. Hiermee concluderen we de vijfde eeuw.]

We komen nu om de belofte na te komen die we herhaaldelijk hebben gedaan in het verslag van de doop in de vijfde eeuw, namelijk dat we zouden laten zien dat van degenen die werden gedoopt volgens de verordening van Christus, en van degenen die hen verdedigden en hun opvattingen, een nummer moest zijn leven verliezen op dit beschrijving; en dat anderen, die aan de dood waren ontsnapt, zwaar vervolgd werden of lijfstraffen moesten ondergaan. Om dit goed te tonen, zullen we eerst de tirannen van deze tijd en hun tirannie opmerken; en dan de personen die door deze tirannie werden onderdrukt en bloed leden.

DE TYRANTEN VAN DEZE TIJD, EN HUN TYRANNIE AANRAKEN, VOLGENS DE BESCHRIJVING DIE IN HET VIJFDE BOEK VAN DE ONDERGANG DER TYRANNEN IS OPGENOMEN, VOOR HET JAAR 401, BLZ. 135, COL. 2

Onder alle wrede bloedhonden, en vervolgers van de Christenen, kan het goed gaan om Isdigerdis en zijn zoon Geroranes, die niet alleen de Christenen levend hebben gevild en geroosterd, maar ook riet hebben gespleten en ze met de geknipte kant naar binnen hebben gebonden, strak rond de naakte lichamen van de martelaren, die ze vervolgens met geweld uittrokken, waardoor ze schokkend de lichamen van de Christenen verscheurden. Ze beperkten ook de standvastige martelaren, naakt, in cellen, bonden handen en voeten, en joegen vervolgens een groot aantal ratten achterna, die, gedreven door honger, hun lichamen knaagden en in de loop van de tijd geheel verslonden. Desondanks konden ze via deze en soortgelijke wreedheden, Christenen niet dwingen veel tot een verloochening van hun Verlosser. Dit alles is verhaald om een idee te geven van de wrede tirannie die op die tijd tegen de Christenen werd gepraktiseerd. Vergelijk met *Chron. Leonh., Lib. 2. Zal Baudart. Denckw., Lib. 5. Hist. Joh. Wega, lib. 4, cap. 3. Theodoret., Lib. 5, karper. 39.*

HET BLOEDIG EDICT AFGEGEVEN, *413,* TEGEN DE ORIENTAALSE WEDERDOPERS, DOOR DE TWEE OOSTELIJKE KEIZERS, THEODOSIUS EN HONORIUS

Om dit bloederige edict grondig te verantwoorden, en dit op de best mogelijke manier, zullen we de verschillende versies die we ervan hebben gevonden, woord voor woord presenteren en vervolgens onze eigen opvattingen over de kwestie uiteenzetten.

EERSTE VERSIE, VOLGENS DE BESCHRIJVING VAN SEBASTIAN FRANCK, IN ZIJN CHRONIJK, *1563,* FOL. *136,* COL. *3*

"De belangrijkste kwestie in deze transactie", schrijft hij, "is de imperiale code, die *cap. 1, lib. 2 bevat,* een edict uitgegeven door de keizers Theodosius en Honorius, dat luidt als volgt: "Als een predikant van de Christelijke kerk wordt schuldig bevonden aan het iemand anders te hebben gedoopt, **hij, samen met de aldus herdoopte persoon, op voorwaarde dat de laatste is bewezen van een leeftijd te zijn om de misdaad te begrijpen, zal worden gedood."**

TWEEDE VERSIE, VOLGENS DE AANTEKENING VAN MARTIN BELLIUS, IN EEN TRACTAAT VAN DE KETTERS, OF MEN HEN ZAL VERVOLGEN, OPGEDRAGEN AAN CHRISTOPHER, HERTOG VAN WURTEMBERG, PAGINA *53*

"Aangezien we moeten spreken," schrijft hij, "van dit Keizerlijk Recht, zullen we het volgende in verband brengen, namelijk over de wet vervat in de eerste codex die herdoop verbiedt.

"De keizers, Honorius en Theodosius, aan A.A. Antonius, de magistraat:" Als er informatie wordt verkregen dat iemand een dienaar van de katholieke [algemene] religie herdoopt heeft, zal hij samen met de laatste, die zich heeft ingezet, gedood worden vanwege een strafbare misdaad, mits hij van een leeftijd is die het vermogen erkent, om dit te plegen (en over de kwestie is geïnstrueerd)."

HET BOVENSTAANDE EDICT, VOLGENS DE ANNELEN VAN CARDINAL CAESARIS BARONIUS, IN ZIJN KRONIEK AD *413*,NUMMER *6*

In dat jaar, zo schrijft hij, heeft keizer Theodosius een edict tegen de Wederdopers uitgebracht, met het bevel dat ze ter dood moeten worden gebracht.

Dit werd vervolgens ook geciteerd door de inquisiteur van Leeuwarden, in zijn controverse met Jacques d 'Auchi, in het jaar 1558. Zie *register van het tweede boek, onder de naam Jacques.* Zie ook Inleiding tot Martelaarsspiegel, *fol. 47, col. 2.*

Deze verschillende versies van het edict van Honorius en Theodosius wijzen unaniem op drie dingen: 1. Op dat moment, in AD *413,* waren er mensen die Werdegedoopten werden genoemd. 2. Opdat deze zaak van het opnieuw dopen, deze mensen door de wereld buitengewoon gehaat werden, vooral door de Groten. *3.* Het wordt getoond hoe zij werden gehaat, namelijk, tot de dood, zodat het bevel werd gegeven, ***dat zij met dood zouden moeten worden gestraft.*** Verstandige mensen weten echter heel goed dat Christus, onze Heiland allang tevoren voorspelde, dat zoiets Zijn discipelen en volgelingen zou overkomen. Matt *10:22; 24: 9;* Mark 13:9; Lucas *21:12;* Johannes *15:19; 16: 2.*

Bovendien, dat de hiervoor genoemde (mensen tegen wie het edict werd uitgevaardigd, geen vreemde, onbekende, dwalende geesten waren, maar dergelijke mensen zoals ook in onze dagen genoemd worden Weder-Dopers, dit heeft niet alleen de inquisiteur van Leeuwarden, AD *1558* toegestemd, zoals op zijn plaats is getoond, maar alle bijzonderheden van de laatst genoemde auteurs maken het bijna zo duidelijk als de zon op de middag, dat dit de algemene mening van de Romeinen is. Nee, het lijkt erop dat het edict van Honorius en Theodosius werd uitgevoerd in executie, niet alleen AD *413,* en in enkele van de volgende jaren, maar dat het geen kleine oorzaak was van de laatste grote vervolging van de Anabaptisten, die begon rond *1524* na Christus, door de krachtige aandrang van de Papisten, vooral van hun geestelijken, die, naar alle schijn, *de keizer Karel V ertoe brachten, om het edict tegen de Anabaptisten van deze tijd te hernieuwen, als een identiek volk, en van hetzelfde geloof, met degenen die leefden in de tijd van Honorius en Theodosius. Althans, dat veel pauselijke magistraten ontelbare vrome Doopsgezinde-Christenen ter dood brengen, blijkt uit het oude edict uit 413 met zoveel zekerheid van verschillende*

auteurs, dat het met waarheid niet kan worden ontkend. Vergelijk *Seb. Franck, fol. 136, col. 3,* met *Marti Bellius, pagina 53.*

Nu werd het couplet van Prosperus bewaarheid, namelijk dat de doop inderdaad de oprehte dopeling in zekere mate heiligde, maar dat dit alles werd geperfectioneerd door de kroon van het martelaarschap. Dit werd later in het Duits weergegeven, door Jacob Mehrning, dus

"Was heylligs bringt die Tmuffe schon

Solchs gants erfuellet der Martrer chron." *

Bapt. Hist., 2d deel, pagina 413, ex Prosp. in Epigramm.

Hij bedoelt te zeggen dat degenen die toen werden gedoopt, martelaarschap moesten verwachten. We zullen daarom laten zien welke personen op die tijd geleden hebben voor het getuigenis van Jezus Christus, hetzij krachtens het bovengenoemde edict, of anderszins.

ALBANUS, EEN VROOM LERAAR BIJ MENTZ, MET ANDEREN, GEMARTELD VOOR HET GELOOF, ***AD 424***

In het jaar 424, elf jaar nadat de keizers Honorius en Theodosius hun bloederige gebod hadden uitgesproken tegen de zogenaamde anabaptisten, had een vrome leraar, die van plan was de Naam van Jezus Christus naar het buitenland te verspreiden en de Leer van het heilige Evangelie te verkondigen, komende naar Mentz, werd daar jammerlijk gedood; zoals ook enkele anderen waren. Naast andere auteurs beschrijft P.I. Twisck dit, met deze woorden: "Toen Albanus Christus predikte in Mentz, werd hij samen met anderen vermoord." Chron., 5e boek, pagina 149, kol. 2, van Hist. Andr. 143.

DE ERNSTIGE BEDREIGINGEN VAN DE NESTORIALE KEIZER THEODOSIUS, TEGEN DE TROUWE LERAAR, CYRIL VAN ALEXANDRIA, OMDAT DEZE NIET DE NESTORIALE DWALINGEN AANVAARDDE, **AD 429**

Keizer Theodosius, die niet tevreden was met zijn gedrag, samen met zijn mede-keizer, Honorius, 413 na Chr., Dreigde de voornoemde Anabaptisten met de dood, lijkt eindelijk verleid te zijn om te trachten de orthodoxe gelovigen te dwingen in te stemmen met het absurde dwalingen van de Nestorians. Hij was onder meer van plan om, als een van de belangrijkste tegenstanders van genoemde dwalingen, Cyril van Alexandrië, wiens zuiverheid en oprechtheid van geloof zeer opvallend was, te dwingen. Hij bedreigde hem met een bepaald edict (blijkbaar met zware straffen), als hij niet zou ophouden met zijn opvattingen, of op zijn minst de Leer van Nestorius zou accepteren. Hier vinden we het volgende verhaal in de Chronijk van den Qndergang der Tyrannen: *"Cyril, een gevierde leraar, verzette zich krachtig tegen de ketterij van Nestorius, maar als keizer Theodosius, die in veel opzichten zeer geprezen werd, enigszins besmet was met de leer van Nestorius, stuurde hij Cyril een edict, ernstig*

bedreigend, als hij zou niet instemmen met de Leer van Nestorius." Vijfde boek, pag. 151, kol. 21, van Merula, fol. 352.

DE TYRANNIE VAN THEODOSIUS, BISSCHOP VAN JERUZALEM, OVER VEEL OPRECHTE MENSEN, MAAR IN HET BIJZONDER, EEN LERAAR VAN DE CHRISTELIJKE KERK, DIE EERST WAS GEGESELD EN DAN ONTHOOFD **AD. 453**

Niet alleen de keizer Theodosius, die een Wereldlijk Rechter was, maar ook een Theodosius, bisschop van Jeruzalem, die een geestelijke rechter had moeten zijn, ja, een herder en leider van de kudde van Jezus Christus, veroorzaakte geen kleine verstoring onder de orthodoxen, goedbedoelende, en geliefde vrienden van God.

Van Theodosius, de wereldlijke rechter en keizer, hebben we al gesproken; we spreken nu van *Theodosius van Jeruzalem*, die, hoewel alleen de oefening van de geestelijke wet aan hem was toevertrouwd, niettemin zichzelf niet minder van een tiran toonde, door -evenals de eerste,-, niet alleen de zielen en het geweten van mensen, maar ook hun lichamen, onderdrukkend vanwege hun gehoorzaamheid aan God, zelfs tot de dood toe. Met betrekking tot dezet verschaffen oude schrijvers ons onder andere het volgende voorbeeld.

Dat hij een zekere vrome predikant van de kerk van Christus had geselde en onthoofd, en nadat zijn lichaam door de stad was gesleept, veroorzaakte hij dat het voor de honden werd geworpen; eenvoudig omdat de laatste, samen met andere vrome Christenen, tegen zijn goddeloosheid was. Vergelijk Merulae Tract, fol. 370, met P.I. Twisck, Chron. 5e boek, pag. 160, kol. 1.

BENJAMIN, EEN DIAKEN VAN DE KERK VAN CHRISTUS, NA HET LIJDEN VAN VELE TORMENTEN, VOOR DE NAAM VAN DE HEERE JEZUS, GEDOOD OM MET EEN KNOTS, IN PERSIË, **AD 456**

Deze Benjamin was een diaken van de Christelijke kerk in Perzië, die, toen de gelegenheid zich aandiende, ook de Leer van het heilige Evangelie aan het volk verkondigde, waarbij Geroranes, de koning van Perzië, zo'n aanstoot nam, dat hij hem veroorzaakte in de gevangenis geworpen, waarin hij twee jaar lang zonder bevrijding was. Hierna kwam een bepaalde ambassadeur naar de koning om een staatshandeling te regelen. Na Benjamin en zijn sombere opsluiting te hebben vernomen, smeekte hij de koning hem vrij te laten. De koning stemde ermee in, maar op voorwaarde dat de gevangene niet met een van zijn magiërs of priesters van de Christelijke godsdienst zou spreken of met hen zou strijden. De ambassadeur beloofde de koning in de naam van Benjamin dat zijn opdracht zou worden opgevolgd. Maar toen hij naar Benjamin kwam en hem hiertoe vermaande, antwoordde Benjamin: *Ik wens niet te doen wat u beloofd hebt in mijn naam. Ik kan de Leer van het licht van het Evangelie, dat ik van God heb ontvangen, niet achterhouden van anderen, het niet aan hen meedelen; want ik heb uit het Evangelie geleerd hoe streng die gestraft zullen worden, die het talent begraven dat hen gegeven is om er iets mee te verdienen, op aarde."*

Ondertussen gaf de koning, die niets wist van het antwoord dat Benjamin teruggekeerd had naar de ambassadeur, het bevel om hem uit zijn huis te bevrijden. Benjamin opnieuw bevrijd, hield niet op om de mensen als voorheen aan te

sporen, en het licht van het heilige Evangelie op de kandelaar te zetten. Toen dit ongeveer een jaar na zijn bevrijding uit de gevangenis was voortgezet, werden nieuwe klachten tegen hem ingebracht voor de Koning, die hem voor zich had laten brengen, en beval hem de God die hij diende af te zweren, op straffe van lichamelijke straf. Toen vroeg Benjamin aan de koning: "Welke straf, geliefde koning, verdient hij, die u verliet en afstand doet van uw regering, en onderwerpt zich aan en dient een andere heer? "

De koning antwoordde: "Zo'n man verdient straf op lichaam en eigendom, ja, de zwaarste straf van de dood." Benjamin vroeg opnieuw: "Welke straf verdient de man die zijn God, de Schepper van alle dingen, in de steek laat om een van Zijn dienaren tot God te verheffen, en om een schepsel de aanbidding te geven die alleen God verschuldigd is? "

Deze woorden brachten de koning zo tot woede, dat hij zijn bewakers opdracht gaf twintig rieten te scherpen en ze tussen het vlees en de nagels van zijn vingers en tenen te duwen. Maar toen de koning zag dat de vrome martelaar dit alles met standvastigheid doorstaan had, ja, achtte het maar heel weinig, beval hij, na andere kwellingen, de beulen om een knoestige stok te maken, die door de takken weg te snijden, zo scherp was gemaakt als een doornensteel. Dit zorgde ervoor dat hij in het onderste deel van zijn lichaam werd gestoten en vervolgens naar achteren en naar voren getrokken, totdat de trouwe dienaar en professor van Christus zijn leven beëindigde onder de handen van de beulen, als een weerloos lam dat wordt geleid naar de slachting zijn mond niet opent. Vergelijk het beschrijving van Abr. Mellinus, 2d boek, fol. 260, kol. 1, 2, overgenomen van Theod., Lib. 5, pag. 38, en Merul, Graec., Met de annotatie van P.I. Twisck, Chron., 5e boek, pagina 191, kol. 1, van Hist. Pred. Tripart, 2e deel, lib. 11, cap. 33, Hist. Andr. Hondorff, fol. 20.

DE WREDE WOORDEN VAN DE ARIAANSE KONING, HONORICUS, OF HUNNERICUS, DE TWEEDE KONING VAN DE VANDALEN, TEGEN SOMMIGE BISSCHOPPEN EN OUDERLINGEN DIE NIET WILDEN ZWEREN, **477** NA CHR.

AD 477, Honoricus, de koning van de Vandalen, een aanhanger van de Ariaanse sekte, stond met groot geweld tegen degenen die niet wilden instemmen met zijn opvattingen, om hen wreed te vervolgden en betreurenswaardig mishandelen. Hij liet eerbare vrouwen en maagden naakt ophangen; hun lichamen verbrand met fakkels; hun borsten en armen afgesneden; gloeiend pek toegepast op hun rug, borsten en zijkanten; hij zorgde er ook voor dat ze werden opgetrokken, met zware stenen op hun voeten, enz.

Toen hij velen voorstelde dat ze een eed moesten zweren, dachten sommigen dat het niet in strijd was met God, maar de bisschoppen en oudsten van de kerk van Christus zeiden niet te vloeken, zeggende dat het verboden was in het Evangelie, omdat Christus zegt: "Zweer niet." Daarop werden ze gemarteld of op zijn minst streng gestraft. Degenen echter, op wie hij de overhand hadden gekregen om toch te zweren, ontkwamen niet vrij, want volgens oude schrijvers bestrafte hij beiden; deze, omdat zij gezworen hadden in tegenspraak met het gebod van het Evangelie, en die, omdat zij weigerden te zweren.

Ondertussen waren de ellende en ellende zo groot dat er nauwelijks een huis te vinden was dat niet gevuld was met jammeren en weeklagen. Nadat deze vreselijke tiran door deze en soortgelijke martelingen, evenals verbannen, ter dood had gebracht, ontelbare vele plagen over dat land waren uitgezonden, heeft God hem zwaar gestraft: wormen en luizen knaagden zo zijn vlees dat zijn hele lichaam het lichaam geheel vervuilde, het ene lid daalde af na het andere, zodat hij stukje bij beetje begraven werd, waardoor hij tot een vreselijk en niet minder schandelijk einde kwam; - de duidelijke wraak van God voor zijn tirannie tegen de Christenen. Vergelijk P.I. Twisck, Chron., 5th book, pag. 166, kol. 2, met Chron. Carionis, lib. 3, fol. 29. Eccl. Caspar Hedio 3d onderdeel, lib. 2, cap. 18- 21, 25, 27, Chronol. Leonh. Krantz., Lib. 3, fol. 87, 89. Paul. Merula, fol. 381, 382. Hist. Andr., Fol. 180. Jan. Crespin, fol. 139.

OPMERKING - Er wordt gezegd dat rond deze tijd, tot het jaar 495, en daarna, er in verschillende Concilies werden gehouden in Afrika, vijfhonderdvijf wetten (canonnen of regels genoemd), waarin onder andere besloten werd door de Roomse kerk:

1. "Dat de kinderen van de Donatisten (namelijk die Donatisten die de Leer van Donatus hadden verzaakt) niet opnieuw zullen worden gedoopt." 2. "Dat degenen die zeggen dat een kind niet gedoopt mag worden voor de vergeving van zonden enz., Geëxcommuniceerd worden." 3. Act. 23. "Dat de onrust over de doop met militaire kracht moet worden onderdrukt." Seb. Franck, Chron. der Roomse Concilien, fol. 48, kol. 2- 4, etc.

OPMERKING - Uit het derde artikel blijkt: 1. Dat er in deze tijd mensen waren die onrust opwekten over de doop, dat is de kinderdoop, want dit werd nu door de Roomse kerk beoefend. 2. Dat deze mensen werden onderdrukt door militaire hulp of geweld. Welke opvattingen, naast dit artikel, deze mensen hielden, of op welke manier ze werden onderdrukt, hebben we niet kunnen achterhalen; daarom laten we dit voldoende.

DE BLOEDIGE ONDERDRUKKING VAN DE GELOVIGEN, IN DE TIJD VAN DE LERAAR, FULGENTIUS, **498 NA CHR.**

Het lijkt erop dat op die tijd de vervolging en martelisatie van degenen die werden gedoopt volgens de verordening van Christus nog steeds aan de gang was; waarvan de godvrezende leraar Fulgentius zijn tijdgenoten vermeldt. Bapt. Hist., 2d deel, pagina 464, num. 12, van D. Vicec., Lib. 3, cap. 3, van Fulgentius, lib. de fide ad petrum, cap. 30. "Wees hiervan verzekerd," schrijft hij, "en betwijfel niet diegenen die, om de Naam van Christus, in hun bloed zijn gedoopt, zonder dewelke niemand het eeuwige leven zal ontvangen; dat wil zeggen, die niet eerder is bekeerd van zijn zonden door bekering en geloof, en verlost door het sacrament van geloof en bekering, dat is, door de doop."

Wanneer Fulgentius hier spreekt over degenen die, omdat de Naam van Christus in het bloed is gedoopt, enz., Geeft hij hier duidelijk aan, dat er bloed werd vergoten, omdat mensen er als het ware mee werden gedoopt, dat wil zeggen, mensen zoals hij spreekt verder over, namelijk: "die bekeerd worden door bekering en geloof en verlost worden door het sacrament van geloof en bekering, dat is, door de doop", enz.

Als echter aan iemand de bovenstaande woorden van Fulgentius eerder te obscuur lijken voor het beoogde doel, laten we hem over aan zijn vrije en ongedwongen mening.

OPMERKING - Op die tijd, namelijk rond het einde van deze eeuw, werden diegenen die zich verzetten tegen de kinderdoop zo gehaat door de Roomse kerk, dat in een bepaald concilie van Carthago twee personen, wier namen we om bepaalde redenen weglaten, werden veroordeeld, omdat ze de kinderdoop hadden geweigerd. Bapt. Hist. 2d deel, pagina 436, uit het 9e hoofdstuk van de Doop gerbruyken der Roomse Kerke, fol. 460.

Wat de personen zelf betreft die werden veroordeeld, wij laten hen aan God over, omdat ons enige doel is om te laten zien hoe buitengewoon de hiervoor genoemde Leer werden gehaat, en degenen die hen verdedigden, onderdrukten, ja, op die tijd veroordeeld. Hiermee sluiten we ons verslag van de martelaren van de vijfde eeuw af.

EEN BESCHRIJVING VAN HET HEILIGE DOOPSEL IN DE ZESDE EEUW
500-600

INHOUD VAN DE DOOP IN DE ZESDE EEUW

Kort na het begin van dit verslag wordt Alcimus geïntroduceerd die verklaart dat de doop vooraf is gegaan in het lijden van Christus; zijn getuigenis is echter, met betrekking tot dit, gereserveerd voor een andere plaats.
Cassiodorus volgt Alcimus en zegt dat gelovigen in de doop worden verwekt tot nieuwe schepselen.
Hij wordt gevolgd door Fortunatus, die spreekt over de deugd en het voordeel van de doop, zeggende dat zij die wedergeboren zijn door de doop, kinderen van God worden.
Mensen die aangeven dat de kinderdoop niet in overeenstemming is met de Heilige Schrift.
De Concilie van Ilerda, in Spanje, vestigt verschillende kanunniken of regels tegen de Anabaptisten en degenen die door hen zijn gedoopt; verbieden om met hen te eten.

De Concilie van Agathe besluit dat alle Joden die de doop wensen eerst voor acht moeten worden geïnstrueerd al maanden, met de catechumenen. Belijdenis van het geloof predikte tot diegenen die de doop wensen (zie marge en kolom).
In de eerste Concilie van Constantinopel is besloten dat de Eunomianen en Montanisten eerst voor een aanzienlijke tijd met de kerk (broederschap) moeten wandelen, de Heilige Schriften horen, en dan, als ze trouw gevonden worden, zich laten dopen.
Van bepaalde personen die fanatici worden genoemd en die de keizerlijke raadsleden de overhand hadden, om de kinderdoop af te schaffen.
Justus Origelitanus zegt uitstekende dingen met betrekking tot de aard en de werkzaamheid van de doop.
Eén Peter en zijn metgezel Zoroaras verdedigen het wederdoperschap.
Een verslag, van Gregory, van bepaalde Joden, van wie sommigen met Pasen werden gedoopt, anderen op Pinksteren, na eerdere instructies.
Vincentius laat zien dat het gebruikelijk was om vóór de doop alle pracht en praal en de werken van Satan af te zweren.
Van de witte gewaden op de nieuw gedoopte en de geschenken die het gebruikelijk was om aan hen te presenteren.
Hoe Brunechildis, de dochter van Arthanagildus, werd herdoopt.
Van Euthimius, die sommigen die gedoopt waren, veertig dagen vermaakte; en hoe hij hen vermaande.
Aanraken van een bepaald gebed uitgesproken over de catechumenen, met zeer mooie gevoelens met betrekking tot de waardigheid en het voordeel van de doop.
Er wordt aangenomen dat Theophilus Alexandrinus verschilt van de Roomse kerk, met betrekking tot de heilige doop en het heilige Avondmaal.
De volgelingen van Donatus werden opnieuw geciteerd en verontschuldigd in verschillende dingen.
Christelijke nieuwelingen, voor de doop, verdeeld in twee klassen.
Verklaringen met betrekking tot de corruptie van de geschriften van de ouden; maar toch blijft er over de doop authentieke getuigenissen over. Hiermee hebben we deze eeuw afgekort en afgesloten.

Hoewel in de zesde eeuw de Romeinse duisternis, met betrekking tot de corruptie van de Goddelijke eredienst, steeds meer begon op te lopen, en de Goddelijke en evangelische waarheid noodzakelijkerwijs soms uit het gezicht moest verdwijnen, in zoverre als de Romeinse bisschop en anderen, die met hem, begon als het ware, met de zwarte rook van veelvuldig bijgeloof, schandelijk en betreurenswaardig om de

heldere en transparante bevelen van Christus te verduisteren, zoals de doop, het heilige Avondmaal, het gebod om niet te vloeken, en anderen; zodat de doop in geloof werd omgezet in kinderdoop, het Avondmaal in een bijgelovige mis, het gebod om niet te vloeken, in een toestemming om te zweren, en andere artikelen ook sterk bedorven; maar in de tussentijd waren er toch mensen, ja, eminente personen, en zelfs zulke, soms als (levend in stil als. zij deden) werden gerekend om tot de Roman kerk te behoren, door wie de voornoemde duisternis werd verlicht, de bijgelovigheden werden verwijderd, en de zuivere waarheid van het heilige Evangelie aan het licht gebracht als een helder glanzende zon; voor zover zij, tegen de kinderdoop in, de doop in geloof aanbaden; afschaffing van de mis of transsubstantiatie, onderricht in het eenvoudige Avondmaal van Jezus Christus; afwijzing, volgens de leer van Christus en Jakobus', eed en vloeken, gebood het volk geen eden te gebruiken of helemaal niet te zweren. Maar het zou teveel tijd vergen om al deze dingen te behandelen en te tonen; vandaar zullen we de gewoonte volgen die we aanvankelijk hebben aangenomen, en voornamelijk spreken over ***de doop***, kort tonend, door wie en op welke manier hetzelfde werd geoefend volgens de heerschappij van Christus en het gebruik van Zijn apostelen, en bevestigd door Leer of voorbeeld.

Alcimus schrijft *(lib. 1, de Orig. Mundi)* in de *6e eeuw. Magdeburg., Fol. 112,* betreffende de Leer van de doop: "Die doop is vooraf bepaald in het lijden van Christus." Daarop volgt een bepaald vers van Alcimus, waarin de doop wordt vergeleken met het water dat stroomde van Christus' zijde, en naar het bloed van de martelaren; waarvan we echter op die tijd niet verder zullen spreken, omdat we van plan zijn het te reserveren voor een plaats waar het meer voor het doel zal zijn. Jacob Mehrning beschrijft dit vers ook in *Bapt. Hist., Pagina 467.*

508 na Chr. - of ten tijde van keizer Anastasius, bijgenaamd Flavius Valerius, de hoogst verlichte en begaafde **Cassiodorus,** wordt beweerd te hebben geleefd en geschreven, die zegt met betrekking tot de doop (op *Cant., Hoofdstuk 7)* "dat het is een Goddelijke fontein, waarin gelovigen worden geregenereerd tot nieuwe wezens." J.M., *Bapt. Hist., Pagina 467.*

Wat is dit anders, dan wat onze Heiland zelf zegt (Marcus *16:16),* dat gelovigen moeten worden gedoopt; en (Johannes 3: 5), dat iemand wedergeboren moet zijn uit het water en uit de Geest; wat overeenkomt met de woorden van Paulus (Titus 3: 5), waar hij de doop het Bad van wedergeboorte noemt, omdat gelovigen, wanneer zij gedoopt zijn, het oude leven moeten verlaten en in een nieuw leven moeten worden verwekt. Rom. *6: 4.*

Cassiodorus, op *Cant., Cap. 4,* leert *(Baptist Hist., Blz. 468),* dat alle gelovigen moeten (of moeten) worden gedoopt. "Er kan," hij zegt, "geen gelovige zijn zonder het wassen van de doop (dat wil zeggen, geen echte gelovige, die kan staan voor God en Zijn Woord, zonder de doop, want Hij die het geloof gebood, beval ook de doop).
Nogmaals, in pet. 7: "Niemand kan de kerk binnengaan, die niet eerder is gewassen met het water van de doop, en gemaakt om te drinken van de bron van de gezonde leer. Dit stemt goed overeen met de woorden van de apostel, die aldus van zichzelf en van hem getuigt de Corinthische kerk, "want door één Geest zijn we allemaal tot één lichaam gedoopt.. en zijn allen gemaakt om te drinken in één Geest "(1 Korinthe 12:13). Dan wijst de apostel (zoals Cassiodorus) erop dat allen die ware leden van de kerk van Jezus Christus zijn, gemeenschap moeten hebben in twee dingen: ten eerste

moeten ze door de doop met elkaar zijn verbonden. Ten tweede moeten ze gemaakt zijn om te drinken in de Geest, of de leer van het Goddelijke Woord; die, zoals elke verstandige persoon weet, dingen zijn waaraan niet door kleine kinderen kan worden voldaan, maar alleen door volwassen en verstandige personen.

Cassiodorus, op Ps. 23 (blz. 469), zegt: "Het verfrissende water is de was van de doop, waarin Goddelijke gaven worden gegoten op de zielen die onvruchtbaar zijn geworden door de vernietigende invloed van de zonde, opdat zij goede vruchten voortbrengen."

Nogmaals: "De zielen van de uitverkorenen (of de gedoopten) hebben in de doop de verdorvenheid van de oude mens verlaten en zijn vernieuwd in Christus."

Nogmaals: "Zoals het volk (van Israël) werd bewaard door de Rode Zee, waarin Farao omkwam, zo is de kerk van de heidenen, door de doop, verlost van de slavernij van de duivel en gebracht in de ware beloofde land, de vrijheid van het Evangelie, en aldus is zij (dat is de kerk van de heidenen) die voorheen een dienares van ongerechtigheid was, nu de vriend van Christus geworden en door de doop gewassen van de vuiligheid van de zonde."

Geliefde lezer, let aandachtig op de laatste drie passages van Cassiodorus, en u zult merken dat ze, in elk afzonderlijk geval, aangeven dat de doop waarvan hij spreekt, helemaal geen kinderdoop is, maar een Doop dat Christus heeft voorgeschreven om te worden toegediend geloof; want, wanneer hij zegt, in de eerste passage, dat in (of door) het water van de doop Goddelijke geschenken worden gegoten op de zielen die onvruchtbaar zijn geworden door de vernietigende invloed van de zonde, opdat zij goede vruchten voortbrengen, hij zeker geeft daarmee aan dat hij spreekt over catechumenen die eerder onvruchtbaar waren geworden door de vernietigende invloed van de zonde, en aan wie gaven nu werden meegegeven in (of door) het Doopsel (namelijk door God, ter versterking van hun geloof), opdat zij goede vruchten voortbrengen, die, zoals iedereen weet, kan alleen door volwassen en deugdzame personen worden gedaan.

In de tweede passage, waarin hij zegt, dat de zielen van de uitverkorenen (of van de gedoopten) in de doop de verdorvenheid van de oude mens hebben verlaten en in Christus zijn vernieuwd, geeft hij opnieuw aan dat de personen van wie hij spreekt, had vóór de doop geleefd in de verdorvenheid van de oude mens, daarom was het noodzakelijk dat zij het in de doop zouden laten en door een vroom leven voortaan in Christus zouden worden vernieuwd; maar hoe dit van toepassing is op kleine kinderen, kan worden beoordeeld. daarom was het noodzakelijk voor hen om het in de doop te laten en, door een vroom leven, om voortaan in Christus te worden vernieuwd; maar hoe dit van toepassing is op kleine kinderen, kan worden beoordeeld. daarom was het noodzakelijk voor hen om het in de doop te laten en, door een vroom leven, om voortaan in Christus te worden vernieuwd; maar hoe dit van toepassing is op kleine kinderen, kan worden beoordeeld.

We komen nu bij de derde passage, waarin hij spreekt over de doortocht van het volk van Israël door de Rode Zee. Hij vergelijkt de Israëlieten met diegenen die, na bekeerd te zijn van het heidendom, werden gedoopt; de Rode Zee, waardoor het volk van Israël werd verlost, vergelijkt hij met de doop, waardoor zij die bekeerd waren van het

heidendom, hun verlossing hadden verkregen, volgens de ziel, afhankelijk van de verdiensten van Jezus Christus; Farao, die verdronken was met zijn volk in de Rode Zee, hij vergelijkt met de slavernij van de duivel, waarvan gelovigen worden verlost in de doop, door de genade van de Zoon van God; de ingang van Israël in het land Kanaän, hij vergelijkt zich met de ingang van gelovende, gedoopte Christenen in het ware beloofde land de vrijheid van het Evangelie. Uiteindelijk zegt hij in dezelfde passage: ***Al deze dingen pleiten zo duidelijk tegen de kinderdoop en bevestigen de doop in het geloof, volgens de verordening van Christus, dat het voor mij onnodig lijkt om iets toe te voegen;*** wat verder respecteert voor Cassiodorus. De onpartijdige zal goed kunnen oordelen.

A.D. 515 of correct na Cassiodorus, wordt geplaatst, in de Geschiedenis van de Heilige doop, de verstandigen, - maar zoals het lijkt, wordt Fortunatus overdreven beschuldigd; - uit wiens geschriften de schrijver van genoemde geschiedenis verscheidene passages aanvoert, met inachtneming waarvan hij de volgende aantekening maakt in de marge: "Alle voorgaande lofbetuigingen moeten begrepen worden als alleen betrekking hebbend op de ware doop van Christus, die ontvangen wordt zoals hij het heeft verordend, en die bestaat uit het Woord, Geest en water, en wordt verkregen in (of op) geloof, en niet als betrekking hebbend op een zelfverkozen kinderdoop."

Hij toont dan, blz. 468 in zijn verslag, wat Fortunatus er zelf over schrijft, zeggende: "Van de deugd en het voordeel van de doop, leert Fortunatus (Ibid.10 *in Expos.* Orat Dom.): Mens, wanneer geregenereerd door de doop, wordt een kind van God, die voorheen, door overtreding, tot zijn vijand behoorde en verloren was."" De mens, vóór de doop ", zegt hij verder," wordt beschreven als vleselijk te zijn, maar na de doop, als zijnde geestelijk."

In een brief van de oosterlingen aan Symmachus staat er geschreven: "Christus, onze Verlosser, heeft ons handschrift aan het kruis weggenomen, opdat wij van nu af aan, nadat het wassen van de wedergeboorte (dat is de doop) niet langer onderworpen zijn aan de zonden van onze goddeloosheid."

Deze passages hebben alleen betrekking op volwassenen, of op zijn minst op degenen die begrip hebben, maar op geen enkele manier voor degenen die jaren noch begrip hebben bereikt; want het betekent stellig iets, te worden wederverwekt door de doop, ja, een kind van God te worden, wat Fortunatus in eerste instantie zo uitdrukkelijk bekent.

Wat betreft de wedergeboorte van water en de Geest, Christus beval het niet aan de onverstandige, maar aan een meester van Israël, Johannes 3: 5; en van hen die door de doop Christus op Christus hadden aangetrokken, zegt de apostel: door geloof zijn zij de kinderen van God geworden. Gal. 3:26, 27.

Het is dus ook een kwestie van moment om vleselijk te zijn voor de doop en geestelijk na de doop, wat hij toch toevoegt: Want, geliefde lezer, wat is het om vleselijk te zijn, maar om te leven naar de lusten van het vlees? Dit, zegt onze auteur, is klaar vóór baptisme; daarom is het ook duidelijk dat hij spreekt over een doop vóór de ontvangst waarvan men naar het vlees kan leven.

Wat is het dan om geestelijk te zijn, maar om te leven naar de neiging van de geest? dat is, volgens de regel die overeenkomt met de geest en het Woord van God; maar dit, zegt hij, is gedaan na de doop; vandaar volgt dat de doop waarvan hij behandelt, van dien aard is, dat hij die het heeft ontvangen, naar de Geest kan leven. Maar hoe kunnen deze twee dingen, namelijk na het Baptisme of voor het Baptisme; en na de doop of voor de doop te leven, van toepassing zijn op zuigelingen, waarvan hij die ervaring heeft, mag oordelen.

Wat in de brief van de Oosterlingen –uit het Morgenland - aan Symmachus is geschreven, is van dezelfde aard; want daar wordt van geregenereerde gedoopte personen gezegd dat na het wassen van de wedergeboorte, dat wil zeggen, na de doop, zij niet langer onderworpen zijn aan de zonden van goddeloosheid; wat voldoende aangeeft dat hij spreekt over zulke mensen die onderworpen zijn, vóór de doop, dat wil zeggen, voordat zij worden gedoopt, tot de zonden van goddeloosheid, maar waarvan zij na de doop, door de genade van God en een heilig doel worden bevrijd. Zeker, kleine kinderen verschillen sterk van deze.

Anno 520. Dat op die tijd, en vandaar voorwaarts, er personen waren die niet alleen de doop in het geloof leerden zoals door Christus verordend, maar die ook af en toe de kinderdoop verzetten; dit wordt unaniem gehandhaafd door de beproefde Jacob Mehrning, geleerde van de Heilige Schrift, en de zeer geleerde Montanus, in deze woorden: "Niettemin, omdat de waarheid niet onderdrukt kan worden, werden er in de loop van de tijd, na het zien van de waarheid, dat de kinderdoop niet overeenkwam met de Heilige Schrift, vrijmoedig durfde te bekennen, - van die er waren er veel - 520 na Christus en vanaf die tijd in deze eeuw, gedurende verscheidene jaren achter elkaar, zoals duidelijk kan worden verzameld uit de vierde canon van het Concilie van Gerunda, in Spanje, hield het bovengenoemde jaar, waarin het werd verordend betreffende catechumenen, dat ze met Pasen en Pinksteren gedoopt moeten worden; maar in geval van zwakte of ziekte, ook op andere dagen. Uit: *Cent. Magdeb., Cent. 6, cap. 9, de Synodi.*

Want, dat zij die geboren waren uit Christelijke ouders en opgevoed waren van hun jeugd, in de Christelijke religie, gerekend werden tot de catechumenen, blijkt uit het voorbeeld van Ambrosius en zijn broer, Satyrus, zonen van de Christelijke ouders Symmachus en Marcellina, zoals te zien is in de rede van Ambrosius, over de dood van Satyrus; en het wordt verder bevestigd door het voorbeeld van Theodosius, Ambrosius, Jerome, Basilius, en Augustinus zelf, zijn natuurlijke zoon Adeodatus en Alipius; die hoewel geboren uit Christelijke ouders, zoals reeds vermeld, toch gerekend werden tot de catechumenen, tot de dag na de vorige instructie, werden ze gedoopt. *Bapt. Hist., Pagina 480. H. Montanus. Nietigh., Pagina 79, 80.*

Misschien denkt iemand misschien, in welke van de voorgaande woorden wordt de kinderdoop tegengesproken? wat toch zo duidelijk wordt beweerd door Jacob Mehrning en H. Montanus.

Wij antwoorden, dat zij het niet in formele woorden uitdrukken, maar aangeven door de omstandigheden die zij aanbrengen. Want wanneer zij in de eerste plaats spreken over de vierde canon van het Concilie van Gerunda, in Spanje, waarin werd verordend dat catechumenen met Pasen en Pinksteren gedoopt zouden worden, dan geven zij daarmee aan dat de doop van pasgeborenen kleine kinderen kunnen daar niet worden

beoefend, omdat kleine kinderen niet alleen op Pasen en Pinksteren worden geboren, maar het hele jaar door; en op een andere plaats staat dat niet alleen geen catechumenen, maar niemand anders, zou moeten zijn die op een ander tijdstip dan Pasen en Pinksteren was gedoopt.

In de tweede plaats, wanneer zij verklaren dat door de catechumenen waarover hier wordt gesproken, niet alleen zulke jongeren of geleerden moeten worden begrepen als van heidenen, maar ook die geboren zijn uit Christelijke ouders, zoals door het voorbeeld wordt bewezen. van Ambrosius, Satyrus, & c., het laat zien dat veel Christenen in die tijd hun kinderen ongedoopt lieten totdat ze, na voldoende onderricht, zoals aan de catechumenen was gegeven, uit eigen beweging op een van de twee feesten werden gedoopt, Pasen of Pinksteren.

Sebastian Franck noemt de catechumenen, van wie de voornoemde Consilie spreekt, geleerden van het geloof, en brengt het besluit van die raad in verband, evenals de tijd waarin hetzelfde werd gehouden, aldus: "De raad van Gerunda, gehouden in het zevende jaar van Koning Theodorik, aangenomen onder negen verordeningen, ook dit: Dat de catechumenen, dat wil zeggen geleerden in het geloof, alleen met Pasen en Pinksteren gedoopt moeten worden, tenzij de naderende dood dit anders zou vereisen." *Kron. Rom. Conch., Fol. 73, kol. 1.*

Rond* 525 *AD. Of in het 15e jaar van Theodorik, koning van Frankrijk, bevonden die van de Roomse kerk zich opnieuw in grote verlegenheid met betrekking tot de zogenaamde anabaptisten. De zaak steeg zo hoog dat het goed werd geacht een raad tegen hen te verzamelen, zoals Paus Felix, *487* na Chr., had gedaan in Rome. Dienovereenkomstig, rond 525 AD, werd de tweede Concilie tegen de anabaptisten bijeengeroepen, niet in Rome, als de eerste, maar in Ilerda, in Spanje; Daar verzamelden zich, zoals meestal het geval was, veel van de meest bittere pauselijke bisschoppen - om de ketterij, zoals die werd genoemd, uit te roeien of op zijn minst te controleren, - die een aantal regels en wetten uitvaardigde, niet alleen tegen de Anabaptisten, maar ook tegen degenen die, gescheiden van de Roomse kerk, door hen herdoopt waren; van welke regels, onder andere, worden opgemerkt:

Canon 9. Wat betreft degenen die door transgressie opnieuw zijn gedoopt en zonder noodzaak zijn gevallen, is het onze wil, dat de statuten van de synode van Nicea worden gerespecteerd met betrekking tot hen, die worden geacht te zijn doorgegeven voor dergelijke overtreders: dat zij zullen bidden zeven jaar lang onder de catechumenen, en twee jaar onder de katholieken, en dan, "&tc.

Canon 14."Godzalige gelovigen zullen niet eten met de opnieuw gedoopte." *Bapt. Hist., Pagina* 477, 478, uit de 6e *eeuw. Magd., Cap. 9, fol.* 240, *ex Decret. Synode, Ilerdensis.*

De 13e canon van deze synode, ook gegeven op dezelfde plaats, waarvan we vermoeden dat deze verkeerd is geciteerd. Omdat het hier echter niet van toepassing is, laten we het op zijn eigen plaats liggen.

Dat de 14e canon echter, die alleen over de herdoop spreekt, de zogenaamde anabaptisten betreft, blijkt uit de annotatie van Sebastian Franck, van Wordensis,

in *deel 3 van zijn chronijk, fol.* 73, kol. 1, die deze canon aldus vertaalt: "De geestelijkheid en gelovigen zullen geen maaltijden nuttigen met de wederdopers."

Hieruit is te zien in welke afkeer, ja, afschuw, de z*ogenoemde* Anabaptisten in de voorbije tijd, werden gehouden door de Romanisten, in zoverre dat ze niet waardig werden geacht ermee te eten, zelfs zoals eens de Samaritanen, tollenaars en zondaars waren door de Joden beschouwd.

We zullen niet minutieus onderzoeken, of de zogenaamde Anabaptisten van die tijd dezelfde meningen hadden, met betrekking tot elk artikel, met diegenen die vandaag de dag met die naam worden aangeduid; evenmin zullen wij, als ze op sommige punten misschien niet juist onderwijs gaven, of niet volledig verlicht waren, hen verdedigen, laat staan loven; het is voldoende, dat zij, naast andere goede en gezonde artikelen, door ons op een andere plaats vermeld, dit gemeen hebben met de Doopsgezinden van de huidige tijd, namelijk *Dat zij de doop niet goedkeurden* die *door de Romanisten aan zuigelingen werd toegediend, maar het verwierpen, zodat* zij in eerste instantie doopten, of op zijn minst in eerste instantie gedoopt werden, degenen die, na volwassen te zijn geweest, hun geloof omarmden.

Het is ook lovenswaardig in hen, dat zij, niettegenstaande de anathema van de paus en de concilies, ja, ongeacht vervolging, lijden en dood, zoals op de juiste plaats zal worden aangetoond, hun standpunten verdedigden en verdedigden. We weten verder niets over wat we van hen kunnen zeggen, van authentieke schrijvers, maar zullen hen, evenals onszelf, aanbevelen aan God en Zijn genade. Met betrekking tot de manier waarop ze in latere tijden werden vervolgd, evenals hoe ze zich hierin gedroegen, zullen we op de juiste tijd en plaats laten zien.

Omtrent ***A.D.*** **530**.- D. Joseph Vicecomes, in zijn verhandelings-verslagen *(Baptist Hist.*, Blz. 482), de volgende getuigenissen uit de zesde eeuw.

Van het decreet van de Christenen, in Agathe, rond 530 na Chr., zegt hij, *lib.* 3, cap. 1, "Het concilie van Agathe, *cap.* 13, zegt: Het is de wil van de hele kerk, dat op de achtste dag voor Pasen, de geloofsbelijdenis publiekelijk in de kerk wordt gepredikt aan hen die de doop wensen."

Betreffende de Joden die het geloof omarmden, werd deze regel bevestigd: "Een Jood zal gedurende acht maanden worden berecht onder de geleerden van het geloof, en dan, als hij het toestaat, wordt hij gedoopt." Seb. Franck, Chron., Rom. Cone, fol. 72, kol. 3.

We geven niet in het bijzonder de voorkeur aan de decreten van concilies; toch, wanneer ze het eens zijn met het Woord van God, accepteren we ze, niet omdat mensen ze hebben uitgesproken, maar omdat ze al zijn uitgesproken in het Woord van God. Dus, wanneer er wordt gezegd van alle kerken die in die tijd bestonden, dat het hun wil was dat de belijdenis van geloof op de achtste dag vóór Pasen openbaar gepredikt zou worden; en ook dat eraan werd toegevoegd, hoe en aan wie het moest worden gepredikt, namelijk, voor degenen die de doop wensen, vinden we niet alleen dat het goed overeenkomt met het Woord van God, Markus 16:15, 16, maar bovendien,

In de tweede plaats, wanneer hier wordt gezegd dat de geloofsbelijdenis moet worden gepredikt aan diegenen die de doop wensen (dit is niet voor zuigelingen), volgt hier duidelijk dat de catechumenen hier over gesproken hadden, zelf de doop moesten begeren, ja, dat zij moesten zelf de belijdenis belijden van het geloof dat aan hen werd gepredikt, anders zou er geen reden zijn geweest om het hun te prediken. *Vicecomes (lib. 2, cap 2, pagina* 483) citeert de volgende woorden uit het zevende *hoofdstuk van de eerste Vergadering van Constantinopel:* "Zoals veel van de Eunomianen en Montanisten verlangen om het geloof te omarmen, ontvangen we, zoals wij de Grieken, op de eerste dag dat we hen in het Christendom onderwijzen, ontvangen we hen op de tweede dag als discipelen en op de derde dag zegenen we hen (of eisen dat ze Satan verwerpen) en daarom instrueren we hen, erop lettend dat ze wandelen in de kerk voor een aanzienlijke tijd, en luisteren naar de Heilige Schrift, en dan, en niet eerder, als ze recht worden gevonden, we dopen ze.

Dit eerste concilie van Constantinopel wordt geplaatst, volgens de volgorde van *D. Josephus Vicecomes,* in *Bapt. Hist.,* Onmiddellijk na het Concilie van Agathe, gehouden omstreeks 530 AD; en hoewel we er al lang naar hebben gezocht, hebben we niet de juiste datum ervan kunnen vaststellen; vandaar dat we de volgorde niet veranderen.

Hierna plaatst Vicecomes de zesde Vergadering van Constantinopel, waarin verschillende dingen worden getoond die illustreren welk punt we in gedachten hebben met betrekking tot de doop in het geloof; maar aangezien we van andere schrijvers vinden dat die Vergaering niet werd gehouden in deze eeuw, maar vele jaren later, heeft Vicecomes hier veel dwalingen gemaakt, we zullen hier niet verder mee doorgaan, maar behouden ons verslag hiervan voor de juiste tijd en plaats.

We gaan daarom in op wat wordt geciteerd in het *zevende hoofdstuk* van de *eerste Vergaring van Constantinopel,* waar het wordt gezegd met betrekking tot die van de Eunomianen en Montanisten die zouden wensen zich te verenigen met die kerk, dat ze niet gedoopt zouden worden totdat ze een, twee of drie dagen onderwezen waren, ja, al geruime tijd hadden gewandeld in de kerk, en hoorde de Heilige Schrift.

Neem deze kwestie, zoals u mag, en het geeft aan dat de Constantinopolitische leraren nee herkenden andere doop dan die wordt toegediend in hun eigen kerk, namelijk na eerdere instructie; niettegenstaande de Eunomianen en Montanisten zouden hebben beweerd dat ze in hun vroege jeugd waren gedoopt; toch werd dit als nutteloos en waardeloos beschouwd.

Omstreeks 538 na Chr. - Er is opgetekend dat er in de tijd van Justinus en Justinianus, de Romeinse keizers, mensen waren, door hun tegenstanders 'Swermers' - fanatici - genoemd, die hen overhaalden en de keizerlijke raadsleden en ministers ervan overtuigden dat de kinderdoop zou moeten worden afgeschaft; waartegen de eerdergenoemde keizers zich hebben ingespannen om dit te voorkomen.

Betreffende dit, Jacob *Mehrning,* in *Bapt. Hist., Pagina* 487, zegt: "M. *Rulichius, pagina* 249, van wie M. Glaneus dit citeert, erkent *(pagina* 627) dat er in die tijd veel vreemde fanatici naar voren kwamen (hij noemde ze fanatici, hoewel ze veel meer vrome leraren en Christenen waren dan Rulichius en Glaneus, en berispt, van de verordening van het Baptistme van Christus, de opdringende misbruiken van de

kinderdoop, die de keizerlijke raadsleden en ministers overheersten en ervan overtuigden dat de kinderdoop zou worden afgeschaft. Maar Justinus en andere keizers zouden hetzelfde voorkomen door hun autoriteit en verbod.'

Vervolgens vertelt hij, uit de grondwetten [wetten] van de keizers, Justin en Justinianus, in wat het verbod, of tenminste het decreet, dat door deze keizers was vastgesteld met betrekking tot deze kwestie, bestond; waaruit blijkt dat de kinderdoop niet alleen werd verworpen en veroordeeld door die verachtelijk geroepen fanatici, maar dat zelfs door de aanhangers van de Roomse kerk het niet als een gebod werd beschouwd, maar slechts als een zaak die was toegestaan; hoewel op andere momenten opnieuw, door de decreten van pausen en concilies, het buitengewoon de overhand had.

In de tussentijd is het ons verheugend dat zelfs onze tegenstanders, die sterke voorstanders waren van de kinderdoop, ik bedoel M. Rulichius en M. Glaneus, bekennen dat er in die tijd (rond 538 na Christus) *ook personen waren die zochten om de kinderdoop af te schaffen;* waaruit blijkt dat de trouw van de doop in geloof niet zozeer onderdrukt kon worden dat hij niet in staat was zijn kop op te steken; en dat, aan de andere kant, de dwaling van de kinderdoop niet zozeer zegevierde dat zij haar tegenstanders niet had wanneer gelegenheid geboden werd. Aldus bloeit de roos onder doornen, Hoogl. 2: 2. God blijft trouw aan Zijn beloften, Ps. 33: 4. Christus is met Zijn kerk zelfs tot het einde van de wereld, Matt. 28:20.

Omstreeks AD 542. *Justus Origelitanus* zegt (in *Cant., Bapt. Hist., Pagina 469): "Zij* die gedoopt zijn in de Naam van Christus, zijn gevuld met de Heilige Geest." Ongetwijfeld heeft dit betrekking op Handelingen 3:37, 38, waar Petrus zegt tegen hen die informeerden wat ze moeten doen om gered te worden: "Bekeert u en laat u dopen een ieder van u, in de Naam van Jezus Christus... en gij zult de gave van de Heilige Geest ontvangen;" wat zeker niet aan kleine kinderen werd gezegd.

Nogmaals: "De eerlijke kerk van Christus", zegt Justus, "wordt gereinigd door het wassen van water (dat is, door de doop)."

Zo spreekt ook Paulus, Ef. 5:26, zeggend dat Christus Zijn kerk heeft gereinigd met "het wassen van water door het woord;" waardoor hij aangeeft dat de gelovigen van wie hij spreekt niet alleen gereinigd werden met het wassen van water (dat is de doop), maar ook met het Woord, dat is de leer van het Evangelie; op welke passages Justinus zijn verklaring heeft gebaseerd, hoewel hij, ter wille van het kort zijn, naar het schijnt, zwijgt over het Woord.

Nogmaals: "Zij zijn opgestegen," zegt hij, "van het wassen van water, wanneer zij, die de vergeving van zonden door de doop hebben ontvangen, zijn toegenomen in: Christus."

Zijn spreken hier van opklimmen, dat wil zeggen, omhoog klimmen van, het wassen van water en toenemen in Christus, laat duidelijk zien dat hij niet spreekt over kleine kinderen, maar over personen die het vermogen hebben om omhoog te klimmen van het wassen van water, en te vergroten in Christus, wat alleen voor gelovigen is. Hij geeft vervolgens een aanvullende getuigenis, op dezelfde plaats, als bevestiging van

het punt dat we in gedachten hebben; maar aangezien het in bijna dezelfde taal wordt uitgedrukt als hierboven aangehaald, geven we het door, om de zaak niet te herhalen.

A.D. 545. - Of onmiddellijk na Justus Origelitanus, wordt Olympiodorus geplaatst, die over de doop spreekt, zegt: "De geestelijke geboorte, die wordt bewerkstelligd door het Bad van wedergeboorte, lijkt op de dood (van Christus) in dat degenen die worden wederverwekt, in deze Goddelijke wassing, zijn begraven met Christus in de doop." *Bapt. Hist.*, 469, van Olym*piador, in Eccles., Cap.* 3.

Olympiodorus (in Eccles., Hoofdstuk 9) zegt: "Door het wassen van de wedergeboorte worden ook witte gewaden aan ons gegeven, die ongetwijfeld rein blijven zolang we ons onthouden van het kwaad van de zonde." - Bapt. Hist., Pagina 474. V*an Nicephorus, wordt daar gezegd: "Nicephorus schrijft (lib. 17, cap. 9): Peter, bisschop van Apamea in Spanje, en Zoroaras, een Syrische monnik, verdedigde Anabaptism."*

Zeker, dit volgt met andere woorden duidelijk hetgeen de apostel presenteert naar de beschouwing van de gelovige Romeinen (Romeinen 6: 3), waar hij hun vraagt of zij niet wisten dat zij allen die in Jezus Christus waren gedoopt, werden gedoopt in zijn dood; die zoals Christus werd opgewekt uit de doden door de glorie van de Vader, zo ook zij zouden moeten wandelen in nieuwheid van leven. We hoeven hier verder niets over te zeggen, omdat de kwestie met betrekking tot welke personen en welke doop hier wordt gesproken, vanzelfsprekend is.

Omstreeks 550 na Chr. - Of 550, het is verwant, dat één Petrus, evenals één Zoroara's, het wederdopen verdedigde; maar over hoe en op welke manier het werd gedaan, of ze nu de kinderdoop afwezen, of dat ze geen andere doop dan dat op geloof erkenden en in hun eigen kerk, of anders, toegediend, vind ik geen ander verhaal dan dat opgetekend in *Bapt. Hist.*, Pagina 472,

Maar als deze mannen misschien in andere opzichten een fout hebben gemaakt, wat in die donkere tijd zeer gemakkelijk het geval was geweest, zouden we het niet rechtvaardigen; het is voldoende dat zij, wat dit artikel betreft, het eens zijn met de gemeenschappelijke Leer van de Roomse kerk; wat niet mogelijk was zonder gevaar voor leven, of althans, niet zonder laster en wroeging.

Ongeveer 551 na Chr. - Dat het gebruikelijk was op die tijd, te dopen - op Pasen en Pinksteren, is opgetekend van Gregory, die zegt dat verschillende Joden met Pasen werden gedoopt, en verscheidene op Pinksteren. *Bapt. Hist., Pagina* 472, van *Gregor., Lib.* 5, *Hist. cap. 11*.

Dat deze gewoonte om met Pasen en Pinksteren te dopen, alleen werd gehouden door gelovige boetelingen, en in geen enkel opzicht aan kinderen, hebben we eerder voldoende aangetoond;. waarnaar we de lezer verwijzen. Maar om alle twijfel weg te nemen, wordt ook op dezelfde plaats vermeld, in de *Geschiedenis van de Heilige Doop,* - van de prediking of Leer van het geloof die het toen gebruikelijk was om aan de novicen te presenteren, die zouden worden gedoopt. Als voorbeeld hiervan wordt de vrouw van Sigibert aangevoerd, die, na door middel van zo'n heilige prediking terecht in het geloof te zijn onderwezen, uiteindelijk werd gedoopt. *Bapt. Hist., Pagina* 472, van *Greg. Turon., Lib. 4, cap.* 26.

Omstreeks 553 na Chr. Toen, naar het schijnt, de goede oude gewoonte om afstand te doen en Satan in de steek liet, die in het openbaar bij de doop gewoon zou worden gedaan, in verband met de geloofsbelijdenis, begon op te houden, of althans te vallen in verwaarlozing werd het nieuw leven ingeblazen en opnieuw in herinnering gebracht door de leraar Vincent; waarover de volgende opmerking in *Bapt* wordt gevonden. *Hist., Pagina* 473, van *Hinc., Lib. 21,* cap. 6: "Het was de gewoonte om vóór de doop, alle pracht en praal en de werken van de duivel afstand te doen (dat wil zeggen, nalaten), wat zeker niet door kinderen kan worden gedaan."

Rond 556 na Chr. Toen werden witte gewaden op de pasgedoopte na de doop gezet. Aldus zegt Gregory Turon *(* lib.5, cap.11), dat in Avernio vijfhonderd Joden tegelijk werden gedoopt en vervolgens hun weg gingen, gekleed in witte gewaden.

Gaven werden ook aan de gedoopten aangeboden; aldus gaf Guentheramus geschenken aan Clotharius, toen deze was gedoopt. *Bapt. Hist., P.* 484, van *Gregor. Turon., Lib. 10, cap.* 27.

Dit aantrekken van de witte gewaden na de doop; betekende dat de pasgedoopten, die het kleed van de zonde hebben afgelegd, voortaan gekleed moeten zijn in de schone witte mantel van ware rechtschapenheid en heiligheid; waarop Prediker van toepassing is. 9: 8: "Laat uw klederen altijd wit zijn"; en Openb. 3: 4: "Zij zullen wandel in - wit ", ook Openb. 19: 8:" En haar is toegestaan, dat zij bescheiden zal zijn, in fijn lijnwaad, schoon en wit; want het fijne lijnwaad is de rechtvaardigheid van de heiligen."

> P.I. Twisck lijkt het, maakt melding van deze Peter, voor het jaar 586, zoals we ook voor dat jaar hebben opgemerkt. Deze Vincent moet onderscheiden worden van Vincent Victor, die op een andere plaats wordt gesproken.

Zoals het geschenk dat wordt voorgesteld aan de pasgedoopten, dit aangaf dat God aldus zijn hemelse gaven en zegeningen aan hen overdroeg; zoals Petrus zei tegen hen die hij aanspoorde om gedoopt te worden: "En gij zult de gave van de Heilige Geest ontvangen" (Handelingen 2:38).

Als het echter zo zou zijn, dat met het aantrekken van witte gewaden en het geven van geschenken er enig bijgeloof werd gekoppeld (waarvan we ons echter niet bewust zijn), zouden we dit niet aanbevelen, maar er liever tegen spreken.. Wat we hier in het zicht hebben, is eenvoudig dit, dat dergelijke ceremonies niet met kleuters werden en konden worden uitgevoerd, in zoverre dat de laatstgenoemden te zwak in begrip zijn om te begrijpen, als ook in vermogen om te presteren; hetzelfde. Hieruit volgt dat een dergelijke doop, op die dag, niet aan zuigelingen werd toegediend, maar aan volwassen, redelijke en gelovige personen.

A.D. 560. - Het wordt vermeld, van *Adon. Actat.* 4, en *Turon., Lib.* 4, *cap.* 26, dat Brunechildis, de dochter van Arthanagild, waarschijnlijk in haar kinderjaren door de Arianen was gedoopt, maar dat zij vervolgens, getrouwd met Sigibcrt, werd herdoopt in de Naam van de Heilige Drie-eenheid. Dit wordt vollediger in verband gebracht door J. Mehrning, in Bapt. Hut., P. 475. Maar of Brunechildis in de ware voetsporen van het geloof bleef, na haar herdoop, hiervan hebben wij geen rekenschap; het is voldoende om te weten dat zij, gedoopt, waarschijnlijk nog in de kinderjaren, door de

Arianen, later, op volwassen leeftijd, opnieuw gedoopt is, of op zijn minst gedoopt, een geloofsbelijdenis; de eerste doop heeft geen grondslag.

Over AD 562- Joseph Vicecomes (lib. 5, *cap.* 53), citeert - Cyril Monachus, in het leven van de patriarch, Enthymius als volgt: "Wanneer hij had bijgewoond veertig dagen, meerdere personen die waren gedoopt, en had vermaand en hij onderwees hen ijverig in godzaligheid en in hen, op verschillende manieren, de dingen die nodig waren voor hun redding, liet hij hen in vrede vertrekken." *Bapt. Hist., Pagina 484.*

Op welke plaats en op welke wijze en onder welke omstandigheden de bovengenoemde personen werden gedoopt, wordt niet vermeld; daarom moeten we tevreden zijn met wat wordt getoond. waaruit we kunnen afleiden dat die personen werden gedoopt in geloof, aangezien ze na de doop nog bevestigd werden in de leer van geloof en godsvrucht; en dus volgt daaruit dat de gewoonte om te dopen naar het geloof werd toegepast op de plaats waar dit plaatsvond..

A.D. 570.- Vicecomes *(lib. 4, cap. 12),* citaten, van Severus Alexandrinus, een bepaald gebed, dat het in die tijd gebruikelijk was, dat de leraar de gedoopten uitsprak: "O God, neem de oude mens van hen weg, die zichzelf vernietigt door de begeerten van dwaling, en kleden met de nieuwe mens, die dagelijks wordt vernieuwd in Uw kennis."

Nogmaals (lib.5, *hoofdstuk* 27), "O Heere God, die ons de verlossing toegerekend heeft door Christus, en door het water, in de Heilige Geest, hebt gegeven aan deze Uw dienaren, wedergeboorte; U, o Heer, die heb lieflijk licht, bevestig en ondersteun ze in heiligheid, opdat zij, verlicht door het licht van Uw genade, en staande voor Uw tafel, waardig gemaakt kunnen worden voor Uw eeuwig heil."

In *hoofdstuk.* 38 hij vertelt hoe de catechumenen, onmiddellijk na de doop, naar het Heilig Avondmaal werden gebracht, en met kransen bekroond, en hoe de leraar hen dan aansprak, hen aanspoorde tot vreugde en heiligheid van het leven, zeggende: "Geliefde broeders, zing een hymne van prijs de Zoon des Heeren over allen die u met koninklijke kronen hebben gekroond. U hebt nu, mijn geliefden, onvergankelijke kronen ontvangen uit de wateren van de Jordaan, door de kracht van de Heilige Geest."Beste broeders, u hebt vandaag aangedaan de glorie van de doop van de hemelse Adam." Uiteindelijk voegt hij de wens van de leraar aan God toe en zegt: "De heilige God schenkt u heiligheid met dit zegel waarmee u verzegeld bent, en markeert u met de krans van een zoet geurende zalving, door deze doop waarmee u wordt gedoopt; moge Hij u zijn koninkrijk waardig maken en u kronen, in plaats van deze vergankelijke kroon, met de kroon van gerechtigheid en al het goede werk."

Jakob Mehrning heeft dit zo vaak geciteerd en gezegd: "Dit alles is absoluut niet van toepassing op de kinderdoop." *Bapt. Hist., Pagina* 486.

Hetzelfde jaar als hierboven. - *Het is* verklaarde dat rond deze tijd er ook Theophilus Alexandrinus leefde, die, naar het schijnt, geheel andere zienswijzen had dan die van de Roomse kerk, zowel met betrekking tot de doop als tot het heilige Avondmaal; zodat hij schreef tegen de vele verkondigingen die gewoon zouden zijn om verbonden te zijn met de wijding van het doopwater, evenals tegen transsubstantiatie of de essentiële verandering van het brood in het lichaam van

Christus, als volgt: "Een valse Christen (namelijk een die verdelingen over het doopwater noodzakelijk acht), beschouwt niet dat het water, in de heilige doop, wordt geheiligd door het Woord van God (dat gewoon werd gesproken met de catechumenen die het geloof beleden), en de komst van de heilige Geest en dat het brood des Heeren, waardoor het lichaam van onze Heiland wordt aangeduid en dat wij breken voor onze heiligmaking, *getranssubstantieerd,* maar *toegewijd.* Zie *Bapt. Hist., Pagina* 486, van D. J. *Vicecomes, lib. 1,* karper. 14.

AD 586. Lang geleden, namelijk voor het jaar 317, citeerden we Donatus en toonden volgens Seb. Franck, *Chron. Roan. Kill., Letter D.,* dat hij een zeer geleerde bisschop van Carthage was, geboren in Numidia, en dat hij leerde dat de paus en zijn aanhangers geen Christelijke kerk hadden; en wat hij zegt over het water van de doop, is enigszins duister, en daarom mag iedereen voor hem oordelen; maar wat hij opmerkt over het brood van het Avondmaal, is duidelijker. Bijgevolg geen echte doop; en hield daarom vast dat degenen die gedoopt waren in de Roomse kerk, opnieuw gedoopt moesten worden, zeggend dat er maar één kerk was, één doopsel, één geloof, één Evangelie, en dat geen kinderen gedoopt mochten worden, maar alleen gelovige volwassenen die verlangden doop. ***Aanvankelijk hield bijna heel Afrika zich aan hem aan***. Zie de hierboven aangegeven plaats.

Deze lering stierf echter niet met hem, omdat hij veel later zijn aanhangers noemde (namelijk 586 AD), dat zij op dat moment, onder leiding van een Peter, bisschop van Apamia, degenen die door de doop werden gedoopt opnieuw herdoopten. de orthodoxe (of katholieke) kerk. Zie hierover, P.I. Twisck, *Chron.,* 6e *boek, pagina 201,* kol. 1, van *Greg. lib.* 8, *Merula, Fol.* 446. Ook onze beschrijving voor het jaar 548.

OPMERKING - De volgelingen van Donatus, van wie we hier spreken, zijn van oudsher zwaar beschuldigd door hun tegenstanders van grove dwalingen, tirannie, enz., Maar worden ervan vrijgesproken door andere beroemde auteurs. Niettemin zouden we ze niet in alle opzichten accepteren, maar alleen in die van hun leringen die goed en waar zijn.

H. Bullinger vergelijkt ze met de Doopsgezinden, of zoals hij ze Dopersen noemt, en zegt: "Hier openbaren onze Dopersen hun onwetendheid opnieuw, wanneer zij onderwijzen dat niemand gedwongen moet worden tot dat wat goed is, of tot het geloof;" en, vervolg, hij zegt: "Ze lijken in alle opzichten op de oude baptisten, de Donatisten."

"Deze," schrijft hij verder, *"waren van mening, dat ketters zouden moeten mogen leven zonder terughoudendheid en met straffeloosheid in hun geloof;"* dat wil zeggen, zonder vervolging of bloedverlies. Ze werden tegengewerkt door Augustinus. *H. Bulling., Lib.* 5, fol. 216, 222. Etc. De geschriften van Bullinger tegen de genoemde mensen worden elders vollediger uitgelegd.

Wat de beschuldigingen betreft die vroeger tegen hun geloof en hun leven waren ingebracht, deze zijn weerlegd door verschillende prominente auteurs: "Het zou wenselijk zijn," schrijft P.I. Twisck, "als we zelf hun geschriften, Leer en daden hadden, want als het waar is, dat ze in elk opzicht op de Dopersen lijken en niet bereid zijn dat iemand in geloofszaken gedwongen wordt." Het is daarom voldoende, zoals

Bullinger zegt, dat ze ten onrechte werden beschuldigd. *Chron., 5e boek, pagina 147,* kol. 2. Dit wordt vollediger vermeld in de beschrijving voor het jaar 317.

Ongeveer 600 na Christus. - We zullen nu de geschiedenis van de doop in de zesde eeuw ten einde brengen. We zouden meer schrijvers naar voren brengen als bevestiging van die kwestie, maar we zijn bang dat veel auteurs in die tijd niet trouw en oprecht hebben geschreven; bovendien, dat veel van hun nakomelingen, om kleur te geven aan de kinderdoop en soortgelijke Leers, hun geschriften lijken te hebben gecorrumpeerd, waarover veel uitstekende mannen hebben geklaagd.
Jacob Mehrning zegt in zijn *Indachtigmaeckinge over het Doopsel,* uit de 6e eeuw: "Aldus de Centuriatores Magdeburgenses, ook de twee doctoren Calixtus en Br. Detrius bekennen *dat in deze 6e eeuw de kerk in 2 hopen verdeeld is, de Catechismus-jongelingen en de gelovige gedoopten of uitverkorenen.*

"In hun discussies over de doop moeten Calixtus en Brandanus Detrius zelf bekennen dat in deze eeuw, en nog veel langer, de Christelijke novicen in twee klassen waren verdeeld, zoals in de primitieve kerk, die een onderscheid zag tussen de catechumenen en gelovige aanvragers voor de doop, of de 'uitverkorenen', zoals ze door de Ouden werden genoemd."

Maar als hij doorgaat, schrijft hij het volgende over de corruptie van de geschriften van de ware leraren: "Hier moet ook bedenking mee worden gehouden, dat wat de *Centuriëres Magdenbergenses,* Dr. Calixtus, Dr. Meysner, Dr. Johan Gerhard, Dr. Guil. Perkins, in *Ementito Catholicismo,* en vele anderen klagen er zo vaak over, namelijk ***dat de geschriften van de vaders en de primitieve leraren van de kerk zo verbazingwekkend zijn misbruikt, op verschillende manieren, beschadigd, geïnterpoleerd en verminkt.***

Eilieve wie wil inderdaad ons de zekerheid geven, *dat Augustinus en anderen van de vaders hebben geschreven en onderwezen over de kinderdoop, alles wat aan hen wordt toegeschreven.*

Echter, de vaders en leraren van de kerk, van wie de geschriften bestaan; vormen maar een heel klein deel van het hele getal. Waren de geschriften, boeken en getuigenissen van de talloze honderden en duizenden andere leraren van de kerk, bisschoppen en leken ervaren in het Woord van God, die hebben geschreven, gepredikt, onderwezen en gesproken, in verschillende delen van het brede wereld, om aan het licht te komen, - en kunnen we ook de originele manuscripten – originale patrum Autogaphia - van de vaders hebben, namelijk degenen die tegen de kinderdoop geschreven hebben en ze met elkaar vergelijken, - we zouden verbaasd zijn om te zien hoe getrouw de waarheid in alle tijden is gehandhaafd, maar ook, hoe het is onderdrukt door de vernieuwers van de doop (d.i. mensen die kinderen hebben gedoopt).

Maar toch, hoe verminkt en corrupt de geschriften van de vaders zoals we die nu hebben, zijn, er zijn toch in hen vele zeer uitstekende getuigenissen te vinden met betrekking tot Christus 'ware verordening van de doop, en zeer verwarde met betrekking tot de kinderdoop; waarvoor we speciale dank verschuldigd zijn aan God en alleen aan Hem, die ons daarmee krachtig bevestigt in de waarheid. *Bapt. Hist., Zd deel, pagina's 481, 482.*

Dus niet wij, maar zij die ontrouw hebben gehandeld met de geschriften van de vaderen, zijn de oorzaak dat we hier onze beschrijving van de doop van deze tijd moeten sluiten; echter, in sommige van de volgende eeuwen, waar we meer authentieke schrijvers ontmoeten, zullen we dit meer overtuigend kunnen uitleggen en versterken.

BESCHRIJVING VAN DE MARTELAREN VAN DE ZESDE EEUW 500-600

INHOUD VAN DE MARTELAREN VAN DE ZESDE EEUW

Het vers van Alcimus, geplaatst in het volgend verslag van de doop in deze eeuw, is toegevoegd, als het eerste bewijs van de marteling van deze tijd, en indirect uitgelegd.

Er wordt melding gemaakt van verschillende ernstige vervolgingen die plaatsvonden rond deze tijd, waarvan er vijftien worden opgesomd; het wordt ook getoond in welke koninkrijken, vorstendommen of landen zij hebben plaatsgevonden, evenals wie de tirannen waren door wie dit alles was begaan tegen de Christelijke gelovigen.

Een verklaring dat het nauwelijks geloofwaardig is dat alle landen waar de hiervoor genoemde vijftien vervolgingen plaatsvonden onder de Romeinse Stoel vielen; die wordt verklaard en de betekenis ervan wordt weergegeven.

Arnold, een leraar van het Evangelie, martelaar in een bos, in Frankrijk, en begraven door zijn vrouw, gepresenteerd als een vrome martelaar in het jaar *511*.

In de marge (in verband met Arnold) wordt gesproken over een ernstige vervolging in Arabië, *520* na Christus; welke conclusie kan daaruit worden getrokken.

De onderdrukking van de kerk en de dienaren van God, onder Granus, zoon van de koning van Frankrijk, wordt opgemerkt voor het jaar *562; dan wordt* in de marge melding gemaakt van veertig Christelijke boeren, die leden onder de Longobarden; Om bepaalde redenen worden ze echter niet volledig geaccepteerd.

Hierna worden voor het jaar *566* nog veertig personen genoemd, van wie de meesten met het zwaard ter dood zijn gebracht, omdat zij geen afgoderij zouden begaan, of Christus zouden verlaten; in de marge wordt een verklaring gegeven met betrekking tot deze, en zij worden door ons erkend als ware martelaren.

Golauduch, een Christelijke vrouw uit Perzië, ter dood gebracht door de Perzische priesters, *598* n Chr.

Enkele opmerkingen met betrekking tot de tijd waarin Evagrius leefde, die het laatst genoemde geval van martelaarschap heeft vastgelegd.

Hier zal de juiste plaats zijn om te zingen, met treurige stem, het bloedrode vers van Alcimus, door ons bij een eerdere gelegenheid genoemd; zoals de auteur van de geschiedenis van de heilige doop Alcimus helemaal aan het begin van deze eeuw plaatst, welke indeling onze goedkeuring bevredigt. Met betrekking tot de onderdrukking van de Christenen van zijn tijd, drukt hij in de Duitse taal, als een rouwlied, de volgende regels uit:

Der Kriegsknecht stach in Christi Seit;
Wasser sprang dus der Wunden weit
Den hclkern das die Tauf bedeut;
Der Martrer Blut zo fleuszt heut.

De soldaat doorboorde de zijde van de Heiland
Er vloeide de waterstroom uit,
Een teken van de doopritus;
Zo stroomt vandaag het bloed van de martelaren.

De vraag is nu wat Alcimus met dit vers wilde zeggen. Hij behandelt twee dingen: 1. van de doop; 2. van het martelaarschap, in vergelijking daarmee, het water dat stroomde van Christus' zijde, toen een soldaat het met een speer had doorboord.

I. van de doop. - Hiervan zullen we maar weinig zeggen, omdat dit onderwerp voldoende is besproken in ons voorgaande verslag van de doop zoals deze in deze eeuw werd toegepast; maar toch, om goed te kunnen doorgaan en om geen enkel deel van dat vers over te gaan, zeggen we dat de gelijkenis die Alcimus hier in het bloed vindt dat uit Christus' zijde vloeide, zei dat het voor het volk, of voor de volken, een teken van de doop, noch kan, noch kan worden toegepast als verwijzend naar kinderdoop; want niet alleen de zin, maar zelfs de woorden van het vers zouden dit tegenspreken. Wat de woorden betreft, hij zegt niet dat genoemd water *voor zuigelingen is, een* teken van de doop, wat hij zeker gezegd moet hebben, als hij daarmee de kinderdoop had bedoeld; maar hij zegt dat het was *voor de mensen,* of *volkeren,*een teken van de doop, welk woord (mensen of volkeren), zowel in de Heilige Schrift als in seculiere auteurs, wordt algemeen beschouwd als volwassen, of tenminste verstandige personen, die kunnen worden onderwezen, of aan wie iets kan worden gegeven betekende; zoals bijvoorbeeld Christus tegen zijn discipelen zei: "Ga heen en onderwijst alle volken, hen dopende," enz. Matt. 28:19. Bovendien, dat zuigelingen niet in staat zijn om de betekenis van kleine dingen te begrijpen, zelfs om niets te zeggen over dit grote mysterie van de doop, is zo duidelijk dat het, met de waarheid, dat ze niet tegengesproken kan woden.

II. Van *martelaarschap.* - Dit is wat we vooral in het vooruitzicht hadden; want hij zegt in de laatste regel van het voornoemde vers: "Zo stroomt vandaag het bloed van de martelaren." Zeker, hier geeft hij aan dat in de tijd dat hij dit schreef, het bloed van de (gelovige) martelaren vergoten was; want dit wordt aangegeven door het woord *heden,* dat in het algemeen wordt verstaan de tegenwoordige *dag;* maar hier betekent correct de huidige huidige *tijd.* Bovendien, wat de personen betreft die Alcimus als martelaren opmerkt, en van wie hij zegt dat hun bloed vandaag stroomde, kan niet worden begrepen dat het anders was dan orthodoxe martelaren, of, tenminste,

degenen die dezelfde opvattingen en Leer bij zich hadden; want de eerste, oude en ware Christenen noemden geen martelaren, dan hun geloofsgenoten die geleden hadden of ter dood waren gebracht voor het geloof. Hieruit blijkt, is het oude spreekwoord voortgezet, dat nog steeds wordt gebruikt: *"Niet het lijden, maar het goede doel waarvan hij lijdt, maakt de martelaar."*

Van de correcte opvattingen van Alcimus, en bijgevolg van degenen die hij martelaren noemt, met name met betrekking tot de doop, hebben we eerder gesproken en hebben we nu ook wat uitleg gegeven met betrekking tot de doop; wat voor het heden voldoende moet zijn. De onpartijdige lezer kan voor zichzelf beslissen. In de tussentijd betaamt het ons om te onderzoeken en, indien mogelijk, te laten zien wanneer, waar, waarom en hoe genoemde martelaren leden. Maar omdat we niet in staat zijn om, vanwege de schaarste van oude schrijvers, dit alles te weten, zullen we ons tevreden stellen met wat we vinden met betrekking hiertoe, en zullen we daarom trachten de meest getrouwe en waarheidsgetrouwe verslagen te volgen.

Alicmus boek 1 Orig. Mund. Wordt nagevolgd in de Mag. ent en door Jac. Meh.

VAN DIVERSE ERNSTIGE VERVOLGINGEN IN DEZE TIJD TEGEN DE CHRISTENEN IN VELE KONINKRIJKEN, PROVINCIES EN LANDEN, DOOR JODEN, HEIDENEN, EN VALSE OF APOSTATE CHRISTENEN

We hebben alleen van Abraham Mellinus genoemd, naast vele oude door hem genoemde schrijvers, die het martelaarschap van deze tijd vollediger hebben vastgelegd, vijftien vervolgingen in deze eeuw, die het heftigst werden opgeworpen tegen de Christenen, in verschillende landen.

Om dit zo veel mogelijk te beschrijven, om de lezer niet te vermoeien, zullen we het verslag van de voornoemde auteur niet woord voor woord presenteren, maar er het merg en de pit daarvan uithalen en het zo duidelijk presenteren als is mogelijk voor ons om te doen. In het tweede *boek* van de *Geschiedenis van de Vervolging, enz.*, Onder een schijn van een nadere verklaring, nl. "Expositie van Satan gebonden duizend jaar," fol. 293, col. 1- 4, worden in opeenvolgende volgorde beschreven, onder andere, de hiervoor genoemde, vervolgingen, binnen de grenzen van de zesde eeuw, namelijk, **AD 518,** tot het einde van de eeuw; die we kort hebben samengevat.

Allereerst wordt er melding gemaakt van vele onderdrukkingen door de Joden, heidenen en anderen; waardoor het hele Christendom in beroering werd gehouden, vanaf het bewind van de keizer Constantijn de Grote, tot die van Justinus de Grote (fol. 293, col. 2); echter, omdat de onderdrukking plaatsvond vóór de tijd van Justinus de Grote, dat wil zeggen vóór 518 AD, zullen we ze verlaten, als niet behorend tot het aantal dat door ons wordt genoemd.

VAN DE VERVOLGEN NA HET TIJDSTIP VAN JUSTIN DE GROTE VAN AD 518 TOT EINDE VAN DE EEUW

1. Er wordt verklaard dat naast de vervolging ingesteld in het begin van de regering van Justinus de Grote, door Theodoricus, de Ariaan, tegen degenen die orthodoxe Christenen werden genoemd; en een zekere Joodse tiran, Dunan genaamd, die de

Christenen in de stad Nagra vervolgde met geweld.; in het vijfde jaar van het bewind van Justin Fol. 293, col. 3.

2. Van Amalric, koning van de West-Goten, in Frankrijk, wordt gezegd dat hij veel ergernis en minachting zelfs over zijn eigen vrouw, Clotildis, aandeed, omdat zij orthodox was in het Christelijk geloof. *Ibidem,* van Hist. Gal. *en Isidor., in Chron..*

3. Er wordt verklaard dat in het derde jaar van Justinianus de Grote, neef van Justin de Grote, een vervolging tegen de Christenen werd opgeworpen door de Samaritaanse Joden in Palestina. *Ibidem,* col. 4.

4. Naderhand was er ook een korte vervolging van de Christelijke gelovigen door de Vandalen in Afrika. *Ibid.*

5. Ook de Ariaanse vervolging van de Christenen, door Totila, die zou hebben plaatsgevonden onder Justinianus, in Italië, wordt door dezelfde schrijver genoemd.

6. Behalve deze werd de vervolging die door de Joden en Samaritanen was begonnen, in Caesarea, in Palestina, herhaald in het 29e jaar van de regering van Justinianus. *Zie hierboven.*

7. We lezen dat in de tijd van Justinus II de Christelijke kerken in Perzies-Armenië werden onderdrukt door Chosroe, de koning van Perzië. *Zie hierboven.*

8. In het derde jaar van genoemde Justin viel Alboin, de eerste Koning van de Longobarden, Italië binnen, die gezworen had om al het bloed van de Christenen met het zwaard te vernietigen. *Ibid.*

9. In deze tijd werd ook door Manucha een Saraceense vervolging tegen de Christenen uitgevoerd.

10. Daarna oefende Chilperic, een vijand van de Christenen, grote wreedheden jegens hen uit. Fol. 294, kol. 1.

11. In het eerste jaar van Mauritius, keizer van de Cappadociërs, werkten de Perzen een vervolging met vuur en zwaard, in Armenië. *Ibid.*

12. In deze tijd hielden de Longobarden in heel Italië niet op de Christelijke gelovigen te onderdrukken. *Zie dezelfde plaats.*

13. Rond deze tijd was er ook een vervolging in Frankrijk.

14. Ook in Spanje.

15. In Engeland trachtten de heidenen de Christenen uit te roeien. Lees voor de volledige informatie over de bovenstaande vervolgingen, afgezien van de bovenstaande referenties, A. *Mell., Pagina* 293, 294 en verder naar p. 303.

OPMERKING - In de vijftien vervolgingen die in deze eeuw hebben plaatsgevonden, merken we dat twaalf verschillende koninkrijken, vorstendommen en andere landen

worden genoemd, niet alleen in Europa, en nog minder in Italië (die ook alleen als één land kan worden gerekend), waar de Roomse bisschoppen vooral hun zetel hadden en goddeloze heerschappij; maar ook, voor het grootste deel, in Azië en Afrika, die ver van Italië verwijderd waren, en verschillende delen van de wereld vormden. De genoemde landen, in opeenvolgende volgorde, zijn deze: 1. Nagra, een plaats of regio in Arabië. 2. Frankrijk. 3. Palestina. 4. Sommige regio's in Afrika. 5. Italië. 6. Caesarea. 7. Perzie-Armenië. 8. Een bepaald land waar de Saracenen de Christenen vervolgden. 9. Een ander land, waar Chilperic tiranniseerde. 10. Armenië. 11. Spanje. 12. Engeland. Dit zijn de genoemde landen,

Wie zal nu geloven, of al deze landen onder het Romeinse rijk lagen? Ja, meer dan dat, wat voor gewone mensen zullen denken dat zij allen de Roomse Stoel behielden, en dat bijgevolg alle personen die bij die vijftien vervolgingen werden gedood, de Roomse religie beleden? Zeker, dit verschijnt in geen geval; maar het tegendeel is duidelijk. In de eerste plaats, omdat we bij betrouwbare auteurs niet vinden dat het gezag en de macht van de Roomse bisschop of paus in die tijd zo groot waren, dat niet alleen Europa, maar ook Azië en Afrika, het geheel vormen van de oude of toen bekende wereld, boog voor hem; welke toch zou moeten worden bewezen en bevestigd, want in deze drie afdelingen van de wereld bevinden zich de bovengenoemde koninkrijken, vorstendommen en landen,

In de tweede plaats dat er in deze tijd mensen in verschillende landen waren, die niet alleen met betrekking tot de doop, maar ook op andere punten van religie, heel andere opvattingen hadden dan die van de Roomse kerk begrepen en geloofden; is dat zo duidelijk te zien uit ons vorige verslag van de doop in deze eeuw, dat geen redelijk persoon zal betwisten, laat staan kan weerleggen.

Hieruit volgt dat, naar alle schijn, in de bovenvermelde vijftien vervolgingen, niet een paar, of op zijn minst enige, orthodoxe gelovigen ter dood werden gebracht, als ware martelaren; want zo iemand is van oudsher het onderwerp geweest van vervolging. We zullen daarom onderzoeken wat mensen op die tijd, als vrome getuigen van Jezus, standvastig getuigd hebben van de waarheid van hun Verlosser door hun dood, en het verzegelden met hun bloed.

ARNOLD, EEN LERARENT VAN HET EVANGELIE EN HET CHRISTELIJKE GELOOF, GEMARTELD IN EEN BOS NABIJ PARIJS, **511 AD**

Vermeld wordt dat in het elfde jaar van de zesde eeuw een zekere vrome leraar, genaamd Arnold, niet bereid is om het talent dat hem door God is gegeven, onder de aarde te begraven, maar indien mogelijk, om wat geestelijk gewin voor Christus te verkrijgen zijn Verlosser, door het Evangelie te prediken, verruilde zijn leven voor de dood in de bossen van Frankrijk, en werd aldus gerekend tot het aantal vrome martelaren. Hierover merkt P.I. Twisck onder andere het volgende op, voor het jaar 511: "Toen Arnold het Evangelie van Christus predikte en het Christelijk geloof in een bos in Frankrijk, in de buurt van Parijs, werd hij martelaar en werd daar begraven door zijn vrouw." *Chron., 6e boek, Q.* 117, kol. 2, van *Chron. Nicol. Gillem., Fol. 44.*

OPMERKING - Alle genoemde bijzonderheden met betrekking tot Arnold, geven duidelijk de oprechtheid van zijn geest en standpunten weer, evenals hoe ver hij stond

afgezonderd van het bijgeloof van de Roomse kerk, dat toen al heel erg bijgelovig was. Dit laatste lijkt vooral uit verschillende omstandigheden.

Ten eerste omdat wordt beweerd dat hij de tradities en legenden van de Romanisten niet predikte, maar het Evangelie.

Ten tweede, omdat wordt getoond wat hij uit het Evangelie predikte, namelijk Christus en het Christelijk geloof, maar niets over de macht van de Romeinse bisschop, of over het Romeinse geloof.

Ten derde, omdat volgens oude schrijvers wordt beweerd dat hij door zijn vrouw is vermoord (waar hij ter dood is gebracht) omdat hij door het martelaarschap werd vermoord; maar om een vrouw te hebben die de Roomsen vele jaren eerder verboden hadden, aan leraren en diakens, op straffe van afzetting. Met betrekking tot dit, luidt het artikel dat werd vastgesteld over het jaar **495**, in een bepaalde pauselijke Concilie, als volgt: "De priesters, dat is diegenen die ook prediken, en diakenen zullen zich onthouden van het nemen van zichzelf vrouwen, als zij dit niet in acht nemen, zullen ze van hun ambt worden afgezet." *Seb. Franck 'Chron. Rom. Concilen, fol.* 48 col. 4, van *Concil. Aphr.*

Ten vierde, omdat we in de oude registers hebben gevonden waarin de namen van de belangrijkste oude leraren en martelaren zijn opgetekend, niet de minste beschuldiging tegen deze man, hetzij van bijgeloof, of iets anders; hoewel we ijverig hebben gezocht en anderen hebben laten zoeken.

OPMERKING - Het schijnt dat ongeveer negen jaar na de dood van de genoemde martelaar Arnold, namelijk **520 na Christus**, een grote vervolging ontstond in Arabië tegen de Christenen; waarvan P.I. Twisck het volgende schrijft: "AD 520, een opruiende Jood, die zich voordeed als de tweede Mozes, veroorzaakte een vreselijke slachting en vervolging van de Christenen, in **Nagra in Arabië,** onder het bewind van keizer Justin, hij versloeg de vrome bisschop Arethas en vele duizenden Christenen. *Chron 6de boek, pagina 180, kolom 1,* van *Nicephor., lib. 16, petitie 6.* Maar omdat we geen betrouwbare informatie hebben kunnen verkrijgen, behalve wat we hebben laten zien, met betrekking tot deze bisschop Arethas, of hij een echte en orthodoxe bisschop was, evenals met betrekking tot de vele duizenden Christenen die werden gedood met voor hem, of zij een goede geloofsbelijdenis hebben beleden, wat we zeer betwijfelen, we zullen onszelf er niet mee bemoeien. Desalniettemin moet worden bedacht dat er onder zo veel mensen op zijn minst sommigen waren die hier en daar stierven in het ware geloof, aangezien ze soms in verschillende landen verspreid lagen. Hiervan zullen we de goedbedoelende lezer laten beoordelen, voor zichzelf.

HET ONDERDRUKKEN VAN DE KERK EN DE DIENAREN VAN GOD, ONDER GRANUS, DE ZOON VAN DE KONING VAN FRANKRIJK **AD 562**

Dat gelovigen en de leiders van de kerk van God op die tijd grote onderdrukking moesten ondergaan, gaf onze beminde broeder en medewerker in Christus, P. J. Twisck, overleden, in zijn tijd door aan zijn kameraden met deze woorden: "Omtrent

deze tijd (562) werden de kerken en de dienaren van God zeer geplaagd door Granus, de slechte zoon van de koning van Frankrijk.' *Kron. 6e boek, pagina* 192, kol. 1, van *Paul Merula, fol.* 431, *hist. Wenc., Fol.* 78.

ONGEVEER VEERTIG CHRISTENEN DOOR DE LONGOBARDEN IN ITALIË GEDOOD MET HET ZWAARD, VANWEGE WEIGERING OM TE OFFEREN**, AD 566**

Kort na de dood van de boeren die zojuist in de kantlijn werden gesproken, door de heidense Longobarden, - die volgens hun gewoonte, het hoofd van een bok aanboden aan Satan, - werden ongeveer veertig deemoedige en vrome Christenen gearresteerd. Toen hun ontvoerders, ter ere van Satan, hun offer hadden omsingeld, het met hun toverachtige bezweringen en toverformules hadden toegewijd, en hun hoofden ervoor hadden gebogen en het aanbaden, wilden zij de gevangen Christenen dwingen om met hen dit hoofd -de bok- van aanbidding ook te aanbidden. Maar de meeste Christenen, die liever sterven en ernaar streven het onsterfelijk leven te verwerven, in plaats van te leven en de Duivel te aanbidden, weigerden hun hoofd te buigen, - wat ze altijd hadden gedaan ter ere van God hun Schepper, - voor een ijdel en vergankelijk schepsel. Daarop, de vijanden van God en Zijn Gezalfde, die niet hadden geaarzeld om tegen de Heere te vechten, en om tegen de prikkela in te trappen, doden hen met het zwaard, nl. alle de gevangenen in gevangenschap die geen gemeenschap zouden hebben met hun afgoderij; en aldus werden zij (ten laatste) allen gezegende martelaren van Jezus Christus. Vergelijken *A. Mell. 2d boek,* 1699, *pagina* 299, kol. 4. van *lib.* 5 *Dialog., Cap.* 28.

* In het volgende jaar, namelijk **A.D. 563** wordt melding gemaakt van veertig Christelijke boeren, die de Longobarden in beslag namen en zouden dwingen te eten van het voedsel dat aan afgoden werd geofferd; maar toen ze weigerden dit te doen, werden ze samen onthoofd, vanwege het geloof in de enige God en zijn Zoon Jezus Christus. Vergelijken. J. Twisck. Kron. pagina 192, van "Marianus Scotus," lib. 4, met A. Mell., 2e boek, fol. 299, kol. 4, van "Gregor. Dialog.", Lib. 5, cap. 27 van betrouwbare ooggetuigen. Niettemin, we durven hen niet te tellen als de ware, weerloze martelaren, omdat we betwijfelen of ze zich bij hun vrees gedwee hebben getoond.

* Met betrekking tot deze martelaren hebben we niet geconstateerd dat er iets aan hun taak is overgelaten, met betrekking tot de oprechtheid en standvastigheid van hun geloof (zoals is gesteld met betrekking tot Arnold); noch hebben we iets ontdekt dat in strijd is met de opvattingen van de anabaptisten; vandaar dat we hen een plaats hebben gegeven tussen de gelovige martelaren van Jezus Christus.

GOLAUDUCH, EEN CHRISTELIJKE VROUW GEDOOD OM DE GETUIGENIS VAN JEZUS CHRISTUS, **AD 598**

Omstreeks 598 na Christus, ten tijde van keizer Mauritius, Golauduch, leed een Perzische vrouw, die eens een aanhanger was geweest van de Perzische religie, maar

vervolgens bekeerd werd tot Christus, en bijgevolg was gedoopt op haar geloof, en bleef standvastig in de belijdenis van de Christelijke religie, zelfs tot de dood toe. Hierover maakt Evagrius vermelding, die we beschouwen als dezelfde van wie we elders hebben gesproken, en die we hebben getoond dat hij de doop van catechumenen heeft beschreven en geprezen als iets lovenswaardigs; dat is van degenen die werden gedoopt na geloofsbelijdenis. Hij schrijft het volgende van Golauduch: "Op die tijd (namelijk, tijdens het bewind van Mauritius), leefden er onder ons, de Godzalige martelaren, Golauduch, die, na vele en ernstige martelingen te hebben geleden door de handen van de magiërs of Perzische priesters, eindelijk de kroon van de martelaar ontving; van wiens leven, de oude Stephen, bisschop van Hierapolis, een verslag heeft geschreven.' Vergelijk Evagrius, lib. 6, cap. 19; ook *Nicephor., lib. 18, cap. 25, ex Act.* Sabulosis, met A. Mell., 1619; fol. *301, kolom 1.*

Abraham Mellinus en J. Mehrning verschillen echter in de veronderstelde tijd waarin Evagrius (die naar het schijnt het bovenstaande verslag van het martelaarschap van Golauduch schreef) zou hebben geleefd, J. Mehrning die hem naar het midden verwijst van de vijfde eeuw, terwijl Abr. Mellinus plaatst hem daarentegen bijna aan het einde van de zesde. Dit verschil in chronologie laten we aan hen over, vasthoudend aan het feit dat ze allebei over één en dezelfde persoon schreven; wie was een goede historicus en goed thuis in kerkelijke aangelegenheden.

Deze persoon noemden we te voren toen Evagrius, die de doop van bovengenoemde catechumenen, dat wil zeggen van degenen die eerder in het geloof onderwezen waren, lovenswaardig heeft geprezen en daarna, naar het schijnt, ook melding maakt van die martelaar, Golauduch, die haar virtueel noemt zijn zuster in het geloof, en een lid van zijn kerk. Want, wanneer hij zegt: "In die tijd leefde er onder ons, de Goddelijke martelaar Golauduch," wat wil hij nog meer betekenen, maar die vrouw hoorde bij en leefde in dezelfde kerk waarvan hij een lid, of tenminste, van wiens Leer hij hield en die hij koesterde? Bovendien hebben wij niets gevonden wat haar is toevertrouwd, met betrekking tot haar geloof en goed gesprek, zoals is gezegd over de voorgaande martelaren; daarom zijn we tevreden over haar.

BESCHRIJVING VAN HEILIGE DOOPSEL IN DE ZEVENDE EEUW 600-700

INHOUD VAN DE DOOP IN DE ZEVENDE EEUW

Adrianus wordt genoemd als de eerste die zich in deze eeuw, niet zozeer in woorden als in zijn daad, uitsprak tegen de kinderdoop; wat betreft de manier waarop de Romanisten tegen hem zijn ingegaan, zal elders echter vollediger worden gesproken.

De Bracerensiaanse pausisten, om het verval van de kinderdoop te voorkomen, bevestigen het in een bepaalde raad.

De vromen houden zich aan de ware verordening van de doop van Christus, niettegenstaande de macht van de paus en het decreet van de bovengenoemde raad.

In de tussentijd waren er gedoopt (dat wil zeggen, op volwassen leeftijd), Anastasius, de Perzische; Theodorus of Theodus; vele **honderden Joden;** sommige in Ober- en Nedersaksen; sommigen in Engeland.

Reclassering of onderzoek in het geloof werd in zijn tijd door de orthodoxen beoefend, zoals onder andere Amandus, Birinus, een andere leraar.

Degenen van de **Joodse natie** werden nu leden van de Christelijke kerk; sommigen van hen vroegen, na het geloof te hebben beloofd, om de doop.

Hoe Zeno van Verona de catechumenen gewoonlijk toesprak; uitleg van zijn adres.

Het voorbeeld van de Egyptische Godgeleerden, die de Leer van het geloof predikten, vóór de doop, aan de catechumenen, wordt op die tijd door anderen gevolgd.

De tijd voor de doop, die op Pasen en Pinksteren was vastgesteld, is elke dag tot taak gesteld vanwege de kinderdoop. De paus decreteert ook dat tijdens de mis de kus van vrede aan het volk wordt aangeboden, zodat de massa, die naar het schijnt slechts weinig door de mis werd geacht, als hoger kon worden beschouwd.

De gelovigen waren door het pauselijk decreet niet van hun geloof afgewend; ja, het schijnt dat zelfs sommige van de Roomse kerk zich tegen het pauselijke bijgeloof verklaarden; zoals, 1. Isidorus, *2.* Cesarius, *3.* Adelheymius, 4. Agatho, *5.* Julian Pomorius. In de tussentijd wordt ook melding gemaakt van Isidorus van Spanje, en wat hij heeft geschreven over de doop, namelijk van de aanvragers voor de doop en medegebeden.

De Christelijke ouders, Lutgerus en Libuga, lieten hun zoon Lutgerus niet gedoopt, totdat hij, nadat hij het geloof in Frankrijk had aanvaard, daarop werd gedoopt.

Eindelijk, het verschil tussen die van de Roomse kerk en diegenen die de doop in geloof opdroegen.

CONCLUSIE VAN DE BESCHRIJVING VOOR DEZE EEUW

Niettegenstaande in deze eeuw werd de zetel van de Antichrist tot de hoogste hoogte verheven, aangezien de keizer Phocas, 606 na Chr., De Romeinse bisschop de titel van Papa, dat wil zeggen paus of opperste vader, verleende, welke naam eerst werd aangenomen door Bonifatius III in de decreten die door hem zijn uitgevaardigd om gehoorzaamheid te bevelen: "Wij zullen, wij bevelen, wij decreteren, bevelen wij, enz. aldus zal ik, aldus ik verordineerd, aldus decreteren, aldus gebied ik;" waardoor veel bijgeloof en menselijke uitvindingen aan het volk werden gepresenteerd als het Woord van God; zoals beeldaanbidding, aanhef van het Avondmaal, naleving van de kinderdoop zo nodig voor redding, enz. Maar veel vrome mensen weigerden niet alleen al deze dingen te gehoorzamen die de paus had voorgeschreven, maar sommigen verzetten zich er zelfs botweg tegen, en daagden censuur, afwijzing en concilie uit, sommigen in dit en sommige in dat opzicht, het pauselijke en Romeinse bijgeloof, zoals onder andere, werd gedaan met betrekking tot de kinderdoop en alles wat daar betrekking op had, waarmee niet alleen sommige gewone mensen, maar ook enkele vooraanstaande en geleerde mannen ontevreden waren, zodat zij het in de steek lieten helemaal, ja, aangegeven door woorden en daden, dat zij ertegen waren; wat zelfs in Rome manifest werd, zoals op de juiste plaats zal worden getoond.

AD 605.- Op die tijd schreef Gregorius de Grote: "Als een bisschop, wie hij ook is, een algemene bisschop wordt genoemd (dat is paus), dan vervalt de hele kerk." In Regist., Lib. 8, cap. 188. Nogmaals: 'Ik zeg eerlijk gezegd dat iemand die zichzelf een algemene bisschop noemt, of het verlangen om zo genoemd te worden, is in zijn verheffing de voorloper van de Antichrist."Lib. 4, Epist. 30, Sam. Velt., Geslacht Register, pagina 125.

606. - In ditzelfde jaar, waarin de paus werd aanvaard, door Phocas, als het hoofd van de algemene Latijnse kerk, verzette de gevierde leraar en bisschop Adrianus zich publiekelijk tegen de kinderdoop, en hij wenste noch de kinderen zelf te dopen, noch te hebben zij doopten, maar verloochenden hen de doop; op grond waarvan hij werd beschuldigd door Gregorius de Grote, bisschop van Rome, aan Johannes, bisschop van Larissa, zoals blijkt uit een bepaalde brief van Gregory aan John, waarin onder andere het volgende staat: *"De tweede artikel van de beschuldiging tegen bisschop Adrianus is dit: dat hij de doop aan zuigelingen heeft geweigerd en hen aldus heeft laten sterven."* Centur. Magd., Cent. 9, cap. 4, pagina 141, volgens de beschrijving in Bapt. Hist., Blz. 496 en H. Montanus. Nietigh., Pagina 80.

Het lijkt inderdaad waar dat Adrianus zei dat hij strafrechtelijk werd gestraft voor zijn opvattingen tegen de kinderdoop en omdat hij de kleine kinderen niet- gedoopt liet sterven, zoals de Ouden zeiden, en vollediger zal verschijnen in onze beschrijving van de martelaren.

AD 610. - De zuigelingendoop schijnt, zoals het er nu uitziet, door velen als zeer gering te worden gewaardeerd, hetzij als gevolg van de leer van de bovengenoemde Adrianus, hetzij om een andere reden, zodat het als nutteloos en niet noodzakelijk werd beschouwd tot redding, die van de Roomse kerk verzetten zich publiekelijk tegen dit gevoel, om het uit te roeien, of, tenminste om het te excommuniceren door de anathema van de paus; daarom werd in AD 610, in de tweede Bracerensiaanse Concilie, onder andere artikelen vastgesteld, verordend en gepubliceerd: "Die

kinderen moeten worden gedoopt, als dat nodig is voor hun redding." Seb. Franck, Chron., Rom., Kett., Fol. 74, col. 2. P..l. Twisck, Chron., 7e boek pagina 213, col. 2.

Maar hoe de ware Christenen, die terecht Christus 'verordening van de doop hielden, zichzelf onderhielden met betrekking tot deze kwestie, en of zij daardoor vervolgd werden, wordt niet duidelijk uitgedrukt, maar zal, indien nodig, vollediger worden uitgelegd in haar juiste plaats.

Over A. D. 620.- Hoewel, door middel van het gezag van de paus van Rome, die was gekozen de hoogste hoofd van de kerk, ***en door het besluit van genoemde Bracerensian Concilie, de kinderdoop werd nu zo stevig gevestigd, dat niemand die wenste lid te blijven van de Roomse kerk, durfde er een woord tegen te zeggen;*** maar toch, onder hen die meer van Christus hielden dan de paus, en het Evangelie belangrijker achtten dan de decreten van pausen en concilies, werden het ware geloof en de ware verordeningen van Christus, in het bijzonder het doopartikel, toch juist gehandhaafd; waarover zou heel wat kunnen worden gezegd, ware het niet dat de boeken en geschriften van de vromen zo betreurenswaardig en tiranniek waren vernietigd door die van de Roomse kerk.

AD 608.- Theophilactus leerde in deze tijd dat iedereen de Heilige Schriften moet en mag lezen, als hij zijn kinderen terecht in de woorden van de I, prd, On $ ph, 6, Sam zou opdragen. Velt., Pagina 152, We zijn echter in het bezit van zoveel getuigenissen van authentieke schrijvers als nodig is om genoemde kwestie vast te stellen.

Wat dit betreft, die doop diende in die tijd aan volwassen personen, door degenen die tegen het decreet van de Roomse kerk waren in de kwestie van de kinderdoop, verschijnt uit drie omstandigheden: 1. uit de tijd van de doop; 2. van de plaats van dopen; 3. van de personen die zijn gedoopt.

Wat de dooptijd betreft, werd Pasen uitdrukkelijk gespecificeerd in de anti-Idiorensiaanse Concilie, waar het werd ingesteld, in tegenstelling tot degenen die elke dag pasgeboren kleine kinderen dopen: dat niemand anders dan Pasen gedoopt mag worden, behalve in geval van dreigende dood. In Decr. Antis.; tot die tijd werd de instructie in het geloof gewoonlijk aan de catechumenen gegeven, zoals hierboven voldoende is aangetoond.

Wat betreft de ***plaats van dopen, was het niet in een doopvont of een bekken, maar in de wildernis, hier en daar aan de rivieren, waarheen, zoals iedereen gemakkelijk kan beoordelen,*** pasgeboren kleine kinderen niet kunnen gaan; evenmin kunnen zij de manier die bij de doop gebruikelijk is, observeren, namelijk knielen tijdens de doop en in of onder het water gaan; waarvan er op die tijd veel voorbeelden waren in warme landen. Onder andere schrijft Beda (lib. 2, cap.16): "Dat Paulianus veel personen op de middag doopte, dichtbij de stad Trovulsinga, in de rivier de Trehenda."

Deze manier van dopen, door de Ouden die ***induiken of onderdompeling*** wordt genoemd, is al lange tijd waargenomen, zelfs tot de huidige tijd, vooral door de oostelijke en zuidelijke naties, die het Griekse woord Baptisma (doopsel) of baptizo (om te dopen) begrepen, om een totale onderdompeling of onderdompeling in water aan te duiden; echter, het blijkt dat, ***volgens het idioom van de Griekse taal, genoemde woorden niet alleen een onderdompeling of onderdompeling betekenen,***

maar ook een wassing of besprenkeling met water. Bijvoorbeeld, *baptisma, ba ¢ tismos, is* vertaald sprenkelen, wassen, onderdompelen, enz. Zie *Dictionar. Tetraglott., In quo voces Latine omnes cum Graca, Gallica en Belgiccu interpretatione. Amsterodami ex Typographic Ravesteniana, AD 1634.*

We laten echter de bovenstaande vorm van de doop op zijn eigen merites; het overtreedt ons om te laten zien dat het niet kan worden toegediend aan kleine kinderen en dat degenen die zich op deze manier hebben laten dopen, volwassen en verstandige personen moeten zijn geweest.
Wat het derde punt betreft, namelijk welke *personen* toen werden gedoopt, is voldoende duidelijk gemaakt uit de twee voorafgaande omstandigheden van tijd en plaats; maar boven dit, zullen we enkele personen noemen. Op die tijd werd er gedoopt in Jeruzalem, Anastasius de Perzische; in Constantinopel werden de gevierde Perzische vrouw, Caesarea, met haar man en veel van haar volgelingen gedoopt; in Beieren, Theodorus, ook Theodo of Theodus genoemd, met veel mensen die de doop kregen.

In Spanje werden ***vele honderden Joden gedoopt in geloof***, waarvan het aantal door sommige schrijvers wordt geschat op enkele duizenden te zijn geweest, welk nummer echter, om niet de grenzen van de waarheid te overschrijden, we niet hebben durven geven of volgen; hetzelfde gebeurde in ***Boven- en Neder- Saksen, in Engeland en andere landen, waar in deze tijd wordt beweerd dat ontelbare aantallen het geloof bereikten en daarop werden gedoopt***. Dit staat in *Bapt. Hist., Blz. 491,* van *John Magnus, Paul Diaconus, Bede, Hist. Gath,* etc., die met elkaar moeten worden vergeleken.

A.D. 632. - Op die tijd werden de proeftijd en het onderzoek in het geloof door de orthodoxe leraren beoefend. Degenen die zich voordeden voor de doop, hetzij van Joodse, heidense of Christelijke afkomst, werden voor het eerst bewezen en. onderzocht in het geloof, welk onderzoek gewoonlijk zes of zeven keer plaatsvond in de week voor Pasen of Pinksteren; tot het einde, dat de catechumenen, na een goede belijdenis te hebben afgelegd en bevestigd in het geloof, bij de naderende feestdag kunnen worden gedoopt. Deze gewoonte wordt opgemerkt door vele schrijvers; we zullen echter alleen dit korte uittreksel van *Bapt* presenteren. *Hist., Pagina 492:* "De bisschop of leraar Amandus maakte de zoon van Dagobert een catechumeen, voordat hij hem doopte." *Regina, lib. 1.*

In Neder- Saksen zag Birinus het als regel om mensen niet te dopen voordat hij had gecatechiseerd, dat wil zeggen, hen had geïnstrueerd. *Bede, lib. 4, cap.* 16. Een andere leraar instrueerde, volgens Metaphrastes, een bepaalde Joodse maagd, voordat hij haar doopte. Vincent vertelt over Arnulf dat hij (na eerdere instructies) een zieke persoon heeft gedoopt, die kort daarna beter werd. *Lib. 23, karper.* 76, waarmee we niet zouden aangeven dat de doop enige deugd heeft om het lichaam te genezen; maar dat het wordt toegediend aan verstandige personen; en dat in het geloof, volgens de verordening van de Heere, Marcus 16:15, 16.

Ongeveer* 646 *na Chr. - *Zoals de Leer van het geloof in Jezus Christus zich nu enorm verspreidde, en de gelovigen op vele plaatsen toenamen, zodat de kerk, die soms vanwege vervolging gewoon was geweest* schuilplaatsen in holen en grotten begonnen hier en daar op te rijzen, terwijl kruiden in de lente uit de aarde opsprongen, maar haar groei bleek niet alleen hier te zijn die, geboren uit Christelijke ouders, het geloof

accepteerden, ***en ook niet alleen van heidenen die zich bekeerden tot het geloof, maar voornamelijk van de Joden, die eerder zeer bitter tegen de Christenen waren geweest, maar die nu in multidudees kwamen, zoals niet lang geleden gebeurde, om gedoopt te worden in de Naam van Christus,*** op geloof; een voorbeeld hiervan is gegeven door Gregorius van Turon *(lib. 5 "Chron. Franc., cap. 11).* Sommige Joden die de doop verlangden, zeiden met één stem tegen de leraar: *"Wij geloven dat Jezus de Zoon is van de levende God, beloofd aan ons voor een Profeet en Messias, daarom bidden wij om te worden gewassen door de doop, opdat we niet mogen blijven in onze zonden."*

De leraar verheugde zich over deze bekentenis en in de nacht voor Pinksteren, toen het gebruikelijk was om te kijken en te bidden, ging hij naar de plaats van de doop, gelegen buiten de stadsmuren; waar de hele menigte voor hem neerviel en bad om gedoopt te worden. *Bapt. Hist., Pagina 499.*

A.D. 658.- D. Joseph Vicecomes citeert uit Zeno van - Verona, een bepaald aanspraak dat de laatstgenoemden gewend waren aan de catechumenen te vertellen, toen ze op het punt stonden om te worden gedoopt: "Verheugt u (geliefde vrienden), het is waar, in de doop wordt u afgestaan van u kleren, maar versierd in het hemelgewaad, u zult spoedig weer opstijgen, wit als sneeuw, wie het niet zal verontreinigen, zal het koninkrijk der hemelen beërven." *Bapt. Hist., Blz.* 501, van *Vicecom., Lib. 4, cap. 10,* uit Zeno's tweede homilie over de doop.

Dit zijn allemaal uitdrukkingen die betrekking hebben op verstandige personen, en niet in het minst van toepassing op zuigelingen; want, wanneer, in de eerste plaats, het hier is gezegd: "Verheug u", dit is het tegenovergestelde van zinnebeeld, dat verdriet dat de catechumenen voorheen gewoonlijk voelden vanwege hun vele zonden, waarover zij weenden en rouwden; maar nu, gewassen zijnde in de doop, door geloof en het bloed van Christus, hadden zij reden zich te verheugen, evenals de cipier, *die, gedoopt zijnde, zich verheugde met heel zijn huis,* Handelingen 16; en als de Ethiopiër, die na de doop zijn weg verlustigde, Handelingen 8:39.

Het afleggen van de lichamelijke kleding voor de doop en het aanbrengen van een sneeuwwitte mantel van gerechtigheid in de doop, evenals de bekommernis om het niet te verontreinigen met zonde na de doop, waarnaar in het bovenstaande adres verwezen wordt naar de catechumenen, is geen werk voor zuigelingen, maar alleen voor volwassen personen; vandaar dat de doop die daar wordt gesproken, niet de kinderdoop is, maar een doop die in het bijzonder alleen voor de volwassene en die van een redelijke geest geldt.

Over A.D. 670.- Op die tijd werd de heilige doopverordening van Christus nog steeds terecht **in Egypte** waargenomen; namelijk, de Leer van het geloof werden vóór de doop aan de catechumenen gepredikt; ja, deze praktijk werd daar zo hoog gewaardeerd, dat sommigen in andere landen, die in dit artikel van de Roomse kerk afscheidden, besloten om de Christelijke religie te herstellen volgens het voorbeeld van de Egyptische Christenen, vandaar dat zij gestileerde *beginners in de Christelijke religie waren.* In navolging hiervan, is citaat van Vicecomes *(* lib.2, cap.3 *),* uit het boek van Jacob Pamelius over Tertullianus, ongetwijfeld gemaakt, zeggend dat de *beginners in de Christelijke religie* (dat wil zeggen, degenen die, los van de Roomse kerk, de Christelijke religie vestigden op de oorspronkelijke apostolische

basis), aangenomen de beoefening van catechisatie (dat wil zeggen, het onderwijzen van de Leer van het geloof), vóór de doop van de Egyptische Godgeleerden. Bap. *Hist., Pagina 501.*

Omstreeks 682 na Christus. *Zoals* de gelovigen die zich strikt houden aan de doopverordening van Jezus Christus, in niet geringe mate toegenomen, zoals in veel landen kan worden geconcludeerd, zelfs in de Roomse kerk, zodat, met betrekking tot het tijdstip waarop de doop zou moeten worden toegediend, ze hadden hier en daar genoegen genomen een vaste tijd; namelijk dat het op een van de twee feesten, Pasen of Pinksteren zou moeten plaatsvinden, en dat met het oog hierop de catechumenen eerder zouden moeten worden ingelicht en in de weken voorafgaand aan de feesten in het geloof zouden worden onderricht; die van de Roomse kerk, die gemakkelijk te oordelen zijn, waren hier niet tevreden mee, gezien het een middel was om de kinderdoop volledig opzij te zetten; en niet alleen dit, maar om alle andere bijgelovigheden en menselijke uitvindingen volledig af te schaffen, die met zo veel arbeid en kosten, door raden en anderszins, schijnbaar om het beste in de Roomse kerk waren geïntroduceerd. Het was daarom - om dit te voorkomen - lijkt het opportuun om de invoer te vernieuwen en opnieuw te publiceren van wat eerder, AD 610, in de tweede Bracerensiaanse Vergadering was verordend, namelijk: "Dat zuigelingen moeten worden gedoopt, *J. Twisck, Chron., Pagina* 233, kol. 1, van *Hist. Georg., Lib. 4. Chron., SF, fol.* 19.

Hieruit blijkt dat de grootste zorg van de paus was, niet om de mis en de kinderdoop te verliezen, die beide de hoofdpunten waren waarop de Roomse kerk rustte, zoals de tempel van Dagon op twee pilaren, die werden bedreigd, nu door deze Simson en nu door een ander, door de armen van de Geest en het Woord van God, liepen ook het gevaar volledig uitgeroeid en verbroken te worden. Wat wil de paus dit voorkomen? Wat de mis betreft, verordonneert hij dat tijdens de mis de kus van vrede aan het volk moet worden aangeboden. Maar hoe kon hij het volksvolk meer insinuerend en minzaam binden aan het bijgeloof van de mis, dan door hen de kus van vrede aan te bieden? Maar wanneer de huid van de leeuw niet zal reiken, wordt die van de vos in vordering gebracht.

Wat betreft de kinderdoop, wat verordonneert hij om het te bewaren? Dit: die doop kan elke dag worden toegediend. Maar iemand kan denken: dit heeft geen betrekking op de kinderdoop; bijgevolg wordt dit laatste door dit besluit niet bevestigd. Wij antwoorden, dat de paus het zeker zo probeerde vast te stellen; want, aangezien de kinderdoop in niet geringe mate werd verzwakt door de gewoonte van de gelovigen die hun catechumenen pas op Pasen en Pinksteren doopten, zoals al eerder gezegd, was er nauwelijks een andere remedie om de kinderdoop te handhaven, dan om alle tijden en dagen te wijden voor doop, want zo zou het kunnen worden toegediend aan pasgeboren kleine kinderen, die niet alleen op Pasen en Pinksteren worden geboren, maar het hele jaar door en die volgens zijn mening dan ook moeten worden gedoopt.

AD 699.- Het decreet van paus Leo II, voor de bevestiging van de kinderdoop en de massa, zoals vermeld in het jaar 682, heeft niet tot gevolg dat de gelovigen die uit de Roomse kerk had gescheiden moeten zijn, en onderhouden van de doop op geloof, om in het minst uit hun geloof en de beoefening daarvan te wijken; integendeel, het lijkt erop dat nog meer, zelfs geleerde mannen, in dit artikel gescheiden waren van de Roomse kerk en zich bij de kleine kudde van Christus voegden, zodat sommigen van

hen die voorheen de kinderdoop, de mis, de tradities hadden behouden, de verdienstelijkheid van goede werken, en de zeven sacramenten, nu anders onderwezen, en tegen de paus in deze punten.

Hiervan worden vijf personen genoemd in de *Chronicles,* wie P.I. Twisck, in zijn zevende boek, voor het jaar 699, aantekent, zeggende: "Isidorus, Cesarius, Adelheymius, Agatho en Julian Pomorius leerden in tegenstelling tot de paus over de Heilige Schrift, rechtvaardiging, goede werken, die er maar zijn twee sacramenten, en betreffende de Naam van de kerk, die niet op Petrus was gebouwd, maar op Christus." *Pagina* 238, kol. 4, van Joh. *Munst., Fol.* 121.

Maar bij uitstek wordt genoemd door andere schrijvers, Isidorus van Spanje, die ooit een inspannend pleitbezorger van de kinderdoop waren geweest, nu onderwees en schreef dingen die met reden en oordeel, op geen enkele manier kunnen worden toegepast. Want, commentaar op Johannes doopsel, waarvan zelfs onze tegenstanders toegeven dat ze alleen aan volwassen, boetvaardige zondaars zijn toegediend, vergelijkt die met de doop van zijn eigen tijd en zegt: "Ik ben van mening dat allen die door Johannes tot bekering werden gedoopt, werden patronen van de catechumenen." *Bapt. Hist., Blz. 498,* van *Vicecom, lib.* 2, *cap. 4,* van *Isidorus van Spanje, in lib. de Div. Oficiis.*

Wat voor soort personen deze catechumenen waren en hoe ze werden geïnstrueerd voordat de doop in de leer van het geloof, de catechismus genaamd, al voldoende is uitgelegd, en het is niet nodig om het hier te herhalen: toch, daarboven, we zal de eigen woorden van de man aanvoeren, zoals ik ze heb gevonden vertaald in *Bapt. Hist., Blz.* 499. "Na de catechumenen", zegt hij, "is er de tweede soort - de aanvragers voor de doop of de 'medebiddenden', dat wil zeggen degenen die streven naar de leer van het geloof en de nuchterheid van het leven, in om de genade van Christus in de doop te ontvangen, en worden daarom medebiders genoemd, dat is, zij bidden om de genade van Christus." *Lib. 2, de Div.* Oficiis, *cap. 21.*

Wat uiteindelijk plaatsvond met deze aanvragers voor de doop, op zijn tijd, geeft hij met deze woorden aan: "Op Palmzondag (dat wil zeggen de zondag vóór Pasen), wordt het Symbolium (dat wil zeggen, de twaalf Geloofsartikelen) aan de aanvragers van de doop, vanwege het naderende glorieuze Paasfeest, opdat zij, als ze ernaar streven om de genade van God te ontvangen (dat wil zeggen, de doop) eerst het geloof moeten leren dat we belijden." *Bap. Hist., Blz.* 499, van Isid., *Lib. 2, de Div.* 0, f., Cap. 27.

Deze woorden, vergeleken met de voorgaande, laten duidelijk zien, welk gebruik van de doop, prevaleerde in die tijd in de kerk waarvan hij spreekt; namelijk dat de catechumenen, of tenminste de novicen, voor het eerst onderricht kregen in de catechismus, dat wil zeggen, in de leer van het geloof, totdat zij bijeenkwamen om gedoopt te worden; en dat ze vanaf die tijd aanvragers voor de doop en medegebeden werden genoemd, omdat ze de doop verlangden en ervoor baden. Dit zou zeker niet kunnen worden gedaan door pasgeboren kleine kinderen.

Wat betreft hetgeen elders uit Isidorus *(ex lib. De summo bono)* wordt opgemerkt, met betrekking tot andere opvattingen over de doop waarvan hij zegt dat deze zich hebben vermaakt, aanvaarden wij het niet als door hem geschreven, en dit om goede redenen,

wat echter te veel tijd zou vergen om met elkaar in verband te brengen; tenzij er gezegd wordt dat hij het schreef voordat hij bekeerd was, en licht had gekregen over de zaak; en hier zouden we de zaak laten rusten.

AD 700. - We komen nu aan het laatste jaar van deze eeuw, waarin we zien dat in die tijd niet alleen die van Joodse of heidense afkomst, maar ook die geboren werden van Christelijke ouders, onderwezen werden in het geloof voordat ze werden toegelaten tot doop; zodat de Christenen die de redding van hun kinderen zochten, hen ongedoopt lieten, totdat zij in staat waren om zelf hun zonden te belijden, het geloof belijden, en daarop de doop als teken van hetzelfde verlangen. Onder deze worden de twee vrome Christenen, Lutgerus en zijn vrouw Libuga, niet als minst beschouwd. Van hen wordt gezegd, dat zij hun zoon Lutgerus ongedoopt lieten, totdat hij, nadat hij het geloof in Jezus Christus in Frankrijk had geleerd en aanvaard, daar in 700 na Christus werd gedoopt. P.I. Twisc*k, Chron.,* 7e *boek, blz. 239,*col. 1, van *Grondig. Bewijs., Letter B.*

We verlaten nu dit verslag van de doop in de zevende eeuw; waarin, aan de ene kant, de onderdrukte gelovigen. oefende de ware verordening van de doop van Christus op het geloof; terwijl, aan de andere kant, de onderdrukkende Roomse kerk afwendde des te langer hoe meer ervan, zodat zij niet alleen verzaakten, maar ook verzetten tegen het bevel van Christus *om alleen in geloof te dopen.*

Aan de andere kant waren de kinderdoop en vele andere bijgelovigheden zo stevig gevestigd, dat bijna niemand anders dan degenen die niet bang waren voor de anathema van de paus, en de dood, deze dingen durfde te bestrijden. Het is werkelijk verbazingwekkend, wat P.I. Twisck, en waarachtig, hierover schrijft, in zijn conclusie tot de zevende eeuw, waarmee we ook zullen besluiten: "De paus van Rome, die door de keizer Phocas tot hoofd van alle kerken verklaard is Geleidelijk vestigden zich de grenzen van zijn macht, gezag en rechtsbevoegdheid, niet alleen in, maar ook daarbuiten, Italië, ja, buiten Europa, en dit met buitengewone hoogmoed. De pracht en grootheid werden ondraaglijk, ja, de simonie van de geestelijkheid was over het algemeen zo groot dat zij kerkelijke ambten verkreeg door geschenken, om er tijdelijk voordeel uit te halen.

Hiermee is genoeg gezegd over deze kwestie, en daarom zullen we ons wenden tot de martelaren die geleden hebben voor de waarheid van Christus, hun Redder.

EEN BESCHRIJVING VAN DE MARTELAARS IN DE ZEVENDE EEUW. 600-700

INHOUD VAN DE MARTELAARS VAN DE ZEVENDE EEUW

Na de onderdrukking door de heidenen en Arianen, begon de Romeinse paus ook zijn pijlen te richten tegen de orthodoxe Christenen. Dit vormt het begin van onze beschrijving.

Bisschop Adrianus, van wie we al hebben verteld dat hij de doop aan zuigelingen heeft geweigerd, wordt nu strafrechtelijk gestraft voor deze zaak, 606 na Chr.

Met betrekking tot het hoofdstuk over strafzaken worden enkele verdere opmerkingen gemaakt; ook, over de vraag of Adrianus echt leed aan lichamelijke of de doodstraf.

Daarop volgt een bericht over de volgende martelaren, opgemerkt door P.I. Twisck voor de jaren 614 en 628, en door ons vastgelegd.

Veel Christenen werden door de Longobarden aangehouden en ter dood gebracht in 614 na Christus, omdat ze weigerden om aan idolen voedsel te offeren dat aan afgoden werd aangeboden.

Van het lijden van de Christenen in Perzië, en hoe een groot aantal van hen werden bevrijd uit een gevangenisstraf, gegeven voor het jaar 628.

Vermelding gemaakt van acht zware vervolging ingesteld tegen Christelijke gelovigen, vanaf 622 AD, tot het einde van de eeuw; de plaatsen waar deze vervolgingen plaatsvonden, en de namen van enkele van de tirannen die hen hebben voortgebracht.

Verdere observaties betreffende genoemde vervolgingen en martelaren, die het verslag van de martelaren van deze eeuw beëindigen.

Wanneer eerst de heidenen en vervolgens de Ariananen, de eerste door open, slecht geweld, de laatste in heimelijke, tirannieke hypocrisie, niet alleen de kudde van Christus lang hadden verstrooid, maar als het ware verslonden met de tanden van wolven, van zijn onschuldige en weerloze lammeren, toen, in deze eeuw (een bijna ongehoorde zaak), begon de Romeinse bisschop, **nu de paus** genaamd, op te staan als ***de voorloper van de Antichrist,*** en probeerde diegenen te vernietigen die zich verzetten tegen de Roomse kerk, niet alleen door anathematiseren, excommuniceren en hen vreselijk bedreigen, wat alleen voldoende zou zijn geweest om angst in het hart te zaaien, maar daarnaast lijkt het, door criminele en feitelijke straffen, die in het algemeen het lichaam of het leven raakten. Hiervan hopen we op die tijd een voorbeeld te geven waaruit de rest van zijn slechte daden kunnen worden afgeleid.

ADRIANUS, EEN CHRISTELIJKE BISSCHOP OF LERAAR, STRAFBAAR VOOR HET VERWERPEN VAN ZUIGELINGSDOOPSEL, **JAAR 606**

In ons verslag van de doop voor het jaar 606 na Chr. Maakten we melding van de gevierde leraar en bisschop Adrianus en stelden uit een bepaalde brief van Gregorius de Grote aan Johannes, bisschop van Larissa, dat Adrianus ervan werd beschuldigd de doop te hebben geweigerd aan zuigelingen. Maar het schijnt dat het bij deze beschuldiging niet ophield, maar dat zij, uiterlijk, verder en ernstiger en wreder tegen hem gingen; want het bovenstaande werd hem toegerekend voor een misdaad of een gruwelijke zonde. Vandaar dat hij strafrechtelijk vervolgd werd, welke straffe soms verwant was aan eigendom, maar meestal was het van lichamelijke of dodelijke aard.

Bovendien, hoewel de straf was verordend voor grote misdaden en misdadigers, toch in het geval van Adrianus, kunnen we waarnemen, het was gebaseerd op niets anders dan zijn veronachtzaming en afwijzing van de kinderdoop, zoals blijkt uit het vervolg van Gregorius 'brief aan Johannes, die luidt aldus: "Op grond van het hoofdstuk in strafzaken, werd een aanklacht tegen bisschop Adrianus, of straf tegen hem, tegen de kinderen opgeworpen die betrekking hadden op de kinderen die op zijn bevel voor de doop werden gehouden en in de duisternis stierven, ongedoopt (of ongewassen) van de vuiligheid van de zonde.' Vergelijk met het beschrijving in *Bapt. Hist., Pagina 546.*

Als iemand bezwaar zou maken tegen de aard in strafzaken, was het niet alomvattend en streng genoeg, en dat daarom Adrianus waarschijnlijk niet echt werd bestraft met de dood, op grond van een misdaad, met zo iemand voelen we ons niet geneigd tot geschil. Het is voldoende om aan de ene kant te hebben vernomen dat deze leraar, Adrianus, niet aarzelde, ook al zou hij zware straffen oplopen, om tegen de kinderdoop te spreken, ja, wat nog meer is, om kleine kinderen van de doop af te wijzen, en om ze ongedoopt te laten sterven, als zijnde onder de genade van God; en aan de andere kant, dat die van de Roomse kerk buitengewoon ontevreden waren over deze, ja, in die mate, dat het hoofdstuk van de criminele zaken werd geopend en, blijkbaar door een vorm van straf, aan deze goede man werd voorgelegd, hetzij om te zenden hem (na voorafgaande excommunicatie) in verbanning, of om hem van zijn eigendom te beroven, of om hem lichamelijk of dodelijk te straffen. Maar of dit vonnis ook daadwerkelijk op hem is terechtgesteld, wordt niet duidelijk uitgedrukt; vandaar dat we de waarheid van de zaak aan God toevertrouwen.

In de tussentijd lijkt er wat we eerder hebben gezegd, namelijk dat de paus of de Roomse kerk niet aarzelde niet alleen om hun tegenstanders te anathematiseren, [in de ban] zoals vroeger gebruikelijk was, vooral degenen die tegen de kinderdoop spraken, maar om straffen tegen hen uit te spreken of door middel van lijfstraffen. Dit werd gedaan met de genoemde leraar Adrianus, over wiens vertrek we een goede hoop hebben, of hij nu een natuurlijke of een gewelddadige dood stierf. De Heere kent de Zijnen, en zal hen in het hiernamaals niet onbeloond laten, die geleden hebben om te getuigen van Zijn waarheid en dwaling te weerstaan.

KENNISGEVING MET BETREKKING TOT DE VOLGENDE MARTELAREN DIE IN DE JAREN **614 EN 628** DOOR P.I. TWISCK ZIJN OPGENOMEN

We hebben geen bepaalde of duidelijke informatie kunnen verkrijgen over de belijdenis van het geloof van de gemartelde personen van wie we op die tijd spreken; vandaar dat we ze allemaal niet zonder onderscheid onder de ware en orthodoxe belijders van het ware geloof rekenen; meer in het bijzonder, aangezien het zwaard van vervolging toen kwam over allen die de Christelijke naam droegen (zoals eerder, ja, vaak het geval was geweest), op plaatsen waar dergelijke vervolgingen plaatsvonden. Personen werden ook niet zo nauwlettend onderzocht met betrekking tot dit of dat controversiële punt van het geloof (ik spreek van degenen die door de heidenen werden aangehouden), want dit waren zaken waarvan de vervolgers niets wisten, terwijl het heel anders was met hen die in de handen vielen van de hierboven genoemde papisten. De mensen werden eenvoudig gevraagd of ze zouden offeren, aan de afgoden, Christus verloochenen, enz. Vandaar de reden, dat bij de belijdenis van de martelaren die leden onder de heidenen, maar weinig wordt gezegd over controversiële zaken van het geloof die nu onder Christenen worden besproken; maar dit wordt elders uitvoeriger besproken:

De nalatigheid van de schrijvers uit die tijd, de afwezigheid van de kunst van het drukken, en het geweld van vervolging, waardoor mensen vluchten en rondzwerven, zijn ook geen kleine reden waarom er zo weinig kan worden gezegd over de belijdenissen van de martelaren. Dit is vollediger uitgelegd in ons verslag van de doop.

Daarom houden we, volgens het oordeel en de aard van liefde, dat onder de martelaren van wie we zullen spreken, er, zo niet alles, op zijn minst sommigen waren, die de zaak goed hadden bekeken, en wiens martelaar voor zijn stichting een goede bekentenis had; maar om ze helemaal te aanvaarden of dieper en dieper in te gaan op de zaak, achten wij het niet raadzaam, om: redenen die al genoemd zijn.

Om de zaak dan op de kortste en eenvoudigste manier te presenteren, zullen we het verslag van P.I. Twisck volgen als een samenvatting van wat de Ouden erover hebben beschreven.

DE VELE CHRISTENEN DIE DOOR DE LONGOBARDS WERDEN GEDOOD. **AD 614**

'De Longobarden', zegt Twisck, 'arresteerden veel Christenen en probeerden hen te dwingen vlees te eten dat ze aan hun afgoden hadden aangeboden, en toen ze

weigerden, brachten ze hen ter dood. Ook hebben zij gedood vierhonderd mensen die hun goden niet wilden aanbidden." *Chron., pagina 216, kolom 1.* Wat betreft de belijdenis van het geloof van deze vermoorde personen, en in hoeverre wij hen als martelaren aanvaarden, zie de voorgaande mededeling.

VAN HET LIJDEN VAN DE CHRISTENEN IN PERZIË, **AD 628**

In zijn uiteenzetting spreekt de bovengenoemde auteur uiteindelijk over het jaar *628,* waarvoor hij in het begin deze woorden vastlegt: "Rond deze tijd moesten de Christenen ook veel lijden in Perzië." Vervolgens vertelt hij dat de keizer Heraclius, die in Perzië was gekomen, veel van de gevangengenomen Christenen had bevrijd; het aantal van degenen die hebben geleden, evenals van degenen die zijn bevrijd van een gevangenisstraf, komt echter niet tot uiting, en daarom kunnen we geen verdere uitleg toevoegen. *Kron. pagina 221,* van *Hist. Pred. Hedio., Lib. 5, cap. 18* en *19.*

Alle verdere uitleg die nodig is, betreffende de gevangenneming en het lijden van de genoemde Christenen in Perzië., En hoe ver zij door ons worden erkend, moet in de voorafgaande kennisgeving worden gezocht.

VAN DE ACHT ZWARE VERVECHTINGEN TEGEN CHRISTELIJKE GELOVIGEN, **VANAF 622** TOT HET EINDE VAN DEZE EEUW

Het betaamt ons hier vast te leggen, dat vanaf *622* AD, tot het einde van deze eeuw, verschillende andere vervolgingen en zware onderdrukkingen werden ingesteld tegen diegenen die Christelijke gelovigen werden genoemd, waaronder, naar het schijnt, hier en daar een aantal, stierf na een zuivere belijdenis van het geloof; waarvan onder meer achtervolgingen en onderdrukkingen van de Christelijke gelovigen worden opgesomd, die we in het kort zullen ontlenen aan A. Mellinus.

Na over de chronologie van de Turken of Mohammedanen te hebben gesproken, gaat hij verder naar het jaar 622 en zegt

1. "In Italië ontstond er een nieuwe vervolging tegen de Christenen die daar woonden, onder de Ariaanse Koning van de Longobarden.

*2. "*In Frankrijk werden ook sommige (namelijk Christelijke gelovigen) martelaren.

*3."*Constantijn, de zoon van Heraclius, die vier maanden geregeerd heeft, en Heracleonas zes maanden lang, Constant, de zoon van Constantijn, werd keizer en regeerde zevenentwintig jaar lang Hij trad in de voetsporen van zijn grootvader Heraclius, ten gunste van de secte van de Monothelites. En omwille van deze sekte werd een zware vervolging uitgevoerd (namelijk tegen die Christenen die verschillende opvattingen hadden).

4. "In de achtentwintig jaar waarin de drie keizers regeerden, ***veroverden de Arabieren of Saracenen vele landen en steden, en doodden een ontelbaar aantal Christenen*** (namelijk van hen die onder die regering leefden). Grote commotie in Frankrijk en Engeland (vanwege de Christelijke religie).Hierna zegt hij:

5. "Maar in Frankrijk, tijdens de zeventien jaar van zijn regering, werden verscheidene ter dood gebracht als martelaren."

Hierna spreekt hij over de vervolgingen die, gedurende de zevenentwintig jaar bestaande uit het bewind van Justinianus II, en de tijd van Leontius en Tiberius Apsimarus, ontstonden tegen de Christenen, zowel via de Longobarden als de Saracenen. Ten slotte zegt hij: "Ook in Frankrijk,

6. in Engeland,

7. in Duitsland en in Spanje

8. werden veel martelaren op die tijd." A. *Mell., 2e boek, fol. 303, kol. 1, 2.*

Wat is opgemerkt met betrekking tot het martelaarschap van hen die zijn gedood in de jaren *614* en *628,* is op deze acht genoemde vervolgingen ook van toepassing wat we in het algemeen aangemerkt hebben over deze vervolgingen.

VERDERE OPMERKINGEN DIE BETREKKING HEBBEN OP DE BOVENGENOEMDE MARTELAREN

Hier zijn we genoodzaakt om ons verslag van de martelaren van deze eeuw achter te laten, omdat de oude schrijvers ons geen nadere informatie over deze kwestie hebben nagelaten; we hebben in ieder geval niets meer gevonden dat licht op het onderwerp zou werpen. Het zal echter voldoende zijn voor de verdediging van de kruisdragende kerk van de wederdopers en weerloze Christenen. Want hoewel er onder het grote aantal martelaren dat door ons is opgemerkt slechts enkele openlijke professoren van het geloof zijn gevonden, maar dit vermindert nóch de fatsoenlijkheid noch de waarheid van de genoemde kruisdragende kerk; omdat er al in onze loop van deze eeuw in onze verslag van de doop verschillende, ja vele, belijders van genoemd geloof zijn gepresenteerd; met de weerlegging van e verschillende middelen die vaak tegen hen werden gebruikt. Zie het verslag van de doop voor de jaren *610, 682, 699,* etc.

Bovendien lijkt het nauwelijks mogelijk dat al degenen die in zulke grote aantallen, aangeduid als wederdopers, in de vijfde eeuw verschijnen, en tegen wie bloedige decreten werden gewijd, zoals AD *413,* moeten allemaal zijn gedood en uitgeroeid zodat er geen overblijft. Dit lijkt ons nauwelijks mogelijk, omdat zelfs in de zwaarste vervolgingen de vervolgden, vooral als hun aantal groot is, niet zo nauw kunnen worden bespioneerd om het onmogelijk te maken voor iemand om te ontsnappen, of dat niet de een of de ander zal worden in staat om zichzelf te verbergen. Dit is het geval, die overblijven (want het kan nauwelijks anders zijn) stond het levende geloof toe dat in hen was, om zijn macht te manifesteren en uit te werken, om in de mensen van die tijd, maar vooral in hun kinderen en afstammelingen, het geloof en de leer die zij zelf beleden, en omwille waarvan zij hun hadden bedreigd, maar echter aan de dood ontkomen zijn door de genade van God.

Het lijkt zeker dat er in de volgende (zesde) eeuw weer mensen waren met een dergelijk geloof en Leer; en niet alleen dat, maar om Christus als hun Redder te eren, aarzelden ze niet, als ware martelaren, om hun bloed als water uit te storten. Wat dit

betreft, zowel met betrekking tot de belijdenis als het martelaarschap, kunnen onze aantekeningen over de zesde eeuw worden besloten.

Is het dan een verrassing dat we er zeker van zijn, dat de zevende eeuw ook niet verstoken was van personen die, nadat ze een goede geloofsbelijdenis hadden beleden, de dood daarop moesten proeven? Zeker, we hebben geen reden om eraan te twijfelen; of de ouden moeten hun tijdgenoten en afstammelingen niet goed hebben geïnstrueerd, of er zijn geen vervolgingen geweest in deze eeuw.

Wat de eerste betreft, zal de aard van de liefde ons ertoe brengen anders te geloven; terwijl de laatste al voldoende is weerlegd, aangezien we hebben aangetoond dat verschillende vervolgingen plaatsvonden in die tijd. We zullen nu besluiten, aangezien ons object hierboven voldoende is uitgelegd; trouwens, veel van de belijders en martelaren die voor deze eeuw zijn vermeld, zullen er getuigenis van geven.

EEN BESCHRIJVING VAN DE HEILIGE DOOP IN DE ACHTSTE EEUW 700-800

INHOUD VAN DE DOOP IN DE ACHTSTE EEUW

Het voorbeeld van Lutgerus (aangevoerd in het laatste jaar van de vorige eeuw) wordt bij wijze van inleiding, in het begin hiervan, gerepeteerd; waaraan een verslag is toegevoegd van Herinigild, die door Leander werd gedoopt, na eerdere onderwijs.

Germanus, een vader in Constantinopel, beweert dat het gebruikelijk was om voor de doop belijdenis van zonden te maken.

Beda de ouderling, behandelt de doop van de apostelen; van de doop van de Angelen [Engelanders] die werden gedoopt in de Rijn en Swalbe; van de catechumenen, aan wie vóór de doop de belijdenis van het geloof werd uitgesproken; van vier dingen die niet van toepassing zijn op de kinderdoop; van Paulinus, de leraar in York, en hoe hij Eadfrid en Offrid, de zonen van Edwin, doopte; dat er geen doop kan zijn zonder water en het woord; dat alle gelovigen moeten worden gedoopt; dat het brood van het heilige Avondmaal een figuur is van het lichaam van Christus; welke laatste wordt verder uitgelegd in de marge.

Amalarius Fortunatus verklaart dat de nieuw geplante of, onlangs gedoopte, Christenen acht dagen naar de kerk werden geleid; hij waarschuwt de catechumenen om enkele dagen voor de doop te vasten; en, in de marge, staat dat hij leerde tegen transsubstantiatie, enz.

De opvattingen van Antharitis, die de doop aan de kinderen van de Christenen weigerden, worden gepresenteerd.

Van sommigen onder de Romanisten, die vastten dat vasten, lezen en bidden verbonden moeten zijn met de doop; dat de leraren eerst de mannen moeten dopen, en dan de vrouwen; welk gebed moet worden uitgesproken over de mannen en vrouwen om zich te laten dopen; dat de gedoopte moet knielen en bidden tot God, enz.

Wittikind wordt een catechumeen, wordt onderwezen in het geloof en wordt dan samen met Albion gedoopt.

De doop van de zoon van Carloman en van zijn dochter Gisla; wat we ervan vinden.

Albinus vereist geloof bij de doop, dat wil zeggen, dat de doop met geloof ontvangen moet worden; hij zegt ook dat er met de doop drie zichtbare en drie onzichtbare dingen verbonden zijn, waarvan het zichtbare is

1. het lichaam van de kandidaat; 2. De doper; 3. het water; en het onzichtbare zijn: 1. de ziel; 2. geloof; 3. de Geest van God; dat de doop zonder de aanroeping van de heilige Drie-eenheid ongeldig is; dat niet alleen de geloofsbelijdenis, maar ook het Onze Vader bij de doop werd gezegd; dat onderzoek in het geloof vond plaats bij de doop; welk gebruik echter, volgens Vicecomes, werd afgeschaft nadat de kinderdoop in zwang kwam; dat de feitelijke praktijken van de papisten begonnen toen de doop niet meer aan volwassenen werd toegediend. Daarop volgde de mening van Jacob Mehrning dat rond het jaar ***800 de kinderdoop twijfelachtig*** was en aan een zijden draadje hing.

Seb. Franck citeert de verklaring van Beatus Rhenanus, (uit Tertullianus), zeggend dat volgens het gebruik van de Ouden, de volwassenen werden gedoopt met het Bad van wedergeboorte; wat ook wordt bevestigd door de getuigenis van Polydorus.

De conclusie van P.I. Twisck is dat de oude gewoonte om volwassen, gelovige en boetvaardige personen te dopen, tot op zekere hoogte nog steeds lijkt te zijn verkregen, zelfs bij de algemene kerk. Conclusie voor deze eeuw.

Zoals in de winter doet de zon niet altijd, maar slechts af en toe zijn heldere stralen op de aarde neerkomen, hoewel hij boven de horizon is opgekomen en zelfs de meridiaan heeft bereikt, dus het was ook in de achtste eeuw, met de ware geloof, en de doop die wordt toegediend in geloof. Want hoewel het licht van het heilige Evangelie toen in de harten van vele vrome personen was opgestaan, zodat zij het geloof vasthielden, en daarnaar werden gedoopt, waren er toch maar weinigen die de mensheid tentoonstelden, door hun geschriften, de heldere pracht van de evangelische waarheid; dit is tenminste waar, maar er is maar heel weinig overgeleverd aan de huidige generatie. Niettemin hebben we genoeg ontmoet om te bewijzen dat deze donkere tijd ook niet helemaal verstoken was van personen die schenen als brandende fakkels in de nacht van pauselijke dwaling, en werp de straling van Gods waarheid uit, vooral in de zaak van de doop. Om dit te bewijzen zal niet moeilijk zijn voor ons; vandaar dat we beginnen.

701.- Voor het laatste jaar van de vorige eeuw, dat wil zeggen, voor 700 na Christus, hebben we laten zien dat Lutgerus en Libuga, twee Christelijke ouders, hun zoon Lutgerus ongedoopt lieten totdat hij, nadat hij geaccepteerd was het geloof, werd op eigen initiatief gedoopt. Dit gebeurde in Frankrijk, op het tijdstip waarnaar wordt verwezen, en er wordt ook gezegd dat in hetzelfde jaar, in Spanje, Herinigild, die het geloof had bereikt door de instructie van Leander, werd gedoopt; naast verschillende andere personen, zowel vóór als op dat moment, zoals de kronieken laten zien.

Hieruit volgt duidelijk dat de mensen die dit geloof hebben ook in het begin van deze eeuw hebben bestaan, omdat een religie die ooit een basis heeft gekregen, niet binnen een jaar of twee kan worden afgeschaft, vooral als deze over verschillende landen, en wordt ijverig bepleit, welke laatste, zoals is aangetoond, de ware gelovigen deden. Daarom zullen we overgaan tot de personen die deze overtuiging hadden en wiens namen in deze eeuw worden genoemd.

AD 716. *Bapt. Hist., Pagina* 534. D. Vicecomes (lib. 3, *cap.* 5), citaten van Germanus, een vader in Constantinopel, die in de tijd van Leo Isauricus leefde, dat het nog steeds gebruikelijk dan, om schuldbelijdenis maken voordat doop. Hij spreekt hier over een algemene gewoonte die in die tijd in het oosten, in de Griekse kerken, werd waargenomen; welke gewoonte hierin bestond, die belijdenis van zonden werd gedaan vóór de doop; wat, zoals iedereen kan beoordelen, niet door kleine kinderen kan worden gedaan, maar alleen door volwassen personen. Als iemand hier bezwaar zou maken, dat dit alleen betrekking had op de verstandigen, maar dat kleine kinderen werden gedoopt, hoewel zij niet zo'n bekentenis hebben uitgesproken, antwoorden wij dat dit helemaal niet verschijnt, nee, dat het tegendeel duidelijk volgt, omdat de gewoonte er werd gesproken over een algemene, bindend voor allen die zouden

worden gedoopt; en omdat zuigelingen dit gebruik niet konden volgen, is het onbetwistbaar dat zij niet werden toegelaten tot de doop die het vereiste.

Van AD 724 tot 736. - Op die tijd was er opvallend in het koninkrijk van Engeland, Beda, bijgenaamd de Presbyter, die in één keer het Romeinse bijgeloof had gehandhaafd, en onder deze, de kinderdoop, verklaarde nu openlijk om anders te houden opvattingen op veel punten. Wanneer hij de doop aanroept, wordt hij geacht het volgende te hebben verklaard *(Baptist Hist., 523,* in Handelingen 19): "Allen die tot de afgevaardigden kwamen om gedoopt te worden, werden eerst door hen onderwezen en onderwezen, en onderwezen en onderwezen wat betreft de doop, zij werden gedoopt, krachtens het apostolisch ambt.' Vergelijk met Mark 16:16.

Pagina 533, D. Vicecomes *(lib. 1, cap:* 5) citeert de volgende getuigenissen van Bede. Hij schrijft: "Beda zegt dat de Angles [Engelsen] in de Rijn en in de Swalbe gedoopt waren." Over de manier, vergelijk dit met Matt. 3: 6: "En werden gedoopt van hem in de Jordaan, belijdend hun zonden." Nogmaals: "En Johannes doopte ook in Enon, dichtbij Salim, omdat daar veel water was; en zij kwamen en werden gedoopt" (Johannes 3:23). Deze vorm van doop, zoals we elders hebben laten zien. Beda schrijft in zijn uiteenzetting over het boek Esdras *(D. vicecomes, lib. 2, cap.3*): "Aan de toehoorders van het nieuwe leven (dat wil zeggen, de catechumenen) brengen we de geloofsbelijdenis af zoals vastgelegd door de twaalf apostelen."

Uit de hier genoemde omstandigheid dat de geloofsbelijdenis aan de catechumenen werd overgeleverd, namelijk dat zij het mochten leren, en daarop werden gedoopt, blijkt dat er op het tijdstip en de plaats waarvan hij spreekt, niet zo'n haast werd gemaakt om zuigelingen doopten, zoals eerder was gedaan, en zoals ook later gebeurde, door die van de Roomse kerk. Want deze catechumenen werden zeker niet in hun kindsheid gedoopt, of voor de doop door hun ouders aangeboden; maar om echt gedoopt te worden, leerden ze eerst de catechismus, wat de instructie was in het geloof van de Christenen in die tijd; en opdat zij daarin perfect geïnstrueerd zouden kunnen worden, werd de gehele geloofsbelijdenis aan hen overgeleverd, voordat zij werden gedoopt.

Beda (lib.3, cap.3), op *Hebr.* 6, zegt verder: 'De scheiding van de Egyptenaren betekent de scheiding van de zonde, die zij die moeten worden gedoopt (moeten) belijden... zoals de heilige Petrus heeft gezegd, Handelingen 2: 'Bekeert u en laat u dopen u, in de Naam van Jezus Christus onze Heere; alsof hij zou zeggen: vertrek uit Egypte, ga door de Rode Zee, en in de brief aan de Hebreeën wordt er *vóór de doop* vermeld, berouw van dode werken, maar wat is verder bekering van dode werken dan een gedood wezen? zonde, dat we God in heiligheid mogen leven?"

Hier worden vier dingen genoemd die niet van toepassing zijn op de doop van zuigelingen. 1. De scheiding van de zonde, die zij die moesten worden gedoopt, moeten bekennen. 2. De vermaning van Petrus, Handelingen 2, "Bekeert u", enz., Die niet tot zuigelingen werd gesproken, maar tot verstandige, boetvaardige zondaars. 3. De passage van Paulus, van de brief tot de Hebreeën, hfst. 6, vers 2, waar vóór de doop berouw van dode werken wordt genoemd. 4. Bede's uiteenzetting van die passage: "Wat is bekering van dode werken, maar een sterven voor de zonde, opdat we God in heiligheid mogen leven?"

Ik heb er vertrouwen in dat zelfs onze tegenstanders met ons zullen instemmen door te zeggen dat de voorwaarden die Beda hier aan de doop sluit, geen betrekking hebben op kleine kinderen, en daarom niet kunnen worden toegepast op de Doop van kleine kinderen.

Beda (in lib. 2, Hist. *Anglic.)* Schrijft over Paulinus, de leraar in York: hij predikte het Woord van God vanaf die tijd gedurende zes jaar, en daar geloofde en werd hij gedoopt zoveel als er waren (of voorbestemd) tot het eeuwige leven, enz.; onder hen waren Offrid en Eadfrid, de zonen van koning Edwin, die beiden in de ellende van zijn ballingschap aan hem waren geboren en allebei uit dit leven waren genomen terwijl ze nog in hun witte kleding zaten.' Dit is een nobel voorbeeld van Paulinus, die het woord van God predikte tot het volk, voordat hij hen doopte; noch is het minder opmerkelijk, dat degenen die *geloofden* werden *gedoopt*, en dat de zonen van Edwin, hoewel zij verbannen waren, toch de telgen van een groot ras, nadat zij het geloof hadden aanvaard, zich vernederden voor de doop.

Het was echter betreurenswaardig dat deze twee jongeren, die misschien al lang een licht en voorbeelden in de kerk waren geweest, zo plotseling uit dit leven werden gehaald, zelfs terwijl ze nog op hun witte kleding hadden, wat het gebruikelijk was om te dragen onmiddellijk na de doop, als een teken van zuiverheid. In de tussentijd moeten we ons verheugen dat zelfs in die benarde tijden, zoveel licht van het geloof scheen, dat niet alleen sommige gewone mensen, maar ook de kinderen van de grootsten er door werden verlicht, zodat ze zich gewillig bogen onder het juk van Christus, door de doop. Beda, over Johannes 4, zegt: "Neem het water weg, en er is geen doop, neem het woord van God weg, en er is ook geen doop." *Bapt. Hist.*, P. 505.

Hiermee geeft hij aan dat het water niet kan worden gescheiden van het Woord, noch het Woord van het water; dat wil zeggen, dat de leerstelling niet kan standhouden zonder de doop en de doop niet zonder de leer; aldus is zijn betekenis, dat zowel Leer als doop samen moeten gaan. Maar hoe dit van toepassing is op de kinderdoop, waarin het Woord is gescheiden van het water, of de Leer van de doop, iedereen die begrip heeft, kan oordelen.

Dat alle gelovigen moeten worden gedoopt, leert Beda in zijn uiteenzetting over taak 1: "Door de gehoorzaamheid van het geloof moeten alle gelovigen naar de doop komen", en op hfst. 2 hij zegt: "Niemand is waardig om het koninkrijk van God binnen te gaan, tenzij hij wedergeboren is uit het water en uit de Geest."

In de eerste zin geeft hij aan dat de gelovigen naar de doop moeten komen; van anderen maakt hij geen melding; net zoals Filippus tegen de Ethiopiër zei: "Als gij gelooft met geheel uw hart, dan mag u." Handelingen 8:37.

In de tweede zin spreekt hij over de wedergeboorte van water en van de Geest; waarover Christus tot Nicodemus sprak, die geen baby was, maar een man van jaren, ja, een meester in Israël. Johannes 3: 1, 10. Vandaar dat het voldoende kan of moet worden begrepen, wat voor soort doop het is waarvan hij op die plaats spreekt, namelijk een dergelijke doop die niet behoort tot kinderen, maar tot de redelijke en geregenereerde.

Dat wat wordt aangedragen, in *Lib.* 4, *Cantic.,* Van zijn geloof met *respect voor het geloof van kinderen,* accepteren we niet als zijn werk, maar als de productie van iemand die ervoor koos om het onder zijn naam te publiceren; omdat, in de eerste plaats, de strekking ervan niet overeenkomt met de stijl van zijn schrijven; en in de tweede plaats omdat we noch de schrijver noch de echtheid van genoemd werk kennen.

We sluiten dit onderwerp af met het verslag van P.I. Twisck, in zijn *Chronijk., 8e boek, pagina* 254, kol. 2, "Beda, voorheen een geleerde priester en monnik in Engeland, stierf dit jaar, AD 736 (Merula zegt AD 734), de leeftijd van 70 jaar. *Seb. Franck, fol.* 65. Hij schreef veel goede boeken, zoals de geschiedenis getuigt. Hij zegt:" Iedereen die kwam aan de apostelen om gedoopt te worden, door hen onderwezen en onderwezen, en onderwezen en onderwezen over het sacrament van de doop, aanvaardden zij de heilige *bediening* van de doop." Over Handelingen 19, *Histor. hinc., lib.* 24, *Leonh., lib.* 2, *Grond. Bewijs., letter A.*. Nogmaals: hij noemt het brood van de Heere een sacrament en een beeld van het lichaam en bloed van Christus, en zegt: "Omdat brood het lichaam onderhoudt en wijn bloed maakt, heeft Christus het brood vergeleken met zijn lichaam en de wijn met Zijn bloed."

Zo verklaarde Beda tegen de paus en de Roomse kerk, en, zoals kan worden afgeleid, ten gunste van het geloof van de wederdopers, niet alleen wat betreft de doop, maar ook met betrekking tot het heilige Avondmaal en andere punten, die wij heb niet genoemd.

A. D. 732. Beda leerde op die tijd dat Christus een sacrament instelde als een herdenking van de verlossing. Over Lucas 22. Isidorus legde de woorden van Christus uit: "Gij zijt Petrus", enz., Aldus: "Op deze rots die u hebt beleden, zal Ik Mijn kerk bouwen." Die rots", zegt hij, "was Christus, op Wie ook Petrus was gebouwd." *Lib.* 7, *Etim., Cap. 9, Samuel Veltius, Geslacht- register, pagina* 126.

** Waarin Beda's priesterschap of monnik bestond, wordt niet uitgedrukt; daarom kan er niets over worden geconcludeerd.*

** Hij noemt het brood van het Avondmaal een figuur, die niet goed overeenkomt met het priesterschap of monnik.*

A.D. 760.- D. Vicecomes *(lib. 1, cap.* 35, *Baptist Hist., Blz.* 523), vermeldt dat Amalarius Fortunatus, een geleerd man uit deze periode, het volgende schrijft over de pasgedoopte Christenen: "Onze pas geplante Christenen worden acht dagen lang door hun leiders naar de kerk geleid.'

Dit is, zoals iedereen weet, niet mogelijk met of door kleine kinderen. Vervolgens, Vicecomes *(lib.* 3, *cap. 6 en* 7) schrijft welk advies Amalarius Fortunatus gaf aan degenen die wilden laten dopen, zeggende: "Hij die verlangt om gedoopt te worden, moet snel voor enkele dagen voorafgaand aan het, volgens de het voorbeeld van Cornelius, die, om de doop waardig te ontvangen, op het negende uur bad en vastte in zijn huis."

Hij spreekt niet over zulke catechumenen die geen kennis hadden en aan wie de doop werd toegediend zonder dat zij het wisten en wensten, maar van degenen die tot kennis waren gekomen en verlangden om gedoopt te worden. Vandaar zijn woorden: "Hij die wenst te worden gedoopt."

Het leven van Amalarius Fortunatus wordt kort na het midden van de achtste eeuw beschreven, of rond 760 na Chr., Hoewel P.I. Twisck hem verwijst naar het jaar 836, de tijd van Ludovicus Pius, dat is 76 jaar later; beide kunnen echter waar zijn, als Amalarius van zijn jeugd tot zijn ouderdom schreef, wat gemakkelijk het geval kan zijn geweest. Wat zijn overtuiging betreft, geeft Twisck het volgende verhaal: "Amalarius Fortunatus, in deze tijd, onder het bewind van Ludovicus Pius, schreef verschillende uitstekende verhandelingen tegen transsubstantiatie en de stoffelijke aanwezigheid van het lichaam van Christus, van het interne offer van gelovigen, en andere mooie dingen, zoals te zien in Catal. Test., fol.161, P.I. Twisck, Chron.. 9e boek, pagina 285, kolom 1.

Het voorbeeld van Cornelius, door hem aan de orde gesteld om de catechumenen te leren vasten en bidden voor de doop, bevestigt onze voorgaande mening, namelijk dat hij geen zuigelingen behandelt, maar verstandige personen.

Amalarius *(lib. 1, de* O'ffic., *Eccles., Vicecomes; lib.3, cap 14, blz. 524),* schrijft: "De tweede ontmoeting van de catechumenen vindt vier weken plaats vanaf het moment van vasten, dan, op de vierde dag van die week wordt het derde onderzoek gehouden, zij worden dan opgedragen in het begin van de vier evangelisten, en ontvangen op die dag het Onze Vader en de apostolische geloofsbelijdenis, die zij reciteren (of belijden) op heilige Paasavond."

Wat betreft wat er verband houdt tussen, en wat we niet hebben opgemerkt, namelijk, hoe de leraar het oor van de novicen met zijn vinger zou aanraken, dit laten we zoals het is, we bevelen het niet aan en veroordelen het niet, omdat het van weinig belang is. In de tussentijd is het ons verheugend dat de novicen toen in het geloof voor de doop werden onderzocht, wat een bewijs is dat het voorbeeld van de eerste kerk, ja, van de heilige apostelen, nog steeds werd gevolgd. Zie Handelingen *8:35, 36, 37.*

Naast het bovenstaande citeert D. Vicecomes *(* lib.5, *cap 39)* het volgende van Amalarius: "Op het heilige Pasen en de Pinksteren, de kerk van God) heeft God altijd nieuwe leden verzameld, door de doop, en we verheugen ons terecht over hun redding, omdat de witte kleding die ze dragen de helderheid van hun gezuiverde geesten aangeeft.' *Bapt. Hist. pagina 524.*

Wat betreft de gewoonte om met Pasen en Pinksteren te dopen, en de witte gewaden die vervolgens op de catechumenen worden gedaan, is elders een verklaring gegeven, namelijk dat dit niet aan gelovigen is gedaan. Hiermee laten we het getuigenis van Amalarius Fortunatus achter.

OPMERKING - Er wordt vermeld dat er in diezelfde tijd een eminente man en verdediger van de Christelijke religie woonde, genaamd Antharitis, die echter tegen de Roomse kerk was, en in het bijzonder tegen het dopen van kleine kinderen, en de mening toegedaan dat zij moet niet worden gedoopt; waardoor van hem werd bericht dat hij de doop volledig verwierp; of, tenminste, dat hij zei dat geen doop moet

worden onderwezen; wat moet worden begrepen van de doop die wordt toegediend aan zuigelingen. Wat dit betreft, ik vind deze aantekening: "Gregory, in het register van de Longobarden, schrijft dat Antharitis de doop aan de kinderen van Christenen weigerde." *Seb. Franck, Chron., Rom. Kett., Fol.* 74, kol. 2.

A. D. 768.- We ontdekken dat in deze tijd, zelfs onder sommige van de Romanisten, onderricht in het geloof vóór de doop werd toegepast, zodat ze met dit doel bepaalde regels vaststelden, waardoor de kinderdoop niet een beetje verzwakte, en de doop op het geloof, overeenkomstig de verordening van Christus, sterk versterkt. Het aanraken van de regels die in die tijd zijn vastgesteld, het volgende, onder andere, is vastgelegd in *Bapt. Hist., Pagina 527,* van *vicecom., Lib. 1, cap. 26:* "Op de sabbat (of zondag) van de heilige Pinksteren zullen zij vasten en alle Goddelijke diensten onderhouden, zowel met lezen en bidden als met de doop." *Cap. 27.* Zij die wensen gedoopt te worden, zullen naar de kerk komen (of naar de vergadering) met hun leiders, na het derde uur, op de zondag vóór Pasen. *Cap. 29.* Hier wordt geleerd, hoe de leraren naar het doopwater moeten afdalen en hoe ze eerst de mannen en daarna de vrouwen moeten dopen.

Na deze dingen te hebben opgemerkt, schrijft D. Vicecomes *(* hoofdstuk 6) hierover: "De mannen en vrouwen werden afzonderlijk toegelaten tot de catechismus, dat wil zeggen, tot de instructie in het geloof: eerst de mannen en dan de vrouwen Vandaar dat er in de wijding (voor dit doel) het gebed plaatsvindt: de almachtige, eeuwige God en de Vader van onze Heere Jezus Christus, aanschouw met genadevolle ogen deze Uw dienstknechten, die Gij waardig hebt gemaakt om geroepen te worden tot de eerste beginselen van het geloof." Een soortgelijk gebed werd uitgesproken over de vrouwen. Iets verderop schrijft hij: "Toen dit gedaan was, ging hij (de leraar) onder hen heen, en legde zijn handen op hun hoofden, zeggende: Zing met een luide stem: 'Ik geloof in één God de Vader.' Hij wendde zich toen tot de vrouwen en deed hetzelfde.'

Dit, zegt de auteur, werd gedaan omwille van discipline en deugd, dat deze samen met de leer van het geloof, in de catechumenen, konden worden geïmplanteerd; want Christus zei tegen zijn apostelen (Mattheüs *28): "Onderwijst* alle volken, doopt hen in de Naam van de Vader, en van de Zoon en de Heilige Geest;" toevoegen, "Leer ze alle dingen waar te nemen die ik u geboden heb."

Begrijpend dat dit de beste gang van zaken was, verlichte de apostel Petrus (Hand. *2)* eerst het volk door te prediken en leerde hen zich te bekeren van hun vroegere slechte leven; waarop zij die met gretige oren het Woord van God hoorden en daarvan winst hadden gemaakt, werden gedoopt: "Zou God willen," zegt de schrijver die dit heeft aangehaald, "dat de Roomse kerk in de doopverordening van Christus en Zijn heilige apostelen, nooit zou er zo'n absurde kinderdoop van zijn geworden, en vandaar ook zo'n grove barbaarse en onwetende Christenheid in Europa.' *Bapt. Hist., pagina 528.*

Degenen die zo werden gedoopt (dat wil zeggen, in geloof), werden vervolgens meerdere malen door een diaken vermaand om op hun gebogen knieën te bidden. *Bapt. Hist., Pagina 532, ex Ord. Rom., En Amal. Fort.*

Wie zal geloven dat deze personen, die aldus over de doop geschreven hebben, leden van de Roomse kerk waren? Ik zeg niets van de vele andere punten die zij, zoals kan worden afgeleid, gehandhaafd in tegenstelling tot de gewone Romanisten. Wie zou het niet zeker weten dat deze mensen volledig gescheiden waren van de papisten, die het Romeinse bijgeloof observeerden? Ja, dat zij tot op de dag van vandaag door de paus tot ketters zouden worden verklaard, en, mocht er vervolging ontstaan, op staken worden geplaatst en levend worden verbrand? zoals niet lang geleden is gebeurd, ja, onlangs voor veel van onze geloofsgenoten, vanwege dezelfde overtuiging, zoals vollediger zal blijken in het vervolg van deze geschiedenis.

We zullen deze mensen daarom aan God toevertrouwen. Of ze op alle andere punten met de gewone wederdopers overeenkwamen, kunnen we niet laten zien; het is voldoende dat zij, hoewel zij Romanisten worden genoemd, het geloof van de gewone Romanisten tegenstaan en dat zij op belangrijke punten zeer dicht bij de waarheid komen, vooral in het artikel van de doop. Hiermee zullen we ze verlaten en doorgaan met andere getuigenissen.

A.D. 772. - We citeren het volgende van *Bapt. Hist., Blz.* 515: "Degenen die volwassen waren geworden, moesten eerst in de Christelijke leer worden geïnstrueerd en vervolgens voor de doop worden onderzocht." Wittikind werd een catechumeen, kreeg instructies in het geloof en werd toen gedoopt met Albion. "Ze moesten de geloofsbelijdenis en het Onze Vader zeggen." Syn. *Ang., cap.* 2., "De leraren moesten de mensen instrueren, afzien van (Satan) bij de doop en wat te geloven." Syn. *Turon., cap. 18.*

Pagina 516: "Ze moesten verdraagzaam onderricht krijgen in de leer van Christus en aan godzaligheid worden gegeven, want (in het Concilie van Areles) werd de leiders opgedragen hen te onderwijzen.", "Ze verzaakten de duivel en zijn werken, die werken zijn - moord, hoererij, overspel, dronkenschap, en dergelijke, de pracht is trots, aanmatiging, ijdelheid, ijdelheid, wreedheid.' Syn. Tur. Etc.

Zeker, dit waren allemaal gezonde en goede regels, zeer dicht bij de apostolische leer benaderend; daarom aanvaarden wij hen als een goede instructie in deze ijzeren en verroeste tijd. Het is een goede deal aan het bereiken, als iemand die op het punt staat waar veel bochtige wegen samenkomen, het recht opneemt, of op zijn minst de beste. Dat deze mensen die zich aan de regels hielden, op andere punten volledig foutvrij waren, het is niet onze bedoeling om te handhaven. Hij die midden in de duisternis van de nacht wandelt, kan gemakkelijk de weg missen; dus ook zij, die leefden zoals ze moesten, in de duisternis van het pausdom, konden gemakkelijk op dit of dat punt misleid worden. We laten God hen oordelen, tevreden zijn met dit, dat we door de duisternis de stralen van hun kennis en goede gewoonten hebben gezien.

AD 781. - Dit is het jaar dat door verschillende schrijvers wordt genoemd als het jaar waarin de wijdvermaarde Carloman, hoewel hij het Christelijk geloof zelf had aanvaard, zijn zoon, die toen een aantal jaar oud was, presenteerde en die hij hiervoor had tijd die nog niet is gedoopt, voor de doop, die hem op Pasen in de stad Rome werd toegediend; evenzo zijn dochter Gisla, van wie wordt gezegd dat zij hetzelfde jaar in Milaan werd gedoopt door de bisschop of leraar Thomas. *Bapt. Hist., Blz.* 523, *H. Montanus Nietigh., Pagina 80, 81,* van *Centur. 9, Magdeb., Cap. 4, Annal. Francor. Regino., Lib.* 2, *Adon. Aetate,* 6.

Van deze manier van doen lijkt het; dat er op die tijd geen dergelijke redenering werd verkregen, zoals later, en ook eerder, door degenen van de Roomse kerk, die de ouders bevolen hadden, op gevaar van hun redding, *ja, op straffe van verdoemenis, hun kinderen laten dopen.* Maar zij die de kwestie goed in beschouwing namen en het gebod van Christus hoger achtten dan de verordeningen en inzettingen van mensen, lieten zich niet intimideren door deze bedreigingen, maar stelden de doop van hun kinderen uit, totdat zij, gegroeid en aanvaardde het geloof en verlangden er zelf naar om zich daarop te laten dopen.

We zeggen niets met betrekking tot Carloman, de vader waar hier over wordt gesproken, geen van beiden die zijn zoon doopte, en zou noch dit, noch datgene sluiten wat hun leven en geloof raakt; we bevelen eenvoudig hun actie in deze kwestie aan; aan de ene kant, dat de vader, hoewel hij Christus had beleden en een lid van de kerk werd genoemd, zijn zoon en dochter ongedoopt liet, als een bewijs dat hij de kinderdoop (als menselijke uitvinding) nutteloos achtte; aan de andere kant, dat degenen die hen doopten, deze koers niet afkeurden, maar eerder instemmen met en bevestigden het met de daad, wat des te meer blijkt uit het feit dat de verordening met veel plezier werd toegediend, ja, vreugde, zoals de geschiedenis ons vertelt.

A.D. 792.- Albinus onderwijst over Johannes 1 *(Baptist Hist., Blz.* 505), dat de doop met geloof ontvangen moet worden. Hij schrijft: "Het is treffend gezegd dat de voorloper van ons, de Heere, gedoopt in Bethabara, want Betabara is een huis van gehoorzaamheid, dat zij allen door de gehoorzaamheid van het geloof moeten komen tot de Doop van Christus."

Deze Albinus, bijgenaamd Flaccus, was een opmerkelijk geleerde en geliefde man van die tijd, maar noemde hem toch onwetend en gehaat door zijn tegenstanders. In zijn belijdenis was hij sterk gekant tegen het gemeenschappelijke geloof van de Roomse kerk, vooral met betrekking tot de doop. Bij de doop vereiste hij geloof, wedergeboorte en nieuwheid van het leven, verklarend dat dit het middel was om het waardig te ontvangen; welke dingen, hoewel hooguit gesproken met de mond, toch in de kinderdoop praktisch worden genegeerd.

In de verdediging van zijn overtuiging was hij grootmoedig, met betrekking tot, zo lijkt het, noch de haat noch de gunst van het volk, zodat hij, naast wat we zojuist hebben vermeld, verschillende uitstekende dingen met betrekking tot de doop van volwassenen heeft nagelaten; waarvan we een paar voorbeelden zullen geven.

Op Johannes 15 *(pagina 509)* zegt hij, "Waarom zou niet de Heere zeggen: Gij zijt rein om de doop, waarin gij zijt afgewassen? Maar Hij zegt: *Door middel van het woord, dat 1k tot u gesproken heb.* Want neemt het Woord weg en wat is het water, maar water? Wanneer het Woord het element ontmoet, dan wordt het een sacrament. Waarom ontleent het water de kracht, dat, hoewel het het lichaam nat maakt, de ziel gezuiverd is, als het Woord dit niet bewerkstelligt? Maar dit wordt niet geëffectueerd, omdat het wordt gesproken, maar omdat het wordt geloofd.

In de doop zijn er drie zichtbare dingen: 1. Het lichaam (van de persoon die is gedoopt); 2. het water; 3. de leraar; en drie onzichtbare dingen: 1. de ziel; 2. geloof; 3. de Geest van God."

We kunnen bijna met onze ogen zien en voelen met onze handen, dat deze man hier van plan was, om het geloof van de gewone Romanisten te weerstaan. Hij maakt gebruik van twee speciale argumenten, waarmee hij de Romeinse kinderdoop voldoende ontkent, ja zelfs weerlegt. Zijn eerste argument verzet zich tegen het geloof van degenen die gewoon waren de redding te binden aan het elementaire water van de doop en bijgevolg, om hen als het ware te redden, de kinderen te dopen; in tegenstelling waarmee hij beweerde dat het element water zonder het Woord van God slechts een element en geen sacrament is; maar dat het water een sacrament wordt door het Woord van God, niet omdat het wordt gesproken, maar omdat het wordt geloofd. En aldus verwijdert hij met zijn eerste argument ook nog een andere fout van de Romanisten, die zich dat in de doop, door het zeggen van een paar woorden, voorstelden, het water werd toegewijd en maakte een middel tot redding; wat hij echter weerlegt door de verklaring dat de toewijding niet wordt bewerkstelligd door het spreken van het Woord, maar omdat het wordt geloofd. Als het water in de doop nutteloos is zonder het Woord, en het Woord geen deugd heeft tenzij het wordt geloofd, zoals Albinus verklaart, dan verzet hij zich fel tegen de kinderdoop, omdat daar het water alleen wordt gebruikt, zonder het instruerende Woord en zonder de laatste wordt geloofd door de kleine kinderen.

Zijn tweede argument is een afdoende weerlegging van degenen die de Doop aan zuigelingen toedienen, ongeacht of zij verstandige mensen, echt geloof en de vruchten van Gods Geest hadden, of niet; want, dit geloof verzet hij zich wanneer hij zegt dat er bij de doop niet alleen drie zichtbare dingen moeten zijn: 1. het lichaam; 2. het water; 3. de leraar; maar ook drie onzichtbare dingen: 1. de ziel [geest], (dat is, een verstandige ziel, want anders kan de ziel niet zo genoemd worden); 2. geloof (dat wil zeggen, wat bestaat in een zeker vertrouwen, want dit is typisch voor het ware geloof, Hebr.: 11: 1); 3. De Geest van God (dat is, wat vruchtbaar is in deugden), want de Geest van God is bekend door Zijn vruchten, Gal. 5:22. Maar wie is er ooit gevonden die in staat was om zulke werken van de ziel, van geloof en van de geest te ontdekken bij zuigelingen? zonder welke, de doop heeft inderdaad geen deugd, zoals overtuigend volgt uit de argumenten van Albinus, die in overeenstemming zijn met de leringen van het heilige Woord van God. Hoe dit harmonieert met de kinderdoop, kan de onpartijdige beoordelen.

Van de wedergeboorte zegt Albinus in de 7de Boetpsalm (p. 510): "Gij zijt mijn God, Gij hebt mij geschapen. Ik kan door U nagebootst worden behalve U, door wie ik geschapen ben. Uw Woord, dat, o God, blijft bij u, u maakt mij opnieuw door het Woord, dat vlees is geworden om onzentwil."

De Romanisten waren soms gewend om de doop te noemen, waarmee ze de kinderdoop betekenden, een wedergeboorte, zonder respect voor de nieuwheid van het leven, louter vanwege het water, dat, met het spreken van een paar woorden, aan de kleine kinderen werd toegediend. Maar Albinus verklaart hier dat terwijl hij werd geschapen door het Woord, hij toch wordt nagebouwd en geregenereerd door het Woord. Hij zegt helemaal niets over het water; niet om het uiterlijke bestuur van de waterdoop af te waarderen, maar om aan te tonen dat recreatie of wedergeboorte er niet in ligt; want hetzelfde moet door het Woord geschieden, waarop de toediening van de waterdoop volgt, als een teken ervan, de last schijnt te zijn van zijn hele betoog. Bovendien verdient het ook de aandacht dat in de bovenstaande passage, de aanraking van de Menswording van Jezus Christus, hij zegt dat het Woord (namelijk

waardoor alle dingen zijn gemaakt) vlees is geworden omwille van ons belang, wat overeenstemt met onze belijdenis, en is het ook eens met John 1:14.

Albinus (lib.3, *de Trin., Cap 17, pagina* 512) zegt: "We moeten niet geloven dat Hij (Christus) toen de gaven van de Heilige Geest ontving, Hij die vanaf zijn geboorte altijd vol was van de Heilige Geest, maar dat het mysterie van de heilige Drie-eenheid ons in de doop kon worden verklaard, de Zoon van God werd gedoopt, een mens zijnde, de Heilige Geest neerdaalde als een duif, God de Vader werd met een stem gehoord, zonder de aanroeping van welke, geen doop kan iets baten. Daarom wenste de Zoon van God door Zijn eigen Doop te betekenen, dat de gehele Drie-eenheid aanwezig was, die de rentmeesters van zijn verborgenheden (aan de apostelen) opdroeg: "Gaat alle volken, hen dopen in de Naam van de Vader, en van de Zoon en van de Heilige Geest."

Nogmaals: Waarom liet de Heere Zich dopen? Namelijk, dat niemand, hoewel hij grote gaven en macht zou bezitten, zou verachten om gedoopt te worden.

Hij maakt hier gebruik van drie manieren van spreken die onverenigbaar zijn met de kinderdoop. Ten eerste, wanneer hij zegt dat zonder de aanroeping van de heilige Drie-eenheid geen doop iets kan baten; want wie weet niet dat kleine kinderen de heilige Drie-eenheid niet kunnen aanroepen?

Ten tweede, wanneer hij, als een fundament van de doop, het gebod van Christus aanvoert, "onderwijst alle naties, doopt ze," enz.; want daar zijn onderwijzen en dopen samengevoegd, wat, zoals zelfs sommige kinderdopers verklaren, niet van toepassing is op zuigelingen.

Ten derde, wanneer hij laat zien waarom de Heere Zichzelf had laten dopen? Dat is namelijk niemand als zou hij grote gaven en macht kunnen bezitten, zou denken en verachten om niet gedoopt te worden. Want dat dit ook niet begrepen kan worden van kinderen, leert zelfs de natuur; omdat ze geen grote gaven of macht hebben en bijgevolg niet op hen kunnen vertrouwen noch de doop verwerpen.

D. Vicecomes (lib.1, cap 32, blz. 535) citeert het volgende van Albinus Flaccus: "Bij de doop op heilige Paasdag, de catechumenen (de novicen die in het geloof zijn onderricht), als zij voor de doop, reciteer het Onze Vader en de geloofsbelijdenis."

Dit is duidelijk een duidelijke getuigenis van de gewoonte van de gelovigen van die tijd, waarvan duidelijk is, dat hun kinderen en novicen het Onze Vader en de geloofsbelijdenis moesten kennen, ja, het uit de herinnering moesten reciteren, en zelf moesten verlangen doop, voordat ze werden gedoopt. Wie zou zeggen dat pasgeborenen dit kunnen doen? Bovendien was het niet alleen nodig om het Onze Vader en het credo uit de herinnering op te zeggen, maar ook om er reden voor te geven, en dit niet slechts één keer, maar meerdere keren, op verschillende dagen die voor dit doel zijn aangewezen, in de week voor Pasen en Pinksteren, zoals hierboven weergegeven, waarnaar we de lezer verwijzen. Zie ook, G. *Durand., Lib. 6. Rantion. Div.* Offic. *de 4. Feria Hebel. 4. Quadrag, etc.*

Vicecomes (lib.3, *cap 21),* zegt: "Hij (Albinus) maakt ook melding van het onderzoek (in het geloof) van de uitverkorenen, dat wil zeggen, degenen die gekozen zijn om

gedoopt te worden, ze naspeurend uit de tijd van de apostelen." Cap. *22,* zegt hij, "Daarna vond het onderzoek plaats (in het geloof), opdat met grotere zekerheid kon worden vastgesteld of, na de verzaking van Satan, het Woord van God en het aan hem beloofde geloof, diepgang had verworven, wortel in het hart." Cap. *26:* "Albinus Flaccus schrijft in het hoofdstuk over de doop:" Voor de doop van de uitverkorenen, die worden onderzocht (in het geloof), volgens de heerschappij van de apostelen, toegewijd door vasten, en onderricht door ijverige prediking, waartoe twee seizoenen zijn apart gezet, Pasen en Pinksteren.'

D. Vicecomes voegt hieraan toe: "Als deze onderzoeken volgens de regels van de apostelen werden gehouden, moesten ze door iedereen worden geobserveerd, maar vervolgens, toen de kinderdoop in zwang kwam, werd deze noodzakelijke praktijk afgeschaft (of stopgezet) door de kerk AD 860, tijdens het bewind van de keizers Lodewijk de Vrome en Lotharius, waarvan overvloedig bewijs bestaat."

Wat denk je, geliefde lezer, van dit laatste getuigenis? om nog maar te zwijgen van de getuigenissen van Albinus Flaccus. Deze Vicecomes was een kinderdoper en een sterke handhaver van de kinderdoop; toch zegt hij dat de noodzakelijke (ja, apostolische) praktijk van onderzoeken (in het geloof) werd afgeschaft of stopgezet toen de kinderdoop in zwang kwam; hij geeft ook de tijd aan waarop dit gebeurde, namelijk AD 860. Wat betreft hoe hij hiertoe kwam, laten we aan hem over om te verantwoorden.

In de tussentijd is dit ook nogal een weerlegging van degenen ***die de oorsprong van de kinderdoop heel vroeg vaststellen,*** inderdaad volgens sommigen, in de tijd van de apostelen. Die kinderdoop, samen met vele andere bijgelovigheden, ontstond echter kort ***na de dood*** van de apostelen, ze kunnen, in zekere mate, onderbouwen; maar dat het wankelde in de Roomse kerk, gedurende vele eeuwen, totdat het jaar *900,* ja, bijna 1000, nu gevestigd, dan afgeschaft, geadopteerd op één plaats, afgewezen in een andere, enz., voldoende lijkt uit de boeken waarin we hebben hetzelfde gelezen.

We beperken ons tot de tijd van Albinus Flaccus, die rond AD *792* [735-804] leefde, toen deze inbreuk al snel terrein won, wat ook D. Vicecomes heeft gezien, want wanneer hij het Oliesel bij de doop vermeldt, en enkele andere feitelijke praktijken van de Papisten, hij voegt eraan toe dat het zijn mening is dat dit alles begon na de tijd van Albinus Flaccus, toen zij ophielden om volwassenen te dopen. *Lib. 5, cap. 5 en 19.*

Ik kan niet nalaten hier het vonnis van Jacob Mehrning toe te voegen, die, onmiddellijk na het lezen van de voorgaande passages van D. Vicecomes, schrijft: "Aldus zien we uit de geschiedenis van deze tijd dat de kinderdoop nog steeds als door een draad tussen beide hing, zijnde door sommigen ontvangen en door anderen verworpen, wat een sterk bewijs is dat het niet apostolisch is, laat staan ingesteld door Christus Zelf. Maar welke onmetelijke schade aan zielen, en welke grove barbaarse onwetendheid in het Christendom, de introductie van deze absurde kinderdoop heeft brachten vele verstandige personen, zelfs in die tijd, in staat om te onderscheiden. *Bapt. Hist., pagina 537.*

AD 800. - Verschillende schrijvers stellen dat in deze tijd, het laatste jaar van de achtste eeuw, de kinderdoop, hoewel die van de Roomse kerk er in het algemeen

krachtig aan vasthield, toch niet werd toegepast, ja, positief door velen werd verworpen, zodat ze namen de eeuwenoude gewoonte in acht die we in verschillende voorgaande eeuwen hebben genoemd, van het dopen van alleen volwassenen, met Pasen en Pinksteren.

Sebastian Franck schreef deze tijd en gewoonte en verwees naar het boek van Tertullianus, *De Corona Militis, en zegt:* "Met inachtneming van deze passage merkt Beatus Rhenanus op dat het de gewoonte van de Ouden was om volwassenen te dopen en te wassen met het Bad van wedergeboorte; welk gebruik werd waargenomen tot de tijd van Karel de Grote en de keizer Lodewijk, 800 na Christus." *Kron. Rom. Kett., Pag. 123, kol. 2.*

* Dit lijkt ook heel duidelijk uit het voorbeeld van Karel de Grote, die omstreeks het jaar 781 zijn zoon Carloman had, die toen enkele jaren oud was, gedoopt door paus Adrianus I, in Rome, op het feest van Pasen. Zijn dochter Gisla werd ook datzelfde jaar in Milaan gedoopt door bisschop Thomas. H. Montanus verwijst naar het jaar 781, maar anderen naar 800 na Christus.

P.I. Twisck geeft het volgende verslag voor het jaar 800: "De oude gewoonte was om volwassenen te dopen met het Bad van wedergeboorte, wat werd waargenomen tot de tijd van de keizers Karel de Grote en Louis. Dit wordt aangetoond door de wetten die door hen zijn ingesteld, in het was de priesters (dat wil zeggen, de leraren) verboden om op een ander tijdstip dan Pasen en Pinksteren te dopen, behalve waar de dood ophanden was." Nogmaals: "Het was de gewoonte van de ouden (Polydorus zegt) om vooral volwassenen te dopen en een wit kleed na de doop op hen te zetten, dit gebeurde met Pasen en Pinksteren, intussen, vóór deze feesten, die worden gedoopt werden geïnstrueerd in het mysterie van het geloof, en werden *catechumenen genoemd,* dat is, zoals wordt geïnstrueerd; want toen zij het mysterie hadden opgepakt, werden zij gedoopt." *Chron., 8ste boek, pagina 271, kol. 2,* van *Polydor., De Inventoribus rerum, lib. 4. Beatus Rhenanus in Annat. super., Tertull., Grond Bewijs, letter B., Chron. Seb. Franck., Thom, Imbr., Fol. 26.*

Hoewel deze eeuw, in het begin, leek te zijn gedoemd tot duisternis, met betrekking tot de ware Leer, vooral met betrekking tot de zaak van de doop in geloof, toch steeg de zon van waarheid tot een aanzienlijke hoogte, zodat zijn stralen in alle richtingen schenen, verlichtend het gezicht, dat is, het volk, van de aarde. Want niet alleen de afzonderlijke Christelijke gemeenschappen, maar zelfs velen van hen die zich nog steeds aan de rooms- katholieke kerk hielden, observeerden de doop, om nog maar te zwijgen over andere artikelen, volgens de oorspronkelijke Christelijke en apostolische gebruiken.

P.I. Twisck, in de conclusie van de achtste eeuw, hoewel zeer betreurenswaardig de vele menselijke uitvindingen die toen in de Roomse kerk toenamen, door de macht van de paus en van de raden, verklaarde niettemin dat de doop van volwassenen nog steeds in zekere mate verkregen onder hen; zijn woorden zijn: "De oude gewoonte om volwassen gelovigen en boetelingen te dopen lijkt nog steeds in enige mate in de kerk te bestaan." * Page 274.

Hieruit kunnen we afleiden hoe veel meer deze praktijk heeft moeten bloeien onder degenen die zich volledig bevrijden van het Romeinse bijgeloof en die waren gevlucht

als van Babel, ik bedoel de leden van de ware Christelijke kerk, die zich als duiven moesten verbergen voor de adelaar, zoals zal worden getoond. Hiermee sluiten we ons verslag van de doop in de achtste eeuw af.

EEN BESCHRIJVING VAN DE MARTELAARS VAN DE ACHTSTE EEUW. 700-800

INHOUD VAN DE MARTELAARS VAN DE ACHTSTE EEUW

We beginnen met een bepaalde ernstige vervolging van de Christenen in het oosten, ingesteld door Haumar, koning van de Saracenen, rond **718** na Chr.

Daarop volgt een aantekening betreffende genoemde vervolging; het is gerelateerd dat die van het Oosten al lang eerder gescheiden waren van die van het Westen (dat wil zeggen, van de Roomse kerk); er wordt ook melding gemaakt van de kerken in Thessalonika, die volgens de apostelen in de religie onveranderd zijn gebleven; waaruit wordt geconcludeerd dat blijkbaar ook enkele van deze ware gelovigen zijn gedood voor het ware geloof, in die oosterse vervolging.

Een heel kort verslag van de grote wreedheid die Elvelid, de Mohammedaan, in **739**, tegen alle Christelijke gevangenen in de oostelijke landen uitoefende, die hij zonder genade liet doden omwille van de Christelijke eredienst. Hierna volgt een notitie met meer bijzonderheden en enige uitleg met betrekking tot Eutichius, Petrus van Damascus, Peter Mavimenus en anderen, die ter dood werden gebracht voor het Evangelie, in het Oosten, met name in Damascus.

Derthuin, Bertherius, Anabert, Hunored en anderen verzetten zich tegen het bijgeloof van Bonifatius, de pauselijke legaat; waarop zij zijn afgezet van hun bediening, omstreeks **748** na Christus.

Albert van Gallië en Clemens van Schotland volgen de hiervoor genoemde personen, en ***bestaften Bonifatius door zijn bijgeloof*** in te voeren; dan is het, van elk afzonderlijk, gerelateerd aan wat er gebeurde op deze vermaning aan Albert en Clement; en hoe zij stierven, volgens de meest betrouwbare getuigenis, rond 748 na Christus; een discrepantie tussen auteurs over het tijdstip van hun overlijden; hoe het verschil kan worden verzoend.

Twee aanhangers van de hiervoor genoemde martelaren, Samson en Sydonius, evenals enkele anderen, wier namen niet genoemd worden, handhaven hun leer tegen de papisten, vooral tegen Bonifatius, de voornoemde pauselijke legaat; maar of zij hiervoor zijn gemarteld of ter dood zijn gebracht, wordt niet vermeld.

Een indirect relaas van een ernstige en betreurenswaardige vervolging ingesteld door Mady, koning van de Arabieren, tegen de Christelijke gelovigen in het Oosten, rond **780** na Chr.

Een aanmerking over genoemde vervolging, evenals hoe de Arabieren voortgingen met het vervolgen van de Christenen op andere plaatsen; ook, wat zou kunnen worden aangevoerd, met betrekking tot de kwestie van martelaarschap, van onze beschrijving van de doop in deze eeuw.

Conclusie.

ERNSTIGE VERVOLGING IN HET OOSTEN, **718 AD**

Er was nu aanzienlijke rust in de westerse landen, maar in het Oosten begonnen commoties op te komen; ongeveer omstreeks het jaar 718 gaf Haumar, * Koning van de Saracenen, bloederige decreten uit voor de vervolging van de Christenen. Hij verbood wijn, volgens de wetten van Mohammed, die echter niet veel uitmaakte; maar het ergste van alles was dit: hij trachtte de Christenen te dwingen af te treden en Christus te verloochenen; hij beloofde vrijstelling van eerbetoon en belasting aan degenen die, verzaken aan Christus, zich aan Mohammed zouden moeten houden; aan de andere kant dreigde hij met de dood te straffen, allen die standvastig aan Christus zouden vasthouden. Ondertussen heeft hij hen onderdrukt met ondraaglijke lasten en een deel van het leven beroofd door verschillende kwellingen. **

Hij maakte ook een wet dat het getuigenis van een Christen niet geldig zou moeten zijn in rechtspraak, noch zou moeten worden aanvaard tegen een Saraceen. Kort gezegd wordt gesteld dat krachtens deze decreten veel van de onschuldige en weerloze Christenen martelaren werden; maar in gebreke van getrouwe historici uit die tijd, zijn de namen van de genoemde martelaren niet tot ons gekomen, behalve enkele, zoals zal blijken.

** Paul Diac., Lib. 21. Hist. Rom. in Leone Isauro, vergeleken met Abr. Mell. Hist., Tol. 305, Kol. 2.*

*** In het jaar 720 kwamen de Saracenen of Arabieren naar Spanje, waar ze vreselijk vervolgd werden en vele vrome Christenen martelden. - Sigibert. Kron. Tudensis. Ook Abr. Mell., Fol. 328, Col. I Echter hieruit zouden we noch de een noch de ander kunnen concluderen.*

OPMERKING - Bovenal moet in dit verslag van de oosterse martelaren worden opgemerkt dat, wat betreft open kerken of gemeenschappen, die van het Oosten al lang eerder gescheiden waren van die van het Westen, dat wil zeggen, van de Romeinse kerk, omdat zij niet onderworpen zouden zijn aan de macht en heerschappij van de paus van Rome, die al 606 na Chr. tot hoofd van alle kerken was verklaard; maar als zodanig zouden ze hem in geen geval herkennen of accepteren. Deze scheiding nam in de loop van de tijd zodanige proporties aan, dat ze, voor zover wij weten, niet opnieuw verenigd zijn tot op de dag van vandaag.

Bovendien is door verschillende schrijvers vastgesteld dat er naast genoemde afgescheiden kerken, de Grieken genoemd, er nog andere kerken in het Oosten zijn, voornamelijk in de regio van **Thessalonica,** die in alle opzichten met de Doopsgezinden van vandaag overeengekomen, en hebben een dergelijk geloof en praktijk onafgebroken gehandhaafd vanaf de tijd van de apostelen; hiervan zullen we echter vollediger spreken in de zestiende eeuw, in verband met de doop.

Als dat het geval zou zijn, zou het niet verrassend zijn, als bij de vervolging van de Christenen in het oosten niet alleen deze of gene persoon, maar meer nog, heel veel ware gelovigen werden vermoord en ter dood gebracht voor het ware geloof in Jezus Christus, en de oprechte praktijk van de voorschriften van het Evangelie. Niettemin kunnen we niet meer zeggen dan wat de oude schrijvers ons hebben nagelaten, en

zullen daarom dienovereenkomstig handelen, en telkens wanneer we het nodig achten onze eigen mening toevoegen in de marge of in een notitie.

DE GROTE WREEDHEID VAN ELVELID, DE MOHAMMEDAN, TEGEN ALLE CHRISTELIJKE GEVANGENEN, WIE HIJ, ZONDER GENADE HEEFT GEDOOD **IN 739**

Er wordt gezegd dat AD 739, in het 23e jaar van Leo Isaurus, de Mohammedaanse prins Elvelid veroorzaakte dat alle gevangengenomen Christenen in elke stad ter dood werden gebracht vanwege de Christelijke religie. Onder hen wordt één Eutichius genoemd, die werd weggevoerd naar Karras, in Mesopotámië, en op het moment dat genoemde slachting en marteling van alle gevangengenomen Christelijke gelovigen plaatsvond, op grond van hetzelfde geloof en getuigenis, voor zijn Heiland Jezus. Vergelijk Paul. Diac., *Lib. 21,* met A. *Mellinus, 2d book, fol.* 305, kol. *2, 3.*

OPMERKING - Van Eutichius vinden we geen verder verhaal, het raken van de belijdenis van zijn geloof, behalve dat, toen de andere martelaren werden gedood, hij ook werd aangeboden vanwege Christus; die ook bij verschillende anderen moet worden begrepen. Zie de bovengenoemde auteurs, vergeleken met wat we in het begin van deze eeuw hebben gezegd.

We zullen niets zeggen over Petrus, de bisschop van de kerk van Damascus, Peter Mavimenus en anderen, die in deze tijd ook werden gedood in het oosten, met name in Damascus, voor het getuigenis van de Heere Jezus, over het jaar **742;** sinds de oude schrijvers ons geen duidelijke informatie hebben gegeven met betrekking tot hun specifieke geloofsbelijdenis, slechts een algemene verklaring, namelijk dat zij leden voor Christus en voor de Christelijke of evangelische waarheid.

Daarom is het gekomen, dat sommigen die met hun monden op Christus en Zijn heilige Evangelie preken, toch door hun uiteenzettingen, ja, door hun daden en werken, er erg ver vanaf zijn; niettemin niet aarzelden om bij hun aantal oprechten te vorderen en te beweren als getuigen voor hun vreemde, en in veel opzichten, onchristelijke en onevangelische belijdenissen. Deze oprechten zijn personen van wie we, vanwege bepaalde omstandigheden genoemd door oude schrijvers, beweren dat zij geloofden en leefden in perfecte overeenstemming met de ware teneur van de heilige Evangelie, en, als een zegel hiervan, getuigde hiervan met hun bloed en standvastige dood.

O, hoe groot is het om te betreuren dat de Ouden ons geen meer duidelijke en duidelijke informatie met betrekking tot dit hebben nagelaten! We hebben er vertrouwen in, dat het nog velen een goedbedoeld hart zou verfrissen, en dienen om hun geloof te bevestigen, als ze zouden zien dat in die, voordien, en niet minder turbulente tijden, veel van hun medebroeders en - zusters zoveel liefde hadden voor Christus, hun beminde Bloedbruidegom en voor Zijn hemelse leer (die zij belijden), dat zij niet aarzelden om een getuigenis van te geven van hen die in het vuur, een ander in het water, sommigen onder de tanden en klauwen van wilde dieren, anderen onder het zwaard, de dodelijke halster, of anderszins,

Maar we hopen dat we op de juiste plaats, en overal, zoveel informatie en uitleg hebben gegeven met betrekking hiermee, om een echte Christelijke en goedbedoelende ziel te bevredigen. Alle dingen kunnen niet op één plek worden besproken.

We zullen hier weggaan en verder gaan vanuit het Oosten, waarvan we tot nu toe hebben gesproken, naar het Westen, waar we nu denken dat we duidelijkere informatie kunnen vinden over verschillende speciale punten van het geloof, namelijk van personen die niet hebben geleden onder de heidenen, Mohammedanen, Saracenen en dergelijke, maar onder de paus van Rome, of de Roomnse kerk, waar het gebruikelijk was om mensen te martelen over sommige specifieke artikelen van aanbidding. Maar voordat we doorgaan naar de martelaren die gestraft zijn als misdadigers en met de dood, vinden wij het goed, bij wijze van inleiding tot en voorbereiding op deze zaak, om eerst te laten zien, hoe dit, *als in stappen, zijn opkomst nam;* namelijk, hoe eerst een paar personen, die we zullen noemen, in deze tijd, zich verzetten tegen een bepaalde pauselijke Legaat, met woorden en vermaningen, omdat ze bepaalde bijgelovigheden introduceerden; en wat hen overkwam als straf in dit verband, van de paus.

DERTHUIN, BERTHERIUS, ANOBERT, HUNORED, EN ANDEREN DIE VAN HUN DIENST ZIJN AFGEZET, OMDAT ZIJ DE SUPERSTITIEN VAN HET PAUSDOM NIET WILDE ACCEPTEREN **NA 748**

Een zekere Bonifatius, aartsbisschop van Mayence, - geboortenaam: Wynfreth (Winfried) (nabij Exeter in Zuidwest-Engeland, 672 of 675 - als apostel, ambassadeur en legaat door paus Zacharias I uitgezonden om de heidenen te bekeren tot de Roomse Stoel (zoals het genoemd werd), en in te planten degenen die al tot de Roomse ceremoniën en bijgeloof behoren; en ervoor te zorgen dat ze hetzelfde observeren. Echter vele bisschoppen, opzieners of leraren, in Duitsland, Beieren en Frankrijk, verzetten zich met geestelijke wapens, namelijk met berisping van het Woord van God, weigeren te gehoorzamen in dit opzicht, hetzij de paus of zijn legaat.

Onder degenen die aldus hebben geweigerd, worden met name genoemd: Derthuin, Bertherius, Anobert en Hunored. Deze mannen werden beschuldigd bij de paus, en niet alleen belast met de genoemde kwestie, maar ook van jaloezie, ook met hebzuchtig, trots en verlangend naar vuil gewin. Daarop werden ze allemaal afgezet van hun bediening, door autoriteit van de paus en zijn legaat; maar hoe het met hen eindigde, wordt niet vermeld, hoewel verondersteld moet worden dat een soort van kerkelijke uitsluiting, anathematisering of excommunicatie volgde; omdat dit echter in stilte wordt aangenomen, kunnen we er niets zeker van spreken.

In de tussentijd verschijnt aan de ene kant de moedigheid van de genoemde personen bij het terechtwijzen van het Roomse bijgeloof, en aan de andere kant de schaamteloze arrogantie van de paus en zijn legaat, in het afzetten en verwijderen van degenen die van het goede houden, kon niet nalaten, volgens de leer van het Woord van God, het kwaad te bestraffen. Zie *A. Mell., Fol.* 328, kol. 2, vergeleken met *Aventin. Annal. Boi.,* Lib. 3.

MARTELAREN: ALBERT VAN GAUL, EN CLEMENT OF SCOTLAND, **AD 750**

Er wordt gezegd dat er rond 750 na Christus twee zeer eminente mannen woonden, Albert, die de naam Gallus had, dat wil zeggen, van Gallië of Frankrijk, en Clement, bijgenaamd Scotus, dat wil zeggen van Schotland. Beiden verzetten zich op verschillende punten tegen het bijgeloof van het gewone pausdom; Albert begon het eerst, in een deel van Frankrijk, en werd gevolgd door de genoemde Clement, die uit Schotland kwam en zich bij hem voegde. Als gevolg hiervan moesten beiden, en toch elk afzonderlijk, de angel van de paus voelen, op een manier zoals het vervolg laat zien. Om dit te presenteren, samen met de omstandigheden die er betrekking op hebben, op de meest geschikte manier, zullen we elk afzonderlijk behandelen, te beginnen met Albert, aangezien hij de eerste en belangrijkste persoon in deze zaak was.

ALBERT VAN GAUL

Verlicht door de hemelse uitstraling van de leer van de apostelen, had Albert met stem en pen keer op keer de dwalingen en het bijgeloof van de Roomse kerk opnieuw bestudeerd, beweer, namelijk dat priesters of leraren niet zouden moeten worden verboden om te trouwen; dat de relikwieën, of botten, van de heiligen niet vereerd moeten worden; dat afbeeldingen niet als religieuze dienst dienen te worden aanbeden of gegroet en dat de paus geen recht heeft op het primaat (of suprematie) boven de kerk. Hij veroordeelde de missen voor de doden, het vagevuur, enz., als [menselijke] uitvindingen. Wicelius voegt toe: hij verwierp als onnodige en bijgelovige ceremonies, het opleggen van handen, het maken van het kruisteken, bevestiging, enz. En kort gezegd, al dergelijke dingen die in het pausdom worden beoefend met het doel de kinderdoop te bevestigen.

Bonifatius, de pauselijke legaat, beschuldigde hem daarom van de paus, het fabriceren en verspreiden van vele lasteringen, die tegen hem als bittere gal werden uitgespuwd. De paus verloor geen tijd en trachtte de zaak niet uit te stellen, maar veroordeelde hem onmiddellijk ongehoord over deze valse beschuldigingen; en de bovengenoemde artikelen, excommuniceerden hem en stuurden de excommunicatiebrief naar de valse aanklager, namelijk naar Bonifacius, zijn beste legaat, dat de laatste het zou moeten publiceren tegen Albert in heel Frankrijk. Vandaar dat de papisten hem tot de ketters rekenen, hoewel zij niet aantonen welke ketterij het was, waarvoor hij werd veroordeeld en dus schandelijk geëxcommuniceerd werd; welke zaak moet worden verzameld van andere schrijvers, behalve de getuigenis die hierboven is geciteerd uit Wicelius, volgens A. Mel.

Nadat Boniface de brief had ontvangen met de excommunicatie van Albert, van de paus, zorgde Boniface niet alleen voor publicatie in heel Frankrijk en zette hij hem af van zijn bediening, maar plaatste hij hem ook op in het klooster in Fulda, in welke gevangenis hij waarschijnlijk stierf van de honger, dorst, Vergelijk *Wilibald. in vita Bonifacii, Aventin. Annal., Lib. 3. Nauc. Gen. 26, vol. 2. Balaeus. Cent. 14, cap. 30, 31, in Append. Epist. Zach. ad Bonif., Tom. 2, Concil Lutsenb. Haigiol. in vita Bon.,* met *AM, fol. 328, kol. 3;* ook 7. *Gys.,* editie van 1657, fol. *30, col. 2, 3.*

De meeste oude schrijvers, naar het schijnt, met wie ook A. Mellinus het eens is, bepalen de tijd van de excommunicatie en het martelaarschap van genoemde Albert, rond 750 na Christus, AM, *fol. 329, kol. 1,* Seb. Franck stelt het tien jaar eerder, namelijk AD **740.** *In Chron. Rom. Kett., Fol.* 64, kol. 2.

Deze discrepantie kan echter gemakkelijk worden verzoend, wanneer een onderscheid wordt gemaakt tussen de tijd dat Albert begon tegen de paus te onderwijzen en de Roomse kerk en de tijd dat hij door de paus werd onderdrukt en uiteindelijk van het leven werd beroofd de kerker in Fulda; gedurende tien jaar kan gemakkelijk hebben ingegrepen, en Seb. Franck kan daarom zijn weergave hebben gehouden met het tijdstip waarop hij les begon te geven, terwijl de andere auteurs, waaronder Mellinus, de tijd van zijn overlijden mogelijk hebben genoemd.

Wat dit betreft lijkt het erop dat John Gysius een grote fout maakte, hetzij door incorrecte auteurs, of om een andere reden, toen hij de tijd van de voornoemde martelaar, AD 900, vaststelde. Zie in de marge van de hierboven genoemde plaats.

CLEMENT OF SCOTLAND, EEN METGEZEL VAN ALBERT, AD 750

Toen Clemens uit Schotland was gekomen, had hij zich tot de bovengenoemde Albert als metgezel aangesloten en met hem verenigd met betrekking tot de leer, begon hij niet alleen, maar stopte hij niet, evenals de vriend die hij had gevonden, om te strijjden met het geestelijke harnas. en, indien mogelijk, op een Evangelische manier te overwinnen, de paus en de Roomse kerk, op verschillende punten, voornamelijk haar ceremoniën aanraken. Daarop werd hij ook beschuldigd, en ter dood gebracht op een zodanige wijze als op de juiste plaats, dat we op die tijd hopen te laten zien.

De beschuldigingen tegen hem waren van dezelfde aard als die tegen Albert, zijn metgezel; wat helemaal niet vreemd was, omdat hij zich onder Albert had geplaatst, niet alleen als een vriend en metgezel, maar ook als een discipel. Om deze reden sprak de paus, door de beschuldiging van Bonifacius, de pauselijke legaat, dezelfde excommunicatie tegen hem uit. Maar toen hij zich voorstelde om zijn gedrag in een volledige synode te betuigen, belette Bonifacius hem om deze weg te gaan, waardoor het volk geloofde dat het niet wettig was om een ketter die geëxcommuniceerd of buitengesloten was van de kerk, toe te laten in Goddelijke aanbidding, of een synodale vergadering; ja, dat het die weldaad (in wat dit ook moge zijn) van de wetten of verordeningen van de kerk niet mag worden toegestaan. Toen hij zag dat zijn lippen door dit voorwendsel waren verzegeld, waardoor het onmogelijk voor hem was om zich goed te verdedigen, deed hij een beroep op zijn pen en schreef hij een boek over deze kwestie tegen Bonifacius.

Tenslotte wordt er gezegd en gehandhaafd dat deze standvastige getuige van Jezus Christus door de Roomsen als een ketter werd verbrand, zelfs tegen de wil van paus Zacharias in, over **A. D. 750** of kort daarna.

Vergelijk dit hele verhaal van Clement met *Willibaldi, Kaucleri, Aventini. Balae. Alij ubi supra hierboven.* Ook *Annal. Boj. Bernhard. Lutz, in het Catalaans. Hceres.,* Tom. 2, *Concil. Ook AM, 2d boek, HM,* 1619, fol. 328, 329. *Hist. Mart.* 1. S., 1645, fol. 30.

VERDERE OPMERKINGEN VOLGENS DE BESCHRIJVING VAN SEBASTIAN FRANCK

"In het jaar", enz., "Deze twee mannen trokken heel veel mensen in Frankrijk, deden zich voor als volgelingen van de apostelen en spraken grote dingen over de mysteries van God en het leven en gedrag van de mens. Bonifacius, De aartsbisschop van Frankrijk schreef de hele zaak aan de paus, die het in een concilie van de bisschoppen voorlegde en de mening van de (veronderstelde) ketter uit de kerk verwierp." Eindelijk zegt hij: "Ze waren unaniem afgezet en vervloekt." *Kron. Rom. Kett., Fol.* 64.

BESCHRIJVING VAN CLEMENT, VOLGENS P.I. TWISCK

"Clemens Scotus, een trouwe discipel van bisschop Adelbert, onderwees met grote macht in Frankrijk en Duitsland, vooral in Beieren en Franken, dat de paus niet zoveel macht had, dat hij (de paus) zeer ongepast de priesters verbood (of leraren) om te trouwen, dat hij veel nieuwe en onbekende ceremonies in de kerk introduceerde, en valse Leer opstartte. Hij (Clement) werd veroordeeld zonder een hoorzitting of onderzoek, en zijn geschriften of boeken werden verbrand." *Chron., Pag.* 258, kol. 2 *en* 259, kol. 1, van *Joh. Munst., Fol.* 125. *Aventin., Lib.* 3. *Chron. Seb. Fr., fol.* 54.

VAN TWEE NAVOLGERS VAN DE VOORNOEMDE MARTELAREN, SAMSON EN SYDONIUS

Samson was ook een Scotchman van afkomst, en een ouderling en metgezel van de genoemde Clemens. Hij en Sydonius, bisschop in Beieren, en anderen met hetzelfde doel en geloof, waren als één hart en ziel. Ze werden tegengestaan tegen het Woord van God, door Bonifacius, de pauselijke legaat, die voorstelde de mensen te onderdrukken met allerlei bijgeloof en lasten. Dit deed niet alleen Samson, maar ook Sydonius en de anderen moedig. Ze onderwezen met woord en pen, dat de apostolische ambassade (zoals die genoemd werd) ***van bisschop Boniface meer overeenkomsten vertoonde met heidendom of Antichristendom dan met het Christendom. En dat hij zich eerder had gedeformeerd dan hervormd, Frankrijk en Duitsland.*** Nogmaals, dat hij een slaaf was en vleier van de paus van Rome, aan wie hij niet alleen gebonden, maar volledig zichzelf verkocht had, als een gezworen slaaf.

Dit konden zij bewijzen, omdat hij, door een plechtige eed, de twee pausen, Zacharias I en Gregory II, had gezworen: dat hij alle personen zou noteren, die hij aan hem zou moeten toebrengen, ook in gehoorzaamheid aan de Roomse zienswijze. Deze dingen waren bekend uit documenten die hij zelf had geschreven en aan de pausen had doorgegeven.

Ze hebben hem ook beschuldigd van zijn slechte gewoonten in het bestuur van de doop (dat wil zeggen, de kinderdoop), bestaande in het gezegde van bepaalde woorden, bij wijze van uitdrijving. Hierover werden in het algemeen verschillende vragen gesteld aan de onverstandige kleine kinderen, namelijk: "Gelooft u?" enz., waarop de peetvaders, in de naam van het kind, antwoordden: "Ja, dat geloof ik,"

enz.; welke dingen zeker geen kleine censuur verdienden, hoewel zonder dit de kinderdoop slechts weinig deugd of aanzien had.

Zij waren ook zeer beledigd, omdat hij hun zou verbieden te trouwen, als tegengesteld aan de instelling van God, Gen. 1:27, 28, ja, als zijnde een leer van duivels, I Tim. 4: 1- 3. Tenslotte wordt gezegd dat genoemde personen en anderen, niet in staat om, zowel in Duitsland als in Frankrijk, enige verbetering met hun leer te bewerkstelligen, sterk werden onderdrukt, gedeeltelijk door de tirannie van de pausen van Rome, en gedeeltelijk door het gezag van de koningen van Frankrijk, ja, werden veroordeeld in open synodes, afgezet van hun bediening, en zwijgen in gevangenissen en kerkers, en dus nauwlettend bewaakt dat ze misschien niet zouden ontsnappen. Maar over wat er uiteindelijk van deze personen werd, en anderen van hetzelfde geloof, stelt A. Mellinus, dat de pauselijke historici zich schamen om te vertellen.

Vergelijk *Aventin.* 3, *Annal. Centur. Balaei.,*14, *cap. 31, en in Append.,* Tom. 2. *Concil. in Deeret. Greg. 2, Epist. Bonifae. ad Zachar. Citante Balaeo. Hist. Boj., Lib. 3,* met *A. Mell., 2d book, fol. 329, eol. 1, 2.*

ERNSTIGE VERVOLGING DOOR MADY, KONING VAN DE ARABIEREN, **AD 780**

A.D. 780, in het vijfde jaar van Leo IV, zoon van Constantijn Copronymus, Mady, koning van de Arabieren, verwoestte de kerk van God in het Oosten, die de onschuldige en weerloze Christenen dwingt af te stappen, vooral de dienaren en slaven. Daartoe had hij de volle macht gegeven aan één Thesias, bijgenaamd Zelotes, om de Christenen allerlei vormen van onderdrukking te bezorgen. De laatste beloofde bij zijn komst naar Emesas niemand te laten afvallig te worden of gemarkeerd te worden met het teken van Mohammed, behalve de Joden, of degenen die allang niet meer Christen waren, maar ongelovigen. Maar toen de Joden en de Christenen gescheiden waren, begon hij de Christenen veel gruwelijker te martelen dan ooit gedaan was door de Gouverneurs Lysias en Agricolaus, onder de heidense keizers; zodat hij velen van hen ter dood bracht, zowel mannen als vrouwen, voor de Naam van Jezus Christus.

In de tussentijd gebeurde hier iets opmerkelijks. Bepaalde vrouwen die hij met verschillende martelingen bezocht, om te zien of hij ze niet kon overgeven aan zijn goddeloosheid, bleven standvastig, overwinnend door de genade van onze Heere Jezus Christus, zijn woede met geduld. Hij liet hen duizend slagen geven en liet hen geselen en martelen in de dood, totdat zij van Christus de kroon van de overwinning ontvingen.

Hij ging vandaar verder door ***heel Syrië en vernietigde, tot aan Damascus, alle ontmoetingsplaatsen van de Christenen, en verwoestte de kerken***, waardoor de belofte van de Arabieren aan die van Syrië werd overtreden, namelijk: dat zij onder hun heerschappij zouden leven vrede en rust, en geniet van de vrije en onbeperkte uitoefening van hun religie. Maar (zoals de apostel zegt) als toen, hij die werd geboren naar het vlees vervolgde hem die werd geboren na de Geest, zoals het nu was, Gal. 04:29. Zie Abr. *Mell., 2d boek, fol.* 306, kol. 1, vergelijk met *Paul. Diae., Lib. 23, Hist. Rot &, in Leone* 4. *Sigibert. Chron,.*A. *D.* 781; anderen lossen het echter op AD 780.

VERDERE OPMERKINGEN

We zijn deze eeuw in het Oosten begonnen, vandaar naar het Westen en zijn nu teruggekeerd naar het oosten, namelijk naar de landen die ten oosten van Italië liggen, en dus, ver van Rome, en de Roomse Stoel van pauselijke heerschappij.

Wat betreft de voornoemde vervolgingen, evenals de kerken die in het oosten bestonden, vooral in de regio's van Thessaloníne, en de martelaren die daar vielen, namelijk wat en hoeveel er van hen moet worden gehouden, kan worden afgeleid uit de uitleg die we gaven in het begin van deze eeuw, waarnaar we hier de lezer verwijzen.

Deze Arabieren gingen voort en brachten nog meer vervolging en ellende teweeg bij veel Christelijke gelovigen in andere landen; echter, om de reeds genoemde redenen wordt ons opnieuw verhinderd vollediger te spreken, of op zijn minst afzonderlijk, van elke persoon die daar mogelijk is gemarteld.

Het verslag van de heilige doop, die we voor deze eeuw hebben gegeven, zou ons geen kleine stof schenken, om deze honderd jaar tot het einde te vullen met ware belijders van het ware geloof, ook met degenen die, naar alle schijn, wel niet aarzelen, in getuigenis van hun oprechte en onwrikbare geest, om hun leven te stellen terwille van Jezus Christus, wat het uiterste is dat van elke martelaar geëist kan worden. Maar omdat we hun namen niet hebben kunnen vinden, kunnen ze geen plaats hebben in dit boek. Het is voldoende, hopen we, dat hun namen, *door de hand van God, zijn geschreven in het boek des levens en de eeuwige zaligheid.*

DE HEILIGE DOOPSEL IN DE NEGENDE EEUW 800-900

INHOUD VAN DE DOOP IN DE NEGENDE EEUW

Dit verslag begint met een treurig weeklagen, dat bijna alle geleerde en beroemde mannen verdorven waren door het Romeinse bijgeloof. Onmiddellijk volgt echter een troost, namelijk dat er in dit corrupte tijdperk nog steeds mensen waren die zich niet aan het Roomse bijgeloof hielden.

Dan wordt getoond van Haimo, dat de leer moet voorafgaan aan de doop; dat de dopeling eerst moet worden geïnstrueerd; dat hij eerst verlicht moet zijn, enz. Daarop, in de marge, AD 821, wordt opgemerkt dat Christiaan Taurinensus schreef tegen het oproepen van beelden, van het kruis, van relikwieën, van de heiligen, en tegen de macht van de paus, pelgrimstochten, enz. In de marge, voor het jaar 825, wordt een zeker concilie van Parijs aangedragen, tegen beeldaanbidding. Op dezelfde plaats zegt Gratianus dat christenen zich niet met wapens tegen wapens moeten verzetten, maar vluchten voor vervolging.

Rabanus Maurus verschijnt, AD 830, en leert hoe in zijn tijd de catechumenen werden voorbereid op de doop. Van degenen die om de doop vroegen en er haastig voor maakten. Zijn uiteenzetting van Hoogl. 3: 6: "Wie is deze die dar opkomt als witte sneeuw?" Nogmaals, dat de kandidaat eerder moet worden geïnstrueerd in het geloof van de Menswording van Jezus Christus; ook dat in het Avondmaal van het taal figuratief is.

Angelomus volgt Rabanus en leert dat de zonden die door de zintuigen zijn begaan, worden weggespoeld (dat is vergeven) in of door de doop; wat meer volledig wordt uitgelegd.

Daarop verschijnen AD 840, Bertram, Heymon en Walafrid, die zich tegen de Roomse kerk verklaren, op verschillende punten, zoals in de kwestie van de doop, transsubstantiatie, rechtvaardiging, goede werken zoals de papisten dat deden.

De raad van de christenen in Parijs, in de tijd van Louis en Lothaire, wordt geïntroduceerd; weeklagen vanwege het inbreken van de kinderdoop en de verwaarlozing van het onderricht dat altijd verband hield met de doop.

De bekering van de Slaven (van Slavonië) wordt vermeld; ook dat ze werden gedoopt, maar niet volgens het Roomnse gebruik, noch in de Roomnse taal. Marginaal bericht, voor AD 843, dat Christiaans Lupim in Ferrara de nieuwe Roomse doctrines, als vagevuur, weerlegde.

Een paar goede spreuken met betrekking tot de doop van volwassenen worden aangevoerd, voor het jaar 848, en op een eenvoudige manier uitgelegd. In de marge, voor AD 858, wordt van Gunther, bisschop van Keulen, gezegd dat hij de paus *een tiran, oftewel een wolf* noemt.

Idiota verklaart dat we in de doop Christus accepteren als onze Bruidegom. In de marge wordt melding gemaakt van Ulric, bisschop van Augsburg, dat hij de paus van dwaling beschuldigde.

Hincmar, bisschop van Landun, verzet zich tegen het doopsel van zuigelingen, en verbiedt hen gedoopt te worden; op grond waarvan hij zwaar beschuldigd wordt. Paschasius bevordert drie dingen die onverenigbaar zijn met de kinderdoop. Remigius onderwijst tegen de paus; evenzo, Tergand, bisschop van Triers, die hem antichrist noemt, en Rome Babylon. Conclusie van PJ Twisck en John Patrick.

Jezus Christus onze Verlosser, sprekend over de zware tijden die na Zijn vertrek zouden moeten komen, zegt, (Mattheus 24:12): "En omdat de ongerechtigheid zal overvloedig zijn, zal de liefde van velen verkouden." Dit werd op dit moment ervaren; want met de groei en toename, door heel veel gruwelijk en onrechtvaardig bijgeloof, van de ongerechtigheden van de paus van Rome en de hele Roomse kerk, nam de ware liefde voor Gods geboden af, zodat maar weinigen werden gevonden, die, als felle lichten, de rook doordrongen die uit de Romeinse put omhoog kwam; ja, bijna alle mannen van geleerdheid en beroemdheden waren corrupt. O verdrietige en bedroevende zaak!

Niettemin, zoals Noach en zijn gezin God dienden in de eerste wereld; Lot, in Sodom; Daniël en de drie jongelingen Sadrach, Mesach en Abednego, in Babylon; Elia en de zevenduizend die verborgen waren en niet gebogen hadden hun knieën voor Baäl, in het land van Israël, waar de profeten van de Heer werden gedood, en zijn altaren neergeworpen; maar toch bleven er op dit moment enkele, maar weinigen, die midden in het pausdom leefden niet vasthouden aan het Romeinse bijgeloof, maar een afkeer van hen hadden.

** AD 812, begonnen geschillen te ontstaan in de Roomse kerk, betreffende transsubstantiatie, of de verandering van het brood en de wijn in het sacrament; zodat de gewoonte van het heilige avondmaal werd omgezet in afgoderij. P.J. Twisck, Chron., 9e boek, pagina 279, kol. 1, van Chron. Mich., 2e deel, fol. 175, Zegh., Fol. 245. In het jaar 814 woonde en schreef de gevierde Haimo, van wie verschillende lovenswaardige dingen betreffende de doop in het geloof nog steeds bestaan.*

Om de vermenigvuldiging te vermijden, zullen we ons echter beperken en, zoals gebruikelijk, andere punten van het doopartikel weglaten, behalve wanneer het noodzakelijk is om iets anders toe te voegen; en zal laten zien wanneer en door wie dit artikel, met de afwijzing van de kinderdoop, in overeenstemming met Zijn woorden heilzaam en uit vrees voor God werd onderhouden. Daarom zullen we zo beginnen.

AD 814- In de dagen van Louis de Vrome, de eerste van deze naam, die begon te regeren in dezelfde tijd als Haimo. Hij schrijft op Matt. 28:19, *(Baptist Hist pagina* 561), "Op deze plaats wordt de volgorde van het juiste dopen aan ons duidelijk gemaakt, waarin het wordt voorgeschreven dat die lering aan de doop voorafgaat, want Hij zegt: 'Leer alle naties;' en voegt dan toe: 'hen dopen'. Hij dan, die moet worden gedoopt, moet eerder worden geïnstrueerd, opdat hij eerst het geloof zal leren, dat hij daarna in de doop zal ontvangen. "

Hoe kan iemand een duidelijker getuigenis geven van de ware doop van Jezus Christus? Hoe zou iemand de kinderdoop duidelijker kunnen verwerpen dan door een dergelijke verklaring? Elk woord zegt het nadrukkelijk. Hij begint met Matt. 28:19, waar de Heere zegt: "Gaat dan henen, leert hen …", oftewel maakt er discipelen van; wat hij aldus uitlegt: *"die leer moet de doop voorafgaan;"* want de Heere zegt eerst: *leer,* en dan, *doop,* en dat daarom degene die gedoopt moet worden, eerst onderricht moet worden en het geloof moet leren. Zeker, dit zijn dingen die alleen

betrekking hebben op de volwassen en intelligente, daarom zou het *zondigen tegen* de waarheid om ze toe te passen op onverstandige baby's.

Haimo *(Sean Dominus,* 12, *Trinit., Blz.* 564) zegt: "Omdat degenen die gedoopt zijn eerst verlicht moeten worden met de genade van de Heilige Geest, dan door de leraren moeten worden onderwezen en uiteindelijk geroepen moeten worden om het geloof te belijden, vandaar ontstaat de gewoonte dat," enz.

Dit komt volledig overeen met het voorgaande; want hij verklaart hetzelfde nog duidelijker, omdat hier niet alleen de instructie is verbonden met dopen, maar de verlichting van de Heilige Geest, de instructie van de leraren en de geloofsbelijdenis zijn verbonden met, ja, vereist vóór de doop; wat zo duidelijk is, volgens de strekking van de eerste verklaring, dat het onnodig is om nog een woord toe te voegen; de onpartijdige mag beoordelen. Wat betreft wat hij verder op dezelfde plaats zegt, betreffende het aanraken van de tong, het gezegde van het woord *Hephatha,* enz., l*aten* we zoals het is, we prijzen noch veroordelen het, omdat het van weinig belang is, als de waarheid en de betekenis van de zaak is terecht behouden.

Haimo, op Rom. 1 *(pagina 542),* schrijft: "Ten tijde van de doop bekennen we dat we geloven in God de Vader, en in de Heere Jezus Christus en in de Heilige Geest, eveneens dat we de duivel en al zijn pracht en werken afzweren Als we dit op deze manier waarnemen, behoren we God toe in geloof, maar als we dat niet doen, zijn we overtuigd van ongeloof" *

** AD 821 (schrijft P.I. Twisk), dat wil zeggen, in de tijd van de Romeinse keizer Lodewijk, leefde er Christiaan Taurinensus, die schreef en leerde tegen het oproepen van de beelden, van het kruis, van de relieken, van de heiligen en tegen de macht van de paus en bedevaarten. - Chron., 9e boek, blz. 280, kol. 2, van Joh. Munt., Fol. 132.*

Een beetje eerder, in zijn uiteenzetting van Rom. 6 *(pagina 540),* maakt hij melding van vier verschillende Dopen: 1. Alleen in het water, zoals de doop van Johannes. 2. In vuur en de Geest, waarmee de apostelen op de Pinksterdag werden gedoopt. 3. In water en de Geest, welke doop dan in de kerk werd verkregen. 4. Bij het vergieten van het bloed waarmee de Heer Zelf én alle heilige martelaren werden gedoopt.

Deze vier verschillende dopen kunnen voor niemand anders zijn dan de verstandigen en gelovigen; want wat betreft de eerste, namelijk de doop van Johannes, wordt uitdrukkelijk gesteld dat degenen aan wie het werd toegediend, hun zonden beleden en zich bekeerden. Mat. 3: 6, 8, 11. Wat het tweede betreft, namelijk de doop met vuur en de Heilige Geest, die door God zelf uit de hemel aan de apostelen was toegediend, dit had helemaal geen betrekking op zuigelingen, aangezien allen die aldus gedoopt, in tongen gesproken en God groot gemaakt. Handelingen 2: 3, 4. Met betrekking tot de derde, namelijk de doop in water en de Geest, die toen in de kerk werd verkregen, kon dit evenmin speciaal zijn voor zuigelingen, aangezien de vruchten van de Heilige Geest, zonder welke de Heilige Geest kan niet zijn, doe het op geen enkele manier in hen. Zie Gal. 5:22. Het respecteren van de vierde, namelijk de doop door het vergieten van bloed, dit is, volgens zijn verklaring, alleen eigen aan Christus en de martelaren; bijgevolg kan het niet worden beschouwd als van toepassing op

zuigelingen, want deze kennen het niet eens *Christus belijden, laat staan* dat men zijn bloed laat vergieten omwille van Zijn Naam, en dat het sterft in standvastigheid.

Verderop toont hij op dezelfde plaats (Romeinen 6) dat in hem die gedoopt moet worden, er drie onzichtbare dingen moeten zijn: 1. Geloof. 2. De ziel, die is gewassen van de zonde. 3. De Heilige Geest, door wiens medewerking de vergeving van zonden wordt verleend. We zouden deze dingen vollediger uitleggen; maar aangezien dit een passage is, uitgedrukt in bijna dezelfde woorden die Albinus in de vorige eeuw, voor het jaar 792, (op Johannes 15) schreef, waarvan wij een verklaring hebben gegeven, zullen we, om herhaling te vermijden, er afscheid van nemen, waarbij de lezer op die uitleg wordt gewezen.

Haimo onderwijst op Hooglied 4 *(pagina* 544) dat allen die broeders willen worden, moeten worden gedoopt en zeggen: "Zonder het wassen van de doop kan niemand een ware gelovige zijn."

Wat is dit anders dan wat de Heilige Schrift leert, namelijk dat we bij de doop Christus aandoen? en dat we door het geloof (dat wordt beleden in de doop) kinderen van God worden? Paulus zegt: "Jullie zijn allemaal kinderen van God door geloof in Christus Jezus, want zovelen als jullie zijn gedoopt hebben Christus aangedaan" (Galaten 3:26, 27).

Maar iemand kan denken: Haimo spreekt erover om broeders te worden door de doop; terwijl Paulus spreekt over het worden van kinderen van God, van het aantrekken van Christus, enz. Het is waar, geliefde lezer; maar wie, met slechts een kleine ervaring in de Heilige Schrift, weet niet dat hij een kind van God is, of een broeder van de kerk van Christus is, is één en hetzelfde? Zeker, het is hetzelfde; want dezelfde Geest die ons kinderen van God maakt, maakt ons ook tot broeders van Christus, ja, mede-erfgenamen met Hem. Rom. 8: 15-17. Daarom noemt Christus hen zowel Zijn broeders als zijn kinderen, zeggende: "Ik zal Uw Naam aan Mijn broeders bekend maken, in het midden van de Gemeente zal ik U psalmzingen." En wederom: "Zie, hier ben Ik en de kinderen die God mij heeft gegeven." Hel. 2:12, 13. Wie zal nu zeggen dat Haimo, die de gedoopten, broeders en Paulus noemt, wie noemt hen kinderen van God, weerspreekt elkaar? Hun overeenstemming is voldoende bewezen en daarom zullen we het laten rusten.

Van de waardigheid van de doop, Haimo, op Hos. 2 *(blz.* 547), zegt: "De doop is geheiligd door het geloof in het lijden van onze Heere.", "Wat belet mij om gedoopt te worden?" zei de Ethiopiër tegen Philip. Filippus antwoordde: "Als u gelooft met geheel uw hart, dan mag het." (Handelingen 8: 36, 37); aangevende dat, om de doop waardig te ontvangen, oprecht geloof vereist is, waardoor de doop geheiligd wordt, wat precies is wat Haimo in bovenstaande woorden heeft uitgedrukt; en aldus komen zijn woorden overeen met die van de Heilige Schrift die we hebben aangehaald. *

De rechtvaardige, zegt Haimo, over Ps. 38 *(pagina* 548), "Leeft in de doop, *in* welke zij sterven aan de zonde en de wereld."

Nogmaals, op Ps. 136, zegt hij, "Bij de Rode Zee begrijpen we de heilige doop, die (om zo te zeggen) rood is, geheiligd door het bloed van Christus," en een beetje

verder: "Door de openbaring van hetzelfde, beginnen de gelovigen (doorgaan) op de manier waarop ze tot God komen. '

Op Zacharia 13. Hij zegt: "Wanneer we het geloof ontvangen, worden we wederverwekt in Christus, en in de doop worden we gewassen van al onze zonden, en zij die door het geloof worden wedergeboren in de doop, worden kinderen van God.

Nogmaals, op Hooglied 1, zegt hij aldus: "Zoals Israël in de Rode Zee bewaard werd, maar Farao verdronk, zo wordt de kerk van de heidenen door de doop bevrijd van de slavernij van de duivel en geleid naar het ware land van belofte, om de vrijheid van het evangelie, dus zij die voorheen een dienares van ongerechtigheid was, is een vriendin [=geliefde] van Christus geworden, gereinigd en gewassen, door de doop, van de vuiligheid van de zonde. "

Deze passages zijn als de stralen van een fontein, die, hoewel ze op verschillende plaatsen vooruit schieten, van één bron voortgaan. In de eerste passage wordt van de rechtvaardigen gezegd dat zij 'in de doop leven, en sterven voor de zonde en de wereld'. Het hier besproken leven betekent een geestelijk leven en staat in contrast met de dood, die door de zonde komt; het sterven aan de zonde en de wereld betekent een verzaken en verzaken van hetzelfde, wat alleen kan worden gedaan door degenen die eerder vasthielden aan en liefhadden, de zonde en de wereld.

In de tweede passage wordt de doop vergeleken met de Rode Zee en er wordt gezegd dat "door de toewijding van hetzelfde, de gelovigen doorgaan". Maar is dat niet precies wat Paulus zei over de figuratieve doop van de gelovende aartsvaders, zeggende: "Broeders, ik zou niet willen dat gij onwetend zijt, dat al onze vaders onder de wolk waren en allen door de zee, en werden allen tot Mozes gedoopt in de wolk en in de zee "(1 Korintiërs 10: 1, 2); wat niet begrepen moet worden van zuigelingen die normaal gedragen zouden worden, maar van volwassen personen, die in staat waren om door te gaan en te lopen.

In de derde passage zijn geloof, wedergeboorte, doop en kinderen van God geworden, verenigd. "Zij die door het geloof wedergeboren zijn in de doop, worden kinderen van God", schrijft hij. Maar hoe kan dit anders geïnterpreteerd worden, dan met betrekking tot volwassen personen, die, door het horen van het Woord van God tot het geloof te zijn gekomen, worden wederverwekt, en, ter illustratie daarvan, gedoopt en geadopteerd als kinderen van God in Zijn kerk? Geloof komt stellig door het horen en horen door het Woord van God. Rom. 10:17. Regeneratie vindt plaats na de dood van de eerste geboorte of na het vernederen van de oude mens. Johannes 3: 4, 5; Rom. 6: 4. De doop wordt toegediend aan de gelovigen en geregenereerden, als een teken van geloof en wedergeboorte. Handelingen 8:37; Tit. 3: 5. Dat zijn wedergeboren kinderen van God, die door het geloof Christus hebben aangedaan, en als bewijs hiervan bent u gedoopt. Johannes 1:12, vergeleken met Gal. 3:26, 27. Beoordeel nu, of dit dingen zijn die gedaan kunnen worden door pasgeboren baby's. Ik heb er alle vertrouwen in dat u zult zeggen: Nee. Toch zijn deze dingen verbonden met de doop, niet alleen door Haimo, maar voornamelijk door God, in de Heilige Schrift; ja, zonder hen heeft de doop geen waarde. Vandaar dat we zeggen: "Wat God heeft verenigd, laat de mens niet uiteenvallen" (Mattheüs 19: 6).

In de vierde passage wordt gezegd dat 'de kerk der heidenen door de doop wordt verlost van de slavernij van de duivel', en dat 'zij die dienares van ongerechtigheid was, (aldus) een vriendin [geliefde] is geworden van Christus. " Dit betreft beslist niet de kinderdoop, want het kan niet gezegd worden van zuigelingen, dat zij de kerk van de heidenen zijn, onder de dienstbaarheid van de duivel, een dienstmaagd van ongerechtigheid, noch dat zij, door de doop, verlost zijn van de dienst aan de duivel en een vriendin van Christus worden. Zeker, niemand kan worden verlost uit de dienst van de duivel, maar hij die de duivel heeft gediend; geen ander kan worden bevrijd van de dienstbaarheid van ongerechtigheid, behalve zij die voorheen ongerechtigheid beging; zij die eerder lasterde; geen ander kan worden aangenomen als een vriend van Christus, dan zij die vroeger, door goddeloze werken, was vijandig tegenover Christus; bijgevolg is het onbetwistbaar dat dit niet begrepen kan worden van zuigelingen, aangezien deze dingen geen plaats bij hen kunnen hebben; zelfs diegenen die de kinderdoop houden, moeten toegeven, en daarom wijzen we het onderwerp af. "De volwassene (kandidaten) beleden ook hun zonden en een boete werd hen opgelegd, gedurende veertig, twintig of zeven dagen."*Haimo, op Hebr.* 6. (col. 552).

Hier wordt gesproken over volwassene en niet over jonge kandidaten, en over wie, toen zij bekenden van zonden hadden beloofd, een boete (of een wijziging van het leven) werd opgelegd; die dingen zijn die betrekking hebben op volwassenen, en niet op kleine kinderen; dit is te duidelijk om te weerleggen.

De doop was zo sterk onderhouden en dus gewaardeerd door Haimo, dat hij van mening was dat het nooit zou mogen worden herhaald, als het volgens de regel van de Heilige Schrift zou zijn toegediend; want, als hij het zesde hoofdstuk van Romeinen behandelt, zegt hij bij wijze van uiteenzetting: "Als we eenmaal in de doop aan de zonde gestorven zijn, mogen we niet opnieuw gedoopt worden." *Bapt. Hist.*, P. 543. Deze daad komt overeen met de gewoonte van de Doopsgezinden van de huidige tijd; want hoewel er gedoopt zijn in hun kindsheid, wanneer deze tot het geloof komen, dan beschouwen ze het doopsel dat in de kindertijd is ontvangen als helemaal geen doop, omdat het niet volgens de Heilige Schrift is; toch wordt niemand door hen herdoopt, die op *juiste wijze* werd *gedoopt*, dat wil zeggen, op het geloof.

NOTITIE. A. *D.* 825.-De raad gehouden in Parijs, AD 825, afgekondigd tegen het aanbidden. *Sam. Veltius, Geslacht-register, pagina* 127. Gratian zei tegen zijn tijdgenoten: "De Heer zegt tegen zijn discipelen: 'Als zij u in deze stad vervolgen, vlucht u naar de andere', leert u dat christenen die worden vervolgd, geen wapen mogen afstoten met een wapen, maar vluchten er vandoor. ' Zie *Grondelijke Verklaringe Danielis ende Johannis*, gedrukt in Harlem, in het jaar 1635, p. 56.

AD 830. - Er wordt beweerd dat AD 830, in het zestiende regeringsjaar van keizer Lodewijk 1, bijgenaamd de Vrome, daar scheen als een helder licht, en schreef, een Rabanus Maurus, wonende te Fulda, die onder verschillende dingen die door hem geschreven zijn tegen de Roomse kerk, ook spreekt ook van de doop, in de discussie waarover hij overal zulke taal gebruikt die alleen betrekking heeft op gelovigen, en in geen enkel opzicht op baby's; niettegenstaande hij op een bepaald moment, naar het schijnt, een onderhouder van de kinderdoop was geweest en vele andere bijgelovigheden van het pausdom, zo erg zelfs dat hij een abt was geweest. Maar als we dit voorbij laten gaan, zullen we laten zien wat hij over de doop schreef, en hoe nauw het overeenkomt met de leer van de Heilige Schrift.

In de geschiedenis van de doop van Jacob Mehrning worden verschillende passages van Rabanus Maurus aangevoerd, waarvan sommige, zo wordt vermoed, hem ten onrechte zijn toegeschreven, of althans dat, als hij ze heeft geschreven, hij ze schreef voordat hij verlicht werd; zoals, onder andere, in *Lib. 2, de Proprit. Serm., Pag. 200; nog een keer,. lib. 4, cap. 10; van* die laten we de verstandigen oordelen.

** De juiste tijd voor het dopen was nog steeds Pasen en Pinksteren. - Bapt. Hist ... pagina 550 num. 2. Witte kledingstukken werden op diegenen gedoopt. wat duidde op de onschuld, de redding en de zuiverheid van de christen; dat zij voortaan, door het leven heen, zich onbesmet moeten houden van ongerechtigheid. - Pagina 553, num. 14.*

Desalniettemin worden verschillende dingen gevonden, die, wij twijfelen niet, rechtvaardig aan hem worden toegeschreven, zoals bijvoorbeeld: van de instructie van de catechumenen vóór de doop, en hoe de novicen het geloof zouden moeten leren voordat zij worden gedoopt. In *Decretis de Consecrat. vuil. 4, cap. Ante Bapt., Ex Rabalno, Bapt. Hist., Pagina 560.* Evenzo, het citaat gemaakt door Vicecomes *(* lib.2 *, cap 40)* van Rabanus *(in lib. De instru., Cleric.),* Dat luidt als volgt: "De volgorde volgens welke de catechumenen zijn voorbereid voor de doop is dit: eerst worden ze ondervraagd of ze de duivel *opgeven,*" etc. *Bapt. Hist., Pagina 562.* De rest laten we weg.

Hiermee geeft hij aan dat in zijn tijd, in de kerk waarvan hij lid was, de gewoonte om de novicen voor te bereiden voor de doop nog steeds werd nageleefd, aangezien eerst de instructie van het geloof, de catechismus genaamd, werd gepresenteerd en onderwezen hen; ook dat zij Satan moesten verzaken, &tc.; wat niet alleen in deze tijd werd waargenomen, maar in bijna alle voorgaande tijden, zoals blijkt uit deze passage: "Ze zijn geneigd om de duivel af te zweren met zijn werken en pracht." *Syn. Turon. Bapt. Hist., Pagina 516, num. 7.*

Dat in de tijd van Rabanus de instructie van novicen zich niet alleen uitstrekte tot die van heidense afkomst, maar ook tot degenen die uit christelijke ouders waren geboren, wordt verklaard door Jacob Mehrning, Bapt . *Hist., Pagina 560, tegen Rulichium.*

D. Vicecomes *(* lib.3, cap.9 *),* citaten van Rabanus Maurus *(pagina 562), "De* mede-petitionarissen voor de doop zijn zij die, door de leer van het geloof, en door zich te onthouden van ongeordend gedrag, haast maken om te ontvangen de genade van Christus in de doop. "

Dit bevestigt onze vroegere bewering, namelijk dat er vóór de doop een voorbereiding moest worden gemaakt opdat het (de doop) waardig zou worden ontvangen; welke voorbereiding hier "de leerstelling van het geloof wordt genoemd en zich onthouden van ongeordend gedrag". Hierin zitten beide delen van de leer die Johannes aan degenen die bij zijn doopsel kwamen presenteerde, en zei: "Bekeert u en gelooft," enz. Matt. *3: 2,* vergeleken met Marcus 1: *15* en Handelingen *19: 4.*

Bovendien worden zij mede-dopelingen genoemd, en er wordt gezegd dat "zij haasten om de genade van Christus in de doop te ontvangen", hetgeen dingen zijn die niet door baby's kunnen worden gedaan.

Vandaar dat hij op Hooglied schrijft hfd *3: 6, (pagina 540):* "Wie is deze die wit opkomt als sneeuw?" hetzelfde toepassen op de kandidaten, die, gereinigd van hun vroegere zonden, opkomen uit de doop en toenemen in deugd. "Dit mysterie," zegt hij, "is niet anders dan onder de aanroeping van de Heilige Drie-eenheid, dat wil zeggen in de Naam van de Vader, van de Zoon en van de Heilige Geest, aldus zegt de Heere tegen de apostelen, *Mattheus 28:19: 'Ga* onderwijzen,' 'enz. Vandaar, wanneer hij spreekt over opkomen uit het water en van de aanroeping van de Heilige Drie-eenheid, evenals van de passage, Matt. *28:19* toont hij voldoende dat hij niet spreekt over het doopsel van zuigelingen, omdat zij niet uit de doop kunnen opkomen, noch de heilige drie-eenheid kunnen aanroepen, noch de passage in Matt. kunnen vervullen, wat te duidelijk is om te worden weerlegd. We zullen daarom deze weergave van Rabanus kort afsluiten met wat **P. I. Twisck** over hem schrijft.

DE MENINGEN VAN RABANUS MAURUS BETREFFENDE ANDERE ARTIKELEN VAN ZIJN GELOOF, VOLGENS DE GENOEMDE AUTEUR

Hij schrijft, A. *D. 830:* "Rabanus, een bij uitstek geleerde man, schrijft en zegt: 'De catechismus, dat wil zeggen, de leer van het geloof, zal de doop voorafgaan, zodat de kandidaat (catechumen) eerst de eerste beginselen leert van het geloof. '"

Hij zegt verder: "De Heere Christus zalfde eerst de ogen van de blind geboren man, met klei gemaakt van speeksel, voordat Hij hem naar het water *van Siloam* stuurde , daarom zal de kandidaat eerst onderricht worden in het geloof van de incarnatie van Christus, en, als hij dan gelooft, toegelaten tot de doop, opdat hij mag weten welke genade hij verkrijgt bij de doop en aan wie hij zijn dienst daarvoor te danken heeft. "

Nogmaals: "Rabanus schrijft ook dat in het Avondmaal de taal figuurlijk is, en dat Christus, die naar de hemel is gegaan (opdat we door het geloof wedergeboren worden, des te vuriger naar Hem zou verlangen) ons dit sacrament heeft nagelaten, als een zichtbaar beeld en symbool van Zijn vlees en bloed, opdat wij, overvloediger, de onzichtbare dingen in geloof zouden kunnen vatten."

Deze taal, schrijft Twisck, verraadt de Roomse kerk nu zeer. "Hij onderwees ook tegengesteld aan de Roomse kerk, aan het gezag van de heilige Geschriften, aan rechtvaardiging, berouw, de toestand van de ziel na dit leven, en tegen andere pauselijke dwalingen, zoals zijn boeken getuigen. "Hetzelfde gebeurde op dit moment, door Angelomus, die de genade van God, goede werken en de sleutels van de kerk behandelde, in tegenstelling tot de paus." *Chron., 9e boek* van *John Munst., fol. 120, 133. John Boea., Lib. 4, Grond. Bewijs, brief A. Chron. Seb. Franck, fol. 77, Casp. Swinck, fol. 115.*

Hetzelfde jaar als hierboven. - Deze zojuist genoemde *Angelomus* wordt genoemd in de *Doopdoopgeschiedenis van Jacob Mehrning,* waarin wordt vermeld dat hij, naast de eerder genoemde opvattingen die hij in strijd met de Roomse kerk hield, de volgende getuigenis heeft nagelaten met betrekking tot de kwestie van de doop: *Angelomus (in hoofdstuk 7, lib.3, vers 1, pagina 548),* zegt: "Van alles wat we gezondigd hebben met de smaak en met het gevoelen, zien, horen, ruiken, proeven, we worden verlost door de genade van God, door het wassen van de levende fontein van water (dat is waterdoop). Maar de vergeving van eerdere zonden is niet genoeg, als we

niet slecht zijn om goede werken te bedenken: want anders is de duivel die uit de mens was gegaan, hem leeg vond van goede werken, teruggekeerd, veelvuldig, en maakt de laatste toestand van die man erger dan de eerste.

Vandaar dat, wanneer Angelomus hier spreekt over de zonden die vóór de doop door de zinnen werden begaan, zoals, door het zien, horen, ruiken, proeven en voelen, hij er zeker op wijst, dat de personen van wie hij spreekt, niet baby's zijn als ze zien dat deze hun zintuigen niet kunnen gebruiken of misbruiken, en bijgevolg, zolang ze de kennis en macht missen, kunnen ze daarmee niet zondigen.

Vandaar dat ook blijkt dat de doop waarvan hij spreekt, niet de kinderdoop is; want dit kan geen rekening houden met zonden die eerder zijn begaan door het misbruiken van de zintuigen. Het doopsel in kwestie is dus zo'n doopsel dat ontvangen wordt door personen die eerdere zonden afleggen en goede werken verzinnen; die ook geen ruimte wil schenken aan de duivel die uit hen is weggegaan, dat de laatste toestand niet slechter is dan de eerste; want van dit alles spreekt Angelomus. We zullen daarom dit verlaten en doorgaan met andere getuigenissen die hetzelfde doel dienen.

***AD* 840.** - Dat op dit moment niet alleen de doop in stand werd gehouden, maar ook verschillende andere artikelen van de christelijke leer werden gehandhaafd in strijd met het geloof van de Roomse kerk. P. I. Twisck geeft in zijn *Chronijk.* Voor het jaar 840 met deze woorden aan: "Bertram, een moedig en geleerd man, viel nu krachtig de doctrine van transsubstantiatie aan, in een opmerkelijk boek, opgedragen aan de koning van Frankrijk. En Heymon Bisschop van Halberstadt, streed ook tegen deze doctrine en schreef veel over de doop, het avondmaal, rechtvaardiging, goede werken, en over de kerk en haar ambt, in tegenstelling tot de mening van de papisten. Ook Walafrid verzette zich tegen de nieuwe doctrine van de Roomsen zeer *krachtig. P.I. Twisck, Chran., 9e boek, pagina* 286, alinea 2 en *pagina*287, kol. 1, van *Joh. Munst., Fol.* 129 en 132.

* Omstreeks deze tijd leerde Bertram in zijn boek "Lichaam en bloed van Christus" over de woorden: "Dit is Mijn lichaam", dat dit figuurlijk moet worden begrepen, en dat in het Avondmaal het geloof wordt gepresenteerd iets anders dan de ogen uiterlijk zien, en de smaak waarneemt; ook, dat het brood en de wijn figuurlijk het lichaam en het bloed van Christus zijn, en ons de herinnering aan het lijden en de dood van Christus voorstellen of voorhouden. - Sam. Velt., Geslacht-register, pagina's 126, 127.

In de Scythische kerk (AD 840), schrijft Valfrid Abbas, gebruikten ze de gemeenschappelijke **moedertaal** en leerden dat afbeeldingen niet vereerd zouden mogen worden; dat het paaslam niet moet worden ingewijd; ja, dat het beter was om de armen te helpen, dan om de kerken te versieren. – P.I. Twisck, Chron., 9e boek, blz. 286, kol. 2, van Casp. Grev., Fol. 277.

A.D. 841. - Er staat geschreven dat op dit moment, onder het bewind van de keizers Louis en Lothaire, een concilie werd gehouden in Parijs, waarover is geschreven *(hoofdstuk* 6): "In het begin van de heilige kerk van God, niemand werd toegelaten om te laten dopen, die niet eerder was geïnstrueerd in het geloof, en in het mysterie van de doop, zoals wordt getuigd door de woorden van Paulus, Rom. 6: 3:

'Weet u niet, dat zovelen van ons die in Jezus Christus zijn gedoopt, in Zijn dood zijn gedoopt?' welke passage van de apostel verwijst naar het sacrament van de doop. '

In het concilie van Laodicea (Titus 46) staat ook geschreven dat 'zij die verlangen om naar de doop te komen, het geloof zullen leren, en hetzelfde zullen voordragen aan de bisschop of leraar, op de vijfde dag van de grote week. "

Nogmaals *(Titus* 47): "Dat zij die gedoopt zijn in ziekte, na hun gebed ijverig hun geloof zullen bestuderen en weten welke grote genade zij hebben ontvangen, welke woorden duidelijk aangeven dat degenen die het christelijk geloof bereiken, ook eerder onderwezen over het geloof en de mysteries van de doop. Maar nu, verdrietig om te vertellen, worden ook de kinderen van christelijke ouders gedoopt, die vanwege hun jonge leeftijd deze kwestie niet kunnen bevatten, en dat zelfs mensen van begrip moeten leren zichzelf ijverig, en die, vanwege de nalatigheid van sommigen, buiten gebruik is geraakt in de christelijke kerk. O, wat een grote schade. O, wat een groot kwaad.!" *Jacob Mehrning, Bapt. Hist., Pagina* 538.

***Omstreeks* 842 *na Chr*.** - Er wordt gezegd dat een aantal slaven die zich hadden bekeerd, op dit moment waren gedoopt, maar niet op de Romeinse manier, noch in de Romeinse taal, zoals gebruikelijk was met de Roomse kerk, en ook met alle andere kerken die vasthielden aan de Romeinse zienswijze; maar op een andere manier en in een andere taal; zodat uit deze gebeurtenis blijkt dat deze kerk moet worden afgescheiden van het bijgeloof van de Roomse kerk, niet alleen in vormen, maar ook, zoals kan worden afgeleid, in geloof en praktijk. Hiertoe de volgende annotatie *(Baptist Hist., Blz. 552, nonnen.*9), heeft onder andere de vermelding: "Zij (die van de Roomse kerk) gebruikten de Romeinse taal niet alleen in Italië, maar ook in andere regio's die onder de pauselijke macht vielen, maar die doop werd ook in andere talen beheerd, wordt bewezen door de geschiedenis van de bekering van de slaven." * *Ex. Historia Sclav.*

***Ongeveer AD* 848**. - Dat de instructie van novicen, vóór de doop, ook in deze tijd werd verkregen, *Jacob Mehrning, Bapt. Hist., Pag. 550,* informeert ons met deze woorden: "De volwassenen moesten (toen) in het geloof worden onderricht en werden vóór de doop gecatchariseerd, zoals hierboven is bewezen, van Rabanus, Haimo en anderen, waarop zij moesten bekentenis van het geloof, zoals Rabanus *(lib.1, de Cleric, Institutione, cap.27)* vertelt, aan hen werd gevraagd, of zij geloofden in God de Vader, de Almachtige, en op zijn enige Zoon, onze Heer, en op de Heilige Geest, een algemene (christelijke) kerk, vergeving van zonden, opstanding van het vlees, "enz. * *Bapt. Hist., blz. 550,* nuln.

*** AD 848.-** Christiaan Iupim, in Ferrara, weerlegde de nieuwe Romeinse doctrines in overeenstemming met het vagevuur, het priesterschap en andere punten.- 'P. I. Twisck, Chron., 9e boek, blz. 288, kol. 1, uit Catal. Test., Fol. 103.

Dit waren goede en heilzame gebruiken voor het opbouwen van de kerk van God; waardoor de Naam van de Heere werd geprezen, de kerk stichtte, het Woord van God het striktst werd nageleefd en de redding van velen bevorderd. Maar het oude gezegde: "Waar God een tempel bouwt, Satan bouwt er één tegen," werd hier ook bevestigd; want op hetzelfde moment dat zij die de waarheid liefhadden, gelovigen doopten, bij de belijdenis van hun geloof, doopten bijna alle anderen, die Roomse of

Griekse christenen werden genoemd, baby's, die, zoals iedereen weet, niet kunnen geloven of bekennen het geloof; dit is hierboven genoemd.

Ongeveer **AD 854**.- Er wordt gezegd dat er heel dichtbij de tijd van Haimo, er woonde en schreef Idiota. In *I. Mehrning's History of Baptism wordt* een citaat van hem gevonden met betrekking tot de doop, dat luidt als volgt: "In de heilige doop aanvaarden we Christus voor onze bruidegom en gaan Zijn kamer binnen, die is versierd met veelvuldige genaden en deugden." *De Innocentia, cap.* 3.

Christus aanvaarden voor iemand tot Bruidegom, Zijn kamer binnengaan, is zeker niet het werk van kinderen, maar van gelovigen. Zij aanvaarden Christus voor hun Bruidegom, die zich door het geloof aan Hem onderwerpt, en in teken daarvan, zich laten dopen. Johannes 3:26, 29. Degenen die Zijn kamer binnengaan, die zich door gehoorzaamheid bij Zijn kerk voegen; want zij zijn niet meer "vreemdelingen en vreemdelingen, maar medeburgers met de heiligen en van het huisgezin van God." Ef. 02:18.

Wat verder wordt gezegd van de kamer van de Bruidegom, namelijk dat het is versierd met genaden en deugden, heeft betrekking op de geestelijke versiering van de kerk van God, welke laatste de ware kamer is van onze hemelse bruidegom Jezus Christus. Deze kerk van God kan door baby's niet worden versierd met genaden en deugden, aangezien het zien van baby's is versierd met echte genaden en echte deugden; vandaar dat het ook respect heeft voor de gelovigen, die door de doop tot de kerk van God zijn gekomen, dit met werkelijke genaden en echte deugden versieren. Dit concludeert onze uiteenzetting van de passage van Idiota.

NOTITIE**. AD 858.** - Huldricus of Uldoricus, bisschop van Augsburg, klaagde zeer over het geweld van de pausen en zei: "Wat zal er worden van deze kudde, wanneer de herders wolven worden?" Hij beweerde openlijk dat de paus feilbaar was, en dat het wettig was om hem te vermanen vanwege zijn dwaling en zijn slechte verordeningen te verwerpen. *P. I. Twisck, Chron.,* 9e *boek, pagina* 298, kol. 1, van *Merula, fol.* 177. *Jan. Crespin, fol.* 211, 215, 216.

AD 858. - Op dit moment schreef Gunther, bisschop van Keulen, aan Paus Nicolaas: "Gij speelt de tiran: onder het mom van een herder vinden wij u een wolf. De titel is inderdaad vader, maar virtueel gij toont uzelf een Jupiter."- Sm. Vetius, Geslachtregister, pagina 127.

AD 860.- Op dat moment is er afgeweken van het geloof en de praktijk van de kinderdoop, Hincmar, ooit bisschop van Laudun, in de zin dat hij niet langer kinderen zou dopen, zodat ze opgroeiden zonder de doop, en velen ook, die de jaren van begrip niet bereikten, stierven niet-gedoopt; op grond waarvan hij toen zeer werd beschuldigd door Hincmar, bisschop van Reims, die hem daartoe als volgt schreef: "En gij, die weet dat het waar is wat de Heere zegt:" Tenzij een mens uit water geboren wordt en van de Geest kan hij het koninkrijk der hemelen niet binnengaan; hebt u desalniettemin geboden, dat baby's niet in uw kerk gedoopt zullen worden, zelfs niet wanneer zij in gevaar van dood zijn, zodat ze niet gered moeten worden, hoewel er staat geschreven: 'De Zoon des mensen is niet gekomen om het leven van mensen te vernietigen, maar om hen te redden.' Gij hebt ook gehandeld in strijd met de besluiten van Syricius, Leo, Gelasius en de Afrikaanse Concilie, zoals ik u nu twee keer heb

geïnformeerd door te schrijven. "H. *Mont. Nietigh., Pagina* 81, ex Bibl*ioth, Patr., Tom.* 9, afgelopen 2, pagina 137. *Cent. 1* pagd., *Cent. 9,* cap. 4, pagina 40, 41.

In een andere brief probeert de bisschop van Reims smekend en niet minder ernstig zijn woorden weg te halen uit zijn geloof, en schrijft hij: "Verdraag dit niet te prediken (namelijk dat kinderen niet gedoopt mogen worden), de gedachte alleen dat is vreselijk; sta niet toe de kudde van Christus te verstrooien (daarmee bedoelend, door dwaling, de Roomse kerk), opdat de vernietiging van al het volk niet over u komt en niet, van buitensporige liefde voor uw eigen geloof, uzelf niet afscheidt, "enz. *H. Mont.*, Pagina 82, uit *Cent. Magd., Cent.* 9, *pagina's* 157, 158. Ook, Bapt. Hist. *pagina* 545.

Uit deze twee brieven blijkt dat Hincmar, bisschop van Laudun, niet alleen was afgeweken van de doctrine van de kinderdoop, maar er ook ernstig tegen gepreekt had, zodat veel van de Roomse kerk, met name in Laudun, zijn aanhangers werden; want wat bedoelde de bisschop van Reims met het schrijven: "Verdraagt dit niet te prediken", maar om te zeggen dat Hincmar van Laudun moet stoppen met prediken tegen de kinderdoop? Wat zegt hij nog meer als hij zegt: "Verdraagt u niet om de kudde van Christus te verspreiden, opdat de vernietiging van al het volk niet over u komt?" Zeker, deze woorden geven aan dat velen de Roomse kerk al voor deze rekening hadden verlaten, ja, dat de stand van zaken zodanig was dat alle mensen in Laudun deze doctrine volgden.

Bovendien, uit de laatste brief die we zien, hoe vastberaden en bijna onwrikbaar, zei Hincmar moet hebben gestaan, in Laudun, in zijn leer en geloof tegen de kinderdoop, gezien het feit dat zulke grote inspanningen werden gedaan om hem weg te trekken; nu door zijn geloof in het meest verfoeilijke licht voor te stellen, alsof hij dingen predikte waarvan de gedachte alleen maar afschuwelijk was; nu door vleierij: "En niet, van buitensporige liefde voor uw eigen geloof, u afscheiden van," enz. Maar of hierdoor hij op enigerlei wijze zich van zijn geloof afwendde, hebben wij niet kunnen achterhalen; daarom zullen we de zaak laten rusten.

Met betrekking tot wat hij misschien van andere stukken geleerd heeft, kunnen we, vanwege de tekortkoming van de geschiedenis, niets zekers geven; het is voldoende voor ons dat hij in die gevaarlijke tijden durfde verzetten tegen de gemeenschappelijke Romeinse kerk, door de kinderdoop af te wijzen, en dat veel mensen hem daarin trouwden, zoals hierboven is aangetoond.

AD 867. - We komen nu in het jaar waarin een ongewoon en nogal onverwacht geval wordt genoemd door oude schrijvers, waarvan we meteen een verslag zullen maken. Net nu, voor het jaar 860, vertelden we over een zekere voorvechter van het Roomse bijgeloof, in het bijzonder over de kinderdoop, namelijk, Hancmar, bisschop van Reims, die eens en opnieuw, met uitdrukkelijke brieven, een andere Hincmar, bisschop van Laudun, immorately beschuldigde omdat de laatste weigerde om baby's te dopen en ook niet toestond dat ze werden gedoopt, hoewel ze het gevaar liepen om te sterven. Diezelfde persoon nu, zeven jaar na het maken van de bovenstaande beschuldigingen met betrekking tot het niet-dopen van zuigelingen, verzette zich tegen de paus, niet alleen op één punt, maar in veel, waaronder ook de kinderdoop zou kunnen zijn. Betreffende deze schrijft P.I. Twisck, overgenomen van andere auteurs, aldus: "Hincmar, bisschop van Reims, schrijft tegen paus Adrianus II op vele punten,

ter verdediging van de waarheid. Hij beschuldigde hem van innovatie en zei dat hij niet tegelijkertijd bisschop en koning kon zijn; dat hij niets te maken moest hebben met seculiere zaken. '*Chron., 9e boek, pagina* 305, kol. 2, van *Hist. Georg., Fol.* 314, *Catal. Test., Fol.* 52.

Het is jammer en betreurenswaardig dat de Ouden ons niet meer informatie hebben nagelaten over de specifieke punten die door Hincmar, bisschop van Reims, tegen de paus en, bijgevolg, ook tegen de Roomse kerk zijn verdedigd.

Het zou niet erg verrassend zijn, als een van de punten die door hem tegen de paus werden gehandhaafd, de ontkenning van de kinderdoop één was; want, toen hij, zeven jaar daarvoor, Hincmar, bisschop van Laudun, beschuldigde dat hij de baby's niet doopte, liet de laatste blijkbaar, hetzij uit de Heilige Schrift, hetzij uit afdoende argumenten, hem de ongegrondheid en ijdelheid van de kinderdoop in dergelijke gevallen demonstreren een manier waarop hij gemakkelijk heel verschillende opvattingen kan hebben bereikt, niet alleen met betrekking tot de kinderdoop, maar ook op andere punten die werden gehandhaafd volgens de manier van de papisten. Maar omdat dit niet duidelijk wordt aangegeven, zullen we het niet verder bespreken, maar laten we het als een vermoedelijk vermoeden. Bovendien is het niet onze bedoeling om de bisschop te rechtvaardigen in elk religieus artikel, noch om hem in het algemeen orthodox te verklaren; maar om aan te tonen dat dezelfde persoon die eerder zo stoutmoedig de Roomse kerk en het pauselijke bijgeloof had verdedigd, vooral met betrekking tot de kinderdoop, nu niet alleen de Roomse kerk durfde aan te vallen, maar zelfs de paus, die zijn hoofd wordt genoemd, en om hem op veel punten tegen te werken, zoals is aangetoond. Hiermee nemen we afscheid van Hincmar van Rheims.

AD 880. - In die tijd leefde er Paschasius, een opmerkelijk ervaren en deugdzame man, die verschillende dingen schreef tegen het geloof van de Roomse kerk; maar zoals de draad van ons verslag alleen maar, of althans, hoofdzakelijk over de doop gaat, zullen we hier ook onze speciale aandacht op hetzelfde richten en, om niet belemmerd te worden met veel getuigenissen, slechts één passage van zijn geloof met betrekking tot deze materie presenteren, zoals vastgelegd in de geschiedenis van de doop van Jacob Mehrning.

Paschasius *(de Corp. en Sang. Dom., Cap 10, pagina* 594) zegt: "In het sacrament van de doop wordt de deur geopend voor gelovigen, om het zoonschap van God binnen te gaan, dat wij, door dit te verlossen van het kwade regeneratie, kan later één lichaam worden met de leden van Christus, waarin de doop, wanneer de Heilige Geest wordt uitgestoten in de ziel van de wedergeborenen, de hele kerk van Christus levend wordt gemaakt en één lichaam wordt, door één Geest ontvangen door allen ."

Hier geeft hij drie dingen aan die onverenigbaar zijn met de kinderdoop. Ten eerste, wanneer hij zegt: "In het sacrament van de doop wordt de deur geopend voor gelovigen, om het zoonschap van God binnen te gaan." Want dat dit geen betrekking kan hebben op zuigelingen, blijkt uit de aard van het geloof en van de gelovigen; Wat het geloof betreft, het is een zeker vertrouwen in de dingen die men hoopt. Hebr. 11: 1. Dit geloof komt door het horen en horen door het Woord van God. Rom. 10:17. Dat noch dit zekere vertrouwen, noch hoop, noch intelligent horen van het Woord van

God plaats kan vinden bij baby's, is duidelijk, omdat noch hun krachten noch hun kennis deze dingen kunnen bereiken. Zie Deut. 1:39; I Cor. 13:11.

Ten tweede, wanneer hij zegt: "Dat wij, bevrijd van het kwaad door deze wedergeboorte, later één lichaam kunnen worden met de leden van Christus." Want het woord regeneratie is nergens in de Schrift op zuigelingen toegepast, maar op volwassenen. Johannes 3: 3; Tit. 3: 5. Evenzo is het bevrijden van het kwade alleen van toepassing op personen die, door slechte werken, eerder verstrikt zijn geraakt en gevangen zijn gehouden door de zonde. II Tim. 2:26. Vandaar dat de tweede ook niet van toepassing is op baby's.

Ten derde, wanneer hij, de bruikbaarheid van de doop uiteenzet, zegt: "In die doop wordt de hele gemeente van Christus levendgemaakt en wordt zij één lichaam, door één Geest die door allen wordt ontvangen." Want, wanneer hier melding wordt gemaakt van de levendmakende Geest van God, die in de doop wordt gebracht aan de kerk, of, althans, degenen die door de doop als leden in de kerk zijn opgenomen, volgt bijna onbetwistbaar dat dit heeft geen betrekking op zuigelingen noch op de kinderdoop; want wat zuigelingen betreft, in plaats van levend te worden gemaakt door de Geest van God, na de doop, dat wil zeggen, in plaats van versierd te worden met alle goddelijke en christelijke deugden, zien wij integendeel dat zij in het algemeen vanaf die tijd naarmate hun vermogens toenemen, worden ze geleid door hun eigen geest, zodat met de toenemende jaren ook de verkeerdheid toeneemt, ja, soms het overwicht verkrijgt; daarom worden degenen die hun jaren hebben bereikt, vermaand, dat zij wedergeboren moeten worden, dat wil zeggen dat zij een ander en beter leven moeten leiden; of dat ze het koninkrijk van God niet kunnen binnengaan. Johannes 3: 5, 7.

Aangezien dit het geval is, staat het vast, dat Paschasius in die passage noch van kinderen spreekt, noch van de kinderdoop. Als we dit onderwerp hier verlaten, zullen we besluiten met het verslag van P.I. Twisck, die behalve Paschasius ook vermeldt dat we slechts twee sacramenten noemen, namelijk 1. de doop; 2. het avondmaal; of, zoals het in de oudheid werd genoemd, *het lichaam en bloed van de Heere*; dat strijdt tegen de zeven sacramenten van de Roomse kerk. P.I. *Twisck, Chron.,* Pagina 310.

Hetzelfde jaar als hierboven .- "Remigius," schrijft hij op dezelfde plaats, "heeft ook veel geleerd tegen de paus, zeggende, onder andere: dat we onze gebeden niet tot afgoden moeten richten, maar tot de levende God, en dat de kerk moet zich schikken naar de Heilige Schrift. " *Chron., 9e boek, pagina* 310, kol. 1, van *John Munst., Fol.* 61, 131, 133. *Perk., Fol.* 249.

Ondertussen werden de vromen in deze eeuw buitengewoon onderdrukt door de macht van de paus en de Roomse geestelijkheid; zodat, vanwege de rook van de papistische dwalingen, het vuur van de zuivere leer niet vrij kon verbranden, wat ook de reden was dat niet meer geleerde en godvrezende mannen zich op dat moment manifesteerden, ter verdediging van de waarheid van God.

OPMERKING - **AD 884.** - John Patrick, een man die goed thuis was in de Chaldeeuwse, Arabische en Griekse talen, in het klooster van Mabelsbury, had grote weerstand tegen de doctrine van een offer voor de levenden en de doden; om welke hij met een els werd doodgestoken. Zie *Geslacht-register, pagina* 127.

AD 900 - Op dit moment durven sommigen niet alleen de kinderdoop en andere leerstellingen van de Roomse kerk te bestrijden, maar zelfs de paus van Rome, die wel *de vader van alle bijgeloof* zou kunnen worden genoemd, geeft het voorbeeld van Tergandus voldoende aan, wie op dit moment, durfde hem aan te duiden met de naam antichrist, wolf, enz .; waarover, Samuel Veltius (van andere auteurs) het volgende heeft opgemerkt in het jaar 900: "Tergandus, bisschop van Treves, noemde de paus van Rome antichrist, ja, een wolf, en Rome, Babylon." *Geslacht-register, pagina* 128.

Geschillen over transsubstantiatie worden ingehuldigd, hoewel het avondmaal nog steeds wordt toegediend onder beide vormen, dat wil zeggen met brood en wijn. De mensen, die bij het avondeten zijn geweest, bieden geld of iets anders. "

Wat hij verder te maken heeft met exorcisme bij de doop; van de missen; van de macht heiligen heilig te verklaren; van de aanbidding van heiligen en beelden; van het verbod van de bisschoppen; van de straf van ketters; van de consecratie van tempels; van het vagevuur; van zielenmassa's, om zielen te verlossen van het vagevuur, enz., zou te veel tijd nodig hebben om te vertellen. Zie erover, *Chron ..., pagina* 320.

Dit is eenvoudig verteld om te laten zien hoe en waardoor de orthodoxe christenen in deze tijd werden onderdrukt in hun aanbidding van God; en waarom zo weinig geleerde en vrome mensen zich manifesteerden.

We zullen nu overgaan om te laten zien welke vrome getuigen van Jezus Christus op dit moment geleden hebben als martelaren.

EEN BESCHRIJVING VAN DE MARTELAREN IN DE NEGENDE EEUW 800-900

INHOUD VAN DE MARTELAREN IN DE NEGENDE EEUW

[Het begin is een herhaling van de vierde stelling van de vertoog van Haimo (voor het jaar 814 na Christus) met betrekking tot de doop door het vergieten van bloed, waarmee de Heere en alle heilige martelaren werden gedoopt.

Van de wreedheden ingesteld door de Deense tiran, Regnerus (AD 818) tegen de Christelijke gelovigen; welke kwestie wordt verder uitgelegd in een notitie.

In de marge wordt vermeld dat AD 826, de Saracenen de eilanden van de Romeinen binnenvielen, en bijgevolg Creta; waar Cyril, bisschop van de kerk in Gortina werd gedood.

De tirannie ingesteld door de koning van Bulgarije tegen de Christenen, rond het jaar 842, wordt getoond en bevestigd door getuigenissen.

Grote vervolging van de gelovigen, veroorzaakt door de wederzijdse twisten van de koningen in Frankrijk, merkte ook op voor AD 842.

Zeer ernstige en betreurenswaardige vervolging van Christelijke gelovigen in Cordova, in Spanje, 850 na Christus, door de goddeloosheid van de Saracenen. Er wordt aangetoond dat de vervolging al lang voor 850 na Christus was begonnen, maar dat deze op die tijd het meest gewelddadig woedde.

Het verontrustende martelaarschap van Johannes, een handelaar in Cordova, 850 na Christus. Let op het respecteren van het geloof van die martelaar.

Nunilo en Aloida, zusters en Christelijke meisjes, ter dood gebracht met het zwaard, ter naam van de Heere, in de stad Osca, omstreeks 851 na Chr.

Kanttekening, voor het jaar 852, dat toen de ijver van sommigen om als martelaren te sterven, zo groot was dat menigten Christus beleden en het martelaarschap tegemoet gingen; onder wie Emilas en Hiëroemia worden genoemd, die om die reden echter onthoofd werden, iedereen is overgelaten om voor zichzelf te oordelen.

Aurea, een godvrezende jonkvrouw, na vele zware beproevingen, onthoofd in Cordova, voor het getuigenis van Jezus Christus, 856 na Christus.

Pagina 241

Na het toevoegen van een notitie; we bereiden ons voor om te vluchten voor de Mohammedaanse vervolgingen en keren naar Engeland en Italië, waar meer en duidelijker licht is ontstaan.

Marginale aantekening van Hincmar, bisschop van Laudun, dat hij, door de haat tegen de bisschop van Reims, en door een bepaalde raad in Dusiacum rond 866 na Christus, werd veroordeeld en uiteindelijk verbannen werd.

Johannes Erigena, een Scotchman, en daarom, riep Scotus, op instigatie van sommige monniken, ter dood door zijn geleerden, voor de belijdenis van de evangelische waarheid, in Meldum, in Engeland, 884 na Chr.

Waarnemingen over de tijd van deze geschiedenis, evenals enkele opmerkingen over de geschiedenis zelf, volgens de verslagen van.Carion, P. Melancthon, C. Peucer, Sebastian Franck van Worth, P.I. Twisck, Caesar Baronius en A. Mellinus. Ten slotte wordt zijn geloof vergeleken met dat van Berengarius, van wie we in de elfde eeuw zullen spreken. Conclusie.]

Rond het jaar 814 *na Chr.* In ons verslag van de Heilige Doop voor het jaar 814 maakten we melding van Haimo, een gevierde leraar van die dag, evenals van enkele heilzame en goede.getuigenissen, die hij verliet met betrekking tot de doop van gelovigen.. Schrijven op Rom. 6, behandelt hij van vier verschillende soorten doopsel, waarvan de vierde of laatste hij *doop* noemt *door het vergieten* van *bloed, met* vermelding van wat hij daarmee bedoelt, evenals wat personen op deze manier werden gedoopt. De vierde (doop), zegt hij, is door het vergieten van bloed, waarmee de Heere zelf en alle heilige martelaren werden gedoopt. B. *H., 2d deel, pagina 540, num. 2,* van *Centur. Magd. IX., Cap. 4,* fol. *75.*

Iemand kan misschien denken dat in deze passage door Haimo niets wordt gezegd over een huidige vervolging of martelaarschap, maar dat eenvoudig wordt aangetoond dat het vergieten van het bloed van de martelaren in zekere mate een doop kan worden genoemd, waarmee de Heere Zelf en veel van zijn volgelingen, namelijk alle heilige martelaren, waren om zo te zeggen gedoopt. Hierop zullen we geen bezwaar maken, want het is goed opgemerkt; niettemin zal het licht werpen op het object dat we in gedachten hebben, namelijk om de martelaarschap van deze tijd te tonen. Vandaar dat we om dit te bereiken zeggen: het zou niet nodig geweest zijn om de hoorders het bloed van de martelaren te vertellen, maar ook dat dit op een bepaalde manier een doop kan worden genoemd, als in die tijd bestond het vereiste van het martelaarschap of het vergieten van bloed ter wille van de Heere niet, of tenminste niet,

Zeker, alle goede leraren beschouwen de opportuniteit van de tijd, de toestand van personen en andere omstandigheden, in de kwestie van onderwijzen, opdat de heilzame en goede woorden van God niet worden gesproken door op het verkeerde moment te worden gesproken of door een ongeschikte gelegenheid, moet ongeldig, machteloos en ijdel zijn voor degenen die het horen. We moeten dus geloven dat ook de genoemde leraar (Haimo) voortging, en dat, bijgevolg, toen hij het vergieten van het bloed van de martelaren een doop noemde, en dit aanvoerde met het doel zijn broeders te instrueren, er een noodzaak moest zijn geweest om martelaarschap, toen of bijna bij de hand; anders zou de bewering en uiteenzetting van deze uitstekende leraar niet correct zijn ingediend, of op het juiste moment en bij de juiste gelegenheid.

We zullen daarom bij andere auteurs vaststellen van de toestand van die tijd, en of toen of kort daarna, vervolging, bloedvergieten of martelaarschap ontstond tegen de

Christelijke gelovigen, waarnaar de bovengenoemde leraar misschien in zijn instructie verwijzingen had er toe doen.

HET AANRAKEN VAN DE CRUËLES DIE DOOR DE DEENSE TEGENSTAND REGNERUS TEGEN DE CHRISTELIJKE GELOVIGEN, OVER AD 818

Vier jaar na de vermaning van de bovengenoemde leraar, namelijk AD 818, wordt melding gemaakt van een zekere Deense tiran, Regnerus genaamd, de 62ste koning van Denemarken; die, wat militaire aangelegenheden betreft, zeer werd geprezen door de kampioenen van de oorlog, maar ten aanzien van zijn wreedheid en tirannie jegens de Christelijke gelovigen, verdient het om volledig te worden veracht, ja, een tiran en een bloeddorstig monster geteld.

Wat dit betreft; - P.I. Twisck (van verschillende andere schrijvers) heeft het volgende achtergelaten als een samenvatting van zijn slechtheid, en hoe hij daarvoor werd gestraft, als een waarschuwing voor alle tirannen."Koning Regnerus was een wonderkind in oorlogszaken, maar een grote vijand en vervolger van de Christenen Hij werd overwonnen door Hella, de koning van de Britten, en geworpen in een plas slangen, om op deze manier gedood te worden." *Kron. 9e boek, pagina* 280.

OPMERKING - We hebben niet in het bijzonder kunnen leren hoe de tiran zijn vijandschap tegenover de Christenen manifesteerde, of hoe hij hen vervolgde; noch de landen en plaatsen waar die vervolgingen plaatsvonden; noch de namen van de personen die toen hebben geleden; noch hoe lang deze vervolgingen en marteldoden duurden; vandaar dat we niet vollediger over deze dingen kunnen spreken.

In de tussentijd is het onze vaste overtuiging dat niet enkele oprechte professoren van Jezus Christus hun leven hebben opgelegd voor de aangehouden en geaccepteerde waarheid van het heilige Evangelie, en werden aangeboden als standvastige martelaren voor hun liefde voor hun Verlosser, en voor het uitwerken van hun eigen redding. Maar vanwege de behoefte aan hun specifieke belijdenissen en namen, zijn we beperkt om af te breken, zoals we in verschillende eeuwen in de voorgaande eeuwen hebben moeten doen; welke dingen kunnen worden vergeleken met de beschrijving die we hier hebben gegeven; die we inzetten voor de verstandige en onpartijdige lezer.

Rond 826 na Christus vielen de Saracenen de eilanden van de Romeinen binnen en namen bezit van Kreta

Pagina 242

(waar Paulus zijn geliefde geestelijke zoon Titus- bisschop en herder van de kerk had geordend), en ter dood veroordeeld, Cyril, de bisschop van de kerk van Gortina, voor het belijden van Christus. Vergelijk A. *Mell., 2d book, fol. 306, kol. 2,* met Zonar., Torn. *3, in Michaele Balbo Cedren.*

DE TYRANNIE AANROEPEN DIE DOOR DE KONING VAN BULGARIJE TEGEN DE CHRISTENEN IS INGEWONNEN, NA *842*

Toen de hiervoor genoemde tiran Regnerus, die rond *818* begon te regeren, was gestorven, in het jaar *832,* was geworpen tussen de slangen, en de Christelijke gelovigen in de verwoeste gebieden, het leek, enige vrijheid in de materie, van leven

volgens hun geloof, er rees tegen hen op, tien jaar later, namelijk, AD *842*, een andere onverlaat, niet beter, naar alle voorkomen, dan de eerste, hoewel hij een tijd lang de Naam van een Christen had gedragen, die grote tirannie tegen hen instelde.

De laatstgenoemde auteur, die tot het jaar *842 overgaat*, spreekt in zijn verslag over deze kwestie als volgt: "Toen deze koning van de Bulgaren het koninkrijk van zijn vader had ontvangen, die zich in zijn privacy wilde terugtrekken, viel hij af van de (Romeinse) Christelijk geloof voor heidense afgoderij, en herstelde de laatste, met veel tirannie tegen de Christenen. *Chron., 9e boek, pagina 287, kol.1,* uit *Hist.4ndra, fol 182. Leon., Lib. 4,* fol. *176.* Vergelijk dit met de bovenstaande opmerking.

GROTE VERVOLGING VAN DE GELOVIGEN, VEROORZAAKT DOOR DE WEDERZIJDSE CONTENTEN VAN DE KONINGEN IN FRANKRIJK, IN JAAR *842*

In hetzelfde jaar waarin de bovengenoemde Bulgaarse tiran regeerde en zoveel verdorvenheid tegen de Christelijke gelovigen instelde, namelijk, AD *842,*de koningen van de Franken, door hun oorlogen, hoewel zij broeders waren, blijkt het, de arme gelovigen, overal in de Franse gebieden, zwaar te hebben vervolgd en gemarteld; zodat genoemde vervolging en martelaarschap worden vergeleken en beschouwd als gelijk aan de vervolgingen die in vroegere tijden door de heidense keizers waren ingesteld. Hiervan is het volgende te vinden in de laatstgenoemde kroniek en op dezelfde plaats: "De broederlijke oorlogen tussen de koningen van de Franken waren de oorzaak van veel rampspoed en ellende voor de arme gelovigen in heel Frankrijk, zodat zij wel vergeleken met de wrede vervolgingen die in vroegere tijden plaatsvonden onder de heidense vorsten.'

Remigius, bisschop van Auxerre, die rond deze tijd leefde, schrijft aldus (in Psalm *69)* : "Er zijn verschillende tijden van vervolging, één, wanneer de heidenen onbarmhartig over de Christenen vallen, de ander, wanneer het kwade doel van de (valse) Christenen vervolgt de gelovigen, welke nog steeds in de kerk voortduurt, want hoewel de heidense koningen en anderen dood zijn, is de duivel nog steeds niet dood, die stiekem zijn wreedheid uitademt, door geheime instrumenten, dat is, door slechte Christenen. *Chron., 9e boek, pagina 287, col 1,* van *Leonhard, lib. 4, histor. Georg., lib. 4, fol. 305.*

GRIEVOUS EN LAMENTELIJKE VERVOLGING VAN DE CHRISTENEN, DOOR DE SARACENS, IN CORDOVA IN SPANJE, OMVAN AD *850*

Omstreeks *850* nC vielen de Saracenen, aanhangers van de Mohammedaanse religie, verschillende eilanden van de Middellandse Zee binnen, en ook het koninkrijk van Spanje, waarin ze zo ver doordrongen dat hun koning zijn hof had in de stad Cordova.

In de tussentijd mochten de Christenen, om de inwoners van het land zo vriendelijk mogelijk te behandelen en ze zo geleidelijk over te brengen naar de Mohammedaanse religie, blijven, op voorwaarde dat ze hun valse verhalen niet zouden ontkennen, beschuldigen of weerleggen. profeet Mohammed en zijn wetten; ook dat zij niet langer naar hun kerken zouden gaan, maar hun belastingen betalen, en rustig zouden leven onder hun jurisdictie.

De Christenen, aldus beperkt, en gehoorzaam aan hun geweten door kwaad, kwaad en goed, goed te noemen, werden gemakkelijk door de Saracenen opgepakt en

beschuldigd van kapitaalmisdrijven; maar wat het meest te betreuren is, deze beschuldigingen gingen soms over van afvallige, zogenaamde Christenen, ja van degenen die de naam droeg van bisschoppen (blijkbaar politieke bisschoppen, of diegenen die door de Roomse kerk waren aangeduid als ordinarissen), die, meer de gunst van de Saracenen liefhebben dan de gunst van God, verklaarde dat degenen die door hen werden gedood, omdat zij hun geweten gehoorzaamden, geen martelaren waren en niet als zodanig konden worden herkend; en wat nog meer is, zij handhaafden dit in een openbare raad.

De vervolgers, zoals gemakkelijk te oordelen, worden hierdoor enorm bemoedigd, betreurenswaardig vervolgd, gemarteld en vele onschuldige Christenen ter dood gebracht. O, dodelijke piercings van de Antichrist, door de instrumentaliteit van zijn bisschoppen!

Het is waar dat er geen zware folteringen zijn toegebracht aan de Christenen die in deze vervolging werden gemarteld, maar voor het grootste deel werden ze eenvoudigweg onthoofd; na hun dood werden hun lichamen schaamteloos behandeld; eerst werden ze voor een tijd aan de galg opgehangen, daarna verbrand en hun as ging in de rivieren; of ze bleven onbegraven, om in stukken te worden gescheurd door honden en vogels.

Er wordt gezegd dat deze vervolging al lang voor 850 na Chr. Begon, maar dat het op die tijd op het toppunt van zijn furie was, en het schijnt dat de oude schrijvers het dit jaar hebben toegeschreven. Vergelijk *Memor. Sanctor, lib. 1. Apal. Mart. en Doc. Mart. Eulog., Lib. 2, cap. 8, 9* en *vita E- ulogii,* met *A. Mell., 2d book, fol. 306, kol. 2, 3; ook Chron. van den Ondergang, 9e boek, pagina 290,* van *Hist. Wenc., Fol. 443. Chron. Nicoll. Gill., Fol.*

Pagina *243*

172, Leonh., Lib. 4. Deze vervolging wordt hier echter een jaar later hersteld, namelijk AD 851.

Wat er over deze vervolging is gezegd, moet nog worden verklaard door de opmerkingen in de eerste noot. In de tussentijd zullen we onderzoeken welke martelaren bij name genoemd zijn, geleden hebben tijdens de vervolging voor het getuigenis van Jezus Christus, en de belijdenis van het heilige Evangelie.

JOHN, EEN HANDELAAR IN CORDOVA, ZEER GESCHAAFD VOOR HET GETUIGENIS VAN JEZUS CHRISTUS, REEDS OP EEN EZEL GEPLAATST, OPGESCHORT EN MISBAAR GESCHUT, AD 850

AD 850, in de stad Cordova, John, een ongeleerde maar vrome man, die een paar dingen te koop hield, werd door valse getuigen beschuldigd van de wil van Jezus Christus, van het bespotten en het schelden van Mohammed. Maar aangezien de getuigen in dit geval niet voldoende betrouwbaar werden bevonden in hun beschuldigingen, om hem ter dood te veroordelen, werd deze getrouwe dienaar van God veroordeeld tot streng geselde en gedwongen om Christus te verloochenen. Maar deze vrome profeet van Christus schreeuwde luid: dat hij de Christelijke religie niet

zou laten varen en verklaarde dat hij onschuldig was aan de valse beschuldigingen die tegen hem waren ingebracht.

Deze standvastigheid maakte de rechter zo boos tegen Johannes, dat hij hem liet plagen met meer dan vijfhonderd slagen, waardoor de beulen hem bleven slaan, totdat hij, onder hun handen, schijnbaar dood op de grond viel. Maar toen hij nog steeds leefde en ademde na deze marteling, zetten ze hem achterover op een ezel en leidde hem door de hele stad, van straat naar straat, met een schreeuwer, die riep: "Zo zal het gedaan worden met de ontmaskeraars van onze profeet en met de spot van onze aanbidding.'

Hierdoor bonden ze hem met zware ketenen vast en zetten ze Hirri in de gevangenis; maar hoe hij uiteindelijk stierf, hebben we niet kunnen ontdekken in de verslagen van de ouden; dit is echter zeker, dat hij zelfs tot bloed om de Naam van Christus streed. Vergelijk Eulog. *Gedenkteken. Sanctor., Lib. 1,* met het beschrijving van *Abr. Mellinus, Zd- boek, fol. 307,* kolom 1; 2.

OPMERKING - Uit een gebrek aan vollediger gegevens van de oude schrijvers hebben we geen nadere informatie kunnen verkrijgen over de oorzaak van de moord.

Page244

tirannie van de bovengenoemde Johannes, dan dat hij ijverig was voor de waarheid van God en zijn Verlosser, leed hij voornamelijk voor het tweede artikel van ons algemene Christelijke geloof, waarin we belijden dat we geloven in Jezus Christus, de eniggeboren Zoon van God; wat rechtvaardig en volgens de regel van Gods Woord een goed beroep kan worden genoemd, I Tim. 06:12.

Bovendien hebben we op andere punten niets vernederends gevonden aan zijn geloof, aan pauselijk bijgeloof of dergelijke; niettegenstaande in de stad Cordova, waar hij leed, waren er ook mensen, die blijkbaar niet vrij waren van de Romeinse verontreinigingen; waarvan de geschiedenis heeft genoemd. Vandaar dat, aangezien niets van deze soort aan zijn beschuldiging kan worden voorgelegd, we gebonden zijn, volgens de aard van liefde, om het beste te beoordelen van zowel zijn persoon als de andere punten van zijn geloof, en dit niet alleen met betrekking tot hem, maar ook aan anderen, die om dezelfde reden leed, en van wie de Ouden, met betrekking tot deze zaak, een soortgelijke getuigenis hebben gegeven.

NUNILO EN ALOIDA, ZUSTERS EN CHRISTELIJKE MEIDEN ZETTEN DE DOOD MET HET ZWAARD IN DE STAD VAN OSCA, VOOR DE NAAM VAN DE HEERE JEZUS, OVER AD 851

Voor deze wedstrijd voor de Naam van Christus bereidde de Heere niet alleen mannen, maar ook vrouwen en jonge meisjes voor, zodat in het volgende jaar, 851, zo dichtbij als kan worden gerekend, twee zussen, één genaamd Nunilo, de andere Aloida, aarzelde niet om Jezus Christus, hun hemelse Bruidegom, onder de Mohammedanen te belijden, niet alleen met hun bloed, maar ook met hun dood; wat op deze wijze plaatsvond

Hun vader was een Mohammedaan en hun moeder een nominale Christen, maar niet erg vroom, omdat zij, volgens het getuigenis van de Ouden, na de dood van haar

echtgenoot, met een Saraceen (Mohammedaan) of een ongelovige trouwde. Als gevolg hiervan konden deze vrome jonge vrouwen de belijdenis van hun geloof niet vrijuit waarnemen en naleven, overeenkomstig de leer van Christus, vanwege de beperkingen die hun ongelovige stiefvader hen oplegde. Daarom moesten ze het huis van hun moeder verlaten en bij hun tante of moeders zuster gaan wonen, die als een echte Christelijke vrouw hen verder in de Christelijke godsdienst bracht.

De afgunstige vijand van de mensheid, vervuld van jaloezie, omdat zij, de kinderen van een Saraceense vader, Christen waren geworden, hen beschuldigd door de instrumentaliteit van slechte personen, aan de hoofdofficier van de stad Osca, zodat zij kort daarna gebracht voor de rechter. De laatstgenoemden, om hen weg te trekken van de Christelijke religie, maakten hen grote beloften van geschenken en geschenken. Hij bood bovendien aan om hun huwelijk te sluiten met de meest excellente jonge mannen, enz., Als ze maar het Mohammedanisme wilden omhelzen. Maar als ze koppig bleven, en het advies van de president of rechter verachtten, dreigde hij hen met verschillende martelingen te martelen en uiteindelijk met het zwaard ter dood te brengen.

Noch zijn we ontroerd door de dreigende straf; omdat we weten dat de kwellingen slechts een korte tijd volhouden; ja, voor de dood zelf, die gij ons hebt voorgesteld als de laatste verschrikking, verlangen wij des te meer omdat wij weten dat wij daardoor onverwijld * naar de hemel gaan, naar Christus, onze Bruidegom, om daar door Hem onafscheidelijk te worden omhelsd, door Zijn liefde." Noch zijn we ontroerd door de dreigende straf; omdat we weten dat de kwellingen slechts een korte tijd volhouden; ja, voor de dood zelf, die gij ons hebt voorgesteld als de laatste verschrikking, verlangen wij des te meer omdat wij weten dat wij daardoor onverwijld * naar de hemel gaan, naar Christus, onze Bruidegom, om daar door Hem onafscheidelijk te worden omhelsd, door Zijn liefde."

De rechter, die de standvastigheid van hun geloof waarnam en de macht van hun belijdenis, vond het goed om deze jonge meisjes, elk afzonderlijk aan bepaalde Saraceense vrouwen, te verplichten om onderricht te worden in de Mohammedaanse religie, hen strikt verbiedend met elkaar te praten, of met anderen van de Christenen. De vrouwen, die hadden toegezegd hen in de Saraceense of Mohammedaanse religie op te dragen, presenteerden hun dagelijks hun afgoderij en verderfelijke leer, en probeerden hen aldus te vergiftigen met de beker van de toorn van God, uit de hand van Mohammed. Maar alles tevergeefs; ze bleven standvastig, wat door hun vijanden koppigheid werd genoemd.

Uiteindelijk werden ze voor het tribunaal gebracht en maakten ze een publiek spektakel; waar zij, die Christus als voorheen beleden, en Mohammed een vijand van het Christelijk geloof verklaarden, evenals zijn Leer verwerpen, met het zwaard werden geëxecuteerd, in de stad Osca in Spanje, op 22 oktober, AD 851. Hoewel anderen verschillen in hun chronologie van deze kwestie, laten we het over aan de beslissing van de verstandige lezer. Vergelijk het verslag van A. *Mellinus, tweede boek, fol. 308, kol. 1,*

** "Om zonder uitstel naar de hemel te gaan, naar Christus", kan passend worden begrepen als een verwijzing naar de beloning van hun zielen in de handen van Christus; zoals wordt gezegd van de heilige martelaar Stefanus, namelijk dat hij de*

hemelen zag openen en Christus stond aan de rechterhand van God; aan wie hij, in zijn uiterste, zijn ziel prees en zei: 'Here Jezus, ontvang mijn geest. En toen hij dit had gezegd, viel hij in slaap "(Handelingen 7: 59,60)

Pagina 245

2, met de auteurs van wie hetzelfde is geëxtraheerd. *Eulog. Memor. Sanctor., Lib.* 2, *cap. 7* en *Interp.*

Aanraken van deze twee vrome martressessen; er moet ook worden opgemerkt wat er in de toegevoegde noot wordt gezegd met betrekking tot Johannes, de eerstgenoemde martelaar.

OPMERKING- AD 852, de ijver van sommigen om te sterven voor de Naam van Jezus Christus was zo groot dat een groot aantal van hen Christus beleden, en zich haastend naar het martelaarschap, leden om ter wille van Jezus Christus te worden gedood als weerloze lammeren. Er wordt gezegd dat er onder deze twee jonge helden waren van Jezus Christus, namelijk Emilas en Hiëro's, die, vanuit een welwillende en speciale ijver, tegen Hamammed spraken en zich zo boden om te lijden voor Christus, hun Redder. Hiervoor werden ze beiden geëxecuteerd met het zwaard, waarop (volgens de getuigenis van de Ouden), hoewel het weer goed was in de voormiddag, onmiddellijk op het uur van hun dood, volgde krachtige donderslagen, zodat de aarde beefde; vreselijke bliksem viel uit de lucht; grote duisternis, zware hagelbuien, woeste wervelwinden,. en stormen manifesteerden zich, alsof de ongevoelige elementen (volgens Rulogius) rouwden om de dood van deze vrome martelaren; wiens dode lichamen over de rivier werden genomen en op palen werden opgehangen, op 15 september, AD 852. A.*Mell., Fal. 309,* kol. 4, van *Memor. Sanctor., Lib. 2, cap.* 2. Om bepaalde redenen zullen we echter geen commentaar geven op deze personen, hoewel we niets weten om af te keuren, wat betreft hun geloof of hun leven.

AUREA, EEN GOD- VREZENDE MAIDEN, NA VEEL ERNSTIGE PROCESSEN, UITGEVOERD MET DE ZWAARD, VOOR HET GETUIGENIS VAN JEZUS CHRISTUS, IN CORDOVA, 856 AD

Aurea was van afkomst een nobele jonkvrouw en een zuster van de martelaar Johannes, van wie we al hebben gesproken, uit de provincie Hispalis of Sevilla, die werd verraden en beschuldigd door sommige van haar landgenoten. De rechter, die een familielid van haar was, trachtte met alle mogelijke middelen haar weg te trekken van Christus, waar hij ook in slaagde. Maar kort daarna bekeerde zij zich van haar afvalligheid en ging dagelijks naar de samenkomst van de gelovigen, opdat zij door het horen van het Woord van God in de komende tijd zou kunnen worden versterkt in de Geest tegen een soortgelijk conflict.

De vijand van de mensheid, die het niet kon verdragen, dat Aurea nu meer vasthield aan God haar Schepper dan ooit tevoren, zette een ander aan om dit meisje te beschuldigen tegen de rechter, die haar onmiddellijk liet brengen door zijn gerechtsdeurwaarders en haar bedreigde als voorheen. Maar in het tweede conflict was ze net zo veel sterker om de kroon van de martelaar te krijgen, omdat ze in haar vroegere geloofsafval te zwak was geweest om de verleiding te weerstaan; want zij antwoordde aldus de rechter en zei: "Ik heb mij nooit afgescheiden van Christus, mijn God, ik heb nooit de religie van ware godzaligheid verlaten, ik heb nooit voor één moment gehandeld in uw goddeloze aanbidding, hoewel ik ooit, met mijn tong, leek

afgevallen van Christus, mijn hart was toch verre van dat, en ik had een vast vertrouwen in mijn Here Jezus Christus, die mijn gewetensvolle geweten, door Zijn troostende beloften, opnieuw heeft verheven, gezegde? 'Hij die in mij gelooft, hoewel hij dood is, zal hij toch leven.' Hoewel, met mijn woorden, ik in de strik van ontkenning viel, toch werd mijn hart versterkt door de kracht van het geloof, want, zodra ik van u wegging, hield ik met hart en geest het geloof vast dat ik vanaf mijn kindertijd had beoefend. Daarom is er niets meer over dan om mij met het zwaard te executeren, of anders moet u me vrijheid geven om vrijelijk mijn Heer Christus te dienen."

Daarop zei de rechter dat zij in de gevangenis moest worden gehouden totdat hij de koning over de zaak had ingelicht. Het gevolg was, dat de volgende dag, volgens het bevel van de koning, zij met het zwaard ter dood werd gebracht, en vervolgens met een moordenaar, aan haar hielen opgehangen aan de galg. Haar dode lichaam was verzonken met verschillende dieven en moordenaars in de rivier Betis. Ze stierf op 19 juli, AD 856, in Cordova, onder Mahumad, de koning van de Saracenen. In dit beschrijving, AM, fol. *311,* moet worden verzoend met *Eul., Lib. 3, cap. 17.*

OPMERKING - Voor verdere informatie zouden we opmerken dat de voornoemde martyress, met betrekking tot het beroep op het gebied van externe religie, te onderscheiden is van vier andere personen, Helias, Paulus, Isidorus en Argimirus, samen met anderen, die de de laatstgenoemde auteurs hebben in hun verslag opgemerkt vlak voor het martelaarschap van Aurea; want zij waren, naar het schijnt, van het Romeinse beroep, waarvan wij geen bewijs vinden in Aurea. Zij beweerde een goede belijdenis van Christus, haar Redder, en stierf daarop; om welke reden zij terecht wordt gerekend tot de ware gelovige martelaren, volgens wat we in het briefje met betrekking tot de martelaar Johannes voor het jaar 850 hebben vermeld.

OPMERKING - Omdat we niet voldoende lizht vinden over de vervolgingen, met betrekking tot de namen, evenals de bekentenissen van de martelaren. we zullen ons nu voorbereiden om afscheid van hen te nemen, en we begaan degenen die we niet hebben opgemerkt als te donker voor onze vooravond, voor de alwetende God, die alles aan het licht zal brengen. Ons doel is om ons naar Italië en Engeland te begeven, waar meer en brizhter licht is ontstaan, hoewel het zijn bezinninp in Frankrijk had; zodat de pauselijke duisternis, in het bijzonder in de kwestie van transsubstantiatie en de mis, daardoor werd verlicht. Toch zal dit eindigen als een tragedie, want we zullen laten zien dat het heldere licht van de waarheid in bloedstralen moest gaan liggen en onder de aarde als het ware moest zinken, tot het verdriet van de ware gelovige Christenen.

OPMERKING - In ons verslag van de heilige doop. voor het jaar 860 maakten we melding van Hincmar, bisschop van Laudun, en verklaarden dat hij wenste dat kleine kinderen niet- gedoopt zouden moeten worden, waardoor hij enorm gecensureerd werd. Maar het lijkt erop dat dit was

Pagina 246

niet de laatste, gezien het feit dat andere schrijvers achteraf vertellen dat hij was veroordeeld en veroordeeld in een bepaalde raad in het paleis van Dusiacum, in de provincie Reims; bovendien dat hij in verbanning werd gezonden, in boeien werd

gelegd en twee jaar later zijn beide ogen ontnomen. Deze schrijvers verklaren echter niet unaniem dat dit hem alleen is overkomen vanwege zijn afwijzende kinderdoop, maar hebben ook te maken met het feit dat het werd gedaan door de bittere haat tegen de aartsbisschop van Rheims, en ook vanwege andere redenen die verband hielden met het pausdom. Wat betreft de tijd van deze gebeurtenis, legt de papist Caesar Baronius het vast, AD 871, hoewel we het, vergeleken met andere auteurs, vijf jaar eerder zouden moeten repareren. Bovendien, hoewel wij, wat het leven en de wandel van Hincmar betreft, niets anders hebben gevonden dan wat goed is, durven we hem geen plaats te geven tussen de martelaren, vanwege de verschillende verklaringen van de oude schrijvers; vandaar dat we hem aan God toevertrouwen, die zijn zaak zal beoordelen.

JOHANNES ERIGENA, EEN SCOTCHMAN, DEED TOT DEED DOOR ZIJN GELEERDEN VOOR DE BEKLEMTOUR VAN DE EVANGELISCHE WAARHEID, DOOR DE INSTIGATIE VAN ENKELE MONKEN, BIJ MELDUM IN ENGELAND, OVER AD 884

Johannes Erigena, een Scotchman, en dus Scotus geheten, bloeide, in de zaak van zijn leer, ten tijde van keizer Lodewijk de Vrome, en zijn zoon Lothaire, ergens in een van de steden van Frankrijk. Hij was buitengewoon deugdzaam, geleerd en welsprekend, en bijgevolg voor zijn eminente geschenken, zeer gevierd en geacht. Want, toen Charles, een van de zonen van de bovengenoemde keizer, verlangde naar een goede vertaling en, uiteenzetting van de boeken van Dionysius, de Areopagiet, vooral van de verhandeling *Hierarchia,* * Johannes voerde hetzelfde uit, zeer lovenswaardig en met uitgesproken bekwaamheid, zodat één Anasasius, die destijds bibliothecaris was, en er een voorwoord aan schreef, over hem aldus schrijft: "Het is verbazingwekkend hoe deze barbariarl (dat wil zeggen, buitenlander of Scotchman), die afkomstig is uit de uiterste delen van de wereld, in staat was om zulke hoge dingen te begrijpen en te vertalen (zei boek van Dionysius), in een andere taal, namelijk van het Grieks naar het Latijn, ik verwijs aan Johannes de Schot, over wie ik heb gehoord dat hij een heel heilige en Goddelijke man is.'

Dit is zelfs het getuigenis van een van zijn tegenstanders, die zijn geleerdheid en godsvrucht raakt; zodat het voor ons niet nodig is om aanvullende getuigenissen te geven van andere auteurs, daarom laten we het voldoende.

Achteraf lijkt het erop dat hij een boek schreef over de eucharistie (H.A.) (H.A.) (dat wil zeggen, op de dankzegging van het Avondmaal), waarin hij zeer diep en overtuigend de grove fout van de papisten in de kwestie weerlegde.

'Dit was een verhandeling over de Naam van God en door de hemelse orde van de engelen. van transsubstantiatie, of de essentiële verandering van het brood in het lichaam van Jezus Christus; ook de mis en het offer dat daardoor, in het pausdom, wordt aangeboden voor zowel de levenden als de doden. Dit was de oorzaak van zijn dood, zoals het vervolg laat zien.

Toen hij dit boek had geschreven, werd het door sommigen zeer gewaardeerd, onder wie later Berengarius, diaken van de kerk in Angiers, van wie wordt beweerd dat hij zijn overtuiging met betrekking tot dit punt (en misschien ook tegen kleine kinderen) heeft overgenomen en geleerd doop, omdat hij er heftig van afzag), van de geschriften van Johannes Scotus; waarvan we voorstellen om vollediger op de juiste plaats te

spreken. Aan de andere kant werd genoemd boek buitengewoon gehaat door degenen die ijverige verdedigers van het Romeinse bijgeloof waren, vooral van transsubstantiatie en de mis; zozeer zelfs dat toen het vóór paus Leo IX was gekomen, het resultaat was dat zowel hij als zijn boek (zoals verschijnt) werden veroordeeld en geïmiteerd als ketters; wat vooral in het Concilie van Vercellis werd gedaan.

Toen dit zo was gebeurd en hij de haat tegen de paus en veel van de papisten op zich had genomen, verliet hij de stad Parijs - waar hij rector van de universiteit was - en ook, Frankrijk, en ging naar Engeland, waar hij aankwam zijn woonplaats in Meldum op en ondersteunt zichzelf door onervaren jongeren les te geven en les te geven. Maar na een paar jaar, toen de wrok en haat tegen sommige monniken hem niet meer konden tolereren, vanwege zijn geloof tegen de Roomse kerk, stichtten zij zijn geleerden tegen hem, zodat zij hem met de priemen en zakmessen doodden.

Andere schrijvers zijn van mening dat de monniken het zelf hebben gedaan. Beide kunnen waar zijn; de monniken, die de jonge mannen hebben aangespoord, en waarschijnlijk te timide vonden, zijn mogelijk begonnen met de moord, de jongeren die volgden, met zakmessen, priemen, enz., zodat de martelaar zijn leven onder hun handen verloor. Zoveel is zeker, dat hij een wrede dood stierf voor zijn geloof, en dat de monniken, door de instumentality van zijn geleerden, in niet geringe mate de oorzaak ervan waren, zoals de verslagen van zijn dood ons meedelen. Vergelijk het verslag van *A. Mellinus, 2d boek, fol. 343, kol. 2, 3* en *fol. 392, kol. 4,* en *fol. 393, eol. 1, 2,* overgenomen van*Trithem. de Script. Eccles., Artikel. Hist. Reg. Angl., In Alfredo, lib. 2. Hobed. Annal. parte Priore. Westmon., In Flor. Hist., AD 883. Idem, Hist. parte Prima. Kron. Auto., Lib. 4, sub. Henr. 4, Seniore. Lanfranc., Lib. de Euch., contra Bereng. Baron. Annal. T. 11, AD 1059. Mamelsburi Regum Angl., Lib. 2.Testibus. Lanfranco, Guytmando en Aliis.*

BETREFFENDE HET TIJDSTIP VAN DEZE GESCHIEDENIS

NOTE.- P.I. Twisck geeft er twee verschillende beschrijvings over; in de eerste bevestigt hij de datum, *AD 869. Chron. 9e boek, pagina 306, kol. 2,* van *Hist. Andr., Fol.* 160. In de tweede plaats hij het, *AD 8884. Page 311, kol. 2,* van *John Munster, fol. 83.* In de eerste plaats noemt hij hem Johannes

Pagina 247

Scotus, in de tweede, Johannes Erigena; Zoals het beschrijving zelf echter verklaart, is het dezelfde persoon:

Wat betreft de data 869 en 884, waarnaar de geschiedenis van Johannes door hem is verwezen, zou iemand kunnen denken dat dit niet zo goed met elkaar te verzoenen is, wat echter gemakkelijk kan worden gedaan als we het jaar 869 als de tijd waarin de martelaar bloeide en zijn leer propageerde, en het jaar 884 als de tijd dat hij stierf en werd vermoord voor de beginselen die hij leerde.

VERDERE OPMERKING OVER DE GESCHIEDENIS ZELF, VOLGENS DE BESCHRIJVING VAN CARION, P. MELANCTHON EN C. PEUCER

"In de tijd van keizer Lodewijk de vrome", zei de auteurs, "las Johannes Scotus het in het openbaar in de scholen, Dionysius 'verhandeling *Hierarchia."*Deze Johannes Scotus, toen hij gecensureerd en weerlegde met goede redenen, de valse en goddeloze

leerstelling van het offer van de mis, waarover anderen in die tijd onderwezen dat in het Avondmaal Christus moest worden aangeboden voor de levenden en de doden, werd doodgestoken door zijn discipelen en hoorders, met hun pennemessen." *Kron. Carion., Van het begin van de wereld tot Chirles L '., Vergroot door Phil. Melancthon en Casp. Peucer, gedrukt* 1586, *4e boek, fol. 476, kol. 1.*

BETREFFENDE DEZE GESCHIEDENIS VOLGENS DE BESCHRIJVING VAN SEBASTIAN FRANCK OF WORTH

Johannes,, de bijnaam Scotus, niet van de gebroeders Gray, schreef een verhandeling over het Avondmaal, ontkende de aanwezigheid van het lichaam en het bloed van Christus, werd veroordeeld in het Concilie van Vercellis, hij was rector in Parijs; bij uitstek vertrouwd in de talen en de phenix van zijn tijd: keizer Lotharius hield hem hoog in aanzien, van hem zijn er tien, Platiria, enz. Zie *Chron. Rom. Kett., Fol. 106, eol. 4, letter J.*

P.I. TWISCK'S BESCHRIJVING VAN ZEERDE JOHANNES SCOTUS

"Johannes Scotus," schrijft hij, "leefde onder de keizer Lodewijk de Vrome, en schreef krachtig tegen transsubstantiatie. Bij een bepaalde gelegenheid, toen hij in een expositie de waan van de godslasterlijke offerande of het aanbieden van de Heere zwaar beschuldigde Christus in het Avondmaal voor de levenden en de doden, zijn discipelen en toehoorders doodden hem met ijzeren stijlen." *Chron., 9e boek, fol.* 306, *kol. 2,* van *Hist. Andr., Fol. 160.*

VERDERE TOELICHTING AANVRAAG ZAAM J. SCOTUS, VOLGENS DE BESCHRIJVING VAN DE PAPIST BARONIUS, ZOALS OPGEMERKT DOOR ABR. MELLINUS

"Maar laten we daaraan toevoegen," zegt hij, "de mening van Baronius, die deze Schotse aanraakte: Wat betreft Johannes Scotus, hebben we hierboven gezegd, op de juiste plaats, dat hij in slechte reputatie stond bij de Paus Nicolaas I. Hoewel hij zo gewelddadig tegen het katholieke geloof schreef, maar toch, terwijl hij het niet onder de mensen verspreidde, zodat zijn opvattingen aan iedereen bekend werden, hadden velen een goede mening over hem, zo erg dat ze, hoewel zeer onachtzaam (dus hij spreekt, vanuit een pauselijk standpunt) gaf hem de titel van martelaar." Vergelijk *A: Mell., 2d book,* fol. 393, kol. 1, 2, met Ccesar. *Baronius '* beschrijving met betrekking tot *J. Scotus, Annal. T. 11, AD* 1059.

Uit dit verslag blijkt dat de papist Baronius, die een kardinaal was van de Romeinse zienswijze, niet blij was dat velen een goede mening hadden over Johannes- Scotus, en dat hij, wat nog meer is, hem de titel van martelaar gaf; maar dit moet u niet verbazen, omdat de ware papisten een goede mening hebben over niemand dan degenen die zich houden aan het Romeinse bijgeloof en nooit een woord van afkeuring tegen hen durven uitspreken; en ze zouden de titel van martelaar aan niemand anders geven dan degenen die hebben opgeroepen voor de Romeinse zienswijze en haar tradities (die een pakket zijn van menselijke uitvindingen). We zullen ze hier echter voor laten antwoorden en het laten.

We keren terug naar Johannes Scotus en zeggen dat hij, wat zijn vrijmoedigheid betreft, zichzelf betoonde als een echte martelaar, omdat hij, om zijn geweten te zuiveren en de onderdrukte waarheid te verdedigen, niet aarzelde om de haat jegens de paus en de papisten aan te nemen, ja, het vooruitzicht om te worden vervloekt,

geëxcommuniceerd en uiteindelijk ellendig te worden gemarteld en ter dood te worden gebracht. Hij stierf voor de belijdenis van de Christelijke en evangelische waarheid, in het bijzonder voor het artikel waarmee we de dood van de Heere gedenken, en waarin de vertroosting van de ziel ligt met betrekking tot onze gezegende verlossing.

Maar sinds Berengarius, die niet alleen tegen transsubstantiatie en de mis, maar ook tegen kinderdoop verzette; werd later beschuldigd van het hebben opgenomen en verkregen zijn geloof van Johannes Scotus, de voornoemde martelaar, kunnen we concluderen dat de martelaar de kinderdoop heeft tegengewerkt; anders zou in algemene bewoordingen niet gezegd kunnen worden, dat Berengarius zijn opvattingen van J..Scotus heeft overgenomen of gekregen, wat desalniettemin vaak en met vertrouwen wordt bevestigd door oude schrijvers.

Hiermee nemen we afscheid van J. Scotus en ook van ons verhaal over de martelaren van deze eeuw; als zijnde voldoende voor de goedwillende voor de kwaadwilligen, geven wij er niet om; daarom zal onze ziel rusten en zich tevreden stellen met de vromen.

EEN BESCHRIJVING VAN DE HEILIGE DOOP IN DE TIENDE EEUW 900-1000

INHOUD VAN DE DOOP IN DE TIENDE EEUW

De corruptie van deze eeuw, veroorzaakt door het pauselijke bijgeloof, wordt betreurd door Jacob Mehrning en P.I. Twisck.

Niettemin wordt daarop getoond dat er te midden van de pauselijke duisternis nog steeds sommigen waren die, in de zaak van de heilige doop, niet verschilden van de instelling van Christus en zijn apostelen.

Giselbert leert dat de doop verbonden moet zijn met wedergeboorte en een goede wil.

Dan volgt Ansbert, die verklaart dat Christus, door prediking en doop, nog dagelijks tot Zichzelf erfgenamen brengt; dat we gedoopt moeten worden bij de belijdenis van de heilige Drie-eenheid; opdat we na de doop niet meer zouden zondigen.

Smaragdus volgt het volgende en zegt dat het onmogelijk is voor het lichaam om het mysterie van de doop goed te ontvangen, als de ziel niet eerder de waarheid van het geloof heeft aanvaard; dat de voortreffelijke *verordening van de doop van Christus* de apostelen opdraagt eerst alle volken te onderwijzen en ze dan op te nemen door de doop met geloof.

Dan verschijnt Theophilact, die uitstekende getuigenissen over de doop produceert; zoals, onder anderen, dat de gedoopten Christus hebben aangedaan, Gal. 3:27; dat de catechumenen als de verloren zoon zijn toen hij zich bekeerde; dat hij niet op de juiste wijze is gedoopt, die niet heeft geloofd;, dat bij de doop alle gelovigen worden verlicht door de Heilige Geest; dat niemand herkend kan worden als een gelovige, die niet wedergeboren is of naar het vlees leeft; dat de waarlijk gedoopten de Heilige Geest niet door boze werken mogen verdrijven, maar het beeld van God onbesmet moeten bewaren; dat het goede beroep waarvan we lezen, ik Tim. 6:12, moet plaatsvinden op aanraden van degenen die gedoopt moeten worden; dat zij die door Johannes werden gedoopt, werden gered door bekering van de banden van de ziel; dat de nieuwelingen zich vóór de doop bekeerden; dat het Avondmaal werd toegediend aan de gedoopten,

Daarop wordt van D. Vicecomes gezegd dat de papisten, toen de kinderdoop onder hen werd geïntroduceerd, het gebruik van het Avondmaal aan de gedoopten afschaften. Verder wordt aangetoond dat de rooms- katholieken de kinderdoop net zo goed hadden moeten afschaffen als het kinder-Avondmaal.

De doop van Olympius, zijn vrouw Exuperia en zijn zoon Theodulus, wordt aangevoerd door Simon Metaphrastes; ook van de doop van Theridates en Nemesius.

Fulbertus Carnotenses is de laatste getuige die de heilige doop eerbiedigt.

We gaan nu over naar de tiende eeuw na de geboorte van Christus, om daarin, zoals we in de voorgaande tijden hebben gedaan, de kenmerken van de Christelijke gelovigen te vinden, namelijk de ware doop met zijn naleving volgens het instituut van Christus en de praktijk van Zijn apostelen; wat, zoals we zullen aantonen op de juiste plaats, ook in deze tijd werd verkregen en werd beoefend, hoewel in grote moeilijkheden.

Maar wat zullen we van deze eeuw zeggen? Veel goedwillende personen, die de waarheid liefhadden, verschrikten en verafschuwden het, omdat het ontelbare menselijke bijgeloof van de Roomse kerk nabij de hemel was opgestaan, en de zuivere geboden van Jezus Christus, zonder de naleving waarvan mensen niet kunnen worden gered, hadden bijna in de put geworpen. Dit was de eeuw waarover veel wrede weeklagen plaatsvonden, omdat de pauselijke tirannie, in de kwestie van aanbidding, zo buitengewoon was toegenomen. Van deze dingen (na de titel), is het volgende vervat in *de geschiedenis van de doop van Jacob Mehrning.*

DROEVIGE STAND VAN DE AANBIDDING IN DE TIENDE EEUW

"In de tiende eeuw had de heerschappij van de Romeinse paus buitengewoon verduisterd en bezit genomen van bijna alle kerken in Europa, zodat alles volgens zijn zin moest worden gedaan, zowel in geestelijke als in seculiere regeringen, vandaar grote duisternis heerste in deze tijd, waarin maar heel weinig geleerde, deugdzame en beroemde mannen woonden. Uit angst voor de grote tirannie durfde men nauwelijks het woord te spreken van de vervalsing van de leer, of de misstanden in de valse aanbidding, en de toename van de gruwelijke lasteringen, want zodra zij die beter wisten en God vreesden, het minste woord van tegenstand uitspraken, donderde de paus onmiddellijk met hagel en bliksem als het ware excommunicaties van de Romeinse stoel, zodat iedereen was doodsbang, omdat ook de seculiere heren door hem werden betoverd en beheerst. Was het dan verwonderlijk dat de verdorvenheden met betrekking tot de doop langer werden, hoe langer hoe meer? "*Bapt. Hist., P.* 556, van *Magd. Cent. 10, cap. 1.*

Door de misstanden in en rond de doop aan te wijzen, - die vervolgens door het decreet van de paus en de concilies werden geïntroduceerd, - worden deze opgemerkt door verschillende schrijvers, zoals te zien is in *Cent. Magd., Cent., 10, cap. 6,* 10, 11.

Kort gezegd, terwijl vroeger de catechumenen niet waren gedoopt voordat zij, na de juiste instructie, hun geloof hadden vermeld, hetzij op Pasen of Pinksteren, was het nu verordend dat, wanneer de dood of het gevaar van leven werd opgepakt, zij onmiddellijk moesten dopen. *Metaphr., Lib.* 2, *cap. 5.*

Waar vroeger de doop met toegewijd of niet-toegewijd water werd toegediend, werd deze nu gezegend en toegewijd, ja, het chrisma werd gebruikt, het teken van het kruis op het voorhoofd, de olie van het chrisma. *Bapt. Hist., Pag. 576, num. 13.*
Maar het meest belachelijke was dat, terwijl voorheen alleen menselijke wezens slecht waren gedoopt, Paus Johannes XIV nu beval dat de grote bel in de kerk in Lateranen zou worden gedoopt en naar hem zou worden vernoemd. *Bapt. Hist., Pagina 577, ex Balaeo Centur. 2. P.I. Twisck, Chron., 10e boek, voor het jaar 965, pare 341, col. 1.*

Deze buitengewone grove dwalingen van de Roomse kerk, en de vreselijke duisternis waarin alle naties, met uitzondering van enkele vrome mensen, in die sombere tijden zaten, wordt beschreven in P.I. Twisck's Chronijk, in de conclusie van het duizendste jaar, met de volgende woorden.

VERDERE OPMERKINGEN
Beide in wereldlijke en geestelijke zaken werden tal van misbruiken dwalingen en ongerechtigheden ingevoerd.
Er werd geleerd dat de heiligen moeten worden aanbeden, niet dat ze de bidders moeten redden, maar dat ze moeten bemiddelen, en God om hulp moeten vragen voor hen."Heilige mensen werden gepresenteerd, die vóór de tijd van Christus waren gestorven, in het Oude Testament, en die, zoals gezegd, in de hel waren geweest, maar zonder pijn - een vreemde notie en een slechte Leer met betrekking tot de heilige vaders.-
"Er werd gezegd dat er een vagevuur was, waar mensen na dit leven moesten verzoenen en de zonde moesten wegwassen door te lijden."
De heiligverklaring van kerkelijke personen was heel gewoon. De feestdagen ingesteld ter ere van de heiligen, waren heel veel, en namen bijna de helft van het jaar weg. De afbeeldingen en graven van de heiligen waren zeer gewaardeerd. Koningen, prinsen, De zieken-belijdenissen het oor van de priester toe en ontvangen daarop het sacrament van de onwetendheid; waarna zij met volle zekerheid vertrokken, hoewel zonder enig goed daaruit voortvloeiend.
"De doden werden begraven met het luiden van bellen, met taps toelopende en fakkels, met veel gezang, met missen, waken en gebeden voor hun zielen, enz." De zieken-belijdenissen het oor van de priester toe en ontvangen daarop het sacrament van de onwetendheid; waarna zij met volle zekerheid vertrokken, hoewel zonder enig goed daaruit voortvloeiend.
"De doden werden begraven met het luiden van bellen, met kaarsen en fakkels, met veel gezang, met missen, waken en gebeden voor hun zielen, enz."
P.I. Twisck, Chron., 10e boek, pagina 361.

Zo was de tiende eeuw volkomen verdorven door het bijgeloof van het pausdom; maar zoals in het donkere middernacht geven de sterren soms nog steeds hun licht, zo was het ook hier; want, dat de merktekens van de ware kerk niet geheel in de duisternis verzwolgen zouden worden, sommigen, hoewel slechts weinigen, manifesteerden zich, die in het ene en in het andere punt, maar vooral in de zaak van de doop, toonde, dat men wat betreft de materie zelf, verschilde niet van de instelling van Christus en de praktijk van Zijn heilige apostelen; wat kan worden verzameld uit de geschriften die ze hebben achtergelaten.

Anno 910. - Of zeer dicht bij het begin van deze eeuw, plaatsen de oude schrijvers Giselbert, een geleerd man, maar beschuldigd van vreemde opinies door zijn tegenstanders; wie de nood van die tijd moest bukken en zich verbergen, onder de verwoestingen van het pausdom. Hoewel anderen hem als een lid van de Roomse kerk hebben beschouwd, heeft hij, kennelijk evenzeer als in zijn macht gelegen, de paus en de Roomse kerk tegengewerkt, en dit niet een klein beetje in de kwestie van de doop. Want terwijl de paus en de Roomse kerk in het algemeen leerden dat het noodzakelijk was, ja, op pijn van verdoemenis, om de kleine kinderen te dopen, ondanks het feit dat ze geen echte wedergeboorte of een goede wil [intentie] hebben en kunnen hebben, niettemin vereist van catechumenen (Matt. 3 : 7, 8); hij leerde dat

het inderdaad nodig is tot behoud, om gedoopt te worden, maar dat zei dat de doop verbonden moet zijn met wedergeboorte en een goede intentie; welke dingen, naast de genade van Christus, hij beschouwde als het voornaamste middel tot verlossing, zo zelfs dat iemand die deze deugden had, hoewel hij niet was gedoopt (dat wil zeggen, als er geen gelegenheid was geweest), toch gered kon worden vanwege de genade en kracht van God. Hiervan is, onder andere, de volgende annotatie in Jacob Mehrning's History of Baptism, pagina 567.

Van de noodzaak van de doop.- Giselbert *(Alterat. 1*), zegt: "Het is waar, God kan redden, maar toch kan de mens niet gered worden zonder de doop (dat is, die doop die gepaard gaat met wedergeboorte, als de volgende woorden verklaren), want aldus zegt de schrijver van dit sacrament zelf: 'Tenzij iemand geboren wordt uit water en Geest, kan hij het koninkrijk van God niet zien.' Het is echter niet in de macht van de mens om op deze manier te verwerpen, en om een andere te verkiezen, maar het is in Gods macht, als de mens dit middel (doop) niet kan verkrijgen, om genadig zijn goede *wil* te aanvaarden.*' Cent. Magdeb. X.,* cap. 4.

Vandaar dat, wanneer hij hier spreekt over de goede wil van de mens, het vrij duidelijk is dat hij geen van beide kinderen behandelt, noch van de kinderdoop, aangezien kleine kinderen geen kennis hebben van een goede of een slechte wil, noch van de doop of wedergeboorte, waarnaar de passage van Giselbert ook verwijst; veel minder hebben zij het vermogen om dit alles waardig te beginnen en uit te voeren, voor de juiste ontvangst van de doop. Hij is van plan eenvoudig te zeggen, dat de doop inderdaad noodzakelijk is, maar niet zonder wedergeboorte; welke wedergeboorte hij als het belangrijkste van alles beschouwt, volgens Johannes 3: 5, 7, waaruit hij concludeert dat het niet in de macht van de mens is om deze weg af te wijzen, namelijk om wedergeboorte van de doop of de doop van de wedergeboorte te scheiden, wat een beperking is voor degenen die gewoon waren de doop van de wedergeborene of boetvaardige af te wijzen, en een andere weg te gaan, van Johannes de Doper; die, het Concilie van God afwijzend tegenover zichzelf (namelijk: de doop van Johannes), werden niet door hem gedoopt. Luke 7:30.

Maar, opdat niemand verdriet nodig heeft, die, na de wedergeboorte te hebben bereikt, de doop niet kon ontvangen vanwege ernstige obstakels of de behoefte aan een passende gelegenheid, en daarom zou kunnen voorstellen dat er geen genade of genade van God was voor hem voegt hij deze troost toe, namelijk: "Dat het in Gods kracht is, als de mens de middelen (doop) niet kan verkrijgen, om genadig zijn goede wil te aanvaarden."

Wat anderen, in het bijzonder Papistische schrijvers, misschien hebben vastgelegd van Giselbert's geloof, schadelijk voor, of tenminste, tegen het doel in, laten we hen er verantwoordelijk voor zijn; dit is zeker, dat we tot nu toe niets hebben kunnen vinden in een authentieke schrijver:

Anno 925. - kort na, of zeer dichtbij de tijd van Giselbert, wordt Ansbert vermeld, die, die op verscheidene kwesties van geloof, of artikelen van godsdienst, ook vermelding van doop noemt, hier zeer dicht de taal nadert, of, bij ten minste de zin van de heilige apostelen, die uit de volgende getuigenissen blijkt.

Bapt. Hist., Woede 568. Ansbert (op Openb. 19) zegt volgens de woorden van Christus, Johannes 1:13: "Welke niet uit bloed geboren zijn, maar uit God." *Van God,* dat is, door het gepredikte Woord en het bad van de wedergeboorte, door welke mysteriën (namelijk, prediking en het Bad van wedergeboorte, dat is de doop), Christus nog steeds dagelijks verwekt en naar Zichzelf erfgenamen brengt.

Hij verbindt hier het Woord van God, of predikt, met het Bad van wedergeboorte, of doop, en zegt dat Christus door hen Christus voortbrengt en tot erfgenamen brengt. Hoe zou iemand meer duidelijk kunnen verklaren: 1. welke ware doop is; 2, wat erbij hoort; en 3. wat vrucht ervan voortbrengt.

Want, ten eerste, wat de ware doop is, drukt hij uit door deze woorden: *Bad van wedergeboorte,* volgens Tit. 3: 5, daarbij aanduidende dat de ware doop alleen eigen is aan de wedergeborene; dat wil zeggen, aan de boeteling.

Ten tweede, wat behoort tot de doop drukt hij uit door deze woorden: *het gepredikte woord;* want, zoals de apostel verklaart: "Geloof komt door te horen en te horen door het woord van God" (Romeinen 10:17). Het gepredikte woord is daarom het middel om het geloof te bereiken, en geloof is het fundament waarop de doop werkelijk ontvangen wordt. Zoals noodzakelijk is, zoals het geloof is, om er echt over gedoopt te worden, zo noodzakelijk ook het gepredikte woord, om echt te geloven; daarom heeft Ansbert met recht het gepredikte woord tot de doop toegevoegd, als een bewijs dat het erbij hoort, volgens de woorden van Christus (Marcus 16:15, 16): "Predik het Evangelie... hij die gelooft en zich laat dopen."

Ten derde, wat vrucht voortkomt uit zo'n doopsel, wanneer het gepaard gaat met wedergeboorte en het gepredikte Woord van God, drukt hij uit met deze woorden: "wat goed overeenkomt met de woorden van Paulus, Gal. 3:26, 27 "Gij zijt alle kinderen Gods door het geloof in Christus Jezus. Want zovelen als er in Christus zijn gedoopt, hebben Christus aangedaan." Deze dan; die op deze manier kinderen van God worden, worden ook Zijn erfgenamen en mede- erfgenamen met Christus. Rom. 08:17. Vandaar dat de woorden van Ansbert in overeenstemming zijn met de Heilige Schrift, en spreken over de doop van de wedergeborenen, maar in geen enkele vorm over de kinderdoop.

Pagina 569. Ansbert (op Openbaring 21) leert, "De Drie-eenheid van de Godheid die we niet durven en niet onopgemerkt voorbij zullen gaan, vooral wanneer we ons laten dopen op de belijdenis van de heilige Drie-eenheid, en gered worden in het geloof van de eenheid van hetzelfde."

Hier verbindt hij opnieuw de doop met belijdenis en geloof, ja, hij zegt dat we gedoopt zijn na een belijdenis en gered zijn in geloof. Zeker, er is geen letter in de bovenstaande passage, die smaken naar de kinderdoop, maar elk woord ontkent, ja, verzet het, voor zover hier alleen over zo'n doop wordt gesproken, zoals ontvangen met geloof en de belijdenis van hetzelfde; maar dat dit door zuigelingen kan worden gedaan, pleit niet alleen tegen de Heilige Schrift, maar ook tegen de natuur.

Pagina 574.- Ansbert (op Openb. 1) zegt: "Hij die is gewassen in de doop van dode werken, en na zo'n wassing opnieuw zonden begaat tot de dood, het maakt hem niets uit dat hij was gewassen, vandaar de Heere, vermaant door Jesaja (hoofdstuk 1, vers

16): 'Wast gij, maakt u rein'. Hij wast en reinigt zichzelf, die na de doop geen nieuwe zonden begaat, maar hij die zich zodanig gedraagt dat hij na zo'n wassing opnieuw de witte mantel vervuilt met de zonde, laat hem nog steeds niet wanhopen van vergeving, als hij wenst opnieuw te worden gewassen; want er is nog een andere doop, waarmee tirannen en hoeren altijd worden gedoopt - en wat anders is het dan *de bron van tranen*? waarin Maria Magdalena, vervuild met velen een vlek van ondeugd; en Petrus, toen hij driemaal werd ontkend de Heere, waste zichzelf."

Deze hele passage is een waarschuwing voor degenen die, nadat zij zonden tot de dood hebben begaan, werden gedoopt voor de vergeving van dezelfde, dat zij zich daarop niet moesten verlaten, anders zouden zij misleid kunnen worden; vandaar, tegen zulke, worden deze woorden gesproken: "Hij die, na zulk wassen weer zonden begaat tot de dood, het maakt hem niets uit dat hij was gewassen." Dan volgt een vermaning om niet na de doop in nieuwe zonden te vervallen; maar toch zou iedereen die in hen gevallen was, nog steeds niet wanhopen. Maar voor zulke mensen wordt er een naïeve doop gegeven, naïef, de Doop van tranen, dat is, wenend en treurend om toegewijde zonden. Vervolgens wordt verteld welke personen ooit waren gedoopt met deze doop van tranen, namelijk tirannen en hoeren, Maria Magdalena en Petrus, voor het ontkennen van Christus.

Beoordeel nu, of de hierboven genoemde dingen door kleine kinderen kunnen worden gedaan, of dat ze alleen specifiek zijn voor volwassenen en verstandig, en we hebben er alle vertrouwen in dat, als u onpartijdig bent, u de laatste zult kiezen en niet de voormalige.

AD 938. - Zeer dichtbij de tijd van Ansbert, wordt in deze eeuw een plaats toegekend aan **Smaragdus,** die, naar het schijnt, op een bepaald moment voorafgaand aan zijn bekering, of, tenminste aan zijn verlichting, dat hij onderhouden heeft de kinderdoop; deze gaf later zo'n getuigenis over de doop als volledig uitsluit de kinderdoop, voor zover hij, het schrijven, van de aard, deugd, praktijk en voordeel van de doop, zeer nauw de taal van Christus en zijn heilige apostelen volgt.

Dit blijkt uit zijn uiteenzetting van de instelling van Christus met betrekking tot de doop. "Ten eerste" schrijft hij "alle volken werden onderwezen, en toen werden ze gedoopt met water, want het is onmogelijk voor het lichaam om het mysterie van de doop juist te ontvangen, als de ziel heeft de waarheid van het geloof nog niet eerder aanvaard, want zij werden gedoopt in de Naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest."
Nogmaals: "Deze uitstekende verordening van de doop beveelt de apostelen, eerst om alle naties te onderwijzen, dan om ze op te nemen door de doop met geloof, en dan, na geloof en doop, om hen te leren wat ze moesten waarnemen." Smarag dus, op Matt. 28.
NB "Zo", zegt de schrijver die dit heeft opgetekend, "moet het licht der waarheid schijnen in het midden van de duisternis, want waar heeft Christus een andere verordening van de doop ingesteld, voor zuigelingen?" B.H., pagina 570, num, 7.
Hoewel deze laatste passage zeer aanvaardbaar is en overwogen moet worden, en in niet geringe mate het punt bevestigt dat we in het vooruitzicht hebben gesteld, zullen we niettemin de schrijver het voor zichzelf laten houden, het is slechts een commentaar op de bovengenoemde kwestie.

We zullen daarom terugkeren naar de zaak zelf, namelijk naar de woorden van Smaragdus, en we zullen snel merken dat zijn doel was om geloof met de doop te verbinden, ja, om geen andere doop toe te staan dan dat wat gepaard gaat met de waarheid van het geloof. Want wat wil hij nog meer zeggen met deze woorden: "Want het is onmogelijk voor het lichaam om het mysterie van de doop goed te ontvangen, als de ziel niet eerder de waarheid van het geloof heeft aanvaard?" Mogen wij hieruit niet definitief concluderen dat deze man niets wist van de kinderdoop, of, tenminste, dat hij, toen hij dit schreef, het volkomen ontkende en verwierp? Zeker, niemand kon de kinderdoop vlotter en duidelijker bestrijden of afwijzen; want als het onmogelijk is, zoals hij zegt, om de doop goed te ontvangen zonder eerder de waarheid van het geloof te hebben aanvaard, enz.
Tenzij iemand zou zeggen dat hij vasthield, dat er een bepaald geloof of een bepaalde kiem van geloof is, zoals anderen het noemen, bij kleine kinderen vanaf hun geboorte (zoals later door de **Lutheranen** is voorgebracht), waarop sommigen beweerden gewoon te beweren, zou gedoopt moeten worden. Maar dit wordt gemakkelijk weerlegd; voor; behalve dat, in de tijd van Smaragdus, voor zover te zien, zij niets wisten van dit verborgen geloof, of de kiem van het geloof, bij zuigelingen, laat staan ze te dopen, hij geeft duidelijk aan dat hij spreekt over een ander geloof, die hij de waarheid van het geloof noemt, dat wil zeggen, een waarachtig en waarachtig geloof; welk waar en oprecht geloof heeft tot nu toe, tot onze kennis, zelfs niet tot op de dag van vandaag, beweerd voor zuigelingen, om er een kinderdoop op te vestigen.

Bovendien vereist 'Smaragdus van de catechumenen voor de doop, niet alleen de waarheid van het geloof, maar ook de wedergeboorte, zoals blijkt uit zijn commentaren op Johannes 3, waar hij zegt: 'Hij die door water en de Geest is wedergeboren, is onzichtbaar veranderd in een nieuwe mens, en van een vleselijke mens is een geestelijk mens gemaakt, en daarom wordt hij terecht genoemd, niet alleen geestelijk, maar ook geest." Bap. Hist, p. 573, nuln. 11.
In deze passage worden er opnieuw verschillende dingen genoemd, die niets anders aangeven dan dat hij spreekt over de doop van volwassenen. Want, behalve dat de woorden, Johannes 3, niet tot een kind werden gesproken, maar tot Nicodémus, een meester in Israël, geven de omstandigheden die Smaragdus eraan ontleent met betrekking tot de woorden, aan dat zij alleen door volwassen personen moeten worden begrepen. Want wat wil hij nog meer zeggen met het woord geregenereerd, dan dat - de gedoopte persoon die zich eerder echt heeft voorbereid op de doop, geeft het op. zijn oude, aardse geboorte, en wordt een nieuw schepsel? Zo ook, wanneer hij zegt dat de gedoopte persoon veranderd is in een nieuwe mens; want hoe zal iemand veranderd worden in een nieuwe mens, die niet eerder een oude mens was? En ook, wanneer hij eraan toevoegt, dat zo iemand, van een vleselijke mens, geestelijk gemaakt is; want hoe kan een vleselijke mens geestelijk worden als hij niet eerder vleselijk is geweest of naar het vlees heeft geleefd? Daarom, om geestelijk te worden, betekent dat niet simpelweg: de Geest van God ontvangen, maar leven naar de Geest, in de vrees voor God en in alle Christelijke deugden. Gal. 5: 21- 24.

* Wat Smaragdus op I Petrus 2 heeft geschreven, zeggende: *"Zo'n heilige, zuivere en onschuldige jeugd, de moeder, de kerk van Christus, wint door het succes van de doop"* gaf aanleiding om te overwegen of hij met het woord "jeugd" kleine kinderen van de wieg bedoelde, en door de woorden "genade van de doop", kinderdoop; maar het wordt ook geïnterpreteerd als een verwijzing naar de gelovige kinderen van God, volgens Gal. 3:26, en aan de Doop van gelovigen, volgens Marcus 16: 16. Wat betreft de uiteenzetting echter,

waarvan hij zegt dat hij ze op Johannes 13 gemaakt heeft, wordt aangenomen dat het plaatsvond vóór zijn verlichting.

Dit wezen, dus zullen we het getuigenis van Smaragdus achterlaten en doorgaan naar anderen van z'n tijdgenoten, die hetzelfde geloof geloofden en het ons overlieten in hun geschriften.

AD 952.- Er wordt gesteld dat in de tijd van de Keizer Otho de Grote woonde daar en schreef in Griekenland een zeer deugdzame en geleerde man, Theophilact genaamd, die, die schrijft over verschillende geloofsvragen, ook de doop noemt, die hierin niet verschillend is, voor zover wij hebben kunnen vaststellen, van de Anabaptisten van de huidige dag, maar het is heel goed met hen eens over het onderwerp van de doop in het geloof.
Bapt. Hist., Pagina 571, Theophilact op Luke 15, zegt hij: "Zovelen als wij gedoopt zijn, hebben Christus aangedaan."
Dit zijn de woorden van Paulus, Gal. 3:27, die de apostel niet tegen zuigelingen spreekt, maar tegen de gelovige heiligen van de Galatiaanse kerk, namelijk: "dat zij inderdaad kinderen van God zijn geworden door het geloof, maar door de doop Christus opgelegd hebben".
Verdergaand zegt hij: "Dan legt hij onze hand (namelijk aan ons die door de doop Christus heeft aangedaan) de ring, het zegel van het Christendom, dat in ons werkt."
Nogmaals - "Iedereen die gedoopt is, wordt ook tot een kind van God gemaakt, ja, als zodanig opnieuw aangenomen, hij is ook, wanneer hij van de zonde is gewassen, deelnemer geworden aan het gemeste kalf en wordt de vreugde van de Vader en zijn dienstknechten, de heilige engelen en mensen, zelfs als iemand die is opgestaan uit de dood, en die verloren was en ik ben gevonden."
Hij vergelijkt hier de catechumenen met de verloren zoon die, zich berouw toont van zijn slechte leven, opstond om naar zijn vader te gaan, om genade te zoeken en werd ontvangen door hem met uitgestrekte armen. Dus, hij zou zeggen, het is ook in de doop: de zondaar zoekt genade, belijdt zijn zonden, toont verdriet voor hen, ja, bidt en smeekt om vergiffenis. God, de Heere, die de ware Vader van alle mensen is op grond van de schepping, ontmoet hem, omhelst hem met de armen van Zijn genade, ja, vergeeft al zijn zonden uit het verleden, en, in het teken daarvan, gebiedt een van Zijn dienaren om hem te dopen. Dit vergelijkt hij met het ophangen van de ring en zegt: "Dan steekt hij onze hand op de ring, het zegel van het Christendom."
Wat hij verder zegt over het doden van het gemeste kalf; en de vreugde van de Vader en Zijn dienaren, houdt verband met de vreugde die in de hemel heerst over het berouw van zo'n opzettelijke (en daaropvolgend gedoopte) zondaar, die groter is dan meer dan negenennegentig rechtvaardige personen, die geen berouw nodig hebben. Lukas 15: 7.
Vandaar dat, wanneer Theophilact 'de kandidaat voor de doop' vergelijkt met de verloren zoon, op de hierboven getoonde manier, het duidelijk genoeg is, ja, zo helder als de middag, dat hij geen andere doop behandelt dan de doop van volwassenen, en dit van zulke volwassenen als manifest verdriet om hun zonden uit het verleden.
Pagina 572. Theophilact over Johannes 8 zegt: "Sinds Christus kwam om de zonden van de wereld weg te nemen, kunnen we vergeving van zonden verkrijgen op geen andere manier dan, door middel van de doop (hoe dan ook, het bloed van Christus is het effectieve oorzaak van de vergeving en het wegnemen van zonden), toch is het onmogelijk dat hij, die niet heeft geloofd, gedoopt wordt (goed), vandaar dat de

ongelovige daarna in zijn zonden moet sterven, want hij heeft de oude mens niet uitgesteld, omdat hij niet is gedoopt."
Hoewel hier verschillende dingen worden gezegd die onze voorgaande uitleg van de woorden van Theophilact bevestigen, zullen we toch alleen deze woorden opmerken: "Het is onmogelijk dat hij die niet heeft geloofd, (goed) gedoopt is;" want hier wordt zeker elke doop dat niet met geloof wordt ontvangen, ontzegd; vandaar, de kinderdoop kan hier niet worden toegelaten, omdat het zonder alle geloof is, ja, het wordt hier volkomen ontkend. En daardoor zijn de woorden van Theophilact over de doop niet alleen duidelijk, maar ook Christelijk en apostolisch.

Pagina 572. Theophilact on II Cor. 3, zegt: "Zelfs als zilver, blootgesteld aan de zon, straalt zelf stralen uit, omdat de zon erop schijnt, zo ook wij, wanneer we in de doop gezuiverd zijn, door de Heilige Geest en verlicht door Zijn stralen, uitstoten een geestelijke uitstraling, alleen waargenomen in de ziel, en veranderd in hetzelfde beeld, door de Geest van de Heere, tot onze eer."
En een beetje verder: "Alle gelovigen worden verlicht door de doop door de Heilige Geest, waardoor hun zielen daardoor stralen (of stralen)."
Nogmaals: "Zoals we allemaal dood zijn door één zondaar, zo worden we allemaal levend gemaakt en zijn we opgestaan door Christus in de doop en we erkennen rechtvaardig niemand als gelovig, die leeft naar het vlees, dat wil zeggen, die de leider is oud, vleselijk leven, maar allen die wederverwekt zijn door de Geest, beginnen een nieuw, geestelijk leven.'
De woorden die Theophilact spreekt vanuit of over II Cor. 3, - betreffende de catechumenen, - Paulus spreekt over gelovigen; en de door de bovengenoemde schrijver geleende vergelijking van het zilver, die, wanneer de zon erop schijnt, zijn stralen weerkaatst, die hij op de catechumenen toepast, die door de Heilige Geest worden verlicht, en een geestelijke uitstraling van deugden weerspiegelen, bevestigt, in goede mate, dat hij spreekt over catechumenen die door de Heilige Geest verlicht kunnen worden, en deugdzaam leven, ter ere van God, de opbouw van hun naaste en tot redding van hun eigen ziel. Wat hij daarna zegt, bevestigt volledig onze mening, namelijk dat hij spreekt van gelovige catechumenen; want dit drukt hij duidelijk uit met deze woorden: "Alle gelovigen worden verlicht door de doop door de Heilige Geest." Wat hij uiteindelijk toevoegt, neigt in dezelfde richting, want hij zegt: "Zoals we allemaal dood zijn door één zondaar (Adam), zo worden we allemaal levend gemaakt en zijn we opgestaan, door Christus, in de doop."
Wie ziet niet dat dit het levend maken en opstaan (in de doop) respect heeft voor de vernieuwing van het oude leven; volgens de leer van Paulus (Romeinen 6: 4): "Daarom worden wij met hem begraven door de doop in de dood die zoals Christus is opgestaan uit de dood door de glorie van de Vader, zo moeten we ook wandelen in nieuwheid van het leven. "Dat dit zijn betekenis is, wordt aangegeven door de volgende woorden, wanneer hij roept wie hij eerder heeft genoemd catechumenen, gelovigen en geregenereerde personen, zeggende: "We herkennen terecht niemand als gelovig, die leeft naar het vlees; maar allen die wederverwekt zijn (dus hij roept de catechumenen of de gedoopten) door de Geest, beginnen een nieuw, geestelijk leven."
Pagina 573. Theophilact on II Tim. 1, zegt: "De Heilige Geest zweeft boven ons bij de doop, nu, als we deze Geest houden en hem niet verdrijven door slechte werken, Hij houdt ons en wat we van God hebben ontvangen, gebruik daarom alle ijver, dat u behoudt de Heilige Geest, en Hij, die u is gegeven, zal u ook houden."
Het lijkt erop dat er in de dagen van Theophilact een tekortkoming was bij sommige van de catechumenen, of tenminste, onder de niet-gedoopte Christenen, dat, in plaats

van de genade aan te wakkeren van de Geest van God, die hen was gegeven (na de doop), en daardoor te groeien en voort te gaan in deugden, namen zij af en werden retrograde, ja, in slechte werken vervuld. Hierop verzette Theophilact zich en waarschuwde hen ervoor op te passen de goede Geest van God niet van hen weg te drijven door slechte werken, aangezien Hij niet in een kwaadwillende ziel zal verblijven, noch in een lichaam dat aan de zonde is onderworpen. Wijsheid van Sol. 1: 4.

Ten tweede waarschuwt hij hen liefdevol en troostend om de gave van de Heilige Geest (na de doop) te houden, en wijst ook op de manier waarop dit kan worden gedaan, namelijk door slechte werken te vermijden en ijverig te gebruiken, dat wil zeggen: ijver waarmee de aanbidding van God en de gemeenschappelijke opbouw kunnen worden bevorderd. De troost die hij, voor zulke, toevoegt aan zijn vermaning, komt tot uitdrukking in deze woorden: "Gebruik daarom alle ijver, dat u de Heilige Geest onderhoudt, en Hij zal u ook bewaren." Maar welke vrucht zijn waarschuwing en troostende vermaning voor die personen had, wordt daar niet vermeld; daarom zullen we afscheid nemen en doorgaan met andere geschriften die hij heeft achtergelaten.
Dezelfde pagina als hierboven. Theophilaet over Johannes 3 zegt: "Het is niet genoeg voor het behoud van de zuiverheid, om gedoopt te worden, maar men moet ook grote ijver gebruiken, dat het beeld van het zoonschap van God, dat in de doop wordt vertegenwoordigd, onbesmet wordt gehouden. Er zijn velen die in de doop de genade hebben ontvangen van adoptie als kinderen van God, maar die door nalatigheid tot het einde geen kinderen van God zijn gebleven.
Hier klaagt hij zeer over de afval van de kinderen Gods, namelijk over hen die gedoopt zijn en die de genade hebben ontvangen om als kinderen van God aangenomen te worden, maar door nalatigheid zijn afgedankt zodat zij, zoals hij het noemt, niet blijven kinderen van God. Zeker, dit was een trieste zaak; maar niettegenstaande zijn we verheugd dat in die tijd mensen werden gedoopt in geloof (zoals hierboven is aangetoond), opdat zij de genade zouden ontvangen van adoptie als kinderen van God; en dat er nog mensen waren (zoals blijkt uit Theophilact) die deze leer onderwezen en tegen de misstanden waarschuwden; is ons enige doel.

Theophilact (in I Timotheüs 6, waar de apostel zegt: "Gij hebt voor vele getuigen een goed vak beleden"), schrijft: "Dit beroep vindt plaats in opdracht van degenen die gedoopt moeten worden, en wij belijden het. dat we Satan zullen verzaken en onze tent met Christus zullen opzetten, zodat we ons volledig aan Hem kunnen houden.'
Hoe zou iemand duidelijker en waarachtiger over de doop kunnen spreken volgens de instelling van Christus en de praktijk van de apostelen? Hij zegt hier dat de goede Belijdenis waarvan Paulus schrijft (I Timotheüs 6:12), plaatsvond in opdracht van diegenen die zouden worden gedoopt; waarmee hij aangeeft dat in zijn tijd de catechumenen niet alleen waren geïnstrueerd bij en vóór de doop, namelijk in het Christelijk geloof, maar dat zij ook een beroep moesten doen op wat zij geloofden, wat bestond (zoals kan worden afgeleid niet alleen van Theophilact, maar ook van andere schrijvers uit die tijd) van twee delen: ten eerste, in de belijdenis van het geloof in God en in zijn Zoon Jezus Christus; en ten tweede, in het verzaken van Satan, de wereld, het vlees en al zijn lusten.

Dezelfde pagina als hierboven. Theophilact op Marcus 1 zegt: "Allen die door Johannes werden gedoopt, werden verlost door bekering van de band van hun ziel, als zij in Christus geloofden."

Hij zegt van degenen die tot de doop van Johannes kwamen, dat zij werden verlost door bekering van de band van hun zielen (dat is, van de zonde), als zij in Christus geloofden; waarmee hij aangeeft dat twee dingen van die catechumenen vereist waren, opdat zij van de zonde bevrijd zouden worden; 1. *berouw; 2. geloof in Christus.* Welke dingen, aangezien hij ze aanvoert voor de instructie van zijn tijdgenoten, werden ook vereist van de catechumenen van zijn tijd, namelijk dat zij zich moesten bekeren en in Christus moesten geloven. Want waarvoor zou hij anders, bij wijze van instructie, ze hebben aangevoerd?

D. J. Vicecomes *(* lib.3, petitie *3,* over Hebreeën 6), citeert uit Theophilact: "Toen u gedoopt zou worden, bekeerde ge u van dode werken, dat wil zeggen, wees de werken van Satan af."

In *Lib. 5, cap. 37.* Vicecomes drukt de mening uit dat in de tijd van Theophilact het Heilig Avondmaal nog steeds werd toegediend aan de gedoopten, na de doop.

Of we onze ogen richten op de woorden van Theophilact, of op die van Vicecomes, we zien dat beiden in dezelfde richting neigen. Wat de woorden van Theophilact betreft, informeert hij ons over de catechumenen van zijn tijd, dat zij vóór de doop of althans toen zij op het punt stonden te worden gedoopt, berouw hadden over dode werken, die, zoals iedereen weet, alleen maar kunnen zijn gedaan door volwassenen, en helemaal niet door kleine kinderen; want iemand die moet ophouden met dode werken en zich moet bekeren, moet eerst dode werken hebben begaan; dit is onbetwistbaar.

Wat de woorden van Vicecomes betreft, zij bevestigen het voorgaande; want als het heilige Avondmaal dan werd toegediend aan de gedoopten na de doop; welk Avondmaal, zoals wordt onderwezen in I Cor. 11:27, moest worden ontvangen met goed onderzoek, en kwalificatie, zoals, volgens de geschiedenis, toen nog steeds werd gedaan, volgt hieruit dat de Doop van kleine kinderen niet had kunnen worden gehandhaafd bij degenen die dit hebben gedaan, aangezien kleine kinderen ongeschikt zijn voor dergelijke onderzoek en kwalificatie, en bijgevolg; ook ongeschikt om deelgenoot te worden van het heilige Avondmaal, dat Vicecomes ook opmerkt; want, verwijzend, op dezelfde plaats, naar sommigen onder de Romanisten; hij zegt: "Maar toen de Doop van zuigelingen werd ingevoerd, begrepen zij [de kleine kinderen] de deugd van het hemelse voedsel niet, de kerk schafte deze gewoonte af (namelijk, het Avondmaal aan de kinderen toedienen),

Hieruit blijkt duidelijk dat in die tijd niet alleen degenen die zich hadden afgescheiden van de Roomse kerk, maar zelfs sommigen die tot de Roomse kerk behoorden (misschien hele kerken van de Romanisten), nog steeds de gewoonte hadden om de heilig Avondmaal aan allen die gedoopt waren, en dit met alle juiste toewijding; zodat in die kerken, zo lijkt het, niets bekend was van de kinderdoop, of althans dat het daar niet werd waargenomen, totdat de paus of een andere raad anders had bepaald; want dit wordt duidelijk uitgedrukt in de 'woorden:'. Maar toen de doop met zuigelingen werd geïntroduceerd, schafte de kerk deze gewoonte af.'

Door aan te raken wat wordt aangedragen *(B.H.,* blz. 308, uit *D. Vicecomes, lib.* 5, cap, 37), betreffende het *kinderAvondmaal,* alsof het in de tijd van Theophilact had kunnen worden verkregen, wordt het weerlegd door de schrijver zelf, in die passage; want hij legt het uit als verwijzend naar het Avondmaal van gelovige, gedoopte Christenen, zeggende dat het werd toegediend aan de gedoopten totdat de kinderdoop in zwang kwam, en dat het toen was (omdat kleine kinderen er ongeschikt voor waren) afgeschaft.

Met betrekking tot dit heeft de schrijver die het registreert, de volgende woorden tot de schande van degenen die dit deden: "Kunnen deze dwaze heiligen niet", zegt hij "om dezelfde reden ook de kinderdoop afschaffen, wat niet minder is, maar, vanwege de krachtdadige wedergeboorte, een groter sacrament dan het Avondmaal? " *B. H., pagina* 308.

Hij bedoelt te zeggen: als het Avondmaal, dat het gebruikelijk was om na de doop toe te dienen aan gelovigen, werd afgeschaft, toen de kinderdoop in zwang kwam, omdat kleine kinderen niet het vermogen hebben zich waardig voor te bereiden op het Avondmaal; hoe groot is dan een dwaasheid, dat de kinderdoop niet om dezelfde reden werd afgeschaft; ziende dat niet minder, maar meer nodig is voor de doop dan voor het Avondmaal, namelijk een *doeltreffende wedergeboorte?* ***Daarom is ook de doop een groter sacrament dan het Avondmaal.*** Zeker, dit was een krachtig argument in weerlegging van hen die, na de kinderdoop te hebben geïntroduceerd, daarom het Avondmaal hadden afgeschaft dat na de doop werd toegediend; en die beschouwde zuigelingen als beter gekwalificeerd voor de doop dan voor het Avondmaal.

A.D. 980. *Bapt. Hist., Pagina* 578, 579. Vicecomes citaten van Simon Metaphrastes, *lib. 1, cap.* 5. het volgende voorkomen, "Dat Theridates, met zijn vrouw en de hoofdpersonen van het land, werden gedoopt in de rivier de Eufraat."

Pagina 580. "Greg Martel beval Theridates en degenen die dat wilden) om gedoopt te worden, een vasten van dertig dagen, dan instrueerde hen de een na de ander, en vervolgens doopte hen in de Eufraat.", Van *Vicecomes., Lib.* 3, cap. 6.

D. Vicecomes *(* lib.1, *cap* 14) vertelt hoe Namesius in de avond tegen het water aankwam, erin afdaalde en zich liet dopen in de Naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Ex Metaphr., *In vita Steph.* In *lib.* 3, cap. 3, schrijft hij, hoe Odympius, met zijn vrouw, Exuperia, en zijn enige zoon, Theodulus, in de nacht naar Sympronius kwam, neerviel aan zijn voeten en zei: "We hebben onlangs de kracht van Christus leren kennen, dat Hij is waarachtig God. Wij bidden u daarom om te zien dat wij de doop ontvangen, in de Naam van Christus, die gij predikt." Sympronius antwoordde hun: "Als u zich met heel uw hart bekeert, zal God zo genadig zijn om te ontvangen gij als boetelingen." Toen zei Olympius: "Dit zullen we meteen doen." Ex *Metaphr., In vita Steph. B. H., pagina* 579, *num. 10.*

Pagina 580, *num. 14.* "Deze zelfde Olympius, toen hij een Christen wilde worden, werd geboden om de afgoden met zijn eigen handen te breken, om het goud en zilver waaruit ze waren gemaakt, met vuur te smelten, en om de armen te verzamelen en te verdelen onder hen, zegt de schrijver, heeft Olympius dit trouw gedaan. D. *Vicecom., Lib.* 3, *cap.* 13.

OPMERKING - pagina 851, het is gerelateerd aan Placidus, zijn vrouw Trajana en zijn twee zoons, hoe zij naar de leraar gingen, enz.; en hoe de laatste hen instrueerde en *uiteindelijk* doopte; veranderde hun namen; het Avondmaal aan hen werd toegediend; wenste dat alles goed voor hen was, en zei: "Ga weg! - de ware vrede van Christus gaat met u mee." Ex *Metaphr.*, Volgens *hic.ecom., Lib.* 5, *cap.* 45.

Nog andere soortgelijke voorbeelden, die het te lang zou duren om te vertellen, worden op die plaats en elders in de Geschiedenis van de doop gebracht. De personen die in al deze voorbeelden worden genoemd, zowel degenen die zijn gedoopt als degenen die zich hebben laten dopen, we passeren zonder commentaar op hen. Ons doel hier is simpelweg te laten zien dat Simon Metafrastes, die naar verluidt rond deze tijd heeft geleefd en geschreven, de voorgaande zaken beschreef als goede en lovenswaardige voorbeelden van de gelovende, gedoopte Christenen, en hen aan het nageslacht overliet voor instructie.

Anno 1000 na Chr. - Of aan het einde van de tiende eeuw, wordt er in Jacob Mehrning's Doopdoopgeschiedenis Fulbertus Carnotanses opgemerkt, die de neerdalende in de doop vergelijkt met het begraven van Christus op aarde en het ontstaan van de doop tot de opstanding van Christus uit het graf, of, terecht, tot het ontwaken van Christus tot leven.

Wat Fulbertus zegt, in deze vergelijking, van de doop, is, wat de betekenis betreft, identiek met dat wat Paulus, Rom. 6: 4, verklaart van de doop van gelovigen, zeggende: "Daarom zijn wij met hem begraven door de doop in de dood; gelijk aan dat Christus uit de dood is opgewekt door de heerlijkheid van de Vader, alzo moeten wij ook in nieuwheid wandelen van het leven."

Zijn eigen woorden zijn te vinden, vertaald in het Duits, pagina 581, van *Fulbert. Carnot.* in *Epist. ad Adodatum.*

Hiermee sluiten we ons verslag van de doop in de tiende eeuw af, en gaan we verder met de vrome martelaren die in die dagen leden voor de Naam van Jezus Christus.

EEN BESCHRIJVING VAN MARTELAREN IN DE TIENDE EEUW 900-1000

SAMENVATTING VAN MARTELAREN IN DE TIENDE EEUW

Over het jaar 910 verwijzen we opnieuw naar Giselbert (zie ons Verslag van de Heilige Doop), die als het ware de troost leert van de martelaren die de waterdoop niet konden ontvangen, dat het in Gods kracht is om genade te tonen aan vanwege hun goede wil.

Jammerlijke vervolging van de Christenen in de regio Cordova, door de Arabieren, ingesteld door hun koning Habdarrhaghman, na *923.*

Eugenia, een oprechte Christelijke vrouw, onthoofd voor het getuigenis van Jezus Christus, in de buurt van Cordova, in hetzelfde jaar, *923.*

Pelagius, een jongen van dertien jaar, onthoofd nadat zijn armen en benen omwille van het ware Christelijk geloof waren afgesneden te Cordova, na Christus *925.* Een uittreksel uit het verslag van P.I. Twisck, over het martelaarschap van de jeugdige Pelagius.

Opmerking met nadere uitleg over de geloofsbelijdenis van Eugenia en Pelagius.

Van de wrede vervolging ingesteld door de Deense koning Worm tegen de Christelijke gelovigen, AD *926.*

Een nota met nadere toelichting bij de laatstgenoemde vervolging en die andere soortgelijke vervolgingen moeten op dezelfde manier worden begrepen en uitgelegd.

Een betreurenswaardige vervolging van de Christenen, veroorzaakt door Udo, de Sclavonische prins, AD *950.*

Kanttekening, van de vreselijke plundering en verbranding gepleegd door de Saracenen onder de Christenen in Syrië, AD *964.*

Circumstantial verslag van de ernstige vervolging van Christenen door de Vandalen, in de grenzen van Hamburg, Brandenburg, Havelburg en de aangrenzende landen, AD *984.*

Hoe zeven jaar later namelijk, na 991 de Noormannen kwamen uit Denemarken in Duitsland, en daar, gedurende ongeveer veertig jaar, kwelden de Christenen zeer zwaar.

En dat de Arabieren, van 622 tot 1300 na Christus, veel onheil stichtten in bijna elk land van Europa, of het Christendom.

OVER HET JAAR, AD 910

In ons verslag van de heilige doop voor AD 910 introduceerden we de zeer geleerde, maar door zijn tegenstanders zeer beschuldigde Giselbert, die, door de noodzaak van die tijd, onder de Roomse kerk moest leven, hoewel hij beslist tegen haar bijgeloof was., vooral wat betreft de doop. Hij leerde over de heilige doop als verbonden met wedergeboorte en een goede wil. Hij voegde ook toe, voor uitleg (op Johannes 3: 5): "Als iemand (door obstakels of anderszins) geen uitwendige doop kan ontvangen, is het in Gods macht om genadig zijn goede *wil te* aanvaarden." *Ex. Cent. Magd. 10, cap. 4. Bapt. Hist., 2e deel, pagina* 567.

Vandaar dat, wanneer Giselbert in zekere mate, degenen die, uit noodzaak, moesten blijven zonder de doop, met de barmhartigheid van God, die het in Zijn macht heeft om genade te tonen, zelfs in de afwezigheid van de doop, aan degenen die van goede wil. Zo lijkt het erop dat er in die tijd een onderdrukking of vervolging van de Christelijke gelovigen moet zijn geweest; want op zulke momenten gebeurt het vaak dat er mensen zijn met een goede wil, namelijk, die verlangen om gedoopt te worden op het ware geloof in Jezus Christus, maar die niettemin, vanwege de vervolging en de verspreiding van de kerken en hun leraren, kan het niet bereiken, zoals we hebben aangetoond door levende voorbeelden, op verschillende plaatsen in onze beschrijving van de martelaren.

Dus toen mensen die niet waren gedoopt, toch het verlangen hadden om gedoopt te worden, werden opgepakt en in gevangenschap werden gelegd voor het getuigenis van de Heere, werd vaak gezien dat ze geen volledige vrede in hun hart konden bereiken, hoewel ze vastberaden waren geloof in de Heere, en besloten om zulk geloof niet alleen door woorden, maar ook door daad, ja, met hun bloed en standvastige dood uit te drukken en te bevestigen. Bij deze gelegenheden, of tegen deze noodsituaties, troostten de vrome en zielzoekende leraren deze mensen vaak, versterkten hun harten en zorgden ervoor dat ze hoopten in plaats van wanhopen; want God heeft het in Zijn macht, om genade te tonen aan, ja, om te redden, zo, zelfs zonder de doop, omwille van hun goede wil of bedoeling, als het niet expres en aanmatigend is verwaarloosd.

Dit heeft de bovengenoemde Giselbert geleerd, en zo troostte hij de welwillende niet-gedoopte; daarom kan onze voorgaande conclusie als waar worden beschouwd, namelijk dat er toen sprake was van vervolging vanwege het woord des Heeren, hetgeen het noodzakelijk maakte om genoemde troost toe te voegen voor de voornoemde personen. Maar omdat dit alleen gebaseerd is op een vermoedelijk vermoeden, omdat het niet in duidelijke bewoordingen wordt uitgedrukt, zullen we het verlaten en verslag doen van een zekere vervolging die ongeveer dertien jaar later door de Arabieren werd opgewekt tegen de Christenen, en eindigde na veel ellende en ellende.

EEN HEVIGE VERVOLGING VAN DE CHRISTENEN IN DE REGIO CORDOVA, DOOR DE **ARABIEREN**, DOOR HUN KONING HABDARRHAGHMAN, **AD 923**

AD 923, een vreselijke vervolging werd door de Arabieren tegen de Christelijke gelovigen in de regio Cordova aan de orde gesteld. Dit gebeurde voornamelijk door de goddeloosheid van de Arabische koning Habdarrhaghman IV, die zichzelf toestond als

beschermer te worden van de wet van God en de koning van de gelovigen; maar, vervuld van bittere haat tegen de ware wet van Jezus Christus, en bijgevolg ook tegen de ware Christelijke gelovigen, overwoog en verklaarde hij alle Christenen, ongelovigen en verachters van de wet van God. [Allah] Maar hij stopte hier niet mee, maar woedde op een afschuwelijke manier tegen hen, en vervolgde hen met vuur en zwaard. Eén ding echter, in verband hiermee, treurt ons diep in het hart, namelijk dat de verslagen van de vrome getuigen van Jezus Christus die door hem zijn gedood, allemaal verloren zijn gegaan, behalve van twee, namelijk Eugenia en een jonge vrouw van dertien jaar; van wie we op die tijd een beschrijving zullen geven. Wat betreft de vervolging, vergelijk A. *Mell., 2e boek, fol. 312, kol. 2,* met *Ruderic., Archiep. Tolet., En AM. Rer. Hisp. Script.*

EUGENIA, EEN JONGE VROUW, OM HET GETUIGENIS VAN JEZUS IN DE BUURT VAN DE STAD VAN CORDOVA, AD *923* IS GEDOOD

Er staat geschreven dat **AD 923**, een oprechte Christelijke vrouw, Eugenia genaamd, werd vastgehouden in de hiervoor genoemde vervolging, en, vastgehouden in de belijdenis van het geloof in de Zoon van God, werd onthoofd, op de zestiende maart, AD *923,* door de tiran en vervolger Habdarrhaghman.

Er wordt beweerd dat bij het graven van de fundering van een gebouw, in een dorp genaamd Marmolejos, in de buurt van Cordova, waar ze werd gemarteld, een grafschrift werd gevonden, waarvan de eerste letters van elke regel haar naam spraken: *Eugenia Martyr,* dat wil zeggen, Eugenia de Getuige (namelijk van Jezus), als een teken dat ze was gestorven voor het getuigenis van Jezus, haar Redder. Daaruit zou kunnen worden afgeleid, de tijd waarin dit plaatsvond, evenals de manier waarop ze ter dood werd gebracht, namelijk dat ze op de hierboven aangegeven tijd met het zwaard werd onthoofd. *

PELAGIUS, EEN JONGEN VAN DERTIEN JAAR, NA VEEL LIJDEN GEDOOD IN CORDOVA, **925 NA CHRISTUS**

Er wordt gezegd dat ongeveer twee jaar later, namelijk AD 925, een jongen van dertien jaar, Pelagius genaamd, ter dood werd gebracht voor de Naam van Christus in Cordova, die als volgt gebeurde: Zijn oom, Ermoigus (die door sommige schrijvers een bisschop wordt genoemd), door de Arabische koning Habdarrhaghman aangehouden en gevangengezet in Cordova, zei Ermoigus, gaf om zelf vrijgelaten te worden, zijn neef, - die toen slechts ongeveer dertien jaar oud was, - in zijn plaats, als onderpand, die meer dan drie jaar lang niet werd verzoend, hetzij door de verwaarlozing van zijn vrienden, hetzij omdat de koning de jongen, die nu heel sympathiek en knap was, niet wilde laten gaan.

Ondertussen oefende deze jongen zich ijverig uit in de Christelijke religie, om zich voor te bereiden op zijn martelaarschap, dat hem scheen te naderen. Toen hij ongeveer dertien en een half jaar oud was, werd hij voor de koning gebracht en daar begon hij onmiddellijk zijn geloof te bekennen en verklaarde dat hij bereid was ervoor te sterven. Maar de koning, met het oog op iets anders dan om de belijdenis van de Zoon van God of van het Christelijk geloof te horen, voorgesteld aan de jongen, die vrij

onschuldig was in het kwaad, een aantal ongepaste dingen, die deze held van Christus moedig en op een Christelijke manier weigerde, eerder liever een eervolle dood stierf voor de Naam van Christus, dan schandelijk te leven met de duivel, en zowel ziel als lichaam te vervuilen met zo'n afschuwelijke zonde. De koning, in de hoop dat hij nog overtuigd kon worden, beval zijn dienstknechten hem met billijke beloften over te halen, in die zin dat, als hij afvallig zou worden, zou hij worden grootgebracht met koninklijke luister aan het hof van de koning. Maar de Heere, in wie hij vertrouwde, versterkte hem tegen alle verleidingen van deze wereld, zodat hij zei: "Ik ben een Christen en zal een Christen blijven en alleen de geboden van Christus gehoorzamen, al de dagen van mijn leven.

De koning, die zag dat hij standvastig bleef, was vervuld van woede en gebood zijn wachten hem te pakken, hem op te hangen met een ijzeren tang en hem ineen te knijpen en op en neer te trekken totdat hij zou sterven of Christus zou opgeven als zijn Heere. Maar nadat hij dit allemaal had ondergaan, was hij even onbevreesd als altijd en weigerde hij niet om nog meer martelingen te ondergaan, zelfs tot de dood toe.

Toen de tiran de onwrikbare standvastigheid van deze jongeman opmerkte, beval hij dat ze hem lidmaat voor lidmaten moesten afsnijden en de stukken in de rivier moesten gooien. Terwijl hij aldus voor de koning stond, druipend van het bloed, van zijn eerdere martelingen, bad hij tot niemand dan tot Jezus Christus onze Heere, zeggende: "O Heere, verlos mij uit de handen van mijn vijanden." Toen hij zijn handen ophees naar God [in gebed], trokken de beulen ze uit elkaar en sneden eerst de ene arm af en daarna de andere; dus ook zijn benen en ten slotte zijn hoofd. Toen dit was gebeurd, werden de stukken in de rivier gegooid.

Zo beëindigde deze jonge held en vrome getuige van Jezus Christus zijn leven, op 29 juni 925 na Chr., Zijn martelaarschap duurde van zeven uur 's ochtends tot s avonds. Zie de eerstgenoemde schrijver, die het verslag van de Arabische vervolging heeft gegeven, op de pagina waarnaar wordt verwezen, derde kolom, vergeleken met *Raguele in Append., Ab Eulog., Super Pelagium.*

UITTREKSEL UIT DE BESCHRIJVING VAN P.I. TWISCK, OVER DE MARTELDOM VAN DE JONGE PELAGIUS

Toen Habdarrhaghman, de koning van de Arabieren, van bisschop Ermoigus, zijn neef Pelagius, als belofte of gijzelaar, scheurde de tiran hem met een gloeiende tang; en nadat hij been uit zijn lichaam was gescheurd, werd hij in de dichtstbijzijnde rivier geworpen, toen hij amper dertien jaar oud was." *Chron., 10e boek,* fol. 329, kolom 1, van *Merulae.,* blz. 621.

OPMERKING - Noch van Eugenia, noch van de jeugd Pelagius zijn we in staat (zoals in het geval van andere martelaren vóór deze), de bijzonderheden van hun geloofsbelijdenis te weten, hoewel we onszelf niet een beetje in deze richting hebben ingespannen. Het is bijna alsof de verslagen die ongetwijfeld meer volledig hebben behandeld, werden begraven in de aarde, zoals het grafschrift van Eugenia. O, dat dit zeker was, en dat de plek bekend was - zonder tegenspraak, zou er geen moeite gespaard worden om ze te verkrijgen, als het mogelijk was; omdat daardoor, volgens onze mening, het heldere licht van de evangelische waarheid op vele punten zuiver en

helder aan het licht zou komen; overwegende dat ondertussen anderen, met name die van de Roomse kerk, met de rook van hun menselijke uitvindingen zijn verduisterd en waarneembaar zijn bezwalkt. Maar wat hebben onze jammerklachten te bieden? We moeten ons tevreden stellen met wat er is gebleven. Het kan zijn dat de specifieke bekentenissen, samen met de verslagen van het lijden en de dood van vele andere martelaren (waarvan we in het begin spraken) verloren gingen door het geweld van de vervolging, of op een andere manier omkwamen.

Deze vervolging is niet zo een geluk geweest voor de onderzoekers van oude memoires, zoals sommige van de voorgaande waarvan we weten; voor deze andere vervolgingen waarvan al sprake is, hoe streng en heftig ze ook zijn geweest, naast het geven van een duidelijker licht met betrekking tot de bekentenissen, hebben door de zorgvuldigheid van sommige schrijvers, die over het algemeen zijn ingericht en voor herinnering zijn achtergelaten, een respectabel aantal martelaren genoemd of niet genoemd; terwijl deze vervolging, hoewel er heel veel werden gedood, ons maar van twee mensen vertelt. Maar hoewel wij, niet in staat om meer te verkrijgen, ons tevreden moeten stellen met de povere omstandigheden, zullen toch de eerder genoemde martelaren, Eugenia en Pelagius, niet minder door ons worden geacht; maar toch niet, dat we hen op alle punten foutloos zouden beschouwen, want wie is in hemelsnaam perfect? Maar wij houden vast dat zij vrij waren van zulke onvolmaaktheden als gescheiden van Christus of hem beroven van de Naam van een ware martelaar, hoewel hij zou kunnen lijden omwille van zijn geloof. De oprechtheid van die personen, zowel in geloof als in het leven, kan gemakkelijk worden afgeleid uit de omstandigheden die worden genoemd in het verslag van de Ouden, die, hoe kort en klein ook, toch op deze dingen wijzen.

Wat het geloof van Eugenia en Pelagius was, blijkt uit hun bekentenissen. Eugenia wordt om deze reden *martelaar genoemd,* wat volgens de Griekse taal*de getuige betekent;* door welke naam, zelfs in en rond de tijd van de apostelen, die gewoon werden geroepen, die hun leven hadden neergelegd, of in ieder geval veel hadden geleden, voor het zuivere en oprechte getuigenis van Jezus, hun Redder. Van de jeugdige Pelagius schrijven de auteurs dat hij zijn geloof beleed en verklaarde dat hij klaar was om te sterven (op gezegd geloof) voor de Naam van Christus. Ook riep hij in zijn lijden niemand anders aan dan zijn Heere Jezus Christus, zeggende: "O Heere, verlos mij uit de handen van mijn vijanden."

Wat het leven van beide martelaren betreft, het lijkt in alle opzichten oprecht te zijn geweest, met betrekking tot de grote resolutie die elk afzonderlijk had - niet alleen om de Heere met de mond te belijden, en om Hem te volgen met werken in de wedergeboorte, maar ook om Zijn heilige Naam te eren en te groot te maken, door hun leven te offeren door een gewelddadige dood; en dat ze niet alleen vastbesloten en vastbesloten waren om dit te doen, maar ook daadwerkelijk hun resolutie hadden vervuld, wat het belangrijkste is. Uit de gegeven verslagen hebben we geleerd dat Pelagius zei: "Ik ben een Christen en zal een Christen blijven en alleen de geboden van Christus gehoorzamen, al de dagen van mijn leven." Hij wilde alleen de geboden van zijn Heiland gehoorzamen, en geen menselijke uitvindingen, en dit, tot het einde van zijn leven; wat hij ook deed, naar zijn vermogen. Bovendien hebben we niets gevonden, noch van Eugenia noch van Pelagius, in authentieke schrijvers, wat in strijd is met de bovenstaande goede getuigenis met respect voor het geloof en het leven van die twee personen; noch van priesterlist, noch van pauselijke of bisschoppelijke

uitvindingen, noch van Romeinse, feitelijke praktijken, hoewel deze dingen in die tijd veel in zwang waren. Hiermee denken we dat we de zaak voldoende hebben behandeld, en daarom zullen we het verlaten en doorgaan.

EEN GRUWELIJK VERVOLGING, DOOR DE DEENSE KONING WORM TEGEN DE CHRISTELIJKE GELOVIGEN, **AD 926**

Er staat geschreven dat AD 926 uit een ander land verscheen dan die waarover we hebben gesproken, namelijk uit Denemarken, dat een wrede tiran die koning was van genoemd land, en wiens naam goed overeenkwam met zijn daden. Zijn naam was Worm en wat hij ook deed was knagen, bijten en verslinden, zodat hij veel ergernis, ellende en verdriet toebracht aan de volgelingen van het Christelijk geloof, aan vervolging, kwelling en, zoals lijkt, aan het doden en vernietigen van hen.

Van deze tiran maakt P.I. Twisck melding met deze woorden: "In deze tijd was er in Denemarken koning Worm, een wrede tiran en vervolger van het Christelijk geloof." *Chron., Fol. 329,* kol. 1, van *Leonh., Lib. 4, fol. 190.*

OPMERKING - Koning Worm was niet de eerste tiran die in Denemarken was opgestaan, omdat we in de vorige eeuw de tirannie bespraken die de Denen toen tegen de Christelijke gelovigen praktiseerden. Vlak voor het verslag van deze Deense vervolging klaagden we, en dit om goede redenen, dat niet meer dan twee martelaren worden genoemd in de hele vervolging; en maar heel weinig van hun bekentenissen, behalve de omstandigheden. Maar hier hebben we nog meer reden tot spijt, want geen enkele persoon wordt genoemd van al degenen die werden vervolgd en gemarteld, hoewel hun aantal blijkbaar zeer groot was. Bovendien hun belijdenis van het geloof, waarop, desalniettemin vele; naar alle voorkomen, geleden en werden gemarteld of ter dood gebracht, wordt helemaal niet genoemd. Toch is deze zaak niet volkomen verstoken van licht of informatie, omdat van de tiran die de vervolging heeft ingesteld, wordt gezegd dat hij een vervolger van het Christelijk geloof was. Of hij nu iedereen vervolgde die de Naam van de Christenen droeg, of alleen de Christelijke gelovigen (die hier kennelijk in het gezicht zijn getoond), het is duidelijk dat de ware en oprechte gelovigen, die geen vaste verblijfplaats hebben, verspreid over de wereld, niet ontkwamen; want zij moesten noodzakelijkerwijs vaak leven onder de abnormale, ja, onder de slechte Christenen, met wie zij vaak, wanneer de nood ontstond, moesten lijden, hoewel niet om dezelfde reden. Ik wil niet spreken van het feit dat de slechte Christenen zelf, telkens als het hen behaagde, de trouwe en goede Christenen buitengewoon vervolgden, en ze na vele kwellingen op een ergere manier doodden dan de heidenen; zodat, naar alle schijn, de tiran, - toen hij de Christelijke gelovigen vervolgde, of, zoals onze auteur zegt, het *Christelijk geloof,* - hij niet een paar, of sommige van de orthodoxe en ware Christenen ter dood bracht vanwege hun geloof; behalve wat ze vaak moesten lijden van anderen.

Hier zullen we de zaak laten rusten, en een soortgelijke visie aannemen, en op dezelfde manier oordelen, volgens de aard en regel van Goddelijke liefde, ook van andere vervolgingen van de Christelijke gelovigen, waarvan we vervolgens kunnen spreken; er echter voor zorg dragen om geen vervolgingen te presenteren waarover kan worden bewezen dat de vervolgden niet trouw en oprecht waren, maar alleen

schijnbare of belijdende Christenen; voor de eerstgenoemden zullen we zoeken, maar de laatste zullen we vermijden. We zullen nu doorgaan met onze taak.

EEN ZWARE VERVOLGING VAN DE CHRISTENEN, VEROORZAAKT DOOR UDO, DE PRINS VAN DE SLAVEN (SLAVONIËRS), **AD 950**

Ongeveer vierentwintig jaar na het begin van de hiervoor genoemde vervolging, ingesteld door de Deense koning, ontstond er een zeer donkere wolk over de Christelijke gelovigen, uit Slavonië, die een zware regen of uitstorting van het bloed van de onschuldige en weerloze Christenen bedreigden. Want één Udo, Prins van de Slaven, manifesteerde zich zeer wreed tegen de Christelijke gelovigen en bleek een grote tiran over hen te zijn. Maar uiteindelijk ontving hij zijn beloning van een van zijn eigen stempel, hoewel een Saks, die zijn leven benam. Wat dit betreft, lezen we in *Chran. van den Onderg., pagina 334, kol. 2,* de volgende woorden (behalve de haakjes), "Udo, de Prins van de Slaven, een afschuwelijke vervolger van de Christenen, en een grote tiran (die in deze tijd leefde), werd doorgestoken door een Saksisch man." *Hist. Andy., Fol. 182.*

Vergelijk dit verslag met de uitleg in de notitie over de vervolging van AD 926; zoals de omstandigheden van de vervolging van AD 950 op dezelfde manier moeten worden uitgelegd.

NOTITIE. **A. D. 964,** veertien jaar na de laatste vervolging, moesten de Christenen in Syrië veel lijden; maar niet zozeer op hun lichaam als in hun eigendom. Dit gebeurde door de gewelddadige plundering en verbranding die gepleegd werd door de **Saracenen,** [Arabieren] waarvan ik onder andere dit bericht heb gevonden: "AD *964,* onder het bewind van deze keizer (namelijk, N.. Phocas, de zevenenvijftigste die regeerde in de Oriënt, in Constantinopel), hebben de Saracenen grote schade aangericht aan de Christenen in Syrië, door te beroven en te verbranden." Zie P.I. T*wisck, pagina 340, kol. 1,* van *Chron, Meldnc., Lib. 4.*

Wie zal zeggen dat dit hen niet werd aangedaan vanwege de belijdenis van het Christelijk geloof? of dat er onder die mensen geen enkele trouwe en oprechte Christen was, die leed omdat ze volgens hun ware geloof hadden geleefd? Dit kan moeilijk gezegd worden, en nog minder bewezen, omdat de orthodoxe, hoewel soms weinige, in bijna elk land te vinden is; echter, omdat de materie duister is, zullen we er niet verder in gaan.

EEN ERNSTIGE VERVOLGING VAN DE CHRISTENEN, DOOR DE VANDALEN, IN HAMBURG, BRANDENBURG, HAVELBURG AD**. 984**

In de tijd van Keizer Otho III, of AD *984,* stelde Mistavus, de Koning der Vandalen, (volgens de getuigenis van de Ouden) een strenge vervolging in tegen de Christelijke gelovigen, in de grenzen van Hamburg, Brandenburg, Havelburg en de aangrenzende landen; we zullen niets zeggen over zijn tirannie in Altenburg, omdat dit, zoals kan worden gezien, vooral gericht was tegen de Romanisten.

Deze vervolging werd veroorzaakt door de haat die de koning van de Vandalen tegen Otho III had, omdat de laatste, die van plan was om hem zijn dochter uit te huwelijken, daarna weigerde om het te doen, vanwege de oppositie van Theodoric, Markgraaf van Brandenburg, die zei, dat hij zo'n nobel meisje niet aan een hond zou moeten geven (zó noemde hij Mistavus, de koning van de Vandalen). Mistavus, woedend op dit woord, besloot zich daarvan te wreken, maar niet op degenen die hem hadden verwond, namelijk Otho en Theodorik, die de oversten van die landen waren; maar over hun onderdanen, die zeker vrij onschuldig waren aan hetgeen hun leiders hadden gedaan; maar dit is over het algemeen het geval dat onderdanen moeten lijden voor de wandaden van hun heersers.

Vervolgens viel hij de Christenen aan die het dichtst leefden, vervolgden ze op een afschuwelijke manier, een pijnlijke zaak voor de menselijke natuur, maar aangenaam voor de geest, namelijk voor hen die door liefde onafscheidelijk verenigd waren met hun God en Verlosser, en vandaar, met Paulus kunnen zeggen: "Noch de dood, noch het leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige dingen, noch toekomstige dingen, noch lengte, noch diepte, noch enig ander schepsel, zullen ons kunnen scheiden van de liefde van God, die in Christus Jezus onze Heere is" (Romeinen 8:38, 39).

Met betrekking tot de tiran Mistavus, de oorzaak van hun benauwdheid, wordt gesteld dat hij een gewelddadige vervolging ophief, AD 984, tegen de Christenen die in de dichtstbijgelegen landen wonen; ook dat Hamburg, Brandenburg en Havelburg hun aandeel hadden in de genoemde vervolging. Vergelijk P.I. T*zwisck, pagina* 248, kol. 2, met het verhaal van *Merula, fol.* 649 en *Georg. Hist., Lib.* 5.

De lezer zal, om ons doel in het noteren van deze vervolging goed te begrijpen, alsjeblieft de uitleg lezen en accepteren als een uitleg van de laatstgenoemde vervolging, de verschillende kanttekenngen die we gedurende deze eeuw hebben geplaatst.

OPMERKING - Zeven jaar na de vervolging die we zojuist hebben genoemd, namelijk **AD 991**, kwamen de Noormannen uit Denemarken naar Duitsland, waar ze de Christenen vervolgden, die ongeveer veertig jaar na duurden; derhalve ongeveer dertig jaar na het einde van deze eeuw. P.I. T*wisck, Chron., Pagina* 351, kol. 1, van *Chron. Avont, lib. 4. hinc., Fol.* 502.

Bovendien, dat de **Arabieren** (van wie we in ons verslag melding maakten van de eerste openlijke vervolging in deze eeuw, voor het jaar 923), niet alleen in deze tijd, maar van **AD 622 tot 1300**, als een zwerm vernietigende sprinkhanen, *bijna elk land van de bekende wereld overrompeld, tot grote ellende en ellende van vele Christelijke gelovigen,* is in het algemeen te lezen in de geschiedenis van de Turken; waarvan een korte vermelding wordt gemaakt in A. *Mell.,* 2d *boek, fol.* 312,, col. 4, en fol. 313, kol. 1.

EEN BESCHRIJVING VAN DE HEILIGE DOOP IN DE ELFDE EEUW. 1000 -1100

EEN INHOUD VAN DE DOOP IN DE ELFDE EEUW

In het begin van de elfde eeuw wordt de beroemde Anselmus geïntroduceerd, die verklaart dat de doop de "vervulling van alle gerechtigheid" is; dat de doop van Christus een 'waswater in het woord' is; dat iedereen in zijn tijd werd gedoopt in de naam en het geloof van God; dat gelovigen toen werden gedoopt, of in de Naam van Christus; dat de volwassenen eerst moesten worden geïnstrueerd in de Christelijke Leer; dat na de doop men niet opnieuw het fundament van bekering van dode werken moet leggen, Hebr. 6: 1- 3; dat gelovigen in de kerk van Christus worden gebracht (begrijpen, door de doop); dat de twaalf Efeziërs (Hand. 19) door Paulus herdoopt werden.

Algerus spreekt over de kracht en de werking van God in de doop; ook, dat de ontucht van het vlees wordt geblust of afgewassen in of door de doop.

Buchard van Worms geeft een uitstekende verklaring over de doop, en zegt dat de onderzoeken in het geloof bedoeld waren om vast te stellen of de heilige woorden van het geloof bekenden, diep geworteld waren in het hart van de kandidaat, en of hij van plan was standvastig voort te zetten in het geloof.

Lanfrancus verzette zich tegen de kinderdoop.

Het getuigenis van Bruno en Berengarius tegen de kinderdoop alsook tegen transsubstantiatie wordt gepresenteerd en uitgebreid becommentarieerd; het tijdstip waarop zij hun leer begonnen, en toen zij hetzelfde eindigden; ook hun dood.

Een bepaald ceremonieboek van de oude Beroldus wordt geïntroduceerd; wat we daarin lezen over de doop; namelijk, van het eerste adres dat werd gemaakt aan de novicen bij de doop, de weg van wijsheid en geloof, aan hen voorgesteld.

Een verslag van Ado [Trivan] Trevirensis en wat hij de catechumenen van zijn tijd aanraadde; ook, hoe hij de gelovige vrouw Syranna en haar zoon doopte, na eerdere instructies.

De laatste getuige die over de doop wordt aangesproken, is Juo van Carnuto, die, naast verschillende andere zaken, deze heilzame en ware verklaring aflegt met betrekking tot de doop: "Dat de novicen de geloofsbelijdenis vóór de doop belijden, dat zij toen, tijdens het beantwoorden, werden afgewassen de oude goddeloosheid, dat hun doop plaatsvond op de heilige Paas Sabbat, en dat zij voor het eerst werden geïnstrueerd, dat zij die de doop verlangden, door het gebed het juk van de duivel moesten afwerpen, dat zij werden gevraagd: gelooft u in God, "etc. Daarop wordt genoteerd wat genoemde passages van Juo aangeven. Tenslotte wordt aangetoond dat hij zich ook verzette tegen monnikenleven, [monniken] , onderscheid van voedsel. Conclusie.

Het duizendste jaar is voorbij; we zijn gekomen tot de jaren die erop volgen; welke tijd de elfde eeuw wordt genoemd. We zullen er in onze gedachten doorheen dwalen en onderzoeken hoe het toen met de ware kerk van God stond, of het nu de verordeningen van Christus waren, vooral in de kwestie van de doop; en de vereisten ervan, werden terecht opgemerkt. Om dit goed te beginnen en te eindigen, zullen we ons wenden tot enkele van de oude auteurs die in die tijd opschreven over de toestand van de genoemde zaken, of tenminste, die vervolgens melding maakten van wat er toen gebeurde met betrekking tot religie.

A.D. 1010, of, zoals Jacob Mehrning zegt: "In het begin van de elfde eeuw", manifesteerde zich, door verschillende geschriften, de gevierde en bijna universeel bekende Anselmus, die, naar het schijnt, voorstander was van een kinderdoop, met verschillende dwingende, maar menselijke argumenten, nu en later ook gebleken, dat het tegenovergestelde geloof in hem wortel had geschoten; waarover gezegd is dat er tot op de dag van vandaag nog verscheidene voortreffelijke dingen zijn gebleven, die niet goed verzoend kunnen worden met de kinderdoop, en die, als ze met geestelijke ogen worden bekeken, er tegenin gaan. Hiervan zullen we er een paar proeven presenteren ervan overtuigd dat, als u onpartijdig oordeelt, u het met ons eens bent, of in ieder geval ermee instemt.

In Bapt. Hist., Pagina 582, van *Cent. Magd. XL, cap. 4,* van de doop, leert Anselmus over Matt. 3, dat de doop noodzakelijk is, en zegt: "De doop is een vervulling van alle gerechtigheid, een mens kan nooit zo rechtvaardig, vroom, welwillend, soepel en kuis zijn, toch heeft het hem niets baten, als hij de genade van heilige mist doop."

Het is duidelijk dat Anselmus hier aandacht schenkt aan wat Jezus Christus onze Heiland tegen Johannes zei, toen de laatste weigerde hem met water te dopen."Laat het nu zo zijn," zei de Heere, "want het betaamt ons om alles te vervullen gerechtigheid." Mat. 3:15; die plaatsvond, volgens Lucas *3:23,* toen Jezus ongeveer dertig jaar oud begon te worden, en het volk, dat uit Jeruzalem kwam, door Johannes in de Jordaan werd gedoopt.

Het is toen waargenomen dat Anselmus de doop van Christus bezag, en dat Christus het *de vervulling van alle gerechtigheid* noemt, het is duidelijk, dat hij hier niet spreekt over kinderdoop, omdat in diezelfde geen gerechtigheid helemaal, veel minder, alle gerechtigheid, kan worden vervuld; wat meer voor de hand ligt, wanneer hij zegt, op dezelfde plaats, dat hoe rechtvaardig, vroom, weldadig, soepel en kuis iemand ook moge zijn, het zou hem niets baten, als hij de genade van de heilige doop niet had: want gerechtigheid, vroomheid enz. zijn geen oefeningen of werken van zuigelingen, maar alleen van verstandige, ja, van vrome personen.

Dezelfde pagina, Anselmus, op Efeze *5,* zegt: "De Doop van Christus is een waswater" in het woord: als u het water wegneemt, is het geen doop, als u het *woord* wegneemt, is het evenmin de doop."

Wat wordt er anders aangegeven, dan dat het Woord van God niet gescheiden kan worden van de doop? welk Woord van God, in de doop, hierin niet eenvoudigweg bestaat, dat een paar woorden, van de Heilige Schrift, uitgesproken worden in of over

de doop, of over degenen die gedoopt zijn; maar dat het woord des geloofs wordt verkondigd aan de catechumenen, vóór en bij de doop. Mark *16:15, 16;* Rom. *10: 8.*

* Met betrekking tot wat aan Anselmus wordt toegeschreven, betreffende het vermoeden met betrekking tot de kinderdoop, namelijk dat hij (op Ef. 4 en Hebr 10.) het eens was met Meginhard (de Fide te Gunth.), Laten we die zeggen: wie kan er meer bewijs van tonen, dan we nog hebben ontmoet. Ondertussen hebben we gewichtige redenen, die ons ertoe brengen het tegenovergestelde over hem te laten zien. Hetzelfde geldt ook voor wat hij zou hebben geschreven en de genoemde leerstelling op Matt. 15; I Cor. 7, en in "Concordia Gratia, en lib. Arbitrii," etc.; welke dingen, evenals het bovenstaande, we achterlaten zonder commentaar, en leggen onze uitleg ervan aan onszelf.
Op bladzijde 583, num.. 6. Anselm *(Enarrat. In* Evang.) Zegt: "Dat de Vader met een stem werd gehoord, dat de Heilige Geest afdaalde in de vorm van een duif, en dat de Zoon in Zijn menselijkheid werd gedoopt, dit geeft duidelijk de Heilige Drie-eenheid aan, in wiens Naam en in het geloof waarvan, iedereen van ons is gedoopt."

Hier heeft hij opnieuw een verwijzing naar de doop van Christus, waarover de heilige evangelisten verklaren dat, toen Hij, zijnde ongeveer dertig jaar oud, werd gedoopt, de hemelen boven Hem werden geopend; dat de Heilige Geest afdaalde als een duif op Hem; en dat er een stem uit de hemel kwam (of van God, Zijn hemelse Vader) die zei: "Dit is mijn geliefde Zoon, in wie Ik mijn welbehagen heb." Mat. *3:16, 17;* Mark 1: 10,11; Lucas *3:22.*

Dit alles kan, zoals hierboven is gezegd, alleen dienen als een soort Baptist van de volwassen, verstandige en gelovige volgelingen van Christus; welke Anselmus duidelijk aangeeft, wanneer hij zegt: "In wiens naam en in de overtuiging waarvan, iedereen van ons is gedoopt." Merk op, wanneer hij zegt: "Ieder van ons", enz., Geeft hij aan. elk afzonderlijk en alles in het algemeen, namelijk allen die lid waren van de kerk van Christus; zodat, in overeenstemming met de taal die hij gebruikte, allen en allen onder hen werden gedoopt, niet alleen in de Naam van de heilige Drie-eenheid, maar ook in of op het geloof ervan.

Op pagina 585, Anselmus, op Rom. *6,* zegt: "Wij zijn gedoopt in de dood van Christus, opdat wij, die in Zijn dood geloven en haar navolgen, kunnen leven als degenen die dood zijn, maar omdat wij, door de doop, dood zijn voor de zonde, moeten wij niet opnieuw leven aan de zonde, zodat het opnieuw nodig is om eraan te sterven, want wij zijn gedoopt in de dood, dat is, in de gelijkenis van de dood, van Christus, dat, zoals Hij eens stierf en altijd leeft, zelfs zo wij, die eenmaal aan het kwade gestorven zijn, moeten altijd het goede leven, en zoals een dood persoon niet meer kan zondigen, zo zullen ook wij, als wij gestorven zijn met Christus, ons niet opnieuw in de doodzonden laten verstrikt raken.

Het gevoel van de woorden van Anselmus is dit: dat we voorzichtig moeten zijn, niet om opnieuw in zonde te leven na de doop, omdat de eerdere zonden, waarin we leefden, zijn gestorven door de doop en als het ware in het graf zijn gelegd, door de dood van Christus. Daarom kunnen de woorden alleen worden toegepast op de doop van de gelovigen en boetelingen, maar in geen enkel opzicht op de doop van zuigelingen; want het is zeker dat de dingen die als vereiste voor de doop worden aangeduid, niet bij kleine kinderen kunnen bestaan. Want hoe kan de doop, bij

zuigelingen, sterven aan hun vorige zonden, wanneer zij nooit in zonde hebben geleefd? Hoe kunnen zij hun zonden begraven, door de doop, in de dood van Christus, die nooit de zonde kon of nodig had om te sterven?

Dus, Anselmus spreekt in de eerder genoemde passage alleen over de doop van de volwassen, verstandige en boetvaardige Christenen, die, nadat ze waren gestorven tot hun vroegere zonden, hen hadden laten begraven door de doop in de dood van Christus, om op te staan naar een nieuw leven.

Pagina 588, num. 6, schrijft Anselmus over Matt. 3, "De volwassenen moesten eerst worden geïnstrueerd in de Christelijke Leer." S. Clemens en anderen opgelegd aan hen die in goddeloosheid hadden geleefd, en zich bekeerd hadden, verlangden gedoopt te worden, een vasten van zeven dagen, en soms meer, als een voorbereiding; bovendien, een aanzienlijke tijd, voordat de doop ook werd voorgeschreven aan de catechumenen die gedoopt zouden worden."

NB "Zo", zegt de schrijver die dit heeft opgemerkt, "het licht van het getuigenis van de waarheid schijnt helder in het midden van de duisternis van het pausdom."

We zullen niet vergroten wat de schrijver hier heeft toegevoegd, maar keren tot woorden van Anselmus, die we niet kunnen zien zonder duidelijk te zien dat hij behandelt van de doop van, de gelovige en boetvaardige;, want hij spreekt over de volwassenen; van degenen die voor het eerst onderricht kregen in de Christelijke leer; van hen die in slechtheid hebben gewoond, zich hebben bekeerd; van degenen die wilden worden gedoopt; van de zeven dagen vasten opgelegd aan hen; van de aanzienlijke tijd die de catechumenen die moesten worden gedoopt, enz. werden voorgeschreven, wordt hier duidelijk uitgedrukt dat de doop waarvan hij hier spreekt, heel wat verschilt van de Doop van zuigelingen, aangezien deze dingen in geen enkel opzicht kunnen worden gezegd van hen.

Op pagina 593, *num.* 5, D. Vicecomes citaten, lib. 2, cap. 4, de volgende taal van Anselmus over de woorden van Paulus, Hebr. 6: 1- 3: "We zullen niet opnieuw het fundament leggen van bekering van dode werken en van geloof in God, van doopsel, van leer, enz., Dat wil zeggen, de leer die u in het begin werd overgeleverd."

Hij legt de woorden van de apostel uit (Hebreeën 6: 1- 3), die, zoals iedereen weet, werd geschreven aan de gelovende Hebreeuwse broeders, die, na Christus te hebben aanvaard aan het begin van hun geloof, dezelfde verzegelde had gehad door doop. Ze worden hier vermaand tot standvastigheid in het geaccepteerde geloof, en dat ze niet terugkeren naar de beginselen van de Christelijke religie, waarop ze waren gedoopt, maar moeten doorgaan naar de perfectie van hetzelfde. Dit is wat Anselmus, vanuit die woorden, trachtte in zijn tijd indruk te maken op zijn medegelovigen in het geloof, tot het einde, opdat zij hun Baptist en de belijdenis ervan zouden kunnen vieren, ter ere van God, de stichting van hun buurman, en de redding van hun eigen ziel.

Op dezelfde pagina, Vicecomes, lib. 5, cap. 35, Anselmus, zegt in Lucas 2: "Net zoals Jezus, na de reiniging, in de tempel werd gebracht, zo worden degenen die gelovigen worden, in de kerk van Christus gebracht."

Wanneer hij spreekt over diegenen die gelovig worden, in de kerk van Christus worden gebracht, heeft hij respect voor degenen die, door te zijn gedoopt in geloof, op deze manier worden erkend en ontvangen als leden in de Christelijke kerk; want dit is het doel waarvoor deze passage van Anselmus in *Bapt Hist.* wordt aangevoerd.

Wat de twaalf Efeziërs betreft, van wie we lezen, Handelingen 19: 1- 5, die gedoopt was met de doop van Johannes, beweert hij in zijn uitleg over Matt. 3, dat zij door Paulus herdoopt werden, met de reden hiervan, dat de doop van Johannes niet behoorlijk vergeving van zonden kon geven, omdat het bloed van Christus dat zonde uitwist, toen niet was vergoten; opnieuw, omdat Johannes, die een voorloper was van de prediking van Christus, ook (volgens zijn verklaring) een voorloper van die doop was.

A.D. 1024 na Christus, dichtbij of kort daarna, de tijd van Anselmus, wordt een plaats gegeven aan een Algerus, die, hoewel hij enigszins obscuur op het Dopen is, zoveel licht op het onderwerp geeft, dat een onpartijdig Christelijk hart gemakkelijk kan beslis van het dat, in bovengenoemde kwestie, hij de evangelische waarheid volgde, volgens de Leer van Christus en de praktijk van Zijn apostelen; als bewijs dat we een paar voorbeelden zullen presenteren.

In Bapt. Hist. blz. 583. - Algerus zegt *(* lib. 3, *de Euchar, cap. 3*), "Wie kan een kind van de duivel regenereren tot een kind van God, behalve God de Vader?" Wie kan zondaars rechtvaardigen, behalve Hij die stierf voor onze zonden? En omdat alles wat in de doop wordt gedaan, geestelijk is, wie kan het dan uitvoeren, behalve de Heilige Geest? "

Hij vertelt in de bovengenoemde plaats, vanwaar de doop zijn macht heeft, en vanwaar zijn activiteiten hoofdzakelijk voortgaan; en zeker, hij zoekt het niet, vindt het niet of toont het niet in het water, zoals door velen wordt gedaan, die tegenwoordig kinderen, in het bijzonder door de Romanisten, dopen; maar hij zoekt, vindt en toont het in de werking van God de Heere, die hij noemt door de Naam van Vader, Zoon en Heilige Geest. Aan God de Vader schrijft hij toe, dat Hij de kandidaat van een kind van de duivel wederverwekt tot een kind van God. Van de Zoon verklaart hij dat Hij, gestorven voor onze zonden, zondaars rechtvaardigt wanneer zij worden gedoopt.

Van de Heilige Geest zegt hij dat, aangezien alles wat in de doop wordt gedaan, geestelijk is, zo wordt alles wat in de doop plaatsvindt, geestelijk uitgevoerd door de Heilige Geest. Laat iedereen nu, zonder vooringenomenheid, beoordelen of dergelijke werk door kleine kinderen kunnen plaatsvinden, of bij volwassenen (wanneer ze worden gedoopt); en we hebben er alle vertrouwen in dat het onmiddellijke antwoord zal zijn, dat niet de eerste, maar de laatste, gelijkvormig is aan de waarheid.

Pagina 585, *num.* 9. Van de kracht en het nut van de doop zegt Algerus (lib.3, *de Euchar, punt* 4): "Opdat de genade van God overvloedig over ons zou kunnen zijn, heeft het in de sacramentele vorm (namelijk:, van de doop) niet zozeer op waardigheid en respecteerbaarheid, als op hun gelijke geschiktheid ', want water lest, reinigt en zuivert, beter dan alle andere vloeistoffen, zo doopt de doop de wellust van het vlees, en wast de onzuiverheid weg van zonde, van daadwerkelijke zonden evenals," enz.

Hier worden opnieuw verschillende dingen genoemd, die niet van toepassing zijn op de kinderdoop, maar er voldoende tegen spreken. Want in de eerste plaats, wanneer hier sprake is van de genade van God, heeft het in de sacramentele vorm (namelijk van de doop) niet zozeer te maken met de waardigheid of fatsoen, namelijk van de personen aan wie de sacramentele vorm, of doop, kan worden toegediend, wat betreft hun gelijke conditie; er is in de catechumenen zeker enige geschiktheid aangegeven waar de genade van God mee bezig houdt; maar wat voor geschiktheid kan er in de catechumenen zijn, waar de genade van God zich mee kan houden, als het geen geloof in Jezus Christus is, ware bekering, gehoorzaamheid aan Gods geboden en dergelijke dingen die nodig zijn voor de doop?
In de tweede plaats, wanneer in die passage wordt gezegd: "Zuivert die doop de wulpsheid van het vlees, en wast de onzuiverheid van de zonde, van werkelijke zonde evenals," enz., het is opnieuw duidelijk dat hij behandelt van een dergelijke Doop en van dergelijke catechumenen, waarin de wellust van het vlees, de onzuiverheid van de zonde, ja, de werkelijke zonden, enz., afgewassen kunnen worden want anders zou hij zichzelf tegenspreken, maar wat voor soort personen dit zijn, in wie dergelijke zonden plaats kunnen hebben, en wie van hen moet worden afgewassen, of kleine kinderen of volwassen personen daarmee worden bedoeld, de verstandigen mogen oordelen.

A.D. 1042.- Of bijna in het midden van de elfde eeuw, bloeide Buchard van Worms (in Duitsland), die onder andere vermeldt van de onderzoeken in het geloof, die het gebruikelijk was, hetzij in zijn tijd of vóór, om de catechumenen te onderwerpen, bij de doop. Wat dit betreft, geeft D. Vicecomes *(lib.* 2, cap 28) in zijn aantijgingen met betrekking tot de doop in de elfde eeuw het volgende verslag, dat ook in *Bapt. Hist., Pagina* 592, ma. 1, "Buchard van Worms *(* lib.6, *de Sacram. Eccles.)* zegt: 'De onderzoeken zijn bedoeld om na te gaan of hij (de kandidaat), nadat hij Satan heeft verzaakt, de heilige woorden van het geloof heeft beleden, diepgeworteld in zijn hart, en is van plan om standvastig in het geloof te blijven.'"

Dit is zeker duidelijke taal betreffende de doop op het geloof en de belijdenis ervan, volgens de instelling van Christus, en het voorbeeld van de apostelen en de eerste apostolische kerk; daarom hoeven we geen woord van uitleg toe te voegen, en zullen daarom overgaan tot anderen die in of rond die tijd dezelfde Leer leerde, en, zo veel als lag in hun bekwaamheid, het bevestigden in hun daden.

AD 1051. - Dit is het jaar waarin de geleerde Lanfrancus, die zich ook tegen de kinderdoop heeft laten zien en ervan is afgeschrikt, door de schrijvers is geïntroduceerd. Zie P. 1. Twisck, *Chron.,* Pag. *383, kol.* 1, van *Guitmundus en Sebastian Franck, fol.* 58.

AD 1060. - Twee vooraanstaande, geleerde en goedbedoelende personen, die enorm werden gevierd. Ziende hun grote kennis en durf, toonden ze op die tijd hun grootste kracht in het verwerpen van de kinderdoop en andere artikelen van de Roomse kerk. Een daarvan was **Bruno,** bisschop van Angiers in Frankrijk; de andere, **Berengarius,** zijn diaken. Ze begonnen die leer al in het jaar *1035* te onderwijzen, en bleven daarin vele jaren zitten, en Berengarius handhaafde, behalve het artikel tegen transsubstantiatie, het, zoals de kronieken aantonen, tot het jaar 1079.

Maar om dit alles kort samen te vatten, zullen we presenteren wat er over deze kwestie is vastgelegd in de *Inleiding tot de Martelarenspiegel, pagina* 48, kol. 2, lezen we: "In

AD *1035, begon* Berengarius, aartsdiaken van Amgiers, in Frankrijk, samen met Bruno, de bisschop van de stad, te onderwijzen tegen transsubstantiatie en kinderdoop. Hun Leer verspreidde zich onmiddellijk over heel Frankrijk en Duitsland. Paus Leo IX organiseerde hiertegen, AD 1050, twee synodes, één in Rome, de andere in Versailles *(Baron., AD 1050, moeder 1),* waarin de Leer van deze twee mannen werd veroordeeld.

Naderhand, toen Berengarius niet ophield zijn leer te verkondigen, werd een andere synode gehouden, AD 1055, op Tours in Frankrijk *(Baron.,* 1055 *na Christus,* pag 4), waarin Berengarius berouw veinsde; maar zodra Hildebrand, die later paus werd, was heengegaan, handhaafde hij opnieuw zijn leer. "Naderhand hield paus Nicolaas II een synode *(Baron., AD* 1059, *moeder 3, 4),*en riep Berengarius ervoor op, die voor de tweede maal, hetzij vanwege angst of menselijke zwakheid, deed alsof hij recidiveerde, de geschriften van Johannes Scotus verbrandde, waaruit hij zijn opvattingen had afgeleid met betrekking tot transsubstantiatie; maar toen hij onmiddellijk gelegenheid zag, keerde hij terug naar zijn oude geloof; en heeft verschillende geschriften hierover geschreven, waartegen anderen hebben geschreven."Vervolgens was Hildebrand, die nu paus was geworden en Gregorius VII heette, een synode in Rome, AD 1079, waar hij, als Baronius, oordeelt als een Romanist en de papist zeggen, Berengarius, verzaakten opnieuw zijn lering. Maar hoe waar dit is, verlaten wij aan God., "Het is duidelijk," zegt de auteur aan de *Inleiding,*"dat hij deze leer vierenveertig **44 jaren volhield en Duitsland en** Frankrijk ermee vervulde, waaruit het kan worden afgeleid, dat hetzelfde, evenals dat het zelf was voortgekomen uit eerder bestaande geschriften, op zijn beurt vele discipelen achterliet." *Introd., Pagina* 48, kolom. 2 *en 49, kol. 1.*

Maar hoewel de leer van Bruno en Berengarius in het jaar *1035* begon en eindigde rond 1079 AD, wat deze twee personen betreft (want anders is het een leerstelling die met Christus begon en pas aan het einde van de wereld zal eindigen), echter, deed die Leer haar grootste macht, door deze twee personen, en ontmoette de meeste tegenstand, rond het jaar 1060, zoals blijkt uit het verslag van Jac. Mehrning en H. Montanus, die unaniem het volgende verklaren: "AD 1060, Bruno, bisschop van Angiers, en Berengarius, zijn diaken, verwierpen kinderdoop." Zie *Guitmundus, bisschop van Avers, en Duramdus, bisschop van Luyck.*

Dit zijn hun woorden, "Bruno, bisschop van Angiers, en Berengarius van Tours, vernietigen de doop van zuigelingen evenzeer als in hun macht ligt, zodat zij, de kinderdoop afleggen, mensen adviseren zich zonder angst in de diepe afgrond van allerlei soorten goddeloosheid, zeggend dat ze niet gedoopt mogen worden, totdat ze jaren van begrip hebben bereikt.' Jac. *Mehrning, Bapt. Hist., Blz. 591, 592. H. Montanus Nietighd., Pagina* 82, 83, van *Guitm. in Principio Dialogi de Veritate Eucharistiae. Durand, in Epist. contra Brunon en Berengarium;* ook, *Baron., AD 1035, ma.* 1; ook, *Alan., lib. 1, contra Haeretic, sui Temporis, pagina* 103, 104, 105.
Het lijkt erop dat de kwestie van de beschuldiging van deze twee mannen, Bruno en Berenearius, opkwam tot zo'n hoogte, dat ze werden onderworpen aan een onderzoek, om de gronden van hun geloof vast te stellen en dienovereenkomstig te beoordelen.

De auteur van een anoniem manuscript gevonden in de bibliotheek van Baron Caraw. de Clepton., schrijft over het onderzoek van genoemde Bruno, zeggende, dat hij zelf aanwezig was toen Bruno, de verdediger van Berengarius, werd ondervraagd

met betrekking tot zijn geloof; en dat zij beiden, Bruno en Berengarius, zeiden dat de kinderdoop niet nodig was om zalig te worden. Zie ook 1. *Mehrning, Bapt. Hist., Pagina* 685.

A.D. 1068.- D. Vicecomes citeert uit een manuscriptenboek van ceremonies,- van Bilb. Baronis Caraw - door Beroldus, dat, terwijl hij bepaalde religieuze ceremonies uit die tijd behandelt, ook melding maakt van de doop, en hoe het toen werd toegediend onder degenen van wie hij schrijft. Maar om tot de zaak te komen; wanneer hij, op basis van dit boek, het eerste adres maakte voor beginners (die hij kinderen noemt, volgens de manier van Christus, die ook zijn discipelen kinderen noemde, Johannes 21: 5), zegt hij dat de deur is geopend, ze werden aldus aangesproken: "Kom binnen, jullie kinderen, in het huis van God, hoor u vader (de leraar) u de weg van wijsheid leren." *Bapt. Hist., Pagina* 592, ma. *3, Vicecom., Lib.* 2, *cap. 43.*

Hij vertelt dan wat er gebeurde toen de deuren gesloten waren, en de novicen waren in de vergadering; hoe de bisschop of leraar toen het symbool aan hen bezorgde, dat wil zeggen, de geloofsbelijdenis; en hoe hij hun het geloof presenteerde of herhaalde, volgens de taal van de evangeliën, en toen zei: "Hoor het geloof: ik geloof in God de Vader." *Bovenstaande pagina, Vicecom., Lib.* 3, *cap. 14.*

De andere omstandigheden die daar verband houden, passeren we; het is voldoende om te hebben gezien dat toen de novicen (voordat ze werden gedoopt) de weg van de wijsheid werden geleerd; dat het geloof aan hen werd aangeboden en dat zij erin werden geïnstrueerd, hetgeen dingen zijn die niet met kleine kinderen kunnen worden gedaan, en dus bewijzen dat in de kerk waar deze praktijk werd waargenomen, de kinderdoop onbekend was, of, bij minst werd daar niet beoefend.

***A.D.* 1076**, of net na Beroldus, wordt één Ado, de bijnaam Trevirensis, een leraar uit die tijd, geïntroduceerd; van wie wordt beweerd dat hij, in het toedienen van de doop, de catechumenen vermaande niet alleen in de kennis van het geloof, maar ook in de beoefening ervan, dat wil zeggen vasten, zichzelf vernederen. Van deze zaken wordt een instantie gegeven, die als volgt in *Bapt. Hist., Pagina* 593, pag. 4, "Toen een zekere vrouw, Syranna genaamd, een gelovige werd, bedankte hij (Ado) God voor haar, legde haar vast en vouwde haar hoe ze zichzelf moest vernederen en haar, samen met haar zoon, opdracht had gegeven haar te onderwijzen, hij doopte ze." *Vicecom., Lib. 3, cap. 12.*

AD 1090. - In deze tijd leefde en schreef, staat er, de leraar en historicus Juo, bijgenaamd Carnotensis, van de plaats Carnuto, waar hij woonde. Volgens het getuigenis van oude schrijvers, verzette hij zich tegen het algemene pausdom in verschillende leerpunten, en onderrichtte hij op zo'n manier betreffende de enige Middelaar, Christus Jezus, kerkdienst, tegen monnikenleven [de monniken] ; tegen het verschil in vlees, en van het Avondmaal, dat de papisten zich daar beledigd voelden, en beschouwde hem als een opruiende en scheurmakers.

OPMERKING - Juo Carnotensis maakt ook enige melding van de oorsprong van de kinderdoop, hoe hetzelfde ontstond in de Roomse kerk. "De kerk", zegt hij, "is nu voldoende verspreid en verzameld onder de heidenen, zodat haar kinderen, die dit leven verliet voordat zij de jaren van begrip hadden bereikt, misschien niet vreemd

waren gebleven voor de gemeenschap van Christus, het was gewenst hen te voorzien van dit heilsmiddel (met de doop), en aldus werden zij gedoopt met het sacrament van geloof." *Bapt. Hist., Pp.* 587, 588, van *Cent. Magd. XI., Cap.* 6.

Het is echter niet onze bedoeling hier van al deze dingen te schrijven; ten dele, omdat dit, bij gebreke van de auteurs, niet in de omgeving kan worden gedaan; en ten dele, omdat we alleen maar van plan waren om iets van de doop te schrijven, waarbij we ook de getuigenis van Juo zullen aanvoeren. Wat hij over dit onderwerp misschien heeft geschreven, in andere opzichten, terwijl hij nog niet verlicht was, gaan we voorbij en zullen alleen spreken over wat hij, toen hij verlicht was geworden en tot kennis was gekomen, op dit artikel goed en correct schreef.

Bapt. Hist., Pagina 588, ma. 6, Juo schrijft: "Aan de toehoorders van het nieuwe leven, wordt de apostolische geloofsbelijdenis verlost, die zij openlijk belijden voor de doop." Ex *Meginh. de Fide.*

Pagina 590, ma. *14, wordt* het volgende citaat van Juo, "Tijdens de antwoorden op de drievoudige vraag, wordt de catechumenen (dat wil zeggen, de beginneling die het geloof heeft geleerd) gewassen van het vuil van de oude goddeloosheid (namelijk door de doop), en zet over de nieuwe mens."

Pagina 594, ma. 7. D. Vicecomes citeert het volgende relaas van Juo: "Dan werden degenen die gedoopt zouden worden op de heilige Paas Sabbat geleid, in de vierde week van de veertig dagen vasten, en op de vierde dag van die week, aan de kerk (of aan de gemeente), om te worden onderwezen en onderzocht in de catechismus (dat wil zeggen, in de instructie van het geloof), en verder geïnstrueerd, hoe zij zouden moeten vechten tegen geestelijke slechtheid maar hun doop werd uitgesteld tot de heilige Paas Sabbat." SERM. de Saeram. Initiat.

Dezelfde pagina als hierboven."Op die dag komen diegenen die de doop wensen, naar de kerk (of de vergadering), zodat ze kunnen worden ontvangen in de volgorde (of het aantal) van de catechumenen, en kunnen weggooien, door heilige gebeden, het juk van de duivel." *D.* Vicecom,., Lib. 2, cap. 30.

Pagina 595.- Juo (van augustus.) Haalt deze woorden aan: "Aan het water van de doop, voordat wij u doopten, vroegen wij: Gelooft u in God de Almachtige?" *D.* Vicecom., Lib. 4, cap. 7.
Uit deze vijf passages van Juo is het duidelijk, vrijwel net zo goed als uit de omstandigheden, dat hij behandelt van geen andere doop dan die welke in gezelschap van onderricht, geloof, belijdenis van het geloof en naleving daarvan; kortom, dat hij spreekt van een Baptist dat, zoals uit zijn eigen woorden blijkt, niet goed, ja helemaal niet verzoend kan worden met de kinderdoop. Want in de eerste passage maakt hij melding van een geloofsbelijdenis die de catechumenen vóór de doop openbaar moesten bekennen.

In de tweede passage spreekt hij over de antwoorden die de catechumenen gaven op de drievoudige vraag die vóór de doop aan hen was gesteld; en dat zij vervolgens werden gewassen van het vuil van de oude goddeloosheid, en de nieuwe mens aantrokken.

In de derde passage vertelt hij hoe degenen die gedoopt moesten worden op de heilige Paasabbat, voor het eerst werden onderzocht in het geloof, en verder geïnstrueerd, in de vierde week van het vasten van veertig dagen.

In de vierde passage zegt hij dat op die dag degenen die de doop wensten, kwam naar de kerk of vergadering, om opgenomen te worden in de volgorde of het aantal van de catechumenen, en om te bidden.

In de vijfde passage vermeldt hij wat de catechumenen in het water van de doop werden gevraagd, namelijk of zij in God, de Almachtige geloofden.

Dit zijn allemaal dingen die alleen betrekking hebben op de volwassenen en verstandigen, en die niet begrepen kunnen worden, en nog minder door kleine kinderen worden beoefend.

We zullen dit afronden met het verslag van P.I. Twisck, die, naast wat hij over de doop noemde, kort verschillende andere artikelen opmerkt die Juo leerde in strijd met het gewone geloof van de Roomse kerk. Hij schrijft: 'Juo, bisschop van Carnuto, heeft ijverig onderwezen over Christus, de enige Middelaar, over kerkdienst, tegen monnikenleven, tegen het verschil in vlees en het Avondmaal.' *Chron., Pag. 416, kol. 2,* uit *Catal. Test., Tom. 2, fol. 346.*

Het is zeer waarschijnlijk, omdat we nog nooit gehoord hebben dat hij heeft teruggewezen, dat deze Juo, die zijn leer begon, of hem op zijn minst krachtig volhield, in het jaar 1090, tot het einde doorging, en zo de conclusie trok elfde eeuw mee.

Daarom zullen we ons hier afsluiten en zien welke vrome getuigen van Jezus Christus op die tijd geleden hebben.

EEN BESCHRIJVING VAN DE MARTELAREN IN DE ELFDE EEUW 1000-1100

INHOUD VAN DE MARTELAREN IN DE ELFDE EEUW

Een vergelijking van het maanlicht en de sterren, die het meest schijnen in de donkerste nachten, vormt het begin van onze beschrijving, die de toestand van deze tijd weergeeft:

Veertien personen, waarvan de belangrijkste Stefanus heette, worden door de papisten, AD 1022, in Orleans in Frankrijk verbrand als ketters voor het getuigenis van de waarheid.

Dan volgt een aantekening betreffende de beschuldigingen tegen voornoemde personen; en ook, verdere observaties die genoemde veertien martelaren aanraken, volgens de verslagen van verschillende pauselijke en andere schrijvers, genoteerd in het *Tweede Boek van de Vervolging, fol. 437, kol. 3, 4.*

De grote handigheid van de paus, Gretserus, bij het veranderen van de titels van de boeken van de Ouden, ten nadele van het geloof van de Waldenzen; sommige van hun martelaren riepen eerstelingen, wat indirect opgemerkt wordt in de kantlijn.

Sommige vrome Christenen in Goslar, door de pausisten Manicheans genoemd, opgehangen voor de belijdenis van de evangelische waarheid, AD *1052.*Er wordt aangetoond, 1. dat zij beweerden een waar apostolisch leven te leiden: *2.* dat zij noch liegen noch vloeken; *3.* dat zij beweerden dat het sacrament van het altaar niets anders was dan brood; *4.* dat ze de doop, dat wil zeggen de kinderdoop, ontkende. Eén paus, zoals Thuan tegen Radulph, enz., Verzette zich tegen elkaar in hun getuigenis tegen deze mensen.

Henry en Alfuard, twee goede Christenen, de voormalige onthoofd in de uiterste delen van Zweden, de laatste gedood onder de Noormannen, voor het verdedigen van de evangelische Leer, AD *1067.* Marginale kennisgeving verklarend van hun geloof.

Bruno, bisschop van Angiers, en Berengarius, zijn diaken, worden veroordeeld in verschillende raden, door de Romeinse paus, vanwege hun opvattingen tegen de kinderdoop, transsubstantiatie, de mis, enz.; de eerste keer, AD *1050,* beide samen; de tweede keer, AD *1079,* Berengarius alleen. De onbestendigheid van Berengarius in sommige zaken wordt getoond, maar ook zijn verdriet om het, en zijn volharding tot het einde, waardoor hij tot de martelaren behoort.

Veel van de volgelingen van Berengarius, genaamd Berengaren, worden beschuldigd door de orde van de paus, in Piacenza, in Italië, na *1095,* en daarna vervolgd tot de dood, omstreeks AD 1100.

Conclusie.

Zelfs als de schijnende maan en de glinsterende sterren het meeste licht geven, en de hemelsblauwe hemel het meest glorieus sieren, in de donkerste nachten, zo was het ook na 1000 na Christus, wat betreft geestelijke zaken, die betrekking hebben op de eer van God en de redding van de zielen van mensen. Want omstreeks het jaar 1000, evenals vele jaren voor en na, maar vooral dan, lag de wereld als het ware verzonken in een nacht van een poolgebied, zes maanden, door de dikke, tastbare duisternis, die was ontstaan, met zware dampen van bijgeloof, uit de Romeinse put. Niettegenstaande de stand van de tijd, begonnen sommige onbezoedelde personen, als heldere hemelse tekens en sterren, des te meer te schijnen, en om hun licht van evangelische waarheid de donkere nachten van pauselijke dwaling te laten verlichten. Ja, sommigen, zoals de poolster, dienden als een teken om langs te varen. Ik bedoel, om veilig en op een Goddelijke manier te bereiken, door de turbulente golven van perverse aanbidding en menselijke uitvindingen, de reis naar het hemelse vaderland. Anderen, zoals de morgenstar, of de mooie, blozende Aurora, kondigden de naderende dag aan; we bedoelen, ze wezen op de ware dag van de Christelijke en evangelische aanbidding van God en openbaarden het, zoveel als ze konden, aan hen die in de duisternis van dwaling zaten. We zullen niet langer spreken door te vergelijken; wat we bedoelen is dit: dat er mensen waren in die donkere tijden, die Gods waarheid behielden, op verschillende punten, volgens de noden van die tijd, en getuigde en verzegelde het niet alleen met de mond, maar met de daad, ja, met hun bloed en dood.

VEERTIEN PERSONEN, VOOR DE GETUIGENIS VAN DE WAARHEID, DOOR DE PAPISEN, NABIJ ORLEANS, IN FRANKRIJK, GEDOOD **1022 AD**

AD 1022, tegen het einde van het jaar, het schijnt, of begin AD 1023, werden aangehouden en openbaar verbrand, in Frankrijk, in aanwezigheid van koning Robert, vanwege ketterij (door de papisten zo genoemd), veertien personen, van wie sommigen gewone mensen waren, terwijl de anderen van adellijke afkomst waren * en van wie de hoofdman Stephen heette. Ze werden ervan beschuldigd dat ze kwaad van God hadden gesproken, en de heilige sacramenten, dat wil zeggen, van de heilige doop (namelijk de kinderdoop, want dit was wat de papisten gewoonlijk praktiseerden, en waarover geschillen frequent voorkwamen), en van het lichaam en bloed van de Heere (dat is het sacrament van het altaar, dat de Roomsen gewoonlijk het lichaam en het bloed van de Heere noemden); ook van het huwelijk, etc., "Dit lijkt," zegt de schrijver, ***"de eerste executie geweest te zijn (dat wil zeggen, door verbranding, vanwege beschuldiging door de Roomsen."***

Hij verklaart ook dat de mensen die deze leer hielden, Albigeois werden genoemd, en ook Bulgaren, omdat ze uit Bulgarije kwamen. Vig*nierzi Hist. Eccl., AD* 1022, *ex Glabro en Massonio in Annalibus en alio Autiquo Authore,* vergeleken met *Abr. Mell., Fol.* 381, kol. 2 en fol. 436, kol. 1.

** Leken en edelen. etc., in de Belijdenis der Albigenzen en Waldenzen, die hetzelfde geloof geloofden; omdat men zegt dat deze personen de eerstelingen zijn geweest van hen die de leer van de Albigenzen hielden (hoewel lang voor hun algemene opkomst). Zie de auteurs hierboven aangehaald, vooral de laatste.*

Als we de beschuldigingen aanroeren die tegen de hiervoor genoemde veertien personen waren gericht, waren ze, zoals met elkaar in verband staat: dat zij tegen het artikel over God hadden gesproken;. over de heilige sacramenten, zowel de doop als het sacrament van het altaar; tegen het huwelijk, enz.; waardoor de wrede, vreselijke en ellendige dood door vuur werd toegebracht.

Maar wat zij geloofden en handhaven met betrekking tot de genoemde punten, volgens het verslag van onpartijdige schrijvers, zal ruimschoots worden toegelicht. Dan zal blijken dat zij geloofden en niets anders spraken dan wat wij in de tegenwoordige tijd geloven en spreken; ook wat betreft de doop, dat zij gelovigen doopten en zich verzetten tegen de kinderdoop; en, het Avondmaal aan te raken, dat zij het volgens het instituut van Christus waarnamen, maar de mis en transsubstantiatie verwierpen; nogmaals, dat ze wraak, het vloeken van eden, auriculaire belijdenis, het inroepen van overleden heiligen, vagevuur, enz.

VERDERE OPMERKINGEN DIE DEZE VEERTIEN MARTELAREN AANRAKEN, DOOR A. MELLINUS 'TWEEDE BOEK VAN DE VERVOLGINGEN, FOL. 437, COL. 3, 4

"Robert Altisidorensis verklaart van de martelaren van Orléans, dat zij van de beste of voornaamste leken van Orleans waren, en dat om deze reden een concilie daar tegen hen werd bijeengeroepen, waarin zij unaniem werden veroordeeld en veroordeeld, als ketters, tot het vuur en dat ze dus levend werden verbrand."

Dit getuigenis wordt bevestigd door Johannes, een monnik van Floriax, die in zijn brief aan Oliva of Olivarius, abt van de kerk van Ansona, een wat vollediger verslag van de zaak geeft, en zegt: "Ondertussen zal ik u over deze ketterij informeren (dus noemt hij het ware geloof van deze mensen), dat op de dag van "Onschuldige kinderen" was, in de stad Orléans, want het is de waarheid als u het gehoord hebt." Koning Robert veroorzaakte veertien van de beste of meest nobel geboren leken van die stad om levend verbrand te worden, die (Oh, wat een grote onwaarheid!) afschuwelijk voor God, en gehaat door hemel en aarde, volkomen de genade van de heilige doop ontkende (hij bedoelt de kinderdoop, want daarop werd de genade van redding beloofd aan kinderen die deze mannen ontkenden) evenals de wijding van het lichaam en bloed van de Heere, en ontkende dat men daardoor vergeving van zonden kon verkrijgen, nadat hij een misdaad had gepleegd.' *Masson Annal. Franc., Lib. 3,* in *Hugo en Robert.*

Glaber Radulphus (in *Hist. Gall., Lib.3, cap.8),* geeft een veel meeromvattende beschrijving van deze martelaren, waarbij niet alleen wordt verteld hoe deze (zogenaamde) ketterij werd ontdekt, maar ook hoe deze naar Orleans werd gebracht en gepropageerd; wat we, om kort te zijn, voorbij gaan.

Hij noemt, onder andere, twee van deze mensen bij naam, te weten, Heribert en Lisoius, die zeer werden gerespecteerd en geliefd door de koning en de heren van het rijk, zolang hun zaak niet bekend was. Glaber vertelt verder hoe ze werden ontdekt. Ze zochten, in Rouen, om een zekere Driest naar hun geloof te brengen, via sommigen wie

Pagina 266

ze hadden waarschijnlijk uitdrukkelijk naar deze priester gezonden, om hem het mysterie van hun leer uiteen te zetten, en die trachtten hem te overreden door te zeggen dat heel spoedig al het volk voor hen zou vallen.

Toen de priester dit begreep, ging hij onmiddellijk naar Richard, de graaf van die stad, en vertelde hem de hele zaak. De laatste stuurde onmiddellijk brieven door express messengers aan de koning, hem informerend over deze geheime pestilentie (zoals hij het ware geloof noemt). Koning Robert, erg bedroefd, riep onverwijld een raad bijeen van vele bisschoppen, abten en andere religieuze personen (hij noemt deze bloeddorstige raad dus), en veroorzaakte door hen zeer strikt onderzoek, zowel wat betreft de auteurs en aanhangers van de genoemde ketterij. Toen bij de leken navraag werd gedaan naar het geloof en het geloof van elk van de gelovigen, ontdekten Heribert en Lisoius zichzelf onmiddellijk, dat zij verschilden in hun geloof van de Roomse kerk, en daarna verklaarden anderen ook dat zij zich aan Heribert en Lisoius, en dat ze op geen enkele manier van hun geloof kunnen worden afgetrokken. Van dichterbij verhoord, vanwaar en door wie deze veronderstelling was ontstaan, gaven ze het volgende antwoord: "Dit is wat u lang een sekte hebt genoemd, die u nu, hoewel laat, herkent. Maar we hebben lang gewacht, dat gij evenals alle anderen, van welke wet of orde dan ook, zou kunnen komen en zich verenigen met deze sekte, die, wij geloven ook, nog zal plaatsvinden."

Vervolgens presenteerden zij onmiddellijk hun geloof, ongetwijfeld naar de manier van de Albigenzen en Waldenzen, zoals hierna zal worden getoond.

Toen de koning en alle aanwezigen zagen dat zij niet van hun geloof konden worden beroofd, beval hij dat een heel groot vuur van hout niet ver van de stad zou worden ontstoken, opdat zij misschien, doodsbang, zouden kunnen ophouden met hun geloof. Maar toen zij op het punt stonden naar het vuur te worden geleid, riepen zij luidkeels en zeiden, dat zij er zeer naar verlangden en zichzelf overgaven aan degenen die hen naar het vuur zouden trekken. Zij, dertien in getal, waren toegewijd aan de vlammen, en allen die later hun aanhangers bleken te zijn, werden op dezelfde manier gedood.

Pagina 267

pAgain, in de archieven van de parochiekerk van Orléans, genaamd St. Maximus 'kerk, is de tijd gespecificeerd, toen dit plaatsvond. Het gebeurde, het is daar, publiekelijk te Orleans, AD 1022, in het achtentwintigste jaar van koning Robert, bij de vijfde inwijding, toen de aartsketter Stephen en zijn metgezellen in Orleans werden veroordeeld en verbrand.

De bovenstaande citaten zijn ontleend aan de geschriften van de papisten; vandaar dat de lezer wordt aangespoord om liefdadig te oordelen met betrekking tot de beschuldigingen die deze onverbeterlijke tegenstanders zo bitter hebben gesteld tegen deze vrome getuigen van Jezus Christus.

OPMERKING - We hebben hierboven met elkaar in verband gebracht dat veertien martelaren door de ouden werden beschouwd als de eerstelingen van de Waldenzen; maar de papisten noemden hen ketters. Dit hoeft u echter niet te verbazen; omdat ze in de loop van de tijd de gewoonte hebben aangenomen om de ketters en de Waldenzen dezelfde naam te geven. Hiervan zullen we enkele voorbeelden geven. De priester Reinerius schreef een boek, dat hij *Summa contra Hareticos noemde,* dat is: "Een samenvatting tegen de ketters". Aan dit boek gaven de Jezuïeten vervolgens de titel *Contra Waldenzen,* of: "Tegen de Waldenzen;" alsof alle dwalingen in dit boek tegengesteld waren aan de Waldenzen, wat even onwaar is als onwaarheid zelf. Vergelijk *Reinerius 'boek* met *AM, 2d boek, fol. 437, kol.*

Everhard Berthuniensis gaf aan zijn boek de titel, *Antiheretism,* wat gelijk staat aan het zeggen *tegen de ketters,* enz.; maar de jezuïet Gretserus noemde het, toen hij het boek publiceerde, *Everhardus contra Waldenzen;* alsof Everhard alleen tegen de Waldenzen had geschreven, niettegenstaande alleen het kleinste deel tegen hen pleit. Niettemin werd met deze titel gezocht naar de arme Waldenzen van alle ketterijen die in dat boek worden genoemd.

Naderhand schreef een Ermegard een boek tegen de grove dwalende geesten die volhielden in hun belijdenis, dat de wereld en alle zichtbare dingen niet door God waren geschapen, maar (Oh, wat een vreselijke leugen!) Door Satan; welk geloof wordt door de meeste oude schrijvers aan de Manicheeërs toegeschreven; toch heeft de laatstgenoemde falsifier, namelijk Gretserus, niet geaarzeld om een dergelijke pagina van genoemd boek te leiden, *Ermegard tegen de Waldenzen;*hoewel de auteur de Manicheans speciaal weerlegde, met wie de Waldenzen niets gemeen hadden. Zie de bovengenoemde auteurs en boeken, en ook de opmerkingen van Balthasar Lydius over de disputaties van genoemde personen. Vandaar dat uit het voorgaande volgt dat het voor de lezer niet vreemd hoeft te lijken, dat de pausisten de orthodoxe Waldenzen noemden, of althans, zoals de Romeinse Leer, evenals de priesters en monniken, tegen de verfoeilijke naam van Manicheeërs of ketters, zoals vaak het geval was, en zal nu worden getoond, met betrekking tot de goede martelaren, die, door de boosaardigheid van de nanisten. werden naar Goslar geleid.

ENKELE PLEINSE CHRISTENEN, DOOR DE PAPISTEN GEROEPEN MANICHEANS EN KETTERS, HANGEN VOOR DE BEKWAAMHEID VAN DE EVANGELISCHE WAARHEID, IN GOSLAR, 1052

Het treurt ons tot onze ziel dat we met betrekking tot de getuigenissen van de heilige martelaren een beroep moeten doen op de geschriften van de papisten, hun meest verstokte vijanden, evenals op andere schrijvers die niet hetzelfde geloof met ons hadden, en die daarom de getrouwe verslagen van de vrome getuigen van Jezus, onze Heiland neigden naar hun mening, en legde hen uit volgens hun eigen inzichten. Dit onheil heeft ons eerder ontmoet en valt nu opnieuw in ons lot; toch hopen we dat de verstandige en aandachtige lezer licht van duisternis zal onderscheiden, onpartijdig en als Christen zal oordelen.

Herman Contractus, graaf van Veringen, schrijft aan het eind van zijn leven, nauwelijks een of twee jaar voor zijn dood, van bepaalde personen in Goslar, die door hun tegenstanders, de Romanisten, ervan beschuldigd werden manchinees te zijn; want in die tijd was geen andere of betere naam bekend voor de ware Christenen, die tegen de Roomse kerk waren, niettegenstaande ze niets gemeen hadden met de

Manicheeërs; en aldus noemde deze Herman Contractus, een sterke onderhouder van de pauselijke religie, ook deze personen, na Romeinse mode, Manicheans, en zei: "De keizer Hendrik III (sommigen zeggen II), *1052* na Christus,gevierd, in Goslar, de verjaardag van de Heere, en daar veroorzaakte een aantal ketters (dus hij noemt de ware Christenen), die, naast andere perverse meningen volgens de sekte van de Manicheanen, verafschuwen het eten van allerlei soorten vlees (dat hij ten onrechte inschrijft voor deze mensen, zoals zal blijken), en die werden veroordeeld, met algemene instemming (van de bisschoppen of heren van het rijk), als ketters; om aan de galg te worden opgehangen, zodat de besmetting zich niet verder zou verspreiden en vele anderen zou besmetten. *Heron.. Contr. Chron., AD 1052.*

Maar zij bekommerden zich niet zozeer (A. Mellinus- schrijvers), over het eten van vlees, als over vele andere leerpunten, die Herman Contractus stilletjes passeert; namelijk, zoals Radulph Ardens vermeldt, in verband met het feit dat aan het eind van genoemde eeuw er enkele (zogenaamde) Manicheans waren in Aix la Chapelle in Frankrijk. Hij zegt daar (Homil *Dominical 8, post* Trinit.), "Zulke zijn op die tijd de manicheïsche ketters, die ons land Aix la Chapelle vervuild hebben met hun ketterij, die beweren een waar apostolisch leven te leiden, zeggend dat ze niet liegen, dat ze niet vloeken, en onder de mantel van ontmoediging verwerpen zij het eten van vlees, zij beweren ook dat het sacrament van het altaar niets anders is dan louter brood, zij ontkennen de doop (namelijk de kinderdoop, want dit was het punt in kwestie) en zeggen dat niemand kan worden gered dan diegenen die door hun handen worden gedoopt.'

Het is waar dat de papistische schrijver hen verschillende andere daden oplegt als behorend tot hun docu-

Pagina 268

driehoeken, waarvan wij het niet nodig achten hier te spreken, aangezien Mellinus aan wie we hierboven hebben gerefereerd, deze allemaal voor ons antwoordt, zeggende *(2e boek, blz.* 437): "Al deze dwalingen, behalve die van de doop en de mis of transsubstantiatie (dat wil zeggen, tegen de mis en transsubstantiatie) wordt ten onrechte aan hen toegeschreven door deze papistische auteurs, zoals Thuan, die over de Waldenzen schrijft, zelf bekent *(Hist sui temp. AD 1550).* Hij citeert vervolgens uit Thua.n de belijdenis van deze mensen, waarin geen enkele dwaling, veel minder Manicheese ketterijen worden aangetroffen, maar die in de eerste plaats zulke dingen bevat die ons in het openbaar worden onderwezen, en die wordt gehandhaafd met de macht en het gezag van de heilige en Goddelijke Geschriften, tegen het bijgeloof van het pausdom.

Mellinus heeft de belijdenis van deze mensen geciteerd uit Thuan en zegt: "Dit is stellig een vierkante en ongeveinsde belijdenis van Thuan, die alleen voldoende is om alle voorgaande laster (die tegen de heilige martelaren was geslingerd) te weerleggen."

Dus, zelfs volgens het getuigenis van de papist Thuan, en de verklaring van de calvinistische mellinus, waren de bovengenoemde martelaren niet schuldig aan manichese dwalingen; ze spraken alleen tegen de Roomse kerk, voornamelijk in de kwestie van de doop (dat wil zeggen de kinderdoop) en met betrekking tot de mis of

transsubstantiatie; vandaar dat zij gerekend kunnen worden tot de ware getuigen van Jezus Christus, die tot hun levende geloof getuigden, niet alleen met de mond, maar ook met hun bloed, ja, met hun dood; en wie de Heere hierna zal doen, in de opstanding van de rechtvaardigen, beloon en kroon, volgens Zijn belofte. Openbaring 2:10.

OPMERKING - We plaatsen hier de ene paus tegen - een ander; Thuan tegen Radulph. In de tussentijd worden we ertoe aangezet de beste getuigenis te ontvangen over genoemde martelaren van deze twee verschillende schrijvers; omdat ze allebei geen ander doel hadden dan wat ten koste gaat van dat volk. Thuan zegt: "Hun leerpunten zijn deze: dat de Roomse kerk het ware Christelijke geloof heeft verlaten, dat zij de Babylonische hoer is, en de dode boom die Christus heeft vervloekt en bevolen heeft om te worden neergehaald, dat daarom geen gehoorzaamheid moet worden bewezen aan de paus en de bisschoppen die instemmen met zijn dwalingen, dat het monnikenleven een ware afvoerkanaal is van al het verval van de kerk en een helse poel, dat alle monastieke geloften ijdel en onbetamelijk zijn en alleen maar tot wellustigheid leiden; dat de bevelen van het priesterschap tekens zijn van het grote Beest, waarvan wordt vermeld in de Apocalyps; dat vagevuur, de mis, kerkelijke toewijding, de aanbidding van heiligen, missen voor de doden, enz., zijn echte uitvindingen en instellingen van Satan. Deze, zegt de schrijver, zijn de belangrijkste en bepaalde artikelen van hun leer. De anderen, met betrekking tot het huwelijk (dat ze het slecht zouden vonden), de opstanding (dat ze het ontkenden), de toestand van de ziel na de dood (dat ze er verkeerd over spraken), en over vlees (dat ze alle het eten van vlees verwierpen), worden ten onrechte aan hen toegeschreven. *Thuan in. Hist. de Waldens. Temp., AD 1550,* vergeleken met *A. Mell., 2d boek, fol.* 437, *kol. 3.*

We hebben dit des te grondiger laten zien, om de onschuld van de genoemde martelaren te demonstreren, en dat hun leerstellige punten geen manicheïstische ketterijen waren, maar vermaningen van de Roomse kerk, waardoor de vijandigheid van de pausisten aanwakkerde, zodat ze, naar het schijnt, de bittere gal van hun vele beschuldigingen uitspogen tegen die mensen.

HENRICUS EN ALFUARD, TWEE CHRISTENEN, DIE IN DE UITERSTE DELEN VAN ZWEDEN, EN ONDER DE NOORMANNEN ZIJN ONTHOOFD, **1067**

A. D. 1067, was er een godvrezend man, wiens naam was Henricus, en wie de roomse historicus noemt een vreemde, misschien omdat hij verplicht was om in het geheim of als een vreemdeling onder de Roomsen leven. Van hem wordt gezegd dat hij het Evangelie van Christus in de uiterste delen van Zweden predikte en dat hij daarom werd aangehouden en onthoofd voor de Naam van Christus.

Een andere vrome Christen, Alfuard genaamd, die na lang in het geheim had gewoond en toch een zuiver en heilig leven leidde onder de Noormannen, kon zo niet in het verborgene bij Christus kunnen blijven. Omdat hij zijn vijand probeerde te beschermen, of goed te doen, werd hij door zijn vrienden gedood, of degenen die in ieder geval zijn vrienden hadden moeten zijn. *Adam., In Histor. Sued.,* 1067, vergeleken met *Abr. Mell., Fol.* 384, kol. 3.

De archieven van deze twee martelaren, Henricus en Alfuard, zijn zeer kort, omdat de schrijver, zoals hij zelf zegt, de waarheid van de zaak niet zou toevoegen of er afstand van zou willen doen, maar deze wilde vastleggen zoals het was vermeld om hem, wat een bewijs is van de waarheid van de zaak. Daarom voelden we ons ook niet vrij om de relatie van hetzelfde uit te breiden, of om de meningen van andere auteurs toe te voegen. Dit is echter niet nodig, omdat in dat verslag alles wat nodig is om de genoemde martelaren te kennen, in het kort maar toch voldoende wordt getoond. Want van Henricus wordt gezegd dat hij het Evangelie van Christus predikte (niet met pauselijke tradities) en dat hij daarom werd aangehouden. Van Alfuard schrijft de auteur, dat hij in het geheim een lange tijd heeft gewoond, hoewel hij een zuiver en heilig leven leidde onder de Noormannen; ook, dat hij niet langer in het geheim het eigendom van Christus kon blijven; begrijp het zo, niet de paus of de zogenaamde moeder, de Roomse kerk, maar die van Christus. Er kan meer worden toegevoegd, maar voor de weldenkenden vinden wij dit voldoende.

BRUNO, BISSCHOP VAN ANGIERS, BERENGARIUS, ZIJN DIAKEN, VEROORDEEL, DE EERSTE KEER, **AD 1059**, DE LAATSTE TIJD, AD 1079

In ons verslag van de heilige doop voor het jaar 1060 maakten we melding van Bruno, bisschop van Angiers en Berengarius, zijn diaken, en toonden we, volgens de verhalen van verschillende schrijvers, dat zij, in tegenstelling tot het gewone geloof in het pausdom, ontkende kinderdoop en transsubstantiatie, met alles wat daar betrekking op heeft, zoals op die plaats is aangetoond.

Van Bruno vinden we geen verdere verklaring, alleen dat toen hij onderzocht werd, hij antwoordde zoals is gerelateerd; en dat zijn leer, samen met die van Berengarius, werd veroordeeld door paus Leo IX, in twee verschillende synodes, waarvan er één werd gehouden in Rome, en de andere in Versailles. Maar wat er verder met hem gebeurde na de pauselijke veroordeling, wordt door de ouden niet genoemd, of is ons tenminste niet bekend geworden.

Maar van Berengarius wordt gezegd dat hij, naast de eerder genoemde twee veroordelingen door paus Leo de Negende, die hij samen met Bruno onderging, onderworpen werd aan drie onderzoeken en evenveel veroordelingen, in drie opeenvolgende synodes, eenmaal in Tours, en tweemaal in Rome. Maar tot onze oprechte spijt kunnen we niet nalaten te vermelden dat hij tijdens de laatste drie onderzoeken, hetzij uit angst voor de dood, hetzij om een andere reden, zich niet geheel oprecht of op een Christelijke manier uitsprak; in zoverre bij elk onderzoek, wat de ouden geschreven hebben - of het juist is, - dat hij zijn geloof voor de mens ontkende; hoewel na elke ontkenning, bij het herwinnen van zijn vrijheid, gedrongen in zijn geweten, hij opnieuw zijn geloof beleed.

Zijn ontkenning van welke oorzaak het ook mocht zijn, was een fout van zo'n omvang dat het zelfs bij een gewone Christen niet kon worden getolereerd, laat staan in een martelaar, tenzij het de bedoeling is dat de Naam van een goede Christen of martelaar hem onthouden wordt. Maar wanneer, tegen dit verval in, wordt er rekening gehouden met het oprechte verdriet en verdriet dat hij elke keer manifesteerde, en dat hij daarna het volk opnieuw onderwees zoals voorheen, en dit, zoals door velen wordt gezegd, tot het einde van zijn leven. Hem kan de naam van een Christen, ja, zelfs van een

martelaar (hoewel in zwakheid), vanwege de vele problemen die hij ontmoette vanwege zijn geloof, hem nog steeds worden toegestaan.

De heilige apostel Petrus werd na zijn drievoudige verloochening van Christus, hoewel dit een vreselijke zonde was, door Christus niet verworpen, toen hij oprecht berouw manifesteerde; toen de Heere hem daarna bevolen had Zijn lammeren en schapen te weiden, ja, voorspelde hem dat hij gebonden zou zijn, ter wille van zijn Naam, en God verheerlijken door zijn dood; dat wil zeggen, dat hij zou moeten sterven als een martelaar, die ook overkwam hem tijdens het bewind van Nero, zoals wordt getoond in de eerste eeuw, 69 na Chr.

Berengarius leefde tot de leeftijd van ongeveer negentig jaar, volgens de paus Baronius, die zegt dat hij gescheiden bleef van de Romeinse kerk, * als een schismatisch man, tot het einde van zijn leven, hoewel Bellarminus anders denkt, wat we aan hem overlaten; tot beter bewijs dan de mening van een monnik uit Malmsbury, van wie, naar het schijnt, Bellarminus zijn mening heeft afgeleid. *Bellarm., In Chron., AD* 1058, met Hist. Angl., Lib. 3, over de mening van de monnik van Malmsbury.

Wat de tijd van zijn dood betreft, het is vast AD 1088, op de dag van Driekoningen. De laatste woorden die hij zou hebben uitgesproken, worden door een zekere bisschop van Cenomana, Hildebert, genoemd in het derde boek van de Engelse geschiedenis, waarin hij zegt dat Berengarius, diep zuchtend, zei: "Vandaag, op deze dag van Driekoningen, mijn Heere Jezus Christus zal aan mij verschijnen, zoals ik hoop te roemen, vanwege mijn bekering, of, zoals ik vrees, vanwege andere dingen tot bestraffing." *A. Mell., Fol.* 395, kol. 1.

Deze woorden, zo lijkt het, worden verkeerd geïnterpreteerd door de monnik van Malmsbury, alsof Berengarius, als hij spreekt over zijn boetedoening en goede hoop, bedoeld had te impliceren dat hij in de bovengenoemde artikelen was teruggekeerd naar de Roomse kerk; en dat hij, door zijn vrees voor straf te vermelden, refereerde aan de straf waarvan hij in angst had kunnen staan, vanwege de opvattingen die hij had verdedigd tegen de paus en de Roomse kerk. Maar afgezien daarvan zien we geen duidelijk bewijs in de mening van die monnik, deze uitspraak van Berengarius kan heel goed in een andere en betere zin worden opgevat, namelijk aldus: Die Berengarius, toen hij sprak over zijn berouw en goede hoop in de verschijning van Jezus Christus, was ervan overtuigd, dat de barmhartige Jezus, zijn geliefde Verlosser, omdat hij nu berouw had, en medelijden had met zijn ontkenning, waartoe de pausisten hem hadden gedwongen, zou genadig zijn zonden vergeven; doordat de Heere, toen Zijn discipel Petrus in een dergelijke, of nog grotere zonde van de ontkenning was gevallen, hem ook vergaf toen hij er berouw van had. Maar aan de andere kant, dat hij niet helemaal zonder angst was, omdat hij de ontkenning tegen zijn geweten had gepleegd, en omdat de Heere net zoals Hij genadig is, ook vooral in het straffen van zonden die begaan zijn tegen het geweten, of met voorbedachten rade, straft.

Niettemin blijkt uit zijn woorden (als ze correct geciteerd zijn) dat zijn hoop groter was dan zijn angst, omdat hij eerst over de eerste spreekt, evenals over zijn verdriet of berouw, ja over: de glorie van de Gezegenden; want wat anders zou hij kunnen bedoelen om aan te geven, toen hij zei: "Vandaag, op deze dag... zal mijn Heere Jezus Christus aan mij verschijnen, zoals ik hoop, tot eer, vanwege mijn berouw"? Wat de

volgende woorden betreft, lijken ze te zijn toegevoegd vanuit Christelijke voorzichtigheid en nederigheid, omdat geen enkele levende mens kan bestaan voor de gerechtigheid van God, als Hij niet barmhartig was; veel minder iemand die met name had gezondigd tegen zijn meest Goddelijke en heilige Majesteit; zie hieromtrent Job 9: 2; Ps. 130: 3; en 143: 2. *A. Mell., Fol. 395, ex Baron., In Chron. Eccl., 1088. Art. 15, 20, 21*

In de tussentijd hadden mannen heel verschillende opvattingen met betrekking tot het overlijden van Berengarius; voor sommigen, namelijk zij die starre Romanisten, en papisten waren, leek het, een slechte mening van hem; daarom wisten zij niets goeds van hem te zeggen, zoals blijkt uit het verslag van Papirius Massonius, die in zijn geschiedenis van Frankrijk, voor het jaar 1088, zegt: "In dit jaar, op de dag van Driekoningen... dat corrupte aartsbisschop, Berengarius, die zo vaak de (Romeinse) kerk misleidde door te doen alsof hij berouw had over zijn opvattingen, verliet dit leven." *Annal. Franc.*, Lib. 3.

Maar anderen, die zijn goede vrienden waren, hadden een betere mening over hem. Onder deze, de bovengenoemde Hildebert was niet de minste; hij, zoals sommigen hebben opgemerkt, componeerde een heel mooi grafschrift bij zijn dood, waarvan de laatste woorden als volgt waren: "Hij (Berengarius) was waarlijk een wijs man en in alle opzichten volkomen gezegend, die de hemel verrijkte met zijn ziel, en de aarde met zijn lichaam. God geve, dat ik na mijn dood kan leven en rusten met hem, en dat mijn lot of erfdeel misschien niet beter is dan het zijne." Zie het hierboven geciteerde boek, vergeleken met *Abr. Mell., Fol.* 395, kol. 1, 2.

We zullen ons hier afsluiten en zijn zaak aan God toevertrouwen. Ondertussen heeft de kerk van God, of, in ieder geval, de kleine kudde van gelovigen, een groot verlies geleden in zijn dood. Vandaar dat we kunnen zeggen, zoals klagend werd gezegd door iemand vanouds: "De dag dat Bererngarius stierf was een slechte dag." *Sam. heltius., Geslacht- register, pagina 128.*

VELE NAVOLGERS VAN BERENGARIUS, GESPREEKT BERENGAREN, VERVLOEKT DOOR DE PAUS, AD 1095, EN DAARNA GEDOOD, **AD 1100**

Gesteld wordt dat na de dood van Berengarius zijn Leer (waarvan hierboven is gesproken) met betrekking tot de doop en het Avondmaal, tegen het geloof van de Roomse kerk, veel voordeel trok onder zijn volgelingen, die ***Berengaren werden genoemd; zodat Engeland, Frankrijk, Italië, Spanje, Duitsland en zelfs een deel van Nederland ermee vervuld raakten***. Een zekere schrijver zegt: "Ze hielden zich niet aan Berengarius als aan een riet dat door de wind wordt bewogen; hun geloof rustte niet op mensen, hoe vroom of Goddelijk deze ook mochten zijn, maar op het zuivere Woord van God, dat blijft voor altijd."

Daarom riep Paus Urbanus II, **AD 1095** door dwang als het ware een grote raad tegen hen bijeen, in de stad Piacenza, in Italië; waar veel bisschoppen uit Italië, Bourgondië, Frankrijk, Duitsland, Beieren en andere landen kwamen, zodat er geen kerk was die groot genoeg was om alle mensen te houden, maar ze moesten elkaar ontmoeten buiten de stad, in een open veld.

Bertoleus Constantiensis zegt dat er in dit Concilie een canon of regel werd ingesteld, waardoor de opvattingen van Berengarius, ketterij werden genoemd; opnieuw, zoals eerder herhaaldelijk gedaan, geïmiteerd of vervloekt waren, maar de opvattingen van de Roomse kerk, bevestigd als een kostbare zaak. *Bertho* vergelijken. *Constant., In Chron., AD* 1095. *Baron. Annal., T.* 11, met A. *Mell., Fol*. 395, kol. 2, 3.

Vandaar dat er een grote vervolging en verschrikkelijke angst ontstond, vooral rond AD 1100, bij de Berengaren, zodat in het begin sommigen hier en daar werden verbannen uit de Roomse heerschappij, sommigen verdreven, en sommigen werden gestraft met de dood ja, met de dood door vuur, zoals vollediger zal blijken uit de uiteenzetting van de martelaren in de volgende eeuw. Zie ondertussen A. *M. fol.* 395. kol. 3, van *Thuan., Pref.* Ook *in Hist. Henr.* 4.

EEN BESCHRIJVING VAN DE HEILIGE DOOP IN DE TWAALFDE EEUW. 1100-1200

INHOUD VAN DE DOOP IN DE TWAALFDE EEUW

Het laatste jaar van de vorige eeuw, namelijk AD 1100, wordt hier geïntroduceerd als een inleiding tot de volgende eeuw; waarin wordt aangetoond dat er in en kort nadien de Waldenzen en de Albigenzen bestonden, waarover we in het midden van deze eeuw vollediger zullen spreken.

Voor het jaar 1105 worden enkele personen geïntroduceerd die zich verzetten tegen kinderdoop, transsubstantiatie en de Roomse kerk; ook sommigen, voor het jaar 1119, die de mis veroordeelden.

Bepaalde mensen, die dezelfde opvattingen hadden als die later werden gehouden in de tijd van Peter Waldus. Hun opvattingen tegen de paus, kinderdoop, de mis, beeldaanbidding, seculiere macht van de kerk, vervolging, etc.

Rupert Tuiciensis geeft een uitstekende uiteenzetting van de doop van de Ouden; hij leert dat om gedoopt te worden, men eerst moet geloven en het geloof moet belijden; dat velen die met water zijn gedoopt, niet innerlijk worden vernieuwd, omdat hun hart niet juist is, hoewel zij belijden met de mond; dat de waarlijk gedoopten, van dienstknechten van de zonde, kinderen van God worden; dat het Woord van God gedurende het hele jaar aan de Christelijke jeugd werd gepredikt om hen voor te bereiden op de doop. Wat een zekere kinderdoper, DJV, heeft geschreven over de woorden van Rupertus; wat P.I. Twisck en H. Montanus hebben opgemerkt uit de geschriften van Rupert; dat zelfs sommige geleerde mannen van de Roomse kerk het met Rupert eens waren. Johannes Bohemius en Ludovicus Vives en hun geloof tegen de Roomse kerk.

Veel Christenen in Arles, Narbonne, Toulouse, in Gascogne en andere delen van Frankrijk, genaamd Petrobrusians; zij, volgens Peter; abt van Cluny, berispte de misstanden van de Roomse kerk.

Van Arnald van Brescia en Peter Abelard, die zich ook verzette tegen de kinderdoop.

Henricus Petri Tholossanus verzet zich tegen vijftien artikelen aan de papisten, die allemaal volledig zijn vermeld.

Sommige boeren in Frankrijk, Apostolics genaamd, leren ook tegen kinderdoop, vagevuur, bidden voor de doden, aanroeping van de heiligen.

De Albigenzen, uit de provincie ALBI, en de Waldenzen, de volgelingen van Peter Waldus, staan nu op; de bekering van Peter Waldus, en hoe hij, gescheiden van de Roomse kerk, veel mensen bij zich had, aan wie hij de leer van het heilige Evangelie onderwees en die zijn volgelingen werden.

Van de verspreiding en de verschillende namen van de Waldenzen; dat er drie afdelingen van hen waren, waarvan er een in alle religiewerken overeenkwam met de wederdopers, - dat zei dat mensen anabaptisten werden genoemd; dat zij de kinderdoop afwezen; hun opvattingen met betrekking tot het ambt van seculier gezag, tegen oorlog, het vloeken van eden en tegen bijna alle artikelen van de Roomse kerk; volledige verklaring van de geloofsbelijdenis van de

Waldenzen, in veertien artikelen; een andere bekentenis van hen, in twaalf artikelen, gemaakt aan die van Merindol en Cabriere; sommige precepten, die zij aan hun kerk hebben verlaten; sommige getuigenissen van oude schrijvers, met respect voor het deugdzame leven van de Waldenzen; hoe zij ten onrechte zijn beschuldigd door hun inquisiteurs en aanklagers; de tijd waarin de Waldenzen leefden en bloeiden, namelijk meer dan driehonderd jaar, zowel in Frankrijk als in Italië; de plaatsen waar ze als vreemdeling verbleven; dat bijna duizend steden vol met hen waren.

Conclusie.

Als een vuur van kleine kolen, wanneer er water overheen wordt gegoten, hoewel er af en toe een vonk uitzendt, maar toch grotendeels smeult, verstikt als het ware, door de rook, maar uiteindelijk uitbarst met grote kracht, zodat de vlam springt boven de rook, kan niet meer worden gedoofd met water, of worden onderdrukt; zo was het, in de twaalfde eeuw met het vuur van het Evangelie, en in het bijzonder met betrekking tot het artikel van de doop in geloof. Hierop had de paus van Rome, met zijn kardinalen, bisschoppen, priesters en monniken, in de vorige eeuw het water van zoveel valse Leer gestort, dat er nauwelijks een paar vonken konden rijzen voordat het onmiddellijk werd gezocht om te doven hen, tot uiteindelijk door de twisten en meningsverschillen van de Romish zogenaamde geestelijkheid, elk streven om boven de andere uit te stijgen, het vuur van het Evangelie, als zijnde geweest, het was verondersteld, voldoende gedoofd, bleef achter, in zekere mate ongehinderd; ten gevolge waarvan het met zulk een macht begon opnieuw te ontsteken en te branden dat zijn vlammen, die de rook van pauselijk bijgeloof hebben overwonnen, niet door het water van vervolging, het lijden, of de dood konden worden gedoofd; ja, de strengste vervolgingen en de grootste martelingen waren in die tijd als olie in het vuur.

Dit moet op de juiste plaats worden getoond; maar eerst zullen we spreken over de personen die zich toen verzetten tegen kinderdoop en andere Romeinse bijgelovigheid, en om dit systematisch te doen, zullen we aldus beginnen

Voor AD 1100, het laatste jaar van de elfde of het begin van de twaalfde eeuw, geeft P.I. Twisck deze verklaring: "Het lijkt van schrijvers dat er op die tijd en kort daarna, de Waldenzen en de Albigeois bestonden, die zich verzetten tegen de pauselijke dwalingen, en de kinderdoop, en moesten veel ellende en vervolging van de tirannen lijden." *Chyon., Blz.* 423, Kol. 1. Op de juiste plaats zullen we er echter meer volledig over spreken.

***AD* 1105. -** Dit is het jaar waarin vermeld wordt door schrijvers van bepaalde personen die ervan beschuldigd werden geen goede mening te hebben over de kinderdoop en over de transsubstantiatie van het brood en de wijn in het lichaam en bloed van Christus; en van het schelden van de Roomse kerk. P.J. *Twisck, pagina* 428, Col. 2, uit *Merula, Fol.* 726; ook *H. Montanus.*, pag. 83.

We noemen dit hier kort, gewoon om het geloof van die mensen te laten zien; wanneer we echter tot het verhaal van de martelaren van deze tijd komen, zullen we laten zien hoeveel er van deze personen waren, wat hen overkwam vanwege hun geloof, en waar en door wie dit gebeurde.

AD 1119. - Er wordt vermeld dat er op die tijd bepaalde mensen waren, die onder de naam religie, naast andere dingen van de Roomse kerk, ook de kinderdoop en de mis verguisden. Jac. *Mehrn., B apt. Hist., Pagina* 685, van *Joh. de Oppido, inquisit. Tholoss., In Chron.* Ook *A. Mell., Fol.* 422, kolom *1.*

***AD* 1120.-** Jean Paul Perrin Lionnois maakt in zijn *History of the Waldenses and Albigenses* melding *van* 3de *deel,* 3de *book, cap. 1, pagina's* 163, 164, van een bepaald manuscript gedateerd AD 1120, bevattende bepaalde preken van zulke mensen als - nadien, in de tijd van Peter Waldus, genaamd Waldenzen en Albigenzen. Naast de preken is er ook een traktaat tegen de paus van Rome, die daar de Antichrist wordt genoemd.

Maar bovenal is het de moeite waard om op te merken dat onder de tekens die daar aan de Antichrist worden toegeschreven, de kinderdoop op een dood geloof ook wordt opgesomd en *het derde werk van de Antichrist wordt genoemd.* Dan zijn er verder afgekeurd, de massa, beeldaanbidding en relikwieën, of de botten van de heiligen., "Het zesde werk van de Antichrist;" deze mensen zeiden, "bestaat hierin, dat hij openlijke zonden tolereert, en de onboetvaardigen niet excommuniceert of scheidt." "Het zevende werk van de Antichrist bestaat hierin, dat hij zijn eenheid niet regeert of beschermt door de Heilige Geest maar door seculiere macht, het verenigen van de laatste met geestelijke dingen, voor zijn hulp." "Het achtste werk van de Antichrist is, dat hij de leden van de kerk van Christus vervolgt, uitzoekt, hen vasthoudt en doodt."

Het is dus heel duidelijk dat er in deze vroege tijden al heel veel mensen waren die niet alleen de zuiverheid van het ware geloof beleden; maar zelfs aangevallen, met geestelijke wapens van Gods heilige Woord, de Romeinse zien, ondanks, zoals blijkt uit het achtste werk van de Antichrist, ze werden vervolgd, uitgezocht, opgepakt en gedood; waarover we op de juiste plaats vollediger zullen spreken.

AD 1124. - Op die tijd verscheen Rupert Tuiciensis met veel geschriften. Hij aarzelde niet om op het verval te wijzen, en op het veelvuldige bijgeloof van de Roomse kerk, waarbij hij tegelijkertijd de praktijk van de eerste Christelijke en de apostolische kerk presenteerde; door welke weg hij de roomse schrijvers voldoende tijd gaf om zich te schamen en te overtuigen, vooral met betrekking tot het misbruik van de doop, dat oorspronkelijk was toegediend in geloof, maar nu door hen aan zuigelingen werd gegeven. Dit hopen we allemaal in goede volgorde te laten zien, van de geschriften die hij heeft achtergelaten.

Allereerst stelt hij vast dat om oprecht te worden gedoopt, geloof en belijdenis van hetzelfde vereist zijn.

Jac. Mehrning, Bapt. Hist., Pagina 659. Rupert *(lib. 13, op Johannes* 18) zegt: "Iedereen die gedoopt moet worden, moet eerst geloven en bekennen, en pas daarna gedoopt worden, bij (of in) de dood van Christus, en door de doop begraven worden om op te staan."

Wie ziet niet dat Rupert hier censureert en weerlegt de gewoonte van degenen die op dat moment, namelijk, onder de Roomse kerk, kleine kinderen doopten, ongeacht hun geloof of belijdenis, en ook zonder te sterven en te begraven, eerdere zonden, veel minder, met het ontstaan naar een nieuw leven, omdat deze dingen niet kunnen

bestaan bij kleine kinderen; want waarom zou hij het geloof, de belijdenis ervan en de doop verbonden hebben, als hij ze niet als bij elkaar behorend had beschouwd? Waarom zou hij zeggen dat iedereen die gedoopt moet worden, eerst moet geloven en bekennen? Wat precies is wat Christus leerde, Marcus 16:16, en Filippus vereiste van de Ethiopiër, Handelingen 8:37.

Zo is het ook met wat hij zegt van gedoopt zijn op, of in, de dood van Christus, en van begraven met Hem door de doop, om op te staan, enz.; daarvoor is de apostel van toepassing op hen die, nadat ze op hun geloof waren gedoopt, leden van de kerk in Rome waren geworden, Rom. *6: 3,* 4, over wiens geloof overal in de wereld werd gesproken, Rom. 1: 8.

Pagina 657, Rupert *(lib., 11 over Johannes* 15) zegt, "Zij (de leraren) kunnen de waterdoop zichtbaar toedienen, maar zij kunnen de Heilige Geest niet geven, in wie niettemin alle deugd van de doop bestaat."

Dit zijn woorden die het gezag en de macht van de Roomse priesters omver werpen, die bij het dopen van kleine kinderen gewoon deden alsof ze niet alleen hen nat maakten met water, maar dat ze ook Satan van hen verdreven en de Heilige Geest gaven, die ze verondersteld teweeg te brengen door bepaalde uitdrijvingen en zegeningen; maar dit wordt tegengewerkt door Rupert, met de eerder genoemde woorden.

Dezelfde pagina. Rupert *(lib.3, over Johannes* 2) zegt: "Er zijn velen die inderdaad met water zijn gedoopt, maar toch niet vernieuwd worden in de geest van hun geest, omdat ze de werken van de oude mens niet uitstellen, hoewel ze worden in het water gedoopt en bekennen dat ze de nieuwe mens aantrekken.'

'Hier wordt de reden getoond, waarom velen, hoewel ze met water zijn gedoopt, niet vernieuwd worden in de geest van hun geest; de schuld wordt echter opgelegd aan de catechumenen zelf, en niet aan de leraren, die hen niet hadden gezegend; maar het is omdat zij die werden gedoopt, zichzelf niet, hoewel het hun plicht was, de werken van de oude mens afwezen. Want Gods wijsheid (dat is de Geest van God) komt niet in een kwaadwillende ziel; noch woont het in het lichaam dat onderworpen is aan de zonde. *Sap.* 1: 4.

Bovendien moet worden opgemerkt dat wanneer hij hier spreekt over gedoopt worden in het water, iets te bekennen en de nieuwe mens aan te trekken, en dat dit alles wordt gezegd over de catechumenen van zijn tijd, het duidelijk is dat dan, in de kerk waarvan hij spreekt, werden volwassen en verstandige personen gedoopt, die, hun vroegere zonden belijdende, de nieuwe mens konden aandoen, dat wil zeggen, een zondeloos en Goddelijk leven.

Pagina 662, num. 17. Rupert *(lib.* 2, *op Johannes 1)* zegt: "Gedoopt worden met de Heilige Geest, is de gave van de Heilige Geest ontvangen, die niet [alleen] op zonde wijst, maar helpt tegen zonde, ons maakt van dienaren van de zonde, kinderen van God." Nogmaals: "Hij doopt ons met vuur, wanneer Hij ons door de Heilige Geest sterk maakt in liefde, constant in geloof, schijnt in kennis en brandend met goede ijver."

Hij heeft hier respect voor de belofte die Johannes gaf aan degenen die tot zijn doop kwamen en zei: "Hij (Christus) zal u dopen met de Heilige Geest en met vuur," Matt. *3:* 11; Johannes 1:33; die, zoals iedereen weet, een belofte is die niet aan kleine kinderen, maar aan volwassen personen wordt gegeven; vandaar dat Rupert hier ook zo'n gezicht heeft.

Dit lijkt nog duidelijker, wanneer hij over de genoemde catechumenen zegt, dat zij, die de gave van de Heilige Geest ontvingen, werden gemaakt, van dienaren van de zonde, kinderen van God; want niemand kan in waarheid een dienaar van de zonde genoemd worden, die niet eerst de zonde heeft gediend; en niemand kan een kind van God worden, wie niet eerst een kind van de wereld is geweest; voor wat iemand wordt of zal worden, is hij niet eerder geweest.
Met wat hij verder zegt, van 'sterk in liefde, constant in geloof, stralend in kennis en brandend met goede ijver', geeft hij zeker aan dat hij spreekt over zulke personen die, na het gebruik van hun reden te hebben bereikt, kennis en bekwaamheid voor ware liefde, geloof in God, de kennis van Jezus Christus, en een goede ijver voor het onderhouden van de geboden van de Heer; voor door zulke, en niets anders, kunnen deze dingen ondernomen worden en, met Gods zegen, uitgevoerd worden.

Op een andere plaats vertelt Rupert wat gewoonlijk plaatsvond met betrekking tot de catechumenen, de doop zelf, en enkele van de omstandigheden die er betrekking op hadden. Hij zegt: "Alle jeugd van de kerk, die zij gedurende het jaar door de prediking van het woord hadden proberen te winnen voor God, gaven hun namen op de vierde dag van de geleende week, toen Pasen naderde; en toen een ieder van hen, in de daaropvolgende dagen tot Pasen, de regel van het geloof hoorde, waarin hij was verwekt en volwassen geworden, stierf hij uiteindelijk (dat wil zeggen, hij bracht de zonde ter dood), en stond op met Christus (dat is, naar een nieuw leven), het geloof met volledig vertrouwen belijden, bij de doop." *Bapt. Hist., Pagina* 706, *D. Vicecom., Lib.* 2, *cap. 14,*van *Rupert, lib. 4, cap. 18.*

Hierop zei een zekere kinderdoper, D.I.V. (dezelfde pagina), eens: "***Maar de Christelijke vrees voor God behaagt ons beter, omdat de doop van de Ouden, en daarmee de oude gewoonte (namelijk van het dopen op het geloof), afgeschaft,*** en de gelovigen geven hun kinderen nu hun namen bij de doop, vóór de achtste dag na hun geboorte, want dit komt het beste overeen met de praktijk van de Joden, die hun kinderen hun namen gaven op de achtste dag van de besnijdenis, en met de gewoonte van de heidenen, die dergelijke dingen deden met hun kinderen, op de achtste, negende of tiende dag na hun geboorte."

Dit is zeker duidelijke taal. Hij zegt dat de doop van de Ouden (dat wil zeggen, de doop volgens de instelling van Christus, Marcus 16:16), en daarmee ook de oude gewoonte (namelijk van het dopen op het geloof), wordt afgeschaft (dat wil zeggen, door zij die de kinderdoop hebben geïntroduceerd) en liegend loven dit als een Christelijke vrees voor God, zeggende dat het hem beter behaagt. Hoe zou iemand durven spreken met grotere aanmatiging en schaamteloosheid van de geboden van Jezus Christus?

Het doet me verdriet om hier meer over te zeggen en ik zal het laten en daarbij echter de opmerkingen van Jacob Mehrning toevoegen door naar deze woorden te verwijzen: "Scilicet; dus een afspraak dat wij, Christenen, niet meer voldoen aan de

doopverordening van Christus, maar Christus is Zichzelf aan gaan passen in Zijn doopsel, aan de praktijk van de Joden en de gewoonte van de heidenen. Foei, Satan; hoe onbeschaamt laat gij hier uw kluwen zien!

P.I. Twisck en H. Montanus citeren de volgende woorden uit de geschriften van Rupert: "Vroeger was het gebruikelijk om de kinderen het hele jaar door te 'vernieuwen met het Woord van God', om hen, bij de nadering van Pasen, de geloof, dat ze moesten belijden bij de doop, maar dat het Christendom zou kunnen groeien en het net van het Evangelie vol zou worden, het behaagde de kerk (dat wil zeggen de Romeinse kerk), vanwege het gevaar van de tijdelijke dood, dat de kinderen van Christenen moeten onmiddellijk worden gedoopt." *Chron., Pagina 443, kol.* 2, *Nietigh., Pagina 83,* van *Rupert, lib. 4, de Dizrinis Oficies, cap. 18.*"

Met Rupert," schrijft Twisck, "zijn een aantal geleerde mannen van de Roomse kerk het er in deze laatste eeuw mee eens, zoals wordt verwoord in hun boeken." John Bohemius zegt: "Vroeger was het gebruikelijk om de doop alleen toe te dienen aan degenen die eerder waren geïnstrueerd in het geloof, en die zeven keer werden onderzocht in de weken voorafgaand aan Pasen en Pinksteren, maar toen de doop naderhand essentieel werd geacht voor het eeuwige leven, was het verordend dat pasgeborenen moesten worden gedoopt, en dat Peetvaders moesten worden verstrekt, die in in hun plaats, belijdeniste het geloof en verzaakte satan."" *Dezelfde pagina,* van *Joh. Boh., Lib.* 2, *de Gent. Morib., Loop der Werelt, pagina 41.,* "Dit wordt bevestigd door Ludovicus Vives, die zegt: 'Niemand werd onder ons tot de doop gebracht, totdat hij zijn jaren had bereikt, en toen hij wist wat het mystieke water betekende en zelf verlangde ermee te worden gewassen.' *Dezelfde pagina,* van *Lud. Viv., in Annat. C ~ uit dei Augustini, lib. 1, cap.* 27, ook H. Montanus., *Pagina 88.*

Maar om terug te keren naar Rupert, zegt Twisck, schreef hij niet alleen over de doop, maar componeerde hij ook vele andere boeken, tegen de pauselijke opvattingen, van de Heilige Schrift, van rechtvaardiging, van twee sacramenten, van het Avondmaal onder beide vormen, en van de geestelijke aanwezigheid van Christus. Hij zegt ook van de Antichrist, dat hij zijn boodschappers en predikers over de hele wereld zal zenden; hij zal eerst bekeren (dat wil zeggen, zich tot zichzelf wenden) en de koningen en vorsten overwinnen, en dan, door hun instrumentaliteit, vervolging opheffen over alle naties die oprecht Christus zullen belijden. *Chron., Blz. 444, kol. 1,* van *Rupert, in Apoc., Lib. 3, cap. 13, Johan. Fobri., Fol. 158, Anth. Jac., Fol. 113, Joh. Munst., Fol. 140.*

AD 1126.- Op die tijd waren er veel Christenen in Arles, Narbonne, Toulouse, in Gascogne, en op verschillende andere plaatsen in Frankrijk, die later *Petrobrusians* werden genoemd, naar ene Peter Bruis, * hun meest prominente leraar, en die ook noch gesanctioneerd noch in praktijk gebrachte kinderdoop. Dit wordt bevestigd door Petrus, de abt van Cluny, die in het begin van zijn traktaat tegen de Petrobrusiërs zegt: "Ze ontkennen dat kleine kinderen die nog niet de jaren van begrip hebben bereikt, gered kunnen worden door de doop van Christus, en zeggen dat het geloof van een ander kan degenen die hun eigen geloof niet kunnen gebruiken niet helpen, want volgens hun mening is niet het geloof van een ander, maar ieders eigen geloof redt met de doop, omdat de Heere zegt: 'Hij die gelooft en zich laat dopen, zal wordt gered, maar hij die niet gelooft, zal verdoemd worden.'"*Baptist Hist., Blz. 598, H. Montanus. Nietigh., Blz.* 83, uit *Biblioth., Patr. Torn. 12, part 2, fol. 206. Also, Baron., AD 1126.*

** Deze **Pierre Bruis**, met zijn leerling Henry, was bekend, AD 1130, door heel Frankrijk, vanwege zijn kennis en zijn vrijmoedigheid in het terechtwijzen van de misstanden van de Roomse kerk. - Bapt. Hist., Pagina 686.*

Het voorgaande is zo duidelijk tegengesteld aan de kinderdoop en aan de doop in het geloof, dat het niet nodig is een enkel woord van uitleg toe te voegen; daarom zullen we de zaak laten rusten en doorgaan naar de anderen die hetzelfde geloof bewaarden en bevestigden, zowel in als na die tijd.

NOTITIE. AD 1128. Arnulf, bisschop van Lyon, een uitstekende prediker van de Christelijke Leer, werd in deze tijd, door sluwheid, in het geheim vermoord door de geestelijkheid, omdat hij te streng hun weelde, schandelijkheid en grove dwalingen berispte. Hij presenteerde hun, vanwege hun imitatie, de armoede van Christus en zijn meest heilige leven en wandel. P. 1. *Twisck, pagina* 446, kol. 1, *Chron. Platinx, fol.* 273, *Histor. Andr., Fol.* 57; *Histor. Georg., Lib.* 5.

AD 1131. - Omstreeks deze tijd schreef en predikte ook Hildebert, bisschop van Mayence, fel tegen de macht en het gezag van de paus, die hij niet aarzelde om met tirannie te beschuldigen; door ook te verklaren dat de stad Rome door hem de zetel was van alle onheil en verdorvenheid, omdat de vrees voor God en liefde ervan was verbannen. Hiervoor werd hij gevangen gezet in Rome en zeer wreed behandeld. P.I. T*wisck, Chron., Blz.* 448, kol. 2 en *pagina* 499, kol. 1, van Paul *Merul. Tytthres., Fol.* 746.

AD 1139. - Iets eerder of later, zoals Baronius zegt, onderwees Arnald, een lector, in Brescia, in Italië, tegen de kinderdoop; zoals ook Peter Abelard, van wie Arnald zijn Leer had verkregen, in Frankrijk. Wat dit betreft, zou hier in verband kunnen worden gebracht, maar aangezien wij achteraf, op de juiste plaats, zullen moeten spreken van het martelaarschap van deze personen, zullen we hier niet meer over zeggen, in aanmerking nemend de verklaring dat zij zich verzetten tegen de kinderdoop die voldoende was voor de aanwezig. Wat betreft hun leer, evenals wat er met hen is gebeurd, zie *Bapt. Hist., Blz.*598, *H. Montanus. Nietigh., Pagina* 84, van *Baron.,* AD1139, *Num.* 3, ook AD 1145, *Num.* 3 en AD 1147, *Num.* 6.

OPMERKING: "In het jaar 1139 of 1140," schrijft P.I. Twisck, "was er in Italië een eerzame, Goddelijke en geleerde man, eenvoudig in zijn leven, genaamd Arnold van Brescia, die het aandurfde krachtig te prediken en te prediken tegen de macht en het gezag van de paus en tegen de monniken en priesters, op grond van het feit dat hij door Innocent, de paus van Rome, werd geëxcommuniceerd en zeer vervolgd, Arnold vluchtte daarom naar Zwitserland en bleef in Zürich, en onthulde alle gruwelen van de papen." *Chron., Pagina* 466, kol. 2, van *Hist. Georg., Lib.* 5. *Chron. Auto., Lib.* 4. *Leonh., Lib.* 5. *Zegh., Fol*. 292. *Hist. Pred. Casp. Hedio.,* 3d *deel, cap. 11, D. Andr. Hond., Lib.* 2, *cap.* 26. *Seb. Franck., Fol*. 26, 39. *Merul. Tytt., Fol*. 750, 753, 757, 760, 761, 853. *Jan. Cresp.,* Fol. 281. Over zijn dood zullen we spreken in de geschiedenis van de martelaren, voor het jaar 1145.

AD 1147. - Henricus Petri Tholossanus, dat wil zeggen, Hendrik van Toulouse, viel in deze tijd en daarna krachtig de kinderdoop aan met de geestelijke wapens van de Goddelijke waarheid; die hij al in de tijd van Peter Bruis was begonnen, zoals werd

vermeld voor het jaar 1126; en hij deed het niet, hij achtervolgde het tot en na de dood van Peter Bruis; welke materie wordt beschreven door *Jacob Mehrning, Bapt. Hist., Blz.* 664: "Nu Peter de Bruis veroordeeld en verbrand was, handhaafde Henry zijn leer, want hij was een medewerker met Petrus en had geen enkele volgeling van zijn leer." Peter Cluniacensis schrijft, dat hij onder andere leerde:
1. Dat kinderen niet gedoopt of gered worden door het geloof van een ander; maar zij moeten worden gedoopt en gered door hun eigen geloof; want de doop zonder individueel geloof, redt niemand.
2. Dat individuele geloof zonder de doop is ook nutteloos.
3. Dat kinderen die de jaren van begrip nog niet hebben bereikt, niet gered kunnen worden door de doop van Christus.
4. Dat degenen die in de kinderjaren zijn gedoopt, wanneer ze ouder worden, opnieuw worden gedoopt, want dit zegt hij, is niet opnieuw dopen, maar veeleer, goed dopen.
5. Dat het lichaam en bloed van Christus niet in de openbare mis worden aangeboden; en dat dit offer geen deugd heeft voor de redding van zielen. Nogmaals, dat de altaren zouden moeten worden neergehaald of in stukken gebroken.
6. Dat de Leer van de vormen en de transsubstantiatie van het Avondmaal onjuist is.
7. Dat het Avondmaal niet meer zou worden toegediend (zoals hun aanklagers hen oplegden), het werd eenmaal door Christus aan de apostelen gegeven.
8. Dat ... het offer van de mis, gebed, aalmoezen en dergelijke, werken van de levenden voor de doden, zijn dwaasheid, slechtheid en nutteloos.
9. Dat monniken en priesters zouden moeten trouwen in plaats van hoererij plegen en voortdurend in schandelijkheid leven.
10. Die crucifixen, moeten niet worden geëerd of aanbeden; en de vele kruisen, die neigen tot bijgeloof, zouden veel eerder moeten worden afgeschaft dan behouden.
11. Men zou niet zoveel kostbare kerken moeten bouwen, die vaak niet gebruikt worden om het Woord van God te horen; en degenen die zijn gebouwd, moeten worden gesloopt.
12. Dat door de schreeuwende kerk, gezongen door de priesters en monniken, God wordt bespot en niet verzoend.
13. Dat vlees mag op zondag en andere dagen worden gegeten.
14. Dat zij niet alle boeken van het Oude en het Nieuwe Testament ontvangen, namelijk die welke *Apocrief genoemd worden;* maar het Evangelie alleen.
15. Dat zij alleen de Heilige Schrift geloven, maar de geschriften van de vaders niet op een gelijkheid met hen plaatsen.

Deze Leer, en deze artikelen, Peter Cluniacensus, die hen citeerde uit de geschriften van Henry, namen op zich te weerleggen; maar de *Centuriatores Magdeburgenses* accepteren ze grotendeels en weerleggen Peter. Zie hierover, *Bapt. Hist.*, Pp. 665, 666:

Die artikelen laten duidelijk zien wat geloof en overtuiging Henry was, en dat hij niet bleef vasthouden aan monnikenleven, hoewel hij het eerst had omarmd; want monnik zijn en een dergelijk beroep uitoefenen, zijn onverenigbaar met elkaar. Om deze reden moest hij veel schande en laster ondergaan van Bernhard, die als een heilige onder de Romanisten werd beschouwd. De laatste noemde hem niet alleen een onwetende kerel en een afvallige van de Roomse kerk, maar beschuldigde hem ook van veel onbetamelijke en goddeloze dingen, hoewel hij door andere schrijvers van meer opmerkzaamheid en geloofwaardigheid is vrijgesteld en van hen is vrijgesproken.

We zullen onze opmerkingen over Hendrik sluiten en, indien nodig, een vollediger verslag van de zaak geven, wanneer we zullen spreken van zijn lijden voor de waarheid; in dit verband verwijzen we de lezer echter kort naar *Bapt. Hist., Blz. 685, 686,* van A. *M.,* fol. *423, 424, ex Petr. Cluniac. Duae, epist. 141 en 142, ad Comit. Tholoss. en Tholossanos, idem, Serm., 65, 66, super. Cant. vitae Bernh., cap. 3. Cent. Magd. X11., Cap. 5, en Illyr. Kat. Test. Verit., Lib. 15, tit. Petri de Bruis, etc.*

A.D. 1155. Dit is de tijd waarin volgens Nicholas Sander (maar volgens Caesar Baronius, AD *1147),* er in de buurt van Toulouse, in Frankrijk, bepaalde nederige mensen waren, die door andere schrijvers boeren genoemd, maar die naar behoren apostelen werden genoemd, dat wil zeggen volgelingen van de apostelen. Van hen wordt beweerd dat ze alleen de apostolische geschriften zouden bevatten, en dat zij daarom de kinderdoop veroordeelden, evenals het vagevuur, biddend voor de doden, de aanroeping van de heiligen, enz.

Er kan hier meer in verband worden gebracht, maar omdat sommigen de kroon van de martelaren hebben bereikt, en we daarom later vollediger moeten spreken met betrekking tot hen, zullen we de zaak tot die tijd verlaten, terwijl we ondertussen tevreden zijn dit goede beroep, en verwierp het kwaad. Zie hierover, P.I. T*wisck,. Chron., Pagina 469, kol. 2,* van Nicol. *Sand., Hist. der Mart. Doops- ges.,* A. 8, *D. Anth. Jac., Fol.118;* ook *Bapt. Hist., Blz. 599. H. Montanus Niehtigh., Pagina 84, etc.*

AD 1160.- Dit is het jaar dat, vanouds, met vreugde werd opgemerkt door vele vrome en goedbedoelende Christenen, die een hekel hadden aan het pausdom; en waarin zelfs tot de dag van vandaag geen enkelen van de godvrezenden zich verheugen. Want toen, en vooral kort daarna, ontvingen het pausdom en haar bijgeloof de zwaarste slag die we in de geschiedenis lezen; en de Goddelijke waarheid, die, bijna tot op die tijd, in veel opzichten leek, met de meeste gruwelen vertrapt te worden, verheugde nu vreugdevol haar hoofd en zegevierde. De Leer tegen de kinderdoop, het vloeken van eden, oorlog, kort gezegd tegen bijna alle kwade praktijken en perverse aanbidding van de Roomse kerk, waarvan men vroeger alleen maar durfde te spreken met angst en beven, en dat vaak alleen in privé, was nu ~ stoutmoedig, ja, vaak, publiekelijk gepredikt en verdedigd, en niettegenstaande de dreigementen van de paus van Rome, gehandhaafd. Dit werd het eerst begonnen door Peter Waldo in Lyon, in Frankrijk, en uitgevoerd door zijn opvolgers; echter, om de zaak systematisch te behandelen, zullen we beginnen met de bekering van Peter Waldo en dan doorgaan naar zijn opvolgers.

VAN DE BEKERING VAN PETRUS WALDUS EN

DE OPKOMST VAN DE WALDENZEN, ENZ.

M. Matthias Flaccius Illyricus (in zijn *catalogus Testitum heritatis, tussen fol. 263 en fol. 277, volgens Jac. Mehrning in Baptist Hist., Blz. 601),* schrijft: "Over ***AD 1160***, waren een aantal van de voornaamste burgers van Lyon samen, en spraken over verschillende zaken, zoals gebruikelijk in het zomerseizoen, in Italië en Frankrijk. Terwijl ze aldus bij elkaar stonden, viel een van hen plotseling neer op de grond en bleef dood voor hun ogen. "Deze vreselijke gebeurtenis, een voorbeeld van de sterfelijkheid van de mens, en van de Goddelijke toorn, maakte een van hun aantallen doodsbang, namelijk, Peter Waldo, een man die heel rijk was, hij begon na te denken en besloot (gedreven, ongetwijfeld door de Heilige Geest), om zich te bekeren, zijn leven te veranderen en meer ijverig te zijn in de vrees voor God dan hij tot nu toe was geweest Hij begon daarom aalmoezen royaal te verdelen, en op geschikte tijden, om zijn huisgezin en anderen die bij hem kwamen in het licht van het goede te plaatsen, en hen te waarschuwen tot berouw en ware godsvrucht." Toen hij aldus enige tijd had geleefd, veel goed gedaan voor de armen, en hoe langer hoe ijveriger om te leren, maar ook om anderen te onderwijzen, kwamen de mensen ook meer en meer naar hem toe; hij begon daarom hun eigen ideeën, maar de Heilige Schrift, aan hen voor te leggen en uit te leggen en te onderwijzen in de gewone Franse taal. Maar de bisschop en de prelaten, die, zoals Christus zegt, de sleutel hebben van de hemel, en toch zelf niet ingaan, noch kunnen verdragen van anderen om binnen te komen, waren zeer verontwaardigd dat deze (naar hun mening) ongeleerde en gewone man, de heilige Geschriften in de landstaal zou brengen, en hetzelfde zou uitleggen, en dat al grote aantallen kwamen in zijn huis, die hij instrueerde en vermaande. Maar hij was zeer ernstig om zowel de eer van God als de redding van mensen te bevorderen; en de mensen waren zo gretig naar het Woord van God, dat in de kerken, niet zuiver werd geleerd, noch in het openbaar, dat zij niet konden worden afgewezen door het bevel van deze papistische Farizeeën en hogepriesters; daarom zeiden zowel de leraar als de onderwezenen dat iemand God eerder moest gehoorzamen dan de mensen. Waldo besloot daarom, niettegenstaande de bevelen van de goddelozen, de hongerige Christenen te ondersteunen, - niet alleen met zijn tijdelijke goederen, die, dankzij de gulle verdeling, elke dag afnamen, - maar ook met het Woord van God, en goede instructies en vermaningen. Waarop de prelaten, door tirannie en onchristelijke decreten, probeerden de eenvoudige en ware aanhangers te onderdrukken en uit te roeien. Zo werden Waldo en zijn volgelingen aangevallen, ze excommuniceerden hen allen. Niet lang daarna, toen zij zagen dat zij ook door excommunicatie niet van hun doel konden worden afgeschrikt, degradeerden zij hen in ellende, vervolgden zij hen met opsluiting, het zwaard en vuur en behandelden hen zeer gruwelijk, opdat zij zouden worden gedwongen, op te houden wegens leed en gevaar, en uit Lyon te vertrekken en zich in verschillende landen te verspreiden. Het is vermoedelijk dat de gemeenten van Waldo, of sommigen van hen, die hij in Lyon onderwees, daar vier of vijf jaar waren, totdat zij geheel uit die stad werden verdreven. Want Waldo was een man van machtige vermogens, en hij zou vele verwanten hebben gehad, en daarom niet in een korte tijd kunnen worden gecontroleerd of onderdrukt; bovendien richtte hij zich niet onmiddellijk tegen Paus en papen. *Bapt. Hist., Pagina 601- 4, voor Matt. Flacc.*

Claude de Rubis vertelt, dat Waldo en zijn volgelingen volledig waren uitgesloten uit Lyon; terwijl Albert de Capitaneis zegt dat ze niet volledig konden worden uitgewezen. We hebben niets verder kunnen vaststellen over deze eerste vervolging, behalve dat de Waldenzen, zo genoemd naar Waldo, na zijn ontsnapping uit Lyon, hem volgden en vervolgens in verschillende groepen in verschillende landen verspreidden. *Balthas. Lydius, History of the Waldenses, gedrukt in Dortrecht, 1624, 1e boek van het eerste deel, cap. 1, pagina 3, kol. 1. Claud. de Rub. Hist., P. 269. Albert,, Capittel in 't Boek van de oorsprong van de Waldenzen, pagina 1.*

OPMERKING - Petrus Blesensus, een geleerd man, bekend door zijn geschriften, leerde in **1167** dat Rome het ware Babylon was waarvan Johannes heeft geprofeteerd; dat de officieren van het Romeinse hof echte harpijen waren, en de priesters, echte kalveren van Betel, priesters van Baal, Egyptische afgoden, en dat in Rome alles voor geld te krijgen was. *Kron. van den Onderg., pagina 479, kol. 1, van Merula, fol. 767.*

Anno **1170** *na Christus.* Voor het jaar *1160 schreven* we verslag uit over Peter Waldo en zijn bekering, evenals over het feit dat hij velen die in de duisternis van het pausdom zaten naar het licht van het heilige Evangelie bracht. Van deze mensen wordt gezegd dat ze in Leer, geloof en leven als de apostelen waren, van wie we melding maakten voor het jaar *1155*, en verklaarden dat zij tegen kinderdoop, vagevuur, enz. waren. De opkomst van deze mensen, genaamd Waldenzen en Albigenzen, is vastgesteld rond AD *1170*, dat wil zeggen, tien jaar nadat Peter Waldo hen begon te onderwijzen; welke zaken van belang zijn, worden hierna vollediger en grondiger behandeld. Vergelijk *Bapt. Hist., Pagina 599*, met *Nietigh., Pagina. 85; ook, Inleiding tot de Martelaren "Spiegel, hoofdstuk 50,* hoofdstuk *1, 2,* (hoewel de voornaamste opkomst van die mensen daar op AD *1176 staat)* van *Bar. in Chron., AD 1176,*num. 1, 2, 3.

OPMERKING - Uit verschillende oude schrijvers blijkt dat de Waldenzen, of tenminste mensen die hetzelfde geloof hadden, al lang vóór *1170* bestonden, ja, ***vóór 1160;*** ziende dat ze al in het jaar *1160* zo groot waren geworden, dat ze vóór een synode naar Rome werden geroepen en daar als hardnekkige ketters veroordeeld werden. *Johan. de Oppido.* Hetzelfde gebeurde in *1164* na Christus, in de synode van *Tours, Bapt. Hist., P. 676.* Daarom, wanneer hun begin vast AD *1170 is*, moet dit niet begrepen worden van hun oorsprong, maar van *hun opgang, vooruitgang en grootste welvaart.*

VAN DE VERSTROOING EN DE VERSCHILLENDE NAMEN VAN DE WALDENZSEN

Toen Peter Waldo met zijn aanhangers, door de wrede haat van de papisten, vanwege zijn geloof de stad Lyon moest verlaten, werden zij gedistribueerd en verspreid in verschillende delen van de wereld, en kregen zij daarom verschillende benamingen, met betrekking tot de plaatsen waar ze woonden, evenals met betrekking tot hun geloof, en de beschuldigingen die tegen hen werden ingebracht, vooral door de Romanisten.

In de *geschiedenis van de Waldenzen,* door D. *Balthasar Lydius, 1e boek van het eerste deel, cap. 3, pagina 4,* kol. 2 en *pagina 5, kol.* 1, wordt het volgende verslag gevonden van de verschillende namen van genoemde mensen: "Zij noemden ze in de eerste plaats Waldenzen, naar Waldo, die een staatsburger van Lyon was; en naar het district Albi, noemden ze hen ***Albigenzen.*** En omdat zij die zich aan de leer van Waldo hielden, Lyon verlieten, ontdaan van alle menselijke middelen, en het grootste deel van hun goederen achter moesten laten, werden zij spottend genoemd: *de armen van Lyon.'* In Dauphine werden ze spottend: Chaignards, dat zijn honden, genoemd. Ook omdat een deel van hen de Alpen overstaken, werden ze "Transmontani genoemd." Naar Jozef, een van Waldo's discipelen die predikten in het bisdom Dije, Lower Dauphine, werden ze "Josephisten genoemd." In Engeland werden ze Lollards genoemd, naar Lollardus, een van degenen die daar predikten." Naar twee priesters, Henry en Esperon, die de leer van Waldo in de Languedoc onderwezen, werden ze Henricians en Esperonisten genoemd. "Naar Arnold, een van hun predikanten of leraren, die predikte in Albigeois, werden ze Arnoldisten genoemd." In Province werden ze, in een onbekende taal, Siccars genoemd. "In Italië werden ze Fratricellii genoemd, dat zijn *Kleine Broeders,* omdat ze als broers in echte eenheid leefden." Ook, omdat ze geen andere rustdag of feestdag dan de zondag observeerden, werden ze Insabbathi of Insabbatha's genoemd, die is, zonder sabbatten, of het niet observeren van sabbatten." Omdat ze voortdurend onderworpen waren en lijden ondergingen, werden ze Patarins of Patariëns genoemd, dat wil zeggen, Lijdenden, van het Latijnse woord pati, lijdzamen." Omdat zij, als armen zwervers, vluchtten en reisden van land tot land, ze werden Passagenes genoemd, dat is reizigers of landlopers. "In Duitsland werden ze Gazares genoemd, wat betekent, Vervloekt en Afschuwelijk; maar zo is de paus van Rome altijd gewend om diegenen te roepen die zich verzetten tegen het Romeinse geloof." In Vlaanderen werden ze Turilupini genoemd, dat wil zeggen, Dwalenden als met Wolven, omdat ze vanwege de vervolging vaak werden gedwongen zich te verbergen en te leven in de wildernis en bossen, dicht bij Wolven."

Soms werden ze genoemd naar de regio of het district waar ze woonden, zoals Albigenses, vanuit Albi; Toulousians, uit Toulouse, Lombards, uit Lombardije, Picards, uit Picardië, Lyonists, uit Lyon, Bohemians, uit Bohemen."

Daarna wordt de oorsprong en oorzaak van genoemde namen, volgens Jean Paul Perrin Lyonnois, die hetzelfde heeft opgemerkt, verder uitgelegd door D. Balthasar Lydius, in zijn verhandeling over de verschillende namen van de Waldenzen, 3d hoofdstuk van Perrin, vanaf pagina 48, kol. 1, tot pagina 82, kol. 2; waarin de ware onschuld en de ongerechtigheid van die mensen, hoewel ze soms slechte namen werden genoemd, in alle eenvoud en helderheid wordt gedemonstreerd.

Maar dat hier niets mag ontbreken, zullen we, voor aanvullende informatie, onderbrengen in een aantal andere namen van de Waldenzen, overgenomen door B. Lydius (van J.P. Perrin), maar vermeld door Abr. Mellinus, in zijn Geschiedenis van de Vervolging en Martelaren, voor AD 1619, fol. 449, kol. 3, 4, door misdrukken, maar correct moet het zijn:, fol. 439, kol. 3, 4 en enkele verder uitgebreid. Want, onder andere, schrijft hij daar, dat zei dat mensen ook " Katharen werden genoemd, dat wil zeggen, ketters, {[katharen is latijn zuivedren]} omdat zij door hun tegenstanders ketters werden genoemd." Ze werden tollenaars genoemd, omdat ze door de Romanisten vergeleken werden met tollenaars of open zondaars. "Van het Latijnse woord lolium, wat onkruid betekent, werden ze Lollards genoemd, hoewel, zoals hierboven vermeld, deze naam ook aan Lollardus, een leraar, werd gegeven,

maar ze werden vergeleken met lolium, een onkruid dat groeit onder het koren, omdat zij (volgens de papisten) moeten worden uitgeroeid als het onkruid tussen de maïs, deze naam hebben ze ook behouden in Duitsland, Sarmatia, Livonio," enz., "Ze heetten Runcari omdat ze in de buurt van Runcalia woonden, niet ver van Piacenza." Ze werden Barrini genoemd, van de berg Barrio van Barian, een plaats in het district Crema in Italië. Ook Cotterellos, omdat ze op de bergen leefden, bekend als de Cottische Alpen. Ze werden ook Comisten genoemd, omdat ze in de stad Como in Italië woonden." In Duitsland werden ze Grubenheimer genoemd, dat zijn de grotbewoners, omdat de noodzaak hen dwong ondergronds te leven, in kuilen en grotten." In Frankrijk werden ze Texerants genoemd, dat wil zeggen wevers, omdat er onder hen veel wevers waren.'

Deze en soortgelijke namen hebben de Waldenzen in vroegere tijden gekregen; die we nodig achtten om kort op te merken, opdat de lezers, in het vervolg van onze geschiedenis, wanneer over deze of soortgelijke personen wordt gesproken, mogen weten wie en van welk geloof zij waren.

DAT DE WALDENZEN DIE VAN ÉÉN GELOOF WAREN MET DE DOPERSEN (OOK GENOEMDE DOOPSGEZINDEN

Hoewel Peter Waldo, van wie de Waldenzen hun naam hebben afgeleid, werd bewogen met een ware ijver voor de Goddelijke en evangelische waarheid; ja, zodat in het begin zeer velen, door zijn leer en leven, brandden als met een hemels vuur, en ijverden met hem voor God en de zuivere waarheid; maar niet allen bleven standvastig in de waarheid; wat lijkt mede te zijn veroorzaakt doordat ze in verschillende landen zijn verspreid en door de vervolgingen van elkaar zijn gescheiden.

Sommigen werden ook wel Waldenzen genoemd, hoewel ze geen gemeenschap met hen hadden en nooit echte broeders waren met deze mensen.

Anderen, hoewel ze ooit leden van die kerk waren geweest, hadden zich bij anderen aangesloten en dus verzaakt, hetzij uit angst voor de dood, hetzij om een andere reden, hun vroegere belijdenis, vooral in het artikel van de zachtmoedigheid en het geduld van Jezus.

Anderen, niettegenstaande het feit dat ze wereldse ambten vervulden, ja, soms zelfs betrokken bij oorlog, werden Waldenzen of Albigenzen genoemd hoewel verkeerd, zoals op de juiste plaats zal worden getoond; alleen (zoals kan worden geconcludeerd) om de reden, dat sommige Waldenzen of Albigenen onder hun bescherming leefden, die werden getolereerd in hun doopstellingen, of anderszins door hen werden goedgekeurd.

Wij zullen daarom alle personen overslaan betreffende wie het bewijs bestaat dat zij alleen de *naam* Waldenzen droegen, maar niet daden hadden; en wenden ons tot degenen van wie de oude geschiedenis getuigt dat zij de naam zowel in geloof als in leer bevestigen.

Sebastian Franck, in Chron. van de Ord. en Sect. der Rom., fol. 153, kol. 3, schrijft, dat de Waldenzen in tweeën verdeeld waren, of, zoals sommigen beweren, drie afdelingen, waarvan er één, in alle opzichten, dezelfde leerstellingen hield met de Dooposgezinden (Baptisten), hebbend alle dingen gemeen. Ze dopen geen kleine kinderen en geloven helemaal niet in de aanwezigheid van het lichaam van de Heere in het Avondmaal. Een beetje eerder zei hij: "Ze roepen geen heiligen of schepselen aan, maar alleen God; ze zweren helemaal niet, ze beschouwen dit ook als ongepast

voor een Christen, ze hebben ook geen beelden en buigen niet voor die noch aanbidden ze; ze beweren, dat het sacrament niet aanbeden moet worden, maar Christus, aan de rechterhand van Zijn Vader en God, in Geest en in waarheid; zij willen geen bedelaars onder hen, maar helpen en helpen elkaar als broeders." Zie over hen, Seb. Franck, Chron. Rom. Ketter, fol. 121, kol. 2. Inleiding, pagina 50, kol. 2. H. Montanus. Nietigh., Pagina 86, Jac. du Bois contra Montanum, pagina 158.

Dit zijn de ware Waldenzen, die we hebben gekozen en die het doel van ons hele verhaal zullen zijn.

HOE DE WALDENZEN DOOR DE ROOMSEN WEDERDOPERS GE NOEMD WORDEN

Dit wordt door Jacob Mehrning op verschillende plaatsen aangegeven. nadat hij op het getuigenis van oude schrijvers heeft verklaard dat zij werden geroepen door de eigenaardige namen van hen die eerder al Anabaptisten werden genoemd. "Van Berengarius", zegt hij (Bapt. Hist., blz. 666), " zij werden Berengaren genoemd, van Peter de Bruis, Petrobrusians, van Henry Henricians, van de apostelen, Apostolics, van Peter Waldo, Waldenzen, enz. Onder ons Duitsers, schrijft hij (p. 695, 696)," de Pauselijke, Lutherse en Calvinistische kinderdopers noemt ze minachtend Weder-dopers, in Nederland worden ze Mennisten genoemd, van Menno Simons, een van hun belangrijkste leraren.'

Dus, volgens dit getuigenis, kwamen de oude Waldenzen in geloof overeen, niet alleen met Berengarius, Peter Bruis, Henry Tholossanus, en de Apostolischen, van wie we eerder een verklaring hebben gegeven; maar ook met de Doopsgezinden of baptisten van tegenwoordig, die door bijna alle anderen in het zogenaamde Christendom worden gestigmatiseerd met de minachtende benaming van *anabaptisten*, evenals hun voormalige broeders, werd zo de bovengenoemde Waldo genoemd door diegenen van wie zij gescheiden waren, namelijk de papisten.

Op pagina 677 en 678 worden deze Waldenzen verschillende keren anabaptisten genoemd, met de stelling dat ze ***lang voor de tijd van John Huss in Polen en Bohemen woonden,*** evenals in Frankrijk, zoals in die plaats wordt opgemerkt. Van Hagecus, Dubravius, Micchovius, Cromerus, Jacob Usserius, Jounetus, M. Glaneus, Keyser's Car. Edict.

Het is waar, dat door sommige van de genoemde pauselijke auteurs deze mensen in een heel slecht daglicht staan, zowel met betrekking tot hun geloof als hun leven; echter, de schrijver van de Geschiedenis van de Doop weerlegt deze representatie, zeggende (blz. 679, van M. Flaccius en Cent. Magd.), dat ze belasterd werden door hun aanklagers, en dat ze in Leer en leven erg vroom waren, orthodox en Godzalige Christenen.

Hoewel we hier zouden kunnen stoppen, als voldoende bewezen, dat de oude Waldenzen één volk waren met de Doopsgezinden [baptisten] van vandaag, maar aangezien dit een veel betwist punt is, zullen we voor verdere bevestiging een paar meer getuigenissen van Pauselijke schrijvers toevoegen.

Abt Peter Cluniacensis, in het eerste artikel van Peter Bruis en Henry Tholossanus, maakt melding van het geloof van de Waldenzen en zegt dat "zij (met de twee mannen) ontkenden dat kleine kinderen in de jaren van hun onwetendheid gered kunnen worden door de doop van Christus, en volgehouden, dat het geloof van een ander hen niet kan helpen, omdat zij hun eigen geloof niet kunnen

gebruiken." Vandaar dat zij zeiden: "Hoewel de kinderen door de papisten gedoopt zijn, toch zijn ze, omdat ze niet kunnen geloven, in hun kindertijd die hen verhindert, in geen geval gered worden door de doop. Maar we kiezen een juiste tijd van geloof, *en dopen geen mensen opnieuw,* zoals ons wordt beweerd, wanneer zij hun God kennen en bereid zijn in Hem te geloven; maar wij dan dopen hen dan goed, opdat niet zouden kunnen zeggen, dat zij al recht gedoopt zijn, hoewel zij gedoopt waren in hun kleutertijd; maar niet gedoopt zijn met de doop des geloofs waardoor de zonde is weggewassen." Dit zeggen de Waldenzen gewoonlijk, zegt de schrijver. Bapt. Hist., Pagina 687.

De schrijver van de Historie der Heilige Doop maakt de volgende opmerkingen over de twaalfde van de Magdeburg Centuries, fol. 428, 429, "Over de oorsprong van de Waldenzen, die van Peter Waldo voortgekomen is, verhaalt Mellinus al hetgeen hierboven van Flaccius werd gegeven. Vandaar dat al zijn discipelen, volgelingen en aanhangers waren in die tijd Wederdopers genoemd werden door de kwaadaardige papisten; en ook, *Armen van Lyon,* van welke naam zij zich niet hoefden te schamen omwille van Christus, die ook, omwille van onszelf, Die arm werd, opdat Hij door Zijn armoede ons rijk zou maken. Maar wanneer zij vervolgens door vervolging werden verspreid van Frankrijk naar andere landen, zoals Engeland, Polen, Livonia, (Lijfland) enz., werden hen andere namen gegeven." B. H., pag. 695.

Hier wordt nadrukkelijk gesteld dat de Waldenzen uit de oudheid door de pausen werden aangeduid met de naam Wederdopers, ongetwijfeld omdat zij opnieuw doopten diegenen die in hun kindertijd al waren gedoopt, of in ieder geval daarna, toen zij het geloof hadden beoefend; want dit zijn woorden van de Waldenzen zelf, zoals hierboven is aangetoond. Bovendien, dat genoemde volk uit Frankrijk verspreid was, niet alleen naar Engeland, Polen en Livonia, maar ook naar vele andere landen, ja, bijna over de hele bekende wereld, is eerder gedeeltelijk bewezen en zal hierna, indien nodig, worden nog meer aangetoond.

Bapt. Hist., Pagina 710. D. Vicecomes (lib. 2, cap.2), geeft het bewijs uit Bernhardus, dat de Waldenzen anabaptisten waren, zoals de goddelozen nu de Christendopers hen Doopsgezinden (baptisten) noemen, die niet in de kinderdoop geloofden.

Dus, het is zeker duidelijk en duidelijk gezegd dat de Waldenzen wederdopers waren, althans dat ze bij die naam werden genoemd; de reden waarom wordt ook getoond, namelijk omdat zij, zoals de baptisten van tegenwoordig, niet in de kinderdoop geloofden.

Jacob Mehrning, nadat hij had opgemerkt dat de Waldenzen anabaptisten werden genoemd, zegt (pag. 696): "Maar hun juiste, en ware naam is en zou moeten zijn: Christenen en Christendopers, omdat zij volgens de gebod en verordening van Christus, niemand anders dan diegenen die volgens Christus' doopverordening, Christus kennen uit Zijn heilig Evangelie, in Hem geloven, en op een dergelijk geloof terecht worden gedoopt in de Naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest."

VERSCHILLENDE GETUIGENISSEN DAT DE WALDENZEN KINDERDOOP HEBBEN AFGEWEZEN

In de Baptistengeschiedenis van Jacob Mehrning wordt het getuigenis van Reinerius geïntroduceerd, vroeger een priester in de orde van dominicanen, die leefde in en rond de tijd van de opkomst van de Waldenzen, en die het volgende geeft met betrekking

tot hun geloof. De Waldenzen zeggen, "dat het wassen in de doop aan zuigelingen nutteloos is." Zie hierover, Bibliotheca Patrum, Tom. 13, pagina 300. Ook H. Montanus Nietigh., Pagina 86, die ook overeenkomt met de belijdenis die Jean Perrin in zijn Historie van de Waldenzen, relateert, art. 7.

Op pagina's 618 en 619 worden verschillende artikelen geciteerd uit een heel oud boek, dat op papistische wijze aan hen als *dwalingen* wordt toegeschreven, hoewel ze correct en volgens de waarheid hierover spraken.

1. Ze verwerpen alle sacramenten van de kerk (dat wil zeggen, zoals ze werden toegediend volgens de Roomse gewoonte).

2. Van het sacrament van de heilige doop zeggen zij dat de vragen van de catechismus tevergeefs zijn [dat wil zeggen, voor zuigelingen, die dergelijke vragen niet begrijpen en niet het vermogen hebben om daarop te antwoorden; waarbij ze de kinderdoop voldoende afwezen, wat niet de gewoonte was om toe te dienen zonder de vragen te stellen aan de onverstandige kleine kinderen.

3. Dat de absolutie die wordt uitgesproken over zuigelingen (bij de doop) nutteloos is.

4. Dat de Peetvaders (die gewend waren om de geloofsbelijdenis uit de mond van het kind te reciteren) niet begrijpen wat zij de priesters antwoorden.

Zowel bij het vierde als bij het derde artikel wordt niet alleen de kinderdoop zelf afgeschaft, maar ook de aanhorigheden van absolutie en peetvaders worden bespot en een ijdele, nutteloze en belachelijke prestatie genoemd. Maar in het eerste artikel al, waar het wordt gezegd, dat zij alle sacramenten van de (Roomse) kerk verwierpen, waaronder de kinderdoop niet één van de minste was, maar een van de belangrijkste; het wordt duidelijk geleerd, dat zij helemaal niet geloofden in de kinderdoop, maar net als andere oude pauselijke instellingen, vertrapten het onder hun voeten en verwierpen het.

Van het oude boek, dat aan Reinerius wordt toegeschreven, zijn de Waldenzen belast met verschillende andere dingen met betrekking tot hun geloof; waarvan, in de negende en tiende beschuldiging, het volgende wordt gezegd met betrekking tot de doop (blz. 629, artikel 9): "Wat de doop betreft, dwalen sommigen (hij bedoelt de Waldenzen) en zeggen: 'zuigelingen worden niet gered door de doop, Marcus 16:16. Maar wie gelooft en zich laat dopen, zal behouden worden, maar het kind gelooft niet en wordt daarom niet gered (door de doop).' Daarop antwoordt de priester Reinerius: 'Het kind wordt gedoopt op het geloof van de ouders;' ergo."

Artikel 10 bevestigt het voorgaande; alleen behandelt het ook van iets meer, namelijk van het opleggen van handen, wat gewoonlijk werd gedaan onder de Waldenzen, bij de doop, aan de volwassen catechumenen. Ze bestraffen hierin ook de gewoonte die de priesters hadden, het ondervragen van de Peetvaders die met kinderen naar de doop zouden komen, in een onbekende taal; waarop de Peetvaders dan antwoordden, zonder te weten wat hun werd gevraagd. Dit nemen de Waldenzen ook als een reden om de kinderdoop en het kinderdoperse bijgeloof af te wijzen. Hierop antwoordde Reinerius echter: "Laat kleine kinderen tot Mij komen". Mat. 19.

Op pagina 733, de Centuria XIII, cap. 5, fol. 216, 217, wordt door Cesarius verklaard dat de Waldenzen en Albigenzen de doop verwierpen en zeide, dat de doop geen deugdzaamheid bezat en nutteloos was; waarmee ze bedoelde de kinderdoop, die

wordt toegediend zonder Lering en geloof; want anders beschouwden de Waldenzen de doop van Christus, die volgens Zijn inzetting wordt bediend, zeer hoog.

P.I. Twisck, die begint met het schrijven van de Waldenzen voor het jaar 1100, noemt ze met de naam Broeders, en zegt dat ze zich verzetten tegen de kinderdoop. Zijn woorden zijn deze: "Het is duidelijk van de schrijvers dat er in deze tijd en kort daarna de Waldenzen of Albigenzen Broeders waren, die zich verzetten tegen de pauselijke dwalingen en de kinderdoop." Chron. 11e boek, 423, col. 1. Pagina 280

Dit wordt bevestigd door de schrijvers van de Introductie in de de Martelaars-spiegel, pagina 50, col. 1, die met of uit Baronius zeggen dat ze onder andere van mening waren dat de kinderdoop niet noodzakelijk is voor de zaligheid.

We komen uiteindelijk bij de getuigenis van Jean Paul Perrin Lionnoys, die volgens de vertaling van **B. Lydius** ook het voorgaande bevestigt, hoewel de vertaler, Lydius, evenals I.M.V., heeft geprobeerd die overtuiging van de kinderdoop bij de Waldenzen een ander aanzien te geven; het zal echter voldoende blijken uit de zaak zelf, wie eerlijker is geweest, de auteur of de vertaler. We gaan daarom ons werk voortzetten en laten dit tot het oordeel van de lezer.

In het derde hoofdstuk van het eerste boek van het Historie van de Waldenzen zijn verschillende dingen waarvan de papisten de Waldenzen beschuldigden met elkaar in verband te staan; waarvan sommige waar waren en sommige onjuist. Onder hen wordt melding gemaakt van hun opvattingen tegen de kinderdoop, die in deze woorden wordt uitgedrukt: "De vierde laster was dat zij de kinderdoop afwezen." Lib. 1, deel 1, Hist. Waldenzen, cap. 3, pagina 6, kol. 1, van St. Bernh., Horn. 66 op Cant.

Deze dingen ***heeft B. Lydius (p. 10) trachten te weerleggen, alsof de Waldenzen de doop van hun kinderen uitstelden, niet als gevolg van gemis aan geloof, maar uit noodzaak door gebrek aan leraren;*** *waarin hij het eens is met zijn collega,* Abraham Mellinus, prediker van de Calvinisten, in de St. Anthonie Polder; die, opmerken dat verschillende schrijvers getuigen dat de Waldenzen hun kinderen ongedoopt hebben achtergelaten, zegt (Hist. Mart., 435, Kol.3) "Dat de kinderen van de Waldenzen vaak vrij oud moesten worden voordat zij de doop konden ontvangen, was geen vrijwillige zaak van hun kant, maar vanwege het gebrek aan leraren, want de oogst tussen hen was groot, maar de arbeiders weinigen, die de sacramenten konden bedienen, vooral de doop, die zij hoog achtten. Vandaar dat, aangezien hun predikers vaak wijd en zijd werden verspreid, door het geweld van vervolging, of naar andere landen waren gegaan om te prediken, zij vaak werden gedwongen om stel de doop van hun kinderen uit, en zo gebeurde het dat hun kinderen niet zelden bijna ouder worden, voordat ze de doop konden verkrijgen.' Tot zover, A. Mellinus.

Maar wie ziet niet dat dit slechts een verzinsel is, ja, een kunstgreep, waardoor niet alleen Lydius, maar ook Mellinus, *beide sterke Calvinisten, trachten het op de Waldenzen te dwingen dat ze de kinderdoop niet als een kwestie van geloof weglaten, maar uit noodzaak.* Want dat ze het niet uit noodzaak hoefden na te laten, of door gebrek aan leraren die de doop bedienden; (zo ze anders het kinderdoop oprecht verstaan hadden), blijkt uit verschillende auteurs; want zij hadden hun kerken, die niet zonder leraren konden zijn, niet alleen in koninkrijken, vorstendommen, graafschappen en provinciën, maar zelfs in bijna elke stad, zoals we nog meer zullen laten zien, op de juiste plaats. Wie kan dan geloven, dat zij uit nood, door gebrek aan

leraren, hun kinderen ongedoopt lieten, ja, hen lieten opgroeien tot zij ouder werden, zonder de doop?

Het is daarom duidelijk dat zij hun kinderen niet ongedoopt hebben achtergelaten uit noodzaak of door gebrek aan leraren, maar vanwege hun geloof; omdat het vasthouden aan die doop zonder geloof niet tot redding kon leiden, zoals blijkt uit de belijdenissen die zij in die tijd al beleden. ***Zo hebben zowel B. Lydius als A. Mellinus geen kleine blunder begaan door te trachten de kinderdoop bij de Waldenzen te verdraaien,*** waarvan zij blijkbaar nooit in een dergelijk licht hebben gedacht; en hen de doop in het geloof te ontzeggen, hetgeen zij zo vele keren hadden beleden.

Maar zoals het kompas, hoewel het punt oost, west of zuid wordt gekeerd, uiteindelijk terugkeert naar het noorden; dus het is ook met de waarheid; hoewel ze van haar juiste plaats wordt gedwongen, zal ze er uiteindelijk op terugkomen. Dit is hier het geval; want, zei de vertaler, die eerst van plan was te bewijzen, dat de Waldenzen de doop niet alleen op geloof, maar ook zonder geloof, aan zuigelingen werd bedienden, die zegt op een andere plaats *dat het altijd met geloof en bekering werd toegediend*. Want wat wordt er nog meer aangegeven door de woorden, dat zij de sacramenten (dat wil zeggen niet alleen het Avondmaal, maar ook de doop) hebben ontvangen met geloof en berouw, en dit onveranderlijk? Zo staat vermeld in het eerste boek van het derde deel van de *Historie van de Waldenzen*, cap. 9, pagina 138, kol. 1, art. 8.

Als dan niet alleen het tweede, maar ook het *eerste sacrament*, zoals het wordt genoemd, namelijk de doop, met geloof en bekering wordt ontvangen, kan niet worden gezegd dat het werd toegediend aan zuigelingen, aangezien deze noch kennis noch bekwaamheid hebben om geloof, of om berouw te tonen, en dus het fundament missen waarop de doop door de Waldenzen werd beheerd.

In het traktaat van de Waldenzen, wat betreft de werken van de Antichrist, worden verschillende verwijten tegen de paus van Rome en de Roomse kerk behandeld; er wordt onder andere gezegd, nadat in het tweede artikel behandeld is: "Het derde werk van de Antichrist bestaat hierin, dat hij de vernieuwing van de Heilige Geest toeschrijft aan het externe, dode geloof (namelijk aan de geloofsbelijdenis die de Peetvaders zijn) wordt gebruikt om te reciteren bij de doop, alsof het vanaf de mond van de kinderen komt), en dat hij de kinderen in dat geloof doopt, en doet alsof door deze doop ook de wedergeboorte moet worden verkregen." Geschiedenis van de Waldenzen, 3d boek, 3d deel. Tract. Tegen de Antichrist, Art. 3, pagina 162, col. 1, pagina 163, kol. 2.

Op een andere plaats wordt uit Reinerius deze beschuldiging tegen de Waldenzen geciteerd: "Ze veroordelen veel dingen in de (pauselijke) sacramenten en zeggen dat de Doop van zuigelingen hen niets oplevert." B. Lydius, Tractaet van de Kerke, pagina 86, kol. 1.

Nu we voldoende bewezen hadden dat de ware Waldenzen niet alleen Doopsgezinden werden genoemd, maar dat ze ook daadwerkelijk de kinderdoop betrachten, gaan wij over tot andere artikelen van hun leer, die zij gemeenschappelijk hadden met de huidige Doopsgezinden.

HET GELOOF VAN DE OUDE WALDENZEN OVER **HET OVERHEIDSAMBT**

Het is helemaal duidelijk, dat de ware Waldenzen, zowel in hun begin als in hun vooruitgang, geen seculiere macht en autoriteit zelf hebben aangenomen, maar ze verlieten, er ook voor vluchtten. Dit blijkt in de eerste plaats van degenen die de bedenkers waren, of althans, geen onbeduidende vertegenwoordigers van hun religie, namelijk Peter Waldo en Johan van Lyon, beiden invloedrijke en zeer rijke mannen, die vrijwillig afstand deden van hun rijkdommen, en leerde hun volgelingen om hetzelfde te doen - om niet alleen heerschappij af te wijzen, maar ook de middelen die daartoe aanleiding gaven, en om tevreden te zijn met dingen die ze nodig hadden voor een bescheiden en nuchter manier van leven. Om deze reden werden ze niet alleen Waldenzen genoemd, maar ook *Armen van Lyon*. Zie *Bapt. Hist., Blz. 599. H. Montanus., Pagina 85.*

Hieraan behoort ook dat, hoewel hun aantal groot was, zij geduldig leden wanneer zij gemarteld werden als schapen voor de slachting, na hun uitzetting uit Lyon; waaraan zij niet het minste verzet hadden geboden; waarover de oude geschiedenis een overvloedig bewijs levert en waarvan God ons tijd schenkt, zullen we vollediger op de juiste plaats opmerken.

Wat betreft wat de Waldenzen, lang nadat zij Lyon hadden verlaten, geloofden en leerden met verwijzing naar dit punt, wordt dit in een van hun artikelen als volgt uitgedrukt: "Maar Hij (Christus) oefende ook geen tijdelijke jurisdictie of autoriteit uit, in de staat van Zijn vernedering." *Abr. Mell., 2d boek, fol. 446, col. 2.*

Door deze woorden geven de Waldenzen aan dat, zelfs toen Christus geen tijdelijke autoriteit uitoefende in de staat van Zijn vernedering, ook zijn volgelingen hier geen dergelijke autoriteit zouden mogen uitoefenen, maar dat zij zelf onderworpen zouden moeten zijn aan wereldlijke autoriteiten, zoals het gehele artikel toont, zowel in de voorgaande als in de volgende woorden.

In een ander artikel zeggen ze dat ze echt arm van geest zijn en, omwille van de rechtvaardigheid en het geloof, geen gezag uitoefenen, maar lijden onder vervolging. *Bapt. Hist., Pagina* 617. Dat was een vierde fout van hun eerste artikel, zoals de Roomsen het noemden.

DE MENINGEN VAN DE OUDE WALDENZEN **TEGEN OORLOG**

Hun vertrek uit Lyon, hun rondzwerven in het buitenland en hun steden, hun onschuldige en geduldige lijden, hun standvastigheid tot de dood, en dit alles zonder enig verzet, vergelding of zelfverdediging, gaven genoeg aan welk geloof dat ze hadden, en door welke geest ze werden geactiveerd.

In een oud perkamentenboek, vermoedelijk driehonderd jaar geleden geschreven, door een zekere priester genaamd Reinerius, worden verschillende zaken beschuldigd als beschuldigingen tegen de Waldenzen, die hij, in een bepaalde plaats, in drie artikelen omvat, die elk hij verdeelt zich vervolgens in secties.

In het tiende deel zegt hij: "Dat de paus en alle bisschoppen moordenaars zijn, vanwege de oorlog die zij doorstaan." *Bapt. Hist., Blz.* 617. *B. Lydius, 3. Traktaat van het Geloof van de Waldenzen, blz. 85, loc. 1, Art. 10.*

Dit geeft hij als een artikel van het geloof van de Waldenzen, noemde het echter een dwaling of een dwaalleer; maar hoe kan hij, die niet anders heeft geleerd, anders spreken?

Jean Paul Perrin Lionnoys, of zijn vertaler, beschuldigt de Waldenzen ook van het volgende, wat goed overeenkomt met het voorgaande: "Ten zevende (hij zegt) dat zij (de Waldenzen) volgehouden hebben, dat de paus doodzonde begaat, wanneer hij uitzendt om oorlog te voeren tegen de Turken, en dat zij eveneens doodzonden begaan, die hem gehoorzamen in het voeren van oorlog tegen de ketters." *Geschiedenis van de Waldenzen, 1ste deel, 1ste boek, cap. 3, pagina* 6, *col. 1.*

Wie kan niet zien dat dit artikel van de Waldenzen tegen oorlog is en alles wat oorlog kan worden genoemd? Ja, op een zodanige wijze, dat het er helemaal niets van toegeeft. Want als iemand zou moeten zoeken naar een rechtvaardige reden om oorlog te voeren, hoe zou hij er dan nog een rechtvaardig kunnen vinden, dan tegen de Turken? Maar het is onrechtvaardig tegen alle mensen; doch wij spreken ter vergelijking. Hoe kan men een grotere reden vinden om oorlog te voeren, dan tegen degenen die hij als ketters beschouwt? Want van zulke mensen was het gebruikelijk om te zeggen dat ze erger waren dan moordenaars, omdat ze zagen dat moordenaars alleen het lichaam doodden, maar er werd gezegd, zielen te doden. Niettemin bestraften de Waldenzen de paus voor dergelijke actie, ja verklaarden zij dat hij daardoor de doodzonde had begaan; evenals diegenen die zich hiervoor door de paus als instrument hebben laten gebruiken.

Wat wordt toegevoegd door de vertaler *(lib.1, deel 1, Hist Wald., Cap. 4, pagina* 11), voor uitleg, die echter veel meer tot kennisgeving dient, gaan we voorbij, als onwaardig voor overweging; en die vallen uit eigen beweging weg.

Ja, het lijkt erop dat de Waldenzen niet alleen vasthielden dat ze zelf misschien geen oorlog zouden voeren of doden, maar dat ze ook het recht van seculiere autoriteiten die Christenen wilden worden, ontkenden om te doden, zelfs als de personen die ze zouden moeten doden ter dood gebracht werden boosdoeners waren. Wat dit betreft vinden we in *Chronika van* P. *J. Twisck* dat de "Arme mannen", "Insabbathi" of "Waldenzen" leerden, dat geen enkele rechter die een Christen zou zijn iemand zou kunnen doden, zelfs niet een boosdoener. *Chron., Pagina 534, col.* 2, en *pagina 535, col.* 1, van *Chron. Seb. Fr., fol. 202, en Enc. Sylvio.*

Bovendien, in het verslag van Gabriel Prateolus en Guilielmo Reginaldus, die de beschuldigingen met betrekking tot de leer van de Waldenzen hebben opgemerkt, wordt ook deze aanklacht tegen hen gevonden: *Art. 17."*Zij (de Waldenzen) leren dat geen rechter iemand tot een straf mag veroordelen, waartoe zij voeren dat er staat geschreven:" Oordeel niet, opdat gij niet geoordeeld wordt.'" *A. Mell. 2e boek, fol. 434, col. 1, Eleneh. Haeres. Tit. Paup. de Lugd. Calvin Turcismi., Lib. 2, cap. 5.*

Als we opmerken wat G. Prateolus en G. Reginaldus toevoegen door middel van beschuldiging, laten we ze daarop antwoorden. Het is voldoende dat zij hierin zeer

dicht bij de waarheid kwamen; maar zij gingen te ver in wat de Waldenzen voelden met betrekking tot de doodstraf, namelijk dat autoriteiten niemand met de dood mogen straffen; dit deden zij op alle soorten straffen, alsof de Waldenzen de autoriteiten hadden bestraft voor het straffen van iemand, zelfs een grote overtreder, op wat voor manier dan ook; waarvan we ons niet bewust zijn *dat de Waldenzen zich ooit hebben verzet tegen een formeel artikel,* tenzij een bepaalde onder hen zulke opvattingen koesterde.

In de tussentijd blijkt het, zowel uit de laatste als uit de voorgaande getuigenissen, hoe buitengewoon angstig deze mensen waren in het geval iemand met de dood te straffen; zodat ze niet alleen wensten er zelf duidelijk van te zijn, maar ook in de seculiere autoriteiten tegen hetzelfde spraken. Nog meer pleitten ze voor openlijke oorlogsvoering, waarin niet alleen enkelen, maar ook heel veel worden gedood, en dit om onbeduidende redenen. Omdat dit waar is, zullen we overgaan tot andere punten van hun geloof, die ze gemeenschappelijk hadden met de Doopsgezinden.

OPMERKING - Dat de Albigenzen ook, die één waren met de Waldenzen, weerloze, vreedzame en zachtmoedige mensen waren, levend in stilte onder bepaalde papistische autoriteiten, die hen beschermden. Zie onder andere *Introductie, pagina 50, col. 2, en pagina 51, col. 1, van Baron. in Annal.*

DE MENINGEN VAN DE OUDE WALDENZEN OVER **DE EED**

Met betrekking tot dit punt waren de Waldenzen van dezelfde mening bij ons, lerend dat de vaders van het Oude Testament werden toegestaan, wanneer het noodzakelijk was, om een eed te zweren, in of door de Naam van de Heere; maar dat is voor Christenen volkomen onwettig, volgens de leer van onze Heiland, die zegt: "Gij hebt gehoord dat er door hen van weleer is gezegd: Gij zult uw eed niet breken, maar gij zult den Heere uw eed houden. Maar ik zeg u: *Zweer helemaal niet* "(Mattheüs *5:33, 34).*

In het eerste boek van het eerste deel van de geschiedenis van de Waldenzen, geschreven door Jean Paul Perrin Lionnoys, en vertaald door J.M.H., *Hfst. 3, pagina 6, col. 1,* het volgende punt, onder andere, wordt aangevoerd als een aanklacht tegen de Waldenzen: "Het zesde (grondbeginsel) dat zij (de Waldenzen) handhaafden was, dat mensen in geen enkele vorm zouden moeten vloeken." *Van Albert de Capit. en Reiner. Ook, P. 1. Twisck, Chron., Pagina 534, col. 2, pagina 535, col. 1.*

Hoe de samensteller van deze dingen de kwestie probeert uit te leggen, gaan we hier voorbij, omdat dit niet de juiste plaats is om erover te spreken. Maar als het nodig is, zullen we het als onze plicht beschouwen om er rekenschap van af te leggen.

Veel relevanter en belangrijker is echter dat wat is vastgelegd in *Bapt. Hist., Blz. 624,* waar wordt gesteld dat zij met betrekking tot het vloeken van eden als volgt geloofden: *"Art.9* Dat elke eed een doodzonde is, zeggende:" *Zweer helemaal niet, maar laat uw communicatie zijn, ja, dat is ja; nee, dat is nee."* Gehaald uit een oud perkamentenboek, toegeschreven aan Reinerius. *Ook A. Mell., 2de boek, fol. 432, col. 4.*

In de artikelen die door G. Prateolus en G. Reginaldus aan de Waldenzen zijn toegeschreven als zijnde hun geloof, wordt melding gemaakt van hun opvattingen met betrekking tot het eedaflegging, waarover het achttiende artikel het volgende bevat: Zij (de Waldenzen) zeggen dat alle vormen van vloeken onwettig zijn voor Christenen, zodat het nergens wettig is om te zweren, zelfs niet voor de rechter, wanneer hij er één daaraan oplegt, om te getuigen van de waarheid." *A. Mell., 2e boek, fol. 434, col 1. Eleneh. Haeres. Calv. Turcism., Lib. 2, cap.*

Het is waar, Mellinus, naar de wijze van de Calvinisten, van wie hij een prediker was, tracht als het ware dit artikel van de Waldenzen te verklaren, *alsof ze daarmee niet alle eedaflegging verbieden, maar alleen lichtzinnig vloeken*.

Zijn woorden zijn deze: Dewijl onder deze artikelen enige zijn die nadere verklaring nodig hebben zullen we enige voorstellen om alzo de Waldenzen van dwaling te bevrijden. "Het achttiende artikel heeft alleen betrekking op onrechtvaardige en schadelijke zweren, zoals de auteur het meent (hij bedoelt Reinerius, de auteur die hen beschuldigt over die artikelen) en zei: 'De gelegenheid die hen tot dit geloof leidde, was het feit dat ze zo vaak en onophoudelijk de mensen horen zweren om onbeduidende redenen, en omdat ze daardoor gemakkelijk in meineed vallen.'" Mell. fol 435 1^{e} col.

Maar luister naar wat hij verder zegt, terwijl hij een *spottende vergelijking* toevoegt, zeggende: **"Dat de ketters, die nooit vloeken, den *duivel slachten,* van wie we niet lezen die hij ooit heeft gezworen."** Pagina 434, col. 3.

Ik bid u, geliefde lezer, zie nu, door welke auteur Mellinus zijn zaak tracht te bevestigen. Het is waar dat hij deze auteur Reinerius, voor het eerst citeert bij het bespreken van de artikelen van de Waldenzen, en dit om de reden dat de laatste hen op zo'n manier heeft gepresenteerd dat zij in elk deel tegen de Roomse kerk zijn; maar nu, aangezien die auteur het artikel met betrekking tot het eedaflegging (waarin de Waldenzen alle vloeken ontkennen) op zo'n manier presenteert dat het tegen de Calvinistische kerk pleit, begint hij, om de zaak te betwijfelen, en om de Waldenzen te beroven van het artikel ten opzichte van niet-zweren, om opnieuw van genoemde auteur [Reinerius] te citeren, en dit, in spottende en goddeloze taal.

Maar als hij [Mellinus] discreter wordt, begint hij datgene wat tot uiting komt in het achttiende artikel van de Waldenzen, door het zweren te misprijzen, zelfs boven de wijze van de Roomsen, zeggende: "Maar zij (de Waldenzen) die hebben geleerd van Christus, 'Laat uw woord ja, ja; neen, neen, want wat boven den boze.' (Matt *5 : 37),* zullen oordelen, dat de papisten, onder wie de beoefening van het dagelijks vloeken, zo lichtzinnig in zwang is, meer op die Kwade, dat is de duivel, lijken dan de Waldenzen, die waken tegen liegen en vloeken, en in hun dagelijks gesprek, gewoon zijn om alleen te zeggen, ja, ja, nee, nee zoals deze schrijver met betrekking tot hen erkent. Zij waken tegen achterklap, slechte woorden, liegen en vloeken, en, zoals dezelfde auteur Reinerius, van hen heeft gezegd: Ze zijn voorzichtig in hun woorden, vermijden alle liegen en vloeken; ze leren ook om alle liegen, roddelen en vloeken te vermijden." A. *Mell., Zd. boek, nr. 435, col. 1,* van *Frehed. Hist. Bohem., blz. 232.*

Met deze en soortgelijke passages van de voorgaande auteurs, heeft Mellinus geprobeerd de Waldenzen te verfraaien, om aan te geven dat ze vrome, oprechte en

morele mensen waren; maar in de tussentijd vergat hij zichzelf, niet eenmaal denkend dat hij daarmee overvloedig vaststelt wat hij op andere plaatsen probeert te weerleggen, namelijk *dat de Waldenzen alle vloeken van eden afwezen*.

Hier zien we hoe een uitstekende waarheid is, dat het niet verborgen kan blijven, maar zelfs door zijn tegenstanders aan het licht wordt gebracht, hetzij onbedoeld, hetzij op een andere manier. Ik zou hier dit onderwerp moeten verlaten, maar omdat Mellinus me op weg heeft geholpen om hem zijn perverse ijver te tonen, vind ik het nodig om dieper op de kwestie in te gaan. Deze goede, maar verkeerd ijverige man, die al zijn argumenten terzijde heeft gelegd, heeft duidelijk te maken met een oud pauselijk werk van driehonderd jaar geleden, dat de Waldenzen geloofden, dat alle eden doodzonden waren; ja, dat zij hem beschouwden die de ander zou dwingen te vloeken, erger dan een moordenaar. A. *Mell. 2e boek, fol. 432, col. 4,* van *Illyrie. Catal., Lib. 15. Tit. Waldens.* Zie ook, *Conferedit Freher. in Hist. Bohem. en Gretser. Sweluc. Tudens.*

Van dergelijke en soortgelijke passages zijn de schrijvers die de opvattingen van de Waldenzen presenteren, vol van, ja overlopend, zodat het zo helder als de zon is, dat deze mensen het vloeken van eden en alles wat erop leek, verwierpen, zelfs tot het gezegde van de spreekwoord, *waarlijk,* of *zeker,* enz.; waarvan de voornoemde schrijver ook vermeldt, zeggende: "Zij (de Waldenzen) zeggen niet tegen elkaar: *Voorwaar, zeker, of iets dergelijks." * Fol. 432, col. 4.* Dit alles werd gedaan uit angst om op een of andere wijze te vloeken, omdat de Heere zo uitdrukkelijk had gezegd: *"Zweer helemaal niet."* Mat. *5:34;* daarom vermeden zij alle manieren die enige gelijkenis vertoonden met het vloeken van eden. Enz enz.

P.I. Twisck, in zijn Chronijk, laat uitdrukkelijk zien dat de Waldenzen niet mogen vloeken, enz. - Boek 14, pagina 743, kol. 2. van Henr. Roh fol 27 zijn punt, laat hem lezen wat is genoteerd in de Martelarenspiegel, uitgave van 1631, pagina 51, col. 2; waar het wordt vermeld, van Baronius, voor AD 1178, fol. 3, 4: "Dat veel van de Albigenzen, uit angst voor zware straffen, veinsden terug te keren naar de Roomse kerk, maar toen een eed van hen werd geëist, weigerden ze te vloeken, vandaar dat ze ketters werden verklaard en plechtig, met brandende fakkels, geëxcommuniceerd, met een bevel tot alle katholieken, om hen te schuwen, en aan alle (Romeinse) vorsten, hen uit hun heerschappijen te verjagen. Enz.

VAN DE MENINGEN VAN DE WALDENZEN TEGEN BIJNA ALLE ARTIKELEN VAN DE ROOMSE KERK

Deze pagina's worden hier niet weergegeven, als niet relevant

DE CONGFESSIES VAN DE WALDENZEN,

OF, HUN EIGEN GELOOFSBELIJDENIS

Omdat de Waldenzen heel oud waren en over heel veel delen van de wereld verspreid waren, kwamen ze van tijd tot tijd gedwongen door de eis van degenen met wie zij leefden, om een verantwoording af te leggen over hun geloof; vandaar dat het is, dat ***verschillende geloofsbelijdenissen van de*** *Waldenzen werden gemaakt en nog steeds*

bestaan. Het is echter niet onze bedoeling om ze allemaal te relateren, maar om u eenvoudig een of twee te presenteren, die al in de oudheid zijn gevierd en die als de beste worden beschouwd.

Jean Paul Perrin Lionnoys, in zijn *Geschiedenis van de Waldenzen*, vertaald uit het Frans in het Nederlands, door J.M.V., *eerste deel, eerste boek, pagina 43*, maakt melding van een zekere bekentenis van de Waldenzen, waarin zij over verschillende geloofsvragen spreken, in het bijzonder van de Heilige Schrift. Het luidt zo:

Artikel I. Wij geloven en houden vast alles wat vervat is in de twaalf artikelen van de Apostolische Geloofsbelijdenis; en beschouwen als dwaling alles wat daarvan afwijkt en is het niet eens met die twaalf artikelen.

Artikel II. Wij geloven dat er één is. God, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

Artikel III. We belijden en houden als heilige canonieke geschriften, de boeken van de Heilige Bijbel, namelijk deze: De vijf boeken van Mozes, Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium. De boeken van Jozua, Rechters, Ruth, De historische boeken, I Samuel, II Samuel, I Koningen, II Koningen, I Chronicles, II Chronicles, Ezra, Nehemiah, Esther. De didactische boeken, werk, Psalmen, Spreuken, Prediker, Het lied van Salomo. De grotere profetieën van Jesaja, Jeremia, Ezechiël, Daniël. De kleinere profeten, Hosea, Joël, Amos, Obadja, Jona, Micha, Nahum, Hhbbakkuk, Sefanja, Haggai, Zacharia, Maleachi.

Dan volgen de boeken van de Apocriefen, die niet door de Hebreeën werden ontvangen; vandaar dat we ze lezen, zoals Jerome zegt, in het voorwoord van de Spreuken, *voor de opbouw van het volk, maar niet met het doel kerkelijke Leer te bevestigen.* Zij zijn: I Ezras, II Esbras, Tobit, Judith, Wijsheid; Ecclesiasticus, of Jezus Sirach; Baruch, met de brief van Jeremia; de toevoegingen aan het boek Esther, van het tiende hoofdstuk tot het einde; het lied van de drie mannen in de vurige oven; de geschiedenis van Susanna; van de draak in Babel; de drie boeken van de Makkabeeën.

Volg dan de boeken van het Nieuwe Testament. De evangeliën, door Matthew, Mark, Luke, John. De Handelingen van de apostelen. De brieven van Paulus, Romeinen, 1 Corinthiërs, II Korinthiërs, Galaten, Efeziërs, Filippenzen, Kolossenzen, Ik Tessalonicenzen, II Tessalonicenzen, I Timotheüs, II Timotheüs, Titus, Filemon, Hebreeën, I Peter, II Peter, I John, II John. (Hoe het komt dat III Johannes niet wordt genoemd, weten we niet). De brief van Judas, de Openbaring van Johannes.

Artikel IV. De eerdergenoemde boeken leren dit: Dat er één God is, die almachtig is, Die alles naar Zijn goedheid gemaakt heeft; want Hij schiep Adam naar Zijn beeld en gelijkenis; maar dat door de afgunst van de duivel en de ongehoorzaamheid van Adam, zonde in de wereld kwam en dat we zondaars zijn in en door Adam.

Artikel V. Dat Christus werd beloofd aan de vaderen, die de wet ontvingen, opdat zij daardoor hun zonde, ongerechtigheid en ongeschiktheid zouden kennen, en verlangen naar de komst van Christus; waartoe Hij boette voor de zonde en Zelf de wet vervulde.

Artikel VI. Dat Christus werd geboren op het tijdstip dat door Zijn Vader werd aangewezen; namelijk, toen allerlei soorten goddeloosheid overvloedig waren; en dit

niet omwille van de goede werken, want zij waren allemaal zondaars; maar om ons genade en genade te tonen, als zijnde de Ware en Getrouwe.

Artikel VII. Dat Christus onze weg is, waarheid, vrede, gerechtigheid, herder, advocaat, offer en hogepriester; die stierven voor de redding van hen die geloven, en werd opgevoed voor onze rechtvaardiging.

Artikel VIII. En daarom handhaven wij, dat er geen andere bemiddelaar en pleitbezorger is bij God de Vader dan Jezus Christus. Maar wat betreft de maagd Maria, houden wij vast, dat zij heilig, nederig en vol van genade was; wij geloven ook van alle andere heiligen, dat zij wachten op de opstanding van hun lichamen in de dag des oordeels.

Artikel IX. Wij geloven dat er na dit leven maar twee plaatsen zijn; de ene voor de gezegenden, de andere voor de verdoemden; en ontkennen volledig het vagevuur, wat een droom is en een uitvinding van de Antichrist tegen de waarheid.

Artikel X. Wij hebben ook altijd geloofd, dat alle menselijke uitvindingen een onuitsprekelijke gruwel voor God zijn; zoals feestdagen, waken van de heiligen, het zogenaamde heilige water, onthouding van vlees op bepaalde dagen, en al zulke dingen, vooral de Mis.

Artikel Xl. We verafschuwen alle menselijke uitvindingen, als voortkomend uit de Antichrist, en die vernietiging met zich meebrengen en de vrijheid van de geest voorkomen.

Artikel X11. Wij geloven dat de sacramenten tekenen zijn van heilige dingen, of zichtbare representaties van onzichtbare genade; en het goed vinden, dat gelovigen van tijd tot tijd deze zichtbare tekens of afbeeldingen moeten gebruiken, wanneer het voor hen mogelijk is om dit te doen; niettemin, we geloven ook en houden vast, dat gelovigen kunnen worden gered, hoewel ze deze tekenen niet ontvangen; dat wil zeggen, wanneer ze geen plaats of gelegenheid hebben waar ze te ontvangen of te gebruiken.

Artikel X111. We hebben nooit bekend dat er een ander sacrament is dan de doop en het Avondmaal.

Artikel XIV. We moeten de seculiere autoriteiten eren met onderwerping, gehoorzaamheid, bereidwilligheid en belastingen.

De bovenstaande veertien artikelen zijn ontleend aan het boek dat door de Waldenzen is genoemd, "The Spiritual Almanac", en uit de "Memoirs of George Morel." Ook, "Hist. Van de Waldenzen.", 1e deel, 1e boek, cap. 12, pagina's 43- 48.

Wat betreft deze artikelen, ze zijn gezond en goed, indien in eenvoud bekeken; daarom zullen wij hen verlaten en doorgaan met een nieuwe Belijdenis, van de genoemde Waldenzen en Albigenzen, opgesteld door die van Merindol en Cabriere, en gestuurd naar de koning van Frankrijk. Hetzelfde werd publiekelijk gelezen, zoals A. Mellinus ons meedeelt in het Parlementsgebouw te Parijs, en de inhoud ervan is, woord voor woord, als volgt.

GELOOFSBELIJDENIS VAN DE WALDENZENS EN ALBIGENZEN, OPGESTELD DOOR DIE VAN MERINDOL EN CABRIERE, EN VERZONDEN NAAR DE KONING VAN FRANKRIJK

I. Wij geloven dat er maar één God is, die een Geest is en de Schepper van alle dingen, de Vader van alles, over en door of in alles, in ons allemaal; wie moet worden aanbeden in geest en in waarheid; Van wie wij alleen verwachten, als de Gever van het leven, kleding en voedsel, evenals aan gezondheid en ziekte, voorspoed en tegenspoed; Hem houden we als de auteur van al het goede, en we zijn Hem als de onderscheider van onze harten.

II. Wij geloven dat Jezus Christus de Zoon en het Beeld van de Vader is, in wie alle volheid van de Godheid woont; door wie we de Vader kennen; wie is onze Middelaar en Advocaat; en er is geen andere naam onder de hemel gegeven aan mensen, waardoor we gered kunnen worden. Alleen in Zijn Naam aanbidden we de Vader en storten we geen gebeden uit voor God, behalve die in de Heilige Schrift, of die volledig overeenstemmen met het besef van hetzelfde.

III. Wij geloven dat we de Trooster hebben, de Heilige Geest, die voortkomt uit de Vader en de Zoon; door wiens invloed we bidden, en door wiens krachtige werking we worden geregenereerd. Deze Heilige Geest werkt in ons alle goede werken en door Hem worden wij in alle waarheid geleid.

IV. Wij geloven in een heilige kerk, de gemeente van alle uitverkorenen (gelovigen) van God, vanaf het fundament (of begin) van de wereld tot het einde; het Hoofd van deze kerk is onze Heere Jezus Christus. Deze kerk wordt bestuurd door het Woord van God en geleid door de Heilige Geest. Alle ware Christenen zijn gebonden om in haar te leven; want zij bidt zonder ophouden voor allen, aanvaardbaar voor God, Die haar toevlucht is, en buiten welke kerk er geen redding is.

V. Het is een vaste regel bij ons dat de dienaren van de kerk, namelijk de bisschoppen en de herders, onberispelijk moeten zijn in manier en Leer; en zo niet, dat ze moeten worden verwijderd en anderen in hun plaats moeten worden gezet, die hun plaats en functie beter kunnen vervullen. Niemand neemt deze eer op zich, tenzij hij door God wordt geroepen, zoals Aäron; de kudde van God voedend, niet hebzuchtig om vuil gewin, noch de baas over Zijn kerk voeren; maar met een bereidwillig verstand, het goede voorbeeld geven aan de Godzaligen, in woord, omgang, liefde, geloof en reinheid.

VI. Wij geloven dat koningen, prinsen en magistraten door de Heere worden geordend als Zijn dienaars, aan wie gehoorzaamheid moet worden verleend; want zij dragen het zwaard, om de onschuldigen te beschermen en het kwade te straffen; daarom hebben wij de plicht om hen alle eer te betonen en eer te betuigen: en niemand kan deze onderwerping ontlopen, als hij een Christen genoemd wil worden, volgens het voorbeeld van onze Heere en Heiland, Jezus Christus, want Hij bracht hen eer; maar oefende geen tijdelijke jurisdictie of heerschappij uit, maar Hij trok het zwaard van het hemelse woord in de staat van Zijn vernedering.

De laatste clausule wordt vertaald door J. M. V, in *Hist. Wald. ald*us: Die Zelf hulde zou brengen, maar niet bereid was wereldse heerschappij te accepteren.

VII. Wij geloven dat het water in het sacrament van de doop een uitwendig, zichtbaar teken is, dat voor ons vertegenwoordigt wat de kracht van God in ons werkt, namelijk, de vernieuwing van de Geest en de dood van ons vlees in Christus Jezus, door Wie we ook lid worden van de heilige kerk; in welke kerk tonen we de belijdenis van ons geloof en de hervorming van ons leven.

VIII. Wij geloven dat het heilige sacrament van de gemeenschap, of van het Avondmaal van onze Heere Jezus Christus, een heilig gedenkteken is en een dankzegging voor de weldaden die ons door de dood van Christus zijn geschonken; die we allemaal zouden moeten waarnemen en vieren in de gemeente van de Godzaligen, in geloof, liefde en zelfonderzoek; en dat we aldus, door alzo het brood en de beker te ontvangen, deel krijgen aan het lichaam en bloed van Christus, zoals ons in de Heilige Schrift wordt geleerd.

IX. Wij bekennen, dat het huwelijk goed, eervol en heilig is, ja, ingesteld door God Zelf, en dat daarom niemand verboden moet worden om te trouwen, tenzij het Woord van God daar tussenkomt.

X. Wij geloven dat de Godvruchtigen en Godvrezenden zich lofwaardig voor God behoren te gedragen en zich bezig houden met goede werken, die God heeft voorgeschreven dat ze daarin moeten wandelen; deze werken zijn liefde, vreugde, vrede, lankmoedigheid, vriendelijkheid, vroomheid, bescheidenheid, matigheid en andere goede werken die in de Schriften worden bevolen.

XI. Aan de andere kant moeten we bekennen dat we ons moeten wapenen tegen valse profeten, wiens doel het is om de mensen weg te halen van de religieuze eredienst die we alleen aan de Heere, onze God, verschuldigd zijn, en om hen aan de schepsels te houden, en iemands vertrouwen in hen stellen; om zo de goede werken te verwaarlozen, die ons bevolen worden in de Heilige Schrift en om de fabels van mensen te volgen.

XII. Wij houden het oude en het nieuwe Testament als de regel van ons geloof en volgen het symbool of de Geloofsbelijdenis van de apostelen. Als iemand wordt gevonden die zegt dat we een andere leer belijden, zullen we hem bewijzen, dat hij dwaalt en anderen misleidt; indien wij dat legaal mogen te doen voor de gewone rechters.

De bovenstaande Belijdenis van de Waldenzen en Albigenzen is overgenomen. Carolus du Moulin's boek van de Monarchie van de Fransen, p. 65. A. Mell., 2e boek, fol. 446, kol. 1, 2, 3, van Joh. Crespin. Acta Mart., Lib. 3. Lancelot du Voisin Poplin. Poplinerii Hist. Franc., Lib. 1, editie 1585, fol. 26. Joach. Camer. Hist. Narrat., P. 565. Te vinden in auto. Molin's boek, De Manarchia Francorum, in het derde deel van zijn werken, editie Parijs, AD 1612, deel 2, pp. 578, 579, 616, 617. Ook Jean Paul Perrin, Hist. van het Waldenzen, 1e deel 1e boek, cap. 13, cap. 49, 50.

Abraham Mellinus, die in zijn grote werk **deze Belijdenis** heeft aangetekend, zegt: "Tot zover de geloofsbelijdenis van de Waldenzen en Albigenzen, van wie die van Merindol en Cabriere zijn voortgekomen, welke belijdenis we hebben geplaatst aan het einde van de twaalfde en in het begin van de dertiende eeuw, om te voorkomen en

weerleggen alle schandelijke Leer die ten onrechte zijn toegeschreven, niet alleen aan de Waldenzen, zoals hierboven is gebleken, maar vooral ook aan de Albigenzen, alsof ze Manicheeën hadden geweest." Hist. Mart., 2e boek, fol. 446, kol. 4.

Maar wie kan niet zien van de *bovenstaande geloofsbelijdenis, dat deze niet wezenlijk verschilt van de Geloofsbelijdenis van de Doopsgezinden? Niettegenstaande tracht A. Mellinus ze naar de Calvinisten of Gereformeerden te brengen*. Want, om maar een paar dingen te zeggen, kijk gewoon naar hun belijdenis in het artikel over God; wat zeggen de Waldenzen daar? "Wij geloven", zeggen zij, "dat er maar één God is, die een Geest is, de Schepper van alle dingen, de Vader van alles, boven en door of in alle dingen, in ons allemaal, Die aangebeden moet worden in geest en waarheid." Hier wordt zeker geen melding gemaakt van Drie zelfbestaande, afzonderlijke Personen in het Goddelijke Wezen. Echter, wordt door de Belijdenis van de Waldenzen op dit punt, ***de waarheid van Vader, Zoon en Heilige Geest die de enige God vormt***, niet uitgesloten; gelijk bij de Doopsgezinden ***ook niet*** gedaan wordt.

Denk naast het voorgaande aan het artikel over de Zoon van God of over **de Menswording van Christus.** Wat is de belijdenis van de Waldenzen is dit opzicht? "Wij geloven", zeggen zij, "dat Jezus Christus de Zoon is en het Beeld van de Vader, in Wie alle volheid van de Godheid woont, door Wie wij de Vader kennen." Zeker, niets wordt hier gezegd, dat de eeuwige Zoon van God Zijn hele menselijkheid, bestaande uit lichaam en ziel, uit de substantie van de maagd Maria aannam en dat deze aangenomen mensheid voor ons stierf. Maar dat de ware, eeuwige Zoon van God levend bleef, zoals de Gereformeerden zeggen; maar zoals de apostel zegt: "Hij (de Mens Christus) is het rechte Beeld van de onzichtbare God", Kol. 1:15; en opnieuw: "In hem woont alle volheid van de Godheid lichamelijk." Kol. 2: 9, zoals ook wordt beleden in de Confessie van de Doopsgezinden.

Neem verder het artikel van de Waldenzen in acht met betrekking tot het ambt van de **Overheid.** "We belijden," zeggen ze, "dat koningen, prinsen en magistraten door de Heere als Zijn dienaren worden geordend, aan wie gehoorzaamheid moet worden bewezen. "Maar wat voegen ze toe als verklaring dat een Christen zo'n ambt kan vervullen, zoals de calvinistische kerk zegt? Nee, maar zij zeggen (dat we ons eraan moeten onderwerpen) volgens de voorbeeld van onze Heere en Verlosser Jezus Christus, want Hij bracht hulde, maar oefende geen tijdelijke jurisdictie of heerschappij uit, hij trok het zwaard van het hemelse woord in de staat van Zijn vernedering, zoals ook de DoOpsgezinden belijden.

Doorgaand met hun artikel met betrekking tot de **doop**. 'Wij geloven', zeggen zij, 'dat het water in het sacrament van de doop een extern, zichtbaar teken is, dat voor ons vertegenwoordigt wat de kracht van God in ons werkt, namelijk de vernieuwing van de geest en de dood van ons vlees in Christus Jezus, door wie we ook lid worden van de heilige kerk, in welke kerk we de belijdenis van ons geloof en de hervorming van ons leven laten zien." Let nu op; is er in dit hele artikel een enkel woord gezegd, over de kinderdoop, welke niettemin zo krachtig wordt gehandhaafd op die tijd door de Calvinistische kerk? Oh. Nee; maar het tegendeel wordt voldoende uitgedrukt, wanneer er wordt gezegd: "Dat het water in het sacrament van de doop een uitwendig, zichtbaar teken is, dat voor ons vertegenwoordigt wat de kracht van God in ons werkt, dat zij zouden moeten begrijpen dat dat gezegde teken hen vertegenwoordigt wat de kracht van God in hen zou moeten werken, namelijk de vernieuwing. En om

kort te zijn: hoe kunnen zuigelingen, die nog nooit in het oude leven hebben gelopen, door de doop worden verzegeld tot een nieuw leven? In dat artikel wordt ook gezegd: "Die doop betekent het versterven van het vlees." Maar hoe kunnen kinderen door de doop worden herinnerd, dat zij het vlees moeten doden, die vóór de doop nooit naar het vlees hebben geleefd? Hieruit volgt dat de Waldenzen in dit artikel niet eens, zo lijkt het, denken aan de kinderdoop.

Vervolgens presenteert A. Mellinus bepaalde leerstellige punten die, voor het grootste deel ten onrechte, zegt hij, door hun tegenstanders aan de Albigenzen werden toegeschreven, en bijgevolg ook aan de Waldenzen, aangezien zij één volk waren; ze bestonden uit achtentwintig artikelen, waarvan de eerste helft of de eerste veertien hij prompt afwijst en zegt: "Dit zijn de voornaamste artikelen waarmee de Albigenzen door de papisten zijn aangeklaagd; de eerste veertien zijn opzettelijk verzonnen, en ten onrechte aan hen toegeschreven, door hun tegenstanders (wat we niet zullen betwisten), de **andere veertien** hebben ze, over het algemeen, gemeenschappelijk met de Waldenzen, evenals met ons."

Maar, geliefde lezer, wat is de inhoud van deze laatste veertien artikelen die A. Mellinus zo ondubbelzinnig lijkt toe te geven? Allereerst trekt het eerste artikel (de vijftiende als we de voorgaande meetellen) onze aandacht. "Zij (de Waldenzen) zetten omver:, (zegt de beschuldiger) alle sacramenten van de rooms- katholieke kerk, en verwerpen de heilige doop volledig (dat wil zeggen: de ***Doop van zuigelingen***, want in die tijd was niets dan de kinderdoop bekend in de Roomse kerk) als nutteloos en onnodig, - en loochenen dat de kinderen die anders niet dan erfzonde hebben – door de doop zalig kunnen worden en zeggen dat het uiterlijke water van die heilige doop in geen enkel opzicht verschilt van het water in de rivieren.'

Komend op het artikel over het ***vloeken van eden***, wat, naar het voorgaande, de zesentwintigste is, wordt daar uitdrukkelijk vermeld: "Zij leren dat het volstrekt onwettig is om te vloeken." A. *Mell., Same book, fol. 447, kol. 1.*

Hier moet worden opgemerkt dat, indien deze laatste artikelen, met opzicht op de doop en het vloeken van de eden rechtmatig worden toegeschreven aan de Waldenzen, waarvan eerder is bewezen dat ze waar zijn, en ook hier wordt toegestaan door A. Mellinus; of degenen die deze belijdenis hebben gedaan, terecht gerekend kunnen worden met de Calvinistische kerk, die, wat betreft de genoemde artikelen, een heel andere bekentenis heeft? Of dat ze gerekend moeten worden met de kerk van de wederdopers, die wat deze artikelen betreft, instemmen met hun belijdenis; namelijk, dat de kinderdoop nutteloos is, en dat we op geen enkele manier mogen vloeken.

Met betrekking tot de kennis van God en Jezus Christus, het gezag van autoriteit en andere punten, is hierboven al gezegd, dat de Waldenzen en Albigenzen niet verschilden van, maar veeleer met de Doopsgezinde Christenen instemden.

ENKELE MORELE VOORSCHRIFTEN DOOR DE WALDENZEN

We keren weer terug naar Jean Paul Perrin, wiens getuigenis over zaken van het geloof van de Waldenzen van oudsher zeer hoog geacht werd. Hij legt onder meer verantwoording af over de voorschriften die zij hebben nagelaten voor het opbouwen van een deugdzaam leven; met betrekking tot welk, het volgende bedoeld is om een

deugdzaam en godvrezend gedrag te bevorderen jegens degenen die buiten zijn. In de *geschiedenis van de Waldenzen en Albigenzen, 3d deel, 1e boek, 10e hoofdstuk, pagina* 153, lezen we letterlijk, in de taal van het Waldenzen - en in het *Nederlands* vertaald door I.M.V., de oorspronkelijke zegt), als volgt:

En qual modo le poble se de aver a aquilli guar son de f ora?
"Hoe zal onze omgang zijn met degenen die buiten zijn?"
1. Non mar lo mond
We moeten de wereld niet liefhebben.
2. Fugir la mala- consortia.
We moeten het kwade gezelschap schuwen.
3. Si es mogelijk aver paz cum fuit.
We moeten, indien mogelijk, in vrede leven met alle mensen.
4. Non contendre en judici.
We moeten niet naar de wet gaan.
5. Niet- verrassende si meseïne.
We moeten onszelf niet wreken.
6. Amarr li ennemic.
We moeten onze vijanden liefhebben.
7. holer sustenir trabails, calomnias, menasas, reprovance, vergognas, eriurias, & totas generations de tormens per la verita,
We moeten bereidwillig arbeid, laster, bedreigingen, afwijzing, schaamte, verwondingen en allerlei kwellingen verdragen, omwille van de waarheid.
8. Possessir las arnuas bij patiënten.
We moeten onze ziel in geduld bezitten.
9. Non amenar joug cum li non fidel.
We moeten niet samen met ongelovigen worden ingespannen.
10. Niet- communicerende a las rnalas obras, & totalment a las, sabent idolatria, & del servici sentent so meseine, & enaimi de las autes.
We moeten geen gemeenschap hebben met slechte werken, vooral met een smaak van afgoderij en alle diensten die in die richting neigen; en daarom moeten we over dezelfde zaken oordelen.

In het tiende hoofdstuk worden enkele nadere regels van deze mensen gevonden, die verwijzen naar de gelovigen zelf, hoe zij hun eigen leven en lichaam goed moeten besturen. Ze lezen als volgt:
Encar en qual maniera li fidel debian regir li for corps
"Ook, hoe gelovigen hun eigen lichaam moeten besturen, of zichzelf."

1. Niet- servir a li desirier mortal de la carn.
Zij zullen de dodelijke lusten van het vlees niet dienen.
2. Gardar li voor leden quilli non sign armas d'iniquritas.
Zij zullen hun leden houden opdat zij geen instrumenten van goddeloosheid worden.
3. Regir li voor sentiment.
Zij zullen hun gedachten goed besturen.
4. Sot mettre la corps a l'espirit.
Zij zullen het lichaam in onderworpenheid aan de geest houden.
5. Morticar li-membres.
Ze zullen hun leden vernederen.
6. Fugir la ocioseta.

Ze zullen ledigheid schuwen.
7. Gardar sobrieta & mesura en maniar & beavre, & en parolas & en las curas del mond.
Zij zullen matigheid en soberheid in eten en drinken, evenals in hun woorden en in de zorgen van deze wereld in acht nemen.
8. Verre obras de miseridia.
Zij zullen werken van genade beoefenen.
9. Meer per fe, & per vita moraal.
Ze zullen leven in geloof en moraal.
10. Combatre contra li desirier.
Ze zullen vechten tegen lusten.
11. Mortificar las obras de la carn.
Ze zullen de werken van het vlees doden.
12. Istar en temp debit a la Religion.
Zij zullen te zijner tijd de Goddelijke eredienst bijwonen.
13. Ensemp recordar la diving volunta.
Ze zullen met elkaar spreken over de wil van God.
14. Examinar diligentament la conscientia.
Ze zullen hun geweten ijverig onderzoeken.
15. Mundar & esmendar, & pacifecar l 'espirit.
Zij zullen de geest of geest zuiveren, verbeteren en samenstellen.

Deze en soortgelijke voorschriften die de Waldenzen aan hun medegelovigen presenteerden, opdat zij zouden weten hoe een deugdzaam en vroom leven te leiden, zowel met betrekking tot God, als tot hun naaste, en tot zichzelf.

GETUIGENIS VAN OUDE SCHRIJVERS BETREFFENDE HET DEUGDZAAM LEVEN VAN DE WALDENZEN

Het is bovenal een kwestie van verwondering, dat de meest gewelddadige tegenstanders van de Waldenzen, die hen het meest beschuldigden vanwege hun geloof, desalniettemin niets konden vinden om hun leven af te keuren, ondanks het feit dat op dit punt buitengewone aandacht werd besteed. Het is waar, dat sommigen, van dodelijke haat tegen deze mensen, veel leugens hebben gelucht om hun reputatie te bederven; maar zij werden onmiddellijk tegengesproken door hun mede-genoten die een enigszins hogere waardering hadden voor de waarheid.

Jacob de Riberia, die zichzelf toestond om te worden gebruikt als een vervolger van de Waldenzen, zegt: "Dat ze lange tijd in Narbonne, of Gaule Narbonnoise, verbleven in de bisdommen van Albi, Rhodos, Cahors en Aix la Chapelle, en dat op die tijd diegenen die kerkelijken en bisschoppen zouden worden genoemd, weinig achting hadden omdat bijna al die priesters onwaardig of ongeletterd waren. Daarom was het gemakkelijk voor de Waldenzen, zegt hij, om het overwicht onder de mensen te verkrijgen, door hun eminente geleerdheid." *Hist. van het Wald., 1e deel, 1e boek, cap. 5, p. 21,* van Jac. *Rib.,* In zijn verslag van de stad Toulouse. *Chassagnon,* in zijn *Geschiedenis van de Albigenzen, pagina 27.*

Reinerius, een Dominicaanse monnik en wrede inquisiteur tegen de Waldenzen, proberend om hen te schande te maken omdat ze vaak de Heilige Schrift lezen, zei:

dat toen de Waldenzen hun leren wilden laten zien, ze veel dingen aanvoerden die betrekking hadden op zuiverheid, nederigheid en andere deugden; ze laten zien dat de zonde moet worden gemeden, en daarbij de woorden van Christus en Zijn apostelen aanhalen.

Hij voegt er ook aan toe, dat zij uit het Evangelie en de geschriften van de apostelen leerden, hoe de volgelingen of discipelen van Christus moeten zijn, zeggende: "Die alleen zijn volgelingen van de apostelen, die hun leven volgen." Tot slot zegt hij: "Dat de paus, de bisschoppen en de geestelijkheid, die de rijkdommen van deze wereld bezitten en de heiligheid van de apostelen niet volgen, geen ware heersers zijn van de kerk van Jezus Christus." *Dezelfde pagina,* uit *Reinerius 'boek, De forma Heret., Fol. 98.*

Hun buitengewone deugd is ook zeer duidelijk uit het traktaat van Reinerius betreffende de manieren van de Waldenzen, ja, het is verbazingwekkend, hoe uitmuntend deze schrijver, die geen andere bedoeling had dan het ergste van hen te zeggen, ja, om ze te bestempelen als ketters, toch hun deugd presenteerde, zodat de papisten zich er terecht voor zouden schamen; want dit zijn de woorden van hun inquisiteur was: "Het is ook te zien aan hun manieren en woorden, dat zij ketters zijn, want hun manieren zijn bescheiden en ernstig, ze oefenen geen trots op hun kleding uit, want zij dragen geen kostbare, of ook geen erg slechte kleding; ze houden zich niet bezig met commercie, ze vermijden liegen, vloeken en bedriegen, maar houden zichzelf in stand door hun handen te bedienen, handarbeiders, hun leraren zijn wevers en schoenmakers, die geen rijkdom geweldig ophopen, maar zijn tevreden met de levensbehoeften De Lyonisten (de Waldenzen) zijn ook kuis, gematigd in eten en drinken, en komen niet vaak in tavernes, enz."*Bapt. Hist., Pagina 646, 647.*

Over de manier waarop de Waldenzen baden, wordt het volgende gevonden in een oud pauselijk boek: "De Waldenzen houden zich aan deze manier van bidden: ze buigen neer met gebogen knieën op de grond, leunend tegen een bank of iets geschikts voor dit doel, met gebogen knieën en hun lichaam gebogen; zo blijven ze in het algemeen in gebed zolang het het gebed tot de Heere duurt, dat is zolang als iemand dertig of veertig keer te Onze Vader etc. herhaalt. Dit doen ze elke dag met grote eerbied." Nogmaals: "Ze zeggen, onderwijzen, of hebben geen ander gebed dan het gebed van de Heere, of de paternoster." De engelachtige begroeting, of de Ave *Maria* veroordeelden zij." *Bapt. Hist., Pagina 647.*

Onder andere maken de ouden melding van enkele van de Waldenzen, die apostelen, leraren, engelen en broeders worden genoemd; maar die desalniettemin hun namen verkregen niet vanwege hun adel, hoge afkomst of groot wereldlijk leren, maar, naar alle schijn, vanwege hun deugd. Want wat hun afkomst betreft, en staande in deze wereld, waren zij zeer nederig; hun namen waren: Nicholas van Polen; Jan van Polen, een boerenzoon; Walrich van Hardeck, een schoenmaker van beroep; Conrad uit Swaben een Gemund, eeen boerenzoon; Simon van Salig, in Hongarije, een kleermaker van beroep; Herman van Mistelgen, een boerenzon en smid van handwerk. "Maar", zegt de schrijver die hen beschuldigt, "zij leiden dit soort leven en wandelen; ten eerste, zij vasten drie of vier dagen in de week, leven op brood en water, tenzij ze heel hard moeten werken; dan zorgen de Oversten onder hen ervoor dat hun onderdanen voor hen verschijnen. (Hetzij dat met deze Oversten en onderdanen verstaan moet worden leraren en gewone mensen, of meesters en bedienden, of iets

dergelijks, dan is er geen dubbelzinnigheid). Ze bidden zeven keer per dag; de oudste (onder hen) begint het gebed." *Baptist Hist., pagina 649; uit een ander zeer oud 'ketterboekje'*

Deze en soortgelijke getuigenissen met betrekking tot de deugden van de Waldenzen, zelfs van hun bitterste aanklagers, geven aan dat zij zeer barmhartige, deugdzame en godvrezende mensen waren, en dat zij aldus enorm belasterd werden door diegenen die probeerden het tegenovergestelde met betrekking tot hen te handhaven. Maar hoe onterecht sommigen zijn overgegaan tot het beschuldigen van die mensen, met betrekking tot hun geloof en hun leven, hierover zullen we weldra enige rekenschap afleggen.

HOE WALDENZEN ONWETTIG BESCHULDIGD WAREN DOOR HUN INQUISITEURS

In het tweede boek van het eerste deel van de *Geschiedenis van de Waldenzen,* door *Jean Paul Perrin,* vertaald door *I.M.V., 3d hoofdstuk, pagina 74,* kol. 2, er is een verslag van één Jan Veileti, een monnik en inquisiteur over de Waldenzen, en hoe erg ontrouw en bedrieglijk hij of zijn klerk handelde in het geval van deze mensen, waaruit het kan worden afgeleid, hoe het ook was met anderen van hun aanklagers. De woorden luiden als volgt:

Maar in de processen die werden ingesteld door deze monnik Jan Veileti, hebben we een zeldzaam soort schurkenstreek en lage sluwheid waargenomen; want toen wij deze handelingen in onze handen hadden gekregen, vonden wij in hen kleine ppiertjes, waarop deze commissaris (Jan Veileti) de antwoorden van de beschuldigde eenvoudig had opgescheven en precies zoals zij van hun lippen waren gekomen; maar deze eenvoudige antwoorden, vonden wij naderhand in de *lopende* procedure uitgebreid en vaak gegeven in een vorm die in tegenspraak daartegen, en nogal verschillend van wat het *sumptum,* dat wil zeggen het bovengenoemde antwoord zoals genoteerd in de procedure, impliciet bevatte; waardoor de betekenis van de verdachte wordt verdraaid, en waardoor hij zegt datgene wat hij nooit had gezegd.

Toen hem bijvoorbeeld werd gevraagd of hij niet geloofde, dat zodra de sacramentele woorden werden uitgesproken door de priester, in de mis het lichaam van Christus in het hostie was, precies zoals Hij aan het kruishout was, en de Waldenzen antwoordden: Nee. Dan schreef Veileti of zijn klerk als zijn antwoord, *dat hij had bekend dat hij niet in God geloofde.* Nogmaals, toen werd gevraagd of de heiligen niet moesten worden ingeroepen, was het antwoord: Nee. Ze schreven echter: Dat zij de heiligen hadden beschimpt en kwaadaardig over hen gesproken hadden. Toen werd gevraagd, of de maagd Maria niet moet worden begroet en aangeroepen in onze benauwdheid; en het antwoord was: Nee. Schreven zij: Dat zij de maagd Maria hadden veracht." Zie, zo was de trouweloosheid van de monniken en inquisiteurs in zulke belangrijke zaken, en het is niet zonder een zeker bewijs van Gods voorzienigheid," zegt de schrijver, " dat deze schurkenstreken bewaard zijn gebleven tot nu toe, als middel om te laten zien, welke geest die mannen aanzette door veelvuldig te bedriegen, te onderdrukken en uiteindelijk gedood worden; en de gelovige leden van de kerk van Christus te verbranden. En dan toch de brutaliteit

hadden om te vragen waar de kerk en de gelovigen, die zij zelf ter dood hebben gebracht, vóór onze komst waren."

Nu, als de lezer het verlangen heeft om het te weten", zegt onze auteur, "hoe die procedure in onze handen viel, antwoorden wij, dat dit eveneens gebeurde in de voorzienigheid van God. "Hij vertelt dan, hoe de aartsbisschoppen van Embrun, John Rostan en anderen deze papieren en procedures achter slot en grendel in hun kisten en kanselarijen hadden, totdat de stad waar ze woonden werd ingenomen, AD 1585. Het huis van de aartsbisschop die bij deze gelegenheid in brand was gestoken, veel van deze processen die in vroegere tijden tegen de Waldenzen werden gevoerd, werden op straat in zakken geworpen. Een Calignon, kanselier van Navarre en een zeker raadslid van Grenoble, die aanwezig waren, bevalen hen om die op te pakken en in hun handen af te leveren; en aldus kwamen de perfide lasteringen tegen de Waldenzen aan het licht, die anders onder de papisten zouden zijn gebleven, als ware beschuldigingen tegen hen. Het is ermee zoals het gebruikelijke gezegde luidt: Als is de *leugen nog zo snel; de waarheid acherhaalt die wel.*

We zullen nu onze verklaring sluiten over het ware geloof en de goede gewoonten van de Waldenzen en tonen hoe lang en in welke tijden ze leefden.

BETREFFENDE DE TIJD VAN OPKOMST VAN DE WALDENZEN

Hierover geeft H. Montanus deze verklaring: "De Belijdenissen van de Waldenzen of Lyonieten, zowel in Frankrijk als in sommige steden van Italië, in het geheim en openlijk, bestaan volgens de toestand van de tijd, voor meer dan driehonderd jaar, van het jaar 1170 of 1180 tot 1545, zoals te zien is in *Sleidanus, lib. 16, Commentaar." H. Montanus. Nietigh., Pagina 86.*

Hun begin hebben we vastgesteld, volgens de algemene omschrijving van oude schrijvers, AD 1170; ***maar het lijkt erop dat ze allang eerder bestaan; want zelfs al in het jaar 1120*** verklaarden mensen van hetzelfde geloof, door openlijke geschriften hun opvattingen tegen de paus, die zij de Antichrist noemden, hem in veel dingen beschuldigend, zoals hierboven vermeld.

Bovendien geeft P.I. Twisck het volgende verslag voor het jaar 1168: "De Waldenzen, van wie melding wordt gemaakt voor het jaar 1159, hadden op die tijd zoveel volgelingen en zo'n groot succes met hun Leer, in Frankrijk, Spanje, Italië en Duitsland, dat degenen van hun leer, zoals Guil. Nebriss, schrijft, waren in aantal evenveel als het zand van de zee, die, toen ze door de paus van Rome werden opgeroepen om een verantwoording af te leggen over hun leer, niet zouden verschijnen, zeggende: dat ze niet verplicht waren om de paus te gehoorzamen, die de Antichrist was en hen scheurmakers had verklaard." *Kron. pagina* 479, kolom 1.

AD 1199. - Er wordt beweerd dat op die tijd de Albigenzen, die één kerk waren met de Waldenzen, in het graafschap Toulouse zo toegenomen waren, dat, zoals de pausisten klaagden, "bijna duizend steden met hen vervuld waren". *Introductie MM, pagina* 52, kolom 1, van *Baron.* AD 1199, *num. 13.*

Hiermee is de Heer Marnix van St. Aldegonde het eens, wanneer hij zegt *(in 't Tafereel der Relig. Geschil., Cap.12, fol.* 142. Ondanks dat Piere de Bruis te St. Gilles werd verbrand om het geloof, namen de Waldenzen toe in: de landschappen van Gasconië, het Graafschap van Fois, Querci, Algenois. Bourdelier, 't land Languedoc, Graafschap Iugrane, ook Venitie genoemd; ook in de Provence Cahors, Narbone, Carcassone, Rodes, Alegen, Mesieres, Thoulouse, Avignon, Montauban, St. Antonin, Puslanrens, Castres, Moinerve, Begiers, Baucaire, Lombes, Pannes, land van Bigorre, en in andere steden, Carason, Marseille, Perces, Algenois, Marmande en Bordeaux, verder in delen van Spanje, Engeland, Duitsland, Bohemen, Hongarije, Moravië, Dalmatië en Italië.

Op die manier verspreidde zich inderdaad deze leer dat hoe pauselijk de pausen en al hun volgelingen zich ook inspanden, geholpen door de vorsten en de wereldlijke magistraten, eerst door disputaties, dan door verbanning en pauselijke excommunicatie en anathema's, verkondiging van kruistochten aflaten en gratie voor iedereen die geweld tegen hen zou plegen, en ten slotte, door allerlei martelingen, vuur, galgen en wreed bloedvergieten, ja, op een zodanige manier dat de hele wereld in rep en roer was; toch konden zij (de papisten) niet verhinderen dat de as naar het buitenland vloog en over de hele breedte verspreid werden, bijna zelfs tot aan alle uiteinden van de aarde."*Introductie MM, pagina* 52, kolom 1, 2.

Het bovenstaande lijkt wonderbaarlijk, maar het is niet geweldig met betrekking tot de Heere God, met wie niets wonderbaarlijk of onmogelijk is. In de tussentijd zien we hoe God deze mosterdzaad van de *Waldenzen,* of *Armen van Lyon,* toestond om een grote boom te laten groeien, en dit te midden van hun vervolgingen. Oh, de grote kracht, wijsheid en liefde van God, die Zijn volk nooit in de steek laat!

P.I. Twisck sluit zijn verslag van de twaalfde eeuw af als volgt, waarmee we ook onze conclusie zullen trekken: "Wat de staat en de toestand van de kerkelijke aangelegenheden in de voorgaande honderd jaar betreft, vinden we geen speciale verandering, noch hervorming, behalve dat er in deze eeuw vele loffelijke mensen zijn die zich verzetten tegen het pausdom met de Heilige Schrift, afbeeldingen, bedevaarten, missen en andere pauselijke bijgelovigheid afwijzen, en *ook de kinderdoop,* waarover u de jaren 1145, 1159, 1168, 1182 kunt raadplegen, 1198. Dus de Baptisten en vele anderen (die betere visies hadden dan de papisten), en hun volgelingen of geloofsgenoten, leefden gedurende een lange periode, of zelfs tot deze tijd, in verschillende landen en plaatsen, onder vele ernstige vervolgingen." *Chron., 12e boek,* pagina 511.

EEN BESCHRIJVING VAN DE MARTELAREN IN DE TWAALFDE EEUW. 1100-1200

INHOUD VAN DE MARTELAREN IN DE TWAALFDE EEUW

In het begin wordt melding gemaakt van deze heilzame, maar bloedige eeuw, waarin de vrome getuigen van de Heere in menigten kwamen om de kroon van het martelaarschap op het slagveld van Christus te ontvangen.

Vier personen, die geen goede mening hebben over de kinderdoop en transsubstantiatie, verbannen uit het bisdom Treves, na 1105.

Sommige volgelingen van Berengarius, in hetzelfde bisdom, volgen hun metgezellen en worden niet alleen verbannen, maar ook verdreven, een jaar later, namelijk na 1106.

De vervolgingen nemen toe in geweld; sommigen behielden de leer van Berengarius, levend verbrand in Trier en Utrecht, in het jaar 1135.

Arnald, een lector in Brescia, verzet zich tegen de kinderdoop en de mis; op grond waarvan hij wordt vervolgd en uiteindelijk naar Rome is gekomen, verstoken van zijn leven door vuur, AD 1145.

De leraar van genoemde Arnald, namelijk, Peter Abelard, volgt in de voetsporen van zijn discipel, in de vervolging, en wordt, in opdracht van de paus, gevangen gezet in de kerker van een klooster, waar hij zijn leven beëindigt, hetzelfde jaar als bovenstaande.

Peter Bruis, verbrand in St. Giles; Hendrik van Toulouse, aangehouden en uit de weg gezet door de legaat van de paus; ook vele andere personen ter dood gebracht in Parijs, voor de ware evangelische Leer, rond het jaar 1145, 1147.

Bepaalde boeren, *apostelen* genaamd, werden ter dood gebracht voor het handhaven van de leer van de apostelen, in de buurt van Toulouse in Frankrijk, 1155 na Christus.

Gerard, met ongeveer dertig personen, zowel mannen als vrouwen, komt naar Oxford, in Engeland, waar zij, om de evangelische leer te handhaven, op het voorhoofd worden gebrandmerkt en uit de stad worden geseleept, waar ze ten onder gaan van de kou, AD 1161.

Arnold, Marsilius en Theodoric, samen met vijf andere mannen en twee vrouwen, brandden levend, in Keulen en Bonn, AD 1163.

Vele vrome Christenen, in heel Frankrijk en Engeland, om hun ware geloof te behouden, levend in het vuur geworpen, waar zij met grote pijn vervallen, AD 1182.

Veel Christenen in Vlaanderen zijn om dezelfde reden ter dood gebracht door vuur; vele anderen komen ellendig ten onder in andere plaatsen, in het jaar 1183.

Een jaar na de dood van de laatstgenoemde martelaren, namelijk AD 1184 of 1185, wordt een decreet van paus Lucius III gepubliceerd tegen de Waldenzen, die door verschillende namen worden genoemd.

Het bloedige decreet van Ilphons, koning van Arragon, publiceerde tegen genoemde Waldenzen, AD 1194, indirect gepresenteerd.

Oorsprong van de inquisitie, ingesteld door paus Innocent III tegen de Waldenzen en Albigenzen, rond het jaar 1198; daartoe wordt melding gemaakt van drie brieven die hij met betrekking tot deze zaak heeft geschreven; waarop het volgde, in 1200 na Christus, werden vijf mannen en drie vrouwen verbrand in Troyes, in Campania, en een aantal verdreven uit Metz.

Hierna hoeven we ons niet te beperken tot zo'n karig materiaal, in de beschrijving van de martelaren, zoals we noodzakelijkerwijs moesten doen in sommige van de voorgaande eeuwen, toen we, door de afwezigheid van oude geschiedenissen en verslagen, vaak werden gedwongen om breek ons verhaal van de begenadigde belijdenisvaders van Jezus Christus vroegtijdig af; wat ons vaak tot in het diepst van de ziel treurde.

Nu komt echter de heilzame, hoewel bloedige eeuw, waarin overvloedige materie ons wordt verschaft, van waaruit wij ons doel bereiken; de vrome getuigen van de Heere komen nu in menigten, die gewillig lijden om gedood te worden voor de verkondiging van de enige reddende waarheid; kronen van martelaarschap worden nu aangeboden aan alle Christelijke helden, die zich goed hebben vrijgesproken op het gebied van het martelaarschap, onder de bloedige banier van Jezus Christus.

Excommunicatie is het begin van hun conflict; volg dan vuur, zwaard en veel ander vreselijk geweld; in en waaronder zij, God aanroepend, hun leven beëindigen, de aarde bezoeken en hun rust nemen onder de vleugels van hun Verlosser, of onder het altaar van God, totdat het aantal van hun verslagen broeders zal zijn vervuld. Vervolgens keren we eerst naar het portaal of de ingang van de arena van de Christelijke martelaren, waar we waarnemen dat sommige personen hun land moeten verlaten en worden verbannen - als ketters.

VIER PERSONEN VERBANNEN, UIT BISDOM TRIER, **IN 1105**

Hier, dat wat genoteerd staat voor het jaar 1105, met betrekking tot degenen die zich verzetten tegen de kinderdoop, in de twaalfde eeuw, eist onze aandacht, namelijk dat toen, onder de aartsbisschop van Trier, vier personen als ketters werden verbannen, omdat zij geen goed hadden mening van de kinderdoop en ontkende dat in het Avondmaal het brood en de wijn werden veranderd in het ware lichaam en bloed van Christus, *Merul., fol. 726. P. 7. Twisck, Chron. H. Montanus, Nietigh., Pagina 83. Jac. Mehrning, B. H., pagina 592.*

PERSONEN, OM DEZELFDE REDEN, VERBANNEN **AD 1106**

We hebben voor het jaar *1035* van Berengarius, diaken van Angiers, verteld dat hij, samen met Bruno, de bisschop van die stad, boon is om te onderwijzen tegen transsubstantie en de kinderdoop, en dit, de meest ingrijpende, rond AD 1060; die de Roomse pausen, op verschillende tijdstippen, probeerde door Concilies en anderszins

een halt toe te roepen, zoals werd aangetoond in zijn plaats. En hoewel Berengarius af en toe, uit angst voor de dood, aarzelend en zeer zwak in zijn handhaving van die kwestie toonde, deed hij nog steeds zo veel, dat velen die toegenegen waren voor zijn leer, het met hem eens waren, zodat sommigen van hen, die in het bisdom Trier kwamen, en hun (bovengenoemde) inzichten handhaafden, werden, net als de vier eerder genoemde personen, verbannen of verdreven door de aartsbisschop van die plaats, AD 1106. Verspreid vandaar vertrokken ze naar ***Nederland, naar het land Luik, en Antwerpen,*** en daaromheen, waar ze ook kwamen, het goede zaad van hun ware geloof. In de tussentijd, hoewel deze waren verdreven uit het bisdom Trier, bleven er sommigen over, die hun vergaderingen in het geheim hielden en leerde. In dit *boek* van de *History of the Persecutions, pagina 395, col. 3,* van *Thuan. Prefat., In Hist. sui temp. ad Reg. Honr. 4,* voor AD 1060, lees AD 1106.

OPMERKING - De auteurs verklaren alleen van de bovengenoemde personen dat ze werden verdreven, enz., Maar omdat geen formele verdrijving kan plaatsvinden, zonder een eerdere veroordeling, zijn we vrij geneigd om te denken, dat ze eerst werden verbannen en vervolgens werden verbannen.

VERSCHEIDENE PERSONEN LEVENDIG VERBRAND IN TRIER EN UTRECHT, **1135**

We lezen in de oude kronieken, dat in het jaar *1135* verschillende personen levend werden verbrand door keizer Lotharius, in Trier en Utrecht; waarover de *Chron., v*ooral *Sax. Vermeldt* uitdrukkelijk dat ze als ketters zijn verbrand. Echter, in wat hun vermeende ketterij bestond, wordt niet duidelijk uitgedrukt. Dit is echter zeker dat ze zich scheidden van de Roomse kerk en zich verzetten tegen haar dwalingen.

Abraham Mellinus concludeert uit de genoemde omstandigheden met betrekking tot hen, dat zij Berengaren of volgers van Berengarius waren. "Want", zegt hij, "de lezer moet weten dat na de dood van Berengarius heel velen als ketters werden veroordeeld, eenvoudig omdat ze hadden hetzelfde geloof met Berengarius, met respect voor het Heilig Avondmaal, en verzetten zich tegen de broodgod van de mis.' *Tweede boek, fol. 395, kol. 3,* van *Chron. Sax.*

ARNALD, EEN VOORLEZER IN BRESCIA, NA VEEL VERVOLGING, VERBRAND TE ROME, **AD 1145**

In ons verslag van degenen die zich verzetten tegen de kinderdoop, in de twaalfde eeuw, hebben we vermeld, voor het jaar *1139,*van een Arnald, een lector in Brescia, in Italië, en verklaarde dat hij, onder leiding van Peter Abelard, naast de Leer die hij tegen de mis en transsubstantiatie handhaafde, ook leerde tegen de kinderdoop; op grond waarvan Paus Innocentius II hem beval te zwijgen. Daarop vluchtte hij naar Duitsland of Zwitserland, waar hij een tijd lang bleef lesgeven. Vandaar dat hij na de dood van de genoemde paus naar Rome kwam. Maar daar een ongelofelijk aantal volgelingen verkrijgende, en zwaar vervolgd door de pausen Eugenius en Adrianus, vluchtte hij naar de keizer Frederick Barbarossa, die hem overleverde aan de paus; en zo werd hij uiteindelijk in Rome op de brandstapel geplaatst, tot as verbrand, en de as

in de Tiber geworpen, opdat het volk hem geen eer zou betonen. Er is vastgelegd dat dit AD *1145* heeft plaatsgevonden, nadat hij, zoals wordt berekend, de bovengenoemde leer ongeveer zes jaar krachtig heeft gehandhaafd. *Bapt. Hist., Blz. 598,* van *Baron., AD 1139, num. 3 en AD 1145, num. 3; ook H. Montanus, Nietigh., pagina 84.*

Abraham Mellinus, die schreef over het geloof van Arnald, zegt: "Hij onderwees ook heel anders over het sacrament van het altaar, en (let op), over de kinderdoop, van dat wat in die tijd in de Roomse kerk werd onderwezen., in dit opzicht, hield hij de standpunten in van Peter de Bruis en Hendrik van Toulouse (van wie we hierna zullen spreken), verwerpt hij de transsubstantiatie en ontkent hij dat de mis een offer is voor de levenden en de doden, en dat (opnieuw opmerken!) de doop nóch het geloof van anderen kleine kinderen kan behouden.' Tot dusver, *A. Mell., 2e boek, pagina 425, kol. 3.*

OPMERKING - Abraham Mellinus, die dit verklaart met betrekking tot het geloof van Arnald, - was een prediker van de Calvinistische kerk, in St. Anthonie Polder en, bijgevolg, zelf een voorstander van de kinderdoop. - Niettemin zegt hij duidelijk over Arnald, die hij erkende als een vrome martelaar, dat hij heel anders leerde over de kinderdoop, en ook dat deze doop en het geloof van anderen kinderen niet kan redden, enz., Het tegenovergestelde wat de Roomsen volhielden.

Nadere observatie. - Met betrekking tot de manier waarop hij genoemde Leer handhaafde, uitdroeg en inprentte, en hem zelf tot het einde bewaarde, evenals wat hem om deze reden overkwam; dat is, alle omstandigheden, en ook een samenvatting van de zaak, zie *Otto, Friesing, lib. 1, cap. 27, 28* en *lib. 2, cap. 20, de Gest. Frid. L: Imp. Gunth. Ligur., Lib. 3, de Gest. Frid. 1. Bernhard. Epist., 196, 189, 195. Sigon. de Regno Ital., lib.* 11, van *AD 1139* tot *1146. Abent., Lib. 6. Annal. Boio Gerhobus Reichersp., Lib. 1, de Invest. Antichrist. aped Gretser in Proleg. Script. tegen Walden., cap. 4, Tom. 4, Concil..editie 1612, p. 23,* vergeleken met *Bapt. Deel 2., Pag. 686.*

PETER ABELARD GEVANGEN IN KLOOSTER ETC. STERFT **1145**

H. Montanus verklaart, van Caesar Baronius, dat deze Peter Abelard degene was van wie de eerdergenoemde Arnald de Leer tegen de kinderdoop had verkregen, echter voornamelijk ontleend aan de Heilige Schrift; wat niet wordt tegengesproken, maar voldoende bevestigd, door Mellinus, wanneer hij zegt: "Dat zei Arnald was een discipel van Peter Abelard, uit Frankrijk, waar hij zijn studies had vervolgd." *Tweede boek, pagina 425, kol. 3.*

Vervolgens voegt hij het volgende toe: "Dat Paus Innocent, naar aanleiding van de grote synode die hij in Rome had gehouden tegen de aanhangers van deze Leer, brieven schreef aan Samson, aartsbisschop van Rheims, Henricus, aartsbisschop van Sens en aan Bernhard, abt van Clairvaux, tegen Arnald van Brescia, en zijn leraar Peter Abelard; de eersten opdragend dat ze, waar ze deze twee ook zouden vinden, ze elk afzonderlijk, in een klooster, als bedenkers van een perverse Leer, en antagonisten van het katholieke geloof, zouden opsluiten, en hun boeken of geschriften verbranden waar ze die ook zouden ontdekken." "Wat betreft het geloof van Peter Abelard,"zegt Mellinus, "en op welke punten hij het pausdom bestreed, kan worden gezien en

gelezen in al zijn werken, die net in Frankrijk in druk gepubliceerd, waar het ook in zijn brieven te vinden is, hoeveel hij moest lijden voor zijn geloof.'

Zijn geloof en dood - Wat betreft Peter Abelard en zijn geloof, in het bijzonder hoe hij zich verzette tegen de kinderdoop en zijn discipel Arnald de instructie gaf, zie in dit punt *Jacob Mehrning, Bapt. Hist., Blz. 598. Baron., AD 1139, num. 3* en *AD 1145. H. Montanus Nietigh., Pagina 84.* Ook *Inleiding, fol. 49.*

Mellinus beweert uiteindelijk, vanuit oude schrijvers, dat Peter Abelard, na veel leed, stierf in het klooster waarin hij was opgesloten, in opdracht van de paus, vanwege zijn geloof. Dit gebeurde volgens onze beschrijving rond het jaar *1146,* na de dood van zijn leerling Arnald.

PIERRE BRUSIUS, VERBRAND OP ST. GILES; HENRI VAN TOULOUSE GEDOOD IN **PARIJS,** IN DE JAREN **1145, 1147**

P.I. Twisck geeft het volgende verslag in zijn *Chronijck,* voor het jaar *1145:* "Rond deze tijd waren er beroemde in Frankrijk, Peter Bruis, voorheen een priester, en zijn leerling, Henri van Toulouse, beiden waren monniken, waren geleerde mannen, en veroordeelde de pauselijke dwalingen grotendeels, spaarde noch groot noch klein, ze *noemden de paus de prins van* Sodom, en de stad Rome de moeder van alle ongerechtigheid, gruwel en afschuw. Ze spraken tegen de mis, beelden, bedevaarten en andere instellingen van de Roomse kerk. Ze hebben de kinderdoop opgegeven en gezegd dat niemand recht hadden op de doop dan de gelovigen.

Toen Petrus ongeveer twintig jaar had gepredikt, namelijk van vóór het jaar *1126* tot *1145,* de mensen massaal naar hem toe stroomden, werd hij uiteindelijk in het openbaar verbrand in de stad St. Giles, ook wel St. Aegidius genoemd.

Zijn discipel Henri, die hem volgde in de leer, werd enige tijd daarna door de legaat van de paus onderschept en aangehouden en uit de weg geruimd, zodat zijn lot niet bekend is. Dit wordt geacht te hebben plaatsgevonden twee jaar na de dood van Peter Bruis, namelijk AD *1147.*

Na hun dood ontstond er een wrede vervolging tegen allen die hun leer hadden gevolgd, van wie velen vreugdevol de dood tegemoet gingen. Kortom, hoe hardnekkig ook de pausen met al hun geschoren hoofden, geholpen door prinsen en seculiere magistraten, zich inspanden om hen uit te roeien, eerst door disputaties, dan door verbanning en pauselijke excommunicaties en anathema's, proclamatie van kruistochten, aflaten en gratie voor al diegenen wie zou geweld moeten plegen tegen dat volk, en ten slotte tegen alle mogelijke pijniging, vuur, galgen en wreed bloedvergieten, ja, zodat de hele wereld in rep en roer was vanwege hen; maar toch, konden zij niet verhinderen dat deze overtuiging zich overal verspreidde, en in elk land en koninkrijk uitgingen, hun aanbidding zowel in het geheim als openlijk vasthoudend, met grote of kleine aantallen. Omstreeks *1304;* werden meer dan **honderd personen** ter dood gebracht of werden verbrand in Parijs; en aldus gingen hun afstammelingen, zoals de geschiedenis verklaart, verder, hoewel onder veel verdrukking, tot deze tijd. P. 1. *Twisck, Chron., Pagina 450,* van Philip *Marnix Tafer,*

3d part, cap. 12, fol. 141, 142. Merula, fol. 748, 853. Hist. Mart. Doopsg., Fol. 15. Zie ook *Inleiding op pagina 49.*

ENKELE LALIEDEN, APOSTOLEN GENOEMD NABIJ TOULOUSE, IN FRANKRIJK, GEDOOD **1155 AD**

Er wordt beweerd dat er rond het jaar 1155 in het bovengenoemde deel van Frankrijk bepaalde eenvoudige, maar waarheidsgetrouwe boeren waren, die, zonder enige andere auteur van hun leer of geloof, dan de apostelen, zichzelf Apostolen noemden, alsof ze zouden zeggen, dat hun leer en geloof waren afgeleid van de apostelen. Bernard, de abt van Clairvaux, was in veel preken tegen hen in opstand en noemde ze een soort veracht, lomp gepeupel, onkundigen en helemaal zwak. "Zij," zegt hij, "zijn lompige mensen, idioten en volledig verkocht, maar ze mogen niet onvoorzichtig behandeld worden." "Hieruit blijkt", schrijft Abraham Mellinus, "dat ze niet toch niet zo saai en onwetend zijn geweest."
** "IJverige Bernard", schrijft Mellinus, "hij liet zich omkopen en durfde te prediken en te schrijven wat hij had horen zeggen.- - Tweede boek, nr. 438, kolom 2, in de marge.*

In de tussentijd blijft Bernardus tegen hen tekeergaan, op papistische wijze. "Vraag," zegt hij, "naar hun Auteur en van welke sekte zij zijn? Ze zullen niet iemand kunnen noemen. Maar welke ketterij is er, die het niet is uit de mens? De manicheeën hadden Manes als hun hoofd en meester, de Sabellians hadden Sabellicus, de Arianen, Arium, de Eunomians, Eunomium, de Nestorians, Nestorius, evenals elke andere soortgelijke plaag had zijn afzonderlijke meester onder mannen, waarvan hij zowel de oorsprong als de naam heeft afgeleid, - maar welke naam of titel zal daaraan gegeven of toegekend worden? Helemaal niet, "zegt hij," omdat zij hun ketterij noch van noch door mensen ontvingen, ja verre van ons, om te zeggen dat zij het ontvingen door de openbaring van Christus."

Hij vervolgt, en toont wat hun zogenaamde ketterij was, zeggende: "Ze maken ons belachelijk, dat we kinderen dopen, dat we de voorspraak van de heiligen smeken, enzo, het is gebleken dat ze liever sterven dan dat bekeerd worden (namelijk naar de Roomse kerk) De gelovigen (hij bedoelt de pausisten) legden de handen op een paar van hen, trokken hen uit, en met betrekking tot hun geloof werden ze niet beledigd door hun goddeloosheid, maar openlijk geprotesteerd, dat zij de ware godzaligheid onderwezen, en klaar waren om ervoor te sterven. Ondertussen waren de mensen die erbij stonden niet minder klaar om hen ter dood te brengen; en door op hen te vallen, maakten ze deze nieuwe ketters martelaars van hun eigen geloof.". "Sommigen verwonderen zich hierover, dat ze, toen ze ter dood werden gebracht, niet alleen vreugdevol waren, maar ook geduldig. Maar het moet worden betreurd, dat niet alleen seculiere vorsten, maar ook sommige geestelijken, ja bisschoppen, die hen liever hadden vervolgd, ze omwille van de heiligheid ondersteunden en zeiden: "Waarom zouden we hen als ketters veroordelen, die niet overtuigd zijn geweest van ketterij, noch hetzelfde hebben beleden?'

Tot nu toe, ***Bernardus, die werd genoemd, "een honingvloeiende***" , maar die niettemin niets dan bittere gal tegen deze mensen uitstortte. In Serm. 16 en 66, *op Cant.* Ook *Epist. 240,* oudste editie.

Hieruit is het voldoende duidelijk, schrijft Mellinus, dat zij deze arme mensen ter dood hebben vervolgd, niet vanwege de leerstellingen van Manicheeërs, die Bernardus ten onrechte en heimelijk aan hen toerekent, maar omdat zij zich verzetten tegen de Roomse kerk en haar dwalingen. *Tweede boek, fol. 438, kol. 1, 2.*

OPMERKING - Dit waren dezelfde mensen van wie wij melding maakten, in ons verslag van hen die zich in de twaalfde eeuw verzetten tegen de kinderdoop, tegen Nicholas Sander, die over hen verklaart: "Dat zij apostelen werden genoemd, omdat zij beleden wandel in de voetsporen van de apostelen, en verklaarde zich alleen te houden aan de apostolische geschriften, dat zij kinderdoop, vagevuur, bidden voor de doden, aanroeping van de heiligen, vloeken van eed, enz. verwerpen, dat zij geen bewijs aanvaardden dan alleen van het Nieuwe Testament; en dat ze vreugdevol ter dood gingen.' Nic. *Sand., Lib. en Histor. Doopsg., A. 8. D. Anth. Jac., Fol. 118. H. Montanus Nietigh., Pagina 84. Inleiding, pagina 50, Jacob Mehrning, Bapt. Hist., Pagina 599. P.I. Twisck, Chron., Pagina 469. B.*

GERARDUS, MET DERTIG MANNEN EN VROUWEN, IN OXFORD, IN ENGELAND, GEBRANDMERKT EN GEDOOD, **AD.1161**

Het is beschreven * dat AD 1161, in het achtste jaar van Hendrik II., Koning van Engeland, ongeveer dertig personen, zowel mannen als vrouwen, inboorlingen van Duitsland, naar Engeland zeilden. De papisten noemden hen *dwalende geesten* en *tollenaars,* zeggend dat ze volgelingen waren van *een onbekende auteur;* ** maar anderen hebben ze Petro-brusianen, Berengarians, Armen van Lyon, enz. genoemd, omdat ze blijkbaar hun opvattingen tegen kinderdoop, transsubstantiatie en andere dwalingen van de Roomse kerk, gemeenschappelijk hadden met Peter Bruis, Berengarius en de Armen van Lyon. "Er waren er meer dan dertig," zegt de pauselijke schrijver, "die, die hun dwalingen verborgen hielden, vreedzaam het land waren binnengekomen om hun geloof te beleven. Hun belangrijkste leider was een Gerard, op wie zij leken als hun heer en meester, want hij had alleen een beetje geleerd, terwijl al de rest ongeletterde boerse mensen waren, een zeer lage klasse mensen, en van de Duitse natie en taal. Maar ze konden niet lang verborgen blijven, omdat sommigen zeer ijverig navraag deden met betrekking tot hen; en toen bleek dat ze tot een vreemde sekte behoorden, werden ze aangehouden.'

** Vignierus, in Hist. Pred.*

*** De papistische schrijver zegt: "Van een onbekende auteur." De Calvinistische Mellinus zegt echter: "Maar misschien van Peter de Bruis, Hendrik van Toulouse, of Berengarius zelf." - Tweede boek fol. 439. kol. 4, m de marge.*

HUN ANTWOORDEN OP DE VRAGEN DIE HUN GELOOF BEANTWOORDEN

De koning, niet bereid om hen ongehoord vrij te laten of te straffen, riep in dit verband een Concilie in Oxford bijeen; waar de meest geleerde van de gevangenen, namelijk Gerard, plechtig ondervraagd werden over hun religie, antwoordden in de naam van allen, zeggende: "Dat zij Christenen waren, en de leer van de apostelen in waardee hielden." En toen ze naar behoren werden ondervraagd met betrekking tot alle

artikelen van het geloof, antwoordden ze goed met betrekking tot de aard van de allerhoogste Dokter; maar met betrekking tot de middelen waarmee Hij onze zwakheid heeft willen helen, dat wil zeggen, de Goddelijke sacramenten respecterend, zegt de papistische schrijver, "beoordeeld zij verkeerd". Want zij lasterden de Heilige doop (hij bedoelt de kinderdoop, want dit was de doop die toen door de Roomse kerk werd gerespecteerd) en ook het Heilik Dankoffer (de mis)."

De Leer waarmee ze werden belasterd, bestonden uit de volgende punten (uit *Abr. Mellinus, * 2d boek, fol.* 440), "Dat hun geloof met betrekking tot de sacramenten, de doop en het Avondmaal, evenals het respect voor het huwelijk, anders was dan wat was verordend door de Roomse kerk, die zij de hoer van Babylon noemden, omdat zij het ware geloof in Christus hadden verlaten, zij zeiden dat zij was als de onvruchtbare vijgenboom die onze Heere Jezus Christus vervloekte." Ze zeiden ook dat de paus en de bisschoppen niet moeten worden gehoorzaamd wanneer zij alles bevelen wat tegengesteld is aan het Woord van God; dat monnikenleven ook een stinkend dood kreng was, dat alle kloostergeloften ijdel en nutteloos zijn, ja, dat zij wulpsheid bevorderen, en dat alle bevelen en graden van de priesterlijke waardigheid tekens zijn van het grote Beest; ook dat vagevuur, missen, kerkelijke inzettingen, aanbidding van de heiligen, verjaardagen voor de doden, enz., echte uitvindingen van de duivel zijn.

* Al deze passages, Mellinus heeft het boekje van Guido Perpiggna in lib. de Haeresib. Bal. Cent. 2, in Append. ad Gervasium Giestrensem. Guido was van mening, dat zei mensen behoorden tot de Armen van Lyon; dat zijn de Waldenzen.

HUN GEDRAG OP DE VADERS IN HET CONCILIE IN OXFORD

De laatste beval men dat ze moeten op hun voorhoofd worden gebrandmerkt, als een berucht merkteken van hun ketterij en publiekelijk in de ogen van alle mensen, gegeseld uit de stad, ieder absoluut verbieden om hen naar zijn huis te brengen, of hen de minste troost of hulp te bieden." Van William Neubrig. Hist. Engl., lib. 2, cap.

Nadat deze zin was uitgesproken, werden ze naar de straf geleid. Zij gingen met blijdschap en haast, hun leider, namelijk, Gerard, voor hen uit, zingend: "Gezegend zijt gij," zegt de Heere, "wanneer mensen u zullen haten om Mijnentwil."

Ze werden vervolgens, volgens de strengheid van het vonnis, op hun voorhoofd gebrandmerkt, hun leider kreeg een dubbel merk, één op zijn voorhoofd en de andere op zijn kin, als een teken dat hij hun leider was. Daarop werden hun bovenkleding tot hun middel uit hun lichaam gesneden en zij werden publiekelijk gegeseld en uit de stad geworpen. Maar omdat het een bitterkoude winter was en niemand hun de minste genade toonde, kwamen ze ellendig ten onder door de intense kou, die ze niet konden verdragen op hun naakte lichamen. William Neubrig. Hist. Engl., Lib. 2, cap. 13, 8e jaar van Hendrik II, koning van Engeland.

VERDERE OPMERKINGEN OVER DE OORSPRONG EN HUN GELOOF

"Voor verdere uitleg van deze geschiedenis," schrijft Mellinus, "die is geschreven door een bittere papist, moet de lezer eraan worden herinnerd om de bij te slachten -

die honing extraheert uit dezelfde bloem waaruit de pad vergif trekt - en de bitterheid van de woorden van onze tegenstanders voorbij te zien, om alleen op de zaak zelf te lettenn.

Dat hij (de papistische schrijver) zegt dat deze Christenen, die hij publicanos noemt, en hun oorsprong vonden bij een onbekende auteur, (uit de geschriften van Gascogne.) brengt Vignierius ertoe te veronderstellen dat ze misschien zijn voortgekomen uit Peter Bruis, of uit zijn metgezel, Hendrik van Toulouse. Guido van Perpigna denkt echter dat ze toebehoorden aan de Armen van Lyon, dat zijn de Waldenzen. In lib. de Haeresib. Bal. Centur. 2, in Append. ad Gervasium Giestrensum. Zie ook Abr. Mell., 2d boek, fol. 440, kol. 1.

OPMERKING - Met betrekking wat het geloof was van Peter Bruis en zijn metgezel, Hendrik van Toulouse, evenals van de Armen van Lyon, dat wil zeggen, de Waldenzen, hebben we al aangetoond, dat het niet in strijd is met de geloof van de Doopsgezinden, maar stemt veel liever overeen; en daarom is het duidelijk dat deze dertig personen, die de belijdenis deden, ware martelaren waren, omdat zij leden voor het ware geloof en de waarheid van Jezus Christus. Over deze martelaren, zie ook vijf jaar later, Mart. Parijs, lib. 5.

ARNOLD, MARSILIUS EN THEODORIC, MET VIJF ANDERE MANNEN EN TWEE VROUWEN, VERBAND IN KEULEN EN BONN, **1163**

"In het jaar van onze Heere 1163", zegt de papistische schrijver Orithemius, "bepaalde ketters van de sekte genaamd Cathari" (waarmee de Waldenzen worden begrepen, waarvan de geloofsbelijdenis waarvan we hierboven hebben aangetoond niet in strijd te zijn met de Doopsgezinden van deze tijd), "kwamen van Vlaanderen naar Keulen en bleven in het geheim in een bepaalde schuur, in de buurt van de stad; maar omdat ze niet naar de kerk kwamen, zelfs op zondag, werden ze ontdekt door hen die in de buurt woonden. gebracht tot een onderzoek daarom, door onze moeder, de heilige kerk (hij bedoelt de Romeinse kerk), ze bleken bevestigde ketters te zijn." Orith. Kron. Hirsaug. Hiermee sluit hij. En daarom moeten we om de zaak vollediger uit te leggen een beroep doen op papistische schrijvers, hoewel zij de tegenstanders van deze mensen waren.

Wat hen aangaat, schrijft Ecbert, een monnik van Schonaugh, die zelf tégen hen twiste, aldus: "Zie, bepaalde verkeerde en vervormde mensen (aldus noemt hij goede Christenen, die zich lange tijd verborgen hadden gehouden in schuilplaatsen, en het Christelijk geloof in vele eenvoudige en geringe mensen verdorven, zijn op die tijd zo enorm vermenigvuldigd in alle landen, dat de Christelijke kerk grote schade lijdt door het zeer schadelijke gif (dus hij noemt de waarheid van het Evangelie) waar zij zich overal tegenkeren." SERM. 8, contra Catharos, T. 2. Auctor. Bybl. SS Patrum, editie Parijs, AD 1610, p. 831.

TRITHEMIUS' GESCHIL MET ECBERT; EN DOOD. **AD 1163**

Trithemius geeft een korte beschrijving, van hun onderzoek en betwisting met Ecbert, abt van het klooster van St. Florian in Schonaugh, in het bisdom Trier.

De geestelijkheid en de belangrijkste mannen van de stad Keulen, door boodschappers en brieven, verzochten Ecbert naar Keulen te komen, als een zeer geleerd man, om genoemde ketters te onderzoeken. Abt Ecbert arriveerde in Keulen op 2 augustus 1163 na Christus, en begon een openbare dispuut met "drie van deze ketters, Arnold, Marsilius en Theodoric, die scherpzinniger leken dan de rest.

Hij vermeldt echter niet precies wat de artikelen van de discussie waren, tenzij we ze uit zijn volgende woorden moeten oplezen: "Ze verachtten alle heersers van de kerk, prelaten, priesters en klerken, noemden hen bedriegers en valstrikken van de duivel. Ze bespotten de sacramenten van de Roomse kerk (waaronder de kinderdoop) en ontkenden het heilig bloed van de Heere (dat wil zeggen, transsubstantiatie in het sacrament van het altaar). Noch door argumenten, noch door autoriteit (namelijk, van het getuigenis van de vaderen), noch door vermaningen, worden ertoe gebracht om hun dwalingen af te zweren (zo noemt hij hun ware geloof), maar hardnekkig volharden in hun doel, werden volledig ze uitgeworpen van de kerk, en overgeleverd aan de leken, dat wil zeggen, aan de macht van de seculiere autoriteiten, die hen, acht mannen en twee vrouwen, de stad uitleidden, en hen aan de vlammen overgaven, op de vijfde dag van augustus van hetzelfde jaar." Frith., in Hist. Ook 2de boek van de Vervolging, fol. 441, col. 3, 4.

Caesarius van Heisterbach schrijft dat dit op de Joodse begraafplaats plaatsvond, en dat Arnold, terwijl hij met zijn discipelen of geloofsgenoten in het vuur stond, zei: "Blijf standvastig in uw geloof, want deze dag zult u met de heilige martelaar Laurence zijn." Caesar., Lib. 5, cap. 19.

Ecbert spotte met de dood van deze vrome mensen; want het schijnt dat zij, verachtend voor de kinderdoop, hadden gezegd, dat om eerst gered te worden, het eerst noodzakelijk was om gedoopt te worden met de Heilige Geest en met vuur. Als gevolg waarvan deze goddeloze man vragend zei: "En heeft niet de stad Keulen alzo gedoopt (namelijk met vuur) uw aartsketter Arnoldus met zijn handlangers en de stad Bonn, Theodorik met zijn medepartners? " SERM. 8, advers. Catharos.

O afschuwelijke godslastering! Maar de Heere zal eenieder vergelden naar zijn gerechtigheid en trouw. I Sam. 26:23.

OPMERKING - P.I. Twisck vertelt over deze mensen dat zij, uit haat, ***Adamieten, Katharen, Patarini en Passaginians*** werden genoemd, en dat keizer Frederik sommige decreten tegen hen publiceerde. "Maar aldus, zegt hij, zij die ernaar streven, om te leven in de vrees voor God, worden altijd uitgeroeid." Op deze manier werden bepaalde personen, acht mannen, twee vrouwen en een meisje, die van Vlaanderen naar Keulen waren gegaan, verbrand in een schuur vóór de stad, op 5 augustus." Chron., Pagina 476, col. 1, 2, van Abbot Trithem. Mer., Fol. 765. Neoburgens., Lib. 11, kap. 15.

VEEL CHRISTENEN IN HEEL FRANKRIJK EN ENGELAND, LEVEND VERBRAND, **AD 1182**

Willem [Quilhelmu] van Armorica en Roger van Hovedon verklaren dat op die tijd, namelijk rond het jaar 1182, op verschillende plaatsen in het hele koninkrijk van

Frankrijk, heel veel Waldenzen of Albigenzen werden verbrand onder beschuldiging van Publicans; [tollenaars].

Wat dit betreft, schrijft de voornoemde William in zijn geschiedenis van Philip, koning van Frankrijk als volgt: "Alle tegenstanders van ons geloof, gewoonlijk genoemd Publicans, die gedwongen waren om uit hun schuilplaatsen te komen, werden voor de rechtbank gebracht en, op de wet die op hen werd toegepast, veroordeeld voor ketterij, en daarom werden ze in het vuur geworpen en levend verbrand." Quilhelm. Armonic. Philippidos, lib 1.

Roger van Hovedon voegt aan het einde van het jaar 1182 toe dat de koning van Engeland, Hendrik II, ondanks het feit dat er heel veel van deze Publicans 'tollenaars' waren, dat wil zeggen Waldenzen of orthodoxe Christenen, in zijn land, hij ze in geen enkel opzicht zou tolereren, maar beval dat ze ook overal zouden worden verbrand, zoals in Frankrijk. Annal. deel 2, aan het einde van het jaar 1182.

Wat betreft het geloof van de **Waldenzen en Albigenzen,** die ook door hun vijanden tollenaren werden genoemd, is het reeds, in hun eigen belijdenis, aangetoond dat deze niet strijd tegen de belijdenis van de Doopsgezinden; zoals we eens en voor altijd hebben gezegd, en waar we hier opnieuw de aandacht op vestigen.

VELE GODVREZENDE MENSEN VLAANDEREN GEDOOD VAN DE ROMEINSE KERK, DOOR DE GRAAF VAN ELZAS, **1182**

Mr. John Andriesz, P.I. Twisck, H. Montanus en verschillende andere authentieke schrijvers verklaren unaniem dat A. D. 1182, door graaf Filips van de Elzas, vele Christenen zijn gedood, die ketters werden genoemd omdat zij veroordeelden de kinderdoop, het sacrament van het altaar, en het offer van de mis, enz. Zie J. Andr., in zijn Geschiedenis van de Oudheid van het Geloof, brief P.I. Twisck, Chron., Pagina 489. H. Montanus, Nietigh., P. 86. Ook Hist. Mart. der Doopsg., A. 8. Also, Martyrs Mirror, gedrukt AD 1631, Introduction, p. 52.

VELE CHRISTENEN VERBRAND IN VLAANDEREN, 1183

Voor het jaar 1183 lezen we van veel meer van zulke mensen, die ze Publicans noemden (waarvan we de naam al hebben genoemd) en die Philip, graaf van Vlaanderen en William, aartsbisschop van Reims, ongenadig hebben laten verbranden.

Wat dit betreft, schrijft Rigordus, een oude historicus uit die tijd, voor dat jaar als volgt: "In deze tijd werden heel veel ketters (aldus deze pauselijke schrijver de ware Christenen genoemd) verbrand in Vlaanderen, door de eerwaarde bisschop van Reims, kardinaal priester van de titel van Sancta Sabina, Legaat van de paus, en door Philip, de Doorluchtige graaf van Vlaanderen, Rig., blz. 168, edit. Wechelian. "Hetzelfde jaar," zegt de auteur hierboven, ***"meer dan zeven duizend*** **Cottarelli** (dus hij noemt de vrome getuigen van Jezus, ook wel Waldenzen en Albigenen genoemd) werden in de provincie Bourges gedood.

* De lezer moet weten dat de schrijvers die op deze meest verfoeilijke manier lucht

hebben gegeven aan de getuigenissen met betrekking tot de heilige martelaren, papisten waren. Let hier op, dat zij allen weerloze mensen moeten zijn geweest, omdat zo veel mensen door zo weinig mensen werden gedood zoals in die tijd in de kleine provincie Bourges; we laten dit echter aan God over.

Dezelfde schrijver voegt ook hieraan toe: "In hetzelfde jaar veroordeelde paus Lucius als ketters diegenen die in Italië ***Humilitani*** heetten, en in Frankrijk, ***Armen van Lyon*** (de Albigenzen en Waldenzen), waarop, zoals goed wordt verondersteld, geen kleine vervolging plaats vond in die bittere tijden.

Dit decreet lijkt eerst te zijn gepubliceerd, of anders te zijn vernieuwd, A. D. 1184, of, zoals anderen stellen, A. D.1185, volgens het verslag van Mellinus, 2e boek, fol. 443, kol. 2.

DECREET VAN PAUS LUCIUS III TEGEN DE WALDENZEN, ETC., DIE WORDEN GENOEMD MET VERSCHILLENDE NAMEN

In het jaar 1184, of, zoals anderen schrijven, 1185, hebben alle ketterijen veroordeeld met welke naam ze ook worden genoemd. "Ten eerste, de katharisten [Catharen] en de Patarini, en degenen die men vals noemden Humiliati (vernederden, verpauperden) of Lugduno, d.i. Armen van Lyon; evenals de Passaginos, Josephisten, Arnoldisten; die allen leggen wij onder een eeuwige vloek." "En omdat sommigen een vorm van godsvrucht hebben, maar de kracht ervan ontkennen, zoals de apostel zegt, hebben zij het gezag aangenomen om te prediken, hoewel dezelfde apostel zegt: Hoe zullen zij prediken, tenzij zij worden gezonden? Al diegenen aan wie dit verboden is, of die, niet gezonden, moedwillig durven te prediken, in het geheim of in het openbaar, zonder autoriteit van de apostolische zienswijze, of toestemming van de bisschop van die plaats, en allen die anders geloven of niet schromen om iets anders te leren dan de Roomse kerk predikt en onderhoudt van het huwelijk en andere sacramenten van de kerk; en, in het algemeen, al diegenen die hen niet als ketters veroordelen die de rooms-katholieke kerk, of een bisschop in zijn bisdom, met het advies van zijn geestelijkheid, of, in het geval van het overlijden van hun eigen bisschop, de geestelijkheid zelf, met het advies van de naburige bisschoppen, hebben als zodanig verklaard, - deze allen, zeg ik, verbinden we met de band van een eeuwigdurend verbod. Evenzo, zij die hen in hun huizen nemen en hen verdedigen, en allen die genoemde ketters verdedigen, en die in hen de ketterse slechtheid koesteren, of zij nu Consolati, Credentes, Perfecti of wat voor soortnaam ook heten, wij nemen ze allemaal op in deze vonnis van veroordeling." Tot zover het decreet van paus Lucius.

We zullen nu wat uitleg geven over een paar vreemde namen die in hetzelfde voorkomen. Wat betreft de gewone namen van de Waldenzen, waarvan melding wordt gemaakt in het decreet van Lucius, namelijk dat zij Kathaarse, Patarini, Humiliati, Armen uit Lyon, Passaginos, Josephisten, Arnoldisten, enz. werden genoemd, deze hebben we al voldoende uitgelegd. Daarom blijven er alleen nog hun speciale onderscheidende namen, zoals Consolati, Credentes en Perfecti, te verklaren. Consolati, dat wil zeggen getroosten; door deze naam werden zij genoemd die recent in de kerk waren gekomen en nog niet stevig in het geloof waren gevestigd.

Credentes, dat wil zeggen, geloven; door deze naam werden zij genoemd die bevestigd werden in het geloof, en er in aanzienlijke mate in waren toegenomen.

Perfecti, dat wil zeggen, perfect; door deze naam werden diegenen genoemd die zich volledig op hun vaardigheid op geloof en godsvrucht toelegden, zodat zij daarin perfect leken. Deze werden ook Boni-Homines genoemd, oftewel goede mannen.

Het meeste hiervan worden verzameld door Alanus, die schreef aan het einde van de twaalfde eeuw, namelijk AD 1194. Editie Parijs, AD 1612, p. 110. Ook Abr. Mell., 2d boek, p. 443, kol. 3. De diversiteit van namen duidt dus niet op een diversiteit van mensen of geloof, maar eenvoudig de mindere of grotere perfectie in het geloof in degenen die samen slechts één volk waren.

BLOEDIG PLAKAAT VAN ALPHONSUS KONING VAN ARAGON, TEGEN DE WALDENZEN AD 1194

"Ilphonsus, bij de gratie van God, koning van Aragon, voor alle aartsbisschoppen, bisschoppen en andere prelaten van de kerk van ons koninkrijk, voor alle graven, burggraven, soldaten en voor alle mensen in ons rijk en onder onze heerschappij, groetenis, en goede wensen dat de Christelijke religie volledig kan worden gehandhaafd. "Terwijl het God behaagde om ons boven Zijn volk te plaatsen, is het juist en rechtvaardig dat we constant, en naar onze bekwaamheid, voor de veiligheid zorgen, geluk en bescherming van die mensen; daarom, als trouwe opvolgers van onze voorouders, en als rechtvaardig gehoorzaam aan de verordeningen van de kerk, die het goed hebben geacht, dat de ketters overal moeten worden afgewezen, veroordeeld en vervolgd, van het aangezicht van God en van alle katholieken; namelijk de Waldenzen of Insabbathi (dat wil zeggen, die de sabbath en de heilige dagen van de Rooms kerk niet houden, de Pauperos, de Lugduno, of Armen van Lyon; en andere ketters, zovele als er zijn die van de Heilige Kerk in de ban gedaan zijn, zijnde vijanden van hegt Kruis van Christus, schenders van de Religie en ons persoon, - gebieden wij uit ons rijk te gaan en weg te vluchten; dat hun goederen in beslag zullen worden genomen zonder appel.-

"En wij bevelen dat dit onze Verordening en eeuwige verordening, in elke stad, kasteel en dorp van ons koninkrijk en jurisdictie, en in alle landen van onze heerschappij, zal worden gelezen en elke zondag aan het volk gepresenteerd ter observatie, door de bisschoppen en andere heersers van de kerk, en door onze gouverneurs, gerechtsdeurwaarders, rechters en andere magistraten, en dat op alle overtreders de voornoemde straf zal worden opgelegd, zij het nader bekend. Hierbij staat ook aan te merken, als een persoon, nobel of onedel, een van de hiervoor genoemde ketters ergens in onze landen zal vinden, die na drie dagen proclamatie, wetende dat dit onze Verordening is, niet snel zal vertrekken, maar hardnekkig blijven; deze zal men alle kwaad, schade, schande, behalve de dood, en minachting allen opleggen, - zij zullen daarvoor van ons geen straf te vrezen hebben maar veeleer gunst en eer, wetend dat zijn daad ons lief en aangenaam is. Als er daarna nog steeds iemand blijft, geven we aan elk en al onze subjecten de volledige autoriteit, om ze te beroven en te plunderen, om hen met stokken te slaan en om hen schandelijk te mishandelen.

Als er daarna nog steeds iemand blijft in ons land, geven we aan elk en al onze subjecten de volledige autoriteit, om ze te beroven en te plunderen, om hen met stokken te slaan en om hen schandelijk te mishandelen."

Dit decreet werd ondertekend met het zegel van Ilphonsus, koning van Aragon, evenals met het zegel van bisschop Regimund van Terragona, van de bisschop van Tiracisca, en van andere bisschoppen. Het decreet zelf werd gemaakt door William de Bassa, de notaris van de koning AD 1194. Abr. Mell., 2d boek, fol. 444. A. van Fr. Pegna Direct. Inqaisit., Deel 2, Commentaar 39. Ook Joan. Maviana Prefdt., In Lucani Tudens.

Maar wat voor uitvoering volgde op dit decreet van Ilphonsus tegen de arme Waldenzen in het koninkrijk van Aragon, is niet gemakkelijk om te weten, aangezien het lijkt dat de historici van deze eeuw met opzet gepasseerd zijn door de wreedheid die tegen hen werd uitgeoefend, ongetwijfeld omdat ze zich schaamden voor de zaak.

HERKOMST VAN DE INQUISITIE TEGEN DE WALDENZEN EN ALBIGENZEN, DOOE PAUS INNOCENT III, **AD 1198**

AD 1198, werd Innocent III paus in de plaats van Caelestine. Bij zijn wijding paste hij de woorden toe die Johannes de Doper over Christus sprak: "Die de bruid heeft, is de Bruidegom; maar de vriend des bruidegoms, die staat en hem hoort, verblijdt zich met blijdschap over de stem van de Bruidegom."

> Op deze woorden richtte INNOCENTIUS zich tot zijn bloedverwanten, de kardinalen, aartsbisschoppen en bisschoppen als volgt: "En ben ik niet de bruidegom, en een ieder van u een vriend van de bruidegom? Ja, ik ben de bruidegom, want ik heb de edele, rijke en zeer verheven, ja, de eervolle, zuivere, genadige en heilige Roomse kerk voor mijn bruid, die door de verordening van God, de moeder is van alle gelovigen en de allerhoogste minnares over alle kerken, wijzer dan Sara, voorzichtiger dan Rebecca, vruchtbaarder dan Leah, aangenamer dan Rachel, vromer dan Anna, zuiverder dan Susanna, dapperder dan Judith, mooier dan Edessaea Vele dochters hebben grote rijkdommen vergaard, maar zij heeft ze allemaal overtroffen. Ik heb haar sacramenteel omhelsd, deze bruid is niet partloos aan me getrouwd, maar heeft me haar rijke bruidsschat gegeven, namelijk de volheid van geestelijke en van tijdelijke macht." Innocentius 3, in Consecra. Pontif., Serm. 3, pagina 19.

Paus Innocentius III was de eerste die het ambt van inquisitie instelde, met geordende inquisiteurs; daartoe schreef hij ook op de eerste dag van april een brief in het eerste jaar van zijn pausschap aan de aartsbisschop van Auxitana; waarin hij zich zeer beklaagt over de vijanden van *St. Peterus' Scheepje*, zoals hij het noemt, en dan als volgt zegt: "Wij wensen dat u en uw mede-bisschoppen, door uw voorzichtigheid, krachtdadiger zullen waken tegen deze kwaal (wat betekent dat de leer van de Waldenzen en Albigenzen), en zich er des te zwaarder tegen verzetten, omdat u te meer reden ziet te vrezen dat het gezonde deel van het lichaam, die door de ziekte geïnfecteerd zal raken, opdat door dergelijke besmettingen, die zich geleidelijk als een kanker verspreiden, de geesten van de gelovigen worden besmet door een algemene corruptie. Daarom sturen we jullie broederliefde, en belasten u met de grootste ernst

door deze apostolische brief, dat u uw uiterste best doet om (alle) ketterij uit te roeien en al diegenen die ermee besmet zijn te verbannen uit uw provincie; en dat tegen hen en al degenen die ermee besmet zijn, of enige gemeenschap met hen hebben, of die er openlijk van wordt verdacht van een goede omgang met hen te hebben gehad, u niet alleen alle strengheid van de kerkelijke discipline uitoefent zonder tussenkomst van appel, maar ook indien nodig, hen onderwerpt of bestraft door de kracht van het materiële zwaard, door vorsten of door het volk."

Over deze woorden merkt de pauselijke commentator op, in de marge: "Tot op heden waren nog geen inquisiteurs door de paus gestuurd of aangesteld." Schol. Pontif. Franc. Pegna

In dezelfde maand, namelijk op 21 april 1198, twintig dagen na het schrijven van de eerste brief, schreef paus Innocentius III nog een brief, niet alleen aan de bovengenoemde bisschop van Auxitana, maar ook aan de aartsbisschoppen van Aix, Narbonne, Vienne, Arles, Ebredun, Tarragon, Lyon, enz., En tezelfdertijd werd een Reinerius en een Guido aangesteld als zijn commissarissen of inquisiteurs, om diegenen te vangen die probeerden te ontsnappen aan de heerschappij van de Roomse kerk. De inhoud van de brief was gericht tegen de Waldenzen en beval dat ze zouden worden gepakt, als kleine vossen die de wijngaarden bederven. Uiteindelijk beveelt hij hen om het land te worden verdreven. Epist. de Cretal., lib. 1, pagina 56, 57, Edi. Colon.

In de volgende maand, namelijk op 13 mei 1198, schreef Innocent nog een andere brief voor hetzelfde doel; waarin hij opnieuw beval dat de kleine vossen gevangen moesten worden, en belooft de inquisiteurs te sturen, eraan toevoegend: "Wij bidden, waarschuwen en smeken u allen tezamen, in de Naam van de Heere, en bevelen u aan tot vergeving van zonden, dat u hen ontvangt (de inquisiteurs, Reinerius en Guido), help hen vriendelijk en krachtig, en verleen hun een helpende hand door goede raad en met de daad. Maar als broeder Reinerius, voor dringende en belangrijke kwestie van de kerk, vooreerst, in opdracht van de apostolische zienswijze, naar is Spanje gegaan, wij zullen en bevelen niettemin, dat u aartsbisschoppen en bisschoppen, het geestelijke zwaard trekken, op verzoek van die broeder Guido, tegen de ketters die hij zal noemen aan u; die we hebben vergund Indulgentie, aflaat of vergeving van hun zonden; aan al diegenen die op bedevaart gaan naar de St. Peter's of St. Jacob's kerk. Gegeven te Rome, op de bovengenoemde dag, die we hebben verleend aan al diegenen die op bedevaart gaan naar de St. Peterus of St. Jacobus kerk. Gegeven te Rome, op de bovengenoemde dag, AD 1198." Idem, Pagina 98.

VIJF MANNEN EN DRIE VROUWEN VERBRAND IN TROYES, IN CHAMPAGNE, **AD 1200;** EN SOMMIG VAN METZ

Ongeveer twee jaar nadat Paus Innocentius III die drie bloedige brieven had uitgegeven, voor de vervolging en onderdrukking van de ware, weerloze Christenen, die gewoonlijk Waldenzen werden genoemd, maar door hun vijanden of vervolgers, ***tollenaars en zondaars***, gebeurde het in de vorig jaar van de twaalfde eeuw namelijk AD 1200, dat in de Stad Troyes, in Champagne, werden op bevel van de paus en de regerende autoriteiten, acht personen, vijf mannen en drie vrouwen gearresteerd, die dezelfde belijdenis deden als hierboven vermeld met betrekking tot de Waldenzen, in

tegenspraak met het gezag van de paus, kinderdoop, het vloeken van de eed, het ambt van misdadig gezag; en wie de papistische schrijver van de *grote kroniek van Nederland* Popelitatnos noemt.

Deze personen werden echter door de pausen niet beschuldigd van kwaadaardige werken, maar eenvoudig vanwege hun geloof; in welk geloof zij verlangden om standvastig te blijven tot de dood, zonder er in enig opzicht vanaf te vertrekken. Vandaar dat zij allen in dat jaar tot het vuur werden veroordeeld en hun lichaam aan God offerden als een brandoffer, nadat zij hun zielen in Zijn handen hadden bevolen.

DE VERWIJDERING VAN DE CHRISTENEN VAN METZ, EN HET VERBRANDEN VAN HUN BOEKEN

Tegelijkertijd werden veel Christenen in Metz, die hetzelfde geloof beleden en Waldenzen werden genoemd, schandelijk uit Metz verdreven en hun boeken verbrand, omdat ze de Heilige Geschriften in hun moedertaal hadden vertaald.

De pauselijke auteur van de grote Belgische kroniek noemt ze, op gezag van de oude historicus Albericus, een Waldenzische sekte en zegt: "Dat bepaalde abten werden gezonden om tegen hen te prediken, die sommige Boeken die vanuit het Latijn zijn vertaald in hun moedertaal verbrandden, en aldus is de genoemde sekte uitgeroeid.. M. Nuciensis Magn. Chron. Belgicum, redactie Frankfort, AD 1607, pagina 189,

Dit dient om het voorgaande verhaal te bevestigen. We zullen nu onze conclusie sluiten over de vervolgingen die plaatsvonden in de twaalfde eeuw en doorgaan naar de dertiende eeuw.

Waldenzen en de Albigenzen op Roomse brandstapels

EEN BESCHRIJVING VAN DE HEILIGE DOOP IN DE DERTIENDE EEUW 1200-1300

INHOUD VAN DE DOOP IN DE DERTIENDE EEUW

De dertiende eeuw is begonnen met de dertiende en laatste *Centuria*, waarmee de Magdeburg centuriators hun kerkelijke geschiedenis hebben afgesloten; wat als het ware een treurige afscheidslucht is, vanwege de betreurenswaardige verlatenheid veroorzaakt door de paus van Rome, in de aanbidding van God. Verschillende genoemde Romeinse bijgelovigheden, die zo plechtig werden bevolen als het Woord van God, worden de nooddoop genoemd, de doop door vrouwen, ketters, enz.; ook, hoe een kind te dopen dat in levensgevaar verkeert.

Een paar vreemde passages van Thomas van Aquino, die de kinderdoop aanraken; toegevoegd decreet van de bisschoppen van Nemansa, over hoe om te gaan met een kind, waarover kan worden betwijfeld dat het op de juiste manier is gedoopt; ook de formule van woorden die de Driest voor het kind moet gebruiken. Uitleg dat dit alles werd gedaan om respect te krijgen voor de kinderdoop, bij het gewone volk.

Van de ware doop en hoe God, te midden van deze stormen, Zijn kerk heeft bewaard.

De volgelingen van de leer van Peter Bruis en Hendrik van Toulouse, die in veel opzichten het eens waren met het geloof van de Doopsgezinden van de huidige tijd, nemen in die mate toe, AD *1206*, dat in de provincies Languedoc, Narbonne, Gascogne maar er zijn maar weinig mensen gevonden die zich niet aan hun leer hielden; ook de drie artikelen van hun leer tegen de Roomse kerk.

De oude Waldenzen verschijnen opnieuw, AD *1218*, en, hoewel geëxcommuniceerd door de paus in de bul van het Heilig Avondmaal, verklaren tegen het vloeken van eden, het nemen van het leven van de kwaaddoeners, het geloof van de Roomse kerk, goddeloze priesters, de paus.

Het bleek dat deze mensen, AD *1230*, zo talrijk waren, dat iemand die van zijn land naar Milaan reist, elke nacht kon verblijven met een van zijn geloofsgenoten.

De toename van de Waldenzen in Frankrijk en Vlaanderen wordt opnieuw vermeld voor AD *1238*.

Verklaring, voor *1242*, dat zij niet alleen hun geloof met de mond beleden, maar ook leed voor: t.

Achtendertig jaar later, namelijk *1280* na Christus, wordt aangetoond dat hun leer niet alleen in Lombardije, maar zelfs in Sicilië doordrongen was; verschillende artikelen van hun Leer zijn volledig beschreven.

Hun toename in verschillende landen van het Christendom wordt opnieuw getoond, voor het jaar *1284*, als een bewijs dat ondanks de vervolgingen die tegen hen werden geuit, ze niet afnamen.

Een bepaalde Leer van Alexander, namelijk dat de doop moet worden uitgevoerd na de Belijdenis van het geloof; waarna de Waldenzen en Albigenzen voor de laatste keer opnieuw worden geïntroduceerd en er wordt gezegd dat zij de kinderdoop als onnut beschouwden. Conclusie, het antwoord van Jacob Mehrning contra Mellinus, betreffend de doop.

Dit is de eeuw, schrijft Jacob Mehrning, waarmee de Magdeburg centuriators hun kerkgeschiedenis hebben afgesloten, enz. Met betrekking tot deze tijd schrijven zij in het voorwoord als volgt: "Dit is de rampzalige tijd waarin de Romeinse paus zijn macht verhoogde tot het hoogste, in de westerse kerken, en de Turk zijn macht in het oosten, waardoor de Goddelijke en zuivere leer in alle opzichten het meest abominabel werd vervalst.

Ja, de grond van de leer, en alle uitwendige ceremoniën, evenals alle leerpunten, - alle deze, zonder voorbehoud, zou de paus van Rome onder zijn controle hebben; ten gevolge waarvan zo'n blindheid en duisternis ontstond onder de mensen, dat bijna alle van hen het juk op zich namen, onderwerpen wat ze spraken of schreven, met meer angst voor het oordeel van de paus, dan van God zelf, of van zijn kerk. Regels zijn vastgesteld waardoor alle controverte artikelen waren te beslissen en te beoordelen; namelijk de corrupte geschriften van de vaders en de decreten of resoluties van concilies.

Het Woord van God verloor volledig zijn eer, waardigheid en eer; ja, het werd voortaan alleen aanvaard voor zover de mening van de vaders en concilies dit toeliet. Bovendien werd het Woord van God niet langer verklaard uit de Heilige Schrift, maar volgens de vrees voor hun eigen verbeeldingskracht, enz. Bovendien werd te veel toegegeven aan de heidense nuances van Aristoteles; ja, met zo'n dwaasheid, dat de duistere geschriften van deze heidenen in de scholen werden ingevoerd, op de kansel gebracht en vermengd met de geloofsartikelen, enz. *Jac. Mehrn. Bapt. Hist., Q.* 717, van *Cent. Magd. X111, hoofdstuk. 13.*

Wat de kinderdoop betreft, omdat hetzelfde werd tegengesproken, ja, volledig verworpen, op die tijd, door de Waldenzen en Albigenzen, die van de Roomse kerk, om dit te voorzien, en om het te handhaven, bepaalde dingen, genaamd doop uit noodzaak (privé- doop), doop door vrouwen, en doop door ketters.

De Magdeburg Centuriators citeren het volgende *(hoofdstuk 6, fol.224*) uit een synodaal boek, gezamenlijk geschreven door sommige bisschoppen, te Nemansa, AD 1251: "Wij bevelen, dat een kind, net geboren en in gevaar van dood, zodat het kan niet naar de priester gebracht worden, gedoopt worden door de aanwezige mannen, hetzij in warm of in koud water, maar zonder andere vloeistof, en dit in een houten, stenen of ander vat. Maar als er geen mannen aanwezig zijn, laat de vrouwen die daar zijn, het kind dopen, of zelfs de vader of de moeder, voor het geval er niemand anders aanwezig is, om het kind te dopen.' *Bapt. Hist.*, Blz. 727, 728.

Door deze en soortgelijke middelen trachtten de Romanisten in deze tijd de eer van de kinderdoop te behouden, die sterk tegengesteld was; daartoe hechtten ook de woorden van Thomas van Aquino, die als volgt zijn: "De juiste bedienaar van de doop zal een priester zijn, wiens roeping het is krachtens zijn ambt ", om te dopen, maar in noodgevallen niet alleen een aalmoezenier, maar ook een leek of een vrouw, ja, zelfs een heiden of een ketter kan dopen, als hij alleen de vorm van de kerk waarneemt en de bedoeling heeft om te doen wat de kerk doet, maar als een persoon, van noodzaak, wordt gedoopt door zo iemand ontvangt hij inderdaad het sacrament, zodat hij niet opnieuw hoeft te worden gedoopt, maar hij ontvangt de genade van de doop niet,

omdat hij wordt beschouwd als niet op de juiste wijze te zijn gedoopt, " *Thorn. Aquin. de Art., Fid., hoofdstuk.* 14,*in Bapt. Hist., pag.* 725.

In dezelfde richting neigt wat in *Cent* wordt aangeleerd. *Magd., X111., Hfst.* 6, *fol.*maar als u niet bent gedoopt, doop ik u in de Naam van de Vader, en van de Zoon en van de Heilige Geest.' In zulke twijfelachtige gevallen is één getuige echter voldoende als er niet meer kan worden gepresteerd.'*Bapt. Hist.,* P. 728.

Wie ziet niet dat de Roomse kerk, toen de kinderdoop werd tegengesproken, trachtte door deze en soortgelijke absurditeiten, het voor het gewone volk te laten lijken alsof de kinderdoop absoluut noodzakelijk was voor redding, ja, zo noodzakelijk dat in plaats van het verwaarlozen voor het verlangen van een priester, zelfs vrouwen, ja, heidenen en ketters die ze anders gewoon waren te verbranden, zou de kinderen kunnen dopen als ze alleen de vorm van de doop in dienst van de kerk in acht nemen. O vreemde theologie! Men hoefde alleen maar de dwaling van de kinderdoop te handhaven, maar er werden nog veel meer dwalingen bij gemaakt.

Niettemin, in het midden van deze stormen en golven van Antichrist, bewaarde God de ark van Zijn kerk, zodat er nog steeds veel personen overbleven, die, niettegenstaande de vele problemen en vervolgingen die hen om deze reden overkwamen, de ware aanbidding praktiseerden en in stand hielden van God, in het bijzonder in tegenstelling tot de kinderdoop, het ambt van misdadig gezag, het vloeken van eden en bijna alle andere bijgeloof van de Roomse kerk.

AD 1206. - In het begin, ja, vóór het begin van deze eeuw, en dus over een aantal jaren, nam de Leer van de oude Doopsgezinden niet weinig toe, wat meer in het bijzonder leek in het jaar 1206, toen zij zo toegenomen waren in veel landen waren de listen en de macht van de Roomse kerk niet voldoende om hen te laten afvallig worden, laat staan om ze uit te roeien.

Hierover geeft P.I. Twisck de volgende beschrijving: "De aanhangers van de leer van Peter de Bruis en Hendrik van Toulouse, Doopsgezinden, vermeld voor het jaar 1135, welke leer daarna werd ook gevolgd door de Waldenzen (zie het jaar 1159), vermenigvuldigd ongeveer in deze tijd, namelijk AD 1206, dat weinigen werden gevonden in de provincies Albi, Languedoc, Narbonne, Gascogne, Rouergue en Toulouse, die zich niet aan die Leer hielden, ondanks het feit dat paus Innocentius III er zeer wreed tegen was.

De belangrijkste punten van hun leer, in het jaar 1198, naast anderen, waren deze: 1. Dat de Roomse kerk de hoer van Babylon was. 2. Dat haar staat van bestuur onzuiver en corrupt was. 3. Dat de mis een werk was vol van goddeloosheid en ingesteld door Christus noch door Zijn discipelen. *Kron. Q.* 523, col. 1 *en* 2, van *Chron. Nicol. Gill., Fol.* 286 *Guil. Merul., Fol.* 798, *Henr. Boxh., Fol.* 22.

AD 1218. - Dit jaar wordt genoemd door Sebastian Franck, van de oude Waldenzen, die hij met drie verschillende namen noemt. *De armen, insabbatari en Waldenzen.* Dat ze echter samen maar één volk waren, is al bewezen. De schrijver schrijft aldus over hen: "Deze zijn ontstaan in 1218 na Christus, onder keizer Lodewijk IV, zij zijn ook geëxcommuniceerd in de Pauselijke ban , Bulle cena Domino. Inhoudend:

1."Dat mannen helemaal niet moeten zweren, zelfs niet tot de waarheid.

2. "Dat geen enkele rechter, die een Christen zou zijn, iemand ter dood zou kunnen brengen, zelfs geen boosdoener.

3. "Dat de vrome persoon die vasthoudt aan het geloof van de Roomse kerk, niet kan worden gered.

4. "Dat een goddeloze priester niet kan consacreren, toewijden.

5. "Dat de kerk omgekomen is ten tijde van Sylvester.

6. "Dat zij niet onderhevig zijn, noch van plan zijn, aan de paus of aan andere prelaten."

Volg dan verschillende andere artikelen van hun leer, die we kortheidshalve zullen laten passeren; bijvoorbeeld dat zij zeiden: "Dat er buiten hun kerk geen sacrament of Doop was (die de kinderdoop van de Roomse kerk volledig omverwerpt), dat zij het vagevuur ontkenden, dat zij de mis, aalmoezen en gebeden voor de doden telden van geen waarde, ja, dat zij hen als de uitvindingen van priesterlisten beschouwden, dat het eren van de heiligen niet de minste verdienste had, en dat zij onze gebeden in de hemel niet hoorden ".

Deze en soortgelijke artikelen worden daar aangehaald, van Aeneas, Sylvius en andere schrijvers, als beschuldigingen tegen de Waldenzen; waarvan de verstandigen mogen oordelen. *Seb. Fr. Kron. der Rom. Kett., Fol.* 119, kol. 4, *letter P.*

AD 1230. - Er wordt beweerd dat de Waldenzen, wier goede bekentenis we al hebben laten zien, op die tijd in de procedure hebben verklaard die zij tegen de paus lijken te hebben, dat hun aantallen zo groot waren in Duitsland, Frankrijk en Italië, en vooral in Lombardije - waar hun leraren woonden, aan wie zij jaarlijks levensonderhoud uit andere landen zonden - dat een ieder van hen vanuit zijn land naar Milaan reisde, kon hij elke nacht een van zijn eigen overtuigingen bijleggen, die zij herkenden aan bepaalde tekens op de deur of op het dak. P. *1. Twisck, Chron., pag.* 546, kol. 2, van *Henr. Boxh., Fol.* 25.

AD 1238. - Of omstreeks 1239 waren de Waldenzen dus toegenomen in Frankrijk en Vlaanderen, dat een zekere Dominicaanse monnik, Robert Boulgre, als inquisiteur gezonden door paus Gregorius IX, een ontelbare menigte van hen ter dood bracht; waarvan hieronder meer zal worden gezegd. P.I. *Twisck, Chron., P.* 554, kol. 1.

AD 1242.- Op die tijd, zei het volk veel te lijden hebben van het pausdom, vanwege hun geloof en religie, dat alleen al in het bisdom van Toulouse verscheen in het geval van ongeveer 200, tweehonderd personen, die het geloof geloofden, en werden Waldenzen genoemd; van wiens gevangenschap en dood we zullen spreken in de toekomst. PI *Tzvisck, Chron.,* P. 557, kol. 1.

AD 1259. - In deze tijd, of daaromtrent, schreef Gerard Sagarellas, een Italiaan, maar een arts van Parijs, een boek tegen de Franciscanen, waarop Bonaventura, Generaal

van de Franciscaanse orde, antwoordde; echter, van deze Gerard en zijn geloof, evenals van die van de Waldenzen, zullen we hierna vollediger spreken. We zouden alleen nog zeggen dat vanaf deze tijd zijn discipelen, de *Fratricelli* of Kleine Broeders, na het jaar 1285, genaamd *Dulcisten*, heimelijk (uit angst voor vervolging) begonnen hun vergaderingen te houden in de bergen van Piemonte, en Novara, in Lombardije, die de Leer van de Waldenzen belijdt. Van de verschillende plaatsen waar ze woonden, ontvingen ze echter verschillende namen; maar de benaming *Fratricelli* of *Frerots*, werd speciaal aan hen gegeven, omdat zij elkaar *broeders in Christus* noemden; niettemin spraken de monden der Frerots aldus alleen de waarheid, aangezien Christus zelf zijn discipelen zo noemde, zeggende: "Allen zijt gij broeders" (Mattheüs 23: 8); en "Ik zal Uw Naam (o God) aan Mijn broeders bekendmaken, in het midden van de kerk zal Ik U psalmzingen" (Hebreeën 2:12).

AD 1262. - Op die tijd worden de Waldenzen opnieuw genoemd, die in Lombardije en in het land Genua leefden, en een gezond belijdenis onderhielden, hoewel ze door de papisten ketters werden genoemd, en onderdrukt werden en vervolgd werden door openlijke decreten van de Roman zie; waar elders meer over gesproken zal worden. Vergelijk *Bzov., AD 1262. Art. 3, ex Decret. Epist. Alexand. IV.,* Met *A. Mell., Hist., Fol*. 470, kol. 2.

AD 1280. - In dit jaar wordt vermeld dat genoemde mensen die de bovengenoemde Lering belijden (namelijk de Waldenzen, toen Waldois genaamd, nadat Waldo en zijn aanhangers uit Lyon werden verdreven), dus in Lombardije vermenigvuldigd dat hun Leer, die zich had verspreid in Italië, zelfs doorgedrongen tot Sicilië; zoals blijkt uit de open brieven die keizer Frederik II tegen hen heeft uitgezonden.

Met betrekking tot hun geloof, de volgende artikelen, naast wat al is genoemd: het respecteren van hun opvattingen tegen de kinderdoop, het ambt van misdadig gezag, het vloeken van eed, enz., werden aan hun ten laste gelegd, zoals kan worden afgeleid uit de geschriften van Reinerius, de priester.

En dat ze leren dat in de zaak van zaligheid we alleen moeten geloven de Heilige Schrift, en in geen enkel opzicht afhankelijk van mensen. Dat zegt dat de Schrift alles bevat wat nodig is voor redding; en dat er niets te ontvangen valt dan wat van God wordt geboden. Dat er maar één middelaar is (Christus) en dat daarom de heiligen niet aangeroepen moeten worden. Dat er geen vagevuur is, maar dat allen die in Christus gerechtvaardigd zijn, het eeuwige leven binnengaan, en zij die niet geloven, zullen in de eeuwige dood worden geworpen; dus ontkennen dat er nog steeds naast een derde of vierde plaats is.

Ze aanvaardden en accepteerden slechts twee sacramenten, namelijk de heilige doop en het heilige Avondmaal. Ze zeiden dat alle missen, vooral die voor de doden, moesten worden afgewezen; evenzo alle menselijke instellingen, en dat zij niet noodzakelijk geacht moesten worden tot redding; zij onderwezen ook dat het zingen, de uren, het vasten verbonden met bepaalde dagen, overbodige feestdagen, onderscheid van voedsel, de vele graden en orden van priesters, monniken en nonnen, de zegeningen en toewijdingen van schepselen, geloften, bedevaarten, kortom, de enorme mengelmoes van ceremoniën die in vroeger tijden in zwang was gebracht, zou moeten worden afgeschaft.

Ze ontkenden de suprematie van de paus, vooral zoals hij door de seculiere regering werd uitgeoefend, en gaven geen andere graden in kerkelijke ambten dan bisschoppen, leraren (die toen priesters werden genoemd) en diakens. Ze zeiden dat de Romeinse zienswijze het ware Babylon is en de paus de bron van alle ellende; dat het huwelijk van de priesters (of leraren) goed is en noodzakelijk in de kerk; dat degenen die het Woord van God horen en terecht begrijpen, de ware kerk zijn, aan wie Christus de sleutels heeft gegeven, om de schapen binnen te laten en de wolven weg te jagen.

"Zie hier," zegt de schrijver, "de som van de leer van de Waldo's (of Waldenzen), die door de vijanden van de waarheid werd tegengesproken, en op grond waarvan zij, volgens de getuigenis van hun tegenstanders, werden vervolgd." P.I. Twi*sck, Chron., P.* 605, kol. 2, *en p.* 606, kol. 1, van de *Staet der Kerchen, Jean Cresp., Fol.* 314, 315, 316. *Merul., Fol.* 843. *Henr. Boxh., Fol. 19,* 25.

AD 1284. - Op die tijd vermenigvuldigden de Waldenzen volgens Twisck zich meer en meer in Frankrijk en andere landen van het Christendom, hoewel ze werden gezocht met sluwheid en wreed vervolgd, en zelfs eerder alle middelen en alle ijver werden gebruikt om zich volkomen uit te roeien hen; die bepaalde bisschoppen van die tijd zeer verbaasde, en ook bepaalde advocaten van Avignon, in bepaalde raadplegingen die tegen hen werden gevoerd, en die nog steeds bestaan. P.I. T*wisck, Chron., P.* 611, kol. 2.

Over de vorm of de wijze van de doop zegt Alexander: (p.4, vers 11, m. 1) in deze eeuw: "De doop zal worden toegediend in een bekentenis van geloof in de heilige Drie-eenheid." *Jac. Mehr., Bapt. Hist., blz.* 726.

Centuria 13, van de *Magdeburg Centuriators, cap. 5,* fol. 216, 217, uit Cesarius, verklaart: "Dat de Waldenzen en Albigenzen de doop in deze tijd verwierpen, zeggend dat het inefficiënt en nutteloos was, wat zij, zoals Jacob Mehrning schrijft, begrepen van de kinderdoop, die zonder instructie en geloof wordt toegediend, want de Waldenzen hadden een zeer hoge achting voor de doop van Christus, zoals toegediend volgens Zijn verordening." *Bapt. Hist., Pp.* 733, 734.

* We zullen niets zeggen over deze Alexander, maar alleen spreken over zijn leer. NOTITIE. AD 1287. - Probus, bisschop van Tullo, was in die tijd zo verlicht van God dat hij niet alleen tegen paus Honorius IV stond, maar ook een uitstekende oratie leverde, waarin hij vrijelijk de dwalingen van de papisten blootlegde. Vergelijk Catal. Test. fol. 654, met het 13e boek Van den Ondergang, p. 614, kol. 1.

AD 1299. - In het jaar 1299 werden bepaalde Albigenzen en Waldenzen, genaamd *Fratricelli,* of *Kleine Broeders* (van wier geloof en leven we elders hebben gesproken) door Bonifatius VIII, paus van Rome, vanwege hun oprechtheid, die de pausen die valsheid worden genoemd, dat hij hen *ketters* noemde; maar als we elders van plan zijn om vollediger over hun geloof en wandel onder mannen te spreken, zullen we ons hier tevreden stellen door ze alleen maar te noemen; het is voldoende voor ons dat deze mensen en hun leer tot aan het einde van deze eeuw bestonden. Zie in de grote *Christen Martelaersboeck, Mellinus* editie 1619, fol. 471, van *Trithem. Kron. Hirsaug.*

Doorgaand tot het einde van de eeuw, sluiten we af met de conclusie van Jacob Mehrning, wat een antwoord is op A. Mellinus, die zijn best deed om te laten zien dat de Waldenzen niet goed overeenkwamen met de Doopsgezinden in het doopartikel.

Mehrning antwoordt hem als volgt: "Abraham Mellinus (in zijn grote boek van *Nederlandtsch Martelaers*) durfde te zeggen: 'De Waldenzen waren het niet eens met de zogenaamde Wedeerdopers in het artikel van de kinderdoop.' Maar de goede man vergeet dat hijzelf de getuigenis heeft gegeven van Bernard, Peter Cluniacensis, en van de Magdeburg Centuries, die deze veronderstelde fout van de oude Waldenzen weerleggen en veroordelen, namelijk dat ze in de kinderdoop hadden moeten geloven.' *Bapt. Hist., P.* 736.

EEN BESCHRIJVING VAN DE MARTELAREN IN DE DERTIENDE EEUW 1200-1300

INHOUD VAN DE MARTELAREN IN DE DERTIENDE EEUW

De weg en de toegang tot de martelaren van deze eeuw is door *de valleien van Albi* en door heel Frankrijk, Engeland en andere landen, waar de vrome getuigen van Jezus hun leven hebben neergelegd voor de evangelische waarheid.

Vanaf het jaar 1209 worden gedurende deze eeuw kruistochten gepredikt in de naam van de paus; die de oorzaak waren van ***de vernietiging van duizenden Albigenzen***, die rustig en vreedzaam leefden onder bepaalde pauselijke autoriteiten; om bepaalde redenen zijn we echter nog niet klaar met dit beschrijving.
Opmerkingen met acht redenen die unaniem wijzen op de niet-bestaande principes van de opechte Albigenzen. Niettemin hebben we om merkelijke redenen het verslag van hun martelaarschap voor de grotendeels in kanttekeningen geplaatst, voor de jaren 1210 en 1211.

Honderd en tachtig personen noemden Albigenzen, verbrand buiten het kasteel Minerve, AD 1210.

Zestig van die mensen beëindigen hun leven door vuur, om hun geloof, bij Casser, rond 1212 na Christus.

Ongeveer honderd personen, die dezelfde leer beleden, levend verbrand in een toren in Cassas, rond het einde van AD 1211.

Vijftig van hun geloofsgenoten verliezen eveneens hun leven door vuur, in Chastelnau d'Ari, rond het einde van AD 1211.

Meer dan vierhonderd personen, die dezelfde Belijdenis beoefenden, hoewel ze Induto's werden genoemd, in Lavaur of Vaurum, lijden liever de dood door de verschrikkelijke vlammen, dan het Romeinse geloof te aanvaarden.

Grote vervolgingen van de gelovigen, AD 1206. Een man, in Londen, in Engeland, levend verbrand voor het geloof van de Waldenzen, AD 1210; en vierentwintig personen in Parijs, in Frankrijk, werden eveneens door vuur voor dezelfde religie ter dood gebracht.

In het jaar 1212 worden ongeveer honderd personen, Waldenzen genaamd, ter dood gebracht door vuur te Straatsburg; negenendertig te Bingen en achttien te Mentz.

Verslag van een wrede inquisitie, AD 1214, over de Leer van de Waldenzen; Conrad van Marpurg, de hoofdinquisiteur, en zijn wijze van onderzoek met gloeiend heet ijzer, evenals met warm en koud water; ook de eed die de inquisiteurs in het bisdom van Utrecht gewoonlijk aan de mensen die toen ketters werden genoemd, afnamen, was AD 1215.

Ongeveer tachtig personen genaamd Waldenzen, verbrand voor het geloof, in Straatsburg; ook enkele Christenen in Toulouse, rond AD 1215.

Gerard de la Motte, een diaken van de Christenen genaamd Albi-Waldenzen, met enkele van zijn mede- gelovigen, opgeofferd door vuur, in Borriens, AD 1227.

Verschillende pauselijke statuten en verordeningen tegen de Waldenzen, gerelateerd aan het jaar 1229.

Ernstige vervolging, door de Inquisitie, in Duitsland, waar heel veel Waldenzen worden verbrand voor het geloof, AD 1230.

Drie decreten van keizer Frederik II worden achtereenvolgens beschreven, voor het jaar 1230; een andere ernstige vervolging van de Doopsgezinde Waldenzen, in Duitsland, na 1231.

Negentien personen van hetzelfde beroep, verbrand in het bisdom Toulouse, 1232 na Christus; ook, tweehonderd vierentwintig op een plaats nabij Toulouse, AD 1243; een rigoureuze inquisitie in het voornoemde bisdom, AD 1251, die ook in het volgende jaar werd uitgevoerd.

Decreet van paus Urbanus III tegen de Waldenzen en Albigenzen in Lombardije en over Genua, na 1262; grote vervolgingen, A.D. 1280, 1283, 1284.

Gerard Sagarellus verbrand in Parma, AD 1285; Herman, Andreas en Guillemette [Wilhelmina], opgegraven, AD 1299.

Conclusie.

MARTELAARSGESCHIEDENIS VAN DE ALBIGENEN EN WALDENZEN

1200-1300

De valleien van Albi, de regio rond Toulouse, ja, heel Frankrijk, Engeland en andere koninkrijken, verschaffen ons gedurende deze eeuw vele martelaren, die echter, met verwijzing naar de ernst van hun martelingen, waren jammerlijk en meest ellendig voor het vlees; zij leden niettemin met goede moed, ja, met vreugde, met het oog op hun zekere hoop en onwankelbaar vertrouwen in de Heere, als zijnde hun Schild en zeer groot Loon.

Met betrekking tot de vervolgingen die zich in deze eeuw hebben voorgedaan, tegen de Waldenzen en de Albigenzen, overtreffen zij veruit alle andere vervolgingen waarvan we in de voorgaande eeuwen hebben gelezen; want het leek nu alsof de vreselijkste furies van de hel, om zo te zeggen, waren losgebroken, om alle gelovigen te vernietigen, ja, bijna de hele aarde.

In de jaren 1209-1212, 1225, 1234, ja, gedurende de gehele dertiende eeuw werden, op bevel van de paus, voor de uitroeiing van de Waldenzen en Albigenzen gedurende de gehele dertiende eeuw kruistochten, of zogenaamde heilige, vrijwillige oorlogsvoorbereidingen, overal in de wereld gepredikt, maar meer in het bijzonder in het koninkrijk van Frankrijk.

Deze kruistochten bestonden uit grote legers van rooms- katholieken, die zich vrijwillig meldden in deze zogenaamde heilige oorlogsvoering; elk onderscheiden zich door een wit kruis op zijn borst, of een van witte doek genaaid op zijn kleed; vanwege welke kruisen deze legers kruistochten werden genoemd.

Opdat zij zich moediger en onverschrokkender zouden kunnen vrijspreken om de Albigenzen en Waldenzen uit te roeien, ja, opdat zij niemand van hen zouden laten leven, maar hen doden door vuur, zwaard, galg en andere middelen, werd door de paus meest plechtig beloofd aan allen die door dit te doen de dood zouden sterven, of vallen door de wapens van de prinsen die proberen de Albigenzen en Waldenzen te beschermen, volledige vergeving van al hun zonden uit het verleden verkrijgen zouden, ja, dat ze meteen naar de hemel zouden gaan.

Dit had het effect, dat ontelbare menigten als het ware samenvloeiden tot de eer van God en voor de uitroeiing van de zogenaamde ketterijen, om vergeving van zonden te verkrijgen, en zo stervende verlossing vinden; en onder bepaalde stamhoofden tot legers gevormd te hebben, marcheerden zij voort en gingen alleen bezig met moorden, branden, verwoesten en tiranniseren onder de Waldenzen en Albigenzen; zelfs het kind in de wieg spaarde niet. Het is onmogelijk om te vertellen hoe groot een groot aantal van deze onschuldige mensen zijn omgekomen, en onder welke zware martelingen, eenvoudigweg vanwege hun ware geloof.

OPMERKINGEN OVEr HET ONDERSCHEID VAN DE ALBIGENZEN OF WALDENZEN

Ik acht het hier noodzakelijk om een waarschuwing in te voegen, waarvan ik wens dat het in gedachten wordt gehouden waar de Albigenzen en Waldenzen (die worden geïntroduceerd als getuigen van ons geloof) worden genoemd, namelijk dat we hier alleen spreken over mensen zoals, naast de belijdenis van hun en ons meest heilige geloof met respect voor de punten die nodig zijn voor redding, werden zij tegen oorlog en gewillig en geduldig, als weerloze schapen van Christus aangesteld voor de slachting, de weg van de dood ingegaan door vele kwellingen die hen werden opgelegd door de vijanden van het geloof, ter ere van God, de stichting van hun naaste, en de redding van hun eigen ziel.

Het is waar, dat in oude geschiedenissen melding wordt gemaakt van mensen die, hoewel ten onrechte, Waldenzen of Albigenzen werden genoemd, die zich verzetten, hun vijanden doodden; maar van zulke we spreken hier niet, inderdaad, van wie er allemaal reden is om na te denken, we zouden zeker voorbijgaan.

Hier moet ook worden opgemerkt dat de prinsen die de weerloze Albigenzen en Waldenzen onder hun bescherming hadden genomen, en zelfs hun soldaten, soms (door pure onwetendheid) Albigenzen of Waldenzen werden genoemd, eenvoudigweg omdat ze hen beschermden. Van deze spreken we hier echter niet, maar alleen van degenen die volgens hun Belijdenis vreedzaam en gedwee onder hun bescherming leefden.

Dat velen van hen, als weerloze schapen, onder de regering van zulke vorsten woonden, en dat om deze reden oorlog soms door hun vijanden tegen deze vorsten werd gevoerd, zodat men met de ander moest lijden, blijkt uit de beschrijvingen van de Ouden; we hebben ze echter naar ons uiterst vermogen onderscheiden; zodat, voor zover wij weten, geen van degenen die we martelaren genoemd hebben, enig deel of tot wraak had, laat staan tot oorlog.

In aanvulling hierop zal ik in het kort van oude schrijvers, ten behoeve van de waarheidszoekende lezer, verschillende argumenten aanvoeren die aantonen dat de Waldenzen en Albignen zich weerloos en in alle rust onder de bescherming van hun magistraten woonden; en dat als gevolg hiervan, genoemde magistraten ook Waldenzen en Albigenzen werden genoemd, en oorlog tegen hen voerde; die, wanneer zij zich verzetten, de oorzaak waren waarvan werd gezegd dat de Albigenzen of Waldenzen zich ook hadden verzet, ja eigenlijk gevochten.

* In die tijd was er soms een sekte, hoewel incorrect, Albigenses genoemd. Hun eigennaam was echter 'Ruptuarii' of 'Routiers', dat wil zeggen, verwoesters of relschoppers, omdat ze verzet pleegden. Zie 2d boek van de Persecutions, fol. 460, col. 4. Maar van zulke hebben we opzettelijk vermeden om spreken, want ze horen hier niet thuis.

Eerste argument. - Abraham Mellinus, (uit Innocent III, epist. 84) verklaart: Dat de paus, zowel door brieven als door legaten, in heel Frankrijk bevelen gaf aan de geestelijken en de Wereldlijken om de Albigenzen uit te roeien; echter, Raymond, graaf van Toulouse had al de taak op zich genomen om de Albigenzen te verdedigen. Om deze reden schreef paus Innocent aan de aartsbisschop van Narbonne, en aan andere bisschoppen, abten en prelaten, en vooral aan Radulph, kanunnik van Narbonne, en ook aan de abten van de grote vallei en van Cisteaux, dat zij met de graaf moesten spreken en hem overtuigen om de ketters te vervolgen (dat wil zeggen, de Albigenzen); maar als hij hun raad zou verwerpen, dat zij hem zouden excommuniceren; beide vonden plaats. Tweede boek, fol. 449, Kol. 1.

Tweede argument. - Chassanion verklaart: dat kort na het vertrek van de graaf van Toulouse en de koning van Aragon de abt van Cisteaux, eerste legaat van de paus, de bisschop van Toulouse in Frankrijk stuurde om de kruistocht tegen graaf Raymond te prediken, en om de hele wereld tegen hem en zijn land in te wijden, zeggend, dat hij in opstand kwam tegen de (rooms- katholieke) kerk en alle ketters beschermde (namelijk de Albigenzen) die zich op zijn grondgebied bevonden. Chassan. Hist., Lib. 3, cap. 10.

Derde argument. De legaat van de paus riep Raymond, graaf van Toulouse, naar Arles, wat aangeeft dat zijn zaak (namelijk de bescherming van de Albigenzen) daar zou worden overwogen. Toen hij aankwam, werden verschillende artikelen waarmee hij bestuurd moest worden voor hem neergelegd; een daarvan was: Dat hij alle ketters uit zijn gebied zou verdrijven (namelijk de Waldenzen, die rustig en vreedzaam onder hem leefden), samen met hun aanhangers, vrienden en verwanten. Ook: dat hij in de handen van de legaat, en Graaf Montfort, al degenen moet overhandigen die zij hem zouden moeten noemen (namelijk zij die hetzelfde geloof beweren), dat zij ermee zouden kunnen doen volgens hun wil; en dit binnen een jaar. Chassan., Hist. Alb., Lib. 3, cap. 9, 10. A. Mell., Fol. 455, Col.1.

Vierde argument. Robert van Auxerre besluit zijn jaarboek met de pauselijke excommunicatie tegen Raymond, graaf van Toulouse, wiens territorium als prooi werd gegeven aan allen die wilden, omdat hij werd bevonden (zegt de schrijver) om gunst en hulp aan de ketters (de Albigenzen en Waldenzen) uit te breiden, en daarom werd uitgeroepen tot een afvallige van het geloof en een openlijke vijand van de (Romeinse) kerk. Kron. Altiss., A. D. 1211, overledene. D. 1212. Wie ziet niet dat deze graaf werd geëxcommuniceerd, simpelweg omdat hij deze e ketters, Albigenzen

en Waldenzen genoemd, toestond onder hem te leven? Op grond waarvan zijn hele grondgebied als prooi werd gegeven.

Vijfde argument. - In het jaar 1212 werd de stad Penne of Pene op het grondgebied van Aix la Chapelle belegerd door de graaf van Montfort; maar voordat de vijand arriveerde, verbrandde de gouverneur de buitenwijk en trok zich met zijn volk terug in de citadel. Eindelijk werd de stad ingenomen en zeventig soldaten die erin zaten (zegt de schrijver) werden opgehangen; maar al de anderen (namelijk de weerlozen) die de 'dwaling' van de Albigenzen hielden, werden verbrand. Thuan. Hist., Lib. 6, AD 1550. Forte ex hincentio Bello hacensi en Petro Sarn. Hieruit blijkt ook zeker dat de Albigenzen rustig onder hun magistraten leefden en geen weerstand boden tegen de vijanden; daarom werden ze niet opgehangen, zoals de overwonnen soldaten, maar verbrand als ketters.

Zesde argument: "Zo heeft de graaf van Montfort," schrijft Paul Emilius, "het hele land doorzocht en alle steden en kastelen, vooral in Agenois en Rouergue, onder zijn macht gebracht, niet omdat zij allen een goddeloze Leer hadden (dat is, ze waren Albigenzen), maar opdat zij de goddelozen niet zouden kunnen beschermen of helpen", dat wil zeggen, de ketters, zoals zij ze noemden. Hist. Gal., Lib. 6, in Phill., 2 augustus. Hier blijkt ook buiten de tegenstrijdigheid dat de Albigenzen die onder die magistraten leefden niet alleen geen wapens droegen, maar ook een geloof hadden dat geheel anders was dan dat van hun autoriteiten; want anders zouden ze beiden met dezelfde naam hebben genoemd, dat wil zeggen 'goddeloos', maar zoals het is, worden alleen de Albigenzen goddeloos genoemd, terwijl van de Magistraten wordt beweerd dat zij deze Leer niet toedroegen; hoewel soms de magistraten en de onderdanen met dezelfde naam werden genoemd, zoals is gezegd.

Zevende argument. Dit wordt nog meer bevestigd door de woorden waarmee de Dominicaanse monniken in die tijd gewend waren hun preken af te ronden, zeggende: "Zie hier, gij kunt meest geliefden waarnemen, hoe groot de goddeloosheid van de ketters is (de Albigenzen), ja, wat nog meer is, hebben zij de bescherming van de wereldlijke heren aanvaard." Cinbert. Burgund. Serm., deel 2, Serm. 64. *Hieruit en soortgelijke passages die we zouden kunnen aanvoeren, is voldoende duidelijk dat niet de Albigenzen of Waldenzen, maar de Magistraten onder wie ze leefden, een beroep deden op wapens en oorlog voerden;* daarom doen zij onrecht, zij verwarren de Albigenzen met hun Magistraten en leggen, door onwetendheid of met opzet, wat hun magistraten deden, tot beschuldiging van de Albigenzen. Hun eigen bekentenis is al gegeven; waarin zij belijden: dat zij het voorbeeld van Christus volgen, die geen tijdelijke jurisdictie of heerschappij uitoefende.

Achtste argument. - Maar voor nog meer bewijzen van die kwestie zullen we het volgende toevoegen, vervat in de Inleiding tot de Martelarenspiegel, editie 1631, p. 50, col. 1, "AD ... er bestonden in Toulouse in Frankrijk, de Albigenzen, zo genoemd omdat ze voornamelijk in de *provincie Albi* ontstonden, anders waren ze van dezelfde Leer en geloof als de eerste (de Waldenzen); vermoedelijk, dat zij één volk waren, niettegenstaande dat ze door verschillende namen worden genoemd." Baronius schrijft dat hun geloof onder andere was: dat de kinderdoop niet nodig was tot behoud, dat een onwaardige, zondige priester de sacrament niet kon bedienen, dat niemand een bisschop zou kunnen worden, die niet onberispelijk was, dat er geen kerken zouden moeten worden opgericht *ter ere van God of de heiligen*, dat de

belijdenis (van zonden) aan ieder zou kunnen worden gedaan; dat het niet geoorloofd was om te doen enige eed, enz., alle dingen die zij zeiden, konden gevonden worden in het Nieuwe Testament, waaraan zij alleen vasthielden." Baron., AD 1176, num. 1, 2, 3.

Verdergaand vinden we, in de eerdergenoemde Inleiding (zelfde pagina, kolom 2), respect voor hun opvattingen tegen oorlog en tegen weerlegging van degenen die dit hun toerekenen, met de volgende woorden: "Om deze reden moeten we ook in overweging nemen dat, wanneer we hier lezen over de oorlogen die tegen hen gevoerd zijn, en het verzet dat zij hebben geboden, dit (...) moet worden begrepen van de prinsen en magistraten die hen onder hun bescherming namen, zoals de koning van Aragon, de graaf van Toulouse, de graaf van Foix, en anderen; verder van degenen die tewerkgesteld waren onder het gezag van de voornoemde personen. Maar het is niet waarschijnlijk of redelijk dat zulke mensen tot hen gerekend worden, die volgens Baronius hun gedrag alleen door het Nieuwe Testament reguleerden, wat zij zo strikt naleefden, dat zij zelfs niet zouden zweren een eed, wat veel minder is dan oorlog voeren.'

Dit wordt bevestigd door wat Baronius zegt, namelijk dat oorlog werd gevoerd door de paus en zijn aanhangers, tegen de voornoemde prinsen, om de reden dat de laatste de Albigenzen niet zou vervolgen en hen van hun grondgebied zou verdrijven; maar toen de overwinning over hen klaar was, nadat de genoemde vorsten in onderwerping werden gebracht, zijn de Albigenzen, schrijft hij, spoedig uitgestorven. Bar., AD 1210, num. 3 en 1228, nonnen. 3.

Dit kon niet het geval zijn als zoveel mensen zich met geweld van wapens tegen hun vervolgers hadden gekeerd. Introductie, pagina 51, kol. 1.

DUIDELIJK ONDERSCHEID TUSSEN DE ALBIGENZEN EN HUN MAGISTRATEN EN HUN MEDE- BURGERS

Als de laatstgenoemde schrijver, verder gaat tot het geweld en de ergernis die de Albigenzen van de papisten - zowel kerkelijk als seculier, - maakt hij melding van Raymond, graaf van Toulouse en van de graaf van Turenne, zeggende: Dat zij naar Petrus gingen, een kardinaal en legaat van de paus, opdat zij de ketters (de Albigenzen) zouden doden of verslaan, als deze niet door de prediking van de kardinalen tot de Roomse kerk zouden worden bekeerd. Toen ze in Toulouse waren aangekomen, lieten ze de burgers een eed zweren dat ze alle Albigenzen die ze kenden zouden noemen. Velen van hen werden nu verraden, en onder hen, ook Peter Moranus, een van hun belangrijkste mannen. Toen hij werd onderzocht, beleed hij vrijelijk zijn geloof; en werd onmiddellijk veroordeeld als een ketter, en al zijn bezittingen in beslag genomen. Introductie, p. 51, col. 1, 2, ex Baron., AD 1178, num. 2.

OPMERKING - Uit de eerdergenoemde acht argumenten, maar vooral uit deze laatste demonstratie, lijkt het onomstotelijk dat een groot verschil moet worden gemaakt, tussen de Albigenzen en hun magistraten, evenals de burgers waaronder zij in de steden woonden; zodat wanneer er over verzet, oorlog of conflict wordt gesproken, waarin de inwoners van deze of gene stad of plaats betrokken zijn, dit moet worden

begrepen *door alle magistraten en hun soldaten, die bewaakten de genoemde steden of plaatsen, evenals van de gewone burgers*; maar niet van de ware Albigenzen, aangezien deze, overeenkomstig hun geloof, zoals reeds voldoende is verklaard, geen wraak of verzet tegen iemand uitoefenden, maar vreedzaam leefden onder hun magistraten; aan wie zij ook, zoals terecht, hun belastingen betaalden.

Dat we echter onze medegelovigen geen aanstoot geven, als iemand een andere mening met betrekking tot deze kwestie zou koesteren, hoewel het voldoende door ons is uitgelegd, zullen we de belangrijkste Belijders die in de belegerde steden moesten lijden voor de leer van de Albigenzen religie, niet als onfeilbare getuigen, maar als toevallige zaken stellen; wat de vriendelijke lezer als behaaglijk zal beschouwen als door ons gedaan vanuit geen ander motief dan Christelijke voorzichtigheid.

HONDERD EN ACHTIG PERSONEN VAN ALBIGENZEN, BUITEN HET KASTEEL MINERVE VERBRAND

In het jaar van onze Heere 1210 vond een groot offer van gelovigen, Perfecti of Albigenzen genaamd, plaats nabij het kasteel Minerve; zodat in één keer ongeveer honderdtachtig personen, zowel mannen als vrouwen, - die, verzaakten de Roomse Antichrist, verlangden om standvastig vast te houden aan Jezus Christus en Zijn Goddelijke waarheid, - publiekelijk werden verbrand; deze, na hun zielen te hebben bevolen aan God, wachten nu op de kroon en beloning van de gelovigen.

Wat betreft de manier waarop dit gebeurde, geven verschillende Papistische schrijvers dit verslag: Dat de paus van Rome een tweede kruistocht of campagne veroorzaakte om gepredikt te worden, om met ganse macht de Albignen te vernietigen en op te zoeken waar ze verborgen zouden kunnen zijn; belovende vergeving van zonden, ja, eeuwige zaligheid voor allen die zich in deze campagne in het vermoorden en verbranden van de Waldenzen, goed zouden kwijten.

In de tussentijd waren er in het kasteel van Minerve heel veel Albigenzen die *Perfecti (volmaakten)* heetten, die onder de Heer van het kasteel woonden en door hem werden beschermd. Dit kasteel, gelegen op een hoge rots, werd belegerd door de legaat van de paus, en zo hard verdrukt, dat de Heer van hetzelfde uiteindelijk door gebrek aan water gedwongen werd zich over te geven. De legaat beval dat iedereen die zich niet zou verenigen met de Roomse kerk, zou gedood worden.

Zij die echter binnen zijn (namelijk de weerloze Albigenzen) zeiden: "Wij wensen ons geloof niet te verzaken, wij verwerpen uw Rooms geloof, uw arbeid is ijdel, want noch de dood noch het leven zal ons doen afwijken van ons geloof." Dat was het antwoord en de oplossing van de mannen, die allemaal samen in één huis bijeen waren. De vrouwen, die in een ander huis waren, werden door de abt zo moedig en onverschrokken gevonden dat hij met al zijn mooie woorden geen indruk op hen kon maken.

De graaf van Montfort liet hen dan allen (namelijk deze belijders) uit het kasteel komen, zowel de mannen als de vrouwen, en nadat ze een groot vuur hadden gebrand om te worden ontstoken, liet hij ze allemaal erin gooien, naar het aantal van honderdveertig; die allemaal levend werden verbrand, behalve drie vrouwen, die door

afvalligheid van zwakte het vuur ontvluchtten. Alle anderen die in het kasteel waren (namelijk de Heer met zijn dienaren en soldaten, die het kasteel hadden bewaakt), voldeden aan de wil van de pauselijke legaat.

Peter Sarnensis, sprekend over deze mensen die ter dood werden gebracht, zegt, dat deze honderdveertig martelaren van de Albigenzen Perfecti waren; en voegt eraan toe dat ze liever levend verbrand zouden worden dan zich verenigen met de Roomse kerk. In *Hist. Albigens.* Ook Joh. *Chassan., Hist. Albig., Lib. 3, karper. 7, ex Hist. Languedoc.*

Uit het verslag van Robert van Auxerre, een sterke pauselijk schrijver, die destijds schreef en blijkbaar een ooggetuige was van de standvastige dood van deze mensen, blijkt dat er ongeveer veertig meer dan de voorgaande schrijvers hebben beweerd, zijn verbrand; wat misschien wel het geval is, namelijk dat eerstgenoemde, en later de laatste, van hetzelfde geloof waren en dus met de dood werden gestraft. Hij schrijft als volgt: "In **AD 1210** werd een grote expeditie ondernomen door onze bisschoppen, evenals door de heren en vorsten van het rijk, en door het gewone volk. Deze expeditie was een zeer bekende en werd ondernomen vanuit pure toewijding of door een gelofte, gedeeltelijk door de ijver van het geloof dat is ontketend in de harten van de gelovigen (zó noemt hij de papisten), tegen de verwoesters van het geloof (aldus noemt hij de echte Albigenzen), en gedeeltelijk, om de vergeving van zonden te verdienen, beloofd door de apostolische Stoel (de paus van Rome); daarom marcheerden zij met hun verzamelde leger voor het kasteel van Minerve, dat een zeer sterke plaats was."

Ten slotte gaven de belegerde zich over; maar toen het aan allen werd verkondigd, dat degenen die zich van hun ketterij zouden afkeren, vrij en ongemoeid zouden worden gelaten, werden er ongeveer honderdtachtig gevonden (namelijk Albigenzen) die liever zichzelf lieten levend verbrand worden, dan af te zien van hun ketterse slechtheid (aldus noemt hij hun ware geloof).

Degenen die hier getuige van waren, schrijft hij, waren verbaasd over de onverbiddelijke koppigheid van deze ellendige mensen, die niet luisterden naar enige heilzame vermaningen (zo noemt hij de fabels van de papisten), omdat hun verstand beroert was, en dus haastten ze zich vrijwillig naar de straf van de dood. *Beroven. Aux. Chronol. Altiss., AD 1210, te* vergelijken met A. *Mell., 2d boek, fol. 454, kol. 2.*

ZESTIGE PERSONEN ALBIGENZEN, GEDOOD VOOR HET GELOOF, IN CASSELNAUW

In het jaar **1211,**of iets eerder, toen de graaf van Montfort, in opdracht van de paus, grote tirannie uitoefende met het doel de Albigenzen uit te roeien, leerde hij, via een informant, of op een andere manier, dat in een plaats genaamd Casselnauw, veel van deze mensen woonden, onder de bescherming van de Heer van genoemde plaats. Hij ging daarom belegeren; maar die vanbinnen (namelijk het garnizoen), ziende dat ze niet lang zouden kunnen standhouden, ondanks dat de plaats verdraaglijk sterk was, capituleerden, met deze overeenkomst, dat ze in de handen van de vijand zouden bezorgen, degenen die ketters worden genoemd (of Albigenzen); de bisschoppen trachtten te overreden hun geloof te verloochenen, maar zij konden ze niet in het minst

overheersen; ten gevolge waarvan zestig personen werden verbrand ter wille van die religie. Chris. *Hist., Albig., Lib. 3,* vergeleken met *AM Hist., Fol. 456, col. 4.*

OVER HONDERDEN PERSONEN INDUTOS OF ALBIGENZEN VERBRAND VOOR HET GELOOF IN EEN TOREN BIJ CASSAS

Rond het einde van het jaar **1211** werd vastgelegd dat de legaat van de paus, die uitgegaan is om allen die de bekentenis van de bovengenoemde Albigenzen beleden volkomen uit te roeien, op de hoogte was, dat meer dan tachtig, - maar volgens anderen, over honderd van die sekte of ketterij, zoals het werd genoemd, - waren verborgen op, of in, een toren in Cassas. Ze waren daarheen gezonden door die van Rogueville (die blijkbaar niet wilden dat een van deze weerloze mensen bij hen zou blijven), dat ze hun leven zouden kunnen redden, totdat deze bloeddorstige man voorbij zou zijn gegaan. Na dit te hebben vernomen, heeft de legaat van de Paus deze toren heel gemakkelijk verrast, gevangen genomen en gesloopt, en al diegenen veroorzaakt die erin waren - als schapen voor de slachting in de schaapskooi, - die hun geloof niet zouden verlaten, levend laten verbrand worden als ketters. *Chass., Lib. 3, cap. 15.* Ook A. *Mell., 2d boek, fol. 457, col. 1.*

VIJFTIEN PERSONEN ALBIGENZEN, VERBRAND OM HET GELOOF, IN CHASTELNAU D'ARI, IN DE BUURT VAN HET JAAR **1211**

Dit vuur van de pauselijke legaat bleef, als een bliksemschicht, branden en verschroeien onder de weerloze kudde van Christus, genaamd Albigenzen, of ketters, die zich hier en daar hadden verborgen, waar ze dachten dat ze veilig zouden zijn.

In de tussentijd waren er vijftig van deze mensen in Chastelnau d'Ari, doordat ze dicht op elkaar belegerd waren, allen samen gevangen door de graaf van Montfort, de opperbevelhebber van de pauselijke legaat. Eindelijk, de plaats die ingenomen was, al deze personen, omdat zij niet van hun geloof zouden afwijken, werden levend verbrand en aldus, nadat zij hun zielen tot God hadden opgedragen, gaven zij hun lichamen als een brandoffer.

Chassanion schrijft dat toen de graaf van Montfort de stad Chastelnau d'Ari had ingenomen, er vijftig personen werden gevonden, die liever levend verbrand zouden worden dan teruggekeerd naar de pauselijke religie. Vergelijk *Chassau., Lib. 3,* cap. *16,* met *A. Mell., 2d book,* fol. *457, col. 1.*

MEER DAN VIER HONDERDEN PERSONEN NODIGEN INDUTI, OF ALBIGENZEN, VERBRAND OM HUN GELOOF, BIJ LAVAUR, OF VAURUM, **AD 1211**

Eerder hebben we gezegd dat de Albigenzen, waarvan we de belijdenis toonden dat ze goed en Bijbels waren, door verschillende namen werden genoemd. Behalve die namen die al zijn uitgelegd, werden ze ook *Induti* of *vestiti genoemd,* dat wil zeggen, *gekleed* of *bedekt,* hetzij omdat ze zich moesten bedekken of verbergen vanwege vervolging, of om een andere reden.

Dit is, althans, zeker, dat ze worden vergeleken door *Mellinus, 2e boek, pagina 443, col. 3,* bij de Albigenzen, genaamd Perfecti; die ook werden genoemd, zoals hij laat zien, *Boni homines,* dat wil zeggen, *goede mannen,* omdat zij, zoals het lijkt, goed en rechtop in hun wandel waren. Heel veel van deze goede, oprechte en niet minder gelovige mensen werden verbrand voor het geloof, als ketters, die onschuldig en geduldig leden, in de stad Lavaur, ook wel Vaurum genoemd, rond het jaar *1211.* Hun aantal, volgens de oude kronieken, bedroeg meer dan vierhonderd.

Nicholas Bertrand haalt het volgende aan uit de pauselijke kroniek van (William Guilame de Podio Laurentii: 'Simon, graaf van Montfort, haastte zich met *het leger van de Heere* (van de Romeinse paus) om de vesting of stad te belegeren, van Vaurum, die Amerius, heer van Montreal en Laurack, de broer van de Edele Vrouw Geralda, zich had voorgenomen om voor haar te verdedigen. Binnenin was er geen klein aantal van die ketters die Induti heette; die daar niet altijd woonden, maar zich in die tijd uit verre landen hadden gevestigd." "Het leger van God" schrijft hij (namelijk het leger van de paus) omringden de vesting, of stad, en gaf de belegerden geen rust dag en nacht, en drongen hen aan zich onvoorwaardelijk overtegeven aan de belegeraars."

Vervolgens vertelt hij over hoe zij omgingen met degenen die de stad of het fort hadden bewaakt, en toen naar het bovengenoemde volk kwamen dat, om volgens hun geloof te beleven, rustig en vreedzaam tussen de andere inwoners te wonen. Hij zegt: "De ketters - die men noemde Induti, dat is *gekleed,* - ongeveer driehonderd, anderen schrijven, meer dan vierhonderd, liet hij levend verbranden." *Nich. Bertrand de Gest. Tholosan., Fol. 27.* De levens van het gewone volk werden echter onder bepaalde voorwaarden gespaard.
Er werd een groot vuur van hout gemaakt, zegt Robert Altissiodorensis, en de keus werd aan iedereen gegeven, hetzij om zich van hun 'dwalingen af te keren' (hij spreekt dus, op de wijze van de papisten), of om levend te worden verbrand; waarop een groot aantal, meer dan vierhonderd standvastig bleven. Zoals gezegd, werden honderden gevonden die zo hardnekkig waren in hun dwaling (zoals hij hun ware geloof noemt) dat ze liever verbrand zouden worden dan het rooms- katholieke geloof zouden bekennen. Rob Alt. Chr. 1211 pag 106. Ook A. *Mell., 2e boek, fol. 456,* kolom *2, 3.*

DE GESCHIEDENIS VAN DE MARTELAREN VAN DEZE EEUW 1200-1300

GROTE VERVOLGING VAN DE GELOVIGEN IN HET JAAR 1206

In het jaar **1206** wordt vastgesteld dat paus Innocentius III grote wreedheid uitoefende tegen de aanhangers van de leer van Peter Bruis en Hendrik van Toulouse, die onder andere de kinderdoop, de mis en de transsubstantiatie verwierpen, zoals reeds is gedaan vermeld. De manier waarop deze wreedheid zich aan hen heeft geopenbaard, komt echter niet tot uiting. P. 1. *Twisck, Chron., Pagina 523, kolom* 1.

Ongetwijfeld liet de paus vervolgens uitvoeren wat hij had bedreigd, AD 1198, in zijn drie brieven, tegen de Waldenzen en anderen die ketters werden genoemd, namelijk dat zij zouden worden verbannen met hun goederen, uit het land zouden worden verdreven, en het materiële zwaard van de vorsten tegen hen gebruikt werd. Zie A. *Mell., 2e boek, fol. 444,* kolom *2, 3* en fol. *445, col. 1.*

EEN MAN BRANDT LEVEND, IN LONDEN, IN ENGELAND, VOOR HET GELOOF VAN DE WALDENZEN, AD *1210*

In verschillende oude geschiedenissen lezen we dat niet alleen in Frankrijk en Duitsland, maar ook in Engeland, de Leer van de Albi-Waldenzen * voet aan de grond kreeg, zodat op dat eiland, vooral in Londen, aantallen werden gevonden die dit geloof uitoefenden, ten koste van de Roomse religie. Om deze reden raakten de geestelijkheid, die niet in staat was om dit te doorgronden, vervuld van grote bitterheid tegen hen, zodat zij, naar het schijnt, vastbesloten waren om één van hen zo voorbeeldig te straffen, dat het voor de rest zou zorgen en hen zou veroorzaken om het land te verlaten; of althans, op te houden met belijdenissen en anders spreken dan die van de rooms- katholieke kerk. Daarop grepen zij een van hun aantal aan, wiens naam wij niet hebben kunnen leren, omdat zij zich nadien misschien voor de daad schaamden en om hun ontwerp enige schijn van [gerechtigheid] te geven, hebben zij de Albigenzen beschuldigd de geestelijken te lasteren; en dat hij daarom niet geschikt was om te leven, maar verdiende om een gruwelijke en ellendige dood te sterven. Hij werd dienovereenkomstig levend verbrand, AD *1210.*

** Albigenzen, zegt de schrijver; zij waren echter van het geloof van de Waldenzen; maar vanwege hun oorsprong uit de provincie Albi, werden ze Albigenzen genoemd.*

Wat dit betreft, schrijft Balaeus uit de Chronicle of London: Dat the Albigenzen in Engeland (volgens de Papisten) de geestelijkheid beschimpt, en dat als gevolg daarvan een man levend door hen werd verbrand, in Londen, AD *1210. Cent. 3, Script. Britt., In Append. ad Gualterum Horganium, pagina 258,* vergeleken met *A. Mell. Hist., Fol. 455,* kolom *4.*

P.I. Twisck, die in het jaar *1210* beschrijving heeft gehouden met vele Waldense martelaren in Straatsburg, vervolgt aldus: "De Kroniek van Londen stelt dat ook in Engeland een groot aantal, namelijk, van Waldenzen, of, zoals gezegd, Albigenzen is, die van hetzelfde geloof waren; deze werden gevonden, en dat een van hen in Londen werd verbrand." *Chron., Pag. 526,* Kol. 1.

NOTE.- P.I. Twisck, na het relateren van genoemde kwestie betreffende de martelaar van Albigenzen in Londen, voegt toe: "AD *1210.* In de stad Narbonne werden honderddertig personen ter dood gebracht door de priesters, omdat zij de grote misstanden en afgoderij bestraften van de pausen. In hetzelfde jaar werden er ook in Parijs, in Frankrijk, vierentwintig martelaren en getuigen van de waarheid vermoord, omdat zij niet instemden met de valse Leer van de Antichrist." *Chron., P. 526,* van Guil. *Merul. Tijdtthresoor,* fol. *800. Hist. der Mart. Adri., Fol. 39. Chron. Zeg., Fol. 299. Henr., Box. fol. 23.*

VIERENTWINTIG PERSONEN LEVEND VERBRAND OM HET GELOOF VAN DE WALDENZEN, IN PARIJS, **AD 1210**

Christian Massaeus, die het geval van een groot gezelschap van martelaren heeft opgemerkt die in het kasteel Minerve, allemaal levend verbrand waren als ketters, voegt dit verslag toe: "In die tijd, namelijk, AD *1210,* ook in Parijs, vierentwintig die van dezelfde koppigheid waren (dus hij, zoals de papisten de standvastigheid van deze mensen noemden), werden levend verbrand." *Christus. Mass. Chron., Lib. 17, AD 1210,* vergeleken met de Grote *Christen-Martelarersboeck, edit. 1619, fol. 455,* kolom *4.*

De schrijver noemt, naar de wijze van de papisten, deze mensen ketters en hun standvastige trouwharde 'koppigheid'; maar hoe kan iets goeds uit de mond der goddelozen voortkomen? Dit mag ons echter niet beledigen, omdat niet alleen deze, maar zelfs de oude heilige profeten, apostelen en dienaren van God werden gestigmatiseerd met vele bedrieglijke namen, ja, titels van de duivel, door slechte wereldse mensen.

OMTRENT HONDERD EMD WALDENZEN, GEDOOD OM HET GELOOF, IN STRAATSBURG; NEGENENDERTIG IN BINGEN; ACHTTIEN IN MENTZ, **1212**

AD 1212, de ware leer van het Evangelie begon zich in grote mate te manifesteren in de Elzas, *bij de Waldenzen, die één volk waren en van hetzelfde geloof met de Albigenzen.* Maar de vorst der duisternis, die niet in staat was om dit grote licht te verdragen, oefende alle middelen in om het te doven, zodat in dat jaar, in Straatsburg alleen, ongeveer honderd personen, zowel mannen als vrouwen werden op dezelfde dag levend verbrand voor deze belijdenis door de dienaren van de Antichrist, vooral door de bisschop van die stad.

Hierover schrijft de papistische schrijver H. Mutius, "AD 1212 een ketterij ontstond in de Elzas, waardoor nobel en onedel op een dwaalspoor werden gebracht. Ze beweerden dat het toegestaan was om het hele jaar door elke dag vlees te eten, en dat er zoiets bestaat als veel teveel in het onmatig eten van vis, als van enig soort vlees." Nogmaals: "Dat zij heel verkeerd doen, die het huwelijk verbieden, omdat God alle dingen heeft geschapen en alles op een heilige manier, met dankzegging kan worden gebruikt." "Dit, hun mening", schrijft hij, "zij handhaafden zeer standvastig en velen geloofden hen. Bovendien aarzelden zij niet (hoor hoe de papisten spreken!) om de heiligste heer, de paus, te beledigen, omdat hij kerkelijke personen verbood om te trouwen en hen op bepaalde verboden dagen onthielden van bepaalde soorten voedsel. De paus van Rome beval daarom dat deze mensen zouden worden

weggenomen en ter dood worden gebracht. Daarom werden er op dezelfde dag ongeveer honderd samen verbrand door de bisschop van Straatsburg. H. *Mut., Chron. lib. 19.*

Bruschius vertelt in zijn geschiedenis van de kloosters van Duitsland dat tegelijkertijd vijfendertig of, zoals anderen lezen, negenendertig personen, inwoners van Mentz, naar Bingen werden gebracht en daar levend werden verbrand voor de Leer van de Waldenzen; en op een ander tijdstip, door dezelfde bisschop van Mentz, achttien anderen voor dezelfde bekentenis, ook A. *Mell., 2e boek, fol. 457, kol. 3;* ook P.I. T*wisck, Chron., Q. 526, kol. 1,* van Guil. *Merulae Tijdt- Thresoor, fol. 800.*

INQUISITIE OVER DE LEER VAN DE WALDENZEN, AD *1214*

In het jaar **1214** *werd* Conrad van Marpurg, een Dominicaanse monnik, benoemd door paus Innocentius III, groot-inquisiteur van het geloof over heel Duitsland, en door hem gezonden om uit te zoeken en te onderzoeken zoals werd beweerd te zijn afgedwaald van het geloof van de Romeinse kerk. Deze opdracht voerde hij gedurende negentien jaar met zoveel wreedheid uit, dat een ongelofelijk aantal personen, door hem ketters verklaard, ter dood werden gebracht, gedeeltelijk door vuur en deels met het zwaard.

Trithemius spreekt over de manier van deze inquisitie en zegt: "Dat deze inquisiteur, Conrad van Marpurg, de ketters (de ware Christenen) probeerde, door hen een gloeiend heet ijzer in handen te geven en al diegenen wiens hand verbrand werden haar als ketters beschouwde, hen aan de wereldlijke rechter overgaf, om tot het vuur veroordeeld te worden." Vandaar dat er maar heel weinig ontsnapten, maar dat iedereen die ooit werd beschuldigd, *naar hem gebracht werden voor onderzoek en zonder genade, door hem als ketters veroordeeld, om te worden verbrand." Er waren sommigen", schrijft hij, "die oordeelden dat hij heel veel onschuldige personen veroordeelde, omdat het gloeiend hete ijzer alles brandde wat ermee in aanraking kwam; hoewel ze anders nooit besmet waren geweest met welke ketterij dan ook," Trithem. Kron. Hirsaug., AD, 1214 en 1215. Ook A. Melt., 2e boek, fol. 459, kol. 3; ook fol. 466, kol. 4.*

Dit was de meest wrede en vreselijke tijd die men kon leven om te zien; want deze hele helse inquisitie, die met roodgloeiend ijzer en andere onaanvaardbare middelen werd voortgezet, was zelfs tot **in de Nederlanden** doorgedrongen, zodat daar, niet minder dan in Duitsland, deze tirannie op dezelfde manier werd voortgezet, en erger nog.

Ik kan hier niet nalaten u, hoewel met een angstig en bibberend hart, te informeren over wat ik heb gevonden met betrekking tot deze kwestie, in een bepaald verslag dat voor deze gelegenheid zojuist in mijn handen is gevallen. ***Marcus Zueris van Boxhorn,*** auteur van de *Nederlandtsche Historien,* in zijn eerste boek, p. *23,* gedrukt AD 1649, in Leiden, en opgedragen aan de H.M. HEREN Staten, geeft het volgende verslag hiervan:

Het proces door roodgloeiend ijzer. - Als iemand die beschuldigd wordt van het houden van gevoelens die in strijd zijn met de Leer van de Roomse kerk, uit angst

voor een wrede dood het ontkende, werd de verdachte in handen gegeven ter bewaring van een priester, om de waarheid te achterhalen. Voordat ze de rechtszaak beginnen, worden ze gewoonlijk *de beproeving genoemd* samen gebracht om drie dagen zogenaamd in vasten en gebed te verkeren. Toen ze dit gedaan hadden, gingen ze samen naar de kerk, waar de priester, in zijn priesterlijke kleding, voor het altaar ging staan, waarop hij een stuk ijzer legde, eerst het lied van de drie mannen reciterend in de vurige oven, "Loof de Heere, al Zijn werken, "enz., En dan een zegen uitspraken over het altaar en het vuur waarin het ijzer moest worden gelegd. Het strijkijzer, terwijl het op de kolen werd verwarmd, werd herhaaldelijk besprenkeld met wijwater en ondertussen werd de mis gelezen. Toen de priester de wafel (ouwel) in zijn hand nam, bezwoer hij de beschuldigde, ondertussen (ogenschijnlijk) biddend voor God dat hij door Zijn gerechtigheid de waarheid van de zaak zou ontdekken, met behulp van onder andere deze woorden: (*Het gebed van de priester over het gloeiend hete ijzer.)*- "Heere God, ik bid U dat U de waarheid duidelijk in deze Uw dienaar wilt manifesteren; Gij, God, die in vroegere tijden grote en wonderlijke tekenen hebt gedaan bij Uw volk door vuur, Die Abraham, uw zoon, van het vuur der Chaldeeën heeft verlost, waardoor velen stierven; Die Lot, uw knecht, bewaarde toen Sodom en Gomorra terecht in de as van het vuur werden gelegd; die bij het zenden van de Heilige Geest bij het licht van vurige en vlammende tongen, scheidde de gelovigen van de ongelovigen; - schenk ons de genade, terwijl we deze beproeving maken, dat we door dit gloeiend hete vuur de waarheid kunnen ontdekken. Als dit, Uw dienaar, die nu wordt berecht, schuldig is, laat zijn hand worden geschroeid en verbrand door het vuur. Maar als hij integendeel onschuldig is, laat hem dan niet door het vuur worden gekwetst. Heere God, aan wie alle geheimen bekend zijn, vervul, door Uw goedheid, de verwachting van ons vertrouwen en geloof, terwijl wij dit onderzoek verrichten; dat de onschuldige kan worden vrijgesproken; maar de schuldige werd opgespoord en gestraft."

Toen de priester dit gebed had uitgesproken, schrijft M.S. *Boxhorn, p.* 24, "hij sprenkelde opnieuw het roodhete-ijzer met heilig water, en sprak deze zegen erover uit:" De zegen van God de Vader, en God de Zoon, en God de Heilige Geest, kome op dit ijzer neer, dat wij daarmee kunnen in staat worden gesteld om een waarachtig oordeel uit te spreken.'"

Dit gezegd hebbende, het vlammende ijzer werd in de blote hand van de beschuldigde gegeven, die het negen voetpassen moest dragen. De hand werd toen dicht door de priester met doek gewikkeld en verzegeld gedurende drie dagen, aan het einde waarvan het werd geïnspecteerd. Als het werd verwond, werd de beklaagde als schuldig bevonden; zo niet, dan werd hij vrijgesproken.

O, wrede inquisitie,I waardoor niet alleen mensen, maar ook God werd verzocht en tot het uiterste werd verleid. "Gij zult niet", zegt Christus, "verzoeken de Heere uw God". Mat. 4: 7.

Soms werd ook een ketel met warm, kokend water gebruikt, waarin de beklaagde zijn hand tot aan de elleboog moest steken om zijn schuld of onschuld vast te stellen. Deze procedure werd *Ketel-vang* genoemd, in het oude Nederlands, en met name in de Friese statuten en wetten.

Evenzo, en voor hetzelfde doel, werd het koude en geconsacreerde water van de kanalen of rivieren gebruikt. De verdachten werden erin geworpen en van het zinken of drijven van hun lichamen werd de gerechtigheid of ongerechtigheid van hun zaak geoordeeld. Deze modus werd in die tijd op de volgende manier uitgevoerd: een priester, een van de rechters, ging met de beschuldigde en een groot gevolg van anderen naar een diep kanaal, een greppel of een rivier in de buurt; en staande op de oever of rand, bezag hij het water met deze woorden: "Ik bezweer u, o water." Eerst echter gaf hij de beschuldigde een beker heilig water te drinken, zeggende: "Dit heilige water zal u vandaag een proef zijn." Toen keerde hij zich naar het water en riep uit: "Ik bezweer u, o water, in de Naam, etc., die je in het begin heeft gemaakt, en zou willen dienen om aan de behoeften van de mens te voldoen, en gescheiden te zijn van de wateren erboven." Hij bezegelde toen het water opnieuw in de Naam van Christus, en vervolgens in de Naam van de Heilige Geest, en uiteindelijk in de Naam van de Heilige Drievuldigheid, en dit, met zulke harde, strenge en ernstige woorden dat ik geschokt ben, en bang in mijn eigen ziel om ze te herhalen.

"Daarop volgde", schrijft M.S. Boxhorn, "verschillende aanvullende plechtige bezweringen (deze doen hij echter wel niet betrekking hebbend), die, toen de priester was geëindigd, de beschuldigde werd ontdaan van starknaked, en gegoten of werd gedreven in het water. Als hij zonk, werd hij als onschuldig beschouwd; maar als hij zweefde, werd hij onmiddellijk veroordeeld en bestraft door vuur, als zijnde schuldig." en dan in de Naam van de Heilige Geest en uiteindelijk in de Naam van de Heilige Drie-eenheid; en dit, met zulke harde, strenge en ernstige woorden dat ik geschokt ben, en bang in mijn ziel om ze te herhalen."

Daarop volgde", schrijft M.S. Boxhorn, "verschillende extra plechtige bezweringen (deze verzwijgt hij echter). Toen de priester klaar was, werd de beschuldigde gestript en in het water geworpen of gedreven.Als hij zonk, werd hij als onschuldig beschouwd, maar als hij zweefde, werd hij onmiddellijk veroordeeld en bestraft door vuur, als schuldig." en dan in de Naam van de Heilige Geest en uiteindelijk in de Naam van de Heilige Drie-eenheid; en dit, met zulke harde, strenge en ernstige woorden dat ik geschokt ben, en bang in mijn ziel om ze te herhalen."Daarop volgde", schrijft MS Boxhorn, "verschillende extra plechtige bezweringen (deze worden niet beschreven). Toen de priester was geëindigd, werd de verdachte ontdaan van kleren en gegoten of gedreven in het water. Als hij zonk, werd hij als onschuldig beschouwd; maar als hij zweefde, werd hij onmiddellijk veroordeeld en bestraft door vuur, als zijnde schuldig." *Pagina* 26.

Als iemand een volledig verslag wenst te lezen over de papistische beschrijvingen over het water, laat hem dan M.S. *Boxhorn, Nederlandtsche Hist., 1e boek, pp.* 25, 26 raadplegen.

DE WIJZE HIERVAN IN NEDERLAND, OVER HET JAAR 1215

Alvorens personen naar het proces te brengen met gloeiend heet ijzer, heet of kokend water, of in koude rivieren, wat het strengste of extreemste onderzoek werd genoemd, werden mildere middelen gebruikt, vooral in Nederland; echter, met zulke ingewikkeldheden, en zoveel strikken, dat een oprechte ziel, die openhartig zou

handelen en zonder huivering, niet kon ontsnappen, maar gevaar liep zijn leven te verliezen.

De bovengenoemde Boxhorn, die de wijze van onderzoek beschreef die destijds werd gebruikt tegen de Vaudois (Waldenzen), die ook toebehoorde aan de Armen van Lyon, en in die tijd één volk was met de Albigenzen en Waldenzen, maar nadien in verschillende artikelen met hen verschilde, vertelt: Dat de Dominicanen, een bepaalde orde van monniken, op die tijd door de paus hier naar Nederland werden gezonden, als inquisiteurs; die, om hun ambt als het ware goed uit te voeren, een bepaalde manier van onderzoek hadden geschreven, die letterlijk als volgt luidde:

Onderzoek - "Wanneer iemand in Nederland voor de rechter wordt gebracht, verdacht en beschuldigd van ketterij, zal hij eerst worden gevraagd: Waarom wordt u opgepakt? Weet iemand van uw gevangenisstraf? Hebt u van niemand de oorzaak gehoord van uw hechtenis? Als hij zegt: Ik weet het niet; antwoord men: "Ze zeggen dat jij, verleid door bepaalde leraren die zich verborgen houden, voor een groot deel afgeweken bent van het Christelijk geloof, zoals het in dit land en elders in het hele Christendom openbaar wordt onderwezen." Laat hem zo goed of zo veel antwoorden als hij wil, en laat een eed worden geëist en aan hem worden voorgelegd, tenzij zijn jeugdigheid niet toeliet te zweren. Voordat hij de eed aflegt, zullen deze woorden tot hem worden gezegd: zie, u moet hier zweren (vloeken), dat u in alle eerlijkheid de waarheid zult vertellen zoals die u bekend is, zowel over jezelf als over anderen met betrekking tot wie u zult worden ondervraagd. Als hij weigert te vloeken (zweren), zal hij des te meer verdacht worden.

** Hieruit blijkt duidelijk dat deze mensen een afkeer hadden van het vloeken van eden. Maar iemand kan zeggen: dit heeft betrekking om hun geloof te bezweren. Hierop kan worden geantwoord, dat de eed die hier werd geëist niet op iets anders dan de waarheid, was gericht, zoals de voorgaande woorden beweren.*

DE EED IN HET STICHT VAN UTRECHT

Zie ook goed, dat hij geen reden heeft om te zeggen dat hij door bedreigingen of anderszins gedwongen was te zweren, maar als hij bereid is om de eed af te leggen, presenteer deze woorden dan aan hem: d*e eed, afgelegd door de inquisiteurs, bij het kapittelhuis van Utrecht, aan hen die in die tijd ketters werden genoemd: "Ik,* N.N.N., zweer bij God de Almachtige, *mijn Heer van Utrecht* (of anderszins) en de heren die aanwezig zijn in zijn plaats, dat ik de zuivere waarheid, zonder angst, van alle aan mij bekende zaken zal vertellen, waarover ik hier zal worden ondervraagd, niet alleen ten aanzien van mijzelf, maar ook tegenover anderen. En help mij God en Zijn heilige moeder, in mijn laatste uur." *Boxhorn, Nederl. Hist., pag. 15.*

Op deze manier gingen de inquisiteurs verder en observeerden de volgende wijze van onderzoek, waarvan zij meenden dat zij die als fundamentele regel dienden te gebruiken tegen hen die ketters werden genoemd: "Als hij u niet kent (zegt deze regel), vraag hem dan dus: hoe heet u? Waar ben je geboren? Wie was uw vader? Nogmaals: hoe vaak hebt u de biecht gesproeken bij leraren van de ketters, die heimelijk uitstrooien dat ze in de wereld zijn gekomen in plaats van de apostelen, om te gaan van de ene plaats naar de andere om de prediking van het Evangelie?

Nogmaals: "Hoe lang woont u hier al? Hoe oud was u toen u deze ketters gehoor begon te geven? Wanneer biechte u voor het laatst? Voor wie heb u ze gehouden? Hebben ze ook kruinen [de tonsur] en de priesterlijke kleding? Welke boetedoening hebben ze u opgelegd? Hebben ze u niet opgedragen een *Ave Maria* te zeggen? Geloofde u dat het in hun macht lag om u zonden te vergeven? Wie heeft u voor het eerst naar deze ketters geleid? Aan hoeveel ketters heb u bekend? Wat was de Naam van de eerste? de tweede? de derde? enz., "Hadden uw ouders ook deze ketterse overtuiging? Hoe vaak heb u het lichaam van Christus ontvangen? Heb u ook aan onze priesters gebiecht? Heb u ook aan hen bekend, dat u deze ketterse overtuiging hebt? Waarom heb u dat niet gebiecht hoe vaak u ze hebt horen onderwijzen? Waar eerst? in welke huizen of plaatsen? in welke kamer of betimmering? overdag of 's nachts?' s ochtends of 's avonds? Wie waren er naast je? Wat preekten u de leraren van het vagevuur? Is daar ook een vagevuur? Hoeveel keer per dag bidt u voor de zielen van uw ouders, vrienden, en weldoeners? Welke aalmoezen heb u voor hen gegeven? Hoeveel dagen heb u voor hen gevast? Hoeveel missen heb u voor hen gelezen? Kun u het zeggen? *Ave Maria!* Zeg het. Kun u gebeden voor de heiligen zeggen? Gelooft u dat de heilige Maria, en andere heiligen, bekend zijn met onze benauwdheden en dat zij in deze zaak met mededogen vervuld zijn en voor ons bidden? Wie is de beschermheer van u parochie? Wanneer is zijn dag gevierd? Heb u hem op de juiste manier gevierd? Wat voor soort een heilige is het? Is het een engel? of een martelaar? of een belijdenisvader? of een apostel? of een maagd? of een weduwe? Wat heb u als offer gebracht op hun feestdag? Heb u een bepaalde apostel voor jezelf gekozen? Wie is uw apostel? Wat vindt u van de aanbidding van het heilige kruis, de nagels, de doornenkroon, de speer en de beelden van de heiligen? Hebt u ooit naar Rome gereisd om te verkrijgen? vergeving van u zonden? Heb je jezelf besprenkeld met wijwater? Heb u het geconsacreerde zout geproefd? Hebt u takjes en kaarsen in uw huis ingewijd? Heb u dit gedaan met een zuiver en oprecht hart, net zoals andere Christenen, die door jouw mensen Vreemden worden genoemd; of heb u het alleen gedaan omwille van het uiterlijk, om niet te worden ontdekt in uw ketterij? Vertel de loutere waarheid. Gelooft u niet dat St. Martin een heilige is geworden en dat zijn heilige ziel nu in het koninkrijk van de hemel is? Zult u drinken in de naam en in de herinnering aan St. Maarten? Kent enkele lofzangen tot eer van God, of Zijn heilige moeder? enzovoort. Zeg, tot slot: Wilt u met uw hele hart afzien van uw dwalingen en uzelf afscheiden van de ketters, en voortaan geen gemeenschap met hen hebben? Zo ja, zweer dan zo:

De tweede eed, door de inquisiteurs toegediend aan hen die toen ketters werden genoemd; die geen van de ware martelaren ooit heeft gezworen.

"Ik, N.N.N., zweer een eed, aan God de Almachtige, mijn Heer, bisschop N.N., en de heren aanwezig in zijn plaats, zonder enige schijn, dat ik voortaan niet meer zal gaan naar de mensen die zichzelf noemen, enz., En zal heb geen gemeenschap met hen noch met hun leiders, leraren, etc., zolang ze ketters blijven. Bovendien, ik verzaak (zie wat paptistische trucs zijn!), alle soorten ongeloof die tegengesteld zijn aan het open geloof dat overal wordt onderwezen en gehandhaafd in de heilige Roomse kerk en in de Christenheid, en dat ik me ook zal onderwerpen aan boetedoening voor mijn overtredingen, wanneer en zoals het zal zijn, alhoewel in genade, mij opgelegd. Zo waarlijk helpe mij God en Zijn moeder in mijn laatste uur." *Boxhorn, pagina* 18. Zie *pagina 15- 17 voor* het onderzoek.

OPMERKING - Wie ziet niet, geliefde lezer, dat dit strikken waren waarvan de vromen zichzelf niet konden bevrijden zonder hun leven te verliezen? Want het was zeker dat de Armen van Lyon, in die tijd, of ze nu Vaudois, Waldenzen of Albigenzen heetten, helemaal niet vloekten; wat, met name betreffend de ***Waldenzen en Albigenzen,*** duidelijk is bewezen in onze vorige verklaring. Dit was dus de eerste valstrik die ze niet konden ontsnappen.

** Dat de zeer verfoeilijke naam "Vaudois", de Arme mannen van Lyon werd gegeven, behoeft niemand te beledigen; omdat Christus zelf en zijn heilige apostelen door hun tegenstanders vaak slechte en wrede namen werden genoemd.*

In de *tweede plaats* werd door de vorm van die eed aan hen voorgesteld, dat zij hun gehele religie, geloof en aanbidding in de steek zouden laten en zich bij hen aansluiten, zichzelf naar de Roomse kerk begeven, die zij erger vonden dan Babylon. Zou iemand dit met een goed geweten kunnen doen? Op geen enkele manier. Deze strik, daarom kunnen ze evenmin ontsnappen. Wat moesten ze dan verwachten? Niets minder dan een zekere dood; ja, een wrede, gruwelijke en vervloekte dood, hoewel gezegend voor hen die standvastig bleven lijden. Ik zal nu niets zeggen over de wrede en afschuwelijke wijze van inquisitie, door gloeiend heet ijzer, heet water, en ook in open rivieren, die in het algemeen volgden op het zojuist genoemde onderzoek.

Welke heidenen of barbaren hebben ooit zo gehandeld? Het is waar, ze zetten de vrome getuigen van Jezus op een zeer pijnlijke manier dood; maar dat was het einde ervan; en bovendien betekent het soms overblijfselen waarmee het mogelijk was om aan de dood te ontsnappen en toch het geloof te bewaren. En we lezen nergens dat ze ooit zo'n manier van inquisitie hadden over zaken van geloof; maar de Romanisten, die zichzelf Christen noemen, waren er niet bang voor of schaamden zich ervoor.

Zeker, hier moest de een of de ander, of het lichaam of de ziel, door de martelaren worden geofferd, want als zij het lichaam zouden redden, door het geloof te verzaken, dat zij, in hun geweten, als het ware erkenden, ja, de enige en eeuwige waarheid, zij waren in gevaar, ja, volledig verzekerd van het verliezen van hun zielen; aan de andere kant, als ze probeerden hun ziel te behouden, door hun goede belijdenis, en door het bijgeloof van het pausdom op te geven, moesten ze hun lichamen verliezen, en dit door de meest wrede, afschuwelijke en ellendige dood; die volgens de gewoonte van die tijd levend in de vlammen moest worden geplaatst totdat de dood volgde.

Op deze manier kwamen heel veel, ***ja, bijna een ontelbaar aantal vrome Christenen, genaamd Albigenzen en Waldenzen***, om in die tijden; die, ingeperkt door de liefde van Christus, de belijdenis van hun geloof vasthouden, willens en wetens dit aardse verruilen voor het hemelse; hier lijdt de tabernakel van hun lichaam om te worden ontbonden, om een gebouw bij God te hebben, een huis niet met handen gemaakt, eeuwig in de hemel. II Cor. 5: 1.

We zullen nu zien, welke personen omkwamen voor het geloof, in die wrede inquisitie, vooral onder de test van gloeiend ijzer, niet in Nederland, maar in Duitsland, waar het eerst was ontstaan.

80 PERSONEN, WALDENZEN VERBRAND IN STRAATSBURG, **1215**

Nu, toen de troon van de Antichrist veel schade leed lijden door de Leer van de Waldenzen en de kinderdoop, het vloeken van eden, de seculiere macht en heerschappij, het gezag van de paus van Rome, de massa, het vagevuur, de absolutie of de vergiffenis van zonden door de zogenaamde geestelijkheid, bedevaarten, bezoeken van de heilige graven, enz. gebeden, of offeranden voor de doden, en andere dingen die betrekking hebben op het pausdom, werden door hen tegengesproken, zij zeiden, dat deze dingen geen plaats in de ware kerk van Christus zouden moeten hebben; het is geschied, AD 1215, dat deze wrede man, Conrad van Marpurg, waarvan voor het jaar 1214 werd verklaard dat hij door Paus Innocentius III als groot-inquisiteur naar Duitsland was gestuurd, meer dan tachtig personen had opgepakt, zowel mannen als vrouwen, die Waldenzen werden genoemd en dezelfde belijdenis deden. Ze werden ook onderzocht, met betrekking tot hun geloof, op die vreselijke manier waarover we al gesproken hebben, namelijk door een gloeiend ijzer in hun blote handen te nemen; en omdat ze het allemaal geduldig hadden doorstaan en standvastig bleven, werden ze uiteindelijk veroordeeld om levend te worden verbrand als ketters; wat hen op dezelfde dag allemaal werd aangedaan, op Strasburg,

Hierover zegt de papistische schrijver Trithemius het volgende: "In deze tijd, namelijk 1212 AD, waren er heel veel ketters in het geheim, zowel mannen als vrouwen, die in het hele Duitsland, Frankrijk en Italië verschillende vreemde dwalingen verspreidden; die grote aantallen werden aangehouden en levend verbrand. Want in dat jaar werden meer dan tachtig te Straatsburg aangehouden, onder wie maar zeer weinigen onschuldig werden bevonden, want als een van hen de ketterij onderdrukte, Conrad van Marpurg, de inquisiteur van de paus, zou ze proberen door hen gloeiend heet ijzer in hun handen te geven en al diegenen die daardoor verbrand waren, af te leveren aan de seculiere rechter, als ketters, om tot het vuur veroordeeld te worden." *Trith. Kron. Hiysaug.* Ook A. *Mell.*, 2d *boek,*fol. 459. C. Mellinus noemt deze martelaren Waldenzen, fol. 457, kol. 3; en hun Belijdenis heeft hij getoond, fol. 446, kol. 1, 2.

VERSCHEIDENE CHRISTENEN VERBRAND TE TOULOUSE, **AD 1215**

Rond die tijd had Paus Innocentius III Dominicus geadviseerd, dat hij door middel van constante prediking en betwisting op wonderbaarlijke wijze het ambt van inquisitie moest uitvoeren, dat hij hem had toevertrouwd, namelijk tegen de zogenaamde ketters; en dat hij zich zou moeten verzoenen met de Roomse kerk, zij die ogenschijnlijk bekeerd zouden moeten worden; maar moet rechtvaardig degenen veroordelen die nog steeds ongevoelig blijven, dat wil zeggen, standvastig in hun geloof. *Sixtus 5, in Diplonn. instit. Festi S. Petri Mart.*

Dominic deed zijn ambt in zijn inquisiteurskantoor zo energiek in de stad Toulouse, tegen de genoemde ketters, - dat zijn de Christenen die Waldenzen worden genoemd,- dat verschillende mensen die in de gevangenis waren geworpen, op advies van de seculiere rechter werden verbrand. Want toen, in die tijd, mensen niet konden worden overwonnen door middel van dispuut, met het Woord van God, begonnen ze met vuur te twisten en het zwaard tegen hen; en dan was het gemakkelijk om ze te verslaan, niet met betrekking tot de waarheid, maar met betrekking tot hun lichamen en levens. Dit

was ook het geval met deze vrome mensen van Toulouse, die liever hun leven verliezen dan de waarheid te verzaken; die zij in de vlammen bevestigden door hun dood, hun zielen in de handen van God te hebben bevolen, in het jaar van onze Heer 1215.

De papist Theodoric vermeldt in zijn biografie over Dominic, en vermeldt deze martelaren, en zegt: "Toen hij (Dominic) aan het prediken was, gebeurde het op die tijd in de delen van Toulouse dat sommige ketters werden aangehouden in die stad en werden door hem veroordeeld, die, wanneer zij niet naar de katholieke kerk zouden terugkeren, hij hen aan de seculiere rechter zou overleveren; om hen te veroordelen om te worden verbrand." *Theod. in vita Dominici, citaat Bzov. ad AD* 1215, *Art. 11,* 12. Ook *A. Mellinus,* 2e *boek, fol. 460, kol. 4.*

OPMERKING - AD 1220 leefde de sterke en voortreffelijk theoloog Almaricus; hij bestrafte als afgoderij de aanroeping van heiligen en ontkende transsubstantiatie; om welke reden hij in Parijs werd verbrand. *P.I. Twisck, pagina* 537, kol. 1, van *Hist. Andr., Pagina* 162.

AD 1218. - In een bepaalde oude geschiedenis van de martelaren van deze tijd, heb ik het volgende verhaal gevonden, waarin een van de orthodoxe gelovigen een samenvatting presenteert van de Leer van de papisten, in tegenstelling tot de ware leer van de ware kerk van, God in die tijden; het leest als volgt:

1. "Ze funderen hun kerk op de opvolging en afleiding van de bisschoppen (hoewel ten onrechte) uit de tijd van de apostelen.

2. "Ze noemen die bisschoppen, die kerken, kapellen en altaren toewijden; en die mispriesters en heiligdommen van de altaren maken.

3. "Zij beschouwen de paus als de allerhoogste bisschop, het hoofd van hun kerken, die door niemand anders dan God kan worden terechtgewezen.

4. "Ze zijn verdeeld in vele strijdende sekten, sommigen zijn geestelijken, sommige seculieren, de geestelijken hebben zich afgescheiden van het gewone volk - die zij leken noemen - en zijn zelf verdeeld, sommigen worden monnik en nonnen genoemd, wie zweren om niet te trouwen, om zich aan vrijwillige armoede te onderwerpen, om menselijke instellingen te observeren, willens niets met geld te maken hebben; een grijze, witte of zwarte pet dragen, geen vlees eten, soms stom zijn; en andere soortgelijke valse en verzonnen vormen van heiligheid. Anderen worden seculiere priesters genoemd, die ook niet mogen trouwen, maar net als de anderen veel moeten mompelen en lezen.

5. "Zij hebben priesters, die door de bisschoppen worden toegewijd, om offers te brengen voor de levenden en de doden.

6. "Al deze geestelijken houden zich vrij van straf door het burgerlijk gezag en dragen geen lasten met de burgers, daar zij vrijgesteld zijn."

7. Zij zoeken hun zaligheid buiten Christus, in hun eigen werken en verdiensten, die zij ook verkopen voor elkaar voor geld; zoals missen, aflaten, bedevaarten en de

verdiensten van overleden heiligen, die ze ook verkopen aan de doden, die, zeggen ze, zich in het vagevuur bevinden.

8. "Ze hebben een idool of patroon voor elke stad, dorp of gehucht.

9. "Zij verdelen de macht en de eer van God onder de overleden heiligen, dus roepen zeelieden Sinterklaas, St. Christopher en St. Anna aan; vrouwen in barensnood, St. Maria, tegen kiespijn, St. Appollonia; tegen pestilentie, St. Rochus en St. Anthony.

10. "Ze zetten beelden op in hun kerken, ze lichtten tunnels, fakkels en lampen voor hen, ze bekleden ze met stof, zijde, fluweel, zilver en goud, ze dragen die met grote eerbied op hun schouders, ze bezoeken ze op verschillende plaatsen, en schenk geschenken aan hen (waaraan de pausen en bisschoppen praktiseren aflaten voor zonden), ze knielen voor hen, ze kussen en aanbidden hen.

11. "In hun eed zweren zij bij God en al zijn heiligen, enz.

12. "Ze bidden tot en roepen God aan, zonder hun nood in overweging te nemen, en zonder na te denken waarom zij Hem aanroepen, zij geven Hem hun gebeden met het aantal, als appels worden gekocht, zij lezen in de uren, rozenkransen, enz.

13. "Ze creëren vele sabbatten, die ze feestdagen noemen, ter ere van overleden heiligen, op welke dagen handarbeid verboden is op straffe van straf, terwijl drinken tot overmaat, ruilhandel en gokken ongestraft blijven; doen schandelijke afgoderij, de diensten worden gelezen in een onbekende taal, water wordt opgeroepen, het orgel wordt bespeeld en de doden worden opgeroepen voor hulp en bijstand.

14. "Aan de twee sacramenten, of tekenen van genade, ingesteld door Christus in Zijn kerk, namelijk heilige doop en het heilige Avondmaal, die zij schandelijk hebben bedorven, hebben zij er vijf toegevoegd, namelijk bevestiging, huwelijk, wijding van de mis priesters, oorbiecht en het Laatste Oliesel.

15 ."Bij de Doop laten zij het belangrijkste deel weg, namelijk de prediking van het Evangelie, en voegen hun eigen, betoverd zout, vet, speeksel en kaarsen toe en bezweren de duivel van een kind, dat hij nooit bezat.

16. "Ze dopen ook klokken en noemen ze namen.

17. "Zij hebben het Avondmaal des Heeren veranderd in een offer voor de levenden en de doden, zij betoveren het brood met vijf woorden, en overtuigen het volk, dat het brood in vlees veranderd wordt, en de wijn in bloed.

18. "Zij onthouden de wijn van de leken, in tegenspraak met het gebod van Christus, die zei: *" Drink alles ervan."*, "Floc est enim corpus meum", dwz Dit is Mijn lichaam.

19. "Zij aanbidden het brood en zeggen dat het hun God is, zij omsluiten het in koffers en ciboriën, zij dragen het door de straten, zij verbranden fakkels en verlichten het met toortsen en kaarsen, ook op de middag, zij spreken het aan en begroeten het, maar het antwoordt niet.

20. "In hun kerken hebben zij altaren gedrapeerd met linnen, waarop overdag brandende versmalling wordt geplaatst, wanneer de mis wordt gelezen.

21. ….. Hij roept dan de overleden heiligen naar de feesten en wenst geholpen te worden door hun verdiensten. Over het brood ademt hij deze vijf woorden: Hoc*ist enim corpus meum,* dat is: Want dit is Mijn lichaam; veronderstel dat daardoor het brood in vlees veranderd zal worden. Hij houdt het dan boven zijn hoofd, voor het volk om het te aanbidden. Dus hij doet ook met de beker. Dan bidt hij voor al diegenen die in Christus slapen, opdat zij een plaats van verkoeling krijgen. Daarop bidt hij tot de Vader, om zijn Zoon te aanvaarden, - die zij menen daar te hebben, - zo genadevol als hij de offers van Melchizédek en van Abel aanvaardde. Ten slotte aanbidt hij het brood en noemt het *het Lam van God*. Nadat hij het Lam heeft aanbeden, verbreekt hij het in stukken en eet het op, ook de wijn in de mond, waarvan hij denkt dat het het bloed van het Lam is. Dit is de glorieuze mis van de papisten, die, zegt onze schrijver, een schandalige corruptie is van het Avondmaal van Christus, en is veroordeeld door vele Goddelijke mannen, die om deze reden hun bloed hadden vergoten.

22. "Zulke missen lezen ze ter ere van dode heiligen, van het sacrament, van het kruis, de speer en de spijkers.

23. "Zij verkopen hetzelfde als een geneesmiddel tegen alle ziekten, tegen storm, donder, bliksem, hagel, stormen op zee en alle rampspoeden. Ieder mens wordt volgens zijn geld bediend, zij die weinig geven, een droge mis hebben, of een natte mis zonder zingen, degenen die veel geven, een half gezongen mis krijgen, of één gedeeltelijk gezongen, afhankelijk van hoeveel ze geven.

24. 'Ze leren dat hun uitgevonden sacrament van het Vormsel belangrijker is dan het sacrament van de doop, ingesteld door Christus, en dat de doop onvolledig is zonder bevestiging.

25. "Zij ontbinden het huwelijk, opdat de man of de vrouw geestelijk zou kunnen worden, dat wil zeggen, een priester, monnik of non, in tegenspraak met het bevel van Christus: "Wat God heeft samengevoegd, laat niemand uit elkaar halen." "De tijd zou mij in de steek laten", schrijft deze ijverige man, "als ik alle valsheden van de papisten, in het leven, de leer en de sacramenten zou vertellen, en toch kunnen zij geen vermaning doorstaan om te hervormen, maar vervolgen met vuur en zwaard. degenen die ze vermanen en terechtwijzen.' Ex *Auteur. Tempor., A.* D. 1218, vergeleken met de geschiedenis van de martelaren, door I.S., *editie* 1645, *fol.* 32, kol. 1- 3.

Gerard de la Motte, *diaken van de Christenen genoemd Albi-Waldenzen, met een aantal van zijn collega-gelovigen, verbrand voor het geloof, op Borriens, A.* D.

Wanneer de gelovigen weerloze Albi-Waldenzen een poosje rust hadden gehad, en de lelie van hun ware geloof begon, in zekere mate, te groeien en te bloeien, in alle zuiverheid en schoonheid (in vergelijking met vroegere tijden), stonden de doornen van vervolging onmiddellijk voor hen; voor zoverre deze vrome en oprechte mensen onmiddellijk van hun vrijheid werden beroofd door de Roomsen; zodat, zodra het werd opgemerkt, dat zij, hier of daar, alhoewel in het geheim, onder de bescherming

van hun autoriteiten, werden verhoogd, middelen zonder uitstel werden gezocht, om hen te onderwerpen, ja, volkomen uit te roeien.

Dit verscheen AD 1227, toen, op het loutere bericht dat een paar van deze mensen in de stad Borriens verbleven, de hele plaats (om ze te vangen) werd belegerd en ingesloten door Humbert van Beaujeu, die zichzelf meester had gemaakt van de plaats, en het binnengegaan zijn, het volk arresteerden, en, omdat zij niet zouden ophouden met hun geloof, hen levend liet verbranden; allen getuigden van de waarheid en oprechtheid van hun geloof, als goud in de oven, door hun standvastige dood in het midden van de vlammen.

Bepaalde Papistische schrijvers zeggen, dat er sommigen in Borriens waren, waarvan werd gezegd dat ze ketters waren, en die, omdat ze niet zouden ophouden met hun geloof, levend werden verbrand; onder wie er een wordt genoemd Gerard de la Motte, die, naar men zegt, hun diaken of prediker was. Dit schijnt te zijn gebeurd in 1227 na Christus, in de tijd van Humbert van Beaujeu, die de koning in de Languedoc had achtergelaten. *Hignier, Hist. Eccles.,*Van *Vincentius* en anderen die reeds zijn geciteerd, en *Chron. Moat f ortensi Hist. Adde Gaguin., Lib. 7,* en Paul. *Aemil., Lib. 7, de Cest. Franc. in Lud. 8. Ook Abr. Mell., 2d boek, pagina 464, kol. 3.*

VERSCHILLENDE PAAPSE STATUTEN TEGEN DE WALDENZEN **AD 1229**

Franciscus Pegna, een romanist, in een traktaat geschreven door hem aan John Calderinus, die de manier van optreden tegen de ketters aanroert, verklaart te hebben gevonden in de afgelopen jaren, in de Bibliotheek van het Vaticaan, - evenals in een oud perkamentmanuscriptboek, dat was gebracht van de inquisitie van Florence naar Rome, - informatie met betrekking tot verschillende raden die in die tijd tegen de Waldenzen werden gehouden, in Frankrijk. Onder andere, van een gehouden in het jaar 1229 in Toulouse, een plaats waar de Anabaptisten, genaamd Waldenzen, sterk toegenomen. De statuten en verordeningen die daar werden uitgevaardigd werden uitgegeven door kardinaal Romanus, legaat van de paus. *Franc. Pegna. T. 11. Arts., Deel* 2, fol. *410, uitgave Tenet.,*1584.

Onder andere door de bovengenoemde Franciscus Pegna in genoemd traktaat, uit de tweede raad van de prelaten van Frankrijk, wordt ook de kerkelijke verordening betreffende de algemene afkeer van ketterij gevonden, die als volgt luidt:

*Van de afzwering van ketterij.- "Op*dat, door de hulp van God, de ketters gemakkelijker uitgeroeid kunnen worden, en het Rooms- Katholieke geloof hoe eerder geplant in het land, belasten wij, dat u alle inzettingen, kerkelijke verordeningen, wetten en geboden perfect zult naleven die vastgesteld met betrekking tot deze kwestie, door de apostolische zien (de paus en zijn legaten), en door de prinsen. Bovendien, dat u alle mannen zowel als vrouwen maakt, het mannelijk geslacht vanaf veertien jaar en ouder, het vrouwelijke geslacht vanaf twaalf jaar en ouder, alle ketterij doet afzweren, en trouwens met een eed beloven dat ze de rooms-katholieke geloof zullen observeren, verdedigen de katholieke kerk en vervolgen de ketters. Al degenen die na een dergelijke afzwering worden afvallig verklaard, en de boetedoening die hen is opgelegd, niet hebben waargenomen of vervuld, zullen met zodanige straffen gestraft worden als de afvallige verdienen.

Van *de sloop van de huizen van de Waldenzen*.- Het vijfde hoofdstuk van de concilie van Toulouse bevat de volgende korte kerkelijke verordening met betrekking tot de sloop van de huizen van de ketters, namelijk van de Waldenzen en Albigenzen: "Wij verordenen, dat het huis waarin een ketter wordt ontdekt, met de grond gelijk gemaakt zal worden, en het land of de boerderij waarop een ketter wordt gevonden, zal in beslag worden genomen."

Van het verbeuren van al hun goederen. - In het 35e hoofdstuk van het Concilie van Beziers lezen we: "Ook de huizen waarin een ketter gevonden zal worden, levend of dood, beschuldigd of veroordeeld, daar met de kennis of instemming van de eigenaars van die huizen, op voorwaarde dat de eigenaars hun wettelijke leeftijd hebben bereikt, u zult vernietigd worden, en alle goederen van hen die in hen wonen, in beslag nemen, tenzij zij hun onschuld of onwetendheid wettig kunnen bewijzen of tonen." Zover van het jaar 1229, in het tweede boek van de *Geschiedenis van de Vervolging, pagina* 465, kol. 3.

ZEER VEEL WALDENZEN IN DUITSLAND VERBRAND AD 1230

In het jaar 1230 werden in veel provincies van Duitsland, vooral in het aartsbisdom Treves, heel veel scholen en geheime congregaties van degenen die de Leer van de Waldenzen beleden, ontdekt door Conrad van Marpurg, Inquisiteur- generaal in Duitsland. Er werd gezegd dat ze ketters waren, omdat ze de transsubstantiatie in de mis en het vagevuur ontkenden, zeggende dat de gebeden en voorspraak van de levenden voor de doden nutteloos waren en de overledene niets konden baten.

Wat betreft hun afwijzing van de kinderdoop, het vloeken van eden, wraak of oorlogen, samen met alle tradities van de Roomse kerk, en hun wens om alleen vast te houden aan de waarheid van de Heilige Schrift, vooral van het Nieuwe Testament, is dit al getoond. "Uit hun processen, en uit de bekentenissen die ze op het martelrek hebben gedaan", zegt A. Mellinus, "werd gezien dat het aantal aanhangers en medeplichtigen, in heel Duitsland, Frankrijk en Italië, maar vooral in Lombardije, was erg groot."

Omstreeks deze tijd ontstond er een ernstige inquisitie tegen hen, in heel Duitsland en Italië, waardoor er heel veel werden ontdekt en levend verbrand.

Abr. Mellinus *(tegen Trithemius)* weerlegt de lasteringen die tegen hen zijn gericht en zegt: "Dit zijn opzettelijke leugens en laster, gefabriceerd door deze monnik (Trithemius), omdat ze de paus beschuldigden. A. *Mell.*, 2e *boek, fol.* 465, D. idem. Ook P.I. T*wisck,; Chron., P.* 546, kol. 2.

Ondertussen zullen we een aantal Plakaten aantonen waarmee de voornoemde inquisiteur des te moediger en gewaagder is geworden om zijn ongekende wrede inquisitie en tirannie tegen de onschuldige Christelijke gelovigen, die zich hadden afgescheiden van de Roomse kerk, ten uitvoer te brengen.

HET EERSTE PLAKAAT VAN KEIZER FREDERIC II, TEGEN DE ALBIGENZEN EN WALDENZEN, OVER **AD 1230**

Mellinus vertelt, van Abraham Bzovius, die de *Annalen van Baronius* voltooide, dat keizer Frederik II op verzoek van paus Gregorius IX zijn decreten uitvaardigde tegen de Albigenzen; nochtans, onder verschillende namen die hen door de Keizer werden gegeven, zeggende: *"(Petr., de Veneis, lib. 1, epist.*27.) Hier beginnen de hoofdstukken of artikelen van de constitutie van de keizer tegen de Patarini (Waldenzen). Hij voegt er nog een aantal andere namen aan toe die hier niet echt thuishoren. "Mannen, vrouwen, welke naam ze ook mogen dragen, we veroordelen tot eeuwige schande, dat geen eed of geloof aan hen zal worden betoond, maar wij verbannen hen, en bevelen dat hun goederen in beslag worden genomen en nooit meer aan hen worden teruggegeven."

We hebben eveneens door dit besluit bepaald dat alle officieren, burgemeesters en machthebbers, in welk ambt zij ook mogen zijn, ter verdediging van het geloof, in het openbaar een eed zweren dat zij te goeder trouw en naar best vermogen zullen trachten af te zien van de districten onder hun jurisdictie, al ketters aangegeven door de kerk." Maar als een wereldlijke heer, verzocht was en vermaand door de kerk, zal nalatig zijn in het zuiveren van zijn land tegen de goddeloosheid van de ketters, laat hem gewaarschuwd worden dat, één jaar na de vermaning, wij zijn land ten prooi zullen geven aan alle katholieken, die, nadat zij gezuiverd zullen zijn van de ketters, hetzelve zal bezitten zonder molestatie, en het bewaren in de zuiverheid van het (katholieke) geloof." We verbannen ook degenen (de Waldenzen en Albigenzen), die ze geloven of ontvangen in hun steden of huizen, beschermen of de voorkeur geven. Dat als iemand wordt opgemerkt als zijnde in gemeenschap met deze gelovigen, de kerk binnen een jaar niet bevredigt, zal hij vanaf die tijd als berucht worden beschouwd." We voegen hier toe dat één ketter een andere kan veroordelen en dat de huizen van etc. of van hun herbergiers, beschermers en begunstigers, of waar zij hebben onderwezen of elkaar de hand hebben opgedaan, zullen worden vernietigd, en nooit opnieuw worden opgebouwd. Datum etc."

VAN HET TWEEDE PLAKAAT

Door de kanselier van deze keizer, AD, 1230. (Zelfde plaats, *Epist* 25, *Petri... de Veneis).*

In een andere brief van Peter de Veneis, vinden we een ander decreet van Frederik II, dat luidt als volgt: "Daarom bevelen wij en wij ordenen dat ketters, van welke naam ook, straf in het rijk zullen ontvangen, overal waar de kerk hen zal veroordelen als ketters, en bezorgen of aangeven aan de seculiere rechter." Maar als een van de voornoemden, na hun angst, afgeschrikt door de angst voor de dood, zal verlangen terug te keren naar de eenheid van het katholieke geloof, zullen zij volgens de vereiste van de kerkverordeningen, worden gevangengezet voor het leven, om boete te doen. "Bovendien, alle ketters, in welke stad, dorp of plaats dan ook, ze worden gevonden moeten naar de inquisitie gezonden worden tot de apostolische zienswijze, of door andere ijverige aanhangers van het katholieke geloof, om hun straf te ontvangen." Al de mensen dan die daar jurisdictie hebben, zullen op straffe van opzegging of kennisgeving van de inquisiteurs of van andere katholieken, gehouden zijn hen te bewaken en nauw te behouden, totdat zij, nadat zij veroordeeld zijn door de afkeuring

van de kerk, hen met de dood zullen straffen. "We verordenen dergelijke straffen voor degenen die door de sluwe vijand worden aangezocht als hun advocaten, of die hun ongepaste beschermers zijn."

Aan het einde van het decreet staan deze woorden: "Maar de ketters die zij u zullen wijzen, zullen jullie, ieder in zijn rechtsgebied, moeten arresteren en in hechtenis houden, zodat zij, na het oordeel van de kerk, zullen gestraft worden volgens hun verdiensten, wetend dat, in de uitvoering van deze zaak, als u uw uiterste eensgezind met deze broeders (de Dominicanen en Franciscanen) zult doen om de vlek van deze ongehoorde ketterse slechtheid uit onze heerschappij te verwijderen (dus hij noemt het ware geloof), u zult God een aangename en een prijzenswaardige dienst aan ons verlenen." Maar als iemand hierin slap of nalatig is en onnut voor de Heere, dan zal hij ook rechtvaardige straf krijgen, voor onze ogen." Gegeven in Pavia,etc.

VAN HET DERDE BESLUIT VAN KEIZER FREDERIC II **AD, 1230**

Peter de Veneis *(Lib. 1, EQist.* 26), relateert in zijn brieven een derde decreet van keizer Frederik II, waarin hij vollediger informatie geeft over de naam van de Waldenzen, te weten, Patarim, evenals met betrekking tot hun geloof, en hun verspreiding in alle provincies van het rijk; het luidt als volgt: "De sekten van deze ketters (zegt de keizer), worden niet genoemd met de naam van enige oude ketters, opdat ze niet bekend zouden worden, of, wat misschien nog meer schandelijk is, ze zijn niet tevreden met de oude namen, dat wil zeggen, om hun namen te lenen, zoals de Arianen van Arius, de Nestorianen van Nestorius, of van andere soortgelijke ketters, maar naar het voorbeeld van de oude martelaren, - die martelaar zijn geworden voor het katholieke geloof, - zij eveneens, van hun lijden, noemen zichzelf Patarini, dat wil zeggen, *geleverd tot hartstocht of lijden.*"
Maar deze ellendige Patarini, die vervreemd zijn van het heilige geloof van de eeuwige Godheid (aldus spreekt hij over de ware gelovigen), vernietigt met één zwaai van hun ketterse slechtheid, drie dingen tegelijk, namelijk God, hun naaste en zichzelf. Ze vernietigen God omdat ze het geloof en de Raad van God niet kennen, ze bedriegen hun buurman omdat ze, onder de dekmantel van geestelijk voedsel, het genoegen van ketterse slechtheid toedienen; maar veel gruwelijker woeden ze tegen zichzelf, omdat, na hun zielen vernietigend, stellen zij, als extravagante verspillers van hun leven, en onbetrouwbare zoekers van hun dood, uiteindelijk ook hun lichamen bloot aan een wrede dood, die zij zouden zijn ontkomen door een ware belijdenis en standvastigheid in het orthodoxe geloof (aldus hij, noemt het geloof van de priester).

En wat het moeilijkst te zeggen is, degenen die overleven, worden niet alleen niet afgeschrikt door het voorbeeld van anderen die ze zien sterven voor hun ogen, maar ze streven er zelfs naar om levend verbrand te worden in de ogen van mensen, zoals hij later spreekt van het in hetzelfde decreet. "Daarom kunnen we niet nalaten," zegt de keizer, "van het zwaard te trekken van wraak tegen hen, des te krachtiger om hen te vervolgen, omdat het wordt geoordeeld en bekend dat zij de knieval van hun bijgeloof (vandaar hij noemt de deugd van deze mensen), tot de duidelijke uitsluiting van het Christelijk geloof, op grond van de Roomse kerk, die wordt gehouden als het hoofd van alle andere kerken; - omdat bekend is dat ze uit de grenzen van Italië kwamen, en met name uit Lombardije, waar, zoals we hebben vastgesteld, hun goddeloosheid over de grenzen stroomt, en dat vandaar hebben zij de riviertjes van hun ongeloof zelfs in ons koninkrijk Sicilië geleid. "Het is verder de wil van de keizer dat de misdaad van

ketterij en alle soorten van vervloekte sekten, van welke naam ook, gerekend worden tot de openbare misdaden, of die de dood verdienen, ja, dat de ketterij van de Patarini (ook wel Waldenzen genoemd), zal voor de hele wereld beschouwd worden als afschuwelijker dan de misdaad van majesteitsschennis; dat is, dan de misdaad van hem die de keizerlijke majesteit heeft beledigd. "De keizer wenst ook dat, terwijl de Patarini (of Waldenzen) in duisternis wandelen, om zich te verbergen voor de hitte van vervolging, er naar gestreefd wordt om hen te ontdekken; en zoek hen ernstig op, ook al beschuldigt niemand hen, en dat de officieren van de keizer, wanneer ze hen hebben gevonden, ze in banden zullen houden, opdat ze op het juiste moment voor de inquisitie, of naar het martelrek gebracht worden. "En als zij slechts beschuldigd worden van een gering vermoeden, bevelen wij dat zij door kerkelijke personen en prelaten onderzocht zullen worden; en hoewel ze zich kunnen vergissen van slechts één artikel van het (Romeinse) Christelijke geloof en, na vermaning, hardnekkig doorgaan in hun dwaling, bevelen wij hiermee ons huidige besluit, dat de Patarini (of Waldenzen) ter dood zullen worden veroordeeld en levend zullen worden verbrand; en laat niemand voor hen tussenbeide komen, want tegen hem die dit zal doen, zullen wij onze woede terecht richten. Gegeven, datum etc." Tweede boek van de *Hist. van de vervolgingen, p. 466, abc van Abr. Bzovius en A. Bzorvius,* van *Petr. Tine., Lib. 1, epist. 26.*

GEWELDIGE VERDRUKKING IN DUITSLAND VAN DE WALDENZEN, VELE GEDOOD, **AD 1231**

De bovengenoemde decreten tegen de Christenen genaamd Waldenzen, uitgegeven door keizer Frederik II, waren niet lang zonder hun invloed en effect; zodanig in het jaar daarop, na 1231, in Duitsland een zware vervolgingen ontstonden over de onschuldige lammeren van Christus, die zich verborgen hielden in de stilte; zij werden gekweld door de Inquisitie en gemarteld op het rek en anderszins. Het gevolg was dat velen van hen, standvastig en onwrikbaar in hun geloof, werden verbrand tot de dood, en aldus, nadat zij hun zielen tot God hadden bevolen, een aanvaardbaar offer offerden dat welgevallig was voor God. Tot een bevestiging hiervan kan de volgende beschrijving dienen.

Abraham Bzovius vertelt, vanuit een fragmentarische geschiedenis van een onbekende auteur, dat in het jaar 1231 een grote vervolging ontstond in Duitsland tegen de zogenaamde ketters, die zich in grote aantallen onder de papisten verborgen hielden in steden, kastelen en dorpen, en trokken hen af van hun geloof, allen die zij van hun geloof konden afkeren. Velen van hen werden aangehouden en veroordeeld in de aanwezigheid van de geestelijkheid en het volk omdat zij het geloof van de Waldenzen hadden.

Hij schrijft verder dat "broeder Conrad van Marpurg, een monnik van de Dominicaanse orde, degenen die voor ketterij waren veroordeeld, strafte volgens de manier voorgeschreven door de kerkelijke verordeningen, namelijk met vuur." *Abr. Bzov., T. 13, Annal. Baron., AD* 1232, *Art. 7.* Ook in het tweede boek van de *Geschiedenis van de Vervolging, fol, 466,* dol. 3, 4., "De WALDENZEN," schrijft P.I. Twisck, "leden in deze tijd ernstige onderdrukking van de papisten, en hoewel ze zich probeerden te verbergen in woestijnen, bergen en diepe valleien, toch werden hun

scholen ontdekt, hun samenkomsten gebroken en allemaal wreed vermoord, vooral in het bisdom Trier, welke stand van zaken drie jaar duurde.' *Chron., Pag. 546, kol.* 2.

OPMERKING - Uit dit verslag van P.I. Twisck blijkt dat de bovenstaande vervolging al in het jaar 1230 begon, net toen de decreten van keizer Frederik II waren uitgevaardigd en dat deze drie jaar duurde, namelijk aan het einde van de jaar 1233; gedurende welke tijd ongetwijfeld heel veel gelovigen omkwamen, van wie we een paar zullen opmerken van wie we hebben gelezen.

NEGENTIEN WALDENZEN, VERBRAND IN TOULOUSE, **1232 NA CHRISTUS**

In het jaar 1232 arresteerde de bisschop van Toulouse, in zijn heerschappij of bisdom, negentien personen, waarvan werd gezegd dat ze ketters waren, omdat zij zich aan het geloof van de Waldenzen hielden, wier bekentenis we al hebben laten blijken niet in strijd te zijn met de onze; alle personen, die de bisschop van Toulouse liet executeren, dat wil zeggen, levend verbrand. *Vignier, AD* 1232. *Hist. Eccles. Ook* in het tweede boek van de *Geschiedenis van de Vervolging, fol*. 466, kol. 4.

TWEEHONDERDEN VIERENTWINTIG VERBRAND NABIJ TOULOUSE, AD **1243**

Toen de noordenwind van vervolging, die vanaf het jaar 1233 nog weinig schade had aangericht in de tuin van de ware Christenen, opnieuw begon op te voeden, AD 1243, en werden er aangehouden, nabij Toulouse, tweehonderdvierentwintig personen, genaamd Waldenzen. Die moeten worden onderscheiden, en werden toen ook onderscheiden van anderen, ***die wapens droegen en zichzelf Albigenzen*** noemden, maar geen gemeenschap hadden met de echte Albigenzen en Waldenzen, die beiden in tegenstelling stonden tot alle wraak, beleden dezelfde belijdenis met betrekking tot het dragen van lijden voor de Naam van Christus.

Deze tweehonderdvierentwintig weerloze en onschuldige lammeren van Christus, die waren aangehouden en weigerden de Grote Herder van de schapen, Jezus Christus, en Zijn heilige geboden, evenals het geloof in Zijn naam, allemaal ter dood te veroordeeld en levend verbrand, aldus een levend heilig offer offerende, aanvaardbaar voor God, AD 1243. Betreffende deze personen, evenals hun gevangenschap en dood, zie *Vignier Hist., Pred. AD* 1243; ook, tweede boek van de *Geschiedenis van de Vervolging, fol*. 469, kol. 3, ook in een oude handschrift kronieken, dezelfde datum.

OPMERKING - Behalve de bovengenoemde auteurs, maakt P.I. Twisck blijkbaar ook melding van deze tweehonderdvierentwintig personen; uit het verslag van Henric Boxhorn, hoewel hij enigszins verschilt met betrekking tot de tijd dat dit gebeurde, evenals met het aantal personen dat ter dood werd gebracht; want in plaats van AD 1243 heeft hij het ná 1242 en in plaats van tweehonderd en vierentwintig heeft hij er *ongeveer tweehonderd.* Dit verschil kan echter gemakkelijk worden verzoend, ten eerste met betrekking tot de tijd; AD 1242, wordt verstaan het einde of einde van genoemd jaar, en AD 1243, het begin; het aantal personen dat ter dood gebracht wordt, *ongeveer tweehonderd,* om meer dan tweehonderd of tweehonderdvierentwintig te betekenen, zoals uitgedrukt.

De woorden van zijn verslag luiden als volgt: "AD 1242, de Waldenzen moesten veel lijden van het pausdom, vanwege hun geloof en religie. Op die tijd werden ongeveer tweehonderd personen, samen met twee van hun predikanten, aangehouden in het bisdom van Toulouse, door de bisschop van Narbonne en Albi, en de Seneschal van Carcassonne, en werden allemaal levend verbrand, blijvende standvastig in hun religie." In het *13e boek* van zijn *Chronicle, p.* 557, kol. 1, van *Henr. Boxhorn, fol.* 25'.

VERBRANDING VAN DE WALDENZEN IN TOULOUSE 1243

SCHERPE INQUISITIE IN HET LAND IN ROND TOULOUSE, **AD 1251**

Op die tijd was er nog geen verlichting van de gewetensbezwaren die uitgeoefend werden op het geloof van de orthodoxe Christenen, die uit Babylon waren gevlucht, en, omwille van het welzijn van hun ziel, zichzelf niet meer konden verloochenen in het Romaanse Egypte. Dit bleek uit de nieuwe inquisitie, die in opdracht van de paus, door benoeming van kettermeesters, terecht kwam het hoofd van de ware gelovige; om geen rust te hebben, totdat ze de Romeinse territoria verlieten, óf een mondelinge verloochening deden, óf, standvastig blijven, hun leven ruilden voor een gewelddadige dood

* Dit grote aantal gemartelde Waldenzen, door de achteloosheid van sommige schrijvers, is gemengd onder het slijk van bepaalde dwalende personen, vanwaar we ze weer tevoorschijn hebben gehaald, hoewel niet zonder arbeid. Een oude schrijver zegt: "Ik zoek parels in het slijk."

Met betrekking tot de meest slechte en onrechtvaardige inquisitie, heb ik het volgende verslag gevonden: "In het jaar 1251 benoemde of zond de paus, inquisiteurs naar Toulouse, van de ordens van de Dominicanen en Franciscanen, die een onmenselijke tirannie uitoefenden over de Christenen Daar gebeurde hetzelfde bij Worms, door Conrad Dorfo en zijn leerling Johannes, ook Dominicanen en inquisiteurs, die, door daar veel onschuldige mannen tot het vuur te veroordelen, daarom zelf uiteindelijk door de hand van God tot een heel betreurenswaardig en jammerlijk einde gebracht werden, hoewel rechtvaardig." *Bal. Cent.* 4, in *Append., Ad Richard. Wich., P. 301,* vergeleken met *A. Mell., Fol.* 470, kol. 1.

VOORTZETTING VAN DE VOORAFGAANDE ONDERZOEK IN HET JAAR 1252

Dat de voornoemde inquisitie of onderzoek van het geloof niet eindigde met het einde van het voorgaande jaar, maar ook in de daaropvolgende tijd voortduurde, is zo duidelijk dat bewijs bijna onnodig is; toch ervoer het een korte stopzetting, veroorzaakt door de plotselinge en onverwachte dood van Peter van Verona, die in die tijd het ambt van inquisiteur beheerde.

Wat dit betreft, vermeldt de bovengenoemde auteur het volgende: "In het jaar 1252 kwam Peter van Verona, inquisiteur in Lombardije, terecht om nabij de stad Milaan vanwege zijn tirannie tegen de Waldenzen, en vierentwintig dagen daarna, werd heilig verklaard, dat wil zeggen, geplaatst in het register van de heiligen van de Roomse kerk, door de Antichrist, de paus van Rome, Innocentius IV."

OPMERKING - In het volgende jaar, namelijk AD 1253, werd Robert, bisschop van Lincoln, door zijn paus Innocentius IV afgezet van zijn bisdom, omdat hij regelmatig in zijn prediking, hoewel met discretie, openlijk de hebzucht, ambitie, arrogantie en tirannie van de paus, ja, had hem uitdrukkelijk zware brieven geschreven, waarin hij hem beschuldigde van het uitputten van bijna heel Engeland, door ongebruikelijke belastingen, om zijn buitenechtelijke kinderen, neven en nichten te verrijken. Toen de paus hem aan Rome citeerde, deed hij een beroep op de pauselijke tirannie bij het oordeel en tribunaal van Jezus Christus, waarna de paus spoedig stierf. *Bal. Cent. 4, cap. 18, in Roberta Grossoreste ex Annalis. John. Buriens. Ranulpho, Mattheo en Fabiano,*vergeleken met *A. Mell., Hist., P. 470, kol. 1.*

In het jaar 1258 veroorzaakten de Jacobijnen en Dominicanen in het bisdom Kamerik een groot aantal Christenen, die zij als ketters hadden veroordeeld om levend te worden verbrand. *Balens Cent. 4, cap.* 26, *ad Matt. Parijs. Append., P.* 315, *ex Th. Cantiprat., Lib.* 2, *cap.* 56. Ook A. *Mell., Hist., Lib.* 2, *p. 470, kol. 2.*

In het jaar 1260 schreef paus Alexander IV brieven aan de inquisiteurs vanuit de orde van de Dominicanen, in Lombardije en de markgraaf van Genua, om de ketters te vervolgen (zoals ze genoemd werden). Bovendien verordonneerde hij dat de inquisiteurs, door excommunicatie, de seculiere autoriteiten, wie ze ook mochten zijn, kunnen dwingen om het vonnis van de inquisiteurs onverwijld uit te voeren tegen degenen die verdacht worden van ketterij. Vergelijk de laatstgenoemde auteur, in de aangehaalde plaats, met *Bzov., AD* 1260, *Art.* 4, ex *Decret. Epist Alex* en. 4.

HET MANDAAT VAN PAUS URBANUS IV TEGEN DE WALDENZEN EN ALBIGENZEN IN LOMBARDIJE EN ROND GENUA, **1262**

Het voornoemde leed onder de gelovigen, ging voort, door de strenge inquisitie die elf jaar geleden begon, namelijk, AD 1251; want hoewel de eerste inquisiteurs dit leven hadden verlaten, zoals door de wraak van God, bleef het niet zo, omdat paus Urbanus IV de pen opnam om bloedige edicten uit te vaardigen tegen de orthodoxe Waldenzen en Albigenzen die in alle delen van het land verspreid waren. Deze decreten die hij liet afkondigen aan zijn volgelingen, die de naam van geestelijken droeg. Dit staat in de volgende bewoordingen van een oude papist: in het jaar 1262, heeft paus Urbanus IV een verordening ingesteld tegen de ketters in Lombardije en in de markgraaf van Genua, en stuurde een kopie ervan naar de orde van de Dominicanen in die delen, om

de Waldenzen en Albigenzen te vervolgen, die er meestal verspreid lagen. *Bzov., AD* 1262, *Art. 3, ex Decr. Epist, Alex.* 4. ook, AM, *Hist., Fol.* 470, kol. 2.

Daarop, naar het schijnt, ontstond geen kleine vervolging; maar wat betreft de manier waarin hetzelve gebeurde, en de personen die toen leden voor het geloof, hebben we niet kunnen vinden, ondanks dat we ijverig hebben gezocht. Het lijdt geen twijfel dat het vooral op de hoofden van de Waldenzen en Albigenzen viel, omdat ze bij naam genoemd werden in het mandaat van de paus.

We achten wat we hier hebben getoond voldoende voor deze tijd; daarom zullen we het verlaten, zonder er nog meer aan toe te voegen.

OPMERKING - **AD 1270,** acht jaar later, vervolgden Peter Caderita en William Colonicus, Dominicanen, de (zogenaamde) ketters in het koninkrijk van Aragon, *Bzov., AD* 1270, *ex Surita,* lib. 2. A. *Mell., Hist., Fol.* 470, kol. 2.

In het jaar **1280** werd de maan volledig veranderd in de kleur van bloed; hetgeen door velen werd gehouden om de zeer bloedige en betreurenswaardige toestand van de kerk van God aan te duiden, Temeer daar in die tijd niet alleen een verschrikkelijke vervolging de overhand had, maar ook een destructieve kruistocht onder het teken van het kruis, zoals die vroeger tegen de Saracenen was gevoerd. Het jaar na dien, namelijk 1281, werd een vernielende kuistocht in opdracht van de paus, tegen de Albigenzen in Spanje gevoerd. Vergelijk het grote boek van *Christelijke martelaren, fol.* 470, kol. 2, *3,* met *Bal. Cent.* 4, *toevoegen. ad Greg. de Brid. Lington.,* P. 446, van *Everildenas.*

ERNSTIGE VERVOLGING VAN DE WALDENZEN IN FRANKRIJK, **EIND 1280**

P.I. Twisck, maakte Aantekening in *Het Eerste deel van Zijn Chronijcke, voor het jaar 1280, over de Waldenzen en van Leer,* - die hij Waldoisen noemt, naar hun leider, Peter Waldo; - spreekt hij uiteindelijk van hun vervolgingen, zeggende: "Matthias lllyricus in zijn register van de getuigen van de waarheid zegt, dat hij in zijn bezit heeft consultaties van sommige advocaten van Avignon, ook van de drie bisschoppen van Narbonne, Ram, en Aix, en van de bisschop van Albano, strekkend tot de uitroeiing van de Waldo's of WALDENZEN; die geschreven zijn driehonderd jaar eerder, waaruit blijkt dat op dat moment een groot aantal van de gelovigen hier werden verspreid en in heel Frankrijk. "We kunnen ook afleiden uit het overleg van de hiervoor genoemde aartsbisschop, dat zoals hun aantal geweldig was, zo ook de zeer wrede vervolging tegen hen. Aan het eind van deze raadpleging staat geschreven: 'Wie is zo groot een vreemdeling in Frankrijk, die onwetende is van het veroordelend vonnis (zo spreekt deze papists uit eigen visie) die nu voor een lange tijd, het meest rechtvaardig gebruikt tegen deze ketterse Waldo's (WALDENZEN); en moeten we twijfelen aan een kwestie zo berucht en vaak voorkomend, wat de Katholieken zoveel geld, zweet en werk heeft gekost, en is verzegeld met zo veel veroordeling en executies van de ongelovigen (zo noemt hij de ware gelovigen)?'

"Zo blijkt dan, "schrijft Twisck" wat slachting van gelovigen heeft plaatsgevonden op dat moment, en wat de wreedheden van dienaars van de Antichrist tegen hen warenl dit kan nu bewezen worden', zegt Boxhorn, zelfs uit het getuigenis van hun grootste vijanden, dat zij verklaarden, handhaafden en getuigden in het midden van het vuur, dat ze dit hun geloof ongewijzigd hadden ontvangen, van hand tot hand, vanuit de tijd van de apostelen, en zij bleven zelfs tot de huidige tijd; werden nooit helemaal uitgeroeid." "P. I. Twisck Chron., blz. 606, Kol. 1, 2.

VOORTZETTING VAN DE VOORGAANDE VERVOLGING, **1283**

Mellinus schrijft dat "AD 1283, de Waldenzen opnieuw sterk waren toegenomen in Frankrijk, evenals in andere landen in het gehele Christendom, ondanks dat ze tot nu toe zeer wreed waren opgezocht en vervolgd." In het tweede boek van de *Geschiedenis van de Vervolging, fol*. 470, kol. 3, van V*ignerius, Hist. Eccl., AD* 1283.

P.I. Twisck geeft het volgende verslag voor het jaar **1284,** "De Waldois of Waldenzen, van wie sinds het jaar 1159 veel wordt gesproken, die in deze tijd meer en meer is toegenomen, in Frankrijk en andere landen van het Christendom, niettegenstaande dat ze waren listig gezocht en wreed vervolgd, en dat alle ijver en alle middelen eerst werden gebruikt, om hen volkomen uit te roeien; wat bepaalde bisschoppen en voorstanders van Avignon in die tijd zeer verbaasde." "Ze waren verbrand, schrijft hij, in grote aantallen." *Chron., Fol.* 611, 612, van *Henr. Boxhorn, fol.* 26.

GERARD SAGARELLUS, VERBRAND IN DE STAD PARMA, **AD 1285**

In het jaar 1285, werd er bekend, en werden ketters uitgeroepen door de aanhangers van het pausdom, Gerard Sagarellus van Parma, en Dulcinus van Novaria. Beiden werden in het bijzonder beschuldigd, vanwege verschillende artikelen die tegengesteld waren aan de Roomse kerk en haar bijgeloof; waarmee zij werden beschuldigd, van het feit dat zij in ketterij waren gevallen en hun geloof van de Waldenzen hadden geleend, hetgeen volgens Abr. Mellinus, vrij waarschijnlijk is.

Wat betreft de artikelen die zij in strijd met het geloof van de Roomse kerk bekenden, en waardoor zij ketters werden genoemd, zijn geschreven in het tweede boek van de *Hist. van de vervolgingen, fol.* 470, kol. 3.

Eindelijk, aangezien Gerard Sagarellus niet zou afwijken van, maar standvastig zou blijven in, de waarheid van zijn Verlosser, Jezus Christus, werd hij (in hetzelfde jaar verondersteld) levend verbrand in de stad Parma, door de bloeddorstige inquisiteurs. *A. Mell.,* P. 470, kol. 3. Ook, *Bal. Cent.* 4, *cap.* 30, *in Append. ad Laurent. Angl.*

Dulcinus, die, behalve de beschuldiging van zijn ware geloof, ook werd belaagd met grote laster, werd enkele jaren later met grote standvastigheid ter dood gebracht. Hiervan wordt echter een vollediger verslag gegeven voor het jaar 1308.

OPMERKING - Omdat de dood van Dulcinus niet plaatsvond in het jaar waarin Sagarellus stierf, maar lang daarna, zullen we hetzelve voor de juiste tijd en plaats reserveren. Houd dit in gedachten.

HERMAN, ANDREAS EN GUILLEMETTE * GETUIGEN EN GEBRANDEN, AD 1299

AD 1299, de *Fratricelli*, dat wil zeggen, de Albi-WALDENZEN, die 'Kleine Broedertjes' werden genoemd, werden door paus Bonifatius VIII tot ketters verklaard, omdat hun geloof in strijd was met de Roomse kerk, zoals we al hebben aangetoond. De paus heeft veroorzaakt dat deze Fratricelli (of Albigenzen) vervolgd werden.

* Die Paus gebruikte zoveel geweld dat hij niet alleen de levenden spaart, maar ook niet de doden; want hij veroorzaakte dat Herman, die een van de voornaamste leraren was geweest, twintig jaar na zijn dood te worden opgegraven, en zijn beenderen tot as verbrand, ondanks het feit dat de papisten, die zijn vijanden waren, hem in zijn leven als zijn een heilige man beschouwden. Zo deden ze dat ook met de lijken van een zekere Andreas, en met zijn vrouw Guillemette, (Wilhelmina) die ook erg bekend stonden om hun opmerkelijke godsvrucht.

De Fratricelli (of Albi-Waldenzen) werden niettemin ten onrechte beschuldigd van vele en verfoeilijke misdaden. Vandaar dat veel van de Ouden veronderstellen dat deze lasteringen tegen hen zijn uitgevonden met het uitdrukkelijke doel ze tot voorwerpen van de haat en afgunst van het volk te maken; omdat ze [de lasteringen] volkomen tegengesteld waren aan de Leer die zij beleden, en met hun leven. Want van hen is opgetekend, dat zij zich ware volgelingen van de apostelen noemden, en de ware kerk van Christus, en dat zij van hun kant de corrupte zeden van de prelaten bestraffen. Er werden ook aan hen alle meningen, of artikelen van het geloof, van de Waldenzen toegeschreven, die, zoals reeds aangetoond, ook de kinderdoop, het vloeken van eden, wraak jegens vijanden, de mis en bijna alle bijgeloof van de Roomse kerk verwierpen. Vandaar dat het waarschijnlijk is dat zij gedwongen werden zich verschillende namen te gegeven, volgens de verschillende plaatsen waar zij woonden. In het tweede boek van de *Hist. van de vervolgingen, fol.* 471, kol. 2, van *Trithemm., Citron., Hirsaug.*, AD 1299. Ook V*ignier*, AD1298. *Hist. Eccl., Ex Platina, Sabellico, Mari. Hist. Antonino Bernhardo de Lutzenb. Bal. Cent.* 4, *Script. Brittan. appendix.* 2, *ad Joan Rufum, pagina* 384.

EEN BESCHRIJVING VAN DE HEILIGE DOOP IN DE VEERTIENDE EEUW 1300-1400

INHOUD VAN DE DOOP IN DE VEERTIENDE EEUW

Het begin is van de gemeenten of kerken van de Waldenzen; over wie wordt getoond dat zij niet alleen in deze eeuw, maar lang voor en na bestonden, lerend dat de Doop van zuigelingen nutteloos is.

Het zevende artikel van de belijdenis van het geloof van de Waldenzen, die de doop betreft, wordt gepresenteerd; die behandelt van hun belijdende het geloof en de verandering van het leven.

Het geloof van Dulcinus en zijn vrouw Margaret bracht naar voren, waarvan de papisten zeggen, dat ze precies op de Waldenzen leken.

Voor het jaar 1315 worden personen geïntroduceerd, die de papisten als ketters beschouwden, omdat zij een ander geloof bezaten dan dat van de Roomse kerk; waarvan twee artikelen worden gepresenteerd: 1. van de doop; 2. van het vloeken van eden; wat verder door ons wordt uitgelegd. Voor het jaar 1218 is er ook getoond, bij wijze van censuur, de bekentenis van de papisten.

Enkele vrome mensen, die afgevallen Minnebroeders worden genoemd, presenteren zich, door paus Johannes XXII, van vijf artikelen, waarvan er één tegen het eedaflegging is, en de andere vier tegen de pauselijke kerk en haar geestelijkheid.

Er wordt melding gemaakt, voor de jaren 1319, 1330 en 1365, van de Waldenzen, wiens geloofsbelijdenis in voorgaande eeuwen is getoond niet te pleiten tegen die van de Doopsgezinden; een weergave van de strengheid waarmee de papisten toen tegen hen gingen.

John Wickliffe, AD 1370, brengt onder meer een bepaald artikel naar voren dat verklaard is tegen de kinderdoop te pleiten; ook een artikel tegen het vloeken van eed, enz.

Voor de jaren 1372 en 1373 wordt melding gemaakt van bepaalde mensen, die door John Tilius Turilupins worden genoemd, maar door anderen wordt verklaard dat ze echte Waldenzen zijn.

Gerechtelijke procedures (AD 1390) ingesteld tegen de Waldenzen, in de landen aan de Oostzee; met de stelling dat mensen van deze belijdenis al tweehonderd jaar vóór de tijd van John Hus in de Saksische landen hadden bestaan.

Walter Brute belijdt, AD 1392, dat het in geen geval wettig is om te zweren, noch door de Schepper, noch door de wezens. Hij maakt ook een goede belijdenis over de doop. Dit wordt ook de Leer van W. Swinderby genoemd.

J. Mehrning citeert een zeer oude geloofsbelijdenis van de Waldenzen, die hij in eigen hand heeft gehad; waarin wordt verklaard dat in het begin van het Christendom geen kleine kinderen werden gedoopt.

Cursory aankondiging van de Thessalonicenzen-broeders, die het eens zijn met de zogenaamde Mennisten in alle artikelen van religie; ook, van de gewoonte in Thessalonika,

om te dopen op Pinksteren; en hoe Charles, bisschop van Milaan, de leraren aanspoorde om het mysterie van de doop aan de toehoorders toe te lichten, zodat de belijdenis van de Christelijke naam hen zou kunnen worden.

St. Barnabas predikt het heilige Evangelie in Milaan, doopt in stromend water. Daarop wordt in een notitie melding gemaakt voor AD 1394 van bepaalde mensen in Bohemen, die de kant van de anabaptisten hebben gekozen. Dit is de conclusie.

"Dat de kerk van de Waldenzen," zegt Jacob Mehrning, "na haar oorsprong in Frankrijk en haar gewelddadige vervolging in dat land, zich wijd en zijd verbreidde in Bohemen, Polen, Lombardije, Duitsland, Nederland, en elders, en bleef daar vanaf de twaalfde eeuw **tot het jaar 1545** (zoals is vastgelegd in *Bibliotheca Patrum, Tom* 15, blz. 300), ***die de ongeldigheid van de kinderdoop leert,*** wordt getuigd door de geschiedenissen die in de voorgaande eeuwen zijn aangevoerd, en is te zien in *Sleidanus Comment.* 16, *Jac. Mehrn, Bapt. Hist., pagina* 737 en H. *Mont. Nietigh., Pagina 86."*

Verderop, geeft J. Mehrning in die plaats een verslag van het doopartikel uit de geloofsbelijdenis van de Waldenzen, zeggende: "J. Paul Perrin van Lyon, in zijn geschiedenis van de Waldenzen, relateert hun bekentenis, het zevende artikel waarvan is als volgt: 'Wij geloven dat in het sacrament van de doop het water het uiterlijke en zichtbare teken is van de onzichtbare kracht van God, die in ons de vernieuwing van de geest en de vernedering van onze leden in Christus Jezus werkt; ook worden we ontvangen in de heilige gemeente van het volk van God, getuigend en verklarend, voor hetzelfde, ons geloof en een verandering van leven." Zie hierover ook *H. Montanus. Nietigh., Blz. 86,* ontleend aan *het* boek van *Charles du Meulin* over de *monarchie van de Fransen,*

Wie ziet niet dat op deze plaats de Waldenzen uitdrukkelijk zeggen dat zij in de doop getuigen en verklaren voor God, hun geloof en verandering van leven? Die later goed werd waargenomen door *Jacob du Bois, predikant van de Calvinisten in Leiden,* hoewel hij het probeerde te verdoezelen door zijn uiteenzettingen, *Contra Montanum,* gedrukt in 1648, *pagina* 162, 163; maar de waarheid van het bevel van Christus: "Hij die gelooft en zich laat dopen, zal behouden worden" (Markus 16:16), is sterker en overwint.

AD 1305. - De geleerde Leonard Krentzheim schrijft in zijn *kroniek* het volgende over Dulcinus: "Dulcinus en Margaret stichtten in alle opzichten een nieuwe sekte of ketterij (aldus de papisten), zoals de anabaptisten, die tot aan het eind van 't jaar doorgingen." P. I. *Twisck, Chron., op jaar 1305, Pag.* 646, kol. 1.

AD 1315.- Ds. A. Mellinus legt voor dit jaar verantwoording af van veel orthodoxe Christenen, zoals hij ze noemt, die door de papisten toch ketters waren. Hij bemerkt verschillende van hun artikelen, die de pausisten als ketterij tegen hen beschuldigden, maar die wij, om de vermenigvuldiging te vermijden, hier niet aanvoeren, behalve wat tegen hen wordt ingebracht met betrekking tot de doop en de eden.

HUN MENINGEN OVER HEILIG DOOPSEL

Wat de doop betreft, schrijft hij dat van hen werd bericht dat zij het sacrament van de doop bespotten hadden.

Maar wie weet niet dat zij, als zij het sacrament van de doop belachelijk maakten, dit alleen voor zover het de kinderdoop betrof; want dit was de geopende vraag in die tijd. Mellinus geeft echter zijn mening, die niet in strijd is met de onze, over wat hun geloof in deze zaak was. Zijn woorden zijn deze: "Wat het artikel van het sacrament van de doop betreft (namelijk dat zij het volledig hadden verworpen), moet het niet worden begrepen met verwijzing naar de ware instelling van Christus, maar naar het geloof van de papisten, die bind de genade van Christus en de kracht van de Heilige Geest aan het uitwendige water van de doop."

HUN STANDPUNT MET BETREKKING TOT DE EED

Met betrekking tot de eed hebben de pausisten hen belasterd vast te houden dat meineed geen zonde is. "Maar" zegt A. Mellinus, "laten we deze valse artikelen wat nauwkeuriger bekijken." Hij komt tot het artikel van de eed en spreekt als volgt, om de valsheid van deze beschuldiging aan te tonen: "Hoe zouden zij de meineed als geen zonde hebben beschouwd, wanneer de papisten zelf (in de *geschiedenis van de Waldenzen)* van hen verklaren, dat zij waren zo walgelijk om een eed te zweren, verlangende dat zij op hun ja en nee geloofd zouden worden, om alle liegen, lasteren, meineed en lichtzinnig vloeken te vermijden? " Zo ver *Mellinus,* in het 2e *boek* van de *Hist., Fol.* 479, kol. 1, 2.

Daarom trachtten deze mensen niet alleen valse eden te vermijden, maar ook allerlei vormen van vloeken, in deze zin gelovend, om op hun ja en nee geloofd te worden, in overeenstemming met de leer van Christus "Laat uw communicatie zijn, ja, ja; neen, want al wat boven is, komt ten kwade "(Mattheüs 5:37).

Hetzelfde jaar als hierboven, AD 1315. - Op die tijd gaf paus Johannes XXII een pauselijk decreet tegen enkele zogenaamde afvallige Minnebroeders, waarin hij hen beschuldigt van de volgende punten: "Ten eerste beweerden zij dat er twee kerken waren: de ene, vleselijke rijk aan rijkdom, luxe en lusten van deze wereld, vervuild met allerlei soorten zonde en schaamte, geregeerd door de paus van Rome en de prelaten. De ander, geestelijk, gematigd, puur, deugdzaam, eervol en arm; welke laatste zijn zij en hun aanhangers alleen."

Ten tweede, dat zij de priesters van de kerk en al haar dienaren afstand deden van de jurisdictie en het gezag van hun bevel, zodat zij geen vonnis of advies konden geven, noch het sacramenten, en leer de kerk niet onder hen en berooft hen aldus van al hun kerkelijke macht; en dat, aan de andere kant, ze schepten op dat alle kerkelijke autoriteiten alleen met hen rustten, omdat ze de heiligheid van het geestelijke leven alleen aan zichzelf toegeschreven.

"Hun derde fout," zoals de paus zegt, "is het eens met de dwaling van de Waldenzen, omdat zij beiden volhouden dat mannen mogen in geen geval zweren, onderwijzend dat het een doodzonde is om een eed te zweren.'

De vierde veronderstelde fout, erkent de paus, eveneens van de Waldenzen voortgekomen, "Dat de priesters die wettig bevestigd of geordend zijn, volgens de vorm of de orde van de kerk (zoals hij het noemt), als ze beladen zijn met enige misdaad of zondigt tot de dood, kan de sacramenten van de kerk niet voorbereiden of toedienen.'

De vijfde fout, zoals de paus zegt, was dat zij zeiden dat het Evangelie van Christus, dat tot dusverre was bedekt, ja, bijna volledig was uitgedoofd, in deze tijd alleen in hen werd vervuld. Ter verklaring van dit artikel voegt de paus eraan toe dat zij hebben gezegd, dat zij de belofte van onze Heere, betreffende het zenden van de Heilige Geest, aan zichzelf hebben toegeschreven op een zodanige wijze dat de algemene (de Roomse) kerk wordt buitengesloten van de algemene vrees en naleving van het heilige Evangelie.

"Maar kijk," zegt A. Mellinus, die dit heeft vastgelegd, "hoe de paus de belijdenis van deze mensen verdraait, want zij hebben nooit ontkend dat de Heilige Geest, volgens de belofte van Christus, rijkelijk werd uitgestort op de apostelen, maar zij ontkenden dat de pausen van Rome, die zichzelf apostolisch noemden, en opvolgers van de apostelen, *Hist., Fol. 480, kol. 1,* 2.

Naast deze vijf artikelen beschreef de paus extra dwalingen voor deze vrome mensen, hoewel hij ze niet allemaal noemde. Vandaar dat het erop lijkt dat zij het meest overeenkwamen met het geloof van de Waldenzen; en dat hun geloof tegengesteld was, niet alleen aan het vloeken van eden, maar ook aan de kinderdoop, wraak, het sacrament van het altaar, de mis en andere bijgeloof van het pausdom, is al meer dan voldoende aangetoond.

AD 1319.- Op die tijd woedde paus Johannes XXII, door zijn inquisiteurs, krachtig tegen de Waldenzen, die de hierboven geciteerde bekentenis deden, die overeenkomt met die van de Doopsgezinden. Van hun lijden en einde zullen we daarna spreken, op de juiste plaats. Zie hierover Bzov. *Annal., AD* 1319, *art. 10, ex MS Bibl. Vaticane.* Ook A. *Mell., Fol.* 480, kol. 3.

AD 1330.- Op deze tijd werden de Waldenzen sterk werden onderdrukt door de inquisiteurs, in de koninkrijken Bohemen en Polen (zie Mellinus het grote *boek van de Christelijke martelaren, fol.* 483, kolom 1); wat een bewijs is dat de verdedigers van de bovenstaande bekentenis bestonden, niet alleen in Frankrijk, maar ook in Bohemen en Polen. Ja, Matthias Flaccius Illyricus beweert dat de inquisiteursboeken van het proces in die tijd werden gehouden door de inquisiteurs, in Bohemen en Polen, onder koning Johannus, tegen de Waldenzen. *Catalogus. Test. herit., 1.* 16, *art.:* The *WALDENZEN.*

NOTE.- In Jacob Mehrning Geschiedenis van *Bap*tisme lezen we, p. 609: "Ik bezit de inquisitie die in 1330 in de tijd van koning Johannes in Bohemen en Polen tegen de Waldenzen werd gehouden."

AD 1365. - De auteur van de boeken van de Vervolging en Martelaren, vermeldt het volgende voor het jaar 1365: "Zoals overal in Frankrijk ontelbare Beghards en Begijnen waren (in het tweede boek, pagina 479, aan de voet van de vierde kolom), hij noemt ze Waldenzen), die hun 'ketterij' verspreidden, zoals de pausisten het wijd en zijd noemden; Paus Urbanus VI, AD 1365, beschuldigde alle prelaten van Frankrijk, en de inquisiteurs van het geloof in dat land, door een uitdrukkelijke bul, dat ze de ketters niet zouden moeten laten leven zonder straffeloosheid, maar de dwalende geesten (zo noemt de paus de ware gelovigen), samen met hun dwalingen, met de sikkel van de kerkelijke discipline uitroeien." Tweede boek van de *Geschiedenis van de Vervolging, fol. 488, kol.* 1, uit Bzov., *AD*1365, *Art. 8.*

Pagina 324

AD 1370. - "In deze tijd," schrijft Jacob Mehrning en anderen, "onderwees John Wickliffe, een leraar in Engeland, en predikant in Lutterworth in het bisdom Lincoln, onder andere dat de doop niet noodzakelijk is voor de vergeving van de erfzonde, daardoor voldoende tegengesteld, of, zoals H. Montanus zegt, verwerping, kinderdoop, gebaseerd op de vergeving van de erfzonde. Om deze reden, werd eenenveertig jaar na zijn dood, zijn gebeente, in opdracht van de paus, opgegraven, verbrand en de as werd in het water gestrooid." J. Mehrning, B. Hist., Blz. 737, 738, H. Montanus. Nietigh., P. 87. Ook Thom. Waldens., Tone. 2, c. 96. Bellarm., Gescheurd. 3, lib. 1, de Sacr. Bapt., Cap. 4, Vicecom. de Observat. Eccles., *Lib.* 2, cap. 1.

NOTITIE. Nadere toelichting. - Dat de bovenstaande woorden van John Wickliffe op geen enkele andere manier begrepen moeten worden dan verwijzingen naar de afwijzing van de kinderdoop, en niet van de doop in het geloof, wordt bevestigd door het vierde artikel, ontleend aan Wickliffe's trialoog, door William Widefort, een Minnebroeder, en geciteerd door A. Mellinus. Het luidt als volgt: "Degenen die zeggen," zegt John Wickliffe, "dat de kinderen van gelovigen, die sterven zonder de doop, niet worden gered, zijn veel te aanmatigend en gewaagd." A. Mell., 2e *boek, fol.* 494, col. 3.

Bovendien, dat John Wickliffe niet alleen verzette tegen de kinderdoop, maar ook de eedaflegging aan mannen, wordt in het tweeënveertigste artikel van zijn belijdenis, bevestigd in het Concilie van Constance, verwoord en daar veroordeeld. Het luidt als volgt: "Eed gezworen in burgerlijke contracten en handelstransacties zijn onwettig." Aped Orthun. Grat. A. Mell., 2e *boek, fol.* 496, col. 1.

Dit artikel met betrekking tot het eedaflegging, uit de bekentenis van John Wickliffe, wordt door sommigen als volgt gesteld: "Een eed, gezworen met als doel het bevestigen van menselijke contracten en juiste transacties, is niet gepast." Seb. Franck, Chron., Der *Roomse.* Kett., *Fol. 105,* col. 1, letter J., John. Ook P.I. Tw*isck,* Chron., P. 720, col. 1, 2. Tract. Kort Herhael van den Loop der Werelt, *door F.* H.H., p. 99.

P.I. Twisck en anderen schrijven dat John Wickliffe, die uit Engeland naar Bohemen was gevlucht, zijn leer daar samen met de Waldenzen propageerde, en dat hij het er grotendeels mee eens was.

Wickliffe leerde ook dat de substantie en essentie van het brood en de wijn na de wijding in het sacrament van het altaar blijven.

Dat Christus niet lichamelijk in het sacrament is. Dat de mis niet door Christus is ingesteld, maar de gehoorzaamheid en het woord van de duivel is. Die bevestiging, vasten, consecraties van priesters, het dopen van tempels en klokken, worden door de paus en de bisschoppen alleen bewaard vanuit het verlangen naar winst.

Dat universiteiten, studies, doctoraten, colleges, graden en meesterschap, dingen zijn die we hebben geërfd van de heidenen, en zijn van evenveel nut voor de kerk als de duivel. Een oneigenlijke eed is, etc.

* Daarom verwerpt Wickliffe het vloeken van eden in burgerlijke of menselijke contracten, en verwerpt hij al het vloeken van alle eden die ooit in twijfel zijn getrokken; want niet de beloften die aan God zijn gedaan, maar de eden die aan mannen zijn gezworen, zijn van oudsher geweest en zijn nog steeds de kwestie in kwestie.

Merula en anderen beweren dat Wickliffe volledige tweehonderd boeken schreef, en ijverig instructies gaf, en zich van het pausdom afkeerde, John Hus (zie AD 1415 en 1416), toen laatstgenoemde nog jong was, samen met vele anderen. P.I. Tw*isck*, Chron., P. 720, col. 1, 2, van Leonh., *Lib. 6.* Hist. Andr. Junii, *f van* 45. Jan. Cresrin., Fol. 354. Guil. Mer*ula, fol. 886.* Toneel. Niclaes, fol. 119. *Zegh., Fol.* 119.

OPMERKING - Dat John Huss (hoewel de calvinisten hem graag zouden willen claimen, evenals John Wickliffe) tegen het eedaflegging was, en andere artikelen gemeen had met de Waldenzaanse wederdopersbroeders, en dat hij dit van John leerde Wickliffe en Wickliffe van de Waldenzen, broeders, we hopen het op de juiste plaats duidelijk te maken.

Wat betreft het artikel dat Wickliffe zou hebben onderwezen, namelijk dat alles gebeurt met een absolute of onvermijdelijke noodzaak, merkt Ds A. Mellinus, een Calvinistische prediker, op: "We vermoeden dat dit ten onrechte op Wickliffe is geplaatst door de kwaadwillende vijanden van de waarheid "(2; d *boek, fol.* 495, col. 4). Naderhand, en hij legt het nog verder uit, zegt hij: "Dit is een gewillige laster en duivelse leugen, gefabriceerd uit het niets, en in het aangezicht van de onschuldige John Wickliffe geworpen." *Fol.* 496, col. 1.

Het blijkt dus dat John Wickliff, zelfs volgens het getuigenis van de Calvinisten, het artikel van precieze predestinatie niet handhaafde, zoals sommigen vóór hem, hoewel ten onrechte, hebben geloofd.

OPMERKING - Als John Wickliffe het artikel van predestinatie of onvermijdelijke noodzaak niet had, zoals een van de Calvinistische leraren hier beweert en waar houdt als waarheid, wat hield hij dan, in de kwestie van zijn geloof, alleen in overeenstemming met de Calvinistische kerk?

AD 1372. - John Tylius schrijft in zijn *kroniek van de koningen van Frankrijk* voor het jaar 1372 over bepaalde mensen die hij Turilupins noemt, en op papistische wijze zeer minachtend een bijgeloof noemt, als volgt: "Het bijgeloof van de Turilupins (een soort

Waldenzen), die hun achternaam namen uit de armoede die ze allen gemeen hebben, werden dit jaar als ketters veroordeeld, samen met hun geschriften, boeken en kleding.' J. Tyl., *Chron., Reg. Gal. A. Mell., Fol.* 497, col. 3. Van hun geloof zullen we weldra spreken.

AD 1373. - Vignierus schrijft over deze mensen genaamd Turilupins, en hun leer, dat zij door kerken in Parijs werden verklaard, door de inquisiteurs, en hun boeken publiekelijk verbrand, samen met een van hun vrouwen. Hist. Eccles., A. *D.* 1373. *ex Guil. de Nangis.* A. *Mell., Dezelfde plaats.* Meer hierna.

OPMERKING - Een vollediger verslag van de dood van deze vrouw zal op de juiste plaats worden gegeven, in de geschiedenis van de martelaren.

VAN DE RECHTVAARDIGHEID VAN DEZE MENSEN

De auteur van het tweede boek van de *perse*cuties, dat vertelt hoe deze mensen, Turilupins genaamd, beschuldigd werden door sommige papistische schrijvers, dat ze niet eerlijk leefden, antwoordt in hun plaats: "Maar deze arme mensen worden betreurenswaardig belasterd, want ze waren oprechte Waldenzen, aan wie de pausen alles toerekenden wat ze maar wilden.' Fol. 497, col. 3.

VAN DE NAAM VAN DEZE MENSEN

Wat hun naam betreft, verklaart Joachine Caudarius dat ze de naam Turilupins hebben gekregen, in Vlaanderen, Artois en Henegouwen, omdat ze in de wildernis leefden, tussen de wolven. In *lugibri Narrat. de excidio Wald. Alb., AM, dezelfde plaats.*

VAN HET GELOOF VAN DEZE MENSEN

Hier kan worden opgemerkt dat als deze Turilupins ware Waldenzen waren, zoals is verklaard, ze de kinderdoop, het vloeken van eden, wraak jegens vijanden, de mis en alle andere Roomse uitvindingen verwierpen, zoals blijkt uit hun eigen bekentenis hierboven getoond.

OPMERKING - Henry de Haffra, in Wenen, AD1376, schreef over Genesis en berispte de leugens van de Roomnse legenden en de verdiensten van de heiligen in hoge mate. In een brief beschuldigde hij ook de geestelijkheid en hun hoofd, de paus, voor vele dwalingen. *Joh. Munst., Fol.* 174, vergeleken met de *kroniek van de Vernietiging van de Tirannen, p.* 724, col. 1.

Ook: AD 1380, Michael Cesenas, voorheen een minnebroeder of monnik, schreef tegen de paus, hem (van II Thess. 2) Antichrist, en de Romeinse kerk, Babylon, en de congregatie van degenen die dronken waren met het bloed van de heiligen. De paus zette hem af van zijn waardigheid; maar hij bleef vasthouden aan zijn mening. *Joh. Munst., Fol.* 171. *Catal. Test., Fol.* 691, vergeleken met P.I. T*wisck, Chron., P.* 731.

Ook in hetzelfde jaar verzette Nicholas Clemongis zich tegen de bijgelovige feesten, overmatig eten en drinken, (kwaad) spreken en andere ongepaste zaken. Zie de laatstgenoemde kroniek, . 732, van *Joh. Munst., Fol.* 170.

Ook **A.D. 1382** verscheen M. Matthaeus Parisiensis, een Boheemse, en schreef een groot boek over de Antichrist, (de paus), zeggend dat hij al was gekomen en in Rome te vinden was. Dat deed ook Lupoldus de Bedenborgh. Vergelijk *P.I. Twisck, Chron., pag.* 734, col. 1, met *Catal. Test., Fol.* 794, 796. *Merula, fol.* 890.

Ook **AD 1384,** John Muntziger, rector van de school om Olm, las in zijn oratie dat het (veronderstelde) lichaam van Christus niet tot God zou moeten worden gemaakt en daarom niet als God zou moeten worden aanbeden. Zie de laatstgenoemde auteur, *fol.* 736, col. 1, vergeleken met *Hist. Joh. Munst., Fol.* 171.

AD 1390. - Of over die tijd, wordt melding gemaakt van de Waldenzen in de landen die aan de Oostzee liggen; over wie Matthias Flaccius Illyricus zegt dat hij een volledig inquisitiewoordboek heeft, vol van de rechtszaak tegen de Godzalige Waldenzen die in die landen woonden.

Deze Illyricus had ook onder zijn geschriften, nog een korte inquisitie of onderzoek tegen de Waldenzen; zoals vroeger tegen hen werd gepraktiseerd in het bisdom van Mayence. Hij zegt bovendien dat hij nog een ander, grootboek heeft, vol van procedures die door de inquisiteurs tegen de Waldenzen worden gehouden; waarin 443 Waldenzen met naam genoemd worden, die omstreeks 1313 in Pommeren, de Mark en de aangrenzende plaatsen op het martelrek werden gezet en onderzocht werden over de artikelen die eenmaal door de Waldenzen waren beleden. Veel van deze martelaren of belijders hebben vrijelijk getuigd en toegegeven dat zij, twintig, nog eens dertig jaar, onder deze sekte zijn geweest. Ook dat hun voorouders dezelfde Leer hadden. *Matth. Flacc. Ill. Catal. Test. herit., lib.* 18. *Lib. 15, Title, De Waldensibus.*

NOTITIE. Hieruit blijkt, schrijft een zekere auteur, ***dat de Saksische landen vol waren met Waldenzen, dat wil zeggen orthodoxe Christenen, al tweehonderd jaar en meer, vóór de tijd van Hus.*** Want het kan gemakkelijk worden berekend, dat toen de 443 Waldenzen onmiddellijk werden onderzocht, er een onvergelijkelijk groter aantal geweest moest zijn, die niet werden onderzocht met betrekking tot hun geloof, maar zich verborgen hielden, of vluchtten, om aan het gevaar te ontsnappen. En, waarlijk, degenen die in het boek worden opgemerkt, als zijnde onderzocht, noemden vaak heel veel anderen van hun geloof, die niet aanwezig waren.

Onder andere met betrekking tot hun rechtszaken, vastgelegd in dit inquisitieboek, waren deze: "Dat zij nuchtere en zuinige mensen waren, discreet in hun spraak, voorzichtig om liegen, vloeken, enz. te vermijden"; *A. Mell.,* 2e *boek, 505, col.* 3, 4. Ook P. *J. Tzadsck, Chron., blz.* 743, col. 2, van *Henr. Boxhorn, fol.* 27. In de marge van dezelfde pagina zegt Twisck: " De Wandenses (of Waldenzen) zullen niet vloeken. [= zweren]"

OPMERKING - AD 1390, verwekte de Heere Richard Withe, die vele strijdende dingen tegen de paus schreef, of de godslastering van de zogenaamde

Antichrist. *Bal. Cent., Lib.* 7, *cap.* 10, vergeleken met *Chron. van den Ondergang, pagina* 734, col. 1, 2.

AD 1392. - Op 13 januari van dit jaar hield Walter Brute, een leek, maar niettemin een geleerde, uit het bisdom van Hereford, persoonlijk verschenen voor Lord John, bisschop van Hereford, tussen verschillende andere artikelen die tegen de Romeinse kerk, dit punt: "Dat Christenen niet toegestaan zijn, om wat voor reden dan ook, om te vloeken, hetzij door de Schepper of door zijn schepselen." A. *Mell.*, 2e *boek, fol. 506,* col. 3.

HET GELOOF VAN WILLIAM SWINDERBY VERGELEKEN MET DAT VAN WALTER BRUTE

Omdat Walter Brute wordt genoemd (Fol. 505, col. 4), een verdediger van de artikelen van William Swinderby, die daarna werd verbrand voor het geloof, in Smithfield, Londen, is het vrij duidelijk dat William Swinderby hetzelfde geloof moest hebben, dat ze, evenals vele andere artikelen, allebei gemeen hadden met de Waldenzen. Bovendien is dit artikel over niet zweren, samen met de andere twee in dit verband verwant, onmiskenbaar het artikel van William Swinderby (Fol 506, kolom 3,), zodat beiden, sprekend als met één tong, ook hier samen worden gebracht, met het verbieden van allerlei eden.

Bovendien blijkt uit de geloofsbelijdenis van Walter Brute dat ook de kinderdoop niet door hem werd erkend; want hij spreekt op de volgende manier over de begrafenis van Christus: Hij (Christus) werd begraven, opdat wij allen door de doop met Hem in zijn dood zouden worden begraven; opdat de zonde gestorven is (let op, dit is geen werk voor zuigelingen), we moeten leven voor gerechtigheid * A. Mel., uit Fox *Angl., p.* 440.

** Dit artikel verwijst rechtstreeks naar de woorden die Paulus schreef aan de gelovige Romeinen: "Weet gij niet, dat zovelen van ons die in Jezus Christus zijn gedoopt, in Zijn dood zijn gedoopt?" (Romeinen 6: 3).*

Jacob Mehrning, die in de veertiende eeuw over de doop spreekt, zegt: "Ik heb in mijn handen een heel oude bekentenis gehad van sommige Waldenzen in Bohemen, gedrukt in de Duitse taal, waarin zij uitdrukkelijk belijden: dat in het begin van het Christendom geen zuigelingen werden gedoopt, en dat ook hun voorvaderen het niet deden," zoals John Bohemius schrijft. *Lib.* 2, *Gentium Moribus.* "Vroeger werd de doop gewoonlijk alleen toegediend aan hen die eerder in het geloof waren onderwezen en zeven keer onderzocht in de week voor Pasen en Pinksteren, deze werden toen gedoopt op de belijdenis van hun geloof, maar toen de doop daarna was noodzakelijk geacht tot redding, was het ook door de pausen verordend dat pasgeboren kleine kinderen moesten worden gedoopt, en dat Peetvaders hen moesten worden toegewezen, die het geloof hadden beleden en de duivel in hun plaats hadden verloochend." *Bapt. Hist., Pag.* 738.

***Over AD* 1400.** – Ds J. Vicecomes citeert uit deze eeuw (van Nicephorus Callistus), *lib. 1,* cap. 23, dat in Thessalonica de doop alleen op Pinksteren werd toegediend; *waardoor velen stierven zonder de doop. "Zo," aldus Jacob Mehrning

hierover, ***"ons wordt verteld dat er zelfs vandaag nog broeders en Christenen zijn in Thessalonica, die het met de Mennisten eens zijn in alle artikelen van religie.***' Dit zijn de eigen woorden van J. Mehrning (pagina 739), waarvan we hierna vollediger zullen spreken.

** Anderen zeggen, met Pasen,*

VAN CAROLUS, BISSCHOP VAN MILAAN

Bapt. Hist., P. 740, *Ds. J. Vicecomes, lib.* 5, *cap.* 45, schrijft, "Carolus, bisschop van Milaan, vermaande de leraren, ijverig om aan hun toehoorders het mysterie van de heilige doop uiteen te zetten, en hen ernstig te vermanen tot een Christelijke wandeling, zodat de belijdenis van de Christelijke naam (waarop de doop zou gewoon worden toegediend), hen betaamde.'

Wat wijst dit nog meer op dan dat de leraren hun toehoorders zouden moeten aansporen tot de doop, die zou moeten worden uitgevoerd bij de belijdenis van het geloof, en bijgevolg niet in de kindertijd?

Galvaneus, in de geschiedenis van Milaan, *(B. H., pagina* 741, *Ds. Vicecomes, lib. 1, cap.4*), schrijft: "St. Barnabas, toen hij voor het eerst het Evangelie predikte in Milaan, gedoopt in stromend water."

Deze manier en deze omstandigheden duiden er duidelijk op, zoals elders vermeld, dat de kinderdoop toen niet op die plaats werd beoefend.

OPMERKING - Voor het jaar 1394 wordt melding gemaakt van een aantal mensen in Meijland, Bohemen, die de kant van de anabaptisten hebben gekozen. *Seb. Fr. Kron. der Rom. Kett., P. 121, kol. 2, letter P., Picardië.*

AD 1400. - Het schijnt dat toen het laatste jaar van deze eeuw was aangebroken, verschillende personen zich verzetten tegen het pausdom, niet alleen met betrekking tot de doop, maar ook tot vele andere artikelen; Waarvan, onder andere, melding wordt gemaakt in het veertiende boek van de *Ondergang der Tyrannen, p.* 749, kol. 1, *2,* 3; waar we deze verklaring hebben: "De paus heeft geen absolute macht of oordeel, alsof hij niet kan dwalen, dus alle, zelfs de papisten, hebben ongeveer veertienhonderd jaar onderwezen." De oude vaders, zowel het Grieks als het Latijn, beschouwden Paus Honorius I als een monothelitische * ketter. Zo ook de zesde synode, waarin hij als ketter werd veroordeeld, en zijn brieven verbrandden, van *Perkins, blz.* 421. ** Anderen zeggen, een monocholiet.*

OPMERKING - Als deze veroordeling van de paus als ketter, evenals het verbranden van zijn brieven, werd gedaan door afgunst of bitterheid, dan zouden we in geen geval verdedigen, laat staan lof, maar veroordelen we het veeleer. Maar omdat, zoals de zaak ons toeschijnt, het is gedaan vanuit een goede intentie en Goddelijke ijver, vinden we er niets concensurabels in. Voor het woord con*demn* betekent niet altijd de eeuwige verdoemenis, zoals de Heilige Schrift het gebruikt, ** maar het wordt ook begrepen als betekenisvol, om te veroordelen of schuldig te verklaren. Zo betekent ook de naam ketter, wanneer hij terecht wordt beschouwd, slechts een schismatische, eigenzinnige persoon, die zijn eigen mening volgt in plaats van de Heilige Schrift. Welnu, dat de paus van Rome zo'n persoon was, zal niet snel worden

tegengesproken door degenen die God gepaste eer bewijzen en zich laten leiden door de rede. Het verbranden van zijn brieven beschouwen wij als zijnde gedaan van voorzichtigheid, opdat niemand door hen verleid of in de val zou worden gelaten. Dit zal de welgestelden tevreden stellen, die, die de bij imiteren, er honing in plaats van gal uit zullen halen.

** *Voor een Engelse lezer lijkt deze verklaring niet alleen overbodig, maar misschien zelfs obscuur en tegenstrijdig. Laat hem eraan worden herinnerd dat het werk oorspronkelijk in het Nederlands was geschreven, en dat een dergelijke uitleg van het woord in kwestie ("verdoemen") volledig aanwezig is. - Transl.*

AD 1400 - De universiteiten van Praag in Bohemen, Oxford in Engeland en Parijs in Frankrijk, schreven tegen de afvalligheid van de Roomse kerk en eisten een hervorming, waarbij ze zeiden dat het schandalige leven van de paus en de kardinalen niet getolereerd kon worden; dat de pausen en kardinalen aansprakelijk waren om te vergissen, en vaak hadden vergist; en dat de gezegende Zoon van God, hoewel hij veel geleden had van de synagoge van de Joden, veel meer te lijden had van de vorsten van de pauselijke synagoge. Over gelijkaardige censuren, lees de boeken van Ulric van Hutten, de Frankische ridder, gedrukt AD 1520.

AD 1400 - John Tauler, een Duitse godin, zei in deze tijd in zijn prekenboek: "Onze prelaten (hij bedoelt de heersers van de Roomse kerk), zijn blind en leiders van blinden, en het is te vrezen dat zij beide zullen samen worden veroordeeld."

Hij sprak ook veel over de vervolging, verdrukking, ontbering en lijden, een Christen moet hier verwachten; maar zei niet dat men elkaar het lijden moest opleggen.

Lees al zijn preken, maar vooral de 11e, 15e en 31e hoofdstukken in zijn boek, waarin hij behandelt van lijden; ook de eerstgenoemde auteur, op de aangegeven plaats.

OPMERKING - Dat John Tauler een zeer vrome en hoogopgeleide man was, blijkt uit heel veel getuigenissen die over hem zijn gegeven. Hij was waarachtig als een brandende fakkel in zijn tijd, om zowel door zijn leer als door zijn leven de donkere nacht van pervers religieus pausdom te verlichten. Maar als hij nog steeds een fout heeft gemaakt, wat gemakkelijk het geval kan zijn geweest, is het allemaal gebalanceerd door zijn deugd en het leren. Niettemin konden we geen dwalingen verdedigen, noch in hem noch in anderen. Onze liefde moet nooit zo blind zijn dat ze ons belet een vlek te zien (als die er is) in wat we liefhebben. Maar hij die niet zo heeft geleefd dat zijn dwalingen duidelijk zijn, zou hierin moeten worden gedragen als hij anderszins goed gezind is; en dit des te meer, wanneer hij moet leven tussen een zo wanordelijk volk, zoals toen het pausdom bestond, en geen andere vrijheid kan verkrijgen.

Zo was John Tauler, en als zodanig zullen we hem herkennen. Onze liefde wil en zal zijn zwakheid dragen. Daarom, als we dit verwerpen, zullen we ons wenden tot de vrome getuigen van de Heere, die hun geliefde levens hebben neergelegd voor de waarheid die zij hebben beleden.

EEN BESCHRIJVING VAN DE MARTELAREN VAN DE VEERTIENDE EEUW. 1300-1400

INHOUD VAN DE MARTELAREN VAN DE VEERTIENDE EEUW

De inleiding van deze eeuw is afkomstig van de plaatsen waar de meeste martelaren in deze tijd geleden hebben, evenals van de omstandigheden van hun lijden en dood.

De wijze van inquisitie over de gelovigen in deze tijden, getoond in diverse artikelen, voor het jaar 1301, volgens het verhaal van Jean Paul Perrin Lyonnois.

Dulcinus en zijn vrouw Margaret, die, zoals L. Kreutzheim zegt, in alle opzichten een sekte voor de Wederdopers stichtten, werden in hun ledematen gescheurd van lid tot lid; en met hen honderdveertig anderen, verbrand voor hetzelfde geloof, in Novaria, in Lombardije, AD 1308.

Heel veel personen bij Crema (waarschijnlijk Krems), in Oostenrijk, verbrand voor de religie van de orthodoxe Waldenzen; ook in Steyer, in dezelfde Oostenrijkse gebieden, en in Zuidenitz, in Polen, allen ter dood gebracht door te worden verbrand, AD 1315.

Twee jaar later, namelijk AD 1317, vielen vier personen, genaamd "*Broeders des gemenen levens"*, of Waldenzen, ellendig ten onder, op gloeiend hete kolen, in Marseille, in Frankrijk.

Een vervolging van de gelovende Waldenzen, ingesteld door paus Johannes XXII, ging voor het jaar 1319 beschreven volgens de Ouden. Deze vervolging breidde AD 1330 uit naar Bohemen en Polen; één Eckhard verbrand voor het eerder genoemde geloof.

OPMERKING - Voor de jaren 1336, 1340, 1350 en 1360, van de openhartigheid van John de Pistoia, Conrad Hager, John de Landuno, John de Rupe Scissa, die niet aarzelde om de paus op zijn dwalingen te wijzen. Ook wat er met hen gebeurde in dit beschrijving.

Een andere vervolging van de Waldenzen- broeders in Frankrijk, vond zijn oorsprong in 1365 na Christus, door paus Urbanus VI, die werd opgenomen in zijn eigen Bul.

Acht jaar later, namelijk na 1373, wordt nog een andere vervolging getoond, die ontstond in Vlaanderen, Artois en Henegouwen, waarin Peronne, van Aubeton, een vrome vrouw van de Waldenzen religie, haar leven aan God aanbood, door vuur.

Zesendertig personen genaamd Waldenzen verbrand voor het geloof, in Bingen, AD 1390.

Een ernstige vervolging van oude Waldenzen komt weer op de Oostzee op, van wie er vierhonderdenveertig ernstig worden gemarteld en ter dood gebracht in de Mark en in Pommeren, AD 1391.

Het lijden van de Christelijke gelovigen, veroorzaakt door die van de Roomse kerk, waarin één William Santrus, die de paus heeft gecensureerd, zijn leven verliest, indirect aangetoond, voor het laatste jaar van deze eeuw, AD 1400,

In een notitie wordt het getuigenis van Franciscus Petrarcha tegen de paus herinnerd; vanwege welke oppositie hij moest worden verdreven en vervolgd vanuit de Romeinse heerschappijen.

Conclusie van de tragedie van de veertiende eeuw.

Met een paar stappen zullen we een lange reis maken en onze koers zal niet minder prachtig dan triest zijn. De plaatsen waar we het eerst naartoe zullen reizen zijn de bergen van Lombardije, in de buurt van Novaria. Te midden van onze reis zullen we naar de steden Crema en Steyer, in Oostenrijk, Zuidenitz, in Polen en Marseille, in Frankrijk. Vandaar dat we voorstellen om door te gaan naar Bohemen; en eindelijk om onze reis in de landen aan de Oostzee af te maken.

Wat zullen we onderweg ontmoeten, beste vrienden? Zeker niets dat het vlees behaagt; want vuur en vlammen zullen ons bedreigen aan onze rechterhand en diepe wateren aan onze linkerhand. Er is niets anders dan bloedige steigers, galgen, wielen, ringen en ontelbare vreselijke instrumenten van dood en marteling, die ervoor zorgen dat mensen langzaam sterven, als door duizend doden. Het gezelschap is helemaal samengesteld uit lichamen die zijn verbrand, verdronken, onthoofd of anderszins vermoord; zodat onze voetstappen door het midden van de schedels en de beenderen van de doden moeten treden; om niets te zeggen over het karmozijnrode bloed, dat lijkt te stromen in beekjes, ja, soms in grote stromen, langs de wegen die we moeten afleggen.

Niettemin is ons hart vervuld van vreugde, en we zijn heel blij met deze reis, en trekken leven in de valleien des doods; want hier is het portaal van de hemel, de deur van het gelukzalige paleis, dat inderdaad eng is, ja, op de posten waarvan vlees en bloed blijven; maar via welke de ingang naar de ruimtelijkheid van de hemelse zalen, en naar de oneindige en altijd bloeiende tuin van het gezegende paradijs. Hier worden met de oren des geloofs gehoord, zo dichtbij de blijde stemmen van de heilige engelen, waarnaar geen gezang van nachtegalen in aardse bosjes kan worden vergeleken; ja, de mooiste instrumenten van muziek, vergeleken met deze klinken hard en onaangenaam voor het oor. Er worden ook, zoals met onbewolkte ogen, de majesteit van God, Jezus, de Verlosser van de wereld en de hemelse samenlevingen aanschouwd. We durven er verder niet over te spreken, want het menselijk oor heeft niet gehoord noch het oog gezien; noch zijn zij in het hart van de mens ingegaan, de dingen die God heeft bereid voor hen die Hem liefhebben. I Cor. 2: 9.

Dit alles wordt daar waargenomen in de ziel, hoewel de lichamen grote nood lijden; maar dit is snel voorbij. Hebben we dan geen reden om naar deze reis te verlangen? Zeker. Laten we daarom verdergaan. de Heere leidt ons en toont ons de juiste weg, opdat we niet alleen goed beginnen, maar ook goed eindigen.

O gij gesneuvelden en vermoorde scharen, die met uw bloed hebben getuigd met de Naam van uw en onze God, wij zijn gekomen om uw martelaarschap te aanschouwen, en om het door geschriften aan onze medebroeders bekend te maken; niet dat wij van plan zijn een pelgrimstocht te maken naar de plaatsen van uw dood, om u te begroeten op de wijze van aanbidding, of om u een offer te brengen, naar de wijze van de priesters - nee, in geen geval; want dit zou u noch ons baten; maar we proberen uw goede voorbeelden ter herinnering te brengen. Hiermee beginnen we.

OPMERKING - Voordat we de droevige bergen en velden van de ellendige, maar niettemin goed getrooste martelaren naderen, zal het nodig zijn een relaas te geven met betrekking tot de *geaardheid van de inquisitie* die in de voorgaande eeuw al

begonnen was, zelfs tot deze tijd, en was de oorzaak van al het leed en de pijn die de gelovigen nu overkwamen, en waardoor zij moesten lijden, eerst in hun geweten, en vervolgens in hun lichamen, ja, werden onderworpen aan de meest bittere en wrede dood. In de vorige eeuw, voor de jaren 1214 en 1215, toonden we het begin van de inquisitie; we komen nu tot zijn vooruitgang en uitbreiding.

DE INQUISITIE VOLGENS JEAN PAUL PERRIN LIONNOYS EN DE VERTALING VAN J.M.V. EN B. LYDIUS

Wat betreft de bedrieglijke koers, "zegt de vertaler", die de eerder genoemde inquisiteurs gewoonlijk wilden uitvoeren bij de uitvoering van hun functie, zouden wij geen kennis hebben, behalve wat sommige gelovigen die aan de Spaanse Inquisitie ontsnapten, ons daarover konden vertellen. Maar het was niet de wil van God dat deze, hun listen, verborgen zouden blijven, en dat we er geen kopieën van zouden moeten krijgen die ze zelf geschreven hadden. Zie dan de sluwe kunstgrepen van de inquisiteurs, die hen dienden voor regels en instructies, bij het uitvoeren van de processen tegen de Waldenzen.

REGELS VAN DE INQUISITORS

1. Het is niet toegestaan of raadzaam om in het bijzijn van de leken over het geloof te twisten.

2. Niemand mag worden beschouwd als bekeerd, als hij niet iedereen zal beschuldigen waarvan hij weet dat hij is zoals hij is.

3. Hij die een ander niet beschuldigt wie ze zijn en zoals hij is, moet als een ziek lid van de kerk worden gescheiden; dat de gezonde leden er mogelijk niet door worden beschadigd.

4. Nadat iemand is afgeleverd aan de seculiere rechter, moet grote zorg worden betracht, dat hij zijn onschuld niet mag bewijzen, of zijn onschadelijkheid voor het volk tonen; want als hij ter dood gebracht wordt, zal het volk aanstoot nemen; en als hij wordt ontslagen, zal het (katholieke) geloof in gevaar worden gebracht.

5. Er moet voor worden gezorgd dat men aan hem zijn leven niet belooft voor het volk, - voor hem die veroordeeld is de dood (namelijk, als hij aangeeft dat hij bereid is om bekeerd te worden); - ziende dat geen enkele ketter zich zou laten verbranden, als hij door zo'n belofte zou kunnen ontsnappen; en als hij de bekering voor het volk zou beloven, en hem zijn leven hem niet zou worden toegestaan, zou het volk er aanstoot aan nemen en denken dat hij ten onrechte ter dood was gebracht.

6. Merk op: de inquisiteur moet de akte altijd als vanzelfsprekend beschouwen, zonder enige overweging, en de vragen alleen stellen met betrekking tot de omstandigheden van de zaak en niet zeggen: heb u uw belijdenis voor de ketters beleden? Maar: hoe *vaak* heb u je belijdenis aan de ketters gedaan? Nogmaals, vraag niet: hebben ze in huis geslapen? Maar, in welke kamer van uw huis sliepen ze? en dergelijke vragen meer.

7. De inquisiteur kan in een boek kijken, alsof hij het heeft genoteerd, het leven en het gedrag van de beschuldigde, samen met alles met betrekking waarin hij hem ondervraagt.

8. De beschuldigde moet met de dood worden bedreigd, als hij niet zal bekennen, en te horen krijgen dat zijn ondergang is verzegeld; dat hij zijn ziel moet beschouwen, en in de eerste plaats zijn ketterij moet verzaken; "Want," er zal gezegd worden: "u moet sterven, aanvaard met geduld, wat u ook zal overkomen." Als hij dan antwoordt: "Aangezien ik moet sterven, zou ik liever sterven in dit mijn geloof, dan in het geloof van de Roomse kerk." Oudt het dan voor zeker, dat hij eerder alleen deed alsof hij verlangde bekeerd te worden; en daarom moet hij dan voor de Justitie worden gebracht.

9. Men moet niet denken dat, de ketters kan overwinnen om zich bezig te houden met de vaardigheid in het leren, of kennis van de Schriften, omdat de geleerde mannen veel eerder door hen worden beschaamd; het gevolg hiervan is dat de ketters dan nog meer bevestigd en aangemoedigd worden, omdat ze daarmee zelfs diegenen die zijn geschoold te slim af zijn.

10. Het moet goed worden opgemerkt dat de ketters nooit precies spreken, en dat ze, wanneer ze door veel vragen worden gedwongen, over het algemeen beweren dat ze eenvoudige en ongeleerde mensen zijn, en daarom niet weten hoe ze moeten antwoorden; en dat, gezien het feit dat de omstanders tot medeleven voor hen worden bewogen, alsof zij onrecht werden aangedaan, hen beschouwend als eenvoudige en onschadelijke mensen; want dan nemen zij moed hieruit en doen alsof ze wenen, als arme, ellendige mensen, en hun rechters smeken, maak zware inspanningen om zich van de inquisitie te bevrijden en zeggen: "Mijn Heren, als ik iets fout heb gedaan, zal ik graag de boetedoening ervoor aanvaarden, maar help me om mijzelf te bevrijden van deze smaad, waarin ik door haat ben gevallen en jaloezie, zonder te hebben overtreden." Maar de moedige inquisiteur mag dan op geen enkele manier ontroerd worden door dergelijke smeekbeden, en mag geen complimenten geven aan dergelijke dissimulaties.

11. Bovendien zal de inquisiteur van te voren aankondigen, dat zij niets zullen winnen door valselijk te vloeken (zweren uit noodzaak); omdat zij (de heren) genoeg hebben om hen te overtuigen door verstandigheid; en dat ze daarom niet hoeven denken dat ze door middel van een eed het doodvonnis zullen ontlopen; maar het moet hun beloofd worden dat zij, voor zover zij vrijwillig hun dwaling belijden, genade zullen verkrijgen; want in zulk een verwarring worden velen gevonden, die hun dwalingen belijden, om te ontsnappen.

"Zie," zegt de schrijver van deze inquisitie, "dit zijn de sluwe kunstgrepen die vroeger door de inquisiteurs in heel Europa tegen de Waldenzen werden gebruikt," enz. In het tweede boek van het eerste deel van de *geschiedenis van de Waldenzen,* door Jean Paul *Perrin, pagina* 62, 63, 64.

MERK OP: rond deze tijd (AD **1303)** onderwees Peter Johannis dat de paus de Antichrist was, en de Romeinse synagoge het grote Babylon. Over zijn martelaarschap hebben we echter niets kunnen leren. Zie P. J: *Twisck, Chron.,* Q. 643, kol. 2, van *Georg. Pac., Cap. 11.*

DULCINUS EN ZIJN VROUW MARGARET, VERSCHEURD EN HONDERD EN VEERTIG ANDEREN VERBRAND IN NOVARIA, IN LOMBARDIJE, AD 1308

Omstreeks het jaar **1305** begon het licht van de evangelische Leer met macht op te treden, ook op de bergen van Lombardije, de Alpen genaamd, door een vrome man, genaamd Dulcinus van Novaria, en zijn vrouw, die het rechtzinnig geloof van de Waldenzen broeders hadden aangenomen, en blonken het meest glorieus uit in leer en leven, zodat Dulcinus door zijn leer, en zijn vrouw door haar goede voorbeeld, en beiden door hun levend en oprecht geloof, de ogen van verscheidene anderen opende en hen deed scheiden van het pausdom en Jezus Christus volgen, in ware boetedoening en oprechtheid van het leven, die ze in volle ernst hebben gedaan voor de liefde van Jezus Christus en de redding van hun zielen.

Maar net zoals het was in de tijd van Johannes de Doper, kwamen veel niet-wedergeboren Farizeeën en Sadduceeën naar zijn doopsel, dus het schijnt ook hier te zijn geweest; want het schijnt dat sommigen die zich leken te houden aan zijn leer, tegelijkertijd leefden in woede, wraak en naar het vlees; wat, naar men aanneemt, deze goede man en zijn vrouw, evenals de kerk die hij had gesticht, betreurde en die vroom verlangde om zich aan de leer van Christus te houden, zeer heeft verdroten.

In de tussentijd, rond het jaar **1307**, veroordeelde paus Clemens V, die informatie daarvan ontving, de vrome man Dulcinus en zijn vrouw Margaret als aartsketters en beval hen, evenals hun aanhangers, om uitgeroeid te worden. Om dit te bereiken leenden veel Romanisten, die zichzelf hadden gemarkeerd met het teken van het kruis, hun diensten; die de misdaden van de huichelaars ook op de vromen ten laste legden, en zo trachtte men beiden samen uit te roeien; de vrome echter met veel meer zwaardere en ondraaglijke kwellingen, dan de hypocrieten. Zo gebeurde het dat deze vrome man Dulcinus en zijn vrouw weigerden het geloof te verloochenen. Als straf werden hun leden van de een na de ander afgescheurd, verbrand tot as, en de as verspreid in de wind.

De voornaamste leden van de kerk, honderdvierenveertig in getal, die Jezus Christus liefhadden, die zij hadden beleden, meer dan dit tijdelijke leven, waren allen, terwijl zij standvastig de aangenomen waarheid trouw bleven, werden alle levend verbrand en aldus hun zielen Gode bevolen, offerden ze een levend offer dat God welgevallig was, rond het jaar 1308.

OPMERKING - Dit waren de mensen van wie Leonhard Krentzheim in zijn *kroniek* heeft geschreven, zoals reeds opgemerkt, door te zeggen: "Dulcinus en Margaret stichtten een nieuwe sekte of ketterij (aldus de pausisten) in alle opzichten gelijk aan de Wederdopers, enz."

Het citeren van hun martelaarschap, schrijft A. Mellinus, uit sommige oude boeken van de geschiedenis, dat zij eerst van lid tot lid door gescheurde ledematen gemarteld werden en vervolgens, zoals we hierboven vermeldden, tot as verbrand. Dit martelaarschap, de pauselijke geschiedschrijvers zelf, belijden niet alleen de mannen, maar ook de vrouwen zeer standvastig tot de dood, in de stad Novaria in Lombardije. In het *tweede boek* van de *Vervolging, fol.* 477, kol. 4, *fol.* 478, kol. 1, van *Prat. de Haeres. Tit. Dulcin. ex Bernhardo Lutzenburgh.*

VERDERE OBSERVATIE - WAT P.I. TWISCK SCHRIFTELIJK HEEFT OVER DEZE

"Dit jaar," schrijft hij, "werden veel vrome mensen wreed vernietigd voor hun religie, in opdracht van paus Clemens V. Meer dan vierhonderd mensen werden gedood door honger, kou en het zwaard (hiervan spreken we echter niet hier), en honderdveertig werden verbrand (deze zijn degenen van wie we spreken), de belangrijkste leraar van wie, samen met zijn vrouw, zeer standvastig de dood heeft doorstaan." *Chron., Pagina* 649. A. uit *Henr. Boxh., Fol.* 26.

OPMERKING - De lezer moet hier opmerken dat honderdvijftig martelaren, die bij Novaria zijn gedood door vuur, speciale volgers van de leer van Dulcinus worden genoemd, duidelijk onderscheiden moeten worden van een bepaald ander aantal van ongeveer vierhonderd personen die door de pauselijke kruistocht op de berg waren omringd, verloren hun leven door honger, kou en het zwaard; want niet de laatste, maar de eerste, zijn degenen die we hier zouden opmerken.

A. MELLINUS SCHRIJFT: Aangaande hun geloof zegt A. Mellinus: "Hieruit kan duidelijk worden afgeleid dat Dulcinus en zijn vrouw, en vele andere martelaren met hen stierven voor de ware belijdenis van de leer van de Waldenzen, omdat zij tegen de Paus van Rome waren en de Roomse kerk, hem handhavend om de Antichrist te zijn, en haar de Babylonische hoer geprofeteerd in Johannes 'Openbaring." *Tweede boek, fol.* 478, A.

ZEER VEEL PERSONEN VERBRAND VOOR HET GELOOF, IN CREMA, IN OOSTENRIJK, **AD 1315**

AD 1315, heel veel orthodoxe Christenen werden gezocht, gevonden en verbrand als ketters, door de dominicanen, of inquisiteurs, in de stad Crema (waarschijnlijk Krems), onder het bisdom Passau, in het aartsbisdom van Oostenrijk. In het *tweede boek* van de *Vervolging, fol.* 479, kol. 1, *ex Trithem. Kron. Hirsaug.,* A. *D.* 1315, p. 211, *bewerken. Freheri.*

De papist Trithemius zegt: "Er waren verder, in Oostenrijk, op verschillende plaatsen, heel veel levend verbrand in deze tijd (namelijk, AD 1315), allen unaniem, maar hardnekkig (we zeggen standvastig), bleven met grote vreugde, tot de dood, *Trithem in Chron Hirsaug.,* en *Chron. Sponh.,*

P.I. TWISCK SCHRIJFT: In Oostenrijk, in de buurt van Passau, werd een groot aantal van de Waldenzen of gelovigen opgepakt vanwege hun religie, en openbaar levend verbrand in de stad Crema, vasthoudend aan hun geloof, en blijkbaar in het midden van de vlammen, ervoeren dat de dood en pijn hun zoet was, vanwege de eer van God, en de waarheid, die hen lief waren. *Chron., P.* 657, kol. 1, van *Henr. Boxh., Fol.* 27. *Phil. Marnix Tafer., Fol* 141.

OPMERKING - Onmiddellijk na het verslag van de martelaren, in het jaar 1315, spreekt dezelfde schrijver over hun leraar, hun grote aantal en troostrijke martelaarschap; want na te zeggen dat voor velen van hen de dood en pijn zoet waren,

voegt hij deze woorden toe: "Dit, onder andere, verscheen ook in het geval van hun leraar, Lolhard genaamd, die bekende in zijn proces, dat hij alleen in de landen van Oostenrijk en Bohemen wel tachtigduizend personen vinden kon, die in religie één met hem waren.' *Chron., Pag.* 657, kol. 2, ontleend aan de geciteerde schrijvers.

OPMERKING - Dit zijn dezelfde mensen waarvan de bekentenis met betrekking tot de doop, het vloeken van eden en andere artikelen, we hebben aangetoond dat het goed overeenkomt met die van de Doopsgezinden. Zie hiervoor ons verslag van het rechtzinnig geloof voor de veertiende eeuw, jaar 1315, en de getuigenissen die daar werden aangedragen.

VELE WALDENZEN GEMARTELD BIJ STEYER, (STIER) IN OOSTENRIJK, EN BIJ ZUIDENITZ, IN POLEN, AD 1315

Matthias Flaccius Illysicus (Catal. Test. Herit., Lib. 19, Tit. Stier.) verklaart te hebben gehoord van de lippen van Michael Stifelius, dat in een bepaald klooster, in de stad Steyer, gelegen tussen Oostenrijk en Beieren, drie grote boeken met de bekentenissen en onderzoeken van heel veel personen die waren vertrokken in geloof van de Roomse kerk, werden gevonden. Ik neem aan, volgens Illyricus, dat het Waldenzen waren, waarvan een groot aantal voorheen niet alleen verspreid was in Oostenrijk en heel Duitsland, maar ook in alle Europese landen. "En echt," zegt een zekere auteur, "Illyricus is niet vergist zich in zijn vermoeden." In de tussentijd noemt hij ze martelaren, maar vermeldt niet wat hun martelaarschap was, of met welke dood zij de kracht van hun geloof bevestigden. Zie het grote boek van *Christelijke martelaren, fol. 479, col. 3, 4.*

DE BESCHRIJVING VAN ALBERT KRANTZ, VAN DEZE MARTELAREN

Albert Krantz schrijft ook, in zijn *Geschiedenis van de Vandalen,* van heel veel van dergelijke (zogenaamde) ketters, namelijk Waldenzen, in Polen, in de stad Zuidenitz, over wie, zegt hij, volgens de gewoonte van de papisten, dat zij de kerk daar hebben gestoord, waardoor zij, veroordeeld voor ketterij tegen de Roomse kerk, een groot aantal van hen hun leven in de vlammen eindigden. *Hist. Vand., Lib. 8,* aan het einde. Ook *A. Mell., 2d boek, fol. 479.*

Hun belijdenis, die overeenkomt met die van de wederdopers, is al uitgelegd, welke uitleg niet nodig is om te herhalen; vandaar dat het niet betwijfeld moet worden, maar een vaststaand feit is, dat deze mensen allemaal vrome getuigen waren van Jezus Christus, die omwille van Zijn Naam zelfs hun leven niet tot de dood hebben gespaard.

VIER PERSONEN, GENOEMD BROEDEREN DES GEMENEN LEVENS, OF WALDENZEN, VERBRAND IN MARSEILLES, IN FRANKRIJK, **AD 1317**

Nu, toen het licht van het Evangelie sterk begon uit te breken door de leer van de Waldenzen, die tegen de pauselijke uitvindingen pleitte, manifesteerde dit ook in een klooster, onder de Franciscaanse monniken; zodat in het bijzonder vier van de orde

van de Minnebroeders, hun ogen geopend, zijn gescheiden van monnikenleven, en tegelijkertijd van het bijgeloof van het pausdom, van nu af aan verlangend om Jezus Christus, hun Zaligmaker te volgen en te dienen, niet in een gesimuleerde, maar in ware armoede, met, in of onder de ware kerk van God, genaamd de Armen van Lyon, broeders van het arme leven, of Waldenzen; die zich ook verzette tegen de kinderdoop, het vloeken van eden, wraak tegen vijanden en andere artikelen van de Roomse kerk.

Hierop heeft paus Johannes XXII een pauselijk decreet uitgevaardigd, gericht tegen de Fratricelli (Kleinee Broertjes) of de *Broeders van het arme leven*, hen verbiedende geheime of openbare vergaderingen te houden, predikers of leraren over hen te kiezen en hun godsdienstoefening te praktiseren; omdat zij de sacramenten van de (Romeinse) kerk verachtten en van het rooms-katholieke geloof waren afgeweken; daarom werden zij geëxcommuniceerd door hem samen met allen die ze in welke mate dan ook verdedigden of volgden, en daarom aan de inquisiteurs werden overgeleverd om te worden onderzocht met betrekking tot hun geloof. Zie *Bzov., AD 1317, art. 18.* Ondertussen blijken de bovengenoemde vier personen, die weigerden af te wijken van de waarheid die zij hadden beleden en aanvaard, ter dood veroordeeld als ketters, en nadat zij hun zielen bij God hadden aanbevolen, werden zij levend verbrand.

De pauselijke schrijver Vignier zegt hierover: "In hetzelfde jaar (AD *1317)* werden op de avond van St. Michael, in Marseille, in Frankrijk vier broers Minnebroeders levend verbrand, omdat zij tegen de paus de ketterij van armoede handhaafden." Ook *A. Mell., 2d boek, fol. 480.*

LET OP - Aangaande hun geloof, zei Paus Johannes XXII, die hen eerst had geëxcommuniceerd, maakte het volgende jaar, AD *1318,* in een bepaald besluit, onder andere, deze verklaring: "Hun derde dwaling valt samen met de dwaling van de Waldenzen, omdat zij beweerden dat de mensen in geen geval een vloek zouden moeten zweren, lerend dat het een zonde tot de dood is." *Bzov. Annal., Tom. 14, AD 1318, art. 1.* Aan het einde van het vierde artikel staan deze woorden: "Zodat daaruit blijkt dat deze Franciscaanse monniken van het pausdom waren afgedwaald naar de leer van de Waldenzen." *A. Mell., 2e boek, fol. 480.*

VERVOLGING VAN WALDENZEN, DOOR PAUS JOHANNES XXII, **AD 1319**

AD *1319,* paus Johannes XXII begon opnieuw de Waldenzen in Frankrijk te vervolgen, door zijn inquisiteurs, de Jacobijnse, of Dominicaanse, monniken; - die velen van hen hebben veroordeeld, zoals papistische schrijvers zeggen, van hun geloof (namelijk dat zij waren Waldenzen), leverde hen over aan de prinsen en seculiere autoriteiten voor straf. Bzov. *Annal. AD 1319, Art. 10,* uit een manuscript in de bibliotheek van het Vaticaan. Ook in het tweede boek van de *Hist. van de vervolgingen, fol. 480, col. 3.*

De namen van deze mensen, evenals de manier van hun martelaarschap, lijden en dood, heb ik niets kunnen vaststellen, behalve dat, door het geloof van de Waldenzen te belijden (zoals we al hebben verklaard), zij daarom werden onderworpen aan vervolging en lijden.

OPMERKING - **AD 1328.** Op die tijd genoot Marsilius de Padua bekendheid; hij schreef tegen de paus, en ook verschillende dingen tegen de Roomse kerk, maar zijn werk werd veroordeeld als ketterij en het voorlezen ervan ten strengste verboden. *Merul., Fol.* 870, *Georg. Pac. cap. 11,*vergeleken met P.I. T*wisck, Chron., Blz. 685, col. 1.*

VERVOLGING TEGEN DE GELOVIGE WALDENZEN, IN BOHEMEN EN POLEN; WAARVAN OOK ECKHARD. **AD 1330**

AD 1330, de voornoemde vervolging tegen de Waldenzen broeders steeg tot zijn hoogste punt in Bohemen en Polen; waarover in de oude geschiedenissen het volgende verhaal wordt gevonden: "In dat jaar, na 1330, werden heel veel van hen die zich aan de leer van de Waldenzen hielden vervolgd tot de dood en terechtgesteld door de inquisiteurs in de koninkrijken Bohemen en Polen." In het grote boek van *Christelijke martelaren,* 2e *deel, fol.* 483.

P.I. TWISCK SCHRIJFT: Richard, ook wel Eckhard genoemd, voorheen een Dominicaanse monnik, werd veroordeeld als een ketter, omdat hij zonder vrees het Evangelie predikte en de misstanden van de pausen terechtstelde.

En in het koninkrijk Bohemen en Polen werden velen ter dood gebracht voor hun religie of geloof. *Kron., Blz.* 685, kol. 2, geëxtraheerd uit *Hist. Adri., Fol.* 64, *Herm. Mod. fol.* 271, *Henr. Boxh. fol.* 27.

OPMERKING - John Aston, een goedgeleerde man van Oxford, die leerde dat het brood van het heilige Avondmaal onveranderd bleef, werd door de aartsbisschop van Canterbury aangehouden als ketter, AD 1330, en stierf in de gevangenis. Zie de auteurs waarnaar hierboven wordt verwezen in verband met Eckhard.

Anderen voegen hier toe, zegt Nicholas Vignier, dat in genoemd jaar (AD 1330) een zekere Jacobijnmonnik, Eckhard bij naam, die anderen, hoewel ten onrechte Richard genoemd, in het openbaar werd verbrand, omdat hij standvastig de opvattingen van de Waldenzen handhaafde. *Nich. Hign., Hist. Eccl., A.* D. 1330. Ook in het tweede boek van de *Hist. van de vervolgingen, fol.* 483.

"Ik ben van mening", schrijft A. Mellinus, "dat deze Eckhard dezelfde Duitse (afvallige) dominicaan is, waarvan Trithemius vermeldt in zijn register van kerkelijke schrijvers, waarin staat dat hij een zeer geleerd man was en wonderbaarlijk ervaren in het Woord van God." A. *Mell.,* Uit *Trithem. De Script. Eccles., Fol.* 483.

OPMERKING - **AD 1336,** op 23 juni, werd John de Pistoia in Venetië publiekelijk verbrand, omdat hij de vermeende ketterij van de Evangelische armoede handhaafde. *Kron. van den Ondergang, pagina* 689, kol. 2, vergeleken met *Merula, fol.* 873.

Ook **AD 1340**, Conrad Hager, die rond deze tijd al vierentwintig jaar heeft onderwezen, dat de mis geenszins een offer was, noch voor de levenden noch voor de doden, en, dat het aannemen van geld door de priesters, voor stervende mensen, was niets anders dan diefstal en heiligschennis - als gevolg waarvan velen vertrokken van

gehoorzaamheid aan de Roomse kerk - werd aangehouden en heimelijk vermoord. Zie in de laatstgenoemde kroniek, *pagina* 691, kol. 2, van *John Munst., Fol.* 169, *Hist. Andr., Fol.* 64, Pac. *cap. 11.*

Ook **AD 1350,** John de Landuno, uit Gent, een zeer geleerd man, viel krachtig de macht, de suprematie en de valse Leer van de paus aan; maar wat hem in dit opzicht is overkomen, heeft onze auteur nagelaten te zeggen. *Pagina* 703, kol. 1, vergeleken met *Joh. Munst., Fol.* 168.

Ook **AD 1360,** John de Rupe Scissa sprak in het openbaar tegen de paus, zeggende: "Wie is er onder jullie, meest heilige vader, en de meest gracieuze kardinalen (want dit waren de titels waarmee ze werden genoemd) die durven te zeggen dat Peter of Sylvester (namelijk de oprechte) reed ooit met een gevolg van twee of driehonderd paarden, zoals nu gebruikelijk is voor u ..., maar ze waren terughoudend en stil en deden net als andere pastors en predikers geen parade of vertoning, en waren ook zeer tevreden met eenvoudig eten en kleding." Hij zei ook dat de pausen de door hem gegeven of door hem ontvangen goederen gebruikten in trots, baldadigheid en tirannie. Wie zou denken dat de paus deze openhartige afkeuring grotendeels heeft ontvangen? Vergelijk *Joh. Munst. Tract., Fol.* 53, met de BESCHRIJVING in de *Chron. van den Ondergang, pagina*711, kol. 2.

In de tussentijd, leren we dat zei John de Rupe Scissa, drie jaar later, werd verbrand in Avignon, omdat hij de waarheid verdedigde. Zie de laatstgenoemde kroniek, voor het jaar 1363, ex *Georg. Pae., Pet. 11.*

VERVOLGING VAN DE WALDENZEN IN FRANKRIJK, DOOR PAUS URBANUS VI, **AD 1365**

AD 1365, staat vast dat paus Urbanus VI alle prelaten in Frankrijk, en de inquisiteurs van het geloof daar, door een uitdrukkelijke bul, heeft opgedragen dat zij de ketters (de Waldenzen, die toen Beghards en Begijnen werden genoemd) niet zouden moeten ongestraft laten of leven, maar deze dwalende geesten (dus hij noemt deze vrome mensen) samen met hun dwalingen, met de sikkel van de kerkelijke discipline, uitroeien. Zie de Papistische schrijver *Bzovius,* voor het jaar 1365, *art.* 8; ook, de Calvinistische *Mellinus,* 2e *boek, fol.* 488, kol. 1.

Over de manier waarop de Waldenzen in die tijd Beghards werden genoemd en vervolgd werden, zie *A. Mellinus, zelfde boek, fol. 479,* hieronder in de vierde kolom.

De geloofsbelijdenis van deze mensen hebben we op de juiste plaats laten zien en herhaling is niet nodig.

VERVOLGINGEN IN VLAANDEREN, ARTOIS EN HENEGOUWEN; IN WELKE PERONNE VAN AUBETON, EEN VROUW WERD VERBRAND **AD 1373**

Te midden van deze vervolgingen, die in de jaren 1372 en 1373 tegen de Waldenzen werden uitgevoerd, die ***Turilupins*** (Armoedigen) werden genoemd, omdat ze in Vlaanderen, Artois en Henegouwen moesten leven in wouden bewoond door wolven (zoals we al hebben gezegd). Het kwam voor, dat van een groot aantal van deze

mensen, die werden verbrand als ketters, met hun geschriften, boeken en kleding, ook een zekere vrouw, Peronne van Aubeton genaamd, die deze leer en geloof had aanvaard, en weigerde om te vertrekken werd veroordeeld als een ketter om in het openbaar te worden verbrand; wat, zoals gezegd, met haar plaatsvond te Parijs, AD 1373; en aldus, volhardend standvastig, getuigde zij dat de "beproeving van haar geloof kostbaarder was dan van goud dat vergaat, hoewel het beproefd wordt met vuur." (I Petr. 1 *: 7).*

OPMERKING - OP de beschuldigingen, door de papisten tegen de Waldenzen, Turilupins genoemd, en hoe A. Mellinus, prediker van de calvinisten, in hun plaats antwoordt, zeggende dat deze arme mensen betreurenswaardig waren belasterd, en dat zij oprechte Waldenzen waren; ook, dat de pausen hen beschuldigden van wat ze maar wilden. Zie groot boek *Christelijke martelaren, 2e deel, fol. 497.*

ZESENDERTIG WALDENZEN, VERBRAND OM HET GELOOF IN BINGEN, **1390**

De heilige apostel Paulus schreef zeer treffend (II Timotheüs *3:12):* "En allen die godvruchtig zullen leven in Christus Jezus zullen vervolgd worden"; want dit verscheen, AD *1390,* in het geval van vrome Christenen, die, als burgers van de stad Mentz, in Duitsland, niet minder ook hun burgerschap hadden in het nieuwe en hemelse Jeruzalem; het geloof en de leer van de Zoon van God hebben aanvaard, waarop zij, als gehoorzame volgelingen van Christus (zoals kan worden afgeleid), waren gedoopt overeenkomstig de belijdenis van de Waldenzen-broeders, om aldus te lopen in de voetsporen van het geloof, om hun zaligheid met angst en beven te zoeken, volgens de regel, Phil. *2:12.*

Maar aangezien de heersers van de duisternis dit licht van de waarheid niet konden verdragen, gebeurde het in de stad Bingen dat zesendertig (niet van de minste) van de genoemde kinderen van het licht, werden aangehouden en dat ze weigerden te verloochenen de waarheid die eens was beleden. Deze werden ter dood veroordeeld, namelijk om met vuur geëxecuteerd te worden; dat wil zeggen, om levend te worden verbrand; wat ook met hen werd gedaan, en aldus offerden ze door vuur een levend, heilig offer dat welgevallig was voor God.

Met betrekking tot het offeren van deze mensen wordt melding gemaakt in het *2e boek* van de *Hist. van de vervolgingen, fol. 505, col. 3, ex Matth. Flacc. Illyr. Catal. Test. Tier.* Illyricus bekent ook dat in die tijd (AD *1390)* zesendertig burgers van Mentz levend werden verbrand in Bingen, vanwege het geloof van de Waldenzen.

OPMERKING - Iemand kan zich afvragen, of deze gemartelde personen, die burgers van Mentz werden genoemd, en ter dood werden gebracht in Bingen, niet dezelfde martelaren waren waarvan op een bepaalde plaats in de vorige eeuw sprake was; omdat er ook van hen wordt gezegd, dat zij inwoners van Mentz waren en hun leven verloren in Bingen; dit kan echter niet goed worden afgestemd, omdat er een grote discrepantie is, zowel wat betreft de tijd als het aantal personen. Want wat betreft de tijd, de eerste leefde honderd zevenentachtig jaar eerder dan de laatste, omdat ze al in het jaar *1212* gedood werden (volgens het relaas van *Bruschius,* in *zijn*

geschiedenis van de Duitse kloosters, ook *A. Melt.,* fol. 457, col. *3);* maar deze laatstgenoemde zijn AD 1390 ter dood gebracht, zoals is aangetoond. Met betrekking tot het aantal personen, wordt die van de eerste gegeven als negenendertig, maar die van de laatste als zesendertig - een verschil van drie. Met betrekking tot hun burgerschap of hun verblijf in Mentz, waarvan beide zijn vermeld, evenals dat ze allebei ter dood zijn gebracht in Bingen, zijn feiten die niemand hoeft te laten verwarren, omdat er een overeenkomst is in deze opzichten, dat dezelfde mensen zijn twee keer opgemerkt door de schrijvers; want het kan zijn dat in die tijd die van Mentz geen eigen hof hadden, of de macht om het vonnis van de dood uit te spreken, en dat ze daarom degenen van hun gevangenen die waren opgesloten voor kapitaalmisdaden, moesten bevrijden van die van Bingen; of dat ze daar op zijn minst moesten berechten, zoals gebruikelijk is, zelfs nu nog, in veel andere steden.

GROTE VERVOLGING BIJ DE BALTISCHE ZEE; VIER HONDERDEN EN VEERTIG VAN HEN GEDOOD IN DE MARK EN POMEREN, **AD 1390**

Rond het jaar *1390* begon in de landen aan de Oostzee de zeer zware vervolging van de Waldenzen, waarvan we melding maakten van onze verklaring van het ware geloof in de veertiende eeuw; wat, tot in het jaar *1391* voortdurende, de oorzaak was dat, van heel veel anderen, vierhonderddrieënveertig van deze mensen, wier namen. worden genoemd, in Pommeren, de Mark, en de aangrenzende plaatsen, werden gebracht om te martelen op het rek; die echter weigerden af te wijken, vrijelijk hun geloof beleden en erkenden hoeveel lange jaren zij hadden geloofd en de waarheid van hun geloof al hadden beleden; wat een ketterij werd genoemd. Er wordt beweerd dat ze nuchter en zuinig zijn, discreet in hun spraak, voorzichtig zijn om liegen, vloeken, enz. te voorkomen. *Tweede boek* van de *Geschiedenis van de Vervolging, fol. 505, col. 3, 4, ex Catal. Test. Verit., Lib. 18. Matt. Flacc. 1llyr., Lib. 15. Tit. de Waldensibus. Vignier recutil de histoire de l 'Eglise, AD 1391.*

OPMERKING - Het lijkt erop dat deze mensen niet alleen vervolgd en gemarteld werden voor het geloof, maar ook ter dood gebracht werden; volgens het verslag van P.I. Twisck, die zegt: "Van de gelovigen of Waldenzen werden meer dan vierhonderdvierenveertig aangehouden en ter dood gebracht voor hun religie, in de landen Saksen en Pommeren, wiens bekentenis aantoonde dat zij die Leer hadden ontvangen van hun ouders, en dat hun leraren naar Bohemen kwamen; en de procedures in hun proces tonen onder andere dat ze nuchter en discreet in hun spraak waren, zorgvuldig om voorkomend te liegen, vloeken en alle oneervolle praktijken." P.I. T*wisck, Chron., pagina 743, B.,* van *Henr. Boxh., Fol. 27.*

VAN DE VERVOLGING EN HET LIJDEN VAN DE CHRISTELIJKE GELOVIGEN, DOOR DIE VAN DE ROMEINSE KERK, 1400 AD

Dat de verstandige en godvrezende J. Tauler, die de prelaten van de Roomse kerk blind en de leiders van de blinden noemde, en zijn medegelovigen veel leerde over de vervolging en het lijden van de ware Christenen, hebben we uiteen gezet in ons verslag van de Heilige Doop, voor het jaar 1400.

Ondertussen werden enkele schapen van de kudde van Christus door de Romeinse wolf verslonden; hun namen zijn ons echter niet bekend, behalve één, en zelfs met

betrekking tot hem zijn we niet in staat geweest om voldoende informatie te verkrijgen met betrekking tot zijn geloof, behalve dat hij in zijn overtuiging tegen de Antichrist was, dat is, de paus van Rome; om welke reden de wrede dood door vuur hem werd toegebracht, omdat hij niet afvallig zou worden.

Wat dit betreft, zijn onder andere de volgende woorden te vinden in de *Chronijck van den Ondergang* bende, "William Santraus verzette zich in die tijd ook tegen de (Romeinse) Antichrist, hij viel in de macht en de voogdij van de aartsbisschop van Canterbury, waar hij, na een jaar opsluiting uiteindelijk, hoewel met grote standvastigheid, zijn leven eindigde in de vlammen." *Chron., Blz.* 750, kol. 1.

OPMERKING - **AD 1400,** Franciscus Petrarcha schreef fel tegen de paus, zeggende: 1. Dat de paus Antichrist was; 2. Dat zijn hof Babylon was en de hoer die op vele wateren zit (waarvan we in Johannes' Openbaring lezen), ja, de moeder van alle afgoderij en hoererij; 3. Dat Rome een school van dwalingen was, een tempel van ketterij, en een nest van verraad. Maar aldus de waarheid sprekende, zeggen de schrijvers, dat hij geen schuilplaats kon vinden, maar werd vervolgd en verdreven door de paus. P.I. T*wisck, Chron., Blz.* 750, kol. 1, vergeleken met de twintigste letter van F. Petrarcha, en het gedicht dat daarop is gecomponeerd; ook, *Phil. Marn. Tract, fol.* 213.

EEN BESCHRIJVING VAN DE HEILIGE DOOP IN DE VIJFTIENDE EEUW. 1400-1500

INHOUD VAN DE DOOP IN DE VIJFTIENDE EEUW

In het begin van deze eeuw wordt het decreet *Statutum ex* Oficio, van koning Hendrik IV van Engeland, gepubliceerd tegen de Wickliffieten, genoemd.

Daarop volgt een beschrijvng van vijftien artikelen van de genoemde Wicklifieten, die door de inquisitie voor hen werden gelegd, voor herroeping; het twaalfde artikel waarvan verklaart, dat een kind, hoewel het ongedoopte, zal worden gered; en het dertiende artikel, dat noch de paus, noch de prelaten, noch enig gewoon iemand kan dwingen te vloeken; de andere artikelen zijn tegen het bijgeloof van de Roomse kerk.

Een ander artikel dat tegen deze mensen werd aangeklaagd, namelijk: dat als ze een kind hadden, ze het niet door de handen van een priester in de kerk zouden laten dopen.

William Thorpe is belast met vijf artikelen, waarvan de laatste is: dat hij leerde dat men niet moet zweren.

Dertien artikelen, meestal tegen het Romeinse bijgeloof, worden toegeschreven aan John Hus, waarvan de dertiende of laatste verklaart dat men op geen enkele manier moet zweren.

Een kennisgeving betreffende de volgelingen van John Huss; ook de artikelen van de heilige doop, zoals beleden door de Taborieten.

Een verslag voor het jaar 1455 van vele Waldenzen in het bisdom Reichstadt, die twaalf leraren had; ook van sommigen van hen die in 1471 in Oostenrijk woonden, en in het bisdom van Eichstaedt, AD 1475.

Het edict van koning Matthias tegen de Moraviërs, of Moravische broeders, die de *Oude Waldenzen* worden genoemd, evenals de Baptisten (Anabaptisten), wordt getoond voor het jaar 1481.

Conclusie tot de vijftiende eeuw; waarin om verschillende redenen wordt getoond, hoe het komt, dat er zo weinig openbare getuigenissen waren van de oude ononderbroken Waldenzen. Hier nemen we afscheid, aan het einde van deze eeuw.

In deze volgende eeuw vinden we enkele personen die tegen eed zijn, sommigen tegen de oorlog, sommigen tegen de kinderdoop en andere artikelen die tegengesteld zijn aan de Roomse kerk; waarvan we een kort verslag zullen geven.

AD 1401. - *Een* zekere gevierde schrijver vertelt, uit *John Fox 'Engelse geschiedenis van de Vervolgingen,* dat toen, in de maand januari, koning Hendrik IV een parlement hield in Londen, waarin een decreet of bloederig bevelschrift werd uitgevaardigd tegen de Wicklifieten, van wiens geloof tegen kinderdoop en eden we al hebben geschreven, in het spreken van hun leider John Wicklif; en die op dat moment, na de Engelse gewoonte, **Lollards** werden genoemd. Dit decreet of edict werd genoemd: *Statutum ex Oficio* of Edict van koning Hendrik IV tegen de discipelen van Wickliffe, in Engeland. Zie *2e boek* van de *History of the Persecutions, fol.* 514 en fol. *515,* van *John Fox's Angl., Fol.* 481.

DE ARTIKELEN VAN HUN GELOOF VAN RECHTVAARDIGING

Verdergaand, vermeldt de auteur, Fox, enkele artikelen opgesteld door de inquisitie, met of naast het bovenvermelde edict; met de belangrijkste leerstellingen van Wicklif, die de inquisitie hun voorlegde voor afwijzing, of afzwering. Ze lezen als volgt:

1. "Dat de mis of de eredienst die vóór het heilige kruis wordt verricht en door de hele kerk is ingesteld, afgoderij is.

2. "Dat allen die voor het kruis aanbidden, afgoderij plegen, en moeten worden beschouwd als afgodendienaars.

3. "Dat het ware vlees en bloed van onze Heere Jezus Christus niet in het sacrament van het altaar is nadat de priester de woorden van *toewijding* over hen heeft uitgesproken.

4. "Dat het sacrament van het altaar sacramenteel brood is, zonder leven, en alleen ingesteld ter herinnering aan het lijden van Christus.

5. "Dat het lichaam van Christus, zo genoemd, dat van het altaar wordt genomen, een gestalte is van het lichaam van Christus, zolang we het brood en de wijn zien.

6. "Dat de decreten en kerkelijke verordeningen van de prelaten en de geestelijkheid, in de provincie - Canterbury, in hun laatste vergadering, met instemming van de koning en de edelen, in het laatste parlement, gehouden tegen hem die onlangs levend verbrand werd in de stad Londen, waren niet krachtig genoeg om het doel van die martelaar te veranderen, omdat de substantie van het materiële brood, in het sacrament van het altaar, hetzelfde is als voorheen, en er geen verandering is aangebracht, in de aard van het brood door toewijding.

7. "Dat een leek, ook al heeft hij niet gestudeerd aan de universiteit, het recht heeft overal het Evangelie te prediken, en dat hij mag onderwijzen (mits hij daar door zijn kerk op juiste wijze door is verkozen, zoals elders is vermeld) autoriteit, zonder toestemming van zijn gewone bisschop.

8. "Dat het zonde is om iets te geven aan de Dominicanen, Minorieten, Augustijnen en Karmelieten.

9. "Dat we ons niet zouden moeten opofferen bij de begrafenissen van de doden.

10. "Dat de oorbiecht en belijdenissen van zonden aan de priester niet nodig is.

11. "Dat elke goede man, hoewel hij ongeletterd is, priester voor God is.

12. "Dat een kind, hoewel het ongedoopt sterft, zal worden gered."

OPMERKING - Dit is het neerzetten van de kinderdoop als geen waarde; omdat de papisten zich niet schaamden om te zeggen, *dat het beter was, dat een heel land uit het gezicht zou verdwijnen, dan dat een kind zou sterven zonder de doop; handhaven, dat alle niet-gedoopte kleine kinderen naar de hel zouden gaan en eeuwig verdoemd zouden zijn.*

13."Dat noch de paus, noch de prelaten, noch enig gewoon mens iemand kan dwingen om te zweren, hetzij door een van Gods schepselen, hetzij door de Bijbel, of door het Nieuwe Testament."

Hier moet worden opgemerkt, dat deze mensen daardoor elke vorm van vloeken van eden ontkenden, niet alleen wat door het schepsel gedaan wordt, maar ook door de Schepper zelf; want zelfs in Engeland zweerden ze niet, op dat moment, bij het schepsel; maar in de vorm van vloeken werd dit gebruik waargenomen door de papisten, namelijk, hij die moest zweren, knielde neer en legde zijn hand op de Bijbel of het Testament en zei: "Ik zweer bij God en Zijn heilig Evangelie, enz., dus help mij echt God."

Maar wie weet niet dat het Evangelie of het Woord van God geen schepsel is? En hoewel het is dat bij het vloeken de hand werd gelegd op de Bijbel, of op het boek van het Evangelie, ter illustratie van de getuigenis, hij vloekte niet door het materiële boek; zoals ook in onze landen, wanneer men zweert (tussen degenen die zo vasthouden) de hand of de vinger wordt opgehouden, wordt het vloeken niet gedaan door die hand of die vinger.

Daarom zei dat volk niet alleen tegen de manier van vloeken, maar tegen vloeken, ook al moesten ze zweren, niet door het schepsel, maar door de Schepper zelf. Zie hierover hun eigen bekentenis.

14. "Dat de bisschop, evenals een gewone man, een leek zowel als de priester, van gelijke autoriteit zijn, zolang ze maar goed leven.

15. "Dat niemand gebonden is om enige lichamelijke eerbied toe te kennen (dat wil zeggen, door de knie te buigen en te aanbidden, zoals toen in Engeland gebruikelijk was), aan een willekeurige prelaat."

Dit zijn in het kort de belangrijkste artikelen die, volgens het voorgaande decreet van de koning, en de kerkelijke verordening, of veeleer inquisitie van de aartsbisschop,

werden voorgelegd aan de Christenen in Engeland, voor herroeping. Zie groot boek van *Christelijke martelaren, fol*. 517, kol. 3, 4, van *John Fox, Hist. Angl.* 485.

AD 1402. - Rond deze tijd neemt Thomas Walsingham, een bitter pauselijke historicus, enkele artikelen op van bovengenoemde personen, die, zoals hij zegt, een Lodewijk van Clifford, voorheen een verdediger van het geloof van deze mensen, had ontdekt aan de aartsbisschop van Canterbury. De vijfde van die artikelen luidt als volgt: "Als zij (het genoemde volk) een pasgeboren kind hadden, zouden zij het niet in de kerk laten dopen, door de handen van de priester." *Thom. Wals., In Hist., Reg. Angl. en Hypodigmate Neustrie, AD* 1402.

Aan dit artikel worden verschillende woorden onmiddellijk toegevoegd; maar deze worden ontkend door een bepaalde schrijver, die deze passage citeert, en zegt, dat de afvallige, Lodewijk van Clifford, om de aartsbisschop of de bisschop zelf te plezieren, deze woorden heimelijk toevoegde; daarom zullen we het laten zoals het is. *A. Mell.*, 2e *boek, fol.* 518, kol. 1.

AD 1407. - Of rond deze tijd, werd William Thorpe, voorheen een Anglicans priester, aangehouden voor het geloof, dat, zoals gezegd, al in het jaar 1397 sterk was vervolgd. Hij werd ervan beschuldigd deze vijf artikelen

1. "Dat in het sacrament van het altaar, ook na de consecratie, dat wil zeggen, nadat de priester de canon heeft gelezen, het nog steeds echt brood is.

2. "Dat afbeeldingen niet worden aanbeden, noch enige eer die hen wordt getoond.

3. "Dat er geen bedevaarten zouden moeten worden gemaakt.

4. "Dat de priesters niet het recht hebben om de titels aan zichzelf toe te kennen.

5. "Dat mannen niet zouden moeten vloeken (zweren)."

Deze artikelen worden volledig erkend als zijn artikelen; maar om ze een enigszins andere kleuring te geven, vooral met betrekking tot het artikel over het niet-zweren, hebben sommige van de Calvinistische schrijvers, de een na de andere die kopieert, zoals het lijkt, en enkele uiteenzettingen over hen gemaakt, alsof William Thorpe zelf op hen antwoordde en werd aangeduid met de woorden: "Mannen zouden helemaal niet moeten zweren", dat hij niet bedoelde dat mensen zich geheel moesten onthouden van vloeken; maar alleen moet men niet door het schepsel zweren, noch triviaal, zoals in het bijzonder wordt beweeerd door de Calvinistische Mellinus, prediker in St. Anthony's Polder, in zijn grote boek, 2e *deel, fol.* 524, kol. 2.

Maar andere schrijvers, van niet minder geloofwaardigheid en reputatie, spreken dit fel tegen en zeggen positief dat hij alle eden verwierp.

Inderdaad, Mellinus zelf, als vergeetachtig van wat hij schreef, geeft het heel duidelijk aan wanneer hij William Thorpe, in geloof, vergelijkt met William Swinderby, die, verbrand werd voor het geloof, in Londen, onder andere, beleed dit artikel, dat Walter Brute wilde verdedigen, namelijk: "Dat het voor Christenen niet geoorloofd is om in

elk geval te zweren, hetzij door de Schepper, hetzij door Zijn schepselen." A. *Mell., 2e boek, fol.* 506, kol. 3. Over dit artikel wordt elders gesproken.

In Kort herhaal van den Loop der Werelt, samengesteld uit verschillende kronieken en geschiedenissen door F.H.H., AD 1611, is het volgende vervat in het relaas betreffende het vloeken van eden, *pagina* 99, "AD 1397, William Troppe, ook wel W. Thorpe genoemd, werd vanwege zijn godsdienst veelvuldig vervolgd in Engeland, hij bekende dat het sacrament van het altaar na de wijding het ware brood bleef en dat de mensen niet moesten vloeken."

*Dezelfde kwestie betreffende. - P.I. T*wisck schrijft: "William Thorpe, een priester in Engeland, betwistte vurig met de priesters van de Antichrist Hij onderwees tegen beelden, *de eed,* het sacrament van het altaar en meerdere misstanden." *Chron., P.* 758, kol. 2.

Conclusie. Vandaar dat uit de voorgaande getuigenissen blijkt dat deze man oprecht, duidelijk en onverhuld onderwees tegen eden van welke aard dan ook, volgens de woorden van de Heere. Mat. 5:34 en Jakobus 5: 12; * waaraan meer zou kunnen worden toegevoegd; maar wij denken dat er genoeg in de kwestie is gezegd; en daarom zullen we het afdoen.

** "Maar ik zeg u, zweer helemaal niet." Mat. 5:34."Maar boven alle dingen, mijn broeders, zweer het niet." Jakobus 5:12.*

AD 1412 - Het verlies voor de Roomse en het opbouwen van de ware Christelijke kerk waren op die tijd feiten die ***in niet geringe mate in het Franse land, rond Parijs,*** maar vooral in die stad zelf bestonden; omdat verschillende vooraanstaande personen, en met name het leren, niet aarzelden om het Italiaanse Babylon aan te vallen, dat is Rome, en haar perverse aanbidding; echter niet met externe maar met geestelijke en evangelische wapens. Niettegenstaande de haat tegen de pauselijke geestelijken, durfden ze openlijk de dwalingen en misbruiken van de Roomse kerk te weerleggen. Maar of zij uitdrukkelijk het artikel van de kinderdoop onder het aantal vermeldden of anderszins hadden opgenomen, wordt door de ouden niet duidelijk vermeld; daarom moeten we ons tevreden stellen

OPMERKING - John van Ferrara, in Italië, zei over deze tijd, naast vele andere artikelen, dat de paus, door louter geweld en zonder recht, landen en steden had gegrepen; dat de geestelijkheid hun geweten in hun hoofd droeg, en dat zij averechts en slechter waren dan de leken; dat de kerken en kloosters van de geestelijkheid netten waren om zich de eigendom van de leken toe te *eigenen,* enz. P.I. T*wisck, Chron. voor het jaar* 1412, p. 770, kol. 2.

Wat dit betreft is er het volgende verhaal: "In deze tijd (AD 1412*),* ook in Parijs, stegen verschillende uitstekende, geleerde mannen tegen het pausdom, wijzend op de dwalingen en misbruiken van de Roomse kerk, waardoor ze bedankt werden van de geestelijkheid." *Catal. Test., Fol.* 857, *Merula, Fol.* 910, vergeleken met de *Chronijck van den Ondergang,* p. 771, kol. 1.

AD 1415. - Op die tijd woonde John Huss, die na het bestuderen en bestuderen van de boeken en geschriften van John Wicklif (waarvan hij in de vorige eeuw zei dat hij zich

verzette tegen de kinderdoop en het eedaflegging), behouden en geaccepteerd werd vandaar, onder andere artikelen, dat het geen Christen wordt om te vloeken.

Hoe en op welke manier de geschriften van John Wicklif in handen zijn gevallen van John Huss, en hoe hij zich daar *ongetwijfeld aan heeft blootgesteld*, wordt beschreven door A. *Mellinus, 2e boek, p.* 495, kol. 1; maar dat hij ooit, op deze manier of anderszins, het artikel van het niet-zweren zou vernemen, zou Mellinus, evenals andere calvinisten, ontkennen, zeggende: "Dat wat hem wordt toegeschreven, met betrekking tot zijn onwil om te vloeken, heeft alleen betrekking op de afzwering van zijn geloof of religie, maar niet tot de eed zelf."

Daarnaast heb ik nog nooit zo'n verklaring gevonden bij een geloofwaardige schrijver uit die tijd, hoewel ik serieus heb geprobeerd het te onderzoeken; de omstandigheden van de zaak zelf wijzen er echter op dat het artikel van het niet-zweren een van de artikelen van zijn geloof was.

VAN DE GELOOFSARTIKELEN DIE JOHN HUSS HAD AFKOMSTIG UIT HET GESCHRIFT VAN JOHN WICKLIFFE

Sebastian Franck schrijft het volgende: "John Huss, een discipel en medegelovige van deze Wickliffe, ontving Wicklifs Leer van Hiëronymus van Praag, die het met zich meenam van Engeland naar Bohemen als een heilige schat. Verdergaand, relateert hij de artikelen die John Huss had geleerd en overgenomen uit Wickliffe's geschriften.

1. "Dat de Roomse kerk niet het recht heeft om het Avondmaal te verdelen, en heeft de leken van één vorm ten onrechte beroofd.

2. "Dat de Romeinse bisschop precies is zoals andere (gewone) bisschoppen.

3. "Dat er onder alle omstandigheden geen vagevuur is.

4. "Bidden voor de doden is ijdel en nutteloos, en is bedacht door de hebzucht van de priesters.

5. "Beelden van God en de heiligen mogen niet worden getolereerd en moeten worden afgeschaft.

6. "De slechte duivels hebben de ongeestelijke bedelorden uitgevonden.

7. "De priesters zouden arm moeten zijn en alleen van aalmoezen leven.

8. "Naar buiten toe is de auriculaire belijdenis helemaal vals en de uitvinding van de mens. Het is voldoende om zijn zonden in de kast aan God te belijden.

9. "De ceremoniën en gebruiken van de (Romeinse) kerk zijn ijdele dingen.

10. "Aanraken van verschillende dingen betreffende het Avondmaal, enz.

11. "De tijd wordt nutteloos verbruikt door de zeven uur. *

12. "Er is geen verdienste in de vasten ingesteld door de kerk, en in vele andere dwalingen.

13. "Men zal niet op welke wijze dan ook zweren, daarom zei hij tegen hen die hem met klem aanspoorden een eed te zweren:" Ik ben bang van alle kanten, als ik zweer, is de eeuwige dood mijn deel, maar als ik niet zweer, kan ik niet Ontsnap aan u handen, maar het is beter dat ik zonder zonde in jouw handen val dan in de ogen van God te zondigen. "

Hier zien we zeker duidelijk dat de leer van het niet vloeken op wat voor manier dan ook, een artikel van zijn geloof was; en als het zo was dat hem werd gevraagd zijn geloof of religie af te zweren, weigerde hij het af te zweren, niet alleen omdat hij zijn geloof of religie niet zou verzaken, maar ook omdat hij vond dat men helemaal niet moest vloeken, zoals het dertiende artikel verklaart: "Mannen zullen in geen geval zweren", dat wil zeggen, helemaal niet. *Seb.* Fr. Chron., 3d deel, *f al.* 105. Tract. van den Loop Werelt, *fol. 100. Ook P.I. Twisck, Chron., Pagina* 764. A.

DE NAVOLGERS VAN JOHN HUSS, DIE VOLGENS DE BESCHRIJVING VAN JACOB MEHRNING ZEER VERSCHILLEND KUNNEN ZIJN VAN HUN LEIDER

Toen in de vijftiende eeuw Johannes Huss in Bohemen begon te onderwijzen en een groot aantal aanhangers kreeg, ***verenigden vele Waldenzen zich met hen***; die zich verheugde en hoopte dat daardoor het licht van het Evangelie, dat tot dan toe zo'n lange tijd zo afschuwelijk was geblust en vervolgd door de pausen, duidelijker zou schijnen, meer krachtig zou verbranden en doorgaan met meer onbelemmerd.

Maar toen, na de dood van John Huss en Jerome van Praag, die beiden door de papisten waren verbrand, in Constance, aan het meer van Konstanz, in strijd met het veilige gedrag van de keizer, de Hussieten in Bohemen, begon een afschuwelijke en bloedige oorlog tegen keizer Sigismund en de Duitse kiezers, en andere vorsten, die zij, na het lange tijd vol te hebben gedragen, eindelijk aanpasten, en toen Hussieten, volkomen vervreemd van hun leraar en leider, John Huss, verenigd met de papisten in veel leerstellige punten en kerkelijke ceremonies, veel van de Waldenzen, die zich aanvankelijk bij de Hussieten hadden gevoegd, werden in hun hoop schandelijk bedrogen en dachten dat ze beter waren, dat wil zeggen, volgens de leer van het heilige Evangelie, helemaal niets te maken hebben met zo'n bloedige oorlog. Opnieuw begonnen ze ertegen te protesteren. Ze keerden zich ook af van de Hussieten, in de punten van leer en gebruik van de kerk, en stichtten een afzonderlijke kerk, die later Taborieten, Grubenheimer * - bewoners in grotten, enz. Werden genoemd. * *Deze "Grubenheimer" zijn te onderscheiden van anderen die ook deze naam droegen.*

Dit betreurde de zogenaamde Hussieten enorm, en daarom begonnen zij, op instigatie van John Rockenzahns en anderen, vreselijk te haten en te vervolgen, niet alleen de oude trouwe Waldenzen, die nooit met hen waren verenigd, maar ook deze nieuwere, die zich van hen hebben afgescheiden. Jac. Mehrning, Bapt. Hist., 2e deel, van Lydius, in de Hist. van de Waldensius.

Uit het bovenstaande blijkt duidelijk dat de orthodoxe Waldenzen ook in de vijftiende eeuw bestonden; van wie sommigen, die van goede wil, verenigd waren met de

Hussieten, die hun meester John Huss volgden, noch ootmoedig noch trouw, werden schandelijk door hen bedrogen, toen ze zagen dat Hussieten begonnen waren de wapens op te nemen en zware oorlogen tegen hun vijanden te voeren, iets waaraan de Waldenzen zeker niet gewend waren, zoals blijkt uit hun eigen belijdenis. *Na zich daarom van de Hussieten te hebben afgescheiden, werden zij, evenals hun broeders, de oude Waldenzen, met hen, door hen ernstig vervolgd; daarmee aangevend dat de kerk van Christus op aarde geen koninkrijk van triomf en overwinning is, maar een school van lijden en dood voor de Naam van Christus.*

Toen deze Waldenzen, die Taborieten heetten en die met de Hussieten waren verenigd, vanwege oorlog en andere dwalingen van hen waren gescheiden, *verlangden om zich te herenigen met de oude Waldenzen, die hun broeders waren geweest, weigerden deze vanuit smart van geest hen*, dat het onchristelijke gedrag van de Hussieten misschien niet aan hun beschuldiging wordt toevertrouwd, gezien deze afscheiders, zoals zij dachten, zo intiem waren geweest met de Hussieten.

Zie hier, geliefde lezer, hoe puur, oprecht en ongeveinsd het gedrag van deze oude Waldenzen in dit opzicht was; hoe standvastig en onberispelijk ze praktiseerden hun belijdenis en wilden zelfs niet de schijn dragen om gemeenschap te hebben met degenen die oorlog voerden en tegen hun vijanden vochten.

DAT ZIJ NOG EEN GOEDE BELIJDENIS HEBBEN

Niettemin hadden deze Taborieten, vanwege hun afkeer van oorlog en het bijgeloof, zich afgescheiden van de Hussieten, en ook echt in die tijden gehouden, zoals niet anders kan worden afgeleid, de ware belijdenis van de Waldenzen, hoewel, zoals men denkt, sommige trachtten de kinderdoop er in te dwingen; echter, hun belijdenis met betrekking tot dit artikel, afgeleverd in het jaar 1431, in Praag, in Bohemen, aan M. John Rockenzahn, maakt er helemaal geen melding van, ja, ze gebruiken zulke uitdrukkingen daarin, wat volkomen onmogelijk is op de kinderdoop.

Zij doopten met woorden: Dopende in de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest.' Matthew 23:19. Hij onderwees het door Zijn daad toen Hijzelf door Johannes in Jordanië was gedoopt. Mat. 3. Bapt.*Hist.*, Tweede deel, blz. 743, 744, van B. *Lyd. Wald., Blz. 10, 11.*

In J. *Mehrning's History of Baptism, p.* 611 lezen we deze woorden: "Ik heb voor mij de Belijdenis van de Taborieten, opgesteld in 1431 na Christus, die in alle opzichten overeenkomt met onze Leer, en die ik van plan ben te laten drukken op de juiste tijd."

Over het verschil tussen de eigenlijke Hussieten en Taborieten, die met hen verenigd waren, geeft D. Balthazar Lydius deze verklaring: "De volgelingen van John Huss waren verdeeld in twee sekten, de ene genaamd *Praguers*, de andere *Taborieten*, van wie de Taborieten strenger waren. Tractaat getiteld: *'Waar de kerk was vóór het jaar* 1160, *of vóór de tijd van de Waldenzen; gedrukt in het jaar* 1624, col. 25."

AD 1431. - Op die tijd ondervond ook ***Schotland***, hoewel anders erg bijgelovig, geen *onaanzienlijke hervorming in de ware aanbidding van God*, die tot stand kwam door verschillende personen die ijveren voor de eer van God en het welzijn van zijn kerk. Zodat sommigen besloten en probeerden niet alleen het doopartikel, dat schandelijk was en niet minder ten koste van veel onschuldigen, te hervormen van

wege het misbruik door de Roomse kerk, maar ook verschillende andere artikelen die, louter bijgeloof, door hen volgens de mening door de mensen moesten worden onderhouden.. Ze waren vastbesloten om het goede te behouden en het kwaad af te schaffen.

Onder degenen die op die tijd de reformatie ervan ondernamen, wordt vooral Paul Craus genoemd, die zich ook verzette tegen de auriculaire belijdenis, de aanroeping van de heiligen, het afgodische sacrament, enz. Hiervoor werd hij veroordeeld als een ketter; maar hoe hij uiteindelijk is geëindigd, zal op de juiste tijd en plaats worden getoond. Vergelijk het beschrijving in het vijftiende boek *van den Ondergang, p.* 796, kol. 1, met *Tine. Cal., Fol.* 368, *Georg. Pac. col. Herm. Mod., Fol.* 274.

OPMERKING - Of deze Paul Craus volledig verlicht was in alle andere artikelen met betrekking tot de aanbidding van God, kunnen we niet absoluut bewijzen; evenals wij daarentegen niets hebben gevonden dat ertoe kan leiden zijn geloof te laten varen; hoewel we te goeder trouw hebben gezocht naar datgene dat hem kwalijk zou zijn; evenals voor dat wat hem acceptabel zou maken; vandaar dat we het goed achten om hem ook een plaats te geven tussen de goede belijders van de evangelische waarheid.

AD 1455. - Rond deze tijd waren er veel Waldenzen (ten onrechte Wandoisen genoemd) in Duitsland, in het bisdom Reichstadt, van wier orthodoxe belijdenis een verslag werd gegeven voor het jaar 1170. Zij hadden onder hen twaalf predikers, of leraren, van hun godsdienst, die, elk in zijn district, in het geheim uitging vanwege de zware vervolging, om te prediken. P.I. Twisck, *Chron., Pag.* 829, kol. 2, van *Henr. Boxh., Fol.* 27.

NOTITIE. A. *D.* 1460.- Op die tijd bestrafte Roderic Simotensus streng de menselijke instellingen en misbruiken van de papisten, zoals excommunicatie, vasten, feesten, auriculaire belijdenis en de mis, zoals blijkt uit zijn boek getiteld: *The Mirror* of *Hunan Life. Chron. Zie ook: Van den Ondergang, p. 835, kol. 1.*

Nogmaals, hetzelfde jaar als hierboven; Nicholas Siculus zei in deze tijd dat een gelovige persoon die terecht de Heilige Schrift toevoegt meer moet worden geloofd dan de paus, en een hele raad die de Heilige Schrift verwerpt. Hij zei verder, dat een concilie err.; Ja, kan zijn dat sommige van de pausen leefden alsof ze niet geloofden dat er na dit leven een opstanding van het vlees zou zijn. Zie de hiervoor genoemde kroniek, op de aangegeven plaats, ontleend aan *Joh. Munst., Fol. 190.*

Ook datzelfde jaar, Dionysius Rickel, een geleerd man, zei dat in de Oorspronkelijke kerk het Avondmaal werd gegeven aan gelovigen in beide vormen, dat wil zeggen, met brood en wijn; waarop de Roomse kerk in deze tijd tegenstrijdig handelde. Vergelijk de auteur die het eerst met *Joh. Fabr., Fol. 164.*

AD 1465. - Nicholas Casanus viel nu de paus heftig aan met het Woord van God; hij noemde hem Antichrist, verwierp menselijke instituten, enz. in zijn boek over de Vrede van het Geloof, vergeleken met *P.I. Twisck, Chron. pagina* 841, kol. 1.

AD 1467.- Anthony Rosellus, een Italiaanse arts, schrijft dat de paus niet als de Heer van de wereld moet worden beschouwd; dat hij de keizer niet kan of moet bevelen; dat

hij het seculiere zwaard niet mag of mag hanteren. P.I. Twis*ck, Chron. pagina* 845, *van Joh. Munst., Fol.* 295.

AD 1470.- Op die tijd werd een boek uitgegeven, getiteld *Spiegel des heiligen kercken-Regements,* zonder de Naam van de auteur, waarin met name de bedelmonniken en de paus werden gecensureerd. De auteur brengt Anthony de Kluizenaar erbij en zegt dat de monniken zijn vertrokken van het Woord van God en, van hypocrisie, allerlei menselijke instituties hebben geadopteerd. *Catal. Test. herit., fol.* 884, vergeleken met P. 1. *Twisck, pagina* 847, kol. 2.

AD 1471. - Op die tijd, zegt een geacht auteur, waren er niet veel Waldenzen in Bohemen, vanwege de gewelddadige vervolging; maar in Oostenrijk waren er nog steeds sommigen, die ook grotendeels waren verstrooid, door de wreedheid van de martelingen en de terreur van de vervolging.

Maar hoe zij daarna werden verenigd, zoals wordt beweerd, door een Peter Textor, of (zoals Mellinus uitlegt), Peter de Wever, in de stad Landskroon, in Bohemen, met de Moravische en Boheemse broeders*; zodat zij vervolgens geen gescheiden kerkvergaderingen hielden,* behalve alleen met de Boheemse en Moravische broeders, wordt beschreven door Mellinus in het tweede boek van de *Vervolging, fol.* 592, kol. 4, en fol. 593, kol. 1.

> OPMERKING - De Boheemse broeders moeten hier niet worden begrepen als de Hussieten, aan wie ook de Naam van Boheemse broeders werd gegeven; tenzij er gezegd wordt dat de Waldenzen van hen gescheiden waren.

Maar dat ondanks deze mening over Mellinus, veel Waldenzen nog steeds verspreid en vervolgd werden in Duitsland en Frankrijk, evenals elders, die, onveranderd in geloof en aanbidding, standvastig trachtten hun Heiland te dienen volgens de heerschappij van Christus en Zijn heilige apostelen, verschijnt van verschillende andere auteurs. Ja, Mellinus, schrijft, alsof hij zichzelf vergeten was, schrijft dat in 1475 AD, in het bisdom Eichstaedt, in Duitsland, een groot aantal Christenen werd ontdekt en aangehouden, die de leer van de Waldenzen beleden. *Tweede boek, fol.*590, kol. 4.

Ja, dat zelfs de negenenzestig jaar daarna, namelijk AD 1544, de Waldenzen van Merindol en Cabriere een geloofsbelijdenis aflegden, in Parijs in het parlement, aan de Koning van Frankrijk, ter verdediging van hun onschuld. Hetzelfde boek, fol. 446, kol. 1, 2, etc. Bovendien, dat de belijdenis niet pleit tegen, maar goed overeenkomt met, dat van de Doopsgezinden, kan op dezelfde plaats worden gevonden.

NOTITIE. AD 1472.- J. Guitode berispte nu de pauselijke hoogmoed en afgoderij; het opjagen van pelgrims naar afbeeldingen en wonderen, uitgevonden door hebzucht. Hij zei onverbloemd dat ze ondeugden waren: leden, niet van Christus, maar van Antichrist; ja, dat zij bezeten waren door de aanmatiging en trots van Lucifer. *Kron. van den Ondergang, pagina* 852, *uit. Catal. Test. Verit.,* 883.

AD 1481. - Er wordt gezegd dat koning Matthias in dit jaar, bij het vragen van sommige kwaadwillende personen, een decreet tegen de Moraviërs of de Moravische

broeders uitvaardigde. Groot boek van *Christelijke martelaren, fol.* 597, kol. 2, *van Joach Camer. Narr. Hist. Boh., Pagina* 118.

Deze Mehrenlanders of Moravische broeders worden door Jacob Mehrning *Oude Waldenzen* genoemd, die ook laten zien dat verschillende uitmuntende en geleerde mannen gerekend onder de Doopsgezinden van hen zijn uitgegaan. Zijn woorden zijn: "Uit deze Boheemse en Moravische oude Waldenzen volgden daarna een aantal uitmuntende mannen, zoals, onder andere, **Hans Koch en Leonhard Meister,** *die beiden werden gedood in augustus 1528 in Augsburg*. Ook de zeer geleerde Michael Sattler, die zijn gemeente diende, AD 1527, op Horb, in Duitsland.Ook, Leonhard Keyser, die in 1529 in Beieren werd vermoord, aan wie, in de gevangenis, Dr.Luther troostbrieven stuurde, hoewel hij (Keyser) was het niet eens met Luther met betrekking tot de kinderdoop. *Bapt. Hist., Zd deel, pagina* 748.

CONCLUSIE TOT DE VIJFTIENDE EEUW

A. D. 1500

Het lijkt dus duidelijk dat de oude ware Waldenzen bestonden en hun aanbidding niet alleen gedurende de vijftiende eeuw, maar ook lang daarna uitoefenden, zoals te zien is in het vervolg van onze uiteenzetting. Maar dat het aantal getuigen dat we van de Waldenzen hebben beschreven, in deze eeuw niet erg groot is geweest, niet wij, maar de vijanden van de waarheid zijn de oorzaak geweest, die de geschriften van deze mensen uit de wereld hebben geschrapt.

Dit verklaart de schrijver van de Doopgeschiedenis, wanneer hij zegt: col. 749 tot p. 750:

1. "Dat er zo weinig openbare getuigenissen bestaan, van de trouwe oude Waldenzen, in deze vijftiende eeuw, dat wil zeggen, tussen de jaren 1400 en 1500 is de oorzaak van hun vijanden en tegenstanders, die, door strategie en geweld, net zoveel zoals zij konden, hun geschriften en belijdenissen onderdrukten.

2. "Bovendien werden de Waldenzen altijd en overal wreedig vervolgd door hun tegenstanders, zonder een hoorzitting, wat hen verhinderde om iets goeds aan het licht te brengen.

3. "Het drukken kwam pas in de vijftiende eeuw in gebruik en werd in het begin niet gewoon zoals het nu is, ja lange tijd; vandaar dat de Waldenzen en hun opvolgers er geen gebruik van konden maken.

4. "Bovendien was het niet zo onmisbaar noodzakelijk, omdat hun bekentenissen met betrekking tot het ware gebruik en misbruik van de doop voldoende tot hun recht en tot licht kwamen door hun martelaren. En door de inquisitie en onderzoeken; die hun vijanden en moordenaars zelf moesten kopiëren in hun kronieken en chronologieën, waarvan veel al is aangevoerd. Van Catal. Test. Herit. Flacc.

5. "Bovendien heeft God temidden van Zijn vijanden op wonderlijke wijze te allen tijde, in de tekst van het Nieuwe Testament, de juiste en ware doopverordening van

Jezus Christus (dat is de doop in het geloof) bewaard, en ook veel de Christelijke doop van volwassenen, waaraan zij gehoorzaam onderwierpen, en lijdden met geduld alles wat hen in deze verdrukking overkwam.

6. "Tenslotte moesten de oude schrijvers door de eeuwen heen vanaf de tijd van Christus tot nu, ja, de leraren van de Roomse kerk zelf, getuigen van de waarheid, in hun boeken, en om te bekennen, door wie de kinderdoop en alle andere misbruiken van de Doop zijn binnengebracht en willekeurig opgelegd aan de kerk; En ook door wie dit overal is tegengegaan, zoals tot nu toe is aangetoond, daarom is het niet rendabel noch noodzakelijk om er veel over te schrijven, omdat het dient om geen reden, de waarheid wordt ook door de vijand geprezen.

Dit is voldoende voor het getuigenis van hen die de doop en andere artikelen begrepen, onderwezen en in praktijk brachten, in de vijftiende eeuw, volgens de regels van de Doopsgevinden van deze tijd.

Daarom zullen we deze kwestie verlaten en zien welke personen in die tijden standvastig hebben getuigd met hun bloed en dood voor deze belijdenis.

EEN BESCHRIJVING VAN DE MARTELAREN IN DE VIJFTIENDE EEUW. 1400-1500

INHOUD VAN DE MARTELAREN IN DE VIJFTIENDE EEUW

Het begin behandelt de grote nood in deze tijd; enige definitieve informatie gegeven, over enkele landen waar de ellende de grootste was, zoals met betrekking tot Engeland, Frankrijk, Duitsland, Vlaanderen, enz.

Het eerste jaar van deze eeuw begint met een bloedig decreet dat in Engeland is gepubliceerd tegen de belijders van het heilige Evangelie; als gevolg waarvan veel onschuldig bloed wordt vergoten.

William Swinderby wordt ter dood gebracht door vuur, vanwege het geloof, in de stad Londen, na 1401; volgens verschillende schrijvers wordt sommigen zijn geloof en dood beschreven.

In een notitie, voor het jaar 1405, wordt melding gemaakt van het geloof van John Wenschelberg, tegen een bepaalde bloedrode papitische gastheer en de valse mirakels van de Romanisten.

William Thorpe, die zijn geloof belijdt tegen de eed en andere artikelen van de Roomse kerk, wordt ter dood gebracht door geweld en vuur, in Saltevoden, AD 1407. en jaren erna, AD 1417, Catharine van Thou, Lorraine, die naar Montpellier komt, in Frankrijk, en daar haar leven, door vuur, aanbiedt aan God, door het geloof.

Een groot aantal Christenen noemde Waldenzen, ook gewillig, voor het geloof, hun lichamen geven om te worden verbrand, in de Vlaamse landen, na 1421.

In een notitie, als tussen haakje, wordt de vloed van Dort geïntroduceerd, samen met de vernietiging van tweeënzeventig dorpen die in dat jaar werden overstroomd; ook, met betrekking tot Henry Gruenfelder, Peter Torea, Jerome Savonarola, die in de jaren 1423, 1425 en 1427 tegen de dwalingen van de paus en de Roomse kerk was.

William White, vader Abraham van Cholchester, en John Waddon, vreselijk ter dood gebracht door vuur, voor hun ware geloof, in Norwich in Engeland, AD 1428.

Dan volgt Margaret Backster, die vanwege haar orthodoxe geloof tegen beelden, het Avondmaal, de eed, etc., in de gevangenis of anderszins wordt gedood, na Christus in 1430.

In een notitie, voor de jaren 1431, 1436, 1439 en 1450, wordt vermeld hoe Paul Crau, Thomas Rhedonensis, Augustinus de Roma, Alanus Chartetius en anderen, de Roomse kerk tegenstonden met geestelijke wapens; en wat er met hen gebeurde in dit beschrijving.

Heel veel Christenen die Waldenzen worden genoemd, worden ter dood gebracht voor het geloof, in Eichstaedt, in Duitsland, na 1455. Dan volgt een notitie over Laurence de Valla, John de Wesalia, George Morgenstern, Stephen Brulifer, enz., Die in de jaren 1465, 1470 en 1471 hun geloof handhaafden in verzet tegen het Romeinse Babylon; en wat ze moesten lijden volgens deze beschrijving.

De laatste Waldense martelaar in deze eeuw is Stefanus, een ouderling van hun kerk, die zijn leven verliest voor het geloof, door gloeiend hete kolen, in Wenen, in Oostenrijk.

Een strenge inquisitie, ingesteld door de Spanjaarden tegen de gelovigen en iedereen die tegen de Roomse kerk was, wordt voor het jaar 1492 indirect getoond.

In een notitie, voor de jaren 1494, 1498 en 1499, wordt melding gemaakt van John Bougton, Jerome Savonarola, Paul Scriptor, enz., Die tegen de Roomse kerk verklaarden; en wat er met hen gebeurd is, wordt beschreven.

Hiermee sluiten we ons verslag van de martelaren in de vijftiende eeuw af.

De tijden in deze eeuw zijn schrijnend. De plaatsen van de wereld, hoewel zeer groot, zijn niettemin zeer klein en smal voor de vromen. De heilige belijders van Jezus, die volgens het Evangelie willen leven, vinden nergens rust. Het lijkt erop dat de aarde, die eigenlijk een verblijfplaats voor het goede zou moeten zijn, alleen bezeten is door de bozen. Is het niet een kwestie van verbazing, en niet minder betreurenswaard: **Engeland,** waarvan vanouds werd verondersteld dat het zijn naam ontleende aan de goede engelen van de hemel, blijkt nu een poel van helse en boze geesten te zijn; want de heiligen van God worden daar wreed ter dood gebracht; waarop Smithfield, in Londen, de moorddadige gevangenis in Saltwoden, en de plaats van executie in Norwich, een getuigenis kunnen geven.

Frankrijk, dat vroeger een vrij en openhartig land werd genoemd, ja, een koninkrijk van vrijheden, is nu zomin vrij van vrijheid voor het geweten van de ware gelovigen, dat daar een schaars hoekje wordt gevonden, waar ze hun geloof of praktijk kunnen belijden hun aanbidding. In Montpellier worden ze haastig naar de plaats van executie gebracht en op andere plaatsen worden ze eveneens ellendig ter dood gebracht.

Duitsland wordt bezet door niet-Duitsers, dat wil zeggen door onwetende en onredelijke mannen, die er niet naar streven de wil van God te weerstaan, en hun handen in het bloed van Gods heiligen te storten. In Eichstaedt worden ze vermoord; in Wenen, in Oostenrijk, worden ze verbrand.

Vlaanderen, dit mooiste en aangename land, waarop, van oudsher, de genadige zegen van de Heere neerkwam als een verfrissende regen en ochtenddauw, is volkomen ondankbaar voor de Heere, en erkent geen van de voordelen die genoten worden; maar daar is God aangeraakt in Zijn oogappel. O vreselijke zaak, de vrome getuigen van God worden levend in de vurige vlammen geplaatst.

Het wordt tijd dat we een begin maken met een verklaring van deze kwestie, zodat sommigen niet zouden twijfelen aan wat we hebben gezegd.

EEN BLOEDIG BESLUIT IN ENGELAND TEGEN HET EVANGELIE **1401**

Tirannen vinden over het algemeen een reden voor hun tirannie, in de bevelen die zij van hun superieuren in gezag hebben ontvangen; dit is voor hen een wijde mantel, die veel kwaad kan bedekken. Ondertussen ventileren ze hun woede, ja, verheugen zich

over hun goddeloosheid, terwijl de onnozele en onschuldige mensen moeten lijden. Welnu, als dit alleen met de wereldsen zou gebeuren, wat zou het uitmaken, wetende dat zij wereldsgezind zijn; maar zelfs de zogenaamde geestelijken of geestelijken, die worden gecrediteerd met alles wat goed is, zijn schuldig in deze zaak. Dit alles wordt kort weergegeven, in het begin van het vijftiende boek van de *Chronijk van den Ondergang der Tyrannen,* met deze woorden: "In het jaar 1401 werd een decreet uitgevaardigd in Engeland, tegen de belijders van het Evangelie, of degenen die hen gaven en hulp verleenden of hun gunst toonden, waardoor veel onschuldig bloed werd vergoten door de kerkelijke prelaten, priesters en monniken van anti-Christ. *Zie hierboven genoemde kroniek, pagina 753, kolom 1, van Hist. Adrian., Fol. 85, Henr.Boxh., Fol. 27.*

WILLIAM SWINDERBY, VERBRAND IN LONDEN, IN ENGELAND, **AD 1401**

In het jaar *1389* gebeurde het zoals oude kronieken aantonen, dat ene William Swinderby, een priester van het bisdom Lincoln, werd beschuldigd van bepaalde meningen, en voor de bisschop van Lincoln gebracht, die hem over bepaalde artikelen in de kerk in Lincoln geëxamineerd, volgens de manier of de volgorde van de pauselijke wetten, overeenkomend met hun gebruikelijke ceremonies.

Zijn aanklagers waren de monniken, broeder Roger Frisby, een franciscaan; broeder John Hincely, een Augustmiër, en Thomas Blaxton, een Dominicaanse; wie hij in al hun beschuldigingen weerlegde, aantonend dat de elf artikelen die zij tegen hem opstelden en die zij beweerden te hebben onttrokken aan zijn preken, totaal onjuist waren, of althans vermengd met veel onwaarheid. Maar bovengenoemde monniken, niet tevreden met zijn ontkenning en verklaring, weerspraken hem zo heftig met hun getuigenverklaringen, dat zij verklaarden hem te hebben veroordeeld voor de artikelen waarmee zij hem hadden belast. Ze brachten, volgens de Engelse gewoonte, de droge takken van de stad mee naar de stad om hem te verbranden, en wilden hem niet vrijlaten voordat hij had beloofd, of, uit vrees voor de dood, hen zeker verzekerde dat hij niet zou vasthouden, onderwijzen, of deze artikelen niet meer prediken, noch stiekem noch openlijk, op straffe van het oplopen van dezelfde straf. Bovendien stelden zij een vorm op, die hij uit het hoofd moest herhalen, bij wijze van herroeping: waartoe zij hem met ernstige dreigementen dwongen. *John Fox, Mart. Angl., Ex Registro Hereford.*

Maar daarna hield de voornoemde William Swinderby niet op met het prediken van zijn geloof, zodat hij, op bevel van koning Richard II, in het vijftiende jaar van zijn regering werd gearresteerd, samenvallend met het jaar *1392,* en in opdracht van John Bisschop van Hereford nauw ingesloten, die deze opdracht van de koning had ontvangen. Ondertussen werd hij onderzocht in het geloof, en het bleek dat hij verschillende artikelen onderwees die tegen de Roomse kerk pleitten; maar welke of welke artikelen dit waren, wordt niet duidelijk uitgedrukt door de schrijvers; toch kan het worden afgeleid uit de bekentenis van één Walter Brute, die, wat betreft geloof, wordt vergeleken met William Swinderby, door Abraham Mellinus en anderen; ja, zij verklaren dat Walter Brute kampioen en verdediger was van de artikelen van William Swinderby, die onder meer dit artikel hielden: "Dat het voor Christenen niet wettelijk is om telkens bij de Schepper te zweren, of bij Zijn schepselen."

Met betrekking tot de heilige doop deed hij deze belijdenis: "Hij (Christus) werd begraven opdat wij allen, door de doop, met Hem begraven zouden worden in Zijn dood; en dat, na gestorven te zijn aan de zonde (let op, dit is niet het werk van kinderen), we moeten leven voor gerechtigheid." Wat betreft zijn opvattingen met betrekking tot alle andere artikelen, we hebben ze heel Bijbels, heilzaam en goed gevonden. Zie met betrekking hiertoe, *John Fox Angl., Blz.* 440.

Het is zeker waar dat de geloofsartikelen van William Swinderby helder schenen door hun uitstraling van de Goddelijke waarheid, dat de kinderen van de duisternis (de Romanisten) hen niet konden dragen, zodat ze uiteindelijk, na een lange en ernstige opsluiting, zijn rechtszaak beëindigden, het uitspreken van een doodvonnis, namelijk; dat hij zou worden geëxecuteerd met vuur, dat wil zeggen, levend verbrand, als een ketter, in Smithfield, Londen. Dit wordt gezegd, werd gedaan met hem, twaalf jaar na zijn eerste gevangenschap. Met betrekking tot de dood van deze vrome man, geeft een zekere auteur het volgende verslag van John Fox: "Nadat hij deze opdracht en volledige macht van de koning, tegen William Swinderby, had ontvangen, deed de bisschop ongetwijfeld zijn uiterste best om zijn arrestatie onverwijld te verkrijgen. Doch de koning ging niet onmiddellijk over tot de executie van de dood tegen hem, maar behield hem lange tijd in de gevangenis. Eind AD 1401 werd hij levend verbrand in Smithfield, in Londen." Tweede boek van de *Hist. van de vervolgingen, fol.* 505, col. 2, van *John Fox, Hist. Angl., Pagina* 438, ook *pagina* 436.

Nogmaals, *A. Mellinus, pagina* 515, col. 4, "Baleus stemt hiermee ook in, zeggend dat William Swinderby na zijn herroeping werd versterkt in de belijdenis van de Goddelijke waarheid, en dat hij uiteindelijk, AD 1401, levend werd verbrand, in de ogen van een groot aantal mensen, in Smithfield, in Londen." *Bal. Cent. 6, Script. Britt., In Append. ad Jo. 1, Horesb., Blz.* 493.

NOTITIE. AD 1405, John Wenschelberg schreef nu tegen het bijgeloof in het pausdom, en ook tegen het bedrog dat de priesters hadden bedreven. Hij vertelde onder meer over een Boheemse priester, die de gastheer van het sacrament (van het altaar) met zijn eigen bloed had ingekleurd en het volk had overgehaald, dat het bloed uit zichzelf zich had gemengd met het brood." "Dit zijn zei hij, de leugenachtige tekenen en valse wonderen van de Antichrist." Maar wat hem in dit opzicht overkwam, van de papisten, hebben we niet gevonden in de oude schrijvers. Vergelijk *Joh. Munst., Fol.* 181, met *Chron. van den Ondergang, pagina* 758, col. 1.

WILLIAM THORPE VERBRAND OP SALTWODEN, IN ENGELAND, **AD 1407**

Nu, toen de gruwel der verwoesting, door de papisten, zich steeds meer begon te verheffen boven het ware geloof, gebeurde het, rond AD 1397, dat een godvrezende vrome man, genaamd William Thorpe, voorheen een priester, zwaar Weerd verdrukt voor de waarheid van het Evangelie, in het bijzonder voor zijn gelovig protest tegen het sacrament van het altaar, beeldaanbidding, bedevaarten, de macht van de priesters, het vloeken van eden, enz. Van deze artikelen van zijn beschuldiging, vooral die van zijn geloof tegen het vloeken van eden, en wat er door tegenstanders tegen wordt gezegd, hebben we al een verklaring gegeven in de presentatie van zijn geloof.

Niettegenstaande het feit dat hij reeds gevangen zat, op de voorspraak van enkele goedopgelegde personen, en door het feit dat de aartsbisschop van Canterbury, die hem had gearresteerd, in ongenade was gevallen met de koning, werd hij vrijgelaten na de eerste vervolging. Maar omdat deze vrome getuigenis van God niet ophield te prediken tegen de Roomse kerk, in het bijzonder tegen het vloeken van eden (zoals verschillende oude schrijvers opmerkten), werd hij uiteindelijk rond 1407 in Salopia aangehouden, van daar naar Canterbury gebracht, en uiteindelijk gevangen in het kasteel van Saltwoden; waar de aartsbisschop en de prelaten hem heel erg lastigvallen, om hem van zijn geloof af te trekken.

In de tussentijd, drongen een aantal wanordelijke personen in de gevangenis, sommigen eisten dat hij onmiddellijk zou worden verbrand; anderen, dat hij onmiddellijk in de zee zou worden geworpen, die dichtbij was en zo te verdrinken. In dit vreselijke oproer, viel een priester uit hun midden op zijn knieën voor de aartsbisschop, smeekte hem, dat hij zijn uiterste best zou doen voor deze William Thorpe, om hem te bekeren, door het lezen van zijn metten of ochtendgebeden, die hij zou moeten uitvoeren; en zei: "Ik waag het te beloven dat hij na drie dagen zo opmerkelijk zal veranderen, dat hij niet zal weigeren om iets voor de aartsbisschop te doen."

Maar de aartsbisschop, vol van toorn, woedde verder met onverminderde kracht, bedreigde de martelaar, dat hij ervoor zou zorgen, dat hij zijn verdiensten zou krijgen. Daarop werd deze vrome getuigenis van Jezus, toen hij weigerde af te vallen, zeer wreed mishandeld in de gevangenis, in het kasteel van Saltwoden. Sommigen beweren dat hij kort na dat strenge onderzoek werd verbrand, in de maand augustus van dat jaar *1407.* Zie *Vignier, AD 1407,* uit Guil. *Tindal;* maar Baleus is van de vorige mening. *Cent. 7, Script. Britt., Cap. 42, in* Guil. *Thorp., Pagina 538.*

Dat dit alles hem overkwam, omdat hij, naast het protest tegen het Roomnse bijgeloof, ook vasthield, dat mensen helemaal niet vloeken, zoals is gezegd, en wordt bevestigd door *F.H.H., van den Loop der Werelt, pagina 99.* Ook P.I. *Twisck, Chron.,* blz. 758.

NOTITIE. *AD 1410.* Op die tijd werd een handelaar veroordeeld als een ketter door de (Roomse) bisschoppen, en afgeleverd aan de seculiere rechter; omdat hij geloofde en zei dat het brood in het Heilig Avondmaal werd gegeven ter herinnering; daarmee de transsubstantiatie ontkennend, of de essentiële verandering van het brood in het lichaam van Christus. Hiervoor moest hij de langzame en verschrikkelijke dood door vuur lijden. *Fasc. Temp., Fol. 118. Hist. van de Mart. Adri., Fol. 52,* met P.I. T*wisck's Chron., Pagina 763.*

KATHARIJN VAN THOU, IN LOTHARINGEN, VERBRAND TE MONTPELLIER, IN FRANKRIJK, **1417**

Op 2 oktober, rond twee uur in de middag, gebeurde het in Montpellier, in Frankrijk, dat een zeker doodvonnis werd uitgesproken en dezelfde dag werd voltrokken op een oprechte en godvrezende vrouw van Thou, in Lotharingen, genaamd Catharine Saube, die, meer dan haar eigen leven, de Heere, haar Heiland liefhad, standvastig vocht door de dood, en zich een weg baande door de enge poort naar de ruime herenhuizen des

hemels, vlees en bloed achterliet op de paal, in de brandende vlammen, op de plaats van executie, in Montpellier.
De geschiedenis van Catharine Saube is, zoals oude schrijvers getuigen, getrouw ontleend aan het stadsboek van Montpellier, gewoonlijk *Talamus* genaamd; welk woord, denkt Chassanion, is gecorrumpeerd door van de ene taal in de andere taal over te gaan; en dat door de Joden, die in die tijd in grote aantallen in Frankrijk woonden, vooral in Montpellier, en dat het *Talmoed* werd genoemd, welke onder de Hebreeërs of Joden een heel groot boek of rol betekent met veel en verschillende dingen. Vandaar dat het zeer gemakkelijk het geval kon zijn, dat de Fransen, naar de manier van de Joodse Marranen, die onder hen leefden, ten onrechte het woord Talmoed, Talamus, hebben genoemd, daarmee bedoeld het grote boek met de burgerlijke stand van de burgemeesters van Montpellier. Uit dit stadsboek werden de volgende akten getrouw vertaald, van de oude taal van Montpellier in de Franse taal, door een betrouwbaar persoon uit de Languedoc, en in het Engels als volgt gelezen: "Op de 15e november november 1416, nadat de mis was gelezen in de parochiekerk van St. Fermin, in Montpellier, kwam Catharine Saube, een inwoner van Thou, Lotharingen uit zichzelf naar die kerk. Ongeveer vijftien of zestien dagen eerder, hadden de voornoemde heren en burgemeesters besloten met allerlei soorten handelaars, samen met meer dan 1500 stedelingen, zowel mannen als vrouwen, kwamen naar de kerk te komen in deze algemene processie. Genoemde burgemeesters, als beschermheren, dat zijn vaders en beschermers van de kluizenaars, voerde de Catharijn als bruid uit naar het bovengenoemde klooster, waar ze haar lieten blijven, opgesloten in een cel, waarna ze allemaal samen naar huis terugkeerden." *Acta Gallica Ibid. In Martyrolog Gallico."*

Zie, dit zijn de identieke woorden van het uittreksel of de kopie uit het stadsboek; we laten de lezer beoordelen, wat haar reden was voor toelating tot het klooster. Zeker, sommigen veronderstelden niet zo slecht, die volgehouden hebben, dat ze in haar hart het begin van ware godsvrucht ervaarden uitgaande van een vurig geloof, ze werd gedreven door een heilig verlangen om aan de andere kluizenaars de ware kennis van Christus Jezus te openbaren; zichzelf voldoende begaafd vinden door de Heere om dit te doen. Dit is zeer waarschijnlijk; aangezien geloofwaardige getuigen hebben verklaard dat in het boek *Talamus* ook werd vermeld dat enige tijd na de dood van Catharina Saube het hele klooster waarin Catharine was opgesloten, samen met alle nonnen werd verbrand; ongetwijfeld vanwege hun religie. IDEM, IN HET VOLGEND JAAR werd er stelling genomen tegen de "verdoemelijke dwalingen'" van Catharina Staube. Deze luiden:

Dat de katholieke (of ware) kerk alleen bestaat uit mannen en vrouwen die het leven van de apostelen volgen en observeren. Nogmaals: "Dat het beter is om te sterven dan te boos zijn, of tegen God te zondigen. Nogmaals, "Dat zij de hostie of wafeltje, toegewijd door de priester, niet aanbad; omdat zij niet geloofde dat het lichaam van Christus daarin aanwezig was. Nogmaals: "Dat het niet nodig is om voor zichzelf te biechten aan de priester; omdat het voldoende is om zijn zonden aan God te belijden; en dat het evenzeer telt om zijn zonden te belijden aan een discrete, vrome leek, als aan elke kapelaan of priester. Nogmaals, "Dat er na dit leven geen vagevuur zal zijn."

Het stadsboek Talamus bevatte ook vier andere artikelen waarmee Catharine werd beschuldigd, althans wat zij beloofde; waaruit kan worden afgeleid dat zij niet alleen

vele pauselijke instellingen verwierp, maar ook deze ook de kinderdoop. Het uittreksel uit het voornoemde stadsboek, betreffende deze vier artikelen, leest letterlijk als volgt

1. "Dat er nooit een echte paus, kardinaal, bisschop of priester is geweest, na de verkiezing van de paus (of bisschop) is opgehouden te gebeuren door wonderen van geloof of waarheid.

2. "Die goddeloze priesters of aalmoezeniers kunnen noch het lichaam van Christus toewijzen, noch heiligen, hoewel zij de sacramentele woorden erover uitspreken.

3. "Dat de doop *die* door goddeloze priesters *wordt* bediend, niet ten dienste staat van de zaligheid.

4. "Kinderen *die sterven* na de doop, voordat zij geloof hebben, worden niet gered, want zij geloven niet, dan *door het* geloof van hun peetvaders, peettantes, ouders of vrienden."

Dit zijn de laatste vier artikelen gevonden in het stadsboek van Montpellier; waarvan het zeker duidelijk is, hoe zeer stoutmoedig, vurig en doordringend het geloof van deze vrouw was; zodat ze niet ophield met het aanvallen van zelfs de paus, de priesters en het bijgeloof dat door hen werd gepraktiseerd, en ze te overtuigen met Gods waarheid. Want, wanneer zij zegt, in het eerste artikel, dat "er nooit een echte paus is geweest", enz., Wat anders heeft zij aangegeven, dan dat er nooit een echte paus, kardinaal, bisschop of priester in de Roomse tijd is geweest? *D*e verkiezing van de paus werd nooit gedaan door wonderen van geloof of waarheid.

Ten tweede, als zij zegt: "Boze priesters of aalmoezeniers kunnen noch mogen het Lichaam van Christus consacreren," wat wil ze nog meer zeggen dan dat slechte priesters, die zelf niet heilig zijn, zich helemaal niet hoeven voorstellen *(wat* toch in het pausdom wordt gedacht), dat door een paar woorden te zeggen ze een stuk brood kunnen toewijden, ja, het in hun God en Verlosser kunnen veranderen? W*at, zoals Catharine* eerder had verklaard, zelfs niet door priesters van een oprecht leven kon worden gedaan; want daarom zou zij, zoals zij zei, de door de priester ingewijde wafeltje niet aanbidden, omdat zij niet geloofde dat het lichaam van Christus daarin aanwezig was.

Ten derde, als ze zegt dat "De Doop dat door goddeloze priesters wordt bediend," enz. Wat wijst dit anders op dan dat het schandelijke leven van de priesters de bediening zelf vernietigt, en dat zo weinig als de woorden *die zij* uitspreken over het ouweltje, neigen om het te wijden, net zo weinig neigt de doop door hen uitgeoefend tot redding?

Ten vierde, als zij zegt, dat "zuigelingen *die sterven* na de doop", enz., Wat is dit dan anders dan te zeggen dat de kinderdoop niet noodzakelijk is voor de zaligheid, ja, er op geen enkele manier naar toe leidt? Omdat zuigelingen zelf niet geloven, alleen hun peetvaders, dochters, ouders, vrienden in hun plaats; maar dat om te worden gered, men zelf moet geloven, en moet worden gedoopt op dit geloof, zoals de Heere zegt, Markus 16:16; want het geloof van een ander kan niemand in de wereld helpen, en kan daarom kinderen niet helpen tot zaligheid.

Nu; wanneer deze vrome heldin van God op geen enkele wijze zou afwijken van haar geloof, werd het vonnis van de dood ten slotte uitgesproken aan haar; en nadat ze naar de plaats van executie was geleid, werd ze in Montpellier in de middag van 2 oktober 1417 verbrand.

Met betrekking tot haar vonnis en dood bevat het stadsboek van Montpellier de volgende woorden, zoals vertaald uit het origineel in het Nederlands: "Na deze uitspraak tegen haar uitgesproken te hebben, de predikant van de inquisiteur, M. Raymond, haar in de handen van de gerechtsdeurwaarder, die provoost of strafrechter van de stad was, overhandigde, nodigde het volk hem ten zeerste uit, dat hij genadig met haar zou handelen. Maar hij executeerde het vonnis op dezelfde dag, waardoor zij werd gebracht naar de plaats van executie, en daar verbrand als een ketter, volgens de wet."

Dit zijn de woorden van het voornoemde *Talamus*, of stadsboek, dat ook deze verdere toevoeging bevat: "Dat de bisschop van Maguelonne, na het zingen van een gemeenschappelijke mis, ook een preek preekte voor de leden van de raad, betreffende Catharine Saube, tegen velen die zei dat het vonnis van de dood onterecht haar was overkomen, en bestrafte de verontwaardiging van degenen die tegen dit vonnis spraken, met zeer heftige en strenge woorden.'

Dit is in het kort het uittreksel betreffende het martelaarschap van deze godvrezende vrouw, waardoor vele onwetende, eenvoudige mensen in hun hart werden aangespoord om de waarheid een beetje dichterbij te onderzoeken, en om het licht van het Evangelie in het midden van deze donkere tijden te vatten, hetwelk God zegende, zoals hierna zal blijken. Zie ook het tweede boek van de *History of the Persecutions, fol.* 572, kol. 2- 4. Ook fol. 573, kol. 1. Ook *Hist. Mart.* door I.S., *editie* 1645, fol. 40.

EEN GROOT AANTAL WALDENZEN, VERBRAND IN VLAANDEREN, **AD 1421**

Nu, toen de kinderen van het licht, die de Leer van de Waldenzen beleden, midden in de duisternis van het pausdom, steeds meer hun handen ophieven in de Vlaamse landen, en met de kracht van het Woord, bestreden zij de dwalingen van de Roomse kerk, en in de eerste plaats pauselijk gezag, de mis, transsubstantiatie, bedevaarten, het aanroepen van heiligen, vagevuur, kinderdoop, het vloeken van eden, wraak jegens vijanden, enz., zoals we met betrekking tot het geloof van de Waldenzen hebben verklaard, in de verantwoording voor de elfde eeuw; de prins en de koning van de duisternis legden hun handen op de instrumenten van zijn satellieten en brachten de zaak uiteindelijk zover dat zovelen die op geen enkele manier, noch voor het leven, noch voor de dood afvallig werden, veroordeeld werden om levend verbrand te worden; wat ook met hen werd gedaan; en zo verdroegen zij het proces van hun geloof met grote standvastigheid, in het vuur, te Donau, in Vlaanderen, in het jaar 1421. Daarom zal de Overste van het geloof, Jezus Christus, hen voor eeuwig bekronen als vrome kampioenen, met de onverderfelijke kroon van eer.

Van het offer van deze vrienden wordt ook melding gemaakt in het tweede boek van de *Geschiedenis van de Vervolging, p. 577,* kol. 4, waar staat: In Donau, in Vlaanderen, na 1421, werd een groot aantal ontdekt, die de Leer van de Waldenzen beleden, van wie velen,

standvastig bleven, levend werden verbrand."Ook, *Vignier, Hist. Eccl., In het jaar* 1421, *ex Monstrelets.*

OPMERKING - Of die van Dordrecht, in Holland, ook schuldig waren aan het bloed van de heiligen, hebben wij niet kunnen achterhalen; niettemin, de Heere kastijdde hen in dit jaar, 1421, streng, zodat de stad door zware overstromingen een eiland werd, en beroofd van tweeënzeventig dorpen die rondom lagen, en allen verzwolgen werden in het water. Vandaar dat de volgende inscriptie is gevonden aan de buitenkant van de Spuipoort van de stad, boven de boog, in blauwe steen:

'Alle land en water dat u hier ziet, waren tweeënzeventig parochies, staat van de kronieken, opgeslokt door de weerstandloze kracht van het water; duizend vierhonderd eenenzeventig tegen de datum.'

Een dichter zegt*:* *'t land en de wateren die men hier ziet,*
Waren 72 parochies na kroniek's begedood.
Geïnundeerd door 't water krachtig,
In 't jaar 1421 waarachtig .

Deze gebeurtenis is zo algemeen bekend en is door zoveel auteurs beschreven, dat ik het onnodig acht om iets toe te voegen ter bevestiging. Een trieste zaak voor de plaats van onze geboorte.

NOTITIE. A. D. **1423.-** Op die tijd schrijft P.I. Twisck, Henry Gruenfelder werd verbrand voor de waarheid, in de stad van Regensburg in Duitsland; en kort daarna, in dezelfde stad, Henry Rathgeber. *Chron., P.* 787, col. 1, vergeleken met *Georg. Pac., Cap. 11.*

AD 1425. - Rond deze tijd werd Peter Torea geëxecuteerd in Speyer, (Spiers) in Duitsland en anderen in Romeinse landen; omdat ze de waarheid hebben beleden en zich verzetten tegen het Romeinse bijgeloof. Vergelijk de laatstgenoemde *Chron., P.* 788, col. 2, met *Georg. Pac., Cap. 11.*

AD 1427. - In deze tijd predikte Jerome Savonarola, uit Ferrara, in heel Italië dat de paus de Antichrist was; waarvoor hij in Florence werd verbrand. Hij schreef enkele overpeinzingen over de 51e en 80e psalmen, waarin hij de tirannie van de paus en zijn geestelijkheid terechtwijst, door te zeggen dat zij de wilde zwijnen en wilde dieren van het veld zijn, die, volgens de woorden van David, hebben verslonden en volkomen vernietigde de wijngaard van de Heere en ondermijnde de kerk van God geheel. In de laatstgenoemde *Chron., pag.* 762, col. 2, vergeleken met *Georg. Pac., Cap. 11.*

WILLIAM WHITE, VADER ABRAHAM VAN COLCHESTER, EN JOHN WADDON, VERBRAND TE NORWICH, IN ENGELAND, AD **1428**

Toen het licht van het Evangelie ook in Engeland met kracht begon uit te breken, zodat sommige mensen niet alleen geloofden en zich eraan hielden, maar ook de waarheid van Christus leerden en uitdroegen, bewezen de Roomsen, die zichzelf kinderen van duisternis toonden, hun oude natuur naar deze mensen toe, voor zover ze de koning van Engeland, toen slechts een kind van zes jaar, van deze kwestie op de hoogte brachten, met als doel er iets tegen te doen.

Zo gebeurde het in 1428 na Chr. dat deze kinder-koning, ingegeven door de vaders en hoofden van de Roomse kerk, onmiddellijk besloot om de aangestelde officieren te bevelen om deze personen en allen die van hun gezindheid waren te arresteren, opdat zij gestraft werden volgens de wetten van Engeland.

COPIE VAN DE BRIEF VAN KONING HENRY VI, AAN JOHN EXTOR, EN JACOLET GERMAINE, OM W. WHITE EN DE ZIJNEN TE VANGEN, **1428**

"Henry, door de genade van God, koning van Engeland en Frankrijk, Lord of Ireland, met zijn geliefde vrienden, John Extor, en Jacolet Germaine, gouverneurs van het kasteel in Cholchester, groet u. Het zij u bekend dat wij, volkomen vertrouwend op uw trouw en voorzichtigheid, u, samen en elk afzonderlijk, belasten om William White, priester en Thomas, aalmoezenier, voorheen in Settling, in het graafschap Norfolk en William Northampton, priester, te arresteren en alle anderen die verdacht worden van ketterij, wie ze ook mogen zijn, en waar ze ook te vinden zijn, in vrije steden of buiten; en om ze, zodra u ze hebt aangehouden, naar onze dichtstbijzijnde gajolen of gevangenissen te sturen, totdat we opdracht hebben gegeven voor hun vrijlating." En daarom gebieden wij u strikt om de bovengenoemde personen nauwlettend in de gaten te houden, onze agenten, en al onze andere trouwe officieren, door de inhoud van deze tegenwoordige (patentbrief), dat zij u, zowel samen als elk afzonderlijk, goede hulp verlenen en u helpen en adviseren om het voorgaande bevel uit te voeren, zoals het bestaat." Dit hebben we zelf doen maken dat onze brieven worden uitgevoerd en hebben ze ondertekend in Westminster, de zesde dag van juli, in het zesde jaar van onze regering, samenvallend met AD 1428." Zie *John Fox, Angl., Pag.* 607.

In oude archieven zien we dat John Extor, die een van deze commissarissen was, op grond van deze opdracht van de Koning kort daarna zes personen in Bungay, in het bisdom Norwich, arresteerde en ze overgaf aan William Day en William Rowe, agenten van de stad Bungay. Zij werden binnen tien dagen naar het kasteel van Norwich gebracht. "De namen van deze zes personen," schrijft John Fox, "waren vanwege de ouderdom van het schrijven bijna volledig vervaagd, zodat ze niet goed konden worden gelezen, behalve drie of vier." Maar wat verder met hen gebeurde, en wat voor lijden of de dood hen overkomen is, vinden we niet duidelijk uitgedrukt.

Ondertussen werden ook drie vooraanstaande en deugdzame mannen, namelijk William White, voorheen een priester, vader Abraham van Cholchester, en John Waddon, die na voorafgaand onderzoek de volgende artikelen beleden, aangehouden en naar Norwich gebracht

GELOOFSERKENNING VAN DEZE DRIE MARTELAREN

1. "Dat de kinderen van Christenen voldoende gedoopt zijn in het bloed van Christus en daarom niet met water gedoopt hoeven te worden.

2. "Dat er geen tienden gegeven moeten worden aan de herders van de Roomse kerk.

3. "Dat huwelijk bestaat op de juiste manier in de instemming of instemming van eenheid tussen man en vrouw (met afwijzing, zo lijkt het, van het bijgeloof dat de Roomsen gewoonlijk plegen in verband daarmee).

4. "Dat de Oorbiecht niet noodzakelijk is, en dat men niet moet gaan biechten bij de priesters, maar bij God alleen, omdat geen enkele priester de macht heeft om een zondaar zijn zonden te vergeven.

5. "Dat geen enkele priester macht heeft om het lichaam van Christus te maken, of om het te wijden in het sacrament van het altaar, maar dat nadat de woorden zijn uitgesproken, er nog steeds puur materieel brood overblijft, precies zoals het voorheen was.

6. "Dat elke Christengelovige een priester voor God is.

7. "Dat niemand op straf van verdoemenis gebonden is om Vasten of andere heilige dagen te observeren die door de Roomse kerk worden opgedragen.

8. "Dat de paus de Antichrist is, en zijn prelaten discipelen van de Antichrist, en dat de paus geen autoriteit heeft om te binden of los te laten op aarde.

9. "Dat het wettig is voor alle Christenen om lichamelijke werken uit te voeren op feestdagen, behalve zondige.

10. "Dat het voor priesters wettig is om te trouwen.

11. "Dat de excommunicaties en kerkelijke straffen die door de prelaten zijn afgekondigd, als niets moeten worden geacht.

12. "Dat het in particuiere gevallen niet geoorloofd is om te zweren.

(NB: dit artikel lijkt niet correct door de notaris te zijn opgenomen, want het schijnt dat deze mensen de eed niet alleen in bijzondere gevallen hebben verboden, maar in *elk* geval, aangezien de volgende martelaar, Margaret Backster, deze mannen trouwe predikers acht van het Woord van God, en belijdt zelf, dat men helemaal niet zou zweren, noch bij God, noch bij, enz.).

13. "Ge moet niet op bedevaarten gaan.

14. "Dat helemaal geen aanbidding geschonken mag worden aan beelden, het kruisbeeld, Onze- Lieve- Vrouw, of welke andere heilige of heiligen dan ook.

15. "Dat het heilige water dat door de priester in de kerk is toegewijd, niet heiliger of werkzamer is dan enig ander rivier- of bronwater, omdat de Heere alle wateren samen zegende na hun schepping.

16. "Dat de dood van Thomas Becket (aartsbisschop van Canterbury), noch verdienstelijk noch heilig was.

17. "Dat relikwieën bestaande uit beenderen van de doden niet mogen worden aangebeden, opgegraven, geplaatst op altaren in de kerk of ingesloten in kisten.

18. "Dat gebeden gedaan in elke plaats, even aanvaardbaar voor God zijn.

19. "Heiligen moeten niet worden aanbeden, maar alleen God.

20. "Dat klokken en bellen in de kerk, zijn ingesteld voor geen ander doel dan het vullen van de portemonnees van de priesters.

21. "Het is geen zonde om zich te verzetten tegen de geboden van de (Roomse) kerk.

22. "Dat de (ware) katholieke kerk alleen de gemeente is van de geliefde kinderen van God."

Dit zijn in het kort de belangrijkste artikelen die zij samen unaniem hebben gehandhaafd, en waarop zij ook de dood hebben geleden, in zoverre zij, na streng onderzoek en veelvuldige martelingen, die weigerden af te staan, werden veroordeeld om levend te worden verbrand; wat ook met hen gebeurde, namelijk, eerst met William White, in september 1428, in de stad Norwich, en vervolgens met vader Abraham en John Waddon, die, na hun zielen in de handen van God te hebben bevolen, een levend en heilig offer werden, aanvaardbaar voor God.

BESCHRIJVING VAN DE GEVANGENSCHAP EN DOOD VAN DEZE MARTELAREN

Met betrekking tot de gevangenneming en dood van William White, evenals van vader Abraham en John Waddon, vinden we het volgende verhaal in de geschriften van John Fox: "**William White**, die deze mensen onderweees in het licht van het Evangelie, in het graafschap Norfolk gedurende een tijdsbestek van ongeveer vier jaar, totdat hij, zoals reeds vermeld, werd aangehouden krachtens de bovengenoemde brief van de koning, en gebracht werd voor William, bisschop van Norwich, door wie hij op deze en andere artikelen werd veroordeeld en veroordeeld. Dezen, dertig in getal, werden levend verbrand in de stad Norwich, in de maand september, na Christus 1428, onder koning Hendrik VI, toen maar een kind van zes jaar." Op de brandstapel aangekomen en op het punt zijn mond te openen om de mensen hun aandacht op de waarheid te bevestigen, sloeg een dienaar van de bisschop hem op de mond, aldus dwingend hem om te zwijgen."

Aldus ontving deze Goddelijke man de kroon van het martelaarschap en eindigde dit tijdelijke leven, tot het grote verdriet van alle vrome Christenen in het graafschap Norfolk. Zijn voornoemde vrouw, Johanna, die volgens haar zwakke bekwaamheid in de voetsporen van haar man trad door de genoemde leer overal te verspreiden en velen in de waarheid van God versterkte, moest veel lijden om deze reden, in hetzelfde jaar en van dezelfde bisschop, zoals Thomas Walden zelf bekent, die naast anderen aanwezig was bij het onderzoek en de veroordeling van genoemde William White.

Rond dezelfde tijd werden ook de voornoemde vader Abraham van Cholchester en John Waddon, priester, verbrand vanwege dezelfde bovengenoemde artikelen.

Daarnaast werden **heel veel andere godvruchtige mannen** het meest wreed gedood. Tweede boek van de *Geschiedenis van de Vervolging, fol.* 582, kol. 4, en fol. 583, kol. 1, van *John Fox, in Actis Guil. Wit.* Ook van Bal., *In Guil. Wit, in de bijlage.*

In het vijftiende boek van de *Chronijck van den Ondergang, pagina* 788, staan de volgende woorden: "William Wicht, of William White, een geleerd, oprecht, eerlijk en welsprekend man, een priester in Engeland, verliet zijn bediening en publiceerde het Evangelie, door te schrijven, te prediken en te onderwijzen, zeggende: 'dat vergeving van zonden alleen van God de Almachtige moet worden verkregen, dat het ongehuwde leven van de paus en zijn geestelijkheid de zeer satanische staat was, en een ernstige gevangenschap van de Antichrist, en dat de met een kap bedekte, gestreepte en geschoren geestelijkheid de huursoldaten en dienaren van Lucifer waren."

Maar toen hij werd gearresteerd, deed hij afstand van zijn leer, AD …. Later echter werd hij opnieuw opgericht en vroom en sterker in de leer, en heeft zeer stoutmoedig geleden; en werd verbrand voor zijn belijdenis, in Norwich, in Engeland, na Christus 1428. Vergelijk dit met *Hist. Andr. Hondorf, fol.* 35. *Vincent.* Cal., *Fol.,* 134. *Georg.* Pac. *cap. 11.*

OPMERKING - Drie jaar voorafgaand aan de dood van deze martelaar, AD 1425, werd door de Roomsen een ellendige vervolging ingesteld tegen sommige rechtzinnige Christenen; waarover het volgende verslag werd uitgebracht, voor het jaar 1425: "Rond deze tijd werd Peter Torea geëxecuteerd in Speyer, (Spier) in Duitsland en vele anderen in de Romeinse landen, omdat ze de waarheid beleden of zich verzetten tegen het Romeinse bijgeloof." *Georg. Pac., Cap. 11,* vergeleken met P.I. T*wisck, Chron., Pagina* 788.

MARGARET BACKSTER, GEKERKERD EN VERBRAND IN ENGELAND, **AD 1430**

Volgens oude kronieken werd rond 1430 een godvrezende vrouw, Margaret Backster genaamd, in Engeland opgepakt vanwege de waarheid van het Evangelie van Christus; en aangezien zij niet afvallig is geworden, lijkt het erop dat zij gevangen zat tot de dood, of ter dood werd gebracht in de gevangenis; wat, hoewel het gedeeltelijk verborgen is gebleven voor de mensen, God zal manifesteren in die laatste, grote en verschrikkelijke dag; zodat degenen die heimelijk hebben geleden voor de Naam van Christus, dan openlijk worden beloond en gekroond, en zij die stiekem het bloed van de heiligen hebben vergoten, zullen verbannen worden met openlijke schaamte voor het aangezicht van God, om gepijnigd te worden, zoals zij hebben anderen gekweld, maar zonder ophouden, voor eeuwig en altijd. Openbaring 14:11."Dan zullen wij onderscheid zien tussen de rechtvaardigen en de goddelozen." Mal. 03:18; Wisheid 5: 1, 2; Mat. 5:46.

Margaret Backster, de vrouw van William Backster, werd beschuldigd door Johanna (de vrouw van Cleveland), van diverse artikelen, omdat ze haar verteld had dat ze helemaal niet zou zweren, noch bij God, noch bij O.L. Vrouw, noch bij enige heiligen of heiligen. Nogmaals: dat zij, de afvallige, op de vraag van Margaret Backster, wat zij elke dag in de kerk deed, antwoordde Johanna, dat zij voor het kruisbeeld knielde, vijf Paternosters herhaalde en zoveel Ave Maria's ter ere van O.L. Vrouw las. Waarop Margaret antwoordde: "Je doet erg verkeerd in knielen of bidden voor beelden die in de kerk staan, want God woont niet in zulke kerken, noch zal Hij neerdalen uit de hemel, en Hij zal u ook geen beloning meer geven voor zulke gebeden, dan een kaarsr

die onder de dekking van het doopvont wordt geplaatst, 's nachts licht kan geven aan degenen die in de kerk zijn.'

Nogmaals: zeide deposante, Johanna Cleveland, gevraagd door Margaret, wat zij geloofde met betrekking tot het sacrament van het altaar, zei, dat het sacrament van het altaar, de wijding, het ware lichaam van Christus is, in de vorm van brood. Waarop Margaret haar zei: "Uw geloof is ijdel, want als dit sacrament God en het ware lichaam van Christus zou zijn, zou er een ontelbaar aantal goden zijn, aangezien duizend priesters en meer elke dag duizend dergelijke goden maken, en eet ze dan."

Nogmaals: ze zei dat ze zeker wist dat de wraak van God snel zou komen op de bisschop van Norwich en anderen, die de dood hadden veroorzaakt van vader Abraham, William White en John Waddon, trouwe predikers van het woord van God, en van vele andere Godzalige mannen met hen. Ze verklaarde ook dat ze had gezien hoe een van die dienaren van Kajafas William White op de mond of lippen sloeg, toen hij op het punt stond om ter dood gebracht te worden, en de mensen wilde toespreken en hen voor de laatste keer vermaande; en dat hij (die dienaar) zijn mond stopte, zodat hij de wil van God helemaal niet kon verklaren. Van *John Fox, Hist. Angl.*

Vervolgens volgen nog verschillende andere artikelen, geloofd en bekend door haar, in oppositie tegen het geloof van de Roomse kerk, en strijdig tegen afbeeldingen, de macht van de priesters, het vasten van veertig dagen, bedevaarten, de bedelarij van de monniken, te talrijk om noemen.

Dit zijn dus de voornaamste en meest opmerkelijke dingen die John Fox uit de oude verslagen over Margaret Backster heeft gehaald; maar aangezien in de genoemde archieven niet werd gesproken over wat haar overkwam na deze beschuldigingen, of wat er van haar werd, wilde hij het niet beweren; het wordt echter verondersteld, zoals sommigen schrijven, dat ze haar in het geheim in de gevangenis doodden, of haar tot de dood opsluiten, omdat er geen melding wordt gemaakt van haar boetvaardigheid of afvalligheid. Tweede boek van de *Hist. van de vervolgingen, fol.* 583, van *Joh. Fox Angl., Pagina* 610.

NOTITIE. **A. D. 1431**, Paul Craus, in Schotland, werd aangehouden door bisschop Henry, omdat hij de oorbiecht verwierp, de aanroeping van de heiligen, het afgodische sacrament, enz. En omdat hij niet wilde afwijken van de belijdende waarheid, was hij uiteindelijk veroordeeld tot het vuur en werdverbrand op de dertigste juni van hetzelfde jaar. Vergelijk *Vinc. Cal., Fol.* 368. *Georg. Pac., Cap. 11. Herm. Mod., Fol.* 274, met de *Chron. van den Ond., pag.* 796; ook *A. Mell., fol.* 584, *kol. 1, ex Hist. Scoticae, lib. 17.*

AD 1436, vijf jaar later, ging één Thomas Rhedonensis, een Fransman, uit Christelijke ijver naar Rome, in de hoop daar de zuivere leer van Christus te prediken. Maar toen hij daar het tegenovergestelde vond en de grote gruwelen, huichelarij en pracht zag, kon hij niet nalaten de kardinalen en geestelijken te verwijten vanwege hun goddeloze leven, zeggende, dat zij bescheiden en deugdzaam zouden moeten leven zoals Christus en de apostelen. Hierdoor zette hij snel de jaloezie en woede van genoemde personen op hem, zodat hij voor paus Eugenius werd geleid, en daar in de gevangenis werd geworpen; waar hij zeer werd gekweld, ja, uiteindelijk, veroordeeld tot het vuur

en verbrand. Vergelijk de laatstgenoemde kroniek, *pagina 800,* kol. 2, met Vinc. *Cal., Fol. 145. Georg. Pac.,* Karper. 11.

AD 1439, er werd veroordeeld als een ketter, in het Concilie van Basel (waar het feest van de conceptie van Maria werd ingesteld en gevestigd), een zekere rechtschapen man, Augustine de Roma genaamd; maar wat er met hem gebeurde na de veroordeling door de raad, is niet genoemd door de schrijvers van wie we dit hebben aangehaald. Zie de auteurs die hierboven zijn geciteerd. Ook P.I. Twisck, Chron., pag. 808.

AD 1450, Alanus Chartetius schreef een boek met betrekking tot de vruchten die door de kerk werden geoogst uit het ongehuwde leven van de priesters; waarmee hij de misstanden in de Roomse kerk aaantoone. In hetzelfde jaar verzette Peter de Luna zich tegen de paus en de kerkelijke macht en schreef openlijk tegen hen, en werd daarom ook veroordeeld als een ketter. Van *Joh. Munst., Fol.* 182. Er waren ook in deze tijd veel geleerde mannen, die vagevuur, belijdenis, brieven van aflaat, de mis, waken, enz. veroordeelden; wat, naar het schijnt, hen veel ellende veroorzaakte aan het lichaam; maar aangezien wij de bijzonderheden met betrekking hiervan niet hebben gevonden, zullen wij hen voorbijgaan. Vergelijk het verhaal van *Fortalius Sidatus* met de laatstgenoemde kroniek, *pagina* 823, kol. 2, aan de voet en *pagina* 824, kol. 1, bovenaan.

ZEER VEEL WALDENZEN, GEDOOD TE EICHSTAEDT, IN DUITSLAND, **AD 1457**

Nadat de kerk van God in Duitsland gedurende een bepaalde periode vrede had gehad, zodat zij, naar het zich laat aanzien, begon te groeien, te bloeien en te groeien, staken de doornen van vervolging zich onmiddellijk boven haar op; aangezien in het jaar 1475, in het bijzonder in het bisdom Eichstaedt, door de afgunst van de Romanisten, haar samenkomsten werden verbroken, de gelovigen werden aangehouden, en allen die standvastig bleven, ter dood veroordeeld; die in grote aantallen, van liefde tot hun Verlosser, en vooral voor de redding van hun eigen ziel, hun lichamelijk leven hebben gegeven tot de dood, aldus verzegelende met hun bloed, de waarheid die zij bij de doop vóór vele getuigen hadden beleden; want de Heere zal hen hierna, als overwinnende overwinnaars, palmen in hun handen geven, kronen op hun hoofden leggen en een nieuw loflied in hun mond leggen.

Als we de offeranden van deze vrienden van God aantonnen, hebben we het niet correct kunnen vaststellen, namelijk of ze omkwamen door water, vuur of het zwaard; behalve dat ze ter dood werden gebracht voor de leer van de Waldenzen. Van hun lijden en dood wordt ook melding gemaakt in het tweede boek van de *Hist. van de vervolgingen, fol. 590, kol.* 4, van *Vignier Hist. Eccles., AD* 1457.

De bovengenoemde auteur, of zijn drukker, heeft een chronologische fout gemaakt, AD 1475 in plaats van AD 1457. Dan volgt: "AD …, is een groot aantal Christenen die de Leer van de Waldenzen belijden, ontdekt en opgepakt in de bisdom of in het rechtsgebied van Eichstaedt, in Duitsland, waarvan er velen werden gedood."

Dit jaar, 1457, stelt P.I. Twisck de datum van deze gebeurtenis vast, hoewel hij hun dood niet vermeldt, maar alleen van hun ernstige vervolging. *Chron., Pag.* 829, kol. 2, die de scène van hun vervolging Richstadt noemt, in plaats van Eichstaedt.

NOTITIE. **A. D. 1465**. Op die tijd, Laurence Valla, een man van grote geleerdheid, viel met kracht de macht en de suprematie van de paus aan; het beledigen van Zijn heil in de eeuwige verdiensten van Christus. Hij bestrafte de geloften en de wulpsheid van de monniken, en verklaarde publiekelijk dat de paus de maker was van alle oorlogen en onenigheden; evenals dat hij niet alleen wereldse, maar ook geestelijke goederen te koop had, ja zelfs de (zogenaamde) Heilige Geest. Vanwege dit werd hij in verbanning verdreven en woonde hij in Napels, waar hij stierf. *Kron. van den Ond., pag.* 841, col. 1, van *John Munst., Fol.* 192, *Georg. Pae., Pet. 11.*

AD 1470. - John de Wesalia (dat is, Johannes van Wesel) leerde nu in Worms, dat alle gelovigen gered worden door pure genade, door geloof in Jezus Christus; en dat de suprematie van de paus niet moet worden beschouwd. Hij verdedigde het huwelijk en de bedeling van het Avondmaal (het Sacrament genaamd) onder twee vormen, dat wil zeggen, met brood en wijn. Menselijke instellingen, zoals vasten, aflaatbrieven, feestdagen, bedevaarten, Laatste Oliesel, Vormsel, Oorbiecht en voldoening, heeft hij volkomen verworpen. Kortom, hij werd beschouwd als een ketter, en in het jaar 1479, veroordeeld en verbrand in Mentz. Vergelijk *Joh. Munst, fol.* 196. *Chron., Fra., Fol.* 91, met het verslag in de *Chron. van den Ond., pagina* 847, kol. 2. Anderen vermelden echter alleen het verbranden van zijn boeken. Zie *AM,* fol. 597; Dit kan de verstandige lezer gemakkelijk onderscheiden en, indien nodig, overeen brengen.

Nogmaals: hetzelfde jaar als hierboven. George Morgenstern schreef en onderwees in deze tijd tegen de dwalingen van het pausdom en de vele gewaden van de monniken. Hij zei dat de wereld vol monniken was, maar dat amper één op de honderd een beetje deugd kon vinden. Of de monniken en andere priesters dit voor een deel hebben ontvangen, we kunnen gemakkelijk oordelen, hoewel we niets hebben gelezen met betrekking tot zijn lijden. Vergelijk P.I. Twisck, *Chron., Pagina* 847, kol. 1, met *Catal. Test. Verit., fol.* 884.

STEPHAN, OUDSTE VAN DE WALDENZEN, VERBRAND TE WENEN, **AD 1471**

Omstreeks het jaar 1471 ontstond er een vreselijke vervolging in en rond Bohemen, tegen de oude, rechtzinnige Waldenzen wier belijdenis we niet nodig achten om opnieuw te vertellen. Deze vervolging werd opgewekt door Johanna, de weduwe van Koning George van Bohemen, die, niettegenstaande de dood van haar echtgenoot, de vorsten van het rijk ernstig smeekte, om overal niet alleen degenen die Boheemse Broeders werden genoemd, maar ook de oude Waldenzen uit te roeien. Om deze reden gingen velen naar Oostenrijk en verbleven er tijdelijk; maar omdat het eigen is aan de roos van de kerk van God om tussen de doornen te bloeien, gebeurde het dat ook daar geen vrijheid te vinden was; zodat de dienaren van de Antichrist, in de stad Wenen, in Oostenrijk, eerst en vooral de handen legden op Stefanus, een van de oudsten van hun kerk, behalve de ernstige vervolging over de gelovigen in het algemeen. Maar omdat deze vrome man, die een goede herder van de kudde van Christus was, zijn schapen geen aanstoot wilde geven, en niet wilde vluchten voor de wolf die hen dreigde te verscheuren, noch voor enige kwellingen zijn ambt of zijn geloof zou verzaken, werd

de doodstraf werd ten slotte over hem uitgesproken, namelijk dat hij met vuur moest worden geëxecuteerd, dat wil zeggen, levend verbrand. Deze zware bestraffing van de dood heeft hij standvastig doorstaan, nadat hij zijn ziel in de handen van God heeft opgedragen. Van deze held van Christus wordt ook melding gemaakt in het tweede boek van de *Hist. van de vervolgingen, fol*. 592, kol. 4, dus: "Er waren op die tijd niet veel Waldenzen in Bohemen vanwege de gewelddadige vervolging, maar in Oostenrijk leefden er nog steeds sommigen, die eveneens voor het grootste deel waren verspreid, vanwege de wreedheid van de martelingen, en de angst voor vervolging, nadat Stephanus, een van hun oudsten, levend verbrand was in Wenen, in Oostenrijk."

NOTE.- **A. D. 1471.** Stephen Brulifer, een theoloog of Godgeleerde, had volgehouden, dat de Roomse leer onjuist was, ja, een Leer van satan, die rechtvaardiging toeschrijft aan de werken en verdiensten van mensen (die de religie van de priesters waarnemen); en ook dat de kerk niet de macht heeft om nieuwe sacramenten in te stellen. Vanwege deze en soortgelijke Leer moest hij Parijs verlaten en naar Mentz komen, waar hij zou zijn overleden in het jaar 1490. Zie de hierboven geciteerde boeken; ook *John Munst., fol*. 199; ook de laatstgenoemde kroniek, p. 851, kol. 2.

AD 1474.- D.V.P. Groningensis liet op die tijd de duisternis van het pausdom zo duidelijk zien dat zijn vrienden hem *een licht van de wereld* noemden. Hoewel hij niets beters kon verwachten samen met zijn medebroeders dan vuur en het zwaard; toch stierf hij in vrede in het jaar 1490. P. *J. Twisck, Chron., p*. 855, eol. 2, vergeleken met *Joh. Munst., Tract., Fol*. 198.

ERNSTIGE INQUISITIE DOOR DE SPANJAARDE, TEGEN DE GEOVIGEN IN **1492**

Deze eeuw leek zich niet te kunnen sluiten zonder een vloek van inquisitie, die de Spanjaarden hadden uitgevonden, zoals vroeger door de Duitsers was gedaan. Het werd voor het eerst ingesteld tegen die van het Joodse, Mohammedaanse en Saraceense belijdenis waren, voor zover sommigen van hen, hetzij uit angst voor vervolging, of om een andere reden, het rooms- katholieke geloof met de mond hadden aanvaard, maar wier oprechtheid betwijfeld was. Maar daarna breidde het zich uit naar allen die de Roomse geboden niet perfect volgden; onder wie de dikwijls genoemde Waldenzen en Albigenzen geen van de minste waren, omdat zij niet alleen het Roomse geloof in geringe achting hielden, maar er ook op vrijwel elk punt direct tegenover stonden, behalve de twaalf algemene Geloofsartikelen.

Wat dit betreft, is er het volgende verslag: "Hun eerste (der Spanjaarden) decreet was, met betrekking tot de inquisitie, om alleen tegen de Joden, Saracenen en Mohammedanen te handelen; maar vervolgens werd aan de inquisiteurs veel grotere macht gegeven, om te proberen en iedereen te straffen die niet heeft geobserveerd, in elk afzonderlijk geval, de verordeningen van de Roomse kerk en het katholieke geloof. Paus Sixtus IV bevestigde deze koninklijke regeling. *Zie* het verslag in de *Chron. van den Ond., blz. 900, kolom 1*.

Dezelfde schrijver vertelt dan wat de inquisitie op die tijd was, en de manier waarop het werd ingesteld en uitgevoerd; waarover we, niet de exacte woorden zullen geven,

omdat ze nogal slecht geregeld zijn, maar alleen de zin, zo goed als we het maar kunnen uitdrukken. Hij begint aldus: "Om kort in verband te brengen, wat de inquisitie is, moet de lezer weten dat het een onderzoek en examinatie van het geloof is, geleid door bepaalde personen die daartoe zijn aangesteld (inquisiteurs of vaders van het Heilig Officie genoemd), met op zodanige wijze als zij willen, en op wie dan ook, maar in het bijzonder op personen die bij hen worden aangeklaagd, of verdacht worden van dwaling in een artikel van de Roomse kerk, of van het houden van enig ander geloof. Zij die zij veroordelen als dwalend op deze manier, worden gestraft op lichaam en eigendom, *George Nigrinus;* ook *Pieter Bor,* in de *Oorsprong van de Nederlandtsche Beroerten,* vergeleken met de laatstgenoemde auteur, *dezelfde pagina, kol.* 2.

Met betrekking tot de plaats waar elk afzonderlijk was begrensd en de smalheid ervan; het was als volgt: Als het ondergronds is, is het nat, vochtig en smerig, zodat het beter is om het een graf te noemen, dan een kerker of een gevangenis. Als het hierboven is, is het warm in de zomer, ja, heet als een oven. Wanneer er veel gevangenen zijn, worden twee of drie in het algemeen bij elkaar in elk krot of gat opgesloten, die, als ze gaan liggen om uit te rusten, niet zoveel ruimte meer hebben om te roeren, behalve de ruimte van één voet; waar een vat staat voor hun behoeften en een kruik met water, om hun dorst te lessen. Zittend en leunend aldus dag en nacht in duisternis, verkwijnen deze ellendige wezens en doven weg door honger en verdriet, in zo'n mate, dat nauwelijks de huid over hun botten blijft; bovendien worden ze zeer zwaar gemarteld, geplaagd en getekend met verschillende wrede instrumenten *Dezelfde pagina.*

Nadat ze deze mensen als ketters hadden veroordeeld, als ze een lange tijd van ellende hadden geleden, maakten de inquisiteurs een show van genade en leverden ze aan de magistraten, met deze woorden: "Terwijl de Heren van dit heilig Tribunaal (de inquisiteurs), alles in het werk hebben gesteld om deze verleidde persoon terug te brengen in de schoot van de Roomse kerk, en toch niets heeft volbracht, maar hij altijd koppig blijft naar zijn mening, leveren we hem hierbij in de handen van de seculiere rechter, om gestraft te worden volgens de omvang en de betekenis van de Romeinse wetten; toch bidden we oprecht dat hij, als hij enig teken van belijdenis en berouw vertoont, behandeld wordt met alle gratie en genade.'

Maar wanneer de inquisiteurs iemand hebben veroordeeld, vanwege de zogenaamde ketterij, tot het vuur, die, uit angst of om een andere reden, terugkeert naar het Roomse geloof, ze hem overleveren aan de seculiere rechters met deze woorden: "Terwijl het heilig tribunaal van de Inquisitie niet kan geloven dat de bekering van deze man oprecht is, en de vrees heeft om een wolf in schaapskleren toe te laten (niettegenstaande zijn veronderstelde bekering), leveren we hem aan de seculiere rechters, vurig smekend hen, om in alle genade te handelen bij deze (verdachte) zonder een ledemaat of bot te breken, of een druppel bloed te vergieten." Vergelijk met de betekenis van deze woorden de bovengenoemde kroniek, *pagina 900,* kol. 2 en *pagina 901, kol. 1; ook Hist. Georg., Lib.* 6, *Peter Bor, lib. 3. Oorsprong, fol.* 9-12.*Toneel Nicol., Fol.* 87. *Guil. Merula, fol.* 947. *Eman. Met., Fol. 40. Retuald. Gonsalv. in Tract. op de heilige Spaanse inquisitie,* overal. *Hist. Wenc., Fol.* 187. *Chron. Ph., Mel., Lib. 5, Hist. Alons, de Ulb., Lib.* 2.

Betreffend de vervolging die resulteerde in de gelovigen over deze nieuwe beschuldiging van de inquisitie, hebben we de bijzonderheden die ermee verband houden niet kunnen leren. Ongetwijfeld zijn er niet veel omgekomen door die middelen; omdat het zeker is dat niemand die een goed geweten had en beschuldigd werd van ketterij, kon ontsnappen met zijn leven. De inhoud van het bovenstaande record informeert ons, dat velen hierdoor moesten lijden; wiens namen we echter niet hebben gelezen. We bevelen ze aan God aan, die hun zaak hierna zal oordelen. Zijn genade is voldoende voor ons en voor hen allemaal.

OPMERKINGEN. Vanaf de tijd van Peter Waldus, omstreeks 1170 na Chr., hebben we in het verslag van de martelaren meestal de lijn van de Waldenzen op de juiste manier gevolgd, zonder wezenlijk af te wijken naar andere sekten, hoewel sommigen van hen zeer nauw benaderden aan het geloof van de Waldenzen. Daarom is het, dat het aantal van degenen die we als ware martelaren hebben opgemerkt, niet zo groot is, als het zou kunnen zijn, als we niet hadden besloten om de onvermengde, zuivere lijn van de Waldenzen te volgen. In 'opmerkingen' hebben we echter sommigen geplaatst die dit geloof heel nauw hebben benaderd, en zullen hier nog een paar toevoegen.

NOTITIE. ***A. D. 1494.-*** In het vierde jaar van Henry VII, op 28 april, een zeer oude, eervolle weduwe van meer dan tachtig jaar, werd aangehouden voor het behoud van acht artikelen Wickiffe's (wiens geloof tegen de kinderdoop en de beëdiging van eden, hebben we al laten zien) en omdat ze niet wilde afvallig worden, werd ze levend verbrand in Smithfield, in Londen. Ze zei ***dat God en zijn engelen haar zo liefhadden, dat ze niet bang was voor het vuur.*** Toen ze midden in het vuur stond, riep ze luid: "Heere, ontvang mijn ziel in Uw heilige handen;" waarna zij de geest opgaf. Vergelijk het beschrijving in het tweede boek van de *Hist. van de vervolgingen, fol. 599, kol. 3,* met *Joh. Fox Angl., Pagina* 671. *A. Bal., In Append. Al., Pagina* 627.

AD 1498. - Hiëronymus Savonarola verwierp nu het meest ijverig in zijn onderwijs de instellingen van mensen, en handhaafde de zaligheid alleen in Christus. Hij verdedigde de deelname aan het heilige Avondmaal (het Sacrament genaamd) onder twee vormen; dat is, met brood en wijn; in tegenstelling tot de praktijk van de papisten, die het gewone volk slechts een toegewijde wafel gaven. Hij verwierp ook aflaatbrieven en zei bovendien dat de paus de Leer en het leven van Christus niet volgde en dat hij de Antichrist was, omdat hij meer aan de menselijke instellingen dan aan de verdiensten van Christus toegaf. Om al deze redenen werd hij in opdracht van Paus Alexander VI in Firenze gewurgd en vervolgens tot as verbrand. Vergelijk *Chron. van den Ond., pag. 910,* kol. 2, met *Joh. Munst., Fol.* 201. Guil. *Meru., Fol.,* 950. *Hist. Andr.,* Fol. 36. Ook *A. Mell., Fol.* 600, kol. 3, *fol.* 606; waar staat dat twee anderen stierven met hem voor hetzelfde geloof, en waren ook op 23 mei, op de markt in Florence, na voorafgaande wurging, verbrand tot as, en de as gestrooid in de rivier de Arnus.

AD 1499. - Paul Scriptoris onderwees in deze tijd tegen transsubstantiatie (of de essentiële verandering) van het brood in het lichaam van Christus; als ook, dat alles wat wordt onderwezen moet worden beproefd door de toetssteen van het Woord van God, eraan toevoegend dat allen die anders onderwijzen, valselijk onderwijzen; vandaar dat hij zei *dat er snel een verandering in de (Romeinse) religie zou moeten komen.* Om deze reden werd hij verbannen door de Minnebroeders monniken; en nadat hij drie jaar in ballingschap had geleefd, stierf hij in het begin van

het jaar *1504. Vergelijk P.I. Twisck, Chron., pagina 912,* met *Joh. Munst. Tract., Fol.* 199.

Hiermee besluiten we de vijftiende eeuw, en bijgevolg ook het verslag van de martelaren die toen leden.

CONCLUSIE VAN DE VIJFTIENDE EEUW

We verlangen ernaar afscheid te nemen van deze eeuw, omdat we deze ellende niet langer kunnen aanschouwen. We hebben echter alleen de top van de berg van het martelaarschap bereikt. In onze klim hebben we nauwelijks iets anders ontmoet dan schedels, dijbeenderen en verkoolde skeletten. In onze afdaling diepe putten, zwembaden en bloedrode rivieren, waarin de lichamen van de heiligen worden gegooid, ons bedreigen; om nog maar te zwijgen van de donkere gevangenissen, kerkers, martelkamers en ontelbare martelwerktuigen.

Maar de barmhartige Heere, die ons bij de hand heeft geleid en ons tot dusver heeft geholpen, zal ons leiden en ons nog verder helpen.
Zijn liefde getoond aan mij in deze zaak, is geweldig geweest. Want toen de banden des doods om mij heen waren, vanwege een zware ziekte van een half jaar, die mij te midden van dit werk aanviel, heeft Zijn genadige hand mij hersteld, zodat ik het werk tot nu toe heb voltooid, hoewel niet zonder angst en arbeid. Vandaar dat ik, hoewel ik nog steeds in de greep van ernstige koorts was, voor mijn eigen herdenking schreef tot lof van mijn Schepper en aan dit boek, deze woorden:

Ik vreesde en mijn hart was bange,
Dit werk te laten onvolmaakt;
Vermits Gods hand mij had geraakt,
En met een zware ziekt' bevangen.

Nu dank ik God met blijde zangen,
Die aan mijn zijde heeft gewaakt;
Totdat ik ben aan het eind geraakt,
Door veel bedroefde en zware gangen.

Mijn broeders! Wil toch wel ontvangen
Dit boek met liefd', die ijverig blaakt.
En gunst die naar Gods waarheid haakt.
Dit wenst mijn ziel met groot verlangen.

Het is tijd om verder te gaan, zodat we het einde kunnen bereiken. We zullen dit eerste boek van vijftien eeuwen afsluiten, waarvan we het geheel vanuit de diepten naar boven moesten brengen; en naar de tweede gaan, waar onze arbeid niet zo groot zal zijn; omdat de levende memoires van oude schrijvers en hun verslagen ons daarin zullen dienen. Bovendien kan het hele werk in één grote eeuw worden omvat; afhankelijk daarvan nemen we afscheid en wenden ons tot het volgende werk, waaraan de Heere ons graag Zijn genade schenkt, zoveel als nodig is. Amen.

P.S. Red. Gihonbron

Niet alleen werden Waldenzen, navolgers van Hus en andere Hervormingsgezinden vervolgd of gedood, maar de buitengewone wreedheid van de pausen trof ook Rooms gezinde personen. Bij voorbeeld in deze eeuw onder Paus Sixtus 4 (1471-1484) .

In Spanje bleek zijn wreedheid door de Dominicaanse Thomas Torquemada die, - door de inbeslagneming van de bezittingen van de verdachten van ketterij en hekserij, het was gelukt om rijkdom te vergaren, - zodat hij verplicht werd door de paus, om hem de helft te betalen van de buit. Toen deze aankwam in een land als inquisiteur, liep de bevolking weg, waardoor alles overbleef in zijn handen.

Door de onmogelijkheid om alle slachtoffers van Torquemada te citeren zal ik me beperken om te zeggen dat in 18 jaar van de inquisitie er plaats vond:

Uitwerping van 800.000 Joden uit Spanje, met inbeslagname van het bezit, onder het risico van de dood als ze was gebleven.

10.200 mensen levend verbrand.

6.860 lijken opgegraven om te worden verbrand op de brandstapel. Dit ging verder met een volgende rechtszaak (alle eindigde met de inbeslagname van de bezittingen) "post-mortem" (na de dood).

97.000 veroordeelde persoon naar de gevangenis met inbeslagname van alle bezittingen.

http://www.luigicascioli.eu/traduzioni/en_argomenti_lettera_vat.htm

EEN BESCHRIJVING VAN DE HEILIGE DOOP IN DE ZESTIENDE EEUW. 1500-1600

OVERGENOMEN UIT HET TWEEDE DEEL

INHOUD VAN DE DOOP IN DE ZESTIENDE EEUW

De controverse van de zogenaamde geestelijkheid de oorzaak, in deze eeuw, dat de Doopsgezinden steeds sterker werden, wat het begin van deze uiteenzetting vormt.
In de tussentijd wordt het verschil aangetoond, tussen de oude Waldenzen en de afvallige Hussieten, met respect voor het artikel van de heilige doop.

De Waldenzen in Hongarije werden nu, in het jaar 1507, zeer vervolgd; over wie het is vermeld, dat zij een onschuldig leven leidden; en er wordt ook beweerd dat in hun bekentenis, die zij dit jaar, evenals in hun verdediging, in het jaar 1508 afwezen, helemaal niets gezegd wordt over de kinderdoop.

Ludovicus Vives wordt geïntroduceerd, voor het jaar 1521, die, commentaar op Augustinus, zegt: Dat vroeger de volwassenen alleen werden toegelaten tot de doop, en dat zelfs in zijn tijd gezegd praktijk nog steeds werd gehandhaafd in sommige steden van Italië.
Twee artikelen van de oude Waldenzen zijn verwant, één ervan is tegen de paus, de andere tegen de heilige doop.

Voor het jaar 1540 wordt melding gemaakt van de kerken in Thessalonica, waarvan gezegd werd dat ze onveranderd in het geloof waren gebleven vanaf de tijd van de apostelen, en het eens waren met de Doopsgezinden. Van twee verschillende auteurs worden bijzonderheden bevestigd die de zaak van de Thessalonikaanse kerken bevestigen; van het getuigenis van andere schrijvers en geloofwaardige memoires.
In een briefje is te zien dat de Christenen in Thessalonika alleen al meer dan dertig kerken of kerkgebouwen hebben, terwijl de Turken er slechts drie hebben.
D. Vicecomes noemt de tijd dat de Christenen in Thessalonika de doop bedienden.

We gaan vervolgens verder met enkele belijders die leefden en ter dood werden gebracht in de tijd van onze vaderen; een aantal goede en gezonde getuigenissen met betrekking tot dit artikel, achtergelaten door hen als Thomas van Imbroeck, 1558 AD; Jacob de Roore, 1569; Jan Wouters van Kuyck, 1572, Christian Gastayger, 1586; Bartholomew Panten, AD 1592.

Eindelijk, rond 1600, volgt een **volledige geloofsbelijdenis,** zoals al vele jaren wordt geloofd en beoefend, door hen die Mennisten worden genoemd.
Hiermee concluderen we het hele verslag van de heilige doop en de Christelijke eredienst in die tijd.

Het is nu onze bedoeling om de belofte te vervullen die we in het vorige deel hebben gedaan, en hiertoe zijn we hier gekomen, namelijk om ook in deze eeuw te laten zien dat het onderscheidende kenmerk van de gelovigen, dat wil zeggen, de doop is volgens de instelling van Christus, werd op die tijd ook correct onderwezen, beoefend en onderhouden door degenen die orthodoxe gelovigen kunnen worden genoemd; niettegenstaande dit artikel veel tegenstand, geweld en molestering moest ondergaan, en dit niet alleen van de papisten (die er echter bijna altijd tegen gekant zijn geweest), maar ook van andere overtuigde Gezindten die op veel andere punten de leer van de pausisten hadden verafschuwd, en met angst en schrik waren gevlucht uit de Roomse kerk, als uit een verwarde Babel.
Dit alles echter, in plaats van de waarheid te verduisteren, had de neiging om dit alleen maar te verlichten en te verheerlijken, net zoals goud in contrast met koper, de hoogte van de berg met de diepe vallei en het daglicht met de duisternis van de nacht, kan zijn onderscheidde zich duidelijker; ook het lofwaardige die wordt geprezen, en het verachtelijke wordt veracht. Dit was in die tijd het geval, niet alleen met de aangevochten waarheid, maar ook met degenen die het verdedigden, zoals in het vervolg zal worden verteld en bewezen.

Jacob Mehrning Geschiedenis van het doopsel, waardoor vermelding van de zestiende eeuw, dat is de tijd vanaf AD 1500 tot 1600 tot begint met de volgende woorden: *Pagina* 772 "Op die tijd ontstond er, voornamelijk in Duitsland, de zeer hevigste vervolging tegen de oude Waldenzen en hun volgelingen, door de gewelddadige controverse van de zogenaamde geestelijkheid, en de disputaties tegen hen gevoerd door de pennen van de geleerden."

[De Waldenzen], als gevolg hiervan, kregen echter veel meer Wederdopers (versta Doopsgezinden/Baptisten); dan ooit tevoren, in welk land dan ook, gezien.
Dit geeft aan dat de oude orthodoxe Waldenzen, niettegenstaande de zware vervolgingen, ook in deze tijd bestonden, ja, zodat ze nu meer dan ooit zijn toegenomen.
Maar dit was ook de eeuw waarin LUTHER in Duitsland, Zwingli in Zwitserland en later Calvijn in Frankrijk de Roomse kroon begon te hervormen; en om het gezag van Gods heilige Woord tegen de veronderstelde macht van de Roomse paus te ontkennen, te bekampen en te bestrijden, en veel pauselijke bijgelovigheid. ***Echter, om ontevredenheid te voorkomen, zoals het lijkt, bleven ze in de zaak van de kinderdoop, in overeenstemming met de Roomse kerk, hoewel ze veel incidenten achterlieten die de papisten waarnemen bij de Doop van zuigelingen, zoals het zout, speeksel, uitdrijving en dergelijke.***
Ze hebben ook vastgehouden aan de papisten, het eedaflegging, het ambt van seculier gezag, oorlog tegen vijanden, en soms ook tegen elkaar, enz., Waarvan de oude Waldenzen zichzelf hadden gezuiverd, en geen gemeenschap zouden hebben met wie zou deze dingen oefenen. Daarom zullen we ze verlaten en ons wenden tot onze geloofsgenoten.

Het is waar, dat reeds voor het begin van deze eeuw, enkele van de Waldenzen zich met de Hussieten hadden verenigd, kennelijk in het vertrouwen, dat deze met de leer ook de zachtmoedigheid zouden volgen van hun voormalige leraar, Jan Huss. Maar wanneer de Hussieten de kinderdoop zouden behouden en de dood van hun leraar zouden wreken, ja, begonnen om een bloedige oorlog te voeren tegen hen die hem hadden gedood, werden zij die zich met hen hadden verenigd zeer verleid en verlieten

hen, niet gewaagd om hun redding met dergelijke mensen te vertrouwen; sommigen echter, hoewel weinigen, bleven bij hen. Zo keerden de Waldenzen grotendeels terug naar hun oude broeders, maar de Hussieten werden ontvangen door de Lutheranen, Zwinglians en Calvinisten, die met hen de doop en de oorlog voor kinderen goedkeurden.

Maar sindsdien hadden sommige Waldenzen zich verenigd met de Hussieten vóór de afvalligheid van de laatstgenoemden, en sommigen, hoewel weinigen, waren nog steeds bij hen gebleven, het kwam dat de Hussieten, hoewel ten onrechte, de Naam van Waldenzen ontvingen. Vandaar dat het ontstond, dat zij een gemengde geloofsbelijdenis hadden, die gedeeltelijk conform was aan de oude belijdenis van de Waldenzen, en de partij vervalst met innovaties of menselijke instellingen. Bijvoorbeeld, het artikel van de heilige doop van deze Hussieten luidt als volgt: "Het geloof dat God ons heeft gegeven, dwingt ons om zulke dingen te geloven en te bekennen met betrekking tot de doop, het eerste sacrament. Wie nu, op volwassen leeftijd, is gaan geloven door het horen van het Woord van God, waardoor hij wedergeboren werd en verlicht in zijn ziel, heeft kracht ontvangen, - zo iemand moet gedoopt worden in de Naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, in de eenheid van de heilige kerk, door een uitwassen van water, als teken van zijn innerlijke zuivering verkregen door geloof."

(Tot dusverre stemt dit artikel overeen met de belijdenis van, de oude Waldenzen;, maar wat volgt, wordt geacht te zijn toegevoegd door de Hussieten.) "Dit onze belijdenis strekt zich ook uit tot zuigelingen, die, volgens het bevel van de apostelen moeten, zoals Dionysius schrijft, worden gedoopt en daarna, door de wijze aanwijzingen van hun onderwijzers, die in de wet van Christus worden onderwezen, geleid of aangespoord en geoefend worden in het leven van het geloof, dat wil zeggen, waardig het geloof."

We zien hier een grote afwijking van deze Hussieten, die de oude regels van de Waldenzen hebben bevestigd, wat wordt bevestigd door het gezag van de Heilige Schrift (namelijk om te dopen op geloof), *een nieuwe regel, namelijk om ook zuigelingen te dopen* en bewijzen daarvoor niet met het getuigenis van Christus of zijn heilige apostelen, maar van één Dionysius, die nooit een apostel of leraar van Christus was, maar een feilbare man.
En toch, de prediker Mellinus zou de lezers van zijn boek doen geloven, 2d *boek, pagina 614,* Kol: 3, *dat dit laatste deel ook de bekentenis van de Waldenzen was; maar het tegendeel is duidelijk, zoals eerder vermeld; ja, volgens zijn eigen beschrijving, fol.* 446, kol. 1. De Waldenzen, 1544 na Christus, veertig jaar nadat de Hussieten, die hij Boheemse broeders noemt, bovengenoemd artikel maakten, en in een Concilie uitriepen en afleverden in het parlement van de Koning van Frankrijk, in welk, waar het over de doop gaat, zij helemaal geen melding maken van dopen van kleine kinderen; maar dat dit het werk van de Hussieten zou geweest zijn, volgens het verslag van des predikers aantekening. AD 1504. Vergelijk fol. 611, kol. 1, met *fol. 614,* kolom 3.

AD 1507 - "In dit jaar", schrijft P.I. Twisck, "werden de Vaudoisen, Waldenzen of gelovigen wreed vervolgd in Hongarije, en de Geloofsbelijdenis samen met een Apologie overgeleverd hebben aan Uladislaus, koning van Bohemen, weerlegt de laster van hun vijanden en bewijst dat ze zich niet zonder goede redenen van de

Roomse kerk hebben losgemaakt. Van deze mensen erkennen papitische schrijvers zelf dat ze een onschuldig en vroom leven leidden, hoewel ze desondanks wreed probeerden hen te doden en uit te roeien." *Chron., Pagina* 930, kolom 2, uit *Henr. Boxh., Fol.* 27.

NB: - Aangaande de Confessie die de eerdergenoemde Waldenzen, 1507 na Christus, aan koning Uladislaus leverden, evenals hun verdediging die zij na 1508 afleverden, daar wordt helemaal niets gezegd over de kinderdoop, hoewel dat de juiste tijd was geweest om zichzelf in dit opzicht uit te leggen. Zie A. *Mell., Fol.* 616, kol. 1- 4 en *fol.* 617, kol. 1- 3. Wat betreft hun Confessie van het jaar 1504, die door de Hussieten is bedorven of vervalst met menselijke instellingen, hebben we al gesproken.

AD 1521. - Een Ludovicus Vives, uit Valencia, die commentaar geeft op de woorden van Augustinus in het 27e *hoofdstuk van* het eerste *boek* van de *Stad van God:* met welke vermaning we de gedoopten aanspreken, zegt "dat niemand door deze passage misleid wordt", [Ik zou zeggen, dat] niemand eerder werd toegelaten tot de heilige doop, behalve hij die zijn jaren had bereikt, en zichzelf begreep wat het heilige water betekende, en ernaar verlangde ermee te worden gewassen, ja, toen hij er een seconde naar verlangde tijd of vaker."
Vives, op dezelfde plaats, verklaart verder: "Ik begrijp dat in sommige steden in Italië het oude gebruik voor een groot deel nog steeds wordt nageleefd."
Hiermee geeft hij aan dat velen daar, evenals vóór zijn tijd, de kinderdoop niet praktiseerden; dat is het doel waarvoor we deze passage hebben aangevoerd: "Dit waren blijkbaar", zegt H. Montanus, die dit heeft opgemerkt, "een overblijfsel van de Waldenzen, die ook verspreid waren in verschillende delen van Italië." *Nietigh., Pagina 89.*
Hij verklaart vervolgens dat zij in het jaar 1544 hun geloofsbelijdenis hebben uitgesproken aan Frans I, koning van Frankrijk, maar dat het volgende jaar, volgens Minerius, de koning jammerlijk op hen aanviel en hen vernietigde, in overeenstemming met het vonnis dat tegen hen was uitgesproken vijf jaar eerder, in Aix, aan het hof van de Provence, niet ver van Italië.
Hun geloof wordt verder aldus beschreven: "Dat zij, volgens hun oude gewoonte, de paus van Rome niet erkenden en altijd een zuivere religie hadden."
Met betrekking tot de doop zeiden zij: "Dat het een uitwendig zichtbaar teken is, dat voor ons betekent de vernieuwing van de Geest en de vernedering van de leden."
Deze belijdenis, is in wezen, volledig in overeenstemming met die welke we eerder aan Jean Paul Perrin gerelateerd hebben, evenals, met wat Reinerius noemt, onder de artikelen van hun belijdenis, zoals deze waren in zijn tijd, zeggende: "Dat zij kinderdoop nutteloos beschouwden." *Mont., Nietigh., Pagina 90.* We zouden verder kunnen gaan en meer bijzonderheden kunnen geven, de Waldenzen raken, in bevestiging van het geloof dat zij gemeenschappelijk hadden met ons, evenals dat zij geloof hadden beloofd tot de tijden van de laatste martelaren, ja, ook dat sommige van die martelaren uit hen gekomen zijn; maar omdat het niet ons doel is om dit boek met woorden te vullen, maar alleen om het merg van de zaak te geven, waarvan we denken dat we het gedaan hebben, zullen we het laten zoals het verwijst naar het oordeel van de verstandige en onpartijdige lezer.

Voordat we dit verlaten, zouden we vermelden dat er in deze eeuw niet alleen melding wordt gemaakt van de Waldenzen, maar ook van bepaalde kerken in **Thessalonika,** in

Griekenland, waarvan wordt verklaard dat ze onveranderd in het geloof zijn gebleven vanaf de tijd van Christus, en om in geloof overeen te komen en te oefenen met de anabaptistische kerken, in Zwitserland. Ik zal het verslag *woordelijk* citeren, wat ik met betrekking tot dit heb gevonden; in een bepaald traktaat getiteld: *De bril, waarmee de Doopsgezinden van het ene geloof kunnen zien, enz., door een liefhebber van de waarheid, J.S, gedrukt in Haarlem, door Hans Passchiers, van Wesbusch, na* 1630.
In het voorwoord, pagina 10, lezen we: "Sinds, mijn geliefden, hebben alle waarachtige vromen een oprechte blijdschap en de grootste vreugde [om te weten], dat veel vrome mensen op aarde worden gevonden, het leek mij goed om maak u bekend met een korte getuigenis dat in mijn handen is gevallen: hoe, in het jaar 1540 of een beetje eerder, bepaalde personen door de Turken, van Moravië naar Thessalonica in Turkije werden gevangengenomen en als slaven werden verkocht, welke slaven er werd kennis gemaakt met de (Thessalonicenzen) Christenen. Ze observeerden hun leven en gesprek en zeiden tegen deze Tessalonicenzen dat er in Moravië een volk leefde dat net als zij in leven en gesprekken was en die Dopers werden genoemd; wat een ijver in de Thessalonicenzen aanwakkerde om de waarheid van de zaak te onderzoeken. En het gebeurde verder, zoals de getuigenis stelt," enz.

OPMERKING - Behalve wat we hebben opgemerkt over de kerken in Thessalonica, geeft **Balthasar Lydius** deze verklaring: "We zullen eerst spreken over de Griekse kerken, die in grote aantallen onder de heerschappij van de Grote Turk zijn, want in de stad Thessalonica, bij de Turken die nu Salonick heten, de Christenen of Grieken hebben meer dan dertig kerken, terwijl de Turken er slechts drie hebben, en dat is het ook op andere plaatsen in de omgeving.Deze kerken herkennen de paus niet als het algemene hoofd van de kerk. Dit blijkt uit het boek Nilus Eri; *Balth Lydii, 3. Tract. of the WALDENZEN, ¢ol. 33, eol. 1. Nilus de Primatu Papa, blz. 48, 51 redactie, Wechel, AD, 1608.*

Op pagina 42 van de hierboven genoemde boek, lezen we: korte uiteenzetting hoe door enkele Moraviers die waren gevangen genomen door de Turken, en in Thessaloniki waren gekomen, en door de Christenen in Thessalonica verkregen informatie, dat die in Moravia geloofsgenoten woonden van hen, die daar Dopers worden genoemd; en hoe zij om kennis van de waarheid van de zaak te krijgen, zij drie van hun broeders stuurden naar Moravië, in Duitsland."
Ik, de ondergetekende, getuig dat er in Moravië drie jaar lang een man van onze broeders bij mij woonde, ongeveer honderd jaar oud genaamd Leonard Knar, die mij dat vertelde in zijn tijd, toen hij een dienaar in de gemeenschappelijke woning van de gemeenschappelijke kerk in Popitz was, onder de Huisvader, Hans Fuhrman, drie broeders van de kerk van Thessalonica werden gestuurd naar Duitsland om te informeren naar hun geloofsgenoten; die, zoals zij van de gevangenen had geleerd, zoals hierboven vermeld, woonden in Moravië. Dezen kwamen vooreerst naar Nickelsburg, op de grens van Hongarije, waar ze ging naar een priester, en ondervraagde naar deze mensen. Hij ging een rijtuig binnen en reed met deze drie mannen naar Pausrom, naar degenen die daar Hutterites heetten, en in Nederland, *Meerlanders.*
Hun leven en wandel onderzoekende, hebben hun Geloofsartikelen in de Latijnse gtaal verhandeld. Ze bevonden in 3 stukken niet te accorderen: Ten eerste in de *'mijding'* zoals dit artikel werd onderhouden door de Hutterites; ten tweede, in de *gemeenschap van* goederen, die vrijwel alleen bij hen in *heerschappij*

en dienstbaarheid bestaat, dan in gelijkheid; ten derde, dat zij degenen die van hun gemeenschap afvallen, onthouden en de bezittingen die zij binnenbrachten achterlaten.
Waarna deze drie mannen zich van hen afscheidden met tranen in hun ogen, omdat zij zo'n moeilijke en moeizame reis hadden gemaakt in ijdelheid."

Dezelfde priester daarna bracht ze in dezelfde plaats (Pausrom), aan de Schwitzer kerk, die hun naam ontlenen aan **Hans Schwitzer,** die door een van hun broeders, genaamd Jan Peck (die samen met Hans Fuhrman en twaalf andere personen, die negen jaar in de gevangenis hadden gezeten, in het kasteel Passau aan de Donau, in Beieren, voor de getuigenis van het geloof), in het Latijn alle artikelen van hun geloof bespraken. Zij kwamen in alle opzichten goed overeen, waardoor zij zijn wederzijds gevuld met grote vreugde, hebben elkaar erkend als geliefde broeders, *zichzelf* de ware kerk van God *belijden*. Zij verklaarden verder dat de kerk van God in Thessalonica in geloof onveranderd was gebleven vanaf de tijd van de apostelen, ***en dat zij nog steeds de brieven die de apostel Paulus hen met zijn eigen handen schreef in goede staat bewaarde.*** Zij scheidden in vrede, en hebben elkaar met tranen afscheid genomen en de kus van liefde, in het houden van de Heere. Zo reisden de broeders terug naar Thessalonica.
"Een van hen die een kleermaker was van handel, liet zijn schaar als een aandenken achter in de kerk van Pausrom."
Deze geschiedenis is niet alleen *bekend bij* mij, maar is algemeen bekend, niet alleen in Moravië, maar ook in de Palts."

De vader van deze Leonard Knar, die dit allemaal zag en vertelde, was ouderling onder de Doopsgezinden daar, die nu uit twee hoofddivisies bestaan, namelijk de Hutterites, hier in Nederland genoemd Mehrlanders (Moravianen), en de Schwitzers hier in Nederland genoemd Hoog-Duitsers, maar die waren toen nog één volk. Deze ouderling Leonard Knar bedienden deze mensen in de doop, het Avondmaal en de voorbeden in overeenstemming met de leer van de apostelen.
Omdat Leonard goed bekend was met Jan Peck, had laatstgenoemde mondeling alles verteld wat hij had besproken met de broeders uit Thessalonica.

We noemden eerder dat Hans Fuhrman en Jan Peck, samen met twaalf andere personen, *negen jaar lang* gevangen zaten in het kasteel van Passau. Uit deze lange opsluiting werden ze bevrijd door borgtocht, geleverd door een zekere heer Jamits, die zesendertig mijl reisde om de gevangenen vrij te laten door een borg *v*oor hen te worden. Hij had in zijn stad Jamits, een grote gemeenschap van deze mensen die onder zijn bescherming leefden.

Aan het bovenstaande wordt de volgende getuigenis gegeven, onderschreven door met deze woorden: "Bij mij vluchtte Jacob Meyster, woonachtig in Amsterdam, vanuit Meehren (Moravië), naar Polen, anno 1620, vandaar na 1626, naar Stettin, in Pommeren, en in het jaar 1627, naar Amsterdam, ik erken dat dit verhaald is van Leonard Knar verwant."

Van deze dingen, geeft Jacob Mehrning, van Holstein, het volgende verhaald: "Aldus hebben we *informatie,* dat er zelfs in de tegenwoordige tijd broeders en Christenen zijn in Thessalonica, die het met de Mennisten eens zijn in alle artikelen van religie, ook in de doop, twee van hen waren nog in de tijd van onze vaderen, met de broeders

in Moravië, en toen ook in Nederland, en spraken met de broeders, die uitdrukkelijk verklaarden: dat ze nog steeds in goede *staat* bewaard werden *op* Thessalonica, ***de originelen van de twee brieven van Paulus aan de Thessalonicenzen.*** Evenzo, dat veel van hun broeders nog steeds leefden, hier en daar verspreid in Ethiopië, Griekenland en andere Oosterse landen, evenals andere Christenen, die net als zij door God werden bewaard en in dezelfde Leer bleven, en de ware praktijk van de doop, voortdurend vanaf het begin van de apostelen tot deze tijd. Bapt. Hist., P. 739.

D. Vicecomes, lib. 1, cap. 23, citeert van Nicephorus Callistus, dat in Thessalia de doop pas met Pasen werd toegediend; om welke reden velen stierven zonder de doop.
Dit harmoniseert vrij goed met het voorgaande; namelijk dat de kerken van Thessalonika niet gewend waren, of althans het niet nodig achten om kleine kinderen te dopen, aangezien zij een jaar lang met de doop wachtten; aan de andere kant, degenen die de kinderdoop noodzakelijk vinden, durven het vaak één maand niet uit te stellen, - een week, ja, soms niet op een dag, vanwege de onzekerheid van het leven van de baby; zodat ze geen definitieve tijd voor de kinderdoop aanwijzen, en ook, als dat nodig is, geen bepaalde personen; zozeer dat de papisten en ook de lutheranen niet alleen priesters of leraren toestaan, maar ook leken, ja vrouwen om te dopen, zodat geen enkel kind ongedoopzaam sterft. *Anthon. Jac. Babel der Kinderdoopers, gedrukt AD* 1626, p. 107, *8e hoofdstuk, quest. 5, van Bellarm de Baptism, col.* 307.
Maar dat de Thessalonikaanse kerken de gewoonte hadden om alleen met Pasen te dopen, dat wil zeggen, één keer per jaar kwam, zoals kan worden afgeleid, omdat zij het eerst nodig achtten de personen lang, bijna een jaar, op te dragen en hen de geloof, voordat ze gedoopt kunnen worden; zoals is aangetoond door *Rupert Tuiciensis,* voor het jaar 1124.

OPMERKING - Niettegenstaande kunnen wij hiermee hiermee onze verklaring van de Heilige Doop sluiten, omdat niet alleen dit artikel, maar alles wat verder daaraan toebehoort, voldoende is getoond, en de bekende martelaren van ons geloof en hun belijdenissen duidelijk zijn gepresenteerd in ons *oude boek van de martelaren* al lang voor deze tijd; ja, reeds in het jaar 1524 - zullen wij niettemin, om te voldoen aan, indien dit mogelijk is, de criticus, overgaan tot het brengen van dit artikel tot het einde van deze eeuw, waarin de bekentenissen van de martelaren ons geen kleine dienst zullen verlenen, zoals zal blijken.

AD 1569. – Nu, toen de papisten in zo'n duisternis zaten, doodden zij onmiddellijk diegenen die, gedoopt in de kinderjaren, toen ze op rijper jaren kwamen en begeerden *gedoopt te worden in het geloof,* was er een Godvrezende leraar van de kerk van Jezus Christus, Jacob de Roore genaamd. Hij aarzelde niettemin om in deze zaak een heilzame en goede belijdenis te maken, in zijn banden en gevangenzetting in Brugge, in Vlaanderen; en dit met de volgende woorden te schrijven:
"Verder belijd ik een Christelijke doop, volgens de strekking van het Woord van God, zoals Christus Zijn apostelen beval, zeggende: "Ga heen, en leer alle naties, hen dopen," enz.
Daarna vertelt hij hoe de apostelen dit gebod van Christus uitvoerden, zeggende: "Aldus deden de apostelen, volgens het bevel van hun Heere," enz.
Verdergaand, legt hij de woorden van Petrus uit, Handelingen 2:39: "Want de belofte is voor u en voor uw kinderen", enz.; waaruit de tegenstanders vaak de kinderdoop (op hun manier) wilden bewijzen, of althans, om het aannemelijk te maken. Daarop zegt

hij als volgt: "Hieruit toont de apostel dat de gave van de Heilige Geest moest worden gegeven, niet alleen aan de Joden en hun kinderen, maar ook aan de heidenen, die ver van het koninkrijk van God waren en God zou ook moeten roepen, zoals de profeet Joel had voorspeld.
** Hij gebruikt de profetie van Joël om te laten zien, dat de laatste spreekt over het profeteren van zonen en dochters, en niet van kleine kinderen. Joël en Handelingen 2, vers 28.*

Dus, zegt hij tenslotte, de doop moet ontvangen worden in geloof, voor een begrafenis van zonde, een Bad van wedergeboorte, een verbond van het Christelijke leven, een oplegging van het lichaam van Christus, een ingrafting in de ware olijfboom en wijnstok van Christus, een ingang in de geestelijke ark van Noach, waarvan Christus de ware heer des huizes is, zoals van Hem geschreven is (dit zegt Hij over zijn kerk), "Zie, hier ben Ik, en de kinderen (de ware gelovigen) die Gij Mij hebt gegeven." Zie in *Martyrs Mirror, pagina 537,* kol. 2, *3,* en daarna, in het verslag van de martelaren, voor het jaar 1569.

Het is hier niet nodig om nog meer te zeggen; omdat de opvattingen van deze man, betreffende deze kwestie, bekend zijn en in het geheugen van bijna iedereen. Daarom zullen we dit besluiten, en doorgaan met anderen van soortgelijke belijdenis.

AD 1572. - Op die tijd zat er een gevangenis in Dort, een man van grote deugd en vroomheid, **Jan Woutersz van Kuyck**, die in een brief aan zijn vrouw vertelt wat hem in de gevangenis is overkomen vanwege het geloof. Hij spreekt onder meer over wat de deurwaarder in zijn aanwezigheid van de rechters eiste, namelijk: dat hij krachtens het decreet van de koning levend op de brandstapel zou worden verbrand; omdat hij was vertrokken van het rooms-katholieke geloof en, zoals hij zei, door de wederdopers was herdoopt.
Daarop antwoordde deze vrome getuige van Jezus, terwijl hij verder schrijft, en zei: "Toen antwoordde ik: ik ben nooit van het Christelijk geloof afgeweken, en ik ken geen Herdopers; ik ben slechts eenmaal op mijn geloof gedoopt. De kinderdoop die ik niet beschouw een doop, en toen ik een kind was, deed ik als een kind, zoals mijn ouders me leidden. Zie in de laatstgenoemde *Martelaarsspiegel, pagina* 692, kolom 2, ook in het volgende verslag van de martelaren, voor de jaar 1572.
In een andere brief door hem aan de gerechtsdeurwaarder en de Raad van genoemde stad overhandigde hij deze belijdenis van zijn eigen doopsel: "Geloof en inwendige doop dwongen mij tot gehoorzaamheid aan Zijn woord, om Zijn gerechtigheid te vervullen. Vandaar dat ik beken, dat ik gedoopt ben op mijn geloof, en dit op mijn verzoek, volgens het bevel van Christus, afstand doende van de duivel, de wereld, etc." *Zelfde boek, pagina* 701.
Dus deze getuige van Jezus verklaarde openlijk, stoutmoedig en ongeveinsd de waarheid van God in deze zaak, volgens het getuigenis van het Woord van God en zijn geweten; om te laten zien wat hier ons enige doel is geweest.

A. *D.* 1586- Te Ingolstadt in Beieren, Christiaan Gasteijger, na het lijden en veel oppositie van de Jezuïeten, werd onder andere ook bestormd met betrekking tot zijn geloof, met betrekking tot de doop; omdat hij van mening was dat het aan niemand dan de gelovigen en boetelingen zou worden geadministreerd. Op een zekere dag, kwamen er tot hem, waar hij gevangen zat, twee van die orde, zeggende: Dat een kind gedoopt moest worden of dat het verdoemd zou worden. Maar hij sprak hen tegen met

argumenten en het gezag van de Heilige Schrift. Dit geloof hield hij vast tot het einde, omdat hij daarop stierf, zoals vollediger zal blijken in het verslag van de martelaren, met betrekking tot zijn dood, in het jaar 1586. Ook in Mart. Spiegel, *Pagina* 886, col. 2.

1592 - We ontdekken dat, naast een betwisting tegen sommige papisten die de kinderdoop in stand hielden, ook Bartholomew Panten, een vrome broeder, vóór zijn vertrek uit deze wereld, als laatste vaarwel vertrok naar zijn dochtertje; waarin hij, onder andere, haar waarschuwt, hoe zij, wanneer hij op de zijn laatste dag komt, met betrekking tot deze kwestie zou zeggen: "Mijn lieve kind, neem dit ter harte, en wanneer ge je begrip bereikt, mijn vaderlijke verzoek om tot je is, dat je jezelf moet voegen bij diegenen die God vrezen, die verreweg de minste zijn onder alle mensen, maar die toch de ware gemeente en kerk van God zijn, die hun regels uitoefenen volgens de verordening van de Heere en de gewoonten van de apostelen namelijk een Doopsel dat op geloof is gegrondvest en moet worden ontvangen zoals Christus heeft bevolen en zoals in Mattheüs is geschreven.'
Daarna als hij behandelt de woorden van de heilige evangelisten, in verband met de onvoorbereide toestand waarin de Farizeeën tot de doop van Johannes kwamen, en dat de laatste hen bestrafte, zeggende: "Gij addergebroedsel, wie heeft u gewaarschuwd de komende toorn te ontvluchten.? Breng daarom vruchten tevoorschijn om u te bekeren. Hij zegt ter verklaring: "Hier moet het goed begrepen worden, dat de belijdenis niet voldoende is, maar dat ook verdriet van harte en goede werken moet worden aangetoond. Want uiterlijke daden, zonder de geest te vernieuwen, kunnen God niet behagen." Zie de eerdergenoemde *Mart. Spiegel*, Pag. 924, kol. 1. Deze aangelegenheid zal meer in het bijzonder worden getoond in het verslag van zijn martelaarschap, voor het jaar 1592.

OPMERKING - We hadden deze eeuw kunnen vervullen met een zeer groot aantal heilige belijdeders over deze artikelen, hadden we dit niet onnodig en zonder reden geacht; want niemand die slechts een kleine ervaring in de geschiedenis heeft, zal eraan twijfelen; omdat dit [de Doop] niet een van de minste punten was, waardoor een bijna ontelbaar aantal personen hun leven lieten in de laatste vervolging, vroeg in deze eeuw, en tot het einde toe.

BELIJDENIS OVER HET DOPEN VAN THOMAS VAN IMBROECK, AD 1558

In deze tijd maakte een Godvrezende en vrome held van Jezus Christus, Thomas van Imbroeck genaamd, een uitstekende en expliciete belijdenis van de Heilige Doop, evenals een weerlegging van de tegenstanders, die hij aan de heren van Keulen overhandigde, waar hij gevangen zat vanwege het geloof. Het luidt als volgt:

Ik geloof en belijd dat er een Christelijke doop is, die extern en intern moet plaatsvinden; inwendig met de Heilige Geest en met vuur, uitwendig met water; in de Naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.
De inwendige doop wordt door Christus aan de boeteling verleend, zoals Johannes de Doper zei: "Ik doop u wel met water tot bekering; maar die na mij komt, is sterker dan ik, Wiens schoenen ik niet waardig ben te dragen; Hij zal u dopen met de Heilige Geest en met vuur." Mat. 3:11; Markeer 1: 8.
Christus bevestigt deze woorden wanneer Hij tegen Zijn discipelen zegt: "Opdat zij niet afwijken van Jeruzalem, maar wachten op de belofte van de Vader, die, zegt Hij, dat gij van mij hebt gehoord; want Johannes heeft werkelijk met water gedoopt, maar gij zult niet zo lang hierna met de Heilige Geest gedoopt worden.' En deze belofte werd vervuld op de dag van Pinksteren. Handelingen 1: 4, 5; 2, etc.
Zo werd ook het huis van Cornelius gedoopt toen zij geloofden wat Petrus zei: *zij ontvingen de Heilige Geest en iedereen sprak in tongen en maakte God groot.* Handelingen 10:44, 46.
Maar de uitwendige doop van water, die een getuige is van de geestelijke doop, en aanduiding van berouw in de boete, en een teken van geloof in Jezus Christus, wordt toegediend door het bevel van de almachtige Vader en Zijn Zoon Jezus Christus, en de Heilige Geest, en in de Naam van de enige God; door een ware dienaar van de Heere, aan hen die zich hebben bekeerd en hervormd, en het Evangelie geloof hebben, belijden hun geloof en begeren de doop; offeren zichzelf vrijwillig aan God op, en begeven zich tot de dienst van de gerechtigheid, ja, tot dienst van God en de gemeenschap van Jezus Christus en alle heiligen.
Dit is volledig begrepen en vervat in de woorden die Christus tot Zijn discipelen zegt: "Gaat dan henen, onderwijst alle natiën, doopt hen in de Naam van de Vader, en van de Zoon en de Heilige Geest: hen leren waarnemen alles wat Ik u geboden heb." Mat. 28:19, 20. In Markus lezen we aldus: "Gaat heen in heel de wereld en predikt het Evangelie aan alle schepsels; wie gelooft en zich laat dopen, zal behouden worden, maar wie niet gelooft, zal verdoemd worden." Markus 16:15, 16.
Deze woorden van Christus omvatten volledig de wijding en instelling van de Christelijke doop en alles wat daar betrekking op heeft; want Christus, die de eeuwige Wijsheid van de Vader is, heeft het uitdrukkelijk en volledig aldus bevolen. Nu, zoals Hij het Licht en de Verlosser van de wereld is, vinden we in dit bevel dat lering en geloven moeten voorafgaan aan de doop. Johannes 8*:* 12; 3:17.
De Schriften kunnen niet worden verbroken, evenmin mogen we het Woord van God wegnemen of er aan toevoegen; ja, zelfs de kleinste tittel of letter van het Evangelie kan niet worden veranderd. Daarom moet de verordening van de Heere, met respect voor de doop, onveranderd blijven; want het is het Woord van God, dat eeuwig blijft. Deut. 4: 2; Mat. 5:18; Johannes 10:35.
Vandaar dat de woorden van Christus verklaren dat die lering vóór en na de doop moet plaatsvinden, opdat de gedoopte persoon ijverig kan zijn om ná de doop het Evangelie te houden (dat hem vóór de doop werd aangeboden) en alle dingen die hem

geboden waren; want hij is niet langer heer over zichzelf; maar zoals een bruid zich overgeeft aan haar bruidegom, zo geeft hij, na de doop te hebben ontvangen, zichzelf over aan Christus en verliest zijn wil, is in alle dingen berustend, als zonder naam, zonder wil, maar laat de naam aan Christus over en laat Hem regeren in hem. Want dit is de betekenis van de doop, dat het leven van de Christen niets anders is dan puur sterven en lijden; omdat we gelijk zijn aan het beeld van Christus en met Hem gedoopt zijn, moeten sterven en lijden, als we wensen te regeren en met Hem zouden leven. Rom. 6: 4.

Met deze verordening van Christus, stemmen en accorderen ook de apostelen, als getrouwe rentmeesters en uitdelers van de veelvoudige genade van God; want aldus predikten Petrus en de andere discipelen het Evangelie in Jeruzalem, en zij die het hoorden, werden in hun hart geprikt door het Woord en zeiden tot Petrus en de rest van de apostelen: "Mannen en broeders, wat zullen wij doen?

Toen zei Petrus tot hen: "Bekeert u en laat u dopen een ieder van u in de Naam van Jezus Christus voor de vergeving van zonden, en u zult de gave van de Heilige Geest ontvangen" (Handelingen 2:37, 38). Zo deed Philippus toen hij de Schrift uitlegde aan de eunuch. En ten laatste, toen hij het had aanvaard, zei hij: "Wat belet mij om gedoopt te worden? Filippus antwoordde: "Als u gelooft met heel uw hart, dan mag het." Handelingen 8: 35- 37 Zo werden ook die van Samaria gedoopt, toen zij de woorden van Filippus geloofden.

Nogmaals, toen Petrus Christus predikte in het huis van Cornelius en het woord des levens sprak, viel de Heilige Geest op allen die het woord hoorden." Toen zei Petrus: Kan iemand water verbieden, dat deze niet gedoopt mogen worden, hebben we de Heilige Geest net zo goed ontvangen als wij? En hij gebood hun om gedoopt te worden in de Naam van de Heere." Handelingen 10:44, 47, 48.

Daarom vond Paulus ook enkele discipelen in Eféze, tot wie hij zei: "Hebt u de Heilige Geest ontvangen, omdat u geloofde?" Zij antwoordden: "Wij hebben niet eens gehoord of er een Heilige Geest is." Paulus zei toen: "In wiens naam bent u dan gedoopt? Ze zeiden: in de doop van Johannes. Paulus zei: "Johannes heeft wel degelijk gedoopt de doop van bekering; en zei tot het volk dat zij moeten geloven in Hem die na hem zou moeten komen. Dat wil zeggen, in Christus Jezus. Zij hoorden dit, ze werden gedoopt in de Naam van de Heere Jezus" Dus lezen we in het 19e hoofdstuk van Handelingen.

Zo ook Paulus zelf, toen hij onderweg neergeveld werd en in Damascus, door het gebod van de Heere, van Ananias had gehoord wat hij moest doen; opnieuw heeft hij zijn gezichtsvermogen ontvangen, en werd vervuld met de Heilige Geest. Kortom, hij was een uitverkoren vat en geschikt instrument geworden, en werd gedoopt en riep de Naam van de Heere aan; zoals Lucas schrijft, Handelingen 9:18.

Uit deze en andere passages is het duidelijk dat de apostelen eerst leerden, en dat zij uit het onderwijs berouw en geloof volgden. *Want, hoe zullen zij geloven, zegt Paulus, zonder het te horen. Geloof komt door te horen en te horen door het Woord van God. Rom.* 10:17. Daarom wordt berouwvol geloof beleden en, om zo te zeggen, verzegeld door de Christelijke doop. Want na de doop moet er een voortdurend goed en Goddelijk leven volgen; [*Want zovelen als u in Christus zijn gedoopt, hebben Christus aangedaan. Gal. 3:27. Geplant samen in de gelijkenis van Zijn dood, zullen we ook in de gelijkenis van Zijn opstanding zijn*.] Dit is de ware verordening van de Heere Jezus Christus en Zijn apostelen, zoals u overal in de Handelingen van de apostelen kunt lezen.

Ten slotte, zoals de apostelen de kerk van God vestigden door het Evangelie, zo verklaren zij unaniem in hun brieven het voornoemde fundament van Christus. Want,

aldus Paulus tegen de Romeinen: "Weet gij niet, dat zovelen van ons die in Jezus Christus zijn gedoopt, in Zijn dood zijn gedoopt? Daarom zijn wij met hem begraven door de doop in de dood: die zoals Christus is opgewekt uit de doden tot de glorie van de Vader, zo moeten we ook in nieuwheid van het leven wandelen. Want als we dat zijn geweest, wetende dat onze oude mens met hem is gekruisigd, opdat het lichaam van de zonde zou worden vernietigd, opdat wij voortaan geen zonden zouden dienen. Want hij die gestorven is, is bevrijd van de zonde" (Romeinen 6: 3- 7).
Met deze woorden vertelt Paulus ons wat de doop met gelovigen betekent, namelijk het sterven van het vlees, of het doden van de oude Adam, het begraven van de zonde, het afleggen van het zondige vlees en de opstanding van de nieuwe mens en leven; en dit om deze reden: sinds Christus stierf voor onze zonden, werd begraven en voor onze rechtvaardiging uit de dood opstond, en wij, door de geest van geloof, in Hem zijn opgenomen of geënt en daardoor recht hebben gekregen op de verdiensten van Zijn dood, ja, zijn deelgenoten gemaakt van alles wat de Zijne is, en aldus, in en door hoop, bevestigd in Zijn gemeenschap (waartoe we door genade worden geroepen); daarom moeten wij ook, om Zijns Naams wil, aan de zonde sterven, het begraven; en leven voor de gerechtigheid, opdat wij een ware rank aan de Wijnstok mogen zijn.
Op deze manier spreekt de apostel Paulus ook tot de Kolossenzen: "Gij zijt volkomen in Hem, het Hoofd van alle overheid en macht; in Wie ook gij besneden bent met de besnijdenis gemaakt zonder handen, in het afleggen van het lichaam, van de zonden van het vlees door de besnijdenis van Christus; begraven met Hem in de doop, waarin gij ook met Hem bent opgestaan door het geloof van de werking van God, die Hem uit de doden heeft opgewekt En gij, dood in uw zonden en de onbesneden van uw vlees, heeft hij samen met Hem levend gemaakt." Kerel. 2, verzen 10- 13, vergeleken met Eph. 2: 4- 6.
Deze woorden verklaren in de eerste plaats dat de besnijdenis geen type van de doop is, maar van de besnijdenis van Christus, die niet wordt gedaan op de voorhuid van het vlees, maar op die van het hart; niet met handen, noch met een mes van steen, maar zonder handen, door het Woord van God, in de Geest.
Deze woorden van Paulus geven voldoende aan dat het vorige leven in de doop met Christus moet worden begraven en door geloof moet opstaan naar een nieuw leven; want het uiterlijke teken alleen heeft geen waarde in de ogen van God dan geloof, de nieuwe geboorte, een waarlijk Christelijk leven - door deze wordt de mens verenigd met God, opgenomen in Christus Jezus, en wordt een deelgenoot aan de Heilige Geest.

Vandaar dat de uitwendige doop niet leidt tot de verlossing, als de inwendige doop zin heeft, naamgeving, de transformatie en vernieuwing van de geest. Nogmaals zegt Paulus tegen de Galaten: "Want gij zijt alle kinderen Gods door het geloof in Christus Jezus want velen van u die in Christus zijn gedoopt, hebben Christus aangedaan "(Galaten 3:26, 27).
Ik hoop dat mijn heren een beetje zullen nadenken over uitstekende en expliciete woorden; want als men deze aanmerkingen recht bekijkt, zijn ze gemakkelijk te begrijpen. Zoals een man die naakt is, zichzelf verbergt en niet wil gezien worden, omdat hij zich schaamt voor zijn naaktheid; wanneer hij zijn schaamte bedekt heeft, komt hij zonder aarzeling tevoorschijn. Zo was het ook met Adam; toen God hem riep, verstopte hij zich en zei: "Heere, ik ben naakt." Niettemin had hij zichzelf bedekt met een vijgenblad; maar het baatte hem niets; want de Heere zou zijn schaamte, dat is zijn zonde, goed kunnen zien. Gen. 3.

Maar toen hij zichzelf kende, bekleedde God hem met huiden, wat het genadeteken van Christus betekende. Toen hij nu onder die huid was, werd zijn naaktheid niet meer gezien. Zo is het ook met Christenen; wanneer zij de rok van dierenvellen (Christus) hebben aangetrokken, wordt onze zonde niet meer gezien en is het kledingstuk dat wij hebben zichtbaar voor iedereen. Vergelijk Gen. 3:21 met Gal. 3:27. Daarom, hij die op de juiste wijze is gedoopt, heeft Christus aangedaan en niets is op hem te zien, dan Christus en het leven van Christus. Daarom zegt Paulus tegen de Efeziërs: "Christus heeft de kerk liefgehad en zichzelf ervoor gegeven, opdat hij die zou heiligen en reinigen met de waswater door het woord" (Efeziërs 5:25, 26).
Hier zien we duidelijk dat het wassen van water verbonden is met het woord; want niemand wordt gereinigd door het wassen van water, maar door het woord; zoals de Heere zegt: "Nu bent u rein door het woord dat Ik tot u heb gesproken" (Johannes 15: 3).
Op een andere plaats noemt Paulus de doop een Bad van wedergeboorte, Tit. 3: 5, omdat de doop wedergeboorte vertegenwoordigt; net zoals de besnijdenis een verbond wordt genoemd, omdat het een verbond vertegenwoordigde. Zo wordt het Paaslam ook Pascha genoemd, dat wil zeggen *een voorbijgang*, hoewel het gewoon een gedenkteken van het Pascha was. Dus, wordt de doop een bad van wedergeboorte genoemd, omdat het behoort tot de geregenereerde kinderen van God, die geboren zijn uit onvergankelijk zaad, namelijk het levende Woord van God, of, zoals Jakobus zegt: "Wie worden wedergeboren zijt door de wil van God, door het Woord van de waarheid." 1 Pet. 1:23; James 1:18.

Er moet nog een ander punt worden overwogen - dat de apostelen zeggen: Wij moeten door het Woord worden wedergeboren, dat wil zeggen, door de prediking van het Evangelie. Maar waarmee zullen degenen die zeggen dat kinderen worden wedergeboren [in de doop], dit bewijzen? omdat noch de prediking noch het woord met hen tot stand komt.
Ten laatste zegt Petrus ook in zijn brief: "Toen eens de lankmoedigheid van God verwachtte in de dagen van Noach, terwijl de ark een voorbereiding was, waarin weinigen, dat wil zeggen acht zielen gered werden door water. Alzo redt de doop ons nu ook (niet het wegwassen van het vuil van het vlees, maar een vragen van een goed geweten tot God), door de opstanding van Jezus Christus" (I Petr.3: 20, 21).
Uit de woorden van Petrus die we waarnemen, dat de doop wordt voorgesteld door de zondvloed, waardoor God de hele wereld bestrafte; maar Noach, met zijn huis, dat door God als rechtvaardig werd beschouwd, werd in de ark uit het water bewaard; gelijk toen Israël door de Rode Zee droogvoets ging, en aldus verlost werd van hun vijanden; maar Farao was met zijn gehele leger erin verdronken, zodat er niet een ontsnapte. I Cor. 10: 1, 2.
Zo is het met alle werken van God; dat wat het leven is voor de vromen, is de dood voor de goddelozen, zoals Paulus getuigt met deze woorden: "Wij zijn God een zoete reuk van Christus, in hen die behouden zijn, en in hen die verloren gaan: tot degene die wij zijn reuk van de dood tot de dood, en tot de andere de reuk des levens tot het leven "(2 Corinthiërs 2:15, 16).
Maar om die type van de zondvloed goed te begrijpen, moeten we Noach beschouwen als het tegenbeeld van Christus; zijn huis het tegenbeeld van gelovigen; de ark, van de kerk; en de zondvloed, van de doop. Want evenals Noach in zijn tijd een prediker van gerechtigheid was, zo was ook Christus een ware Prediker van gerechtigheid, die van God uitging en de wereld inkwam. En toen Noach de ark voorbereidde, om zijn huishouding te bewaren, bereikte Christus de geestelijke ark, namelijk zijn kerk,

gebouwd door de apostelen, als wijze bouwmeesters, om Zijn kinderen en Zijn huisgezin te behouden, waarvan Hijzelf zegt: "Zie, Ik en de kinderen die God Mij heeft gegeven." En zoals door de zondvloed alle vlees werd vernietigd en vergaan, zo moet ook, door de doop, alle vleselijke lusten en verlangens worden vernietigd en verloren gaan. En zoals slechts weinigen, dat is, acht zielen, werden bewaard in de tijd van Noach, dus het is ook met mensen in deze tijd. Hoewel het hun is verkondigd en het licht duidelijk schijnt, toch houden zij meer van duisternis dan van licht; vandaar dat er zo weinigen zijn die waarlijk geloven en die vanuit het vorige leven zijn overgezet in een geestelijk leven, opdat zij de kerk van Christus binnengaan en aldus worden gedoopt tot doding van het vlees en de opstanding tot een nieuw leven.
Want Christus Zelf zegt dat er maar weinigen zijn die de ware weg vinden; "want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren;" weinigen geloven, en weinigen zullen gered worden. Lukas 13: 24; Mat. 20:16. Zoals ook Lucas zegt: "Maar wanneer de Zoon des mensen komt, zal hij dan geloof vinden op aarde?" (Lucas 18: 8).

Want edele heren en dienaars van God, ik doe een beroep op u, of het nu niet is zoals het was in de tijd van Noach? Zij bouwen; zij planten; ze kopen het ene veld na het andere; zij smullen; zij drinken; ze trouwen en worden ten huwelijk uitgegeven; en dit alles zonder de angst voor God; en zij die dit doen zijn genoeg bekend, ja, alle uithoeken van de wereld zijn vol gruwelen en afgoderij. Moge de Heere hen bekeren, Amen. Lukas 17:26, 27; Mat. 24:37, 38.

De reden waarom ze leven zonder de angst voor God, en zonder zorg, is dat ze geen voorbeeld hebben. Ze troosten zichzelf alleen hiermee, namelijk: ik *ben een Christen; ik ben gedoopt.* Dus spreken ze, denkend dat het voldoende is als iemand alleen gedoopt is; maar zij weten weinig wat de doop betekent; want zij hebben nog niet van de levende Fontein gedronken, waarover Jeremia spreekt; maar zij drinken van de putten die zij zelf hebben gegraven: "want zij hebben de ware Bron verlaten", zegt de Heere "(Jeremia 2:13).
Zo is het nu ook met de doop, zoals ik hierboven genoeg heb aangetoond, dat gelovigen alleen gedoopt mogen worden. Maar nu wordt het gebod van Christus genegeerd en zij die graven, of een bron of een doopsel van zichzelf bedenken, worden ontvangen; en aldus is vervuld wat Christus zegt: "Aldus hebt gij het gebod van God teniet gemaakt door uw traditie" (Mattheüs 15: 6).
Er kan nog meer uit de Schrift worden getoond; want Paulus schrijft heel duidelijk aan de Hebreeën, betreffende de voorbereiding van Christenen, verklarend dat zij die deze Christelijke verordening willen ontvangen, eerst de beginselen van de Christelijke leer moeten leren, namelijk berouw van dode werken, dan geloof in God, en dan doop. Hebr. 6: 1.
Ik vrees dat het vervelend zou worden voor mijn edele heren en dienaars van God; daarom zal ik het zo kort mogelijk maken.
Nu, omdat er velen zijn die geloven dat kinderen die sterven zonder de doop verdoemd zijn, zoals ook de priesters beweren, - gruwzame zaak - zullen we door de genade van God een kort antwoord geven aan onze tegenstanders, zodat mijn heren op dit punt opgelucht zullen zijn.

DEFENSIE TEGEN DE WEDERSPREKERS

In de eerste plaats zeggen onze tegenstanders, er staat geschreven: "Breng kleine kinderen tot Mij, want zodanigen behoort het koninkrijk der hemelen toe." (Matth.

19:14). Nu, als zij de belofte hebben, waarom zouden zij dan ook niet de doop ontvangen, wat minder is dan de belofte?

Antwoord.

Wij geloven en belijden dat kleine kinderen worden gered vanwege de belofte; maar dat die redding afhangt van de doop, belijden wij niet; want toen Christus de kinderen het koninkrijk van God beloofde, werden zij niet gedoopt, noch doopte Hij hen, maar Hij omhelsde hen en sprak vriendelijk tot hen of zegende hen. Markus 9:36, 37. Christus vermeldt ook de reden waarom de kinderen voor God aanvaardbaar zijn, omdat Hij hen als voorbeelden voor volwassenen beschouwt, en ons vermaant, dat wij zouden zijn zoals zij, want aldus zegt Hij tot zijn discipelen: "Voorwaar, Ik zeg u, tenzij gij u bekeert en wordt als kleine kinderen, zult gij het koninkrijk der hemelen niet binnengaan. Wie dan ook zichzelf zal vernederen als dit kleine kind, die is de grootste in het koninkrijk der hemelen "(Matt. 18: 3, 4).

Vandaar dat, omdat we worden aangemoedigd om als kinderen te worden, het onweerlegbaar is, dat zolang zij in een staat van onschuld blijven, God hen onschuldig houdt, en geen zonde aan hen wordt toegerekend; en hoewel ze van een zondige aard en natuur zijn, deel hebben aan de aard van Adam, blijft er toch iets in hen over dat God welgevallig is, namelijk onschuld en nederigheid; ze worden echter alleen gered door de genade van Christus.

Maar als sommigen kinderen veroordelen, als ze zonder de doop sterven, is het een verachting van het bloed van Christus; want de zonde van Adam en de hele wereld, wordt verzoend door het offer van Christus, en geen zonde van Adam wordt toegeschreven aan kinderen; hoe kunnen kinderen dan verdoemd worden?

Wie zal de kinderen beschuldigen, voor wie Christus Zijn bloed heeft vergoten? Wie zal hen veroordelen, aan wie Christus het Koninkrijk van God heeft beloofd? Die de Heilige Schrift, die zo nadrukkelijk verklaart, zal ontkennen dat de zonde van Adam en de hele wereld is weggenomen; het handschrift van de wet, die tegen ons was, uitgewist en genageld aan het kruis, en die genade is overvloedig over de zonde, en het leven van Christus de dood overwonnen?

Vandaar dat hij die zegt, *dat kinderen worden veroordeeld, of hen beschuldigt vanwege de erfzonde*, de dood en het bloed van Christus ontkent. Want als de kinderen vanwege Adams dood worden veroordeeld, dan is Christus tevergeefs gestorven, Adams schuld is nog steeds op ons en niet verzoend door Christus, en genade is niet overvloedig geweest over de zonde door Christus. God verhoede het. Want de genade van God is rijkelijk aan alle mensen verschenen. Tit. 2:11; Rom. 5:18. Alle vervloeking, vloek en de zonde van de hele wereld zijn weggenomen door Christus, en als volwassenen gered worden door geloof, zo worden kinderen gered door hun onschuld; maar alles door genade.

Er moet dan nog een antwoord worden gegeven, waarom, als zij worden gered, ze niet moeten worden gedoopt.

In de eerste plaats omdat we daarvoor geen opdracht van Christus hebben. Abraham had een bevel van de Heere ontvangen om alle mannen op de achtste dag te besnijden. Welnu, hij had geen bevel gekregen met betrekking tot vrouwen, noch volgde hij zijn eigen mening, maar, volgens het bevel van God, veroorzaakte alleen de mannelijke kinderen besneden te worden; en de besnijdenis was het teken van het verbond dat God met Abraham had gesloten; en toch werden de vrouwen zowel in het verbond als in de mannen opgenomen.

En daarna, toen Israël in de woestijn was, en grovelijk gezondigd hadden tegen de Heere, zodat God zei dat zij niet in het beloofde land zouden komen, en dit vanwege

hun ongeloof, zei Hij (de Heere): *Maar uw kinderen die nu noch goed noch kwaad weten, zij zullen het bezitten.*
Nu, als de kinderen, die de Heere had geboden op de achtste dag te worden besneden, genade van Hem hadden gekregen, en Hij beloofde hun het land te geven, en dat zij het zouden bezitten, hoeveel te meer zou nu Zijn genade zijn op de kinderen voor wie Christus stierf?

In *de tweede plaats* *zeggen* onze tegenstanders dat de Heere tegen Nicodémus zei: "Tenzij iemand geboren wordt uit water en Geest, kan hij het koninkrijk van God niet binnengaan" (Johannes 3: 5). Hieruit volgt dan, zo luidt het, dat niemand het koninkrijk van God kan binnengaan, tenzij hij wordt gedoopt met water.
Antwoord. Deze woorden van Christus moeten niet worden begrepen met betrekking tot kinderen; voor de passage die de Heere tot Nicodémus sprak, namelijk: *Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, behalve als een mens geboren wordt van boven, hij kan het koninkrijk van God niet zien*; want hier horen we dat Christus ziet op de wedergeboorte van Nicodémus, die alleen door het Woord van God plaatsvindt, zoals hierboven in mijn belijdenis voldoende is uitgelegd; en toen zei Nicodémus: *Hoe kan een mens, wanneer hij oud is, de tweede keer in de schoot van zijn moeder komen en wederom geboren worden?*
Merkt herop, hij zegt, als hij oud is; waaruit we goed opmaken dat de Heere niet over kinderen sprak. En daarop zegt Christus: "Tenzij iemand geboren wordt uit water en Geest, kan hij het koninkrijk van God niet binnengaan."
Dat dit niet over kinderen wordt gezegd, bewijzen de volgende woorden, namelijk: "Wat uit het vlees geboren is, is vlees, en wat uit de Geest is geboren, is geest." Verwonder u niet dat ik tegen u gezegd heb: Gij moet wederom geboren worden. De wind waait waarheen hij wil, en u hoort het geluid ervan, maar kunt niet zeggen van waar hij komt en waarheen hij gaat; zo is iedereen die uit de Geest is geboren."
Door deze woorden geeft Christus aan dat de wedergeboren mens geestelijk wordt en geboren wordt uit de Geest en uit een geestelijke aard; zoals Petrus zegt: "We zijn deelgenoten geworden van de Goddelijke natuur, als we de vergankelijke lusten van deze wereld ontvluchten." Hierdoor kan iedereen weten of hij uit de Geest is geboren, namelijk, als hij de *aard van de Geest heeft*, zelfs als iemand die uit het vlees is geboren, de aard van het vlees heeft, elk in zijn volgorde. Vogels hebben hun eigenaardige aard; dus ook wilde dieren; evenzo de mens; elk is net als hij van wie hij geboren is.
Aldus is hij die is geboren uit de Geest, ook geestelijk ingesteld; vandaar dat Paulus zegt: "Want zovelen als er door de Geest Gods geleid worden, zij zijn kinderen Gods."
Tenslotte zegt Christus tegen Nicodémus: "Als ik u aardse dingen heb verteld en u niet kunt begrijpen of geloven, hoe zult u dan geloven, als ik u vertel over hemelse dingen?"
Hier acht de Heere het groter om hemelse dingen te begrijpen dan aardse dingen; maar kinderen begrijpen niets van aardse dingen, hoeveel minder hemels.
Vandaar dat Paulus zegt: *wees geen kinderen in begrip; maar wees in boosheid kinderen, maar wees verstandig mens.* Want geloof kan niet begrepen worden zonder begrip, zelfs als Paulus tegen de Hebreeërs zegt: *"Geloof is een zeker vertrouwen in dingen die men hoopt, en conformeert zich aan dingen die men niet ziet;* zodat geloof op zichzelf die kracht heeft, dat het zich altijd conformeert naar hemelse dingen, en zoekt die dingen die boven zijn, waar Christus zit aan de rechterhand van God."

God kan dit geloof gemakkelijk aan kinderen geven. Dus zeg ik; en niet alleen geloof, maar ook heet verstand, waardoor geloof wordt begrepen; ja zelfs taal om het te belijden; maar wat voor soort geloof kinderen hebben, tonen ze aan hun leven en vruchten. Maar hoewel God almachtig is en doet wat Hij wil, die niemand kan weerstaan, neemt Hij desalniettemin orde op in al Zijn werken, naar Zijn welbehagen. Daarom, laat iedereen het goed zien, dat hij God niet voorschrijft volgens zijn eigen mening; want Hij heeft alle dingen goed gemaakt. Voor Hem is eeuwige lof en eer. Amen.

Omdat dit de belangrijkste passages zijn waarmee de kinderdoop bewezen wordt, heb ik ze in mijn zwakheid en eenvoud beantwoord. Maar opdat u, mijn edele heren, misschien niet moe worden van mijn lange schrijven, zal ik besluiten; niettemin, als mijn edele Heren een vollediger antwoord wensen, ben ik bereid en gewillig om te antwoorden, zo veel als in mijn macht is. Moge God Zijn genade aan ons allen geven. Amen.
Uw nederige onderdaan,
THOMAS VAN IMBROECK.

Nu, om deze verklaring tot een gepaste conclusie te brengen, achten wij het niet overbodig om hier een zekere *Geloofsbelijdenis* toe te voegen, die zeer waarschijnlijk ooit was vervat in de *Geschiedenis van de vrome Doopsgezinde*, en wordt verklaard te zijn geweest de samenvatting van hun geloof; hoewel het kan zijn (wat we niet zouden tegenspreken), dat deden ze niet alle genoemde artikelen in precies deze vorm te belijden, maar zich min of meer handhaven met betrekking tot dit of dat punt; welke echter, indien het ware fundament ervan behouden blijft, behoort, naar de aard der liefde, te worden gedragen; vooral in zulke personen die hun dierbare leven niet hebben gespaard, maar hen hebben gegeven in de dood voor hun God en Verlosser. Niettemin vinden we niet dat een van hen een tegengestelde mening koesterde, laat staan dat zij zich tegen de genoemde BELIJDENIS verzetten; hetwelk ons meer aanspoorde om het hier in te voegen; in de hoop dat het productief zal zijn, of van ten minste enige winst of goed in deze laatste bedroefde en perverse tijden; des te meer om de standvastigheid in het geloof te bevestigen, en om de zwakken een gelegenheid te geven, om zichzelf te bewijzen waarin ze zwak zijn geworden, en hoe de zwakte kan worden weggenomen.

A. D. 1600.- - De tijd dat deze belijdenis, die we zojuist hebben genoemd, is ontstaan, hebben we niet zeker kunnen vaststellen; maar zoals het ervoor wordt gehouden, dat, wat de betekenis betreft, het werd geloofd, onderwezen en geoefend door degenen die Mennonieten heetten, reeds vele jaren geleden; evenals toen, toen het aan de drukker werd toevertrouwd, namelijk toen de laatste vervolging bijna voorbij was. We hebben het daarom een plaats gegeven rond het jaar 1600; dat is ongeveer het einde van deze eeuw.

Deze Geloofsbelijdenis wordt hier niet weergegeven. Is verwerkt in dit document

NAMEN VAN PERSONEN EN ZAKEN

A

Abel, 315, 565, 568, 752, 786, 883, 892, 905, 913, 923, 950, 979, 1011, 1033, 1044, 1048,
Abelard, Peter, 276, 292, 293
Abimelech, 1044
Abraham, 12, 22, 580, 752, 770, 812, 817, 828, 830, 836, 850, 892, 903, 907, 908, 910, 920,
Abraham, gemarteld, 554
Absalom, 695, 748
Achan, 892
Adam, 720, 755, 770, 784, 787, 788, 793, 794, 796, 804, 810, 820, 824, 828, 829. 916, 918,
Adam and Eve, 377, 378
Adamites, 296
Adeodatus, 204
Adelphius, received, 125
Advice to youth, 646 650
Aedesius, verdronken, 181
Aeneas, 302
African Council, 238
Agamemnon, 353
Agapitus, verdronken, (A.D. 223), 130
Agathonica, (A.D.168), 104, 114
Agathopus, verdronken, 181 Agrippa, 1100
Ahab, 609
Aix la Chapelle, 269, 268, 305, 320, 588
Albericus, 300
Albert of Gaul, 229, 230
Albigenses, began, 271, 282, 283
Verbrand, 305, 307, 308
Albi, 288, 304;
Albigeois, 265
Confession of, 285
Countless perish, 313
Decrees against, 316, 317
Distinction of, 300 306
Examination 312
Lived in England, 309
Same as Waldenses, 306, 309
Albinus, teacher, 224
Albion, gedoopt, 224
Alcibiades, (A.D. 179), 104, 117
Alcimus over de Doop, 202, 209, 210
Alexander, Verbrand (A.D. 253), 133
Alexander, torn (A.D. 263), 141
Alexander of Jerusalem (A.D. 247), 131
Alexander of Phrygia (A.D. 172), 104
Alexander, the Greek, (A.D. 179), 104, 118
Alexandrinus, writer, 100
Alexandrinus, Theophilus, 208
Alfuard, 268
Algerus, 261 Alipius, 204
Almaricus, 314
Aloida, 244
Alsace, 44, 703, 1126
Altisidorensis, 265, 307, 308
Altzey Mandate, 437
Alva, Duke of, 758, 1095
Alzeiter, Christian, 444

Amalek, 850, 855, 857, 892
Amaziah, 361
Ambrose, 204, 597, 632, 660, 708, 790
Over de Doop, 159
Amkers, Fri)n, 465
Ammon, gemarteld, 186
Ammonaris (two), onthoofd (A.D. 253), 134
Ammonius, gedood, 185
Amphilochius, wrote, 162
Amos, 12, 357
Amsterdam, 27, 44, 498, 474, 477, 483, 501, 504, 535, 538, 568, 593, 619, 738, 763, 764,

Doopsgezind, 16, 17, 18, 278, 296, 324, 326, 330, 365, 428, 438, 442, 500, 502, 519, 536, 539, 546, 547, 552, 568, 569, 596, 610, 616, 630, 660, 736, 738, 763, 764, 774, 775, 778, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 785, 786, 787, 789, 791. 792, 795, 796. 797, 798, 871, 875, 910, 945, 962, 1007, 1012, 1019, 1021, 1054, 1056, 1058, 1060, 1061, 1062, 3063, 1089, 1094, 1095, 1100, 1101, 1103, 1106, 1110, 1113, 1115, 1117, 1119, 1122, 1123, 1125, 1130,

Condemned, 195, 1105
Churches in Holland, 1108
Church older than Catholic, 632
Practice and conditions, 1130, 1131
Pernicious leaven, 1136
Berne, 1130
Charles V, 442, 1122, 1123
Conatantius, 191
Honorius and Theodosius, 191, 198
Theodoric, 204
Theodosius, 190
Zurich, 414
Ananias and Sapphira, 605, 749, 855, 857, 940
Ananias (Paul), 1040
Anasasfus, 246
Anastasius, gedoopt, 216
Andrew, crucified (A.D. 70), Ill.,' 87
Andrew, read first Mass, 516
Andrew and Guillemetti, 321
Andronicus, slain (A.D. 70), 86, 146 152
Angelonius, 232
Anobert, charged, 229
Ansbert, 250, 251
Anselm s writings, 259 261
Anthimus, onthoofd, 175
Anthonis, onthoofd, 583
Anthonisa, Hendrick, sentenced, 536
Anthony the Hermit, 339
Anti Catholic sacrament, 216, 536, 597610, 631, 667, 668, 774 798, 937, 938, 1024 1026,
Antichrist, Pope was, 345, 346, 445
Antichrist, rise of, . 726
Throne of, 313
Works of, 271
Many, 672
Antioch, gedood, 611
Antiochus, king, 748, 1097
Antopas, Verbrand (A.D. 93), Ill., 94, 95
Antwerpen, 500, 523, 554, 563, 568, 569, 583, 594, 618, 622, 624, 633, 640644, 652, 655, 704, 706 708, 711, 725, 762, 818, 819, 845, 848, 850, 871, 875, 877, 945, 947, 965, 979981, 983, 984, 987, 989, 992, 1036, 1037, 1039, 1043, 1047, 1051
Anyaia, slain, 185

Apeldoren, Hendrick Dircksz, 44
Apocrypha, Jerome on, 284
Disowned, 274
Apollinaries, gemarteld (A.D. 70), 94
Apollonia, Verbrand (A.D. 252), 133
Apostate, 1072
Apostolic, 393
Apostolic succession, 228, 320, 365, 366
Apostolics, 275, 276, 278, 293, 294
Apphian, verdronken, 180
Apselamus, Peter, Verbrand, 183
Aquila, slain (A.D. 70j, 86
Aquila of Alexandria, 126
Aquilina, gemarteld, 12, 184
Aquimas, 300
Arabian, persecutors at, 232
Arabians, 255
Ardens, Radulph, 267
Ares, gemarteld, 183
Arethas, gemarteld, 212
Argimirus, 245
Arian persecution, 211
Ariares, 294
Aristarchus, slain (A.D. 70), 85
Arles, 273, 320
Arnobius over de Doop, 125, 153, 154
Arnold, Verbrand, 292, 293, 296
Arnold, Verbrand, 354
Gemarteld, 211, 212
Taught, 274
Arnoldists, 277, 297, 298
Arnulph, baptizes, 215
Ascholius, Bishop, 162
Aaterius, crucified, 144
Aston, John, 332
Astyages, 88
Ater, Verbrand, 253
Athanasius, 153, 155, 156, 792
Attalus, roasted (A.D. 172), 104, 115
Augurius, Verbrand (A.D. 261), 140
Augustine, 103, 204, 597, 632, 660, 708, 790, 940, 1085
Augustine's sons gedoopt, 170
Augustyn, 665, 991
Aurea, geëxecuteerd, 245
Aurelian Emperor, 142
Ausibius, early convert, 52, 66
Austria, 328, 330, 331, 341, 349, 350, 446 472
Auxentius, gemarteld, 185
Avignon, 320, 321, 332
Avoidance, 32, 33, 37, 43, 690, 809, 975
Abelard, Peter, 274
Ado Travirensis, 263
P.Ibinus, 224
Alcimus, 202
Alexander, 303
Alexandriua Theophilus, 208
Algenis, 261
Amalariua Fortunatus, 222
Ambrose, 159
Angelomus, 232, 296

Ansbert, 250
Anselm, 259, 260
Apostles, 62 65
Arnold of Brescia, 274
Arnobius, 125
Arnulph, Bishop of Lyons, 274
Athanasius, 156
Augustine, 365
Anthymius, 194
Aysess, Reytse, 995, 999

B

Babel, 960
Babylas, geëxecuteerd (A.D. 254), 134
Babylon, 336, 862, 872, 954, 992, 1002, 1056
Babylonian whore, 330, 336, 775
Backter, Wm., 348
Baden, 1089
Baleus, 309, 342
Baltic Sea countries, 440 die in, 333
Baptism, 153 171
Baptism, on, 1st eeuw, 63 67
2nd eeuw, 100 104
3rd eeuw, 118 125
4th eeuw, 153 171
5th eeuw, 187 197
6th eeuw, 201 209
7th eeuw, 213 217
8th eeuw, 220 227
9th eeuw, 232 240
10th eeuw, 247 254
11th eeuw, 259 264
12th eeuw, 270 290
13th eeuw, 300 303
14th eeuw, 321 327
15th eeuw, 334 340
16th eeuw, 363373, 396 398
17th eeuw, 30, 36, 40

Baronius, 306
Basilius, 162, 163
Bassila, 119
Bede, 221, 222
Berengarus, 247, 282
Beroldus, 263
Bohemius, 273
Boosers, 667
Brandanus, Detrius, 209
Hruis, Peter de, 301
Brunechildis, 207
Bruno, Bishop of Algiers, 262
Brute, Waltz, 325
Huchard of Worms, 262

Canons on, 158
Carnotensis, Juo, 263
Cassiodoris, 202, 203
Celestius, 191
Cellanius, 1116

Charles, Bishop of Milaan, 326
Chrysostom, 164, 165
Clement, 67, 103
Clement Alexandrinus, 100, 102, 103
Clodovius, 197
Cornel15S, 535
Council of Paris, 237
Cyril of Alexandria, 192
Cyril of Jerusalem, 120

D'Auchy, Jacques, 595 596
Dionysius, 100
Donates, 154, 155, 208

English, 1014, 1015
Ephrem, Syres, 160
Epiphanies, 171
Eubulus, 162
Euchenius, 193
Evagrius, 193, 1213

Fathers, 64
Faustus, Reqiensus, 193
Fortunatus, Amalarius, 222, 223
Franck, Sebastian, 302
Fulbertus of Carnotanses, 254
Fulgentius, 196

Gasteiqer, 372
Gelasius, 194
Gerhard, John, 209
Germanus, 221
Gerritg, Jan, 683
Giselbert, 248, 255
Glock, 1025
Gratianus, 102, 235
Gregory of Nazienzas, 156, 162
Gregory of Nyasa, 160

Haimo, 233, 234, 241
Hendrickss, Jan, 935 937
Henry of Toulouse, 274, 301
Heymon, 232
Hilarius, 189
Hildebert, 274
Hincmar, 238
Hogendorf, Christopher, 1116
Holmeyster, Sebastian, 1116
Honoriug, 193
Hubmair, Balthasar, 465
Huldricus, 238

Imbroeck, Thomas, 367•371
Isidoris, 216

Jacob the Chandler, 783 785
Ian, 524
Jerome, 168, 169
Jesus, 64, 260
John the Baptist, 63, 64

Justin, 119
Juatinus, 101
Justus, Ongelitanus, 206

Kuyck, John Wouterss van, 372

Lactantius, Birmianus, 156, 157
Leo II, 216
Leonilla, 121
Luther and Lutheran divines, 1117
Lydius, D. B., 336

Marcellinus, 719
Martin, St., 153
Maximus, 191
Mehruing, 154, 157
Moll, 204, 226, 259, 300, 322, 338
Monica, 151
Montanus, 204

Nazarus, 194
Neocesarea, 153, 158
Nicea, 151
Nicephoris, Caliatus, 326, 366
Nolanua, 195

Olman, van, 537
Olympiodorfa, 106
Optatus, Milevitanus, 161
Oriqen, Adamantius, 121

Pamelius, Jacob, 215
Pancratius, 179
Panten, Bartholomew, 372
Paschagiug, 239
Perking, Guil., 209
Peter, 206
Peter, Bishop of Apamea, 40
Pesters, Jan, 1015, 1016
Pomorius, J., 216
Pontes, 119
Primasius, 196
Probes of Tullo, 303
Prosperus, 190
Rabonus, Maurus, 232
Reformed preachers, 1116, 1117
Reinenies, 279
Remiquis, 240
Roore, Jacob de, 371, 787 789
Rupert, Tuiciengis, 272, 275

Sagarellas, Gerard, 302
Salvian of Massilla, 194
Schut, 659
Scotus, Johannes, 246, 297
Sedulius, 189
Severus, Alexandrius, 207
Simons, Joriaen, 564
Smoragdus, 251
Smuel, 476, 477

Strasburg, reformed, 1116, 1117
Swinderby, William, 325
Synesius, Syrenus, 168

Tertullian, 118•120
Theodocrat, 190
Theophilact, 251 254
Theophilus, Alexandrines, 206
Thessalonian Church, 366
Twisck, P. J., 226, 240

Verbeeck, 651
Verkindert, Joost, 857, 858
Victor, Vincent, 187
Victorinus, 181
Victories, 157
Vivernmes, D. G., 273
Vives, Ludovicus, 273, 365
Vleckwick, Herman, 187 189

Walafrid, 232
Waldenses, 271, 280, 281
Wege, Jacob van, 973
Wyckliffe, John, 324
Zoroaras, 206

Baptism, adult, 153 171
Augustine enjoyed, 169
Benefits of, 165
Called circumcision, 171
Carthage, 193
Christian, from Pentecost, 63 66
Commanded and practiced, 64
Extracts from history, 339
Frequency, 683
Heretical views of, 223, 322
Importance, 65
Infant, forced, 448
Infant has no instruction or faith, 303
Infant, introduced, 118, 119, 170
Infant, obligatory, 214
Infant, opposed by Victor, 187
Infant, refused, 224
Infant, unknown early, 104
Instrution prior, 237
Instruction six years, 153
Invisible elements in, 134
Kinds of, four, 234 241
Kinds o, water, 153
Reasons for infant, 397, 1116, 1117
Roman practice favorable to, 223
Of faith, 251
Of Jews, 192, 207, 215
Of tears, 250
Persons and things associated with, 224, 225
Place of, 611
Principal points of, 301
Required of catechumens, 224
Scripturally practiced, 340
Slaves, 237

Time of, 171, 216, 224, 263, 264, 326, 366
Vow, 993

Baptism of Ambrose, 159
Anastasius, 214
Anthymius, 194
Athanasius, 155
Augustine, 169
Basilla, 123
Brunechildis, 207
Caesarea, 214
Clodovug and people, 197
Constantine, 171
Ephiphaniug, 171
Fusco, 154
Heringild, 221
Hilarfus, 157
Jerome, 167
Jesus, 64
John, 63, 64
Martin, St., 159
Monica, 158
Namesius, 254
Mozarius, 194
Nectarias, 162
Nemesis, 123
Olympius, 254
Pancratius, 123
Placidus and family, 254
Pontes, 123
Sisainius, 194
Synesius, Syrenus, 186
Taborites, 337
Theodosius, 171
Victorious, 188
Varian, Marcellinus and Justin, 123
Wittikind, 224
Zeno of Verona, 215
Barana, 1069, 1089, 1103
Barbelius and sister Barbara, slain, 104, 108, 112
Barnabas, Verbrand (A.D. 64), Ill., 75, 76
Barnabas; St., 326
Baronies, 247, 269, 306
Barriers, Waldenses Verbrand, 315
Barsaemeus of Edessa (A.D. 108), 104, 112
Bartholomew, onthoofd (A.D. 70), 88
Basil, 204
Basileus, gemarteld, 186
Basllideg, onthoofd, 128, 209
Basilius, over de Doop, 163
Sells out, 162
Basle, 429, 1127
Bastewart, 428
Bathsheba, 1015
Bavaria, 432, 473
Bedenborgh, on antichrist, 325
Beghardg, 323, 332
Beguinea, 323, 332
Bellarmine, 269
Benjamin of Persia, gemarteld, 99

Berenqarfus, 246, 269, 270, 278, 294
Followers Verbrand, 292
Bernhard of Clairvaux, 293, 294
Berne, 703, 1122, 1128 1131, 1134, 1139
Decree (1671), 1125
Edicts against Anabaptists, 1130, 1136
Persecuted, 700, 1125
Prison conditions, 1126
Bertherius, charged, 229
Bertram, 232, 237
Bertrand, Nicholas, 308
Beukelss, Jan, Munster leader, 779
Biblis, gemarteld, 184
Birinus, catechizes, 215
Blandina, tortured (A.D. 172), 116
Bleaensus, Peter, 276
Blessing of God of Patriarchs, 950, 967, 984, 1034, 1041, 1046, 1047, 1051, 1053
Blood of Martyrs, 360, 535, 591
Bohemia, 323, 324, 326, 328, 332
Bohemian Brethren, 349, 350
Bohemius, John, 273, 326
Bom, Cornelis, 44
Borael, Peter ran, 44
Boxhoru, 310, 311
Brabant (Netherlands), 1070, 1074
Braght, P. Van, 1139
Breda, 929
Brixen, 448
Broekhuysen, William, 44
Bruges, 655
Bruenn, Moravia, 428
Hrugh, Beetken van, 655
Bruis, 301
Bruis, Peter de, Verbrand, 273n, 274, 279, 290, 293, 294, 309
Brulifer, Stephen, 350
Brunechildis, gedoopt, 207
Bruno, 269
Bruschius, 333
Brussels, 582, 992, 1093, 1094
Brute, Walter, 325, 326
Brute, William, 341
Bucer, Martin, 1116
Bulgarian tyrant, 241, 242, 265
Bullinger, H., over de Doop, 208
Burgundy, 1125
Business forbidden, 911
Bzovius, 216, 319

C

Caesarea, gedoopt, 214
Caesarius of Hiesterbach, 296
Cahors, 288
Cain, 12, 21, 357, 729, 730, 748, 786, 803, 883, 892, 918, 949, 950, 1094, 1048, 1097
Caleb and Joshua, 569, 658, 707, 821, 856, 907, 908, 920, 923, 928, 967, 1032, 1046, 1052
Calignon, 290
Callistus, 325
Calvin, 364, 1095
Calvinism, 324, 780, 786, 789, 860, 1010, 1020, 1056, 1094, 1102, 1106
Cambray, 319

Candle light service, 930
Capitaneis, Albert de, 276
Capito, Wolfgang, 1116
Carloman, gedoopt, 224
Carlstadt, Andrew, 1117
Carmelites, 335
Carnotanses, Fulbertus, gedoopt, 254
Carnotensis, Juo, 263
Carpus, geëxecuteerd (A.D. 70), 94
Carpug, gedood (A.D. 168) 104, 114
Casamus, Nicholas, 338
Cassian, tortured, 176
Casaiodoris, over de Doop, 202, 203
Catharina, onthoofd, 183
Catharists, 277
Catharites, 296, 297
Catholic orders, 335, 341
Catholicism, corrupt, 939
Cwia, 1094
Cellarius, 1116
Charles' bloody decrees, 935
Cecilia, 130
Cecilius, Capella, 126
Celestius, 191
Cesenas, Michael, 325
Chaignards, 277
Charles of Milaan, 326
Charles V, edict of, 492
Persecutor, 551
Chartetius, Alanus, 348
Chassanion, 305, 308
Childbirth in prison, 985
Childlessness better, 710
Child named Jewish, heathen? 273
Children, unbelieving, 921
Children to abjure, 316
Chorus, German persecutor, 142
Chosen of God, 648
Christ or Barabbas. 584
Christian in prison, 1124
Christianity in Europe, 727 730
Christians, non militaristic, 156
Gemarteld 200,000, 58
Christminded. 16
Chrysostom, John, gedoopt, 159
Chrysostom, over de Doop, 104, 153
Persecution, 164, 166
On swearing, 166
On nonresistance, 166
On antichrist, 167
Death, 167
Church, apostate, 44 46
Called Christminded, 16

Commanded to search house to house, 1137
(of) Christ, 392 394
Established, 21 24
(of) God, 21, 60
Holy, 285
New Testament founded, 393

Obscured, 24 26
Service of, 100, 929
Time: at night, 1137
Universal, 21

Claess, Jan, 15
Claessen, Class, 44
Claessz, Isaac, 44
Claudius, crucified, 194
Claudius, Emperor, persecutor, 73
Claudius, Herminianus, 126
Clemens, Alexandrinus, 67, 73, 100, 102, 103
Clement, 67
Clement of Scotland, Ill., 229, 230, 231
Clemongis, Nicholas, 325
Cleves, 525
Clodovius and two sons gedoopt, 197
Cluniacensis, Peter, 274, 303
Coals of fire, 1096
Cobrijsz, Hans, 44
Cointha, stoned, 133
Cologne, 296, 578, 582, 654, 688, 696, 702
Burninga, 6
Lords of, 367
Coming of Christ Judgment, 24n, 33, 37, 36, 43, 44
Communion, true, 806, 807
Confessions, Albigenses and Waldenses, 285 267
Alewijns, Hendrick, 750 757
Ancient faith, 313
At baptism, 233
Of 1600, by Peter Jan Twisck, 373 490
Of 1626, 1107, 1108
Of 1627, 26 33
Of 1630, by Jan Centsen of Amsterdam, 3338
Of 1632, Adrian Cornelius of Dordrecht, 38 44
Of 1658, 1124
Of Class de Praet, 554 560
Of Claesken, 611 616
Of Executioner, 101, 106
Of Jacob de Roore, 804 809
Of Jacob van den Wage, 969 975
Of Terwoort Pieterss, 1017 1019
Corrupted writings and councils, 301
Councils of, Agatha, 201
Arles, 224
Christian, at Paris, 232
Councils con-
Constantinople II, 202, 205
Ilerda, 201
Laodicea, 237
Laodicea and Elibertum, 153
Neocesarea, 158
Nicea, 155, 156 Paris,
235, 237
Rome, 269
Trent, 1066
Toulouse, 316
Tours, 269
Vercellis, 246
Versailles, 269

Communion cup, 399
Comists, 277
Congregations Verbrand, Ill., (A.D. 237) 131, 132
Conrad of Gmund, 289
Consolati, the comforted, 298
Constants, 433
Constants, Council of (A.D. 1414), 56
Constantiensis, Bertokeus, Roman, 270
Constantine, gedoopt, 154, 171
Consubstantiation, 187, 190
Contractus, Herman, 267
Converted from Catholicism, 925, 939
Coruelissz, Adriaen, 44
Coruelissz, Anthonis, 44
Cornelius, 222, 806, 925, 948. 1025
Corruption of 10th eeuw, 249
Cottarelli, 7000 slain, 297
Cotterellos, 277
Covenant, baptismal greater than marriage, 710
Craus, Paul, Verbrand, 338, 348
Creation, fall and redemption, 38, 39
Guido on, 59
Credentes, 298
Creeds, Apostolic, 27
First, 2733
Second, 33 38
Third, 38 44
Cf. confessions, 804
Creaconius, charged over de Doop, 191
Croock, Jan de, Friar, 490
Crown, 507
Crusades against Albigenses, 304
Cyprian, 602
Gyrenia, gemarteld, 182
Cyril of Alexandria, over de Doop, 192
Bread and wine, 192
Faith, 192
On Nestorianism, 199
Cyril of Jerusalem, 123. 124
Cyrilla, gemarteld, 165

D

Decrees of, Anabaptist, 414, 1063, 1101
English, 341, 450
Frederick II contra Waldenses and Albigenses, 316, 317
Ilphonsus, King of Aragon, contra Waldenses, 298
Menno Simons, contra, 466
Pope Leo II, 286
Renewed, 551553
Roman Catholic, 412
To introduce the rules of the inquisition, 328, 329, 501
Dodoes received, 125
Dagoberts' son, catechumen, 213
Daniel, 13, 223, 357, 569, 606, 647, 652, 698, 748, 854, 873, 875, 895, 903, 918, 920, 984, 986, 1053
David, 12, 22, 751, 794, 825, 892, 903, 906, 908, 923, 1015, 1017, 1022, 1023
David's tears, 712
And Goliath, 569, 1032
Flees Soul, 357

Not innocent, 361
Neck broken, 549
Deacons in Mennonite Church, 590
Dean of Keatenne, 542
Dean of Polet, 542, 582
Deans of Ronse, 537, 541 543, 582, 1096
Miserable end, 1095
Decrease and Decay of Apostolical Church, 726
Delft. 531
Demos, 361, 609
Demetrius, gedood, 185
Denmark, kings, 241, 256
Departure from faith, reasons for, 672, 678
Derthuin, charged, 229
Didius, gedood, 185
Dionysia, onthoofd (A.D. 253), 134
Dionysius, 364
Dionysius the Areopaqite (A.D. 70), 109, 246, 247
Dionysius, banished (A.D. 260), 139
Dionysius, wrote, 122
Dioscorus, Verbrand (A.D. 253), 134
Dircksz, Abraham, 44 Dircksz, Class, 44
Discipline, Church, 404
Dispensations, five, 21
D. J. V., wrote, 273
Doctrines, 19
Doctrines, stable, 22
Dominic, preaches, 314
Dominicus, condemned, 428
Donatus, gedoopt, 153
Donatus of Carthage, 154
Donotian, onthoofd, 186
Donuina, beaten, 144, 145
Dortrecht, 27, 44, 345, 550, 575, 586, 587, 871, 897, 899, 907, 916, 918, 925, 926, 930, 1132, 1133
D.P.'s in Palatinate, 1126, 1127
Dulcinus of Novaria, 321
And wife, 329

E

Ecbert's account, 296
Educated ministry, 395
Egystus, gemarteld (A.D. 70), 94
Eight persons burnt, 300
Eighty gevonnist tot verbranding, 313
Eleazar (Maccabaean), 13, 357, 567, 855, 895, 953, 954, 960, 964, 1049
Elentherus et al (A.D. 120), 109
Elias, gemarteld, 183
Elijah, 12, 36, 358, 569, 748
Elijah and 7000, 233
Elisha, 12
Eli's sons, 695
Emden, 555
Emllas, slain, 245
Emilius, 306
Encouragement, 564, 567
Encouragement to steadfastness, 520, 521
End of world, 726
England, 1046

England relief, 1132
Enjoyment in tribulation, 570 572
Ennathae, Verbrand, 183
Enoch, 22
Enthymius as Bishop, 207
Epaphras, slain (A.D. 70), 66
Ephrem, wrote, 160
Epimachus, Verbrand, 133, 253
Epiphanius, gedoopt, 170
Epipodius, onthoofd, 104, 117, 179
Epolonius, geëxecuteerd, 134, 254
Erasmus, 793, 794
Erigena, Johannes, 246, 247
Erimgard, 267
Ermoigus, 256, 257
Esau, 647, 698, 695, 708, 835, 909, 918
Esdras, 648
Esperonista, 277
Esther, 649
Eternal security, 384
Ethiopia, 90
Ethiopian Church (A.D. 110), 105
Ethiopian and Philip, 65, 100, 235, 272, 948
Eubulus, 162
Eucratis, 178
Eugenic, onthoofd, 256, 257
Eugenus, gedood, 185
Eulalia, Verbrand, Ill., 176 178
Eulogius, Verbrand, 140, 261
Eunomians, 205, 294
Euns, Verbrand (A.D. 253), 133
Euphmtesia, 184
Euplius, onthoofd, 178
Euaebius, Pamphilius, 128, 130, 131, 135, 163, 233, 602
Eutichius, gemarteld, 228
Euxperia, gedoopt, 254
Evagrinus, 213
Excommunication, 807, 808, 974
Exodus to Palatinate, 1127
Exselt, William Jansz van, 46

F

Fall, real cause, 696
Fasting, Jerome, 169
Fathers' writings not on par, 274
Faustina and Jacobita (A.D. 120), 104, 109
Faustus, gedood, 185
Fear God Always, 504, 507
Feet Washing, 31, 36, 42, 399
Felician torn y animals, 180
Felicitas and seven sons (A.D. 164), 104, 109 111
Felicitas, gemarteld (A.D. 201), 127
Felix, 1100
Felix, onthoofd, 179
Females, uncircumcised, 370
Festus, 1100
Flaanderen, 447, 502, 539, 547, 553 582-585, 616, 620, 631, 651, 652, 655, 656, 663, 665, 666, 686, 722, 723, 736, 740, 774, 781, 818, 845, 870, 875, 896, 947, 961, 962, 965, 968, 969, 977, 991, 992, 1026, 1063, 1070; 1096

Flemish, 344
Put to death, 297
Florentin, gemarteld, (A.D. 270), 141
Fortunata, gemarteld, 184
Fortunatus, Anialarius, 222, 223
Forty women, gemarteld, 186
Forty youths, Verbrand, 182
Four banished for orthodoxy, 291
Four priests, gemarteld, 937
Fourteen Verbrand at Orleans, Ill., 265267
Foxe, John, 342, 348, 498, 1023, 1024
Francais the carpenter, 759
France, Waldenses scattered over, 289, 290, 301
Francis, 232, 328, 341, 786, 940
Franck, Sebastian, 131, 226, 254, 429, Franks, 242
Fratricelli, 277, 321
French, 24 Verbrand at Paris, 304
Friesland, 454, 481, 641, 765, 779, 814'
Friesland judges, 447
Friesland, West, 443
Fructuosus, Verbrand (A.D. 261), 140
Frueder, George, betrayer, 431
Fuhrman, Hous, 366
Fulgentius, over de Doop, 196
On oppression, 201
Furnace, burning, 931
Fusca and Maura, gedoopt, 153, 154

G

Gabriel, 947
Gafus of Alexandria, banished (A.D. 260), 139
Gallic, 84
Gallius, 1100
Garret for worship, 847
Gasteiger, Christian, 372
George, John, verdronken, 703
Gerard, leader, 294, 295
Gerardus, 6n
Germanicus, devoured (A.D. 170), 104, 114
Germany, 341, 349
Getulicus, gemarteld (A.D. 136), 109
Ghent, 449, 988, 493, 494, 502, 549, 555
Gideon, 754, 842, 904, 906, 922
Gijsbertaz, Mels, 44
Giselbert, 249, 255
God, justices of, 9
Godfathers, at time of Augustine, 104
Golanduch, gedood, 212
Goslar, 267
Gospel, world wide, 162
Govertsz, Tobias, 44
Graff, Harmen op den, 44
Gratianus, a nonresistor, 100, 102
Gravenhage, 441
Great Britain, 91
Greece, 95
Gregory of Nazianzus, gedoopt, 162
Gregory of Turin, gedoopt, 215
Gregory of Nyssa, 160, 790

Grefzinger Offrus, 448, 449
Grijspert, Piter, 44
Groningensis, 350
Grubenheimers, 277
Guenfelder, Henry, 340
Guido, 59, 299
Guitode, J., 339
Gysius, quoted, 131

H

Habakkuk, 877, 889, 895, 953, 1053, 1070
Habdarrhaghman IV, 255
Haer, David ter, 44
Hager, Conrad, 332
Hague, 577, 937
Haimo, 232, 233, 238, 291
Haimus, on swearing, 166
Halinael, Israel van, 44
Hamburg, 945, 947, 1102
Hannibal, 1059.
Hansz, Anthony, 44
Harlem, 27, 44, 563; 565, 657, 844, 929, 962, 1070, 1074, 1082; 1132, 1133
Hebrews, three children, 569, 647; 891, 698, 748, 854, 903, 918, 986'
Hector, 353
Heidelberg 1126
Hellas, 295
Hendricks, Wigger, forsakes office, 442
Henricians, 277, 278
Henricus of Lyons, (,A.D. 223), 130
Henry in Sweden 268
Henry of Sens, 293
Henry of Toulouse, 274, 278, 292, 293, 301, 309
Heracles, Alexandria, 122
Heraclides, onthoofd (A.D. 203), 128
Heribert, Verbrand, 265, 267
Heritage, the beat, 646
Hermagoras, pastor, 77
Hermagoras, gemarteld (A.D. 70), 94
Herman, N., apostatized, 818, 819
Herman of Mistelgen, 289
Hermaris, bones Verbrand 20 years after, 321
Hernias, received, 125
Hero, onthoofd (A.D. 203), 128
Herod, 81, 1097
Herod, ignominious death, 611
Heron, Verbrand (A.D. 253), 134
Heyde, Jacob van der, 44
Heymon, contended, 237
Heynes, Richst, maltreated, 481
Hieremias, slain, 245
Hilarius, wrote,. 153, .157, 793
Hildebert, 270, 274
Hincmar, 238, 239, 245, 246
Hoffser, Juerg geëxecuteerd, 1129
Hogendorf, Christopher, 1116
Holiness, 260, 286
Holiness to follow baptism, 235n, 237
Holiness in Waldenses, 288, 289

Holland, 726, 731, 740, 741, 764, 765, 779, 797
Conditions in, 763, 846, 929, 931,936, 977, 1005, 1020, 1065, 1108, 1132, 1133
Holmeyster, Sebastian, 1116
Holofernes, 818, 878
Holy kiss, 120
Holy martyrs of the New Covenant (Dutch poem), 61
Holy Spirit the Teacher, 805
Homer, 353
Honorfcus, Ill., 200
Honorius, 16
Hooqhvelt, Jan Hendricksen, 44
Horens, Daniel, 44
Horgerberg, 1118, 1120, 1124
Huldricus, 238
Humiliati, 297
Hundred gemarteld at Strasburg, . 810
Huss, John, 278, 364
13 point creed, 336, 337
Disciple of Wickliffe, 324, 325, 364, 365
Hutterites, faith, 368
Called Moravians, 366
Hymeneus, and Alexander, '974
Hytacus, 91

Idiots, 238
Ignatius, , devoured (A.D. 113), Ill., 105
Iliad, Homer's, 353
Illyricus, M. Flacius, 320, 325, 330, 331, 332
Image of God, 384
Imbroeck, , Thomas van, 367
Imprisonment conditions described, 350
Incarnation, 1086
India, 901, 939, 940
Induti, 308
Infants to answer,
231 Ingolstadt, 1062, 1063
Inn, The, 455
Innsbruck, 563, 645, 1059
Inquisition, Articles for Recantation, 334
Of believers, 319
Contra Albigenses and Waldenses, 299
Cruel, 310
Delivered to judges; 351
Inqistion con- Places of imprisonment, 350
Rules for, 328, 329
Spanish, 350, 351
Insabbathi, 277
Invocation (Van Bragh), 5 Irene and two sisters, Verbrand, 184
Ireneus, onthoofd (A.D. 210), 129
Isaac, 812, 817, 828, 830, 850; 952, 977, 986, 1017, 1031, 1044, 1048, 1079,
Isaiah, 357
Ishmaelites, 729
Isidore, Verbrand (A.D. 253), 134
On Matt. 16:18, 222
Isidore of Seville, 245
Isidorius, on swearing, 186
Israel in Egypt, 8n
Israel's deliverance, 569 Italy, 98

Jacob, 817, ~30, 850, 903, 920
Sons of, 50, 952, 977; 1004, 1017, 1036, 1044, 1079
Jacobita, 104
Jacobs, Jan, 49
Joel and Siaera, 818, 1032
Jam ~3 the Greater, onthoofd, Ill., 72,
James the Just, stoned, (A.D. 54J, Ill., 74, 75, 917
Jan van Leyden, 17
Janss, Cornelis, 44
Jansz, Jan, 44
Januarius, onthoofd, 182
Jehoiakim, 748
Jehoahaphat, 906
Jephtha, 1031
Jeremiah, 12, 359, 883, 1048
Jericho, 892
Jeroboam I, 748, 958
Jerome, 153, 167, 337, 632, 708, 204, 790
On Apocrypha, 284
Jesus, gemarteld, Ill., 67 69
Jesus' brethren, 796
Jesus Christ, names of, 827
Jews by hundreds gedoopt, 214
Jezebel, 1049, 1097
Job, an example, 580, 709
Job, 903, 920, 927, 1003
Johannes of Floriax, 265
John, Apostle, 949, 1032, 1077
John life, and death, Ill., (A.D. 97), 96,97
John Baptist, 32, 63, 64, 69, 70, 250, 260, 272, 329, 357, 367, 748, 769, 917, 920, 963, 999,
John Mark, 357
John of Cordova, tormented, Ill., 243
John of Ferrara, 336
John of Lyons, 281
John of Poland, 289
Jonah, 815
Joosten, Pieter, 44
Joris, David, 542, 902
False brother, 779
Joseph, 803, 841, 950
Joseph, husband of Mary, 796, 958, 1017
Josephists, 297, 298
Joshua, 753, 754
Josiah, 598
Joy in death, 591, 823, 893, 990, 1057
Joy in suffering, 1036, 1061, 1074
Judas, a, 467, 503, 531
Judas, 609, 611, 688, 738, 806, 872, 875, 1059, 1089, 1090
Judge of quick arid dead, 995
Judgment, last, 407, 408.
Judgment, reversed, 996
Judith, 818, 878, 881, 952
Julia, 130
Julian, Verbrand, 133
Juliana, gemarteld, 182
Julianas, slain (A.D. 100), 99
Julitta and Quiricus, 181
Julius, 130 junta, slain (A.D. 70), 86
Juo, Bishop of Canuto, 263, 264
Justinus, (A.D. 140), 100 102, 104, 111, 112

Justus, slain, 109, 108
Justus, onthoofd, 179

K

Keyser, Leonhard, Ill., 339, 421
Keyser, Pieter, 1136
Knar, Leonard, 366
Koenigsberg and Anabaptists, 1063
Kollenkamp, Dirck Wonteresz, 44
Koning, Isaac de, 44
Korah, Dothan and Abiram, 733, 923
Korink, C. de, 44
Krantz, Albert, 331
Krentzheim, L., 330
Kreynen, Weylm, 44
Kropff, Christian, archivist, 1129

L

Labor, honorable, 803
Lactantius, Firmianus, 156, 130
Lad of 13 years verdronken, 256
Landuno, John de, 332
Laodicea, Church of, 850
Last time, 1047
Laurence, 296
Laurentii, wrote, 308
Lazarus, pit, 1052
Learn to work, 950
Leeuwarden, 442, 444, 472, 498, 501, 546, 591, 610, 611, 616, 892, 1005
Leonilla and 3 grandsons gedoopt (A.D. 224), 121
Leoxides, 104
Lethua of Alexandria, 126
Leyden, 526, 765, 779, 929, 1132, 1133
Libuga, 217
Life formerly, now, 565, 566
Light, covered, 245
Lisofus, Verbrand, and 13 others, '265 267
Livius, Titus, 12
Lollards, 277, 330, 334; Articles of faith, 334, 335
Lombardy, 318, 328
Londoner, Verbrand, 304
Longobards, 211, 212, 218
Lorraine, France, 343
Lot, 233, 756, 771, 748, 862, 892, 914, 984, 1016, 1044, 1098
Louis of Clifford, 335
Louis, a Waldensian, geëxecuteerd, 433
Louis, Sir, strangled, 428
Lucken, Andrieaz Juo, 44
Lucian, gemarteld, 185
Lucius, geëxecuteerd (A.D. 144), 104, 109
Lucfanus, Bishop of Bellovarn, slain (A.D. 100), 99
Luke, hanged, Ill., (A.D. 93), 94, 95
Luna, Peter de, 349
Lutgerus, 217
Lutherans, 566, 786, 1024, 1058, 1102, 1117
Luther, Martin, 339, 364, 598, 599, 600, 1014, 1015, 1117
Lydius, wrote, 217, 280, 338, 354n
Lyonfats, 277, 283

Lyonnois, 277, 280, 281, 282, 264
Lyons, 117

M

Macar, Verbrand, 133
Macarius, Felix and Verus, 152
Maccabean mother, 710
Maccabees, 567, 895
Machtelken, 891
Maerten the Walloon, onthoofd, 569
Magdeburg, centuries, 303
Malchus, torn, 141
Mamas, thrust, 142
Mange, John, imprisoned, 703
Manicheans, 267, 268
Manicheans and Manes, 294
Many Christians, Verbrand, 296, 330
Many Christians, imprisoned, 218
Many Christians, killed, 297
Maodatius, Verbrand, 185
Marsh sweetened, 912, 961, 1064
Marcella, Verbrand, 128
Marianus, gemarteld (A.D. 70), 94
Marijnesz, Lieven, 44
Marilus, torn, 126
Marinus, onthoofd, 140
Mariolatry, 558, 559
Marius, Victorlus, over de Doop, 157
Mark, gemarteld, Ill., (A.D. 64), 77, 78
Marc, Virgilus, 12
Marriage in church, 713, 890
Marriage in own faith only, 37, 401
Marsilius, 296
Marsilius, Glabrio (A.D. 100), 99
Martha, 646, 769, 947
Martin, St., 357
Martins, 130
Martinists, 860
Martionilla, 164
Martyrdom, modes of, 197, 200
Gemarteld, hundreds daily in every city, 173
Martyrs, among Jews, Mohammedans, Catholics and Anabaptists, 180
Martyr's glory, 1139 1141
Martyrs, political, 1095
Martyrs, 140 at Novaria, 330
Mary, 793, 797, 858, 1022, 1023, 1044, 1077, 1079
Mesa, unscriptural, 603, 938
Massaeus, Christian, 309
Maternus, gemarteld (A.D. 70), 94
Matrimony, 120
Matrimony, holy, 31, 32, 42, 36, 37
Matthew, onthoofd, Ill., (A.D. 70), 92, 357
Maturus (A.D. 172), 116
Maurice of Orange, granted religious liberty, 1090
Mavimenus, Peter, 228
Maximianus, slain (A.D, 100), 99
Maximus, stoned, 136
Mehrning quoted, 123 131 204 207, 208, 213, 278, 302, 326, 338, 364
Meister, Leonhard, 339, 413, 414

Melchizedec, 315
Mellinus, Abraham, 213, 303, 305, 318, 320, 322, 323, 330, 332, 333, 336, 342, 364
Mennist, minister, 737n, 742, 774
Mennists, 278, 322, 326, 724, 739, 740, 832, 833, 834, 839
Mennonists, 873, 874, 876, 962, 994, 995, 997, 998, 1006, 1095,. 1106, 1132, 1134
Mennonite minister, 969, 979, 982, 1056, 1057, 1065, 1070,,1109, 1110, 1115. 1118, 1119, 1122, 1123, 1124, 1125, 1126
Mentz, 350
Mercurra, onthoofd (A.D. 253), 134
Meribah, 1064
Merila, 324
Merindol and Gabrfere on Waldensian Faith, 285
Metaphrastes catechizes, 215
Metros, stoned, 132
Micah, 357
Micaiah, 609, 748, 941
Michielsz, M., 44
Middleborg, 1054, 1056, 1090, 1091
Mikron, Martin, 1096
Milan, 326
Milevitanus, wrote, 161
Millen, bailiwick of, 496
Ministerial aid, 815
Ministry, 395
Minorities, 5 point creed of, 323, 335
Miraculous, 568, 894, 1069, 1089, 1093, 1129
Missions, (Jerome), 169
Mohammedan, 232, 242, 249, 255
Moir, Cornelis de, 44
Monica, Augustine's mother, gedoopt, 153
Monks, 349
Moranus, Peter, 306
Montanists, 205
Montanus, H., 273, 290, 324, 365
Moon, blood, 320
Morality of day, 620, 622
Moravia, 365, 366, 431, 440, 453
Moravian Brethren, 339
Morgenstern, George, 349
Moses, 121, 569, 649, 732, 733, 753, 850, 904, 908, 915, 920, 999, 952, 1017, 1032, 1079,
Moses, 212, 815, 892
Mosselman, Jacob, 577
Moyer, Pieter Jansz, 44
Munich, Bavaria, 428, 1062
Munster, 498, 593, 619, 779
Munsterites, 17, 938, 946, 1012
Mutius, H., wrote, 310
Muntzfger, John, 325
Mythius, P., Verbrand, 184

N

Naboth, 918
Nadab and Abihu, 1014
Narbonne, 273, 288, 309
Narcissus, 130
Nathan, 1015
Nathanael, 769, 947
Nazarius, gedoopt, 194
Nebriss G., wrote, 290

Nebuchadnezzar, 691, 748
Neck, Martin von, 435
Nectarius, gedoopt, 162
Nemesius, Verbrand, 134
Neon, crucified, 144
Nero, tyrant (A.D. 64 69), 78 94
Nestorians, 294
Netherlanders, 1020, 1095, 1100, 1104, 1106, 1127
Netherlands, 292
New Testament, authoritative, 306, 997
Nicanor, geëxecuteerd (A.D. 70), 93
Nicasius, slain (A.D. 100), 99
Nicea, Council of, 795
Nicholas of Poland, 289
Nicodemus, 222, 251, 371, 784, 788, 1085
Nicolaus, Hendrick, false brother, 779
Nilus, Verbrand, 184
Nimeguen, 740, 894, 895, 896, 897, 1007
Noah, 233, 673, 683, 752, 771, 796, 806, 824, 856, 862, 892, 914, 915, 919, 1016, 1088,
Nobles, Christian martyrs, 703
Nonconformity, 720, 953
Non Litigation, Luther, 1117
Nons of Mennonite Church, 52, 36, 42
Normans, 259
Northampton, William, 345
Norwich, 341, 345
Nunilo, slain, 244

Nonresistance

Alewijns, Hendrick, 754
Ambrose, 153
Arguments for, 305, 806, 321, 323
Banished by Reformed, 1131
Brentius, 1117
Capelle, Wouter, 1096
Carlstadt, 1117
Creedal, 32, 35, 36, 37, 42
Dosie, Jacques, 498
Dutch Poem on. 61
Euvodius, 170
Grasp at all costs, 5, 6 13
Grattan, 232, 235
Hendrick, Alewijn, 754
Jerome, 169
John and Paul, 186
Lactantius, Firmianus, 156
Laurentius, 1096
Lost, 174
Luther, 1117
Martin, St., 153
Pomeranus, 1117
Schut, John, 655
Simons, Menno, works, 1096
Smeedestead, Dr., 1097
Taborites, 338 Tertullian) 120
Tharacus, 146
Tollenaer, Jooat de, 1079
Vicentius, 1097
Waldenses, 275, 281, 282, 287, 286

Nonswearing
Anabaptist, 1054, 1134
Banished for, 1130
Catholics lost, 200, 202, 1054
Creedal, 32, 37, 42 402
Hendrick, Terwoorts, 1018
Jan Pieterss, 1018
John Huss, 336, 337
Looseveidt, Pierijntgen, 965
Luther and Lutheran divines, 1117
Somere, Jacques de, 1019
Turilupins, 325
Waldenses, 275, 282, 283, 287, 311, 312, 321, 323
William Thorpe, 335, 336
Wycliffe, 324, 325, 342

O

Obadiah, 12
Obedience, the test. 21
Obersultzen im Wald, 1125, 1126
Obeyed Gospel from heart, 671
Olivarius of Anaona, 265
Olympius, gedoopt, 254
Olympus, imprisoned (A.D. 70), 94
Onesimus, gemarteld (A.D. 70), 94
Onesimus (Philem. 10), stoned, (A.D. 111), 104, 107
Onesiphorus, torn to death (A.D. 70), 86
Onias, 13
Ordinances, 30, 31, 36, 42
Origen (A.D. 254), 123, 124, 127, 128, 137,
Wrote, 121, 125, 127, 128, 130, 137, 1015
Original sin purged, 1015
Orleans, 265
Ornithemius, wrote, 296
Othenbach in Zurich, 1110 1115, 11181123
Outerman, Jacques, 1107

P
Padua, Marsilius de, 331
Paeldink, Lainbrecht, 44
Pain, geëxecuteerd, 439, 440
Palatinate, 44, 1126, 1127
Palsgrave, 437, 438
Pamphilius, gemarteld, 175, 183
Panten, Bartholomew, 372
Papal darkness, 247; 248, 260, 264, 265 344, 350
Popylus, gedood, 104, 114
Parisiensis, Mtthaeus On Antichrist, 325
Parmenas, geëxecuteerd (A.D. 70), 99
Paschasius, 239
Pascientia, slain (A.D. 100), 99
Passagenes, 277, 296, 297, 298
Pastor slain (A.D. 116), 104, 108
Patarini, 227 296 297, 298, 316, 317, 31 Paucratius, 14, 179
Paul (A.D. 69), Ill., 49, 81, 82, 139, 259 357, 368, 369, 925, 963, 997, 998 1014, 1015
Paulianist, 156
Paulicians baptize, 215
Paulus, 245

Peacemakers, 690
Peck, John, 366
Pegna, Franciscus, 316
Pelagius over de Doop, 191
Pelagius, gemarteld, 256, 257
Pelagic, suffocated, 182
Pennon, Jacob, 44
Perfecti, the perfect, 298
Peronne of Aubeton, 332
Perpetus, gemarteld, 127
Perpigna, wrote, 295
Perrin, J. Paul, 322, 365
Persecutions 1st (A.D. 66), 78
2nd (A.D. 93), 94
3rd (A.D. 102), 104
4th (A.D. 166), 111
5th (A.D. 201), 126
6th (A.D. 237), 130
7th (A.D. 251), 131
8th (A.D. 259), 138
9th (A.D. 273), 141
Persecution
Catholic, Jews, Mohammedans, Saracens, et al, 350
Cause of, 131
Types of, 132
France, in, 212
Furious, 304
Rewards for, eternal, 304
Inquisition, infernal, 310
Modes, 175, 176, 182, 184, 242, 310, 313
Modes of Nero, 79
Severe, 320
Thousand deaths, 328
Threefold reasons for; 359
World wide, 174, 211
Persecutor canonized, 319

Persia, 92
Peter, 449
Peter, Apostle, Ill. (A.D. 69), 46 52, 79, 80, 81, 269, 357, 516, 545, 768, 806, 855, 857, 917, 940, 949, 951, 977, 1032, 1085
Peter, Verbrand, 184
Peter, banished, 139
Peter, gedood, 185
Peter, Johannes, 329
Peter, the Weaver, 339
Petrarcha, Franciscus, 334
Petrobrusians, 270, 273, 278, 294
Phileas, onthoofd, 175
Philemon, gemarteld, 185
Philidian, geëxecuteerd, 134
Philip, (A.D. 45), Ill., 73, 74, 104, 357, 606, 806, 948, 999, 1085
Philip of Alexandria, 141
Philip II of Spain
Decrees, 666
Persecutor, 551, 1095
Phillips, Dfetrich, 686, 788
Philipps , Dirk , 1080
Phocas of Pontus, Ill., 108
Photimian, 156

Photinus, maltreated, 104, 117
Picards, 277 Pieters, Pieter, 44
Pilate, 63, 69, 79. 100, 101, 805
Pillage, 258
Pionius, Verbrand, 135
Pious teacher, gemarteld, 199
Pious, 40 gemarteld, 212
Pirschner, Andries, onthoofd, 1059
Pistoria, John de, 332
Placidus, wife and two sons, gedoopt, 254
Plutarch, 12
Plutarch, gemarteld, 104, 128
Plutarchus, gemarteld, 118
Poland, 328, 332
Poltzinger, Hans, onthoofd, 1103
Polycarp, Verbrand, (A.D. 16), 112, 113
Polycarp's twelve, 114
Pontius, gemarteld, 141
Pontus, youth from, llft
Pontus, gedoopt, 123

Poor men, 281
Of Lyons, 294, 295
Pope, his doctrine, 668
First called (A.D. 606), 213
Works of antichrist, 776
Popery, 52, 53, 606
Corrupt, 5258, 224
Popery, riot Petrine, 46
Popes, multiple and none, 55, 56
Punished, 58, 59
Usurpers, 53, 55

Porphyrius, torn to death (A.D. 70), 87
Porphyry, Jew, Christian, apostate, 174
Posthumanius, 153, 163
Prateolus, G., 282
Praying for dead unscriptural, 603
Predestination affirmed, 190
Preface Sohm, 4
Preface Van Braght, 6 15
Pride to be reproved, 698
Priest craft, Jerome's views on, 168
Prijntgen, greeted, 639
Primasius, over de Doop, 196
Prince of kings of earth, 353
Prinus, torn by animals, 180
Priscilian, 357
Priscilla, slain (A.D. 70), 86
Priscus, torn, 141
Privatus, beaten, 142
Probus, gemarteld, 146 152
Probus, enlightened, 303
Prochonis, suffered (A.D. 70), 93
Proculus, onthoofd, 182
Promus, gemarteld, 183
Proof of faith, 726 731
Property, confiscated, 1131, 1132
Prophets, 22
Prosperity, 8n

Prosperus, 190
Prussia and Anabaptists, 1061, 1062
Ptolemy, gemarteld, 109, 478
Publicans, 277, 295, 296, 297
Publius, 104
Publius of Athens, slain, 108
Purgatory, unscriptural, 603
In Maccabees, 996
Puritans, 1047

Q

Quintus, Curtius, 12
Quirinus, slain (A.D. 100), 99
Quiritius, 130

R

Rabanus, 232, 235, 236, 237
Rack torture, 705
Raduiphus, Glaber, 265, 268
Rathgeber, Henry, 345
Rauena, Windel, gedood, 525
Raymond of Toulouse, excommunicated, 305
Rebaptism, 235, 259
Rebekah, 812
Recant, 541, 788
Red hot iron; 310 313
Red Sea, 856, 935, 1052
Reformation principles lost, 1117
Reformed Church, 438, 1000n, 1094, 1101, 1103, 1108, 1116, 1117, 1122, 1127, 1130, 1131, 1132, 1138
Regeneration essential, 864, 867
Reginaldus, G., 282
Regnerus, King of Denmark (A.D. 818-832), reaped what sown, 241, 242
Reinerius, 279, 281, 282, 284, 288, 299
Religious liberty, 928, 930, 1054, 1056, 1090, 1091, 1105, 1106, 1119, 1125, 1132 1134,
Remigius, wrote, 242
Rentergen, Laurens van, gedood, 759
Repentance and reformation, 40
Resurrection, 33, 43, 406, 407, 808, 809, 736
Retribution, divine, 58, 59, 428, 431, 437, 438, 440, 448, 496, 497, 551, 553, 573, 611, 618, 655, 665, 730, 962, 965, 1095
Return of Christ' 33, 37 39, 43, 406, 1108
Reuderson, Dirck, 44
Reutegem, Janneken van, Verbrand, 864
Revocatus, torn, 127
Rhedonensis, 348
Rhine, 662
Rhodes, 288
Riberia, Jacob de, 288
Richard alias, Eckhard, 332
Rickel, Rionysius, 338
Rigordus, 297
Rioting, 577
Robert of Auxerre, 305.
Rockenzabus, 337, 3$8
Rogation, onthoofd/186
Roger of Hovedon, 296
Roma, Augustine de, 348

Roman jurists, 126, 130
Romanism, not Scriptural, 46
Romanist, 223, 315, 323
Rome and Antichrist, 166, 167, 240
Rome, Algerius gemarteld in, 573
Rome in prophecy, 487, 491
Rome, Paul in, 95
Rome, whore of Babylon, 301
Romulus, gemarteld (A.D. 100), 99
Rosellus, A., 339
Roatan, John, 290
Rotterdam, 472, 577, 736, 793, 814 817, 846, 847, 977, 1132, 1133
Rubis, Claude de, 276
Rufus, onthoofd (A.D. 109), 104, 105
Runcari, 277
Rupert' Tuiciensis, 272, 273
Ruptuarii, resistant, 305n
Rutilius, gemarteld, .126

S

Sabas, received, 125
Sabelliaus and Sabellicus, 294
Sacrament, 30, 31, 36, 41, 42, 236
Sagarellus of Parma, 321
Sagaris gemarteld, 104, 118
Sailor, Leonhard, freed, 446
Saint Call, 436
Saint Martins, 159
Salaried preachers, 1098
Saltwoden, 341; 342
Salvation's day today, 915
Salzburg, 433
Samson of Rheims, 230, 231, 293, 908
Samuel, 850, 939
Sanctus, 116
Santraus, William, 327, 334
Sapphires and Sabina, 109
Saracen persecutions, 227n, 228, 241, 242, 244, 245, 258
Saturninus of Carthage, torn, 126, 127
Satyris, torn, 127, 204
Saube, Catharine, 243, 244
Soul, 748, 850, 853, 8.57, 892, 939, 1014
Soul (Paul), 920 924
Savonarola of F'errara, Verbrand, 340, 345, 351
Saymer, Pieter, onthoofd, 1069
Scapula of Carthage, blinded, 126, 127
Schaffhausen, 1116, 1132 1134, 1139
Edict, 1122
Scheldt, River, 569
Schism, 814 819, 850
Schoenmaker, Balten Centen, 44
Schoonhoven, 531
Schwitzer, Hans, 366
Schwitzers, called German, 366
Scissa, John de Rupe, Verbrand, 332
Scotland, 338
Scotus, Johannes, 246, 247
Screws, described, 992, 1038
Scriptoria, Paul, 351

Scubiculus, slain (A.D. 100), 99
Sebrechts, Jacob van der Heyde, 44
Secular power renounced, 442
Seqers, Herman, 44
Separation of church and state, 1134
Serapion, torn, 133
Serenus, onthoofd, 128
Serenus, Verbrand, 128
Serpent's head bruised, 1022, 1045
Serundulus, tortured, 127
Seven brethren, 13
Seven brothers gemarteld, 184
Shadrack, Meshach, and Abednego, 13, 233
Shimei, 748
Shunning; 405
Siccars, 277
Sicily, 318
Siculus, N., 338
Silas, gemarteld (A.D. 70), 86
Siloam, Tower of, 960
Simeones, 125
Simon, Cleophas, crucified (A.D.. 109), 104
Simons, Menno, 120, 442, 455
Simon of Salig, 289
Simon, the sorcerer, 749, 806, 940
Simon, Zealotes, crucified (A.D. 70), Ill., 81, 357
Simons, Simon, letter to, 564 566
Simotensus, 338
Sincken, persecutor, 429
Singel, Pieter Janaz van, 44
Sixtus and a letter, 100
Sixty Verbrand at Casser, 308
Smaragdus, 251
Smeedesteed, Dr., stricken, 1097
Smithfield, Lond, 341, 342, 351
Sodom and Gomorrah, 730, 755, 771, 821, 856, 862, 914, 919, 1044, 1088
Soldier could never be ordained, 170
Solomon, 361, 801, 805
Sonnet (Dutch poem), 61
Sosius, onthoofd, 182
Spain, 227n, 244, 245, 786, 801, 807, 940, 969, 1095
Spaniards, 885, 888
Spanish Fury 1036
Spiering, Gij&rt, 44
Spronk, Abraham, 44
Stability in witness, 449
Steadfast, 590, 658, 673, 704, 721', 762
Stephen, stoned (A.D. 34), Ill., 70 72, 244n, 748, 903, 917, 1008
Stephen, Verbrand, 350
Stephen and thirteen others, 265
Stifelius, Michael, 330
Strabonus, wrote, 103
Strasburg, 1126
100 gemarteld at, 310
Suidas, Bishop, 127
Swabia, 433, 439
Swinderby, William, 325, 326, 341, 342
Switzerland, 1057
Sydonius, 230
Sylvanus, devoured, 182

Sylvanus of Gaza, 175
Sylvester's time, 283
Sylvius, 302
Symphorianus, onthoofd, 143
Symphorosa, 109
Synesfus, Syrenus, gedoopt, 188
Syria, 105 107

T

Taborites, 337
Creed of, 338
Tacitus, 79
Talamus, 343, 344
Tauler, John, 327
Tertullian, 118 121, 126, 129, 130, 226, 602, 1139 1141
Terwen, Jacuis, 44
Texerants, 277
Thaddeus, beaten to death (A.D. 70), 91
Tharacus, gemarteld, Ill., 146 152
Theodoric, 296
Theodorus, gedoopt, 214
Theodorus, gemarteld, 185
Theodosia, verdronken, 182
Theodosius, persecutor, 16, 604
Theodosius, gedoopt, 162, 171
Theodulus, gedoopt, 254
Theodulus, verdronken, 181,
Theonas, gemarteld, 182
Theonilla, tortured, 145
Theotecnes, bishop, 140
Theridate, gedoopt, 254
Thessalonians, 365, 366
Theunis, Annetgen, 575
Tholossanus, H. P. (Henry of Toulouse), 274, 278
Thomas, cast into furnace, Ill., 89, 90, 345, 357, 770, 794
Thomas, bishop, baptizes, 224
Thorpe, William (5 point creed), 335, 336, 342
Thousands Verbrand (A.D. 237), 131
Thraseas, gemarteld, 104. 118
Three Hebrews, 357
Three hundred Verbrand in lime kiln (AM. 270), 141
Thuan, 268
Tibbites, 998, 999
Tiburtius, gemarteld (A.D. 233), 130
Times, dangerous, 8
Timmerman, Pieter Jansz, 44
Timothy, stoned (A.D. 98). 22, 98, 857, 878
Titus, 857
Torea, Peter; geëxecuteerd, 340; 345, 347
Torture, 111
Toulouse, 304, 305, 313, 314, 319
Toulouse in Gascony, 273. 275, 290
Tradesman, Verbrand, 342
Trading not good for Christians, 696
Transmontani, 277
Transubstantiation, 269, 271, 291, 292, 314, 316, 342, 346, 351 Treatment after arrest, 677
Tribulation, Great, 78, 79, 107, 132 , 201, 233, 535, 571, 591, 708, 738, 851, 883, 954, 992, 1027, 1125, 1132
Trieste, 453

Trinity, 374 376
Trithemius, 296, 316, 330, 332
Trojana, gedoopt, 254
Trophimus, onthoofd (A.D. 70), 94
Truthfulness, 695, 696
Truth is consistent, 683
Tryphon, a disputation, 100 102
Turilupins, 324, 325
Twisck, 349
Twisck, over de Doop, 125, 130, 131
Two sisters verdronken, 184
Tylius, John and Turilupins, 324
Types, 21
Tyrannion of Tyre, 175
Tyrol, 430, 431, 43, 434, 440, 1080, 1082

U

Udo, reaped what sown, 258
Ulpian, verdronken, 181
Ulric of Hutton, 327
Unconquerable, 174
Unity in Trinity, 27 30, 767 770, 805, 970973, 1107
Universities of Prague, Oxford, Paris, 327
Urban, geëxecuteerd, 134
Urijah, 13, 748
Utrecht, 312, 441, 575, 660, 724, 725
Urticinus, onthoofd (A.D. 99), 98
Uzzah, 1014

V

Valentinian, murdered, 170
Valerianus, gemarteld, 130
Valla, Laurence, 349
Vandals, 211, 258
Vaudois, 311, 364, 1132, 1138, 1139
Vsileti, Jan, 289
Venice, 652, 664, 703'
Vermander, C., 353
Vestiti, 308
Vetius, gemarteld, 104, 115
Vicecomes, wrote, 104, 160, 205, 326
Vienna, 115n, 117, 475, 573, 574
Vignier, Nicholas, 295, 324, 332
Virgin worship, 171
Vitalus, buried alive, (A.D. 99) Ill.,
wife beaten to death, 98, 99
Vives, Ludovicus, 363, 365
Volentius, Romanus, heretic, 102
Voluntary service, 1037
Vrede, Adolph de and Envoy, 1132, 1133

W

Waddon, John (22 point creed), 246, 247
Wafer (Instituted by Pope Alexander), 1016
Walafrid, 237
Waldenses, 364
Accusation of, 289

Anabaptists, 277, 278, 303
Anti Catholic, 283 284
Apostolic, 154, 275
Austria Bohemia, 330, 349

Verbrand, at Bingen, 333, 309
Marseilles, 331
Mentz, 309
Pomerania, 333
Strasburg, 307, 310, 313
Toulouse, 318, 319
Zuidenitz, 331
Verbrand, books, 300
Called many names, 276, 277, 297
Vaudois, 311, 1132
Waldois, 320, 321
Children unbaptizd, 280
Church and state, 281

Waldenses Confessions of, 285 287

Article MV, 284, 285
Cross examined, 288, 289
Decrees contra, 298, 315, 316, 320
Dispersion of, 276
Doctrines of, 283, 284
Followers of, 266
Founder, Peter Waldo, 275, 278, 281
Holiness of, 288
Immutable, 298
Inquisition of Innocent III, 299
Kinds, three, 278
Martyrs of, 330, 349
Number of, 290
Nonresistance of, 281
Nonswearing of, 282
On Rack, 325
Persecution of, 276, 316, 320, 331 333, 350, 364, 1132
Precepts of, 287
Property confiscated, 316
Reject infant baptism, 279
Slain (7,000), 297
Slandered, 325
Tortured, 333

Wholesale martyrdom, 304
With Albigenses, 285
With Taborites, 337
Walings, Heyne, 465
Walloons, 1125
Walrich of Hardeck, 289
Walsfngham, Thomas, 335
War renounced: Euvodius, 170
War sanctioned: Munsterites, 17
Waterlander schism, 568
Waterlandt, 464
Wenschelberg, 342
Wesalia, John de, 349
Westminster, 1010
Westphalia, 539, 654

Weyens, Jan, 44
White, Johanna, 346
White, William, 345
22 point creed, 346
Verbrand, Ill., 346, 347
Wicelius, wrote, 229
Wickliffe, John, 334, 337
Articles of, 351
Bones Verbrand, 324
Widefort, William, 324
Willemsen, Bastiaen, 44
William of Armorica, 296
William of Orange, 666, 640, 871, 977, 1134
Mentions Anabaptist Decree, 552
Religious liberty, 1054, 1056
Willeborts, Oillaert, 44
Winkelmans, Jan, 44
Witnesses, great cloud of, 571
Wittikind, gedoopt, 224
Word, not water, 224
World conditions, 1098
World divided by apostles, 91
Worm, Danish king, 257
Worms, 550
Worst sect under heaven, 1066
Writing fluid, bilberry juice, 1053
Wrote on spoons, 1055, 1056
Wuestefeld, 455
Wurtemberg, 438, 1024, 1026, 1088

Y

Youth, tested, 112, 176, 178, 179, 181, 256, 257, 483, 493, 498501, 538 548 553, 564, 572, 651, 657 660, 670, 762, 872, 876, 890, 893, 897, 930, 936, 953, 1001, 1006, 1008, 1011, 1020, 1037, 1088
Counsel to, 1076 1080, 1091 1093, 1112

Z

Zacchaeus, 449
Zacharia, teacher, 115
Zealand, 1056
Zechariah, 12, 748
Zeno of Verona, catechizes, 215
Zenobius of Sidon, 175
Zenobius and sister, onthoofd, 145
Zerah, 754
Zosimus, onthoofd, 104 109
Zurich, 274, 1104, 1108, 1109, 1111, 1115, 1117 1120, 1122 1124,1132, 1133, 1135, 1137,
Edicts adverse to Anabaptists, 438
Zwingli, 364, 598, 599, 600, 603, 1116
Zwinglians, 566, 780

LITERATUUR

Abraham Philips Mellinus, geboren te Vlissingen, studeerde in Leiden waarna hij predikant werd de St. Anthonypolder en Cellershoek. Daar schreef hij het:
Groot rechtgevoelende Christen Martelaarsboek, algenoegzaam vervattende een kerkelijke geschiedenis van de opgang, voortgang en ondergang der vervolgingen, enz., alles uit de H. Oudvaders en getrouwe kerkelijke historieschrijvers bijeenvergaderd en in orde gesteld. 1e deel. Te Dordrecht 1619. In folio. Gangbare titel was: **GROOT MARTELAARSBOEK**

Dit 1e deel waarin de grote geleerdheid door de straalt, loopt tot 1520. De regering van Dordrecht wie hij het had opgedragen gaf hem een geschenk van *f* 120.
Mellinus werd 9 november 1622 te Vlissingen begraven.
In december 1622 nam Balthazar Lydius predikant te Dordrecht op verzoek der classis van Zuid-Holland aan, om het andere deel van dit martelaarsboek te voleindigen; maar hij werd door de dood verhinderd zijn belofte te volbrengen. Mellinus' werk dat grote opgang maakte, wekte Roomsgezinde tegenschrijvers op, o. a. A. Van Geluwen: Ontleding van 3 verscheiden nieuwe Gereformeerde Martelaarsboeken, 3 delen met platen in kwarto, Antw. 1656; waarin hij poogde te bewijzen dat de martelaars de 1e 1000 jaren niet gereformeerd, maar Rooms-katholiek gestorven zijn.
Mellinus trad in het huwelijk te Vlissingen op 20 februari 1610 in ondertrouw met Gelandine W. Poussins. Na zijn overlijden hertrouwde zijn weduwe in 1625 met Mr. Jav. Miggrodius predikant te Middelburg.
Deze publicatie is niet op Internet beschikbaar

HET OFFER DES HEEREN
Dit Boec wort genoemt: ***Het Offer des Heeren, om het inhout van sommighe opgheofferde kinderen Godts*** . . . N.p., 1570: 605. naar de uitgaaf van 1570. Opnieuw uitgegeven te Amsterdam door Jan Everts Gloppenburgh; en Willem Jansz van Campen, 1591

Braght, Thieleman J. van. ***Het Bloedigh Tooneel of Martelaers Spiegel der Doops-gesinde of Weereloose Christenen,*** Die om 't getuygenis van Jesus haren Salighmaker geleden hebben ende gedood zijn van Christi tijd of tot desen tijd toe. Den Tweeden Druk. Amsterdam: Hieronymus Sweerts, 1685: Part II, 285.
Gangbare titel: **MARTELAARSSPIEGEL**
Zie voor volledige Engelse uitgave http://www.homecomers.org/mirror/index.htm.

DE WALDENZEN EN FÉLIX NEFF, KORTE HISTORIE VAN
STICHTING DE GIHONBRON. MIDDELBURG

THIELEMAN JANSZ. VAN BRACHT
Het offer des Heeren; met voorrede en toelichting van S. Cramer

THIELEMAN JANSZ. VAN BRACHT
DOOPSGEZINDE MARTELAREN. Te Middelburg, Gent en Brugge

THIELEMAN JANSZ. VAN BRACHT
HANS BRET, 21 JAAR, MET ENKELE GELOOFSGENOTEN GEMARTELD EN VERBRAND TE ANTWERPEN

T. J. van Braght
DOOPSGEZINDE MARTELAREN IN DORDRECHT EN BREDA. Met levensbeschrijving van Thieleman Janszoon van Braght 29 Januari 1625 – 7 October 1664

DE HERVORMING VAN DE DOOPSGEZINDEN IN ZEELAND EN VLAANDEREN. T. J. van Braght, Dr. C. Rooze-Stouthamer. **Decavele, Op 't Hof**
Deel 1. Hervorming in Zeeland met betrekking op de Doopsgezinden, ca. 1520-1572. Met verslag van martelaren
Deel 2. De eerste protestanten in de lage landen. Johan Decavele. Met verslag van martelaren
Deel 3. NADERE REFORMATIE *NU.* Studie over Doop en Belijdenis van het geloof. Prof. dr. W.J. op 't Hof

Door Dr. C. Rooze-Stouthamer
DE DOORBRAAK VAN DE HERVORMING IN MIDDELBURG

ADRIAAN VAN HAAMSTEDE
Historie der martelaren die, om de getuigenis der evangelische waarheid, hun bloed gestort hebben, van Christus onze Zaligmaker af tot het jaar 1655.

A. van Haamstede. Geloofsvervolgingen en geloofshelden bij de Waldenzen in Italië in 5 delen. Stichting Gihonbron

Waldenzen: KORTE HISTORIE VAN DE WALDENZEN EN FÉLIX NEFF
Stichting Gihonbron

JOHN FOXE
Beschrijving van de martelaren in de regeringsperiode van koningin Mary Tudor 1555 – 1558. Vertaald door Adriaan van Haamstede en beschreven in: De Historie der MARTELAREN

MARTELAREN IN HET ROMEINSE RIJK, DEEL I EN DEEL 2
VANAF DE TIJD VAN DE APOSTELEN TOT AAN DE TIENDE VERVOLGING 283.
Overgenomen uit: Historie der martelaren. Door A. VAN HAAMSTEDE.
En aangevuld met EEN GROOT AANTEL GEGEVENS van: **Eusebius, A. MOLLINUS, Van Braght, en anderen**

Françisco de Enzinas. Geloofsvervolgingen in SPANJE
Waaraan toegevoegd: Geloofshelden in Spanje

Francisco de Enzinas, vertaler van het Nieuw Testament in het Spaans
Gevangenschap en bevrijding. Verslag over de geloofsvervolgingen in Leuven, Brussel en andere plaatsen. Gedeeltelijk uit het Duits vertaald door J. Mathissen. Uitgegeven in Brussel. Ca. 1850. Verslag van diverse martelaren overgenomen uit de Mémoires van Enzinas, in het Nederlands verschenen met de titel: ***Bericht over de***

toestand in de Nederlanden en de Godsdienst bij de Spanjaarden, Vertaald door Ton Osinga & Chris Heesakkers. Uitgegeven door: VERLOREN, Hilversum, 2002

HET ROMEINS MARTELAARSBOEK
In het jaar 1927 vertaald door P. Romualdus van Delft. Opnieuw herzien volgens de Vaticaanse uitgave in 1948 door P. Adrianus van Bergen op Zoom.

WILLEM TE WATER, Predikant te AXEL.
DE HISTORIE DER HERVORMDE KERK te GENT, **Van haren aanvang tot derzelver einde; Mitsgaders een kort VERHAAL der GEREFORMEERDE DOORLUCHTIGE SCHOOL TE GENT. In het jaar 1578 tot het jaar 1584. Bijeengevoegd de Levensbeschrijvingen der naamruchtige PREDIKANTEN TE GENT**
Te UTRECHT, bij: GISBERT. TIEME VAN PADDENBURG, en ABRAHAM VAN PADDENBURG, Boekverkopers, 1756.
Toegevoegd: **POLITIEKE ACHTERGRONDEN.** Overgenomen uit: De Nationale Synode te Middelburg in 1581 door dr. R. H. Bremmer.
Toegevoegd: Van geletterde mensen en geleerde schoolmeesters in Gent
Ontuchtige monniken op de brandstapel in Brugge en Gent in 1578.
Overgenomen uit: DE EERSTE PROTESTANTEN IN DE LAGE LANDEN
Geloof en heldenmoed. **Door Johan Decavele**

DOOR H. Q. JANSSEN, PREDIKANT TE ST. ANNA TER MUIDEN

DE KERKHERVORMING TE BRUGGE. **EEN HISTORISCH TAFEREEL VOOR CHRISTENEN, DIE VOEDSEL ZOEKEN VOOR DE GEEST EN OP GODS WEGEN LETTEN.** IN TWEE DELEN. EERSTE DEEL. TE ROTTERDAM, Bij VAN DER MEER & VERBRUGGEN. 1856.

Dr. I. M. J. HOOG
De Martelaren DER HERVORMING IN NEDERLAND tot 1566. Academisch Proefschrift. SCHIEDAM 1885

Johan DECAVELE.
DE DAGERAAD VAN DE REFORMATIE IN VLAANDEREN (1520-1565)
PALEIS DER ACADEMIËN, BRUSSEL. 1975

Joh. DECAVELE
De eerste protestanten in de Lage Landen. In 3 gedeeelten:
GELOOF EN HELDENMOED IN WAALS VLAANDEREN
GELOOF EN HELDENMOED IN ZUID-WEST VLAANDEREN
GELOOF EN HELDENMOED IN ZUID-WEST VLAANDEREN

ANTWERPENS MARTYROLOGIUM
Overzicht van de meeste martelaren in Antwerpen die om hun geloof geëxecuteerd zijn. 1522-1589. **Samenstelling en Redactie:** J.A. PLAISIER, Bergen op Zoom. en M. AKKERMANS, Merksem

Guido Marnef
ANTWERPEN IN DE TIJD VAN DE HERVORMING
Beschrijving van het tijdperk 1550 tot 1570. Waarin opgenomen een gedeelte uit: ***Antwerpen in de zestiende eeuw: een internationale handelsmetropool aan de Schelde.***

Guido Marnef .
Antwerpen in de tijd van de Reformatie. Ondergronds protestantisme in een handelsmetropool 1550-1577. Afgescheiden van de wereld. De doopsgezinden te Antwerpen. De ondergrondse gemeente strijdt voor haar voortbestaan**.**

DS. E.M. BRAEKMAN Doctor in de Godsdienstwetenschappen (Parijs)
Het protestantisme te Brussel. VAN DE OORSPRONG TOT AAN HET OVERLIJDEN VAN LEOPOLD I.

J. H. Bekouw
OPKOMST EN ONDERGANG VAN DE REFORMATIE IN EN OMTRENT RONSE in Vlaanderen. Waarin opgenomen de *Historie van den oorsprong en ondergang der ketterijen binnen en omtrent Ronse ten tijde van de Injustitie* door L. Robijn. Bannelingen en vluchtelingen uit Ronse

Dr. A. L. E. VERHEYDEN
HET BRUGSE MARTYROLOGIUM. (12 October 1527 - 7 Augustus 1573)
Door UITGAVE „WILCO" BRUSSEL 1944

A. L. E. VERHEYDEN, Doctor in de Geschiedenis
GESCHIEDENIS DER DOOPSGEZINDEN IN DE ZUIDELIJKE NEDERLANDEN IN DE XVIe EEUW
VERHANDELINGEN VAN DE KONINKLIJKE VLAAMSE ACADEMIE VOOR WETENSCHAPPEN, LETTEREN EN SCHONE KUNSTEN VAN BELGIË
PALEIS DER ACADEMIËN - BRUSSEL

Dr. A. L. E. VERHEYDEN
HET GENTSE MARTYROLOGIUM (1530-1595)
WERKEN UITGEGEVEN DOOR DE FACULTEIT VAN DE WIJSBEGEERTE EN LETTEREN RIJKSUNIVERSITEIT TE GENT 1945

Dr. A.L.E. VERHEYDEN.
DE HERVORMING IN DE ZUIDELIJKE NEDERLANDEN IN DE XVIe EEUW
Uitgegeven door de Synode van de Protestantse Kerken. Brussel. 1949.

A. L. E. VERHEYDEN. Dr. Laureaat van de Koninklijke Academie van België.
VILVOORDE. INTERNATIONAAL REPRESSIECENTRUMEN BRANDPUNT VAN HET ZESTIENDE-EEUWS PROTESTANTISME. 1972.
Tevens opgenomen **Opkomst en ondergang van de Reformatie in de Zuidelijke Nederlanden**

K. VOS.
DE DOOPSGEZINDEN TE ANTWERPEN IN DE ZESTIENDE EEUW.
VERHANDELINGEN VAN DE KONINKLIJKE ACADEMIE VOOR WETENSCHAPPEN, LETTEREN EN SCHONE KUNSTEN VAN BELGIË. 1920

W. BAX. EMERITUS-PREDIKANT DER HERVORMDE GEMEENTE VAN MAASTRICHT
HET PROTESTANTISME IN HET BISDOM LUIK EN VOORAL TE MAASTRICHT. 1505-1557

H.A.J. Lütge en A.J. Eijkman
DE REFORMATIE EN GROTE VERDRUKKING VAN DE HONGAARS GEREFORMEERDE KERK De slachtoffers van het "Delegatum judicium extraordinarium Posoniense" 1674 En de bevrijding van de galeislaven door Michiel Adriaanszoon de Ruiter Een blad uit de kring van vrienden van Kohlbrügge Amsterdamsch Zondagsblad, 18 augustus 1895 e.v.

DE DOOP OP GELOOF VOLGENS GODS WOORD. Door W. DUBBELDAM. Toegevoegd Doopstandpunt J. C. Philpot. En de Gereformeerde visie op de doop door Joh. Calvijn en Guido de Bres.

Dr. S. Blaupot ten Cate
"Geschiedenis van Doop en Doopsgezinden. Handleiding voor catechisanten" (1833)
"Geschiedenis der Doopsgezinden in Friesland" (1839)
"Geschiedenis der Doopsgezinden in Groningen, Overijssel en Oost-Friesland" (1842)
"Geschiedenis der Doopsgezinden in Holland, Zeeland en Utrecht (1847)

Al de bovengenoemde documenten zijn beschikbaar op de site:
www.theologienet.nl

Met uitzondering van Abraham Philips Mellinus en Dr. S. Blaupot ten Cate